SAJTOFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726
1978 JAN 21

NAPLÓ /VESZPRÉM/

Szentiványi Gábor

/ 1021

Szentiványi Gábor:

Bányában

(Fotó: Borbás János)

ad fromb

LÓ hétvégi melléklete

ganda helyi érvei

arra a megyei pártbizottság propaganda és művelődési osztályát, hogy *a központi tananyagokat megyei segédanyagokkal egészítsék ki.*

Ezeknek a segédanyagoknak a készítésekor a munkatársak messzemenően figyelembe vették a megyei sajátosságokat. Ebben az oksadalmi rendszer fölényének helyi érvanyagait és a propagandamunka ebből fakadó tennivalóit.

A pártoktatás és a tágabb értelemben vett propaganda tevékenység eredményességét segítik a rendszeresen megjelenő „Agitációs és propaganda füzetek" melyek

Móricz ősbemutató a Petőfi Színházban

Móricz Zsigmond eddi az Odysseus bolyongásait Petőfi Színház művészei

Szentiványi Gábor, festőművész (Tapolca).

Tapolcán, a tóparti kiállítóterem adott otthont a közelmúltban öt figurál alkotó munkabemutatójának. A kiállító képzőművészek: Borbás Zoltán, Vámpalota, Weber Zoltán Tapa, Barcza Tamás, - Szabó László - Szentiványi Gábor, Tapolca. — Szentiványi Gábor művészetét, kultúrális, közéleti tevékenységét ismerik és elismerik a Tapolcaiak. Alapvető értékmérője az emberi humánum, a tenniakarás. Festményei is ezt tükrözik.

„Életút" c. festménye (repr.)

Napló (Veszprém), 1983. aug. 27.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST IX., KÁLVIN ÚT 5.
Telefon: 337-748, 330-726
1977 SEP 4
NAPLÓ /VESZPRÉM/

Szentiványi Gábor
1021 amatőrfestő

Aknász és festő

Tapolcán él, Nyirádon a bauxitbányában dolgozik *Szentiványi Gábor* amatőr festő. A Bakonyi Bauxitbánya Vállalat aknásza. Képeinek témáját — munkahelye, környezete a bányászok nehéz, férfias, de szép, palettára való munkája adja egyrészt, másrészt a természet, a Balaton, a hegyek, a ipszilonházaival jogosan büszkélkedhető Tapolca. Nagyon fiatalon szerepelt Budapesten a munkásfestők kiállításán. Tapolcán háromszor, Balatonfüreden az amatőr képzőművész körök kiállításán szintén háromszor — a idén is — szerepelt képeivel. Szentiványi Gábor 39 éves, a bányát, a munkáját szereti, szabad idejében fest. Esze ágában nincs felcserélni hivatását az ecsettel.

Szentiványi Gábor egyik készülő képe előtt

Fúrókocsi a bauxit bányában

Balatoni móló

A tapolcai ipszilon-házak

A Magyar Rádió és a televíziók mai műsora

Mai tévéajánlatunk:

20.50: NAGYEZSDA

Egy lengyel származású fiatal lány szüleivel él Leningrádban. Foglalkozása tanítónő. Szívesen vesz részt a fiatalok, a haladó ifjúság megmozdulásaiban. Társai sokat emlegetik szellemi vezérüket, az „öreget". A fiatalok körében nagy tekintélynek örvendő ifjúval hamarosan személyesen is megismerkedik Nagyezsda Krupszkaja, Vlagyimir Uljanov ő, Lenin.

A film Nagyezsda Krupszkaja fiatal éveit mutatja be, a gimnázium befejezésétől kezdődően. Nagy teret szentel e két nagyszerű ember szerelmének, s elkíséri Nagyezsdát a susenszkojei száműzetésbe.

Kossuth rádió

7.23: Faluról mindenkinek
8.10: Öt kontinens hét napja
8.26: Népdalok
8.55: Kulturália Magazin
10.05: Akik a gyermekeknek írnak
10.10: Lalala. Meseopera
11.24: Nagy mesterek — világhírű előadóművészek
12.10: Édes anyanyelvünk
12.15: A Nagy mesterek — világhírű előadóművészek című műsor folytatása
12.57: Tiszta szívvel
13.07: Jó ebédhez szól a nóta
13.50: Kozmosz
14.10: Muszorgszkij operáiból
15.17: Művészlemezek
15.58: Pillantás a nagyvilágba
16.18: A Művészlemezek folytatása
17.10: Az Aranyember. Jókai Mór regénye
18.04: Jákó Vera nótákat énekel, Bicskei Géza cimbalmozik
18.45: A Rádió Dalaszínháza
19.45: Üldöző hiány. Szabó Lőrinc versei
20.54: Szvjatoszlav Richter magyarországi hangversenyei
22.20: Haydn: D-dúr szimfónia
22.52: Apai hang. Andrej Platonov jelenete rádióra alkalmazva
23.14: A Vietnami Kultúra Hete Nguyen Dinh Tan: I. szimfónia „Élő fáklya"
0.10: Filmzene

Petőfi rádió

7.30: Régi orgonamuzsika
8.05: Mit hallunk?
8.33: A „Nyitnikék" postája
9.00: Szívesen hallgattuk!
10.33: Szivárvány
12.33: Máthé Jolán és Madaras Gábor népdalokat énekel, Bige József furulyázik
12.59: A rögösebbik út. Gyárfás Endre rádiójátéka Apáczai Csere Jánosról I. rész.
14.00: Táskarádió
15.00: Jelenidőben
15.33: A Magyar Rádió és Televízió gyermekkórusa népdalokat énekel vezényel Botka Valéria és Csányi László
15.49: Mikrofon előtt az irodalmi szerkesztő
15.59: Színes népi muzsika
16.35: Szabad teret keresünk
17.00: Ötórai tea
17.59: A vasárnap sportja
18.29: A Vietnami Kultúra Hete. Kubik: Egy harcos asszonynak siralma — kantáta
18.41: Pesti házak titkai
19.43: Kritikusok fóruma
19.53: Milliós példányszám!

3. műsor

8.06: Századunk zenéjéből
8.45: Romantikus zene
10.13: Új Zenei Újság
10.48: Veszprém Város vegyeskarának és szimfonikus zenekarának hangversenye a 6-os stúdióban
12.10: Csak fiataloknak!
13.10: Zenekari muzsika
15.08: Rádiószínház
15.50: Caruso, a nép énekese. — I. rész
16.25: Dzsesszfelvételeinkből
16.59: Kishatár — kiskapu?
17.27: A Moszkvai Filharmonikus zenekar hangversenye a Moszkvai Rádióban
18.03: Körmendi Klára zongoraestje
18.43: Világlíra
18.58: A zongoraest közvetítésének folytatása
19.44: Új opera lemezfelvételéből
20.59: Kis magyar néprajz
21.04: Az opera közvetítés folytatása

MAGYAR TV

8.59: Időskebbek is elkezdhetik
Tévétorna (ism.) (Színes)
9.05: Mindenki iskolája Tájékoztató az 1977—78. évi műsorokból
9.35: Wickie NSZK rajzfilmsorozat 8. rész: A sirálysziget
10.00: Marek Piegus hihetetlen kalandjai Lengyel gyermekfilmsorozat, 8. rész: A kaland
10.30: Hírek
10.35: Hatévesek jeltünk
Verses, zenés műsor (ism.) (Színes)
11.05: CSAK GYEREKEKNEK! Kisfilmösszeállítás
1. Szép tájak Szovjet kisfilm
2. Lolka és Bolka Texasban. Lengyel rajzfilm (Színes)
3. Korongot, korongot! Szovjet rajzfilm (ism.) (Színes)
12.57: Gusztáv az aranyásó. Magyar rajzfilmsorozat (ism.) (Színes) XXVI/1. rész
13.05: IV. Nemzetközi Felnőtt Bábfesztivál 3. Népművészet a bábszínpadon
13.50: Vidocq újabb kalandjai. Magyarul beszélő francia tévéfilmsorozat. VII/7. rész: A fekete tó
14.45: Olajbányászok Dokumentumfilmetűd (Színes)
14.55: A Közönségszolgálat tájékoztatója
15.00: Telesport — Kajak—kenu világbajnokság. Döntők Közvetítés Szófiából (Színes)
— Atlétikai Világkupa. Közvetítés Düsseldorfból (Színes)
17.30: Tanévnyitó Az 1977—78-as tanév ünnepélyes megnyitásának közvetítése Nyíregyházáról, a Bessenyei György Tanárképző Főiskoláról
17.55: Reklámműsor
18.00: Lehet egy kérdéssel több? Vetélkedőműsor
18.30: Reklámműsor
18.40: Esti mese
18.50: Időskebbek is elkezdhetik Tévétorna (Színes)
19.00: A HÉT
20.00: Hírek
20.05: Nagyezsda Magyarul beszélő szovjet film (Színes)
21.35: Sporthírek
21.45: Vendégünk: Fedro Lavirgen (Színes)
22.15: Hírek

Pozsonyi TV

8.45: TV Híradó
9.00: Borik kalandjai
9.50: Srácok. Cseh ifjúsági film
11.20: Sportka számainak húzása
11.30: Fürdővárosok vetélkedője. Szórakoztató műsor
12.40: Életünk a föld Közvetítés a mezőgazdasági kiállításról
13.40: A Televízió műsorajánlata
14.00: Húsz perc humor
14.20: A vadon állatai Természetfilm
14.45: Heti Híradó
15.15: Atlétikai Világ Kupa. Közvetítés Düsseldorfból
17.00: Filmmúzeum: A ház, amelyben élek
18.40: Esti mese
19.00: TV Híradó
19.30: Vasárnapi vers
19.35: Hubac: Ikarusz bukása. Tévéjáték
21.15: Sporthíradó
21.25: Emberek, képek, események
22.05: Kajak-kenu Világbajnokság

Zágrábi TV

8.45: TV-magazin, utána gyermekműsor magyar nyelven
10.00: A nagymama unokája
10.30: Mesék a zöld erdőből — filmsorozat
11.00: Népi muzsika
11.30: Földművelőknek
14.45: A nézők és a TV
15.15: Düsseldorf: Atlétikai Világkupa
17.30: Ifjúsági film
20.05: Drámasorozat
21.35: Útirajzok
22.15: Kajak világbajnokság
22.30: Sportszemle

Grazi TV

18.00: Seniorenklub
19.00: Vasárnapi osztrák képek
19.30: TV Híradó, Kultúra
20.15: A királyok magányosan halnak meg Tévéfilm I. rész
21.50: Sporthírek
Hírek

INGATLAN

Dörgicsén szőlő eladó. Érdeklődni: Pető, Várpalota, Felszabadulás út 12.

Balatonalmádi 245 négyszögöl közművesített telek, falun lévő házért elcserélhető, különbözet kiegyenlítéssel. Cseri Sándor, Balatonalmádi, Lenin út 42.

Pécselyi határban országút mellett 485 négyszögöl terület bolt-pincével eladó. Buszmegálló 10 perc. Cím: Veszprém, Szél út 3.

Veszprémben város központjában 2 szoba összkomfortos, 1 szoba félkomfortos ház külön is, egyben is, eladó. Beköltözhető. Hámán Kató u. 7.

Új, nagyméretű, panorámás balatonfüredi ház eladó. Horváth Gábor, Zalaegerszeg, Pázmány Péter u. 15. telefon 17 órától 13—028.

Beköltözhetően eladó komfortos családi ház. Veszprém, Somogyi Béla út 20.

Balatonfüreden jogerős engedéllyel négyes társasnyaralóban építkezés előtt lakrész átadó, telekrész fizetendő. „Annabella" jeligére veszprémi hirdetőbe.

Velence-fürdőn 152 négyszögöl közművesített telek 110 ezer Ft-ért eladó. Paál Balázs Dunaújváros, Szórád Márton u. 10. fsz. 3. vagy a 175—27 dunaújvárosi telefonon.

Veszprémben egyszoba, konyhás, fürdőszobás ház beköltözhetően eladó. Érdeklődni minden nap 18 órától, Jankovics u. 7.

Eladó 500 000 Ft-ért kétszintes, összkomfortos, garázsos, télen is lakható nyaraló, 214 négyszögölön szőlő, gyümölcsös Balatonalmádiban. Telefon: Veszprém, 13—888.

Nádtetős lakóház sürgősen 20 000-ért eladó. Sóly, Sólyomkőz 1.

Eladó Balatonfüreden 4-es társasházban egy háromszintes öröklakás 80 négyszögöl telekkel sürgősen kp plusz OTP átvállalással. Levelet: „Megegyezünk 159643" jeligére a veszprémi hirdetőbe.

Eladó 2 szobás családi ház, melléképületekkel Nyirád, Dózsa utca 61. szám alatt. Érdeklődni a helyszínen 15 órától.

Eladó Somlóhegyen sürgősen haláleset miatt 580 négyszögöl nyolcéves szőlő, hajlékkal, teljes felszereléssel, terméssel is. Érdeklődni a helyszínen, dobai rész 61-es hajlék és levélben Vincze Lajos, Budapest XVI. Dezsőfia u. 11.

Balatonfüreden lakrész eladó. Csók u. 11.

Jánosháza családi ház, is eladó. D zsefné, Jánc tér 22.

Családi há területén, Hu 2x1 szoba, különbejáratt ri konyha gekkel, azor zéssel 160 e Érdeklődni: roly, Batthyá

Gecsén Sz 400 négyszö jutányos ár géné.

Pápán a 220 négyzetm letű 4 éves c különbejáratú adó. Ajánlat költözők" je Magyar Hird

Jó állapotb ládi ház Duk alatt sürgőse deklődni leh

Veszprémbe társasház ré deklődni leh tán, Veszpré 3/A.

Keszthelyen szögöles közs hely Balator adó. Cím: hely, Malom

Kertes csa Veszprémbe jeligére a detőbe.

Balatongyö ca 76. sz. a fortos nyara adó.

Vonyarcvas jában, Balato 296 négyszög tett telek ép lyel, bontás adó. Levele jeligére a Tanácsköztá

Sümegen szőlő pincé is eladó. helyszínen nap az Újhe lótól 200 mé Katona Ven kápolna.

Felsőörs— 400 négyszö vésű szőlő, adó. Érdekl 50—741 tele tól.

Tihahy—Ó 2347 telekkö 06/25 helyraj replő kb 2 külterületű deklődni: 9024 Győr K fdsz. 1.

LA

Adminisztr körben dolg nő üres alt keres közp fürdőszoba Veszprémben re" jeligére

Elcserélném ba összkom lakásomat ta keszthelyire. zés" jeligére tést a lesenc hivatalhoz.

Ajka közp tében eladó legvizes társ ba étkezőko öröklakás gekkel, nagy

FOLYTATÁSOS KÉPREGÉNY

Gyémántmosók

Írta: MOLNÁR GÁBOR

Rajzolta: GYŐRFI ANDRÁS

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Tel: 337-748, 340-726
1977 DEC 3
NAPLÓ /VESZPRÉM/

Szentiványi Gábor

1021

Szentiványi Gábor:

FENYVES RÉSZLET

FERIHEGY HÁTORSZÁGA

Repülni nemcsak szép...

Ferihegy hátországa kü-
ön világ.

Az utas, akit az út vé-
én Moszkva vagy Párizs
vár, mit sem lát ebből a
ilágból, ahol részleteire
omlik, órakész feladattá,
eljesítendő tervvé válik a
epülés; javítandó munka-
darabbá, ügyes kezek esz-
özévé, radarszemek játé-
kává maga a repülőgép.

Az újságíró is ritkán pil-
anthat be ide, akkor is
sak kísérettel. Két napig
gy reptéri sárga Wart-
burg szolgál nekem, a kísé-
őtiszt, kezében az adó-ve-
évővel, tisztes távolságból
igyáz rám.

✸

Moys Péter, az irányítási
sztály vezetője az APP-
ROACH"-ba vezet. Angol
ző, közelítést jelent. Az
APPROACH" tenyérnyi
zoba, a fal mentén körben
nűszerek, az asztalon kap-
solótábla. Ketten épphogy
lférnek itt. Moys Péter ké-
őbb egy termet mutat, ép-
en átalakítják. Reptéri
átogatásom során aztán még
okszor találkozom építke-
éssel, újítással vagy leg-
lábbis azok tervével. Feri-
egy a változás korát éli.
Hamarosan elkészül az új
adarszoba. Nagy szükség
ünk van rá!" mondja kí-
érőm.

Az „APPROACH"-ban fél-
omály és csönd fogad. A
adarernyő fölvillanó zöld

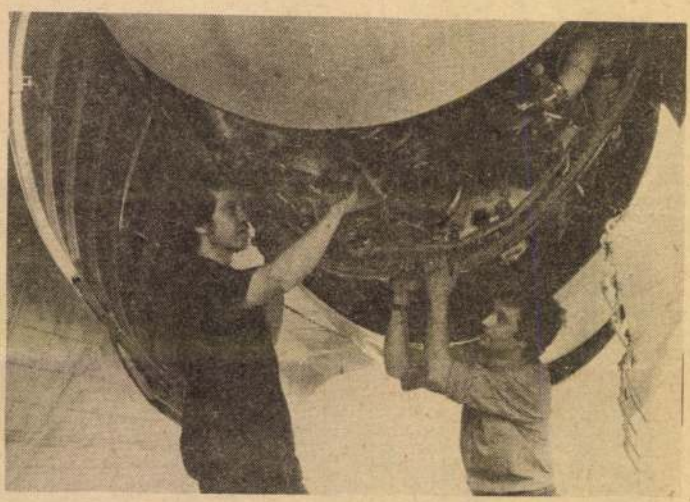

„Ide csak az jön, aki szereti a repülést". Télen-fagyban, nyáron hőségben dolgoznak a szerelők.

Moys Péter a szakértő szeretetével magyaráz, nem állom meg a kérdést: „Repült?" „Soha, a szemem miatt. De mindenáron a repülésben akartam dolgozni. Tudja, úgy van ez nálunk, mint Moldova vasutasainál a mozdony füstjével: akit a légcsavarszél egyszer megcsapott..."

Tudom. Éreztem már a légcsavarszél ízét.

✸

A MALÉV szerelőhelyisége egyetlen hangár. A szemre hatalmasnak tűnő csarnok ma Ferihegy legnagyobb gondja. „Ezt már a szakember-utánpótlás útját. Ő adta ki az „egységes magyar repülésért" jelszót, példáját többen követték, s ennek eredménye, hogy repülőszerveinknél kezd kialakulni egy, elsősorban a sportrepülésből táplálkozó új, erőteljes szakembergárda.

✸

Ferihegy öt betűje, a MALÉV mellé 1973-ban újabb három betű: az LRI társult, megalakult a Légiforgalmi és Repülőtéri Igazgatóság. Az utasok és az áruszállítás maradt a vállalatnak, az LRI vette át a repülőtér fenntartásának

Szentiványi Gyula

Független Magyarország

1942. ápr. 20.

Agyonlőtte magát egy műkereskedő

Öngyilkossághoz hívták a mentőket a Lágymányos-út 16. alá. *Szentiványi* Gyula 30 éves műkereskedőt találták átlőtt fejjel. A fiatal műkereskedő ismert tagja a fővárosi társaságnak. *Életveszélyes állapotban szállították a Siesta szanatóriumba.* Nem tudják, miért követte el tettét.

SZENTIVÁNYI Gyula (1912-1942) fiatá †

Mélyen tisztelt Cím!

Olvassa el beszámolónkat az alamizsnamegváltási akció eddigi eredményeiről és jelenlegi állásáról.

Ha magáévá tette Budapest székesfőváros szociális célkitűzéseit, ha bajbajutott, elöregedett embertársain segíteni akar, ha átérzi, hogy adományával egy szebb magyar jövő alapköveit rakja le, utasítsa el a kéregetőket s a nekik szánt filléreket ajánlja fel Budapest székesfőváros alamizsnamegajánlási akciójának.

Ha eddig még nem adott semmit erre az akcióra, nagyon kérem, hogy a mellékelt nyilatkozatot az e célra szánt összeg kitöltése után küldje el az illetékes kerületi elöljáróságnak.

Szendy
polgármester

Budapest székesfőváros házinyomdája 1941 — 8773

Szentiványi Gyula ifjabb (1912–1942)

festőművész

30 éves

fejlövés, agyroncsolás

1942. IV. 18.

Farkasréti temető

Halotti főkönyv

914 folyószám

Szentiványi Gyula, müvészettörténész MDK

Képrestaurátor:
A kassai dóm "Krisztus feltámadása" c. befejezetlen. XV. sz. -beli falkép feltárása.
A Ligeti-tájkép (Tud. Ak.) restaurálása.
306.o.

Rozványiné Tombor Ilona: In memoriam: Szentiványi Gyula (1881-1956.)
Müv. Ért. 1956. V. évf. 12-13. 4. sz. 306-307.o.

MDK

Szentiványi Gyula ár.,
az Orsz.Müemlék Bizottság főtitkára

Kőszegről érkezett Sopronba. A soproni Dominikánus-templom renoválása során napfényre került freskók körül támadt véleményeket és feltevéseket végérvényesen tisztázta. Az Oratoriumban kibontott freskó Dorfmeister munkája, még két Dorfmeister freskót találtak, mindkettő restaurálható. -A Szentlélek-templom restaurálását is megtekintette ár.Sz.Gy.

Szentiványi Gyula megtekintette a soproni freskókat.
Sopronvármegye c.lap. 1937. jul.31. 3.l.

M.D.K.

Szentiványi György, festő

nevét említi a könyv "Szépművészet" c. fejezetének szerzője [Németh Lajos], mint a második világháború utáni monumentális szellemben fogalmazott figurális festészet egyik képviselőjéét.

Hongrie 66. Bp. 1966. Szerk.: Gárdos, Miklós

Ed.: Pannónia, 189. old.

Szentiványi István

A kecskeméti művésztelep alkotói közös kiállításon mutatják be új alkotásaikat a zajtósnéknál pinceklubjában. – Az alkotóhán vezetője Szentiványi István, aki szerint itt alakult ki az ország legnagyobb és legjobban ellátott művésztelepe.

Halász Ferenc: Művésztelepi társlat Kecskeméten. Petőfi Népe, 1976. febr. 12.

SZENTIVÁNYI Gyula

i

ifj. SZENTIVÁNYI Gyula

egy helyen szakadt.

53

kön hatalmas, fekete
sztóhoz keskeny, lila
, fekete selyemzsinór van

ése: Carl Christian Larsen

t és gouache festésű lap,

A hajtás mentén kirepedt
ával összeöltötték. Az
ke. Hátlapján a merevítők
ltak. A lapon néhány

Szentiványi Gyula dr

ivod
z
Szekeres Jakobey

43. l.

Szentiványi Gyula
1939-ben MDK

Feltárta és restaurálta a tápi r.kat.templom falképeit.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország falképei.
Bp.1954.225.l.

Szentiványi Gyula MDK

1941-42-ben restaurálta a vizsolyi ref. templom falképeit.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország falképei. Bp.1954.236.l.

Szentiványi Gyula dr

Majd sor került a marosvásárhelyi ref. templom déli kapujának tympanonjában felfedezett rendkívül rongált állapotban lévő falkép karbahozatalára.

Az 1942. év újabb feladatok elé állította falképrestaurátorainkat. A budapesti belvárosi plébániatemplomszentélyében feltárt gótikus körfolyósó ülőfülkéiben a székesfőváros legrégibb és művészi szempontból legjelentékenyebb, XIV—XV. századbeli falképei kerültek napfényre. Az itten végrehajtott kutatómunka vezetett a középkori gótikus szentségház számos faragott és festett kövének felfedezésére is. Úgy a falképek, mint a szentségház festett köveinek konzerválását a székesfőváros e sorok írójára bízta, aki ezt a munkát hét hónap alatt hajtotta végre.

Szépművészet
1943. 11. l.

WETZSTEIN PÉTER
hadirokkant és lapterjesztő
— PÉLMONOSTOR —

Szentiványi Gyula dr

ivád

Biró József.

Erdély műemlékeinek sorsa a belvederei döntés után. Kolozsvár,

1943. 10. l. 11. l.

nemét saját érdekükben mindenkor tüntessék fel.

A kedvezményes áru tenyésztörzsek kiosztása során előnyben fognak részesülni ama vadászterületek tulajdonosai és községi területek bérlői, akik a folyó évben jégkárt szenvedtek, amennyiben igénylésükben ezt a körülményt a járási vadászati tudósító illetőleg a községi elöljáróság utján igazolják.

Azok a vadászterülettulajdonosok akik élővadat befognak és ilyent külföldre való kiszállítás céljából a MAVAD-nak átadnak, kedvezményes áru tenyészvad-juttatásban az esetben részesülhetnek csak, ha az igényelt élővad-mennyiségen felül fölösleges számu vad áll az akció rendelkezésére.

A kedvezményes áru tenyésztörzsek szétosztását a Magyar Vadtenyésztők Kiviteli és Kereskedelmi Rt., Budapest, V., Honvéd-u. 16 (röviden MAVAD) eszközli, mely az általam hozzá megküldött kimutatásban szereplő igénylők részére az abban feltüntetett mennyiségü, fajtáju és ivararányu tenyészvadat a befogás helyéről azonos mennyiségben és nemben közvetlenül az igénylőknek megküldi.

A magyar kard nagy győzelme Párizsban

Párizs, julius 30. A tegnapi kardcsapat bajnoki győzelem után ma az egyéni bajnokságok során ujabb nagy diadalt aratott a magyar kard. Nemcsak minden magyar vivó belekerült a döntőbe, hanem az egyéni bajnokságok három első helyét is magyar vivók biztositották maguknak. Bajnok lett Kovács Pál 7 győzelemmel, aki csupán Berczellytől szenvedett vereséget. 2. Berczelly, 3. Rajcsányi, 4. Pinton, 5. Gerevich, 6. Masotta (olasz).

Ma érkeznek meg a nyári egyetem tanárai és hallgatói

Felhivás a háztulajdonosokhoz

Az augusztus elsején ünnepélyesen megnyiló soproni nyári egyetem fővárosi előadói és vidéki hallgatói ma érkeznek meg Sopronba. Éppen ezért dr. Sopronyi-Thurner Mihály polgármester felhivja a háztulajdonosokat, hogy a vendégek tiszteletére lobogózzák fel házaikat.

Tegnap délben a városházán szükebbkörü megbeszélés volt, melyen a vasárnapi ünnepélyes megnyitás, valamint az erzsébetkerti népünnepély rendezési részleteit beszélték meg. A megbeszélésen dr. Farkas István főjegyző, Márffy Ede egy. tanár, a nyári egyetem budapesti intézője, Romwalter Alfréd rendkivüli tanár, soproni intéző vett részt.

A rendezőség szombaton este a Hubertuszon ismerkedési estét rendez, ahova vadászvacsorára hivta meg az érkezőket.

A japánok elfoglalták Tiencsin kikötőjét

Sanghai, julius 30. A japán csapatok állandóan uj meg uj erősitéseket kapnak. A japánok ma elfoglalták Takut, Tiencsin tengeri kikötőjét.

Tokió, julius 30. Az északkinai japán főhadiszállás jelenti, hogy a japán csapatok átkeltek a Jung-Ping folyón és Cseng-Csing-Tiang mellett hidfőszállást csináltak.

Sanghai, julius 30. Kina részéről megtörtént a hadüzenet. Igy fogják fel Csang-Kaj-Sek kinai tábornoknak azt a parancsát, hogy a központi kormány csapatai kezdjék meg az előnyomulást észak felé. Most már Kina egész hadserege mozgósitva van.

Szentiványi Gyula megtekintette a soproni freskokat

A soproni Domonkos-templom renoválása során napfényre került freskók körül támadt véleményeket és feltevéseket tegnap végérvényesen tisztázta Szentiványi Gyula, az Országos Műemlékek Bizottsága főtitkára, aki Kőszegről érkezett Sopronba. Szentiványi Gyula megtekintette a Domonkos-templomot, az oratóriumban kibontott freskót, amelyről megállapitotta, hogy az Dorffmeister munkája. Találtak ezenkivül még két Dorffmeister-freskót, azonban a festők mindkettőt bemázolták, ugyhogy ezeket majd ujra ki kell bontani. Mindegyik freskó igen jó állapotban van és mindkettő restaurálható. A restaurálásra azonban csak jövőre kerül sor.

Szentiványi Gyula megtekintette a refektórium mennyezetét is, amelyet szintén kibontott Pintér restaurátor és az ott talált freskókról megállapitotta, hogy azok Maulpertsch munkái. Az egyik az Utolsó vacsorát, a másik Mária mennybemenetelét ábrázolja.

A Szent Lélek-templom restaurálását is megnézte Szentiványi Gyula, aki a legteljesebb elismerését fejezte ki Pintér restaurátornak a kitünő munkáért, amit végzett. Egyben Pintér megbizást kapott az Országos Műemlék Bizottságtól egy budapesti műemlék restaurálására.

Ovodát a Szélmalom laktanyába

Sopron városa minden tőle telhetőt megtesz a mai gazdasági háboru rokkantjainak, a munkanélküliek és munkaképtelenek ellátására. A kurucdombi Szélmalomlaktanya és a környékén épült barakkok az egyik menhelye ezen idők, viszonyok sujtotta hadirokkantaknak. Itt ingyen ad lakást mindazoknak, akik nem tudnak lakbért fizetni és akiknek legnagyobb problémájuk az, hogy hogyan és honnan tudják előteremteni azt a legminimálisabb táplálékot is, amire az emberi szervezetnek szüksége van. Akik ismerik ezt a helyet, akik jártak az élet hajótöröttjeinek ezen a Robinson-szigetén, azoknak megborzad a lelke ama széditő szakadékok láttán, amelyek itt ásitanak emberi sorsokra és beleszédül a szemük azoknak az örvényeknek a kavargásába, melyekbe ezek a családok jutottak gyermekeikkel együtt. És már odáig jutottak ezek az elesettek, hogy a vészjeleket sem tudják, vagy talán nem is akarják leadni, mert annyira bele vannak törődve sorsuk végzetszerüségébe, hogy már fatalisták lettek, belenyugodtak mindenbe és nem tudnak hinni semmiben. Kétségbeejtő ez a lelki nihilizmus, amelynek nincs Tegnapja és nincs Holnapja, a Mája is csak egyetlenegy természetadta nagy kényszer szolgálatában áll: a létfentartás ösztönének szolgálatában. A másik természeti törvény, a fajfentartás ösztöne, csak mint emberi szenvedély jelentkezik, az utódok létbiztositása már másodrendü kötelezettséggé süllyedt.

Az emberi élet szent nagy misztériumai elveszitették itt minden titokzatos szépségüket, a lólábu Pán pogány isten mezitelenre gázolta itt az Életet és a lelkeket, mint a pusztitó orkán, amely elsöpörte a vegetációt, a talajt a kőszirtekről és azok mezitelen nyerseségükben éktelenkednek ott.

Ezt észre kell vennünk és segitenünk kell. Meg kell menteni azt, ami menthető. Az élet termőföldjébe, a hit humuszába, a remény napfényébe kell átmentenünk ezeket az életeket és lelkeket. Vissza kell adnunk a fantáziát, a szép álmokat, ha nem is a felnőtteknek, legalább a gyermekeknek, a jövő Magyarország kubikusainak.

Közel háromszáz apró, ovodaköteles gyermek van itt a kurucdombi asilumban, akikkel nem törődik senki, akiket nem tudnak gondozni a szülők, mert nincs miből, mert nincs rá idejük, hiszen az édesanyjuk boldog, ha hajnaltól késő estig a mosóteknő mellett állhat és néhány krajcárra szert tehet; az édesapja meg ha nem munka után fut, akkor az erdőre megy száraz gallyat gyüjteni a konyhára. Ezek a gyermekek egész nap magukra vannak hagyva, kinn ténferegnek az uton, hemperegnek a porban, visitanak a lakásokban.

Ha valahol van helye ovodának, napközi gyermekotthonnak, hát itt van. Nemcsak humanizmusból, hanem közerkölcsi és közegészségügyi szempontból is. És nem is olyan lehetetlen, nem is olyan nehéz, olyan költséges ennek a megvalósitása. A Szélmalom laktanyában igen megfelelő helyiséget lehet erre a célra igénybe venni, ahol nemcsak az ovoda nyerhetne elhelyezést, hanem maga az óvónő, vagy felügyelőnő is, aki állandóan ott lakván, bizonyos vonatkozásokban irányitója lehetne ennek az életnek és láncszem lehetne a telep és a hatóságok közt.

Dr. Pinezich István országgyülési képviselő, várospolitikus megértette a kurucdombi helyzetet, megértette, hogy milyen nagy veszély fenyegeti itt a lelkeket és a legszebb dicsérete várospolitikai rátermettségének, hogy az iskola megépitése után most egy templom és paplak megépitése ügyében kezdett akciót. Valóban, ez mentsvára lesz ennek a környéknek, de amig ez a szép és nagyszabásu terv megvalósitható lesz addig évek mulnak el, viszont ez az ovoda, vagy napközi otthon máról holnapra megvalósitható, annál is inkább, mert tudomásunk szerint erről már a város szegényügyi ügyosztályán is folytak megbeszélések és mert pénzügyileg nem ál-

Befőttes üveg olcsón
egyszerü és szabadalmazott Barabásnál Csornán.

Bécsi-ucca 2.
Ezen a címen találja meg Ön igazi téli otthonát, Budapesten a **Belvárosban.**
A Merano szállodában
remek szobák, kitünő konyha, igen mérsékelt szoba- és panzióárak várják Önt. Hosszabb tartózkodásnál rendkivüli kedvezmények.
Kérjen árajánlatot!

litja jelentékeny feladat elé a várost. Éppen ezért hisszük, hogy a gondolat nem fog elveszni a közigazgatás őrlőmalmában, hanem rövidesen meg is fogják valósitani.

Császár Ferenc.

Biciklizés közben szivszélhüdés érte

Rábacsanak község legvagyonosabb gazdája, Pozsgay József 56 éves gazda, akinek több mint 100 hold földje van, tegnap több falubeli ismerősével együtt kerékpáron a szanyi országosvásáron volt. Délután együtt hazafelé kerekeztek. Utközben Pozsgay leszállott a bicikliről pihenni. Alig hogy megállt, hirtelen rosszul lett, elvesztette eszméletét s néhány percen belül társai jelenlétében meghalt az országuton.

A vagyonos ember hirtelen halála nagy részvétet keltett a Rábaközben. Pozsgay beteges ember volt, a szivével volt baja. Most is, mint az orvosi vizsgálat megállapitotta, halálát szivszélhüdés okozta.

Panaszok a csornai villanyvilágitás ellen

Csütörtökön rövid közgyülést tartott, igen gyenge érdeklődés mellett Csorna község képviselőtestülete. Varga Ferenc háza előtti terület bekeritése iránti kérelmét az aug. 16-i gyülés fogja tárgyalni. Csillag Vince és társainak 25 százalékos bérleengedést szavazott meg a gyülés, miután földjeik a dögtér melletti vizzel boritott területen feküsznek.

A csornai kórházi akalmazottak azt kérték, hogy önköltségi ár megtéritése ellenében igénybe vehessék a kórházi élelmezést. A közgyülés ehhez hozzájárult. A csornai Margit-közkórház lelmezésének rendezése tárgyában ugy döntöttek, hogy azt, mint eddig, továbbra is az apácák végzik. vitéz Vados Imre és társai gyalogjárda épitésére kértek engedélyt az Eötvös-utcában. A közgyülés azzal hagyta jóvá, hogy a mérnöki felmérés költségeit viselni tartoznak az esetben is, ha annak eredménye alapján házuk annyira feltöltődne, hogy a járdát nem épitenék meg.

Tárgyalta a közgyülés a Győri Ipartelepek ellen beérkezett panaszt, illetve feljelentést, amely szerint Csornán az utóbbi időkben a villanyellátás igen hiányos, előfordult több esetben, hogy az áramszolgáltatás minden előzetes bejelentés nélkül szünetelt, ami a lakosságnak nemcsak kellemetlen, de sok esetben rendkivül káros is. A lehetetlen áramszolgáltatás miatt már kérdést intéztek a Gyirt-hez. Most kimondották, ha a villanytelep nem tartja be a szerződésben kikötött ama kötelezettségét, hogy előzetesen tudomására kell adnia az áramszolgáltatás szüneteltetését Csorna községnek, akkor életbe léptetik a szerződésben lefektetett büntető szankciókat.

Végül Mészáros László községi végrehajtónak 100 pengős segélyt szavaztak meg s ezzel a közgyülés véget ért.

JUGOSLAVIA : A horvát tengerpart

CRIKVENICA

Előkelő tengeri fürdő kényelmes szállókkal.
Teljes pensio 60—120 dinárig.

Szállodák: Therapia, Miramare, Crikvenica, Dr. Seidl üdülője, Eden, Liburnia, Wien, Crnkovic, Slavia, Danica, Esplanade, Julianna, Ivancic.

Penziók: Villa Ruzica, Adria, Vlila Luisi.

Pensió-vendéglők: Bellevue, Europa, Gjurasin, Vinodol.

Vendéglők: Zelengaj, Morava, Pejchl, Slovenac, Dalmatinischer Keller, Shanghay, Hrvat.

— *A 76-OSOK PIKNIKJE.* A volt 76. gy. ezred bajtársi köre 1937. augusztus 1-én, vasárnap délután 2 órai kezdettel nagy erdei piknikket rendez a Fáberréten. Belépődij nincs! Fuvózenekar.

Szörnyü vonatkatasztrófa Párizs mellett

Párizs, julius 30. Tegnap éjjel féltizenkettőkor a fővárostól 15 km-nyire eső Villeneuve St. Georges állomásnál borzalmas vasuti szerencsétlenség történt, amely rengeteg emberáldozatot követelt.

Az első hiobhir még ezt lihegte: Pokolgépes merényletet követtek el. Ötven utast szétszaggattak a bombaszilánkok.

Ez a rémhir azonban nem sokáig tartotta magát, mert megállapitották, hogy hibás váltóállitás okozta a gyorsvonat kisiklását. Kisérteties, iszonyatos képet mutatott a szerencsétlenség szinhelye. A gyorsvonat óriás-mozdonya a sinek mellett feküdt és mögötte egymásba torlódva, összetörve tornyosultak a vonat romjai. Egymásután szedték ki az iszonyuan összeroncsolódott kocsik alól a halottakat. Negyed óra alatt 25-re emelkedett a halálos áldozatok száma.

Az utasok közül többen elevenen elégtek.

Reggelig 26 halottat ravataloztak fel a pályaudvar várócsarnokában. A kórházakba 60 sebesültet szállitottak. A vasuti szerencsétlenség szörnyüségét mutatja az a tény, hogy reggelig csak öt halott személyazonosságát sikerült tisztázni, a többi holttest a felismerhetetlenségig összeroncsolódott. A vasuti szerencsétlenség egész Franciaországban nagy megdöbbenést és felháborodást keltett.

Wayán Ferenc a süketnéma intézet uj igazgatója

Tegnap érkezett a hir Sopronba, hogy a siketnéma intézet Völker József nyugdijba vonulása következtében megüresedett igazgatói székébe a kultuszminiszter Wayán Ferencet nevezte ki. A kinevezés a város lakosságának széles rétegeiben keltett őszinte és nagy örömet. A hadirokkant Wayán Ferenc már hosszabb idő óta teljesit szolgálatot az intézetnél és ez alatt az idő alatt nemcsak a rendkivül sulyos tanári hivatását teljesitette feljebbvalói elismerésére, hanem igen tevékeny részt vett a város köz- és egyesületi életében is. Wayán Ferenc végigjárta az élet poklát, a világháborut, közvetlen közelből látta, hogy milyen nagy érték az emberi élet, ezért mindenütt ott találtuk, ahol ezeket az emberi életeket kellett és lehetett megmenteni a Béke gyilkos poklából. Tagja a város tövényhatósági bizottságának, a HONSz főtitkára, a Frontharcos Szövetség népjóléti osztályának elnöke és egyik minőségében sem tudott senki olyan méltányos kéréssel fordulni hozzá, amelyet fel ne karolt volna és amelyet teljesiteni, vagy teljesittetni ne igyekezett volna. Személyében a kitünő pedagógus és a humánus szivü ember nyerte el a megérdemelt elismerést és kitüntetést.

Ma szentelik fel a Szent Domonkos-templomot

Tizenkétheti szorgalmas munka után a Szent Domonkos-templom teljes szépségében áll előttünk. Május 10-én kezdték meg az állványozást Radics épitőmester munkásai. A művészi festési munkálatokat Hoitzy, Straus, Grün festőművészeknek köszönjük, az aranyozást Bründl végezte. Az egész vállalkozás Steiner soproni festő vezetése alatt állott. A szakértők itélete szerint a végzett munkálatok szépen sikerültek. Igy nyilatkozott dr. Szentiványi tanár (Budapest), aki a napokban nézte meg a templomot.

Az eredetileg tervbe vett kiadásoknál nagyobb többlet nem a festési munkálatokból származik. Ezek nem haladják meg az előre meghatározott összeget. A hátralévő adósságok az előre nem látható szükséges munkálatokból erednek. Igy pl. két, eddig befalazott ablak felnyitása és művészi megcsinálása, a többi templomablakok alapos reparálása, egy szellőztető felállitása, uj villanyvilágitás felszerelése, a sekrestye helyreállitása, a padok alapos kijavitása, az orgona tisztogatása, uj szobrok felállitása, stb., mind olyan dolgok, amelyek, amily mértékben szükségesek, époly mértékben növelik a kiadásokat.

A soproni Szent Domondos-rendi zárda bizvabizik a lakosság jóhiszemüségében és reményli, hogy kegyes adományaival belátható időn belül ki tudja fizetni a még hátralévő adósságot.

A templom felszentelését szombaton, julius 31-én, este 6 órakor végzi főt. Bodalik Bertalan rendi tartományfőnök.

Vasárnap, augusztus 1-én 10 órakor tartja az ujonnan felszentelt Szt. Domonkos-rendi áldozópap P. Mehrle Tamás, városunk fia első szentmiséjét. Ünnepi szónok az emlitett tart. főnök lesz.

1/2 ezer előadást tartott eddig Bánky Róbert kamaratársulata, amely ősszel ismét Sopronba jön

A Sopronban igen nagy és megérdemelt népszerüségnek örvendő vitéz Bánky Róbert szinigazgató Magyar Komédia kamaraszinháza szép és jelentőségteljes jubileumhoz érkezik el a mai napon.

A Bánky-féle kamaratársulat ma játszik kétezredszer.

A kétezredik jubiláris előadást jelenlegi állomáshelyükön, Debrecenben, diszelőadás keretében ünneplik meg Bánkyék. A diszelőadást ma este rendezik meg a debreceni Csokonai szinházban, mégpedig Csokonai Vitéz Mihály és Oláh Gábor egy-egy, eddig még soha elő nem adott szinpadi művével.

Itt jegyezzük meg, hogy vitéz Bánky Róbert kamaratársulatával

az ősz elején látogat el ismét Sopronba és itt többetes szezónt tart.

Sopronban egész sereg ujdonságot kiván bemutatni a népszerü direktor.

AZ URÁNIA-SZINHÁZ ÉPÜLETE BUDAPESTEN.

vics felesége» társadalmi szímű; kerete nagyon keskeny, az összehalmozott események szétbontatlanok maradnak és nincs kielégítő megoldás. A szerzőnek jók a gondolatai, a színpadon azonban végrehajtani még nincs biztossága. A darab csinos, finom részletei azt sejtetik, hogy a szerző inkább a derűs és enyhe levegőben érzi jól magát, mint azon komor körben, melyben ezen darabja mozog.

A darab hőse kettő: Radovics, egy képviselő, kit a «nagy rácz»-nak neveznek, mert hatalmasnak és gazdagnak hiszik, pedig csak stréber ember. Másik hőse a felesége, a szép Livia, a ki már második hitvese. Nem szereti az urát, de hozzá ment, mert ő is gazdagnak hitte. Az első Radovicsné könnyelmű asszony volt, a kinek egy Detre nevű gazdag székely udvarolt, egyszersmind Detre 160,000 forintot bizott Radovicsra, hogy majd adja át fiának, Detre Miklósnak, a mikor annak szüksége lesz rá. Miklós, ki művész és író, épen mint atyja az első, ő is érdeklődik a második Radovicsné iránt, de erőt vesz vonzalmán. Miklós egyszer Radovicstól pénzét kéri, de ez különös módon válaszol s pénzt nem ad. Később Radovicsné szívében is mind nagyobb lesz a vonzalom Miklós iránt, de a 160,000 frt mindegyre szóba jön. Radovics azonban megmutat egy levelet Miklósnak, melyet az öreg Detre írt. Nem tudjuk, mi van a levélben, csak sejtjük, mert Miklósra nagy hatást tesz. Most közbelép Detre Miklósnak öreg székely szolgája, a ki látta, mint hálózták be néhai urát s most újra ennek ismétlését ismeri föl. Nehogy tönkre tegyék Miklóst is, lelövi a nagy ráczot. A darab így végződik, a nélkül, hogy megoldáshoz jutna. Az előadásban *Márkus* Emilia (Livia) kötötte le a közönség figyelmét. De a többiek is, *Mihályfi* (Miklós), *Gyenes* (Radovics) *Szacsvay* (az öreg székely szolga,) *Vizvári*, *Horváth*, *Ligeti* és *Maróthy* Margit, mindent elkövettek, hogy a darabot sikerre juttassák.

megegyezőleg a harmadik borda felső szélére teszi. Utána *Ónodi* Adolf «Az orr mellüregeinek ismeretéhez» című dolgozatában új adatokkal bővíti az idevonatkozó ismereteket. Továbbá beterjesztette. «A gégechoren kórtanáról» szóló tanúlmányát. *Daday* Jenő előterjesztést tett a *Biró* Lajos által gyűjtött uj-guineai apró rákokról és vizi atkákról. *Rados* Gusztáv bemutatta *Bauer* Mihály műegyetemi adjunktusnak «A véges csoportok elméletéhez» című dolgozatát, *Schulek* Vilmos pedig az általa kiadott «Ungarische Beiträge zur Augenheilkunde» II. kötetét, mely a tőle és tanítványaitól az utolsó 5 év alatt az Orvosi Hetilapban megjelent magyar eredeti munkálatok német fordítását tartalmazza: 25 szemészeti értekezést 14 szerzőtől.

A Petőfi-Társaság nov. 20-ikán *Bartók* Lajos elnöklésével ülést tartott, melyen először is a megüresedett tagsági helyek betöltése jött szóba; aztán *Szana* Tamás titkár előterjesztést tett arról, miként legyen képviselve a Petőfi-Társaság a párisi világkiállításon. *Erődi* Béla indítványára elhatározták, hogy Petőfinek különböző nyelveken megjelent fordításain és életrajzain kívül a társaság kiadványában megjelent műveket is elküldi. *Bartók* Lajos felhívta a társaság figyelmét Vörösmarty születésnapjának a jövő évben bekövetkező századik fordulójára. A társaság o[i] rendez.

MI

A királyné emléke 19-én, Szent Erzsébet szor ülte meg a bold gos ünnep volt zeti különb[s] emlékü[n]

ták; *Gál* Gyula a Vígszinház tagja pedig hatással szavalta el *Váradi* Antal alkalmi költeményét.

A magyar nőképző-egyesület november 18-ikán rendezett ünnepet zöldfa-utczai palotájának nagytermében. A királyné látogatását megörökítő márványtáblát fekete fátyolok övezték, a terem főhelyén pedig Erzsébet királyné mellszobra állt. A díszes közönség nagyrészt hölgyekből állt, köztük sokan vidéki nőegyletek küldöttei, s valamennyien feketébe öltözve. Az emelvényen az egyesület elnökei: gr. *Teleki* Sándorné, *Rudnay* Józsefné, *Csiky* Kálmánné és *Emich* Gusztávné foglaltak helyet. Az intézeti növendékek éneke után gr. *Teleki* Sándorné mondott rövid megnyitó beszédet, majd *Csiky* Kálmánné olvasta föl szépen írt emlékbeszédét. A királynét a nők mintaképeűl állítja föl, a ki még külön is feledhetetlen nekünk a magyar nyelv szeretetében.

Tanítsuk leányainkat, — így szólt — dicső Erzsébet királyné példájával elsőben is hazánk, fajunk és nyelvünk igaz szeretetére. Ő, mint kilenczszáz évvel ezelőtt uralkodott első királyunk neje, idegen földről jött országunkba, királyi férje oldalára; de megismerni és megszeretni az akkor porba tiport magyart: egy pillanat műve volt az ő nagy szivében. És ez a szeretet micsoda eredményeket, mily üdvös változást tudott létrehozni nemzetünk javára! Állítsuk továbbá boldogúlt nagyasszonyunk alakját növendékeink szeme elé, mint a szenvedések és csapások közt megadással türő hitnek példaképét. És mindazokat a többi erényeket, melyeket dicsőült királynénk élete szemünk elé tár: az emberszeretet, a gyöngéden érző szív, a szegényekhez való leereszkedés, a részvét erényeit emlegessük és állítsuk a gyermekek elé, kiket ez a mi tágabb családunk, ez az intézet kebelén nevel és táplál, hogy ők is igyekezzenek azokat magukviseletében és életelveikben valóságra váltani és majd átörökíteni a következő nemzedékekre.» A megható emlékbeszéd után az intézet egy kis növendéke, *Nánássy* Mariska szavalta el *Kozma* Andor «Erzsébet» című költeményét, az énekkar pedig elénekelte az Erzsébet-gyászdalt, a melynek szövegét *Karádi* Győző irta. Ezután *Rudnay* Józsefné az egyesületek megjelent képviselőihez intézett néhány köszönő szót, *Emich* Gusztávné pedig a növendékeket buzdította, példaképül állítván eléjük az elhunyt királynét, mire az ünnep véget ért.

Brassai Sámuel síremléke. A száz évet élt magyar tudósnak, a ki hetvennyolcz esztendőn át szünetlenül tanított és hatvanhét évig volt a magyar irodalom ernyedetlen művelője, a kolozsvári temetőben levő sírja fölé díszes emléket kivánnak állítani. Erre a czélra bizottság alakúlt Kolozsvárott, a mely most küldte szét gyűjtőíveit. Ilyet bárkinek küld a bizottság. Az adományok *Merza* Lajos pénztárnok czímére Kolozsvárra küldendők.

A budapesti egyetemi könyvtár igazgatójának kinevezését nov. 23-ikán közölte a hivatalos lap. A Szilágyi Sándor halálával megüresedett díszes helyre dr. *Ferenczi* Zoltán, a kolozsvári egyetemi könyvtár igazgatója neveztetett ki. Az új igazgató élete javában levő férfiú s mint iró főleg az irodalomtörténettel foglalkozott. Petőfi nagy terjedelmű életrajzát is ő irta meg a Kisfaludy-társaság megbizásából.

Új szinházak. *Munkácson* állandó szinházat építettek, melyet nov. 28-ikán nyit meg Kunhegyi Miklós társulata. Az előadásra *Ábrányi* Emil irt prológot. — *Nagy-Váradon* is épűl a díszes állandó szinház, s a jövő őszre el is készül.

get a gyorstüzelő ágyúkból szórják, míg a gyalogságot az úgynevezett Maxim-ágyúk kisérik.

A valódi Maxim-ágyúk eddigelé csak az angol és az amerikai seregben használtatnak, habár azokhoz némileg hasonló ágyúk már másutt is láthatók. Az angol Maxim-ágyúval egy percz alatt 600 lövést lehet tenni.

A 3-ik és legveszélyesebb lövegek a *lyddit*-tel töltött gránátok. (Lásd a 3-ik sz. lapot).

A lydd-i angol állami lőporgyárban készült lyddit valamennyi robbanószer közt első helyen áll. Egyetlen egy lyddit-gránát egy század, tömegekben felállított gyalogsági zászlóaljat teljesen megsemmisíthet.

A lyddit-gránát hatszáz lépésnyi távolságban még a sziklát is porrá zuzza. Egy ily löveg pusztította el a boerok egyik 40 fontos ágyútelepét, mire Joubert tábornok az emberiség nevében a lyddit-gránátok használata ellen óvást emelt.

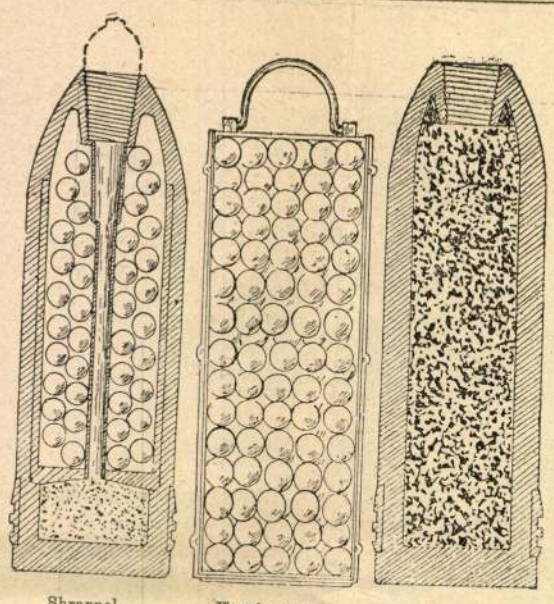

Shrapnel. Kartács-dob... Lyddit-gránát.

AZ ANGOL TÜZÉRSÉG LÖVEGEI.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Báró Eötvös József munkáinak új kiadása. Báró Eötvös Loránd, az Akadémia elnöke, nagyemlékű atyjának, báró Eötvös József összes műveinek kiadási jogát az Eötvös-alapra ruházta, hogy e kiadás jövedelme a Budapesten már megnyílt Tanítók Háza javára gyümölcsözzék. A kiadás rendezésére országos Eötvös-bizottság alakúlt, melynek elnökei: *Jókai* Mór, *Wlassics* Gyula, *Beöthy* Zsolt, díszelnökei: *Vaszary* Kolos bíbornok-prímás, *Széll* Kálmán miniszterelnök és gróf *Károlyi* Tibor, a főrendiház elnöke. A bizottság most intéz a nemzethez, *Jókai* tollából *felhivást*, mely így szól:

Báró *Eötvös* Józsefnek minden regénye korszakot jelző fenomenális alkotás volt: a *Karthausi*, a *Falu jegyzője*, a *Magyarország 1514-ben*. Az eszmék gazdagsága, a szív mély érzelmei elfeledtetik az olvasóval, hogy ezek irányregények: de maga az irány, a kitüzött czél is oly isteni eredetű: a rokonszenv az elnyomott néposztály, a kitaszított vallásfelekezet iránt; hivatkozás az emberiségre a szabadság, az egyenlőség igazai iránt. És mindez eszméknek a győzelmét megérte, sőt kivívni segített az államférfiú, a miket mint költő odarajzolt az égre, odavarázsolt a délibábra. A Fata Morgana álompalotái kővé váltak; a költő megérte saját apotheózisát a nemzeti átalakúlás korszakában. Azért fokozott érdekűek báró Eötvös József művei most, a midőn azokat mint kivívott győzelmek történeteit olvassuk: költői szépségeik a mai kor teljes világításában még jobban kitűnnek. Báró Eötvös József munkáinak nem szabad hiányozni egy művelt, egy előkelő magyar család asztaláról sem. De el kell azoknak foglalni a maguk helyét annak a nepposztálynak a házában is, mely felszabadúlását, emberi és hazafiúi jogainak megadatását ezen művek hatásának köszönheti. Ha egy gazdának sok az az ár, álljanak össze hárman, négyen; cseréljék ki a műveket. A mely háznak a mestergerendáján báró Eötvös József könyve ott fog állni, arra a házra áldás száll az égből. Ohajtandó, hogy ne legyen Magyarországon egyetlen *társaskör*, egyetlen *iskola*, egyetlen *család* sem, melynek könyvtárában Eötvös József munkái föltalálhatók ne legyenek; kivánatosnak tartanók, ha többen abból a czélból is megrendelnék Eötvös József munkáit, hogy azokat szegényebb iskolák könyvtárainak adományozzák. A nagy költő, mint államférfi, mint a magyar kormány tagja, a lelkületének megfelelő munkát végezte: a vallás, a közművelődés minisztere volt. Főgondja volt a népválnak. Az előfizetési összegek a Belvárosi Takarékpénztár-Részvénytársasághoz (Budapest, Koronaherczeg-utcza 3. sz.) intézendők.

Szalay Károly: «Komoly tréfa». *Költői elbeszélés hat énekben.* Budapest, Singer és Wolfner kiadása. — A mű tárgya egy történeti anekdota: Mátyás király udvarlása a szép Bánfy Miklósné körül s a férj féltékenysége, melyet a király, keserű orvosságúl, börtönnel büntet. Szalay Károly költői beszélye a tárgynak nem első költői feldolgozása irodalmunkban; de e kis történeti mendemonda oly költői formát még nem nyert, mely további feldolgozást fölöslegessé tenne. Maga a tárgy, úgy, a hogy a krónikások följegyzése reánk hagyta, nem elég gazdag, erősebb költői inventió kell hozzá, hogy igazi életet nyerjen. Ez Szalay Károlynak is csak félig sikerült; a cselekvény szálát szerzőnk sem szövi elég biztos kézzel. Költői beszélyének épen a meseszövés, a cselekvény fejlesztése, indokolása a leggyöngébb oldala, mert különben a kis mű teljes elismerést érdemel. Szalay Károly ebben a művében is nem csekély költői tehetségről tesz tanuságot. Hajlékony, fordulatos költői nyelve, leirásainak megkapó elevensége, a verselés könnyedsége, rhythmikus lejtése kedves olvasmánynyá teszik e kis költői elbeszélést. Álljon itt belőle mutatványul nehány versszak, a mely a király táncát festi Bánffynéval:

Lenge nádként hajlik Bánffy felesége,
Kipirúl az arcza, láng a lihegése:
Most kecsesen lépdel, majd meg szaporázza
S dehogy sokallja, ha Mátyás megújrázza!
S míg fülébe cseng bong mézédes beszéde:
Ott felejti szemét a király szemébe,
Melynek tüze éget, mint kitörő láva
S belevész az asszony szemecsillagába.

Ki is tilthatná meg láng hevét a nyárnak?
Szerelmes danáját az égi madárnak?
Ki állíthatná meg zúgását a szélnek?
S olthatná ki fényes csillagit az égnek?
Ha kifejti szirmát a királyi rózsa,
Ki állhatná meg, hogy ne szakaszszon róla?
Észrevétlenül, mint a felhő villáma:
Kigyúladt szemükben a szerelem lángja.

Megdöbben Erzsébet, zúg a feje, szédül,
Elvakúl a szeme a tüzes nézéstül,
S a mint Mátyás égő szemével csügg rajta,
«Elég már! Elég már!» susogja az ajka.
Nem hallja a király; karcsú derekára
[illegible]pkény a fára
[illegible]ngolásában,
[illegible]as szobában.

[illegible]súl az égen
[illegible]ő hőségben,
[illegible]t kibontja,
[illegible]t kiontja:
[illegible] ki mondhatná meg,
[illegible]van talál meg?
[illegible]usognak,
[illegible]nak?

De, mintha borús ég kitöréshez készül
S tompa moraj hallik távoli vidékrül;
Vagy puszták királya, bár előbb mohollott,
Visszanyeli hangját, látva a dorongot
S ketrecze sarkába lapúl morogással
S haragos szemével veri őrét által:
Úgy borongott Bánffy, szemlélve a képet,
S csak bajuszán látszott, hogy nyeli a mérget.

Cyrano de Bergérac, a híres regényes franczia dráma, *Rostand* Edmond műve megjelent magyar fordításban is. Rostand e színművénél nagyobb hatást nem aratott Hugo Victor «Hernani» drámája óta (1830) a franczia színpadokon egy költő sem. Az összes nemzetek színpadjai is hozzá járúltak a hatáshoz. A Nemzeti Szinház szintén készül előadására, de közbejött akadályok késleltetik. *Ábrányi* Emil fordította magyarra meleg és színgazdag nyelven, Rostand költészetének finomságát szerencsésen megóva kifejezésben, formában. A magyar közönség élvezettel ismerkedhetik meg Rostand annyira dicsért alkotásával. A Lampel-féle könyvkereskedés (Wodianer és fiai) díszszel állította ki a könyvet, melynek ára 1 frt 50 kr.

Almanach az 1900 évre, szerkeszti *Mikszáth* Kálmán. A Singer és Wolfner kiadó czégnek évről-évre megjelenő évkönyve ez, mely kiegészíti az «Egyetemes Regénytár» folyamait. Az idei kötet is válogatott szépirodalmi dolgozatokat közöl tizenöt irótól. A bevezetést ezúttal is *Mikszáth* irta az almanachba, jó kedvvel, elmésséggel. Az egy emberben egyesült iró és ujságiró zavaráról humoroskodik, magáról mondván el jóízűn, mint köt bele hirlapirói működésébe a Pegazus és irói működésébe a napi alkalmiságra vágyó ujságiró. A kitünő humorral irt megnyitó után következnek az elbeszélések: «Két levél», *Gyarmathy* Zsigánétól. «Napoleon kedvencze», *Murai* Károlytól. «Grotta azzurrea», *Hevesi* Józseftől. «Hol hálunk meg?» *Gárdonyi* Gézától. «Gladys», *Beniczkyné Bajza* Lenkétől. «A hegyek mögött», *Lovik* Károlytól. «Nyári világítás», *Szomaházy* Istvántól. «Vadászat», *Szikrá*-tól. «Pusztai élet», *Sebők* Zsigmondtól. «A csunya leány», *Benedek* Elektől. «Eladó varrógép», *Lőrinczy* Györgytől. «Buda ébredése», *Herczeg* Ferencztől. «Lady Robinzon», *Malonyay* Dezsőtől. «A legigazibb», *Bársony* Istvántól. «A szamár sine curában», *Mikszáth* Kálmántól. A csinos kiállítású könyv ára 1 frt.

A boszniai hárem-életből. Rajzok. Irta báró *Redvitz-Schyttra Ilona.* Mint a könyv czíme is mutatja, az irónő a keleti, — nevezetesen a bosnyák hárem-élet rejtelmeit tárja fel előttünk, még pedig komoly szemlélet, tanúlmányozás után, kerűlve a színezéseket, a valóságnak megfelelően. Az előadás módja vonzó, könnyed és világos. A csinos kiállítású kötetet számos kép is érdekesbíti. Az Athenaeum adta ki s ára 3 korona.

A kiválasztott. *Potapenko* Ignácz, a népszerű orosz irók egyikének ily czímű két kötetes regénye jelent meg *Madzsar* Gusztáv magyar fordításában, mint az Athenaeum olvasó-tárának két új kötete. Ára vászonkötésben 2 frt.

Erzsébet királyné emléke, a magyar nép számára irta: *Krüzselyi* Erzsike és *Brankovics* György. Megjelent Budapesten, a Méhner-féle könyvkiadó hivatalban. A füzet első része verses emlékezés a jó királynéra: «Szomorú ének a mi néhai jó Erzsébet királynénkról», irta Krüzselyi Erzsike; a másik része a királyné életrajza, melyet népies modorban Brankovics György irt. Több kép is van a füzetben, s ára 15 kr.

Magyar irók élete és munkái. *Szinnyei* József nagy életrajzi lexikonából, melyet a Tud. Akadémia megbízásából szerkeszt, az 58-ik füzet hagyta el a sajtót. Ez már a VII-ik kötet 3-ik füzete s a *Komann* és *Kuncze* nevek közé eső 185 iró életrajzát foglalja magában. Az eddig megjelent 58 füzetben 12,348 irónak életrajza és munkáinak jegyzéke van felsorolva. A munka Hornyánszky Viktor könyvkiadó kiadásában jelenik meg és egyes füzet ára 50 kr.

A Falusi Gazda naptára, az 1900. évre. Most már 36-ik évfolyamát érte el ez a gazdáink körében nagy népszerűségnek örvendő naptár, mely a rendes naptári részen kívül az idén is igen sok és változatos, gazdasági, kertészeti, szőlészeti stb. tudni valót tartalmaz, megismertetvén az érdeklődőket, az e téren felmerült legújabb vivmányokkal is. A terjedelmes naptárt számos kép is élénkíti. A «Falusi gazda naptára» a Méhner Vilmos-féle

PESTI HÍRADÓ

Egy sokgyermekes vicecsalád szomorú jutalma

— Döme Sándor borbélymester vagyok, a Gyarmat-utca 47. számú bérházból, — mutatkozik be izgatott vendégem a szerkesztőségben. — Tessék kijönni a házba és tessék csinálni valamit. Mert ami ott készül, annak nem szabad megtörténnie.

Hellyel kínálom és megkérdem:

— Miről van szó? Mit tehetünk?

Vendégem felindulástól remegő ujjakkal gépirásos papirlapot húz elő a zsebéből:

— Ebben benne van. Kérem, úgy fel vagyok háborodva, hogy beszélni sem tudok.

Átveszem a papirlapot. Gyorsan átfutom.

Kilencvenkét család — egyért

»Méltóságos Polgármester Ur! Mint a székesfőváros tulajdonába tartozó Gyarmat-utca 47—49. számú bérház lakói... Valamennyi bérlő nevében... A ház egyik segédházfelügyelőjének, Bán Ferencnek lakással egybekötött állását szeptember elsejére a most távozó Bodolár házfelügyelő utóda, Szabó Sándor felmondotta, mert Bán Ferenc helyébe öccsét akarja helyezni... Tisztelettel kérjük Bán Ferenc felmondását azonnal hatálytalanítani és őt jelenlegi szerény pozíciójában megerősíteni... 1932 óta segédházfelügyelője az épületnek, kötelességét mindenkor pontosan és lelkiismeretesen teljesítette. Kifogástalan és mindannyiunknak példátadó magánéletet tanusított egész családjával együtt... Azzal kellett volna kezdenünk, hogy hat apró gyermeke van, Ferenc 12 éves, István 9, Gyula 7, Magda 5, József 3 esztendős, Árpád pedig 3 hónapos... Most kenyerüket, lakásukat vesztenék... Meg vagyunk győződve, hogy méltóságod nem engedi ezt az égbekiáltó igazságtalanságot... Az új házmester öccsének joga van elhelyezkedni bárhol, de sohasem ott, ahol hat éhes gyerekszáj elől veszi el a kenyeret... Hat gyerekkel ma lakást kapni nem lehet. (Méltóztassék meggyőződni róla, olyan formában, hogy egy altiszt menjen el lakást keresni ezzel: »munkás vagyok, hat gyermekem van és lakást keresek«. Nem fog kapni.) Családapák és családanyák vagyunk valamennyien... Azonnali és kielégítő intézkedést kérünk... Bán Ferencék sorsa ne függhessen se most, se a jövőben »új házmesterek« kénye-kedvétől, mert azok a Bán Ferencek, akik hat egészséges, szép, okos gyerekkel ajándékozzák meg ebben az egykés és egysés világban a hazát és minden szegénységük dacára tisztességesen nevelik, nem felmondást, hanem elismerést, jutalmat és kitüntetést érdemelnek ezért a heroikus küzdelemért. Polgármester Ur! Szeptember elseje rohamosan közeledik...« Kilencvenkét aláírás. Tisztviselők, detektívek, kalauzok, kereskedők, iparosok, altisztek. Egy ház népe könyörög lélekrázó szavakkal, nem saját ügyéért, hanem Bán Ferencért.

Leteszem a papirt és gondolkozom. Nehéz, ha ilyesmit olvasok.

— Ki tetszik jönni? — kérdi vendégem, kissé megcsillapultan.

— Délután ott leszek.

— Köszönöm. Akkor én rohanok borotválni.

Pusztulás szélén, a város végén

Elhagyott vidék. Túl a filmgyáron. Üres telkek, sűrűn benőve gazzal. Már jó pár éve tizennegyedik kerület a városnak ez a része, de a sarkokon még hetedik kerületet hirdetnek az utcatáblák.

Irdatlan nagy ház. Bérkaszárnya. Keresem a házmestert. Azt a bizonyos Szabót. Még nem költözött be. Majd elsején

— Hol található?

— Nem tudni. Több lakása van. Pestkörnyékén néhány háza is.

— Hát Bán, a vice?

— Amott. A második lépcsőházban!

Jó messze. Valahol a hetedik lépcsőház táján adja meg ezt az útbaigazítást egy maszatos gyerek.

Sötét folyosókönyök vezet Bánékhoz. A segédházfelügyelői ajtót egy asszony nyitja ki. Bánné. Nem látszik meg rajta a hat gyerek. Pedig igaz. Öt odabenn van az apjával. A hatodik az anyja mellén.

Kiküldik a gyereknépet, hogy komolyabb legyen a szoba, meg csendesebb. Aztán megered a szó. Az ember beszél. Bán, a 35 éves vasmunkás, aki cipészséget tanult valamikor, odalenn, Szegeden, de 17 esztendeje, ahogy feljött, Csepelen dolgozik.

— Hát igen, — mondja — kitettek bennünket nyolc év után. Nyolcadmagammal. Elsején kaptam. Huszonnyolc napon belül el kell hagynom a lakást. A nagy ég, ha tudja, mi lesz most velünk...

— Mennyit veszít?

— A lakás 37 volna, ha fizetni kellene. A szemétpénz 55 pengőt hoz. Vagyis 92 pengővel leszek rövidebb havonta.

— A gyár mennyit hoz?

— Úgy százhuszat. Ha van munka. Most már abból kell nyolcunknak megélni. Ha ugyan lehetséges. Uram, hát szabad megtenni ilyet?

Bánné, szoptatás közben, csendesen elsírja magát.

Nincs vicevédelem

Nem felelek. Inkább kérdezek.

— Mondja, ki ez a Szabó?

— Ez? Altiszt a városnál. A kilencedik ügyosztályon. Egygyermekes. Pestszenterzsébeten háztulajdonos. Mikor Bodolár felmondta a házfelügyelőséget, mert meghalt a felesége, a lányát pedig férjhez adta és a második házat is megvette Rákosszentmihályon, mindenki azt hitte, hogy én leszek az új házmester. Elsején aztán Bodolár sírva hozta a felmondásomat, egyre hajtogatva, hogy ne haragudjak rá, ő nem akarta, nem tehet róla.

— Hát nem Szabó mondott fel?

— Nem. Hanem felmondatott. Mert az úgy van, hogy a vicét a házmester fogadja fel és ha az új házmesternek nem kell, akkor a régi küldi el. Köteles vele, ha megkívánja az utód. Hiszen nincs vicevédelem...

— Szabóval beszéltek?

— Beszéltünk. Könyörögtünk neki, hogy irgalmazzon. Azt felelte rá: »Az öcsikémnek kell a hely! Figyelmeztetem magukat, hogy ha elsején itt lesznek, utcára pakoltatom hatgyerekestől.« A régi házmesterem is szólt neki: »Nagyon jó emberek ezek, ne tegye ki őket.« Úgy válaszolt, hogy »Ne törődjön velük, kolléga úr, majd én elintézem őket!«

— Felettesekhez nem fordultak?

— De. Szebenyi tanácsos úr, aki nagyon jó ember, azt mondta: »Nézze, én megtehetném, hogy ott maradjanak, de úgy sem volna maradásuk a házmestertől.«

— A házbeliek — szól közbe könnyeit törölgetve Bánné — eleinte nem akarták elhinni, hogy kidobtak bennünket, hat gyerekkel. Budapesten, az általános családvédelem idején. Aztán, mikor megtudták, hogy mégis igaz, idejártak siratni bennünket, mint a halottakat és megírták azt a kérvényt a városhoz. Még nem jött rá semmi válasz. Minden lakó fel van háborodva, még a szomszédházakban is. Hiszen ők is család sak, de nekünk van legtöbb az egész környéken. És mind a három iskolás fiam tiszta kitűnő — teszi hozzá fájdalmas büszkeséggel.

— Hová mennek innen, ha nem kapnak kegyelmet?

— Lakik itt a házban egy Antal Ferenc nevezetű altiszt, — mondja a férfi. — Annak van miutánunk a legtöbb családja errefelé. Ct. Ő nyakába vette a várost szivességből és egy városi házban, az Álmos vezér-utcában nagynehezen kijárt egy lakást nekünk. Hatvanhét pengőset...

— Viceséget ott nem kaphatnak?

Bán Ferenc legyint:

— Ugyan kérem! Hat gyerekkel? Budapesten? A feleségem hetekig szaladgált ilyesféle megoldás után, ezzel a kis karonülővel. Szóba se álltak vele a házmesterek, mert látták nála a gyereket. Hát még ha tudták volna, hogy hat van és esetleg több is lesz?...

A bérkaszárnya roppant udvarán padok. A padokon emberek. Összehajolnak. Beszélgetnek. Mégegyszer visszanézek a szomorú kis vicelakás felé. Bánné már elvégezte a szoptatást és a szemétért indul Pistával meg Ferivel. Eszembe jutott, hogy pár napja volt Szent István. A sokgyermekes anyák jutalmas ünnepe...

Sima Ferenc

Denevérujjak, nagy zsebek, pasztellszínek — ez az őszi divat

Lassanként beköszönt az ősz és ismét megjelennek a ruhagondok. Párisból az idén nagyon kevés model érkezett, de azért nem kell félteni a magyar divattervezőket. Nagyon szép és változatos lesz az őszi és a téli divat.

Ha nézzük a modeleket, leginkább szembetűnik a kosztümkabátok és ruhák érdekes szabása: a denevérujjak. A kosztümkabátok hosszúak, majdnem kazakszerűek, a derékvonalnál fölfelé dúsan ráncoltak, úgyhogy hátul enyhén visszacsik az anyag. Nagyon érdekesek és újszerűek a lapos szőrmékből (párduc, nutria, perzsa) készült nagy zsebek. A zsebeket különben nemcsak a kosztümökön, hanem a délelőtti, sőt délutáni szövetruhákon is megtaláljuk. Gyakran szőrméből, gyakran pedig a szövetből nagy különálló zsebek készülnek, hasonlóan az ujságárusok nagy pénzeszacskóihoz. Egy kékrókaszínű bő, denevérujju kosztümön hosszú szőrmés muffzsebeket láttunk. A természet színeivel az őszi kosztümök is sötét pasztellszinűek.

Ujszerüen szép a zöldnek a szürkéskékbe menő átmenete, a barnának egy kevéssé szürkés árnyalata, de nagyon sok a fekete kazak-kabát, kevés perzsaprémmel díszítve. Egyáltalán sok a szőrme, de inkább dísznek használják. Kosztümökön kivül látni egy-két dúsan szőrmézett francias gloknis bársonykabátot, de hordják még a kockás, angolos, hátul bő kabátokat is.

A ruhák legfőbb diszítőeleme a zseb, a prém és a gyöngyhímzés. Sok a fekete délutáni ruha, de hordják majd a kék hamvas szilvaszínű változatát is. A délutáni ruhák simák, kevéssé ráncoltak, de nagyon raffinált szabásúak. Sok a nagyon széles övrész, ami törékeny, vékony alakot mutat, a denevérujjak pedig fokozzák a könnyedséget.

Az estélyi ruhák szoknyái testhezállóak, csak lent bővülnek. Sok a bőujju, japánszabású kazak gyöngyhímzéssel. Estélyi anyagok a bársony, a muszlin és a tül. Az egyik pesti divatszalón őszi bemutatóján láttunk egy szilvakék estélyi ruhát, amelynek a felső kazakrésze gyöngyből volt. Csak úgy világított. Keletiesen hatott egy cseresznyepiros fényes szatén kazak, nagy, bő japán ujjaival és rátétvirágokkal.

Látjuk tehát, hogy nem ötletszegény az őszi divat, hát még, ha nézzük a kedves egyéni megoldásokat. Például apró szőrmepamacsokból készült virág a ruhán és még számtalan apróság, amit minden nő legszivesebben maga talál ki.

(es. é.)

Ugocsában is tejhiány van

Szinte hihetetlenül hangzik, de való, hogy Ugocsában is eltünt a tej, de még nagyobb hiány észlelhető a tejtermékekben. Ugocsa földje különösen alkalmas földmüvelésre és állattenyésztésre, mi akkor mégis a tej- és vajhiánynak az oka? *Nincs benne a két városon, Nagyszőllősön és Tiszaujlakon kivül csak földmüveléssel és állattenyésztéssel foglalkozó község.*

Tulajdonkép a teljes szervezetlenség a hiány oka. Sok községben nem tudják kellően értékesiteni a vaj nyersanyagát, a tejet a gazdák s igy annak tekintélyes mennyisége elkallódik. Ez nemcsak Ugocsában, de egész Kárpátalján igy van.

Nagyon hasznos volna úgy a fogyasztókra, mint a termelőkre nézve is, ha *kiépitenék a tejgyüjtőhálózatot*, ami által a termelők értékesiteni tudnák felesleges tejüket, fogyasztóközönségünk pedig könnyen hozzájuthatna a most oly nehezen nélkülözhető napi tej- és vajadagjához.

Az Országos Magyar Tejszövetkezeti Központ sem küld most elegendő vajat Ugocsába, pedig *amióta a közönség megkóstolta a budapesti teavajat, azt annyira megszerette, hogy a vajfogyasztás a többszörösére emelkedett.* Ép ezért nehezen viselhető el a jelenlegi teljes vajhiány és érthető a szülők kétségbeesése, hogy nem adhatnak gyermekeiknek vajaskenyeret.

Az ugocsai és kárpátaljai fogyasztó és termelő közönség reméli, hogy illetékesek figyelme kiterjed erre is és elősegíti az »ugocsai és karpátaljai tejhálózat« mielőbbi teljes kiépitését.

Összeütközött két kéktaxi: négy súlyos sebesült

Súlyos autószerencsétlenség történt éjfél után a Vígszínház előtt. A *JK 167.* rendszámú kéktaxi összeütközött a *JK 467.* rendszámú kéktaxival. *Az egymásbarohanó két gépkocsi erősen megrongálódott és hütőházuk úgy összeakadt, mint két horog.* A szerencsétlenségnek *négy súlyosabb sebesültje* volt, akikhez a mentőket hívták segitségül. *Naményi* Lajos 48 éves orvost súlyos agyrázkódással és zúzódásokkal, *Tihanyi* Zoltánné 24 éves magánzónőt zúzódott sebekkel, *Wottitz* Pálné 50 éves háztartásbeli asszonyt és *Horváth* István 39 éves magántisztviselőt a *Fasor*-szanatóriumba vittek ápolásra.

Az összeütközött kéktaxik vezetői csak jelentéktelenül sérültek meg, a helyszinen részesitették őket első segélyben a mentők. A rendőri vizsgálat megindult az éjszakai autókarambol okának tisztázására.

A legvidámabb magyar film:
Párbaj semmiért!
Főszerepben: Csortos Gyula és Somlay Artúr
Corvin Simplon Elit Hollywood

SPORT

A Ferencváros és az Újpest jó formát mutatott a tegnapi tréningen

Sárosi Béla szanatóriumban van

A futballvilágban már készülődnek a közeli kapunyitásra. Az *Ujpest* csapata szerdán tartotta utolsó kétkapus tréningjét *NB*-küzdelmeinek megindulására. A csapat edzőtársa a *FISC* volt. A cégcsapat egészen jó edzőtársnak bizonyult, nem csoda, öt NBB-játékos játszott a csapatban. Az ujpesti csapat is kielégítően mozgott és *7:1-re* verte a cégcsapatot. Vasárnap minden valószínűség szerint a következő csapattal mérkőzik az Ujpest Tokodon: *Sziklai — Futó, Balogh — Nagymarosi, Szücs, Balogh I. — Ádám, Vincze, Zsengellér, Berzi, Tóth.*

A *Ferencváros* is nagyban készülődik a *Gamma* elleni mérkőzésre. A csapat edzőtársa az *FTC* volt. A *Ferencváros* a tréningen jó formában mozgott, különösen a csatárok javuló lövőképessége örvendeztette meg a drukkereket. Még egy edzést tart a *Ferencváros* pénteken s ekkor állítják össze a *Gamma* ellen kiálló csapatot is.

Sárosi Béla nem vett részt a szerdai tréningen, az egyik sportszanatóriumban fekszik. Mirigy-fájdalmai vannak és a legutóbb mérkőzésen lábán tályog keletkezett. Az optimisták szerint talán már vasárnapra meggyógyul és játszik a *Gamma* ellen.

Jusits legyőzte Bárdot

Magyarország idei nemzetközi teniszbajnoki küzdelmeit tegnap folytatták a margitszigeti pályákon. A nap meglepetése Jusits Bárdon aratott győzelme volt. Részletes eredmények a következők:

férfiegyes: Szigeti—Frigyessi 6:4, 7:5, Mitic—Csink 6:3, 6:2, Gábori—Fehér 6:1, 6:1.

női egyes: Flórián—Vargáné 6:2, 6:1, Szilvássi—Gallnerné 7:5, 6:1, Popp—Medveczki 6:4, 6:4, Somogyi—Jávori 6:2, 7:5, Jusits—Bárd 0:6, 6:3, 6:4.

férfipáros: Szigeti, Fehér—Frigyessi, Stolpa 6:3, 6:4, 2:6, 6:3, Romanoni, Mitic—Kertész, Csink 6:3, 1:6, 6:3, 6:4.

vegyes páros: Flórián, Mitic—Stolpa, Szilvássi 6:4, 6:1.

A bajnoki küzdelmet csütörtökön délután 3 órakor folytatják.

Az olasz válogatott vízipólózók 7:3-ra győztek Kecskeméten

Az olasz válogatott vizipólózók szerdán Kecskeméten mérkőztek Budapest—Kecskemét vegyes csapatával. A csapat a kora délelőtti órákban érkezett Kecskemétre, ahol ünnepélyes keretek között átnyujtották a játékosoknak a város emlékveretét. A mérkőzés délután félöt órakor kezdődött. Az olasz válogatott ellen *Bródy — Babos, Fábián — Hazay — Eleméri, Szigeti II., Sós* összeállítású csapat szállt vizbe. A mérkőzést az olasz vizipólózók nyerték 7:3, 3:3 arányban. *Ghira* (3), *Arena* (2), *Goggioli* és *Szigeti II.* (3) dobtak gólt.

A mérkőzés előtt rendezett 100 méteres gyorsúszást *Eleméri* nyerte 1 p 02.6 mp-cel, a nápolyi *Arena* előtt, aki 1.05.2-t úszott.

Az olaszok csütörtökön, mint a város vendégei Bugacra rándulnak ki.

VASÁRNAP JÁTSSZÁK BERLINBEN a harminckettedik Berlin—Bécs válogatott labdarúgó mérkőzést.

—•—

A BUDAPEST—BÉCS városközi kerékpárversenyt Budapest nyerte 32 ponttal Bécs 14 pontjával szemben.

—•—

SZEPTEMBER KÖZEPÉRE Tamperebe és Helsinkibe hívták meg Kelent, 800 m-en és 1500 m-en fog versenyezni.

MAGYAR NEMESSÉGÜKRE BÜSZKÉK A KÁRPÁTALJAI ROMÁNOK

Közép-Apsa, augusztus 22
(A Pest tudósítójától)

Maroknyi román nemzetiségű lakosa van Kárpátaljának és ezek túlnyomó többsége három községben, a magyarsághoz való ragaszkodásuk mellett nyugodtan, békességben élik nemzetiségi életüket. Ezeket a községeket, *Közép- és Alsó-Apsát*, valamint *Fehértemplomot* az 1400-as években Zsigmond király ajándékozta *Vlád, Marina* és *Vancsó* román nemeseknek. Ezeknek utódai élnek itt ma is s túlnyomó többségük már *magyar nemességükre hivatkozhat*, amellyel *Rákóczi* fejedelem tüntette ki őket.

Magyar nemességükre a magyarság mellett való kitartásukban ezek a románok nem Kárpátalja felszabadítása után lettek büszkék, hanem *a cseh megszállás alatt*, amikor ezért megpróbáltatásoknak voltak kitéve.

Magyarokra szavaztak

A kárpátaljai románok központja *Közép-Apsa*. Ide szekerezem. Innen kerül ki a legtöbb *szlatinai sóbányász*, a Tisza felső folyásának minden kövét ismerő *tutajos* és a jólfizetett román *fűrészmunkás*.

Hatalmas falu. Közel negyven kilométerre terjed ki határa.

A fuvarosom, aki Alsó-Apsáról rázat rozzant szekerén, *román, de teljesen hibátlanul beszél magyarul*. A világháborúban kis ezüst és bronz kitüntetést kapott. Őszintén igyekszik megmagyarázni, miért szeretik a magyarokat.

— Kérem, tessék elmenni a községházára — mondja — és megnézni, hogy a csehek alatt milyen pártra szavaztunk. Meg tetszik látni, hogy *csaknem minden szavazat a magyar ellenzékre esett*.

Erről meg is győződtem. Az apsai románok először a keresztényszocialista pártra, majd a két ellenzéki magyar párt tömörülése után, az *Egyesült Magyar Pártra szavaztak*. Cseh vagy kommunista pártokra a szavazatoknak mindössze tizenöt százaléka esett. Volt is ezért elég kellemetlenségük az apsaiaknak...

Rákóczi-zászló

Az itteni románságot *a Rákóczi-emlék kapcsolja legerősebben a magyarsághoz*. A Nagy Fejedelem tette gazdagga ezt a népet. A román falvaknak óriási kiterjedésű erdei és havasai vannak s *mindent Rákóczitól kaptak*.

A Fejedelem zászlaját, amely 1704-ből származott, *mint ereklyét őrizték és őrzik ma is*. A tépett zöld zászlót Kárpátalja legrégibb fatemplomában tartották, senki rajtuk kívül nem nyulhatott hozzá és az idegen impérium idején *a románok ez alatt gyultak fel a magyarság Rákóczi ünnepségein*.

Hűségükért, mint ismeretes, Magyarország kormányzója *zászlóval ajándékozta meg az apsaiakat*.

A fatemplom

Közép-Apsa nagy értéke *két fatemplom*. Az egyik olyan régi, hogy ötszáz évvel ezelőtt már restaurálták. Ezt a templomot, mint mondják, a Magyar Nemzeti Múzeum kiküldötte — *Szent-Iványi* Gyula — az elmult évben megtekintette. Ennek eredményeként most *műemlékké nyilvánítják*.

A gótikus fatemplomban, minden valószínűség szerint, *olasz barokk mester készíthette remekműveit*. Az oldalfalakat egész a mennyezetig *művészi festmények borítják*, amelyek közül különösen a Jézus életéből valók igen megkapóak.

A templomot a csehek Prágába akarták átvinni, mint idegenforgalmat növelő látványosságot, *de az apsaiak ezt semmiféleképen sem akarták megengedni*. A templomhoz vezető úton egy kis kapu van, amelyen mélyen meghajolva, görnyedt meghajlással mennek az Úr házába, hogy így is kifejezzék alázatosságukat.

Falú kémény és kapu nélkül

Közép-Apsa igen tiszta nagyközség. A házakon általában *nincs kémény*. A háztetők igen magasak és a *füst magas padláson száll szerteszét*, aminek sok előnye van. Télen melegebb a lakás és füstölni lehet a mindenféle husokat.

A legtöbb házat kerítés veszi körül és ezen csak a szekerek részére van kapu, ami állandóan le van zárva. A magános ember részére *nincs ajtó*. A kerítésből néhány lécdarab hiányzik és csak azok között lehet bejutni. Ez az elzárkózottság *az én házam, az én várom*« elv kifejezője.

A házak általában *két nagy szobából és konyhából állanak*. Az egyik szobába a ház lakói csak akkor léphetnek be, ha vendég érkezik. A szobák falait *szőnyegek és szentképek borítják*. Színes, hatalmas szőnyegek szorosan egymás mellett díszítik a falakat. Az értékes, igen tetszetős szőnyegeket *a nők szövik*. Az ükanyák és unokák munkái sorakoznak a falakon. *A falra akasztott szőnyegeket sohasem adják el, mert a hitük szerint az elhúnyt lelke ezt látná és rossznéven venné*.

Természetesen eladásra külön készítenek pompás szőnyegeket és díszes takarókat, amelyeket az utóbbi időben igen jól értékesítenek.

„A férfi a teremtés koronája"

Sok érdekes sajátos szokásuk van a kárpátaljai románoknak. Egyik legérdekesebb az a meggyőződésük, hogy »*a férfi a teremtés koronája« és a nő vele szemben alárendelt viszonyban él*.

Ez az állapot azonban csak a férjfeleségi viszonylatban látható, mert *amíg a férfi csak udvarol a nőnek, addig úgy tekint rá, mint elérhetetlen ideálra*. Valósággal körülhódolják, de abban a pillanatban, amikor a leányok feleségek lesznek, *alárendelt szerephez jutnak*. Az asszonynak két kötelessége van: *dolgozni és gyermeket szülni*. A többihez semmi köze.

A leányok túlkorai érettségük miatt *igen fiatalon mennek férjhez*. A legtöbb házassághoz diszpenzáció szükséges. Igaz viszont, hogy a nők korán is vénülnek. Harminc éven túl asszony — már öreg.

Az emberek rendkívül *vallásosak*. Pünkösdtől husvétig »*Laudám pelsos Christos*«, »Dicsértessék az Ur Jézus Krisztus« az üdvözlés, mire hasonló mély érzésből fakad: »*Laudat se fie vechi*«, »Dicsértessék mind örökké«. Husvéttől püskösdig pedig ujjongva mondják, hogy »*Christos se inviát*«, »Krisztus valóban feltámadt«, amire örömmel hangzik vissza »*Adverál ca inviát*«, »Valóban feltámadt«.

Igy köszönnek a vallásos kárpátaljai románok és megemelik szalmakalapjaikat, amelyet télen-nyáron egyformán hordanak. —k—r.

Tűz Esbjerg kikötőjében

Kopenhága, augusztus 22
(NST)

Az éjszaka tűz ütött ki *Esbjerg* kikötőjének irodaépületeiben és raktárházaiban. A tűz okát eddig nem sikerült megállapítani. A lángok kétszázötvenezer dán korona anyagi kárt okoztak. Mint már oly sokszor, most is jelentős segítségben részesítették a dán tűzoltókat az oltás munkájában *önként jelentkező német katonák*.

LŐSPORT

Sánta volt, vagy nem volt sánta Lajos a Szent István-díjban?...

Lajos szereplése a *Szent István*-díjban, illetve betegsége hosszú napokon keresztül meglehetősen sok szóbeszédre adott alkalmat. A közönség természetesen érthető izgalommal tárgyalta a favorit sántaságáról szóló híreket, annál is inkább, mert Lajos nemindulása esetén igen tekintélyes összegű fogadások vesztek volna el a győzelem minden kilátása nélkül.

Hangok hallatszottak, amelyek arról beszéltek, hogy az egész »*Lajos-ügy*« egy, a bukmékerek által mestersegesen felvetett kérdés, amely egyedül arra jó, hogy a Lajosra elhelyezett fogadások egyrészét futam előtt megsemmisítse, így a bukmékerek a favorit esetleges győzelmét »olcsóbban üsszák meg«.

A gyenge próbálkozásoknak meglehetősen kevés eredménye volt. A közönség egyáltalán nem sietett a cikkek nyomán fogadásaitól elállni, az üzembeliek és szakértők pedig mondhatjuk inkább elnéző mosollyal kísérték a lósportirodalom közismert dilettánsainak zavartkeltő írásait.

Sok vita és ide-odanyilatkozás után végül Lajos starthoz állt, futott, második lett. Verseny után újból megindult a találgatás: *vajjon megnyerte volna-e az egészséges Lajos a versenyt?...* Ugyszintén megindult a vita arról, hogy *sánta volt-e a favorit a Szent István-díj startjakor vagy nem*, ha nem, akkor mily mértékben hátráltatta képességeit a verseny előtti hetekben szenvedett betegsége?

Minderre meglehetős nehéz pontos feleletet adni — erre maga *Lajos* trénere vagy zsokéja sem tudna válaszolni. *Lajos fejhosszal második lett.* Erős küzdelem után kikapott egy olyan lótól, amelyet a Magyar Derbyben maga mögött hagyott. Hogy ez a vereség azért érte-e, mert előzőleg egy pár napon keresztül nem tudták rendesen trenirozni, erre ugyancsak nem igen tudna seki megfelelni. Ugyanúgy, ahogy feltételezhetjük, hogy a *Szent István-díj* favoritja verseny előtti betegsége miatt nem futotta legjobb formáját, feltételezhetjük azt is, hogy *Leányka* javult. Ezt az utóbbi körülményt esetleg alátámaszthatja az is, hogy a *Szent István-díj* két első helyezettje a mezőny tagjait nem kevesebb, mint öt hosszal előzte meg...

A »Lajos-ügy« tehát nyilt kérdés maradt. Amire választ kaptunk, egyedül az, hogy a favoritot — elsősorban a fogadóközönség érdekeire való tekintettel — istállója starthoz állította. Hogy aztán mért nem sikerült a győzelem, arra azt hisszük, nem most, de hosszú idők után sem fogunk megnyugtató feleletet kapni. Lehetnek, akik azt mondják, hogy Lajost betegsége hátráltatta, ugyanúgy lesznek majd, akik azt mondják, hogy a győztes Leányka (amelynek erre minden jogcíme megvolt) javult nagyot.

Ami az úgynevezett »*Lajos-ügy*«-ben sajnálatos, az az, hogy sürgős gyorsasággal akadtak egyesek, akik a *Szent István-díj* favoritjának betegségét azonnal felhasználták arra, hogy különböző zavartkeltő megjegyzéseikkel és hozzánemértő sajtócikkekkel, a lósport amúgyis túlfűtött hangulatát felkavarják. Azt hisszük, hogy a lóversenyzés és üzem érdekeinek egy favorit váratlan megsántulásánál sokkal jobban árt, ha az ilyen balesetet egyesek a maguk egyéni céljainak érdekében sietnek különböző megjegyzések kíséretében tárgyalgatni. (P—y)

— **Róma lakosságáról** az olasz lapok most közlik a legújabb statisztikai adatokat. Ezek szerint az olasz főváros lakossága július végén *1,352.100 fő volt.*

— **Nyitva lesznek** ezentúl szombat délután a belvárosi nőiruha- és kabátüzletek.

— **Gyászrovat.** *Zoltán* Arthurné Perlesz Elza e hó 20-án hosszú szenvedés után elhúnyt. Temetése e hó 22-én délután 1 órakor lesz a rákoskeresztúri izr. temetőben.

Jorga professzor éles támadása Nagyváradon Magyarország és Lengyelország ellen

Erdély és az Ókirályság egyesülésének évfordulója alkalmából Nicolae *Jorga* bukaresti egyetemi tanár, volt miniszterelnök beszédet tartott Nagyváradon.

Jorga professzor beszédének egy részét alább közöljük. Kommentárt nem fűzünk hozzá, csupán megjegyezzük, hogy beszéde iskolapéldája annak a megdöbbentő elfogultságnak, mérhetetlen gyűlöletnek és minden román szíve mélyén lappangó rettegésnek, amely még az olyan nagyműveltségű és nagytekintélyű férfit is eltölt a magyarsággal szemben, mint amilyen Jorga Miklós.

Jorga a mai Románia legnagyobb történelemtudósa. Mint ilyen, az Egyesülés ünnepén tartott beszédét is történelmi dokumentumokkal támasztotta alá. Nem kételkedhetünk a professzor úr tudásában és felkészültségében — szakmájában kiváló ember ő, ez kétségtelen. Csupán abban kételkedünk, hogy megteheti-e a *tudós*, van-e joga ahhoz, hogy bár tiszteletreméltó hazafi érzelmektől vezettetve is — meghamisítsa a történelmet?!

Ime, Jorga előadása:

„Egyes budapesti urak őrült álmai"

Elsősorban a mi itteni szerepünkre óhajtok rámutatni. Másodsorban rá akarok mutatni azokra az eredményekre, amelyeket húsz év leforgása alatt elértünk: arra a műre, amelyet *mi* realizáltunk és amelynek a realizálását napról-napra folytatjuk és realizálni fogunk, minden itt élő népnek a javára. Mert *igazságos nép vagyunk* és könyörületes — olyan nép, amely sem haragot, sem bosszúállást nem ismer. A mi szivünktől távol állanak olyanfajta törekvések, amelyek mások emberi érzéseit bánthatják. Továbbá rá fogok mutatni, mik azok a letagadhatatlan jogok, amelyekkel a világ adózik nekünk. Mert senki sem zárhatja le szemét ama szociális és kulturális jótétemények előtt, amelyeket mi mindannyiunk javára véghezvittünk. És végül rá fogok mutatni ama elképzelés őrültségére, amely azt hiszi, hogy pört folytathat ellenünk, még akkor is, ha ebben nélkülözi azt a segítséget, amelyre biztosan számított. Én előre láttam, hogy soha egyetlen olasz katona sem fog meghalni csak azért, hogy valóra váljanak *egyes budapesti urak őrült álmai*. Azt is megjósoltam, hogy a nemzeti Németországnak sokkal nagyobb gondja van annál, mintsem hogy segítséget adjon ahhoz a kézfogáshoz, amelyet egy bizonyos lengyel társadalmi osztály (amely attitüdjében a magyar arisztokrata csztállyal egyezik), annak a német korridornak elzárására kössön meg, amelynek megszerzésére Németország minden erejével törekszik. Németországnak egyéb tennivalója is van, minthogy elősegítse azt a kapcsolatot a lengyel és magyar hatalom között, amely ugyan a fülbe mindenféle jókkal fogadkozik, s ugyanakkor ordítja ország-világ előtt, hogy egyéb törekvése sincs, minthogy megakadályozza Szovjet-Oroszországnak és a nemzeti Németországnak terjeszkedését.

Lengyelország törleszkedik Romániához

Azt hiszem, közülünk nagy illúókat veszítenek azok, akik hiszk barátainkban, azokban a batainkban, akik törleszkednek zzánk, viszont a szándékaik zaosak és előttünk ismeretlenek. k a barátaink: a lengyel nép, különösen az a politika, ame- Beck úr reprezentál. Lengyelig jól tenné, ha ezzel a poli- saját népe erdekében fel- . Annak a lengyel népnek ben, amely csodálatos, amely vül nemes örökség birtokában van, de amely a mostani vezetés alatt olyan célok után szalad, amelyeket soha nem tud realizálni.

Egy másik pör is van, nem közöttünk és a magyar nép között, amely rendkívül hasznos, nagyon dolgos, nagyon vitéz és államával szemben nagyon lojális nép — a pörünk azok ellen van, akik századról századra *ezt* a derék magyar népet elnyomták, leszegényítették és ostobává tették, kiforgatván nemzeti vagyonukból.

Nincs magyar civilizáció!

én *magyarról* beszélek, a bizonyos budapesti urakó, akik 1700. óta ugyanleával, ugyanazokkal az ugyanazokkal az előítés ugyanazokkal az amélik életüket. És ugyana hajlamokkal döntik zágukat, mint amilyegyszer rombadöntöthogy az osztráeljönniök, hogy a ecsételt sírból felarországot, mert *a ág meghalt már* vá a monarchiát árulása döntötte. karok még mondani önöknek! Véletlenségből kezembe került egy könyv, amelyet Lukács György, volt magyar miniszter írt és amely elé a két Tharaud, Jerôme és Jean írt előszót: Ez a könyv „Magyarország és a civilizáció" címet viseli. Nem fogom azt kérdezni, hogy ez a két fogalom, hogyan fér össze, mint ahogy szokásos Budapesten ezt kérdezni, ha Romániáról és a civilizációról van szó. De el fogom mondani önöknek, hogy bár valóban létezik egy magyar civilizáció, csodálatos és elismert az egész világ előtt, mégis ebben a civilizációban nem találunk semmi egyénit, ez a civilizáció idegenektől átvett és elsajátított. De ha létezik is egy magyar civilizáció hatalmas templomokkal és káprázatos kastélyokkal, az élet alapjaiban, amely a parasztok élete, nincs kétféle ház: a román paraszt háza és a reinavidéki német ház, a szászok háza. Ezenkívül, bárhogy is kutatom, hogy fölfedjek valamit, ami reprezentálja ezt a nemzeti civilizációt, nem találok semmit. Mikor arról volt szó, hogy megépítsék a székely kultúrpalotát és meg is építették Marosvásárhelyen, szépnek és nagynak, a díszítésnél olyan motívumokat fedeztünk fel, amelyek azokon a brassókörnyéki ládákon láthatók csak, amelyeket minden férjhezadó leány kap, tekintet nélkül a nemzetiségre. Ezek a ládaszerű díszek nem jó reklámok és nem jó bizonyítékok a nemzeti civilizáció mellett.

Kemény János:

Ítéletidő

Az erdélyi havas életének hatalmas regénye megkapó képekben és történetekben

Révai *Vászonkötésben P 5.60*

„Mi verekszünk!"

Uraim, hallgassák csak, mit mond ez a könyv, amelyben többek között az új magyar generációnak egyik leghíresebb történésze, *Eckhardt* Ferenc a románokról ír tanulmányt: „A második században találkozunk először román telepesekkel, tömegesen azonban csak a tizennegyedik században. Ezek a románok azt a hivatást kapták, hogy kiirtsák az erdőket és szántóföldnek dolgozzák fel azokat." Beláthatják önök is, ez a követelmény: irtsd ki az erdőt és szántsd fel ugarnak azt, ez természetszerűleg nagyobb jogot ad. minthogy semmittevően a kastélyodban élj, dúslakodjál és megdézsmáld azokat, akik verejtékezve kivágták erdőidet. „Ezek az első román földművesek különböző privilégiumokat és előnyöket élveztek." Ne adja az Isten egyetlen nemzetnek sem a földkerekségen, hogy csak annyi jogot élvezhessen, amennyit mi kaptunk. „Ezek a románok egy vezérnek a vezetése alatt éltek, akiket kenézeknek hívtak vagy Soleteseknek. A tizennegyedik század végén azután beházasodtak a magyar famíliákba." Lám, rendkívül érdekes, hogy a juhpásztorok egyszerre csak becsöppentek azoknak az arisztokratáknak a családjába, akik reprezentálták a magyarságot. Nagyon érdekes, hogy az ő hiányos öltözetükben, szegényesen bemehettek a kastélyokba és megkérhették a nemes kisasszonyoknak a kezét, annak ellenére, hogy bár a figurájuk esetleg jobban tetszett a kisasszonyoknak, mégiscsak birkapásztorok voltak. „Igy a telepeseknek a vagyona lassanként átment a mezei családoknak a birtokába, beházasodás révén." Hogyha ezek a pásztorok később jöttek volna, mint a magyarok, érthetetlen, miért rabszolgának és jobbágynak jöttek? Hiszen valószínű, hogy ha valaki elhagyja régi hazáját, azért hagyja el, hogy helyette jobbat keressen. A románok viszont az „új" hazában nem kaptak semmi jót.

Mindezekre csak egyetlen szóval válaszolok: Mi *verekszünk*. Ez a mi egyetlen válaszunk. A döntés Istentől jön, de senkinek nem lehet elvenni azt a jogát, hogy ne verekedjen azért, amiről azt hiszi, hogy az jogos tulajdona.

Őrület lett volna lemondani az Alpokról — Erdélyért

Most pedig lássuk a mi szerepünket ezen a földön. (Itt Biharra, illetve Nagyváradra céloz.) Nézzük, mik a magyar ambíciók? Most el akarják kérni tőlünk a *román* földnek ezt a részét, azzal a gondolattal, hogy majd később többet is kérnek. Mivelhogy mindenki tudja: evés közben jön meg az étvágy. Azzal az indokkal akarják elkérni, hogy ez a föld Szent László királynak a földje, itt több királysír van, magyar királyok sírja, akik ide temetkeztek el. Hát tudd meg, az a tény, hogy te eljössz valahová temetkezni, még nem adja azt a különleges jogot neked, hogy a porladó csontjaiddal kevert föld a *tied* és nem azé, aki energiáját és élő munkáját fekteti bele.

Egyetlen dolog biztos, hogy a magyar királyok birodalmukat 1100 körül a Tisza túlsó oldalán őrizték. A magyarok 1100-ig *garázda rablóbanda* voltak. Nincs ebben semmi szégyen, egy nemzet kezdheti így is az életét és aztán felemelkedhet magasabbra is, úgy, ahogy a sarmisegetuzai dákok is tették. Az bizonyos, *történi tény*, hogy a magyarok elkalandoztak egész Itáliáig, Franciaországig, Svájcig, ahol papjaik is voltak eltemetve. Minden nép, amely -ablással foglalkozik, állandóan kutatja: merre menjen, hol talál nagyobb zsákmányt? Van egy nagy zsákmány az Alpoknál. Amikor Madarász Henrik a magyarokat visszaverte Nyugat felé kalandozásukból, elindultak Bizánc felé, ahol gyönyörű várak, kulturált mezők és civilizáció volt évezredek óta. Itt nem vethették meg a lábukat, ezért elmentek másfelé, oda, ahol zsákmányt sejtettek. Mi volt Erdélyben? Erdők voltak, gyümölcskertek voltak, pásztorutak voltak, amelyeket azonban nem lehetett elvinni. Őrület lett volna a magyar királyok részéről lemondani az Alpokról — Erdélyért. Nem is tették meg, mindig Nyugat felé iparkodtak — Erdélyben csak szórványos magyar települések voltak.

„A magyarok beszivárogtak Erdélybe..."

Kétségtelen, a magyarok jóval később jöttek Erdélybe, mint mi. Később jöttek, kevesen jöttek — beszivárogtak.

Példa erre Bihar megye. Az a Bihar megye, amelyről a szentlászlói tradíció nyomán azt állítják: ez a megye színtiszta magyar. Valójában azonban ilykép fest a dolog: amikor pápai parancsra a magyar kereszténység terjesztésének céljával megvetették lábukat Bihar területén, az őslakosság nagy száma román nemzetiségű volt. Nézzenek kérem körül, vajjon találnak-e Bihar megye területén, egyes falvakban, bár egyetlen magyarszármazású — magyart? Magának Bihar megyének a neve is minden valószínűség szerint a dákoktól ered.

Egyidőben e területen a törökök voltak urak. Állíthatom, ez a török uralom elfogadhatóbb volt, mint a magyar. A török demokrata és igazságos nép; a magyarok és románok hosszú ideig boldogan éltek a török „iga" alatt. Ismerem a magyar történelmet és éppen ezért hangsúlyozom, hogy a magyar alsó néposztály szempontjából, bizony a török uralom boldog korszak volt.

És különben is, mit akarnak a magyarok, amikor még fővárosuk őslakossága se *magyar*? Budát a németek teremtették, a régi Budát a zsidók — a kis házak lakói pedig szerbek mind.

ha a karácsonyi ajándékot tőlünk valók!

Kitűnő minőségű tisztagyapjú ruhaszövetek 70 cm. széles	P	**1.98**	és **2.50**
Egyszínű belföldi divat-ruhaselymek	P	**2.50**	és **3.90**
Legújabb mintájú belföldi selyemimprimék	P	**1.98**	és **2.50**
Kül- és belföldi minőségű egyszínű és mintás mosóáruk	P	**1.60**	és **1.98**
Divatszövésű tisztagyapjú külföldi ruhaszövetek 130 cm. széles	P	**6.50**	és **8.50**
Prima minőségű tisztagyapjú kabátszövetek 140 cm. széles	P	**8.80**	és **12.50**
Francia tiszta selyem crepe de chine imprimék gyönyörű mintákban	P	**6.80**	és **8.50**

Szebbnél-szebb **MARADÉKOK**
rendkivül olcsóságuki mellett még 20—40—60 százalék engedménnyel!

Szénásy, Hoffmann és Társa rt.
V. BÉCSI UTCA 6.

ERMA FÜGGÖNY SZŐNYEG KÉZIMUNKA FEHÉRNEMŰ karácsonyi vásár!

Hálóing m. s. lavable	8.80	Filé terítő 100×100	3.90
Kombiné m. s. lavable	3.90	Filé terítő 40×40	—.98
Ágykabát	3.88	Filé jégkendő	—.25
Pongyola	6.50	Horgolt szélű jégkendő	—.78
Zsebkendőtartó kézi himzéssel	2.60	Hamutartó kézi gobelinnel	1.60
Zsebkendő	—.19	Hamutartó kerámia	—.85
Musslin kendő tiszta selyem	—.55	Angol vászon párna	4.50
Jour-terítő, 4 szalv., kéz himzés	4.50	Asztalterítő színtartó	1.38
Asztalközép	3.90	Csipkeszövet 180 cm széles	2.50
Tálcakendő	—.98	Csipkeszövet 300 cm széles	3.16
Szekrénycsík (5 darab)	3.80	Indanthren függönyanyag 140 cm széles	1.58
Csipke vitrage	—.80	Tüll 100 cm széles	—.88
Tüll terítő himzett	3.90	Színtartó Gitter-anyag 150 cm széles	1.98
Összeállított csipketerít	6.80		

Függönyök, szőnyegek, ajándéktárgyak nagy karácsonyi vására.

RÓZSA GYULA KÉZIMUNKA- ÉS DIVATÜZLET TERÉZ-KÖRÚT 4.

Kinevezték az Országos Természetvédelmi Tanács tagjait

A földművelésügyi miniszter az Országos Természetvédelmi Tanács elnökévé *Kaán* Károly ny. államtitkárt, tagjaiul a miniszterelnökség részéről dr. *Barsy* Aladár miniszteri osztályfőnököt, a belügyminisztérium részéről dr. *Pültzel* Jenő miniszteri tanácsost, a földművelésügyi minisztérium részéről *Molcsány* Gábor miniszteri tanácsost, a honvédelmi minisztérium részéről vitéz *Kassay Farkas* László ezredest, az igazságügyminisztérium részéről dr. *Gnyczy* Dénes miniszteri osztályfőnököt, az iparügyi minisztérium részéről dr. *Tichy* Kálmán miniszteri tanácsost, a kereskedelem- és közlekedésügyi minisztérium részéről *Válkay* Bertalan miniszteri tanácsost, a pénzügyminisztérium részéről *Dorner* Aurél államtitkárt, a vallás- és közoktatásügyi minisztérium részéről *Schenkengel* László kir. közalapítványi igazgatót, a Magyar Tudományos Akadémia részéről dr *Dudich* Endre egyetemi ny. r. tanárt, a Magyar Nemzeti Múzeum részéről dr. *Pongrácz* Sándor múzeumi főigazgatót és dr. *Jávorka* Sándor múzeumi igazgatót, a Pázmány Tudományegyetem részéről dr. *Tuzson* János és dr. *Entz* Géza egyetemi ny. r. tanárokat, a József Műegyetem részéről *Rohringer* Sándor nyug. egyetemi tanárt és *Roth* Gyula egyet. ny. r. tanárt, a Ferenc József Tudományegyetem részéről dr. *Győrffy* István egyetemi ny. r. tanárt, a Tisza István Tudományegyetem részéről dr. *Hankó* Béla egyetemi ny. r. tanárt, az Erzsébet Tudományegyetem részéről dr. *Reuter* Camilló egyetemi ny. r. tanárt, Budapest székesfőváros részéről *Csizmazia* László székesfővárosi erdőfőtanácsost, a Fővárosi Közmunkák Tanácsa részéről vitéz *Irsy* László miniszteri tanácsost, a tanács alelnökét, az Országos Felsőoktatási Tanács részéről dr. *Szabó* Zoltán egyetemi ny. r. tanárt, az Országos Közoktatási Tanács részéről dr. *Loczka* Alajos tanügyi tanácsost, az Országos Testnevelési Tanács részéről dr. *Prém* Lóránd miniszteri tanácsost, az Országos Testnevelési Tanács ügyvezető-alelnökét, az Országos Természettudományi Tanács részéről dr. Berei *Soó* Rezső egyetemi ny. r. tanárt, az Országos Közegészségügyi Tanács részéről dr. *Scholtz* Kornél m. kir. titkos tanácsost, a Műemlékek Országos Bizottsága részéről dr. *Szentiványi* Gyulát, a bizottság titkárát, az Országos Vitézi Szék részéről vitéz *Tóth* László m. kir. főerdőtanácsost, a Balatoni Intéző Bizottság részéről *Lázár* László m. kir. kormányfőtanácsos, MÁV igazgatót, a *Lóczy* Lajos egyeytemi ny. r. tanárt. Földtani Intézet részéről dr. Lóczi *Lóczy* Lajos egyetemi ny. r. tanárt, a Madártani Intézet részéről *Schenk* Jakab kísérletügyi főigazgatót, az Országos Erdészeti Egyesület részéről ifj. gróf *Teleki* József okl. erdőmérnököt, az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület részéről dr. *Quirin* Leó m. kir. bányaügyi főtanácsost, a Királyi Magyar Természettudományi Társulat részéről dr. *Gombócz* Endre egyetemi c. ny. rk. tanárt a Magyar Turista Szövetség részéről dr. *Zsitvay* Tibor ny. igazságügyminisztert, a Magyar Cserkészszövetség részéről *Éry* Emil főgimnáziumi tanárt, a szövetség ügyvezető-elnökét, a Magyar Földrajzi Társaság részéről dr. *Cholnoky* Jenő egyetemi ny. r. tanárt, a Magyar Rovartani Társaság részéről dr. *Kadocsa* Gyula kísérletügyi igazgatót, a Magyar Barlangkutató Társulat részéről dr. *Kadic* Ottokár ny. főgeológust, továbbá *Böhm* Ferenc miniszteri osztályfőnököt, *Földváry* Miksa miniszteri tanácsost, *Matusovits* Péter, *Nagyszalánczy* Brunó ny. miniszteri tanácsosokat és dr. *Szalóki Navratil* Dezső egyetemi magántanárt kinevezte.

A pénzügyminiszter látogatása Baján

Bajáról jelentik: Dr. *Reményi-Schneller* Lajos pénzügyminiszter szombaton és vasárnap látogatást tett bajai választókerületében. A pénzügyminiszter első ízben látogat el kerületébe tárcája átvétele óta.

A pénzügyminiszter hat órakor gépkocsin érkezett meg a város határához. Itt dr. *Bernhart* Sándor polgármester és dr. *Flórián* Géza gazdasági főtanácsos, a nemzeti egység pártja bajai szervezetének elnöke üdvözölte. A miniszter gépkocsijából a város fogatába szállt át és a cisztercita rendházhoz — szállására — hajtatott. Közben a Szent István-gazdavárosrészben az összegyült gazdák nagyon meleg ünneplésben részesítették. A cisztercita rendházban dr. *László* Vince cisztercita házfőnök, igazgató üdvözölte a minisztert, majd a törvényhatósági bizottságok üdvözölték. Este a Zieh-étteremben a miniszter 300 terítékes vacsorán vett részt, amelyen megjelentek a gazdák, iparosok, kereskedők és a munkások képviselői is. A vacsorán több pohárköszöntő hangzott el, amelyekre dr. Reményi-Schneller Lajos pénzügyminiszter válaszolt.

Vasárnap a pénzügyminiszter fogadja a választókat, majd látogatást tesz az Ipartestületben. Délután a miniszter a kerületéhez tartozó Vaskút községbe látogat el.

A debreceni kollégium ifjúsága tiszántúli családokat telepít a Dunántúlra

Eddig három család áttelepítése történt meg

Debrecen, december 10.

A debreceni kollégium ifjúságától lelkes akció indult ki, mely azt a célt szolgálja, hogy a Dunántúlra, főleg az egykés helyekre tiszántúli népes magyar családokat telepítsenek át és megadják nekik az életben való boldogulás alapfeltételeit.

Ez év márciusában indította el az akciót dr. *Péter* Zoltán internátusi igazgató. A célt nyomban megértette a bentlakó ifjúság. Lemondott hetente egyszer a vacsoráról, felajánlották élvezett iskolai segélyeik tíz százalékát, a legációba járók pedig ebbeli jövedelmüknek jelentős részét. Rövidesen összegyült ezerkétszáz pengő. Ezt az összeget gyarapította a gimnázium tanári kara és ifjúsága és csatlakozott az akcióhoz a kollégium másik két tagozata, a tanítóképző és a polgári iskola is. A telepítési mozgalomról értesítették a kormányzót, mint a kollégium gyakorlóiskolájának egykori növendékét. A kormányzó tízezer pengőt küldött a célra, ami hatalmas lendítő erőt jelentett.

Az akció vezetői nyomban hozzáláttak a kitűzött cél gyakorlati megvalósításához. *Szabó* Gábor kollégiumi esküdtfelügyelő most beszámol az elért eredményekről. A *cél* — mondja — az, hogy *a Dunántúl teljesen magyar kézben legyen és valahogy úgy ne járjon, mint Erdély járt.* A telepítési akció során elhelyezett családokat gazdasági felszereléssel látják el, miután a földszerzésre, házszerzésre kamatmentes kölcsönt adnak. *Drávafokon* egy kis házat vettek *Kisgyörgy* Sándor matolcsi sokgyermekes embernek. A házhoz hatszázöles belsőség jár. Az áttelepített ember feles földet bérelt. A számára megvásárolt házat és belsőséget nem ingyen kapja, hanem kamatmentes kölcsön formájában.

A második segítségnyujtást *Átori* Imre hajduböszörményi magyar kapta a kollégium ifjúságának akciójától. Átori Moson megyében Pünkösdvásár községben jutott tizenhét hold földhöz, azonban a vételárnak csak negyedrészét tudta kifizetni. Már úgy volt, hogy elveszik tőle a földet, de értesülvén esetéről a kollégiumi akció, háromezer pengővel megsegítette Átori Imrét, kinek *az áttelepítése most már megtörténhetett.* A pénzt természetesen kamatmentesen kapta a telepes, sokgyermekes apa. A harmadik telepítés most van folyamatban. A baranyamegyei *Zengővárkony* községben megvettek egyholdas házastelket ötezer pengőért. Ide egy többgyermekes szegény debreceni családott telepítettek.

Az eddigi eredményeknél nem áll meg a kollégiumi ifjúság. A mozgalmat ki akarják terjeszteni az egész országra. Körlevélben fordulnak az ország valamennyi egyesületéhez, tanintézetéhez. Nem kérnek pénzt, hanem csak „szemet, mely a helyzetet meglássa és fület, mely a jajszót meghallja, szivet, mely fel sajduljon". A debreceni példa követését ajánlják minden jó magyarnak.

A MAGYAR MEZŐGAZDASÁG TÖRTÉNETE MÁRIA TERÉZIA KORÁTÓL A VILÁGHÁBORÚIG

3 kötet.

Irta: Dr. BERNÁT GYULA egyetemi m. tanár.
Előszóval ellátta: Dr. CZETTLER JENŐ egyetemi tanár, felsőházi tag.

Ára 24.— pengő

Egy nagyszabású munka megjelenéséről adunk hírt, amely úttörő jelentőségénél fogva egészen biztosan a legnagyobb mértékben fel fogja kelteni érdeklődését.

Dr. BERNÁT GYULA
egyetemi m. tanár

»AZ ÚJ MAGYARORSZÁG AGRÁRPOLITIKÁJA«

cimű munkájával befejezte háromkötetes nagy művét, amely *a magyar mezőgazdaság történetének első részletes, átfogó, minden fontos mozzanatra kiterjedő feldolgozása.* Gazdaságtörténészeink eddig a magyar mezőgazdaság történetének csak egyes kisebb korszakait vagy részletkérdéseit ismertették. *Bernát Gyula az első,* aki az újabbkori magyar mezőgazdaság teljes történetének megírására vállalkozott.

Méltó folytatása ez a mű a szerző atyja, *Bernát István munkásságának,* aki a magyar tudományos agrárpolitikát megalapozta.

Mindazok számára alapvető fontosságú dr. Bernát Gyula munkája, akik a magyar mezőgazdaság kérdéseivel akár elméletileg, akár gyakorlatilag foglalkoznak.

A birtokpolitikai és mezőgazdasági reformokkal szemben szinte lehetetlen állást foglalnunk, ha nem ismerjük a történeti adottságokat és fejleményeket.

Végre egy olyan munka áll a mezőgazdasági politika iránt elméletileg és gyakorlatilag érdeklődők rendelkezésére, amely összefüggően tárgyalja az utolsó százötven év mezőgazdaságának történetét és mindazoknak a kérdéseknek fejlődéstörténetét és alakulását, amelyek mai agrárpolitikánknak is alapvető, sorsdöntő problémái.

Ez a munka teljes képét adja a kormányzat mezőgazdasággal kapcsolatos intézkedéseinek, a magyar országgyűlések erre vonatkozó tárgyalásainak és vitáinak, az érdekképviseleti és szövetkezeti mozgalmaknak.

Nagy alapossággal ismerteti a mű nagy közgazdászaink és agrárpolitikusaink állásfoglalásait, programját és tanításait, Berzeviczy Gergelytől egészen Darányi Ignácig; Széchenyi István és többi nagy alkotó államférfiaink gazdaságpolitikai eszméi teljes nagyságukban és örök érvényességükben bontakoznak ki előttünk. Bernát Gyula azonban nem elégszik meg a magyar mezőgazdaság történetének részletes tárgyalásával, hanem mindig kiterjeszkedik a korabeli külföldi mezőgazdasági viszonyok és agrárpolitikai törekvések elemzésére; ilyen módon az európai mezőgazdaság történetéből is széles távlatot kapunk. Látjuk Bernát Gyula művéből, hogy mennyire nem lehet a külföldi példákat egyszerűen alkalmazni a magyar viszonyokra, tekintet nélkül a nemzeti adottságokra és szükségletekre.

A könyv minden lapja példát mutat arra, hogy minden mezőgazdasági kérdéssel kapcsolatban a hazai talajból, *a hazai viszonyokból kell kiindulni.*

ELSŐ KÖTET
»A MAGYAR JOBBÁGYFELSZABADÍTÁS ESZMEÁRAMLATAI«
1790-től 1848-ig
A REFORMPOLITIKA MEGINDULÁSÁTÓL A JOBBÁGYFELSZABADÍTÁSIG
Ára 6.— pengő.

A kötet bevezetését írta:
Dr. CZETTLER JENŐ egyetemi tanár, felsőházi tag, nagy agrárpolitikusunk és közgazdászunk
és ebben kiemeli Bernát Gyula gazdaságtörténeti kutatásainak nagy jelentőségét. Ez az első kötet ismerteti a felvilágosodás korában Nyugat-Európában fennállott birtoklási és termelési viszonyokat, áttér a magyar jobbágyi-rendszer részletes ismertetésére, az úrbériség megszüntetésére, részletesen ismerteti a jobbágyfelszabadítás egész komplexumát. Ennek a kötetnek a gerincét a reform-országgyűlések ezirányú munkásságának első részleges és széles körű feldolgozása alkotja. Megismerjük a korszak kiváló magyar közgazdászainak és agrárpolitikusainak diagnózisát Magyarország közgazdasági helyzetéről.

A radikálisok, a konzervatívek és a hazai viszonyokkal számoló építő reformerek harca.

A kötet nagy zárófejezete az 1847—48. évi országgyűlés gazdaságpolitikai munkásságát ismerteti.

MÁSODIK KÖTET
»AZ ABSZOLUTIZMUS FÖLDTEHERMENTESÍTÉSE MAGYARORSZÁGON«
Ára 8.— pengő.

Az abszolutizmus korának mezőgazdasági viszonyait és agrárpolitikáját tárgyalja. A korszak gazdaságpolitikájának előterében a földtehermentesítés megoldása áll. Ismerteti az agrárpolitika korabeli új irányait, részletesen tárgyalja a bécsi kormány magyarországi gazdaságpolitikai és pénzügyi reformjait, amelyeknek nagyon nagy hatása volt a magyar agrártársadalom további sorsára. Különösen érdekes és fontos ebben a kötetben a tőkehiánnyal és a hitelszükséglettel kapcsolatos kérdések elemzése.

A legnagyobb terjedelmű és a modern gazdaságpolitika szemszögéből legfontosabb kötete

HARMADIK KÖTET
»AZ ÚJ MAGYARORSZÁG AGRÁRPOLITIKÁJA«
Ára 12.— pengő.

Ez a magyar mezőgazdaság és agrárpolitika történetét ismerteti a kiegyezéstől a világháborúig. Ez a valóban úttörő kötet a mai idők agrárpolitikai kríziseinek és törekvéseinek genézisét és kibontakozását mutatja be. Első része *A tudománynélküli ország* címen a kiegyezés korabeli agrárpolitika nagy hiányosságaira mutat rá, amelyek máig is éreztetik a hatásukat. Ismerteti a mezőgazdaság eladósodásával és hitelszükségletei növelésével kapcsolatos hiányokat és megoldásmódokat. Sorraveszi a világháború előtti mezőgazdasági politika minden területét, *a birt[...] rendezést, a mezőgazdasági szakok[...]tást, a munkaadó és a gazda[...] munkaerő* közti jogviszony szabá[...]zását, a telepítést, *a kivándo[...]ügyet, a mezőgazdasági népe[...] anyagi helyzetének javítását* [...] állami akciókat. A következő fe[...]teket a szerző a mezőgazdasági [...]ügy rendezésére irányuló törekv[...]nek szenteli, majd pedig a [...] gazdasági termelés értékesíté[...] alakulásával foglalkozik. Ezut[...] tér a társadalmi agrármozgalm[...] mertetésére. A mai eszmeár[...]hoz és tervekhez kapcsolód[...] fejezetekben szerző nem elég[...] az események ismertetésével [...] portosításával, hanem a m[...]tézkedéseket szigorú és [...] bonckés alá veszi és a m[...] tekintetében nyiltan és [...] felveti a felelősség kérdés[...]

Bernát Gyula úja[...] gyar mezőgazdaság[...] csak kivonatos ism[...]juk, a munka számo[...]dekes és időszerű von[...] nem terjeszkedhetün[...] Czetler Jenő szava[...] „...minden gond[...] politikusnak kin[...] mert nemcsak p[...]latokat kaphat[...]dandó kérdések[...] még is mérheti [...] reformterveknek [...]beli hatását, [...] divatos eszme[...]ríttatva, egyed[...]neb és célra[...]

A három kö[...] szerre rendelv[...]

Kapható LA[...]jában, Budape[...] 3. Telefon: 187[...]

A szegedi Ferences barátok két évi munkával ujjáépitették AZ ÉVSZÁZADOS MÁTYÁS-TEMPLOMOT

Szemle a templomban a pünkösdvasárnapi ünnepségek előtt

(A Délmagyarország munkatársától.) Közel két évvel ezelőtt, 1936. októberében kezdték meg a szegedi „kudus-barátok", Assisi Szent Ferenc szegedi rendjének szegedi szerzetesei sok évszázados templomuknak, a Mátyás-templomnak ujjáépitő munkáját. A gyönyörüen megujitott templom belsejét szombaton délelőtt szentelte fel az előirt egyházi szertartással és Szeged város katolikus papságának közreműködésével dr. *Glattfelder* Gyula csanádi megyéspüspök. A fölszentelt templomot a hivek ezrei pünkösd vasárnapján veszik át nagy ünnepség keretében.

Akik az utolsó napokban látták a megujult Mátyás-templom belsejét, őszinte elragadtatással szemlélhették

a ferences szerzetesek munkáját,

amely csudálatos gazdagsággal bontakozott ki. A templom belseje ma egyike az ország legszebb, legmüvészibb barokk templomhajóknak, tele áhitatra késztető derüs ragyogással.

A hatalmas főoltár

uralkodik a szentélyen. A templom restaurálását a város tulajdonképen ennek az ősrégi oltárnak köszönheti. Az évszázadokkal ezelőtt készitett oltárt ugyanis nagyon megviselte a fölötte elröppent viszontagságos idő. Dusan aranyozott faragványai mögött elkorhadtak a tartó gerendák és már attól lehetett tartani, hogy *az oltár összeomlik.* Páter Schneider Vencel, a szegedi rendház müvészlelkü főnöke elhatározta, hogy ujjáépitteti a roskadozó oltárt, még pedig pontosan az eredeti formájában. Mindenekelőtt a rendkivül költséges munka anyagi fedezetét kellett biztositania. Hiven rendjének hagyományaihoz, végigkoldulta ugyszólván az egész országot. Az a szeretet, amely Alsóváros népének lelkét tölti meg évszázadok óta a ferencesek és régi templomuk iránt, most is megindító módon nyilatkozott meg. Egymásután jelentkeztek a házfőnöknél az alsóvárosiak és ajánlották fel önkéntes adományaikat a templomrestaurálás költségeire. Szegény, vagyontalan kisemberek hordták össze azokat a filléreket, amelyek csakhamar igen tekintélyes összegre növekedtek ugy, hogy

1936. októberében

megkezdődhetett a munka.

Először a főoltárt bontották le és szedték szét legapróbb darabjaira. *A zárda földszinti helyiségeit mühellyé alakitották át* és ezt a mühelyt megszállták a ferencrendi szerzetesek, köztük az oltárépités legavatottabb szakértői és mesterei és szinte éjjel-nappal dolgoztak a főoltár nagy szakértelmet, türelmet és figyelmet igénylő restaurálásán.

Közben tovább folyt a gyüjtés és egyre gyültek az adományok, amelyek aztán megérlelték a házfőnök lelkében azt az elhatározást, hogy *nem áll meg a főoltár restaurálásánál, hanem rendbehozatja az egész templomot,* amelynek öles falain és belsejének minden részletében nagyon erős pusztitást végzett a talajviz és az idő.

Az aranypompában ragyogó főoltárt a mult év novemberében állitották és szentelték ujból fel, de közben megindult a sokkal szélesebbkörü és nagyobbarányu munka a templomban. A két-három méter magasságig átnedvesedett falakat keresztben elfürészelték, *szigetelő réteget* iktattak közéje, szellőztető járatokat vésték bele. Aztán fölbontották a templom padozatát, leverték a falak belsejéről a hámladozó vakolatot, lebonották a többi oltárokat is, leszedték a megfeketedett oltárképeket, köztük elsősorban a templom hires Mária-kegyképét,

a Fekete Máriát

és lassankint mühellyé vált az egész templom a hozzásimuló öreg zárdával együtt és benne a renaissance templomépitő és templomszépitő lelke lebegett.

A barnaruhás szerzetesek két munkaköténytkötöttek maguk elé, furtak, faragtak, gyalultak, aranyoztak, javitgatták az öles falakat magas állványok tetején hosszu, munkás hónapokon keresztül. A tizenhetedik század első feléből való értékes oltárképek restaurálására elismert nevü müvészeket kértek föl. A kegyképet, amely a templom legnagyobb nevezetessége és igen sok csoda legendája füződik hozzá, ezenkivül több mellékoltár képét, a Szent Ferenc, a Szent Antal, a Szent József és Szent Anna oltárképeket *Szentiványi* Gyula festőmüvész, a z európai hirü restaurátor, a müemlékek országos bizottságának főtitkára megujitó müvészetére bizták. Szentiványi nagyszerü munkát végzett. Avatott kezében valósággal ujjászületett a főoltár kegyképe, amelyről csak a hosszu századok alatt rárakodott korom és füstréteget távolitotta el. A kegykép szinei ma már csudálatos pompában ragyognak a dusan aranyozott főoltár közepén. Szent Antal és Szent Vencel oltárképét *Parobek* Alajos, a kiváló szegedi festőmüvész restaurálta teljes sikerrel.

A szorgalmas, lelkes szerzetesek ujjávarázsolták a dusan aranyozott szószéket — amely egyike az ország legdiszesebb, legszebb barokk alkotásainak — és a mellékoltárokat is.

A fölszentelés ünnepén

csaknem teljesen készen áll az ujjáteremtett régi templom, csak a kórus alatti rész márványozása van hátra, meg a szentély boltivei alatt látható négy vakolatlan falmező. Ezzel a falmezővel gyönyörü tervei vannak Vencel atyának. *Müvészi freskót* akar rá festetni ésis merve lelkesedésre és kitartásra való képességét egyetlen pillanatig sem kételkedik benne, hogy tervét rövidesen valóraváltja. A négy falmezőt egyesitik és ezen a kétszáz négyzetméternyi felületen, amelynek tizenhat méter a magassága, a megbizandó müvész, akit országos pályázaton választanak majd ki erre a munkára, egyetlen kompozicióban örökiti meg

Szeged város és a Hunyadyak

annyiszor összeölelkező történetének nevezetesebb momentumait.

— Nincs olyan templom a világon — mondja Pater Schneider Vencel —, amelyet *végérvényesen befejezettnek* lehetne tekinteni. A mi templomunk sem lesz befejezett, ha ez a freskó is elkészül. Mindig lesz javitani, csinositani való rajta, amig csak él a hivek lelkében az ősi templom szeretete. És ahogy én ismerem hiveimet, Alsóváros népét, ez a szeretet sohasem hal ki a szivéből.

A templomon kivül megvalósitásra vár

a Hunyadyak-ligetének

szép terve is. Ugy volt, hogy a liget a fölszentelés ünnepére elkészül. A részletes terveket a város főkertésze ki is dolgozta, de a munkát pénzhiány miatt még nem kezdhette meg. De azért, amennyire lehetett, rendbehozta és megszépitette a templomot körülölelő parkot, amely igy diszes kerete lesz

a pünkösdvasárnapi ünnepélynek,

amely délelőtt 10 órakor a templomban szentmisével kezdődik. A szentbeszédet a mise után dr. *Glattfelder* Gyula megyéspüspök tartja. Ezután a templom előtti téren ünnepi diszközgyülést tart az alsóvárosi egyházközség. A diszközgyülést az énekkar Hiszekeggyel nyitja meg, majd Pater *Schneider* Vencel házfőnök mond megnyitó beszédet, dr. *Pálfy* József polgármester pedig ünnepi beszéddel méltatja a szegedi ferencesek templomépitő munkájának jelentőségét. A diszközgyülés a megyéspüspök zárószavai után a pápai és a magyar Himnusszal ér véget.

Alsóváros ünnepén részt vesz a város egész társadalma, képviseltetik magukat az összes szegedi intézmények és hatóságok, de részt vesznek az ünnepen a kormány és a törvényhozás képviselői is, köztük József főherceg, aki már szombaton megérkezett Szegedre.

Magyar László.

Balatoni Diák- és Gyermeküdülő Balatonlellén.

Leányok, fiuk külön épületekben. Idegen nyelvek. Sport. Orvosi és pedagógiai felügyelet. Saját strand. Prospektust küld közvetlenül dr. *Pásztor Józsefné Internátusa*, *Budapest. Délibáb ucca 25.*, vagy Szegeden, *Mózes Erzsébet* gy. tanárnő, Madách ucca 8., II. emelet.

Csillár, rádió vásárlás előtt okvetlen keresse fel DEUTSCH ALBERT kft. villamossági üzletét, Kárász ucca 7. Telefon: 18—74. Kedvező fizetési feltételek

HUNGÁRIA
Halászcsárdájában
saját forráskuti zamatos rizling bor **80 fill.**

MAYERLING
igaz története
Vetsera Heléna Erzsébettől kéri vissza lányát

Minden kétséget kizáró módon megállapitható, nogy Vetsera Mária anyja abban a pillanatban, amikor belépett a bécsi Burg kapuján, hogy *Erzsébettől* kérjen segitséget, nemcsak hogy semmit sem tudott meg a mayerlingi tragédiáról, de még csak nem is sejtette, hogy a leányát merre kellene keresnie. Két nap telt el Mary eltünése óta és bizonyos, hogy az előző napon a család barátai és a rokonok ismételten azt a tanácsot adhatták az anyának, hogy miután sem a miniszterelnök, sem a rendőrfőnök nem vállalkoznak a nyomozás megindítására: egyetlen ut van csak hátra: Erzsébethez, az anyához fordulni. Talán, ha Larisch grófnő Bécsben van még és nem szökik gyáván Pardubitzba, öt kéri meg a család, hogy nagynénjéhez,

a császárnéhoz

forduljon. E lépésre senki sem vállalkozott, igy nem maradt más hátra, minthogy az anya maga indult el a Burg felé.

A találkozást imigyen irja le memoárjában a báróné:

»Január harmincadikán reggel a Larisch grófnőtől érkezett levél elolvasása után a báróné ímináron egy pillanatig sem habozott, hogy megtegye azt a lépést, amely elkerülhetetlen kötelességének látszott. Minthogy bizonyitéka volt most már arra, hogy leánya és a trónörökös között valamelyes kapcsolatnak kell lenni, a Burgba ment, ahol *Ferenczy* Idát kereste fel. Tudta, hogy Ferenczy Idának, Erzsébet királyné társalkodónőjének tudomása van a gróf Taaffe miniszterelnökkel folytatott beszélgetésről. A bárónénak az volt a célja, hogy Ferenczy Ida révén kihallgatást kapjon őfelségétől és a császárnét megeskésse arra, hogy a fiával beszéljen és Rudolftól tudja meg, hol van a leánya. Biztositani akarta Erzsébetet arról, hogy ő elmegy a leányáért és minden feltünés nélkül hazaviszi a szülői házba...«

»*Már késő volt...*«

»Ferenczy Ida azokra a szavakra, hogy a báróné feltünés nélkül akarja hazavinni a leányát a szülői házba, ennyit válaszolt: »*Ezt Ön nem teheti meg, hiszen már mindenki tudja, hogy kint vannak...*« A báróné azt felelte erre: »Őfelségének módja van rá, hogy Rudolffal beszéljen...« s e szavakra Ferenczy Ida szó nélkül eltávozott, pár perc mulva a császárné egyedül jött vissza a szobába és a felség közölte a bárónéval a rémes halálhirt. Szivbemarkolóak voltak a szavak, amelyekkel a császárné a császár fájdalmát jellemezte...«

Mindössze ennyit mond el a drámai találkozásról Vetsera Heléna memoárja és mintegy befejezésül e mondatokat füzi még a találkozás rövid ismertetéséhez:

»Ifju leányának és a trónörökösnek rémes haláláról a császárnétól értesült az anya. Maga a hir, valamint a császárné megjelenése olyan leirhatatlan hatással voltak rá, hogy szinte önkivületi állapotban hagyta el a Burg épületét anélkül, hogy eszébe jutott volna megkérdezni, mi volt igazi oka a trónörökös és a leánya halálának...«

Ferenczy Ida

memoárjaiban imigyen adja elő ezt a jelenetet:

»1889 január harmincegyedikén, szerdán délelőtt Erzsébet a szalonjában tartózkodott. Doktor Termojannisz, aki pár nappal előbb érkezett Görögországból, Homérból olvasott fel. Ferenczy Ida azon az ajtón keresztül, amely nappali szobáját a királyné szalonjától elválasztotta, bejelentés nélkül megjelent a királyné előtt. Anélkül, hogy kérdést kapott volna jövetelének okáról, jelentette: »Bocsánatot kérek felség, hogy zavarom. Nopcsa báró van idekinn. Igen sürgős ügyben kiván jelentést tenni...« Erzsébet ideges lesz. Nem szereti, ha zavarják akkor, amikor romantikus lelke Homérral csavarog. Leinti Ferenczy Idát: »Láfja, hogy most görög órám van, a báró ur várhat, jöjjön később...«

...És most olyasvalami történik, amire nem volt még példa a Habsburgok udvarában. Ferenczy Ida nem hagyja el a szalont, hanem odamegy Erzsébethez és magyarul, hogy doktor Termojannisz ne értse meg, sugja a fülébe: »Nopcsa báró igen rossz hireket hozott őfenségéről, a trónörökösről...«

Egy kézmozdulattal tudtára adják a görögnek, hogy ma nem lesz már szükség rá, a kicsiny, arannyal szegett törékeny asztalnál ott áll már *Nopcsa* báró, Erzsébet főudvarmestere és nem telik bele egy ujabb perc: Erzsébet hangos zokogással borul az üveglapra. Ekkor tudta meg, hogy *a fia halott...*

Ferenczy Ida halotthalványan, könnyekkel a szemében megy vissza a szobájába.

Szinte észre se veszi, hogy valaki várja.

Egy összetört öreg asszony, nemrég még körülrajongott szépe a bécsi társaságoknak, karjára támasztott fejjel szomoruan ül a széken. Ferenczy Ida megismeri: Vetsera Heléna bárónő, a *Mary anyja...*

A királyné társalkodónője maga meséli el, hogy a szomoru napnak ebben a szomoru órájában Nopcsa báró azt a hirt kapta Mayerlingből, hogy *Vetsera Mary sztrichninnel megmérgezte Rudolfot* és aztán maga itta ki a méregpoharat. Igy közölték a hirt Erzsébettel is és igy tudta a katasztrófát a királyné meghitt barátnője. Ez volt az oka annak, hogy Ferenczy Ida szinte rikácsolva támadt Vetsera Helénre: »Mit keres itt bárónő? Mit akar? Kérem, távozzék azonnal! Se én, se más nem tudjuk magát most, ebben az órában itt látni.«

...De az öregasszony nem mozdult. Apatikusan egyre csak azt hajtogatta: nekem azonnal beszélnem kell őfelségével a császárnéval! Nem akart engedni. »Lehetetlenség, amit kiván, talán majd máskor. de most távozzék!« — mondotta a társalkodónő, de Vetsera Heléna nem tudott felállni a székről. Könnyes szemekkel mondta:

»Most jövök Taaffe gróftól. A leányom eltünt. Maguk is tudják. Harmadik napja, hogy nincs róla semmi hir. Csak a trónörökös tudja, hol van a leányom. Én nem beszélhetek a fenséggel. A császárné őfelségét akarom megkérni rá, hogy beszéljen Rudolffal. Rajtam csak a császárné segithet. Egyedül csak ő tudja visszaadni a leányomat...«

Ferenczy Ida meglepetten néz a bárónéra.

Hiszen ez az asszony még nem tud semmit arról,

ami Mayerlingben történt...

...Ez az asszony még mindig azt hiszi, hogy visszakapja élve a leányát...

Ferenczy Ida a kis ajtón keresztül bemegy ujra a zokogó Erzsébethez.

...A széles kandallóban, *Borghese* Pauline hercegnő carrarai márványból faragott szobra mellett széles bükkhasábok pattogva égtek...

Odakinn sürü köd ereszkedett a császárvárosra és Erzsébet szalonjában meg kellett gyujtani a kandalábereket.

Erzsébet keservesen zokog és percekig nem veszi észre, hogy Ferenczy Ida ott áll az asztalánál. Azután felnéz és megkérdezi tőle:

»Mit akar?«

»Vetsera báróné vár kinn és felségeddel óhajt beszélni...«

»Tudja már?«

»Nem« — feleli elhaló könnyek között Ferenczy Ida.

...Erzsébet felkel. Megtörli a szemét. Kiegyenesedik. És biztos léptekkel elindul a mások szobába, hogy megvigasztalja — *a másik anyát*...

*

Vetsera Heléna bárónő emlékiratait az Erzsébettel való találkozás rövid ismertetése után ezekkel a szavakkal folytatja:

»Szükséges volt, hogy a bárónénak a rendőrfőnökkel és a miniszterelnökkel való tárgyalásait, valamint a császárné őfelségénél való megjelenését — olyan időpontban —, amikor a katasztrófa már bekövetkezett — részletesen leirjuk e munkában. Egyedül ezen események hiteles leirásai cáfolhatják meg azokat a hazug rágalmakat, amelyek a tragédia nyomán fejüket felütötték. A rágalmazók nem átalották azt állitani, hogy a bárónénak tudomása volt Rudolf és Vetsera Mary szerelmi viszonyáról és amikor a bécsi Burgban megjelent a császárné őfelségénél, tudomással birt már arról is, hogy leánya és Rudolf elköltöztek az élők sorából. Ugy az egyik állitás, mint a másik valótlan...«

A tragédiát követő napokban Bécsben és Mayerlingben sürü egymásutánban játszódtak le azok az események, amelyekről kiméletlen őszinteséggel számol be a császár parancsára elégetett emlékirat. Az udvar hirnökei egymásután jelentek meg a Salesianergassei-palotában és a legkülönbözőbb parancsokat közvetitették a gyermekét vesztett anya számára.

Mielőtt azonban ezeknek az eseményeknek az ismertetéséhez hozzákezdenék, Vetsera Heléna bárónő emlékiratainak idézésével rekonstruálnom kell Rudolf és a baroness rövid ideig tartó szerelmi regényét.

Ez a regény semmiben sem különbözik más két halandó szerelmi históriájától.

...Kalandnak indult és egy vadászfegyver golyója tett pontot a regény utolsó fejezetének utolsó mondata után...

Paál Jób.

Szabó József és Szabó Károly István jelentik porig sujtva, hogy a jó feleség és édesanya

Szabó Józsefné

szül. Náczi Mária nincs többé. Élt 42 évet. Gyászolják: édesanyja, anyósa, sógornői és sógorai, testvérei.

Temetése 1938 május 6-án, délután 1 órakor a közkórház hallottas házából.

Amig élünk, mindig siratunk.

Részvétlátogatások mellőzését kérjük.

hatjuk, minden gondunkat a még meglévők életben tartására kell fordítanunk. A műemlékek gondozásának nagy hasznára válnak az újabb építési anyagok, kivált a vasbeton, mert kellő igénybevételük a megőrzendő épület szilárdságát fokozza. Azért is alkalmasak, mert nem ejthetik tévedésbe a szemlélőt s kivált az utókort abban a tekintetben, hogy a sztatikai biztosításra használt új anyag, esetleg toldalék a mai kor műve. A Műemlékek Orsz. Bizottsága szigorúan követte ezt az elvet, s a legkényesebb esetekben is, mint pl. a nagyszabású esztergomi munkálatoknál a szerkezeti szempontból elengedhetetlen kiegészítéseket, az eredeti építő-, vagy díszítőanyagtól eltérő s a laikustól is első tekintetre megkülönböztethető anyaggal — betonnal vagy külön e célra égetett téglával — eszközöltük. Elveink helyességét a külföldi szakértők is elismerték. Az esztergomi királyi palota erények-termében a XVI. századvégi ostrom alkalmával bedőlt s tönkrement boltozatot nem pótoltuk, mert szerkezetére nézve nem maradtak kellő kiindulási pontok, hanem a betonba ágyazott, modern, lapos üvegfedést alkalmaztuk, mintegy muzeális vitrint, melyben az eredeti falrészeket és freskókat megőriztük. A székesfehérvári királyi bazilika feltárásánál előkerült nagyszámú kőtöredéket a bazilika lombard stílhangulatában tartott, a régit nem utánzó, hanem mai építészeti érzéssel felidéző, céljának megfelelő gyakorlati rendeltetésű kőmúzeumban helyeztük el. Hasonlóképen, az 1937—41. években kiásott szombathelyi ókeresztény bazilika alapfalaira s páratlan értékű szép padlómozaikjai fölé nem rekonstruáltuk a felépítményében elpusztult templomot, hanem egyszerűen szerkesztett, világos, bőven üvegezett védőépítményt helyeztünk föléje.

Nemcsak a műemlékeket védjük, hanem azok környékét, egész tereket, utcákat, esetleg városrészeket, aminek példájául a Műemlékek Orsz. Bizottsága ellenőrzésével végzett várbeli helyreállításokat, kisebb-nagyobb tatarozásokat említjük, amelyek az utóbbi években oly kedvezően alakították ki a főváros e régi patinás negyedének általános képét.

Régebben a műemlékvédelem jóformán csak a középkorra, kivált a gótikára szorítkozott, ami még a romantikus kornak és történetszemléletnek volt a következménye. Később terjedt ki a figyelem a reneszánszra s csak újabban a barokra és az új klasszikus emlékekre. Ma már a mult századi épületek s egyéb emlékek, díszítések, falképek is gondozást, tatarozást igényelnek, s ilyen feladatokkal is bőven foglalkozunk. A műemlékké válás folyamata állandóan tart. Minden perc a történelemé, s a legaktuálisabb pillanat is gyorsan multtá válik.

A meglévő műemlékek gondozása mellett az ásóval a föld rejtekéből számos és valóban nagyfontosságú emléket hoztunk napfényre. Köztük olyanokat — Árpádházi királyaink esztergomi palotáját, a székesfehérvári királyi bazilikát, Szent István alapítását, Mátyás király reneszánsz pompájú visegrádi palotáját, a IV. században emelt szombathelyi Szent Quirinus-bazilikát —, amelyek a legkiválóbb s történetileg is különleges értékű hazai emlékek sorába tartoznak, s az európai művészet legszebb alkotásaival vetekszenek. Feltámasztásukkal, mintha az isteni Gondviselés a trianoni sötét korszakban vigasztalást akart volna nyujtani a nemzetnek és bátorságot önteni belé, s kultúránk

erejét, multunk szépségét, európai hivatásunkat és hivatottságát a külföld előtt is dokumentálni. S mi, akik nap-nap mellett figyelemmel kísérjük feltámadt műemlékeinket, együtt éljük velük meghosszabbított életüket, tanúságot tehetünk róla, mily nagy mértékben járultak és járulnak hozzá ódon köveik néma beszédével nemzetünk külföldi megbecsüléséhez.

Különös gondot fordítottunk a műemlékekkel szorosan összefüggő, azokon élő díszítések, falfestmények, faragványok karbantartására, helyreállítására, felkutatására. Itt is azokat az elveket alkalmaztuk, mint az épületeknél: megőrizni a mi fentmaradt, előhívni, ami rejtve volt, az előkerült maradványokat nem csalóka módon átalakítani, átfesteni vagy átfaragni, hanem ezektől inkább megszabadítani. A pécsi ókeresztény freskóktól, a veszprémi Gizella-kápolna, a jáki apátsági

templom, az esztergomi királyi kápolna, a kassai dóm, a kolozsvári Szent Mihály-templom és a budapest-belvárosi templom későközépkori, az esztergomi királyi palota reneszánszstílű, a győri és sümegi barok freskókon keresztül Lotz Károlyig terjedt ez a munkánk.

A díszítő és figurális épületplasztikára is figyelemmel voltunk, felderítésükről és szakszerű konzerválásukról gondoskodtunk. Csak néhány példa. A jáki templomnak, félszázad előtti restaurálásakor elkallódott s már elveszettnek hitt faragványos töredékeit, köztük a díszes főkapunak eredeti timpanon-domborművét felkutattuk. Konzerváltuk, osztályoztuk, szemléltetően felállítottuk az esztergomi és a székesfehérvári ásatások kincsesbányáiból előkerült darabokat, s megmentettük az enyészettől a kassai dómnak, Mátyás királytól adományozott, már-már szétmálló, kecsesművű kő örökmécs-oszlopát. A Közmunkatanáccsal karöltve felszínre hoztuk s rekonstruálni megkíséreltük árpádházi Boldog Margit margitszigeti síremlékének remek márványtöredékeit, s a belvárosi templomnak, a bőkezű kegyúr, a Székesfőváros megbízásából végzett restaurálása során megmentettük a pazarszépségű, gótikus szentségházat, amelynek különös érdekességet kölcsönöz, szinte egyedülállón ritka emlékké teszi a díszítésnek az a módja, hogy az egész gazdagon színezve van, s hogy faragott kőrózsák mellett szenteket ábrázoló freskók is ékesítik. Összeállítottuk Zrínyi Miklósnak, a költő és hadvezérnek, a hazatért délnyugati országrészen, a zalamegyei Szent-Ilonán nemrégen előkerült vörösmárvány síremlékét, a magyar késő reneszánsz plasztikának jelentékeny alkotását, amely erőteljes plasztikai formákban ábrázolja a halhatatlan költő és nagy hadvezér páncélos alakját. Lelőhelyéről felhozattuk a kiállításra, s Nagy Lajos királyunknak ugyancsak vörösmárványból, a régi magyar plasztikának e kedvelt anyagából faragott székesfehérvári síremléktöredékével szemben állítottuk fel. Bemutattuk továbbá II. Rákóczi Ferenc rodostói ebédlőjének, magától a fejedelemtől színes stukkóval díszített falburkolatát, annak hármas tagozatban ismétlődő részletét. A ritkabecsü egész falburkolat, 1906, a nagy fejedelem hamvainak hazahozatala óta ládákba csomagolva hevert, s Rákóczi városának felszabadulása után a színeiben elsötétedő, korhadó burkolatot nagy gonddal, eredeti ragyogó szépségébe visszaállítottuk, s remélhetőleg mihamar az egész ebédlőt fel tudjuk állítani, az ugyancsak a Műemlékek Orsz. Bizottságától restaurált s kultuszminiszterünktől alig néhány hete múzeummá avatott Miklós-börtön szomszédságában, az ú. n. Hóhérbástyával kapcsolatban, azon a módon, amint kiállított terveinken bemutatjuk. A bűvös szépségű, művészeti és történeti szempontból egyaránt nagyfontosságú emlékről, helyreállítója, dr. Lux Kálmán, a Műemlékek Orsz. Bizottságának építészeti főtanácsosa, külön cikkben számol be.

A helyes restaurálásnak első feltétele a jó felvétel. Ez biztosíthatja a helyreállítandó emlék tökéletes ismeretét, a restaurálás ellenőrzését munkaközben és után. Építménynél a pontos felméréseken alapuló műszaki rajzokra, alaprajzra és metszetekre, szerkezeti és formai részletek megrögzítésére éppúgy szükség van, mint jól beállított, bőséges fényképfelvételekre. Ugyanígy elengedhetetlen a jó fénykép a műemlékek szobrászati és festészeti tartozékainak, díszítő faragványoknak, falképeknek stb. restaurálásánál, mégpedig azok állapotáról munka előtt, a megtisztítás és az ép szükséges helyreállítás után, sőt bonyolultabb és fontosabb eseteknél a restaurálás egyes fokozatait is fényképezni kell.

A dokumentált műemléki felvételezést munkamódszerünk alapjának tekintjük. Hogy milyen súlyt helyeztünk rá, mutatja gyüjteményeink számszerű gyarapodása azon idő, 1934. január 1-e óta, midőn a magyar műemléki ügy vezetését átvettük. E nyolc év alatt fényképtárunk 5010 darabból 27.345-re emelkedett, a gyarapodás tehát 22.335. Lemezgyüjteményünk 4786 darabbal szaporodott, mai állaga 10.732. Műszaki rajzfelvételekben 1800 a gyarapodás. Szakkönyvtárunk 3707 művel lett gazdagabb, 8767 művet foglal magában. A fényképek kartonra ragasztva, topográfikus rendben, dobozokba osztva állanak rendelkezésre. Átrendeztük s lajstromoztuk lemez- és rajzgyüjteményünket is. A szakkönyvtárnak úgyszólván egész állagát átköttettük.

Serényen dolgoztunk műemlékeink lajstromozásán és kiadásán is. Nyaranta fényképészünk, Petrás mester bevonásával felderítő utakat teszünk, hogy az ismert műemlékeket s azok felvételezését ellenőrizzük és az ismeretleneket felkutassuk. Kiváló előadónk, a jelenleg Rómában fontos szolgálatot teljesítő Genthon István elkészítette Budapest műemléki jegyzékét, főtitkárunk, Szentiványi Gyula pedig, akinek különleges feladata a falképrestaurálások ellenőrzése is, számon tartja s állandóan kiegészíti az országos lajstromot. Megindítottuk „Magyarország művészeti emlékei"-nek nagyszabású kiadványsorozatát, amelyből eddig három kötet jelent meg, míg a várainkat felölelő negyedik, sajtó alatt van. Nyomdában van egy másik alapvető és nélkülözhetetlen kiadványunknak, Magyarország műemléki topográfiájának, az esztergomi műkincsek leírását tartalmazó I. kötete, s feldolgozás alatt vannak a Kassának, Kolozsvárnak és Pécsnek szentelt további kötetek.

Végzett munkánkról éppúgy, mint a történeti Magyarország főbb műemlékeiről áttekintést nyujt a kiállításon bemutatott, s cikkünhez is mellékelt az a

térkép, melyen Jeges Ernő fínom ecsettel, távlati képben tüntette fel az egyes emlékeket. Látnivaló rajta, hogy a történeti határait még mindig el nem ért országnak alig van olyan nevezetesebb emléke, amelyen az utóbbi nyolc év alatt nem dolgoztunk volna. De sok más érdekes tanulságot is nyujt a monumentális Magyarországnak ez a térképe.

Az elért eredményekért mély hálával tartozunk elsősorban a kormányzatnak, amely költségvetési gondoskodásával, megértésével és bölcs intézkedéseivel adta és adja meg számunkra a munka lehetőségét. Hálával gondolunk Hóman Bálintra, aki nemcsak mint miniszter támogatott bennünket s rendelte el a Műemlékek Orsz. Bizottságának korszerű átszervezését, hanem mint a történetírás nagy mestere is segített munkánkban. S nem a mindenkori hatalom tömjénezése indít bennünket a hála és a köszönet kifejezésére a jelenlegi vallás- és közoktatásügyi miniszter Úr, Szinyei Merse Jenő irányában, amit megtennénk akkor is, ha ma nem ő lenne a magyar kultúra legfőbb őre; mert mint a kultusztárca régebbi képviselőházi előadója, különös szeretettel foglalkozott a műemlékvédelem ügyeivel, amelyeket más alkalmakkor is jóindulatú figyelmében és támogatásában részesített. Mint miniszternek első ténykedései közé tartozott a XVI. században épült és régi alkatába helyreállított kassai Miklós-börtönnek, eredetileg polgári lakóháznak és fazekasműhelynek felavatása, valamint Rákóczi rodostói ebédlőjének felállítása. Midőn a Műemlékek Orsz. Bizottságának vezetését 1934-ben átvettük, évi javadalmunk mindössze 19.000 pengő volt; fokozatos emelkedés után, amit kivált esztergomi és fehérvári sikeres ásatásainknak köszönhetünk, az 1942. évi rendes és rendkívüli javadalom nyolc év alatt több mint tizenkétszeresére, 230.000 P-re emelkedett s az ez évi előirányzat további emelkedést mutat. Ezen összegekhez járul az egyházak és más közületek, vármegye és város, ritkábban a magánosok áldozatkészsége. Jólesően állapíthatjuk meg a műemlékek iránti érzék és érdeklődés terjedését. Sokat és példaadóan áldoz műemlékeire a Székesfőváros, amely ilynemű feladatait Bizottságunkkal mindenkor karöltve oldja meg.

Végül, de nem utolsónak, a legnagyobb elismeréssel kell kiemelnem kiváló és szeretett munkatársaimnak érdemeit, a már említetteken, Szentiványi Gyulán és Genthon Istvánon kívül különösen Lux Kálmánéit: a munkából, sikerből övé az oroszlánrész. A magyar műemlékvédelem újabb korszaka elvitathatatlanul forrott össze a Lux Kálmán nevével, szaktudásával, ízlésével, fáradhatatlanságával. Buzgón látják el az ország növekedésével egyre szaporodó munkájukat a kitűnően képzett fiatalok: dr. Dercsényi Dezső és a jelenleg az orosz harctereken küzdő dr. Csabai István, s itt kell megemlékeznem dr. Lux Gézáról is, aki, bár nem tisztviselője a Bizottságnak, utolérhetetlen fínomságú felvételi rajzaival, terveivel, szakvéleményeivel egyik legbensőbb munkatársunk. Elismeréssel tartozunk vidéki munkatársainknak is, akik megbízásunkból nemcsak ellenőrzik a helyi munkálatokat, hanem figyelemmel kísérik vidékük műemlékeit: Esztergomban Lepold Antal, Kassán Mihalik Sándor, Kolozsváron Koós Károly, Pécsett Gosztonyi Gyula, Szombathelyen Géfin Gyula, Debrecenben Paulovics István professzor, budatétényi és szombathelyi ásatásaink vezetője. A még folyamatban lévő, nagyjelentőségű visegrádi feltárások vezetőinek, Zsitvay Tibornak és Schulek Jánosnak nevét is fel kell jegyeznünk. Eger műemlékeinek őrzőjével, néhai Szmrecsányi Miklóssal szemben már csak a kegyeletes megemlékezés adóját róhatjuk le. Működésének, tudásának, ízlésének, lelkességének köszönhetjük, hogy Eger ma az országnak műemlékileg egyik legjobban karbantartott városa.

A kiállításunkon szerepelt fényképek és műszaki felvételek túlnyomó része a Műemlékek Orsz. Bizottságának gyüjteményeiből származik. Nagyértékű rajzokat, a saját felvételeiket bocsátották rendelkezésünkre Wälder Gyula, Kotsis Iván és Friedrich Loránt építész-professzorok. Csányi Károly tanszékének gyüjteményéből a jáki Krisztus és apostolok gipszöntvényeit kaptuk. A székesfővárosi múzeum és régészeti intézet a saját ásatási anyagának átengedésével és felállításával volt segítségünkre. Dícséret illeti dr. Bajó Gyulát, aki terveinek alapján a kiállítás installációját végezte.

A kiállítás célja nemcsak beszámolás volt, hanem a társadalom felvilágosítása és nevelése is műemlékeink megértésére és szeretetére. Ugyanezt a célt szolgálják jelen soraink, s a *Szépművészet* egész januári száma. Műemlékeink az egész nemzet szellemi tulajdona, kincse. Multunk megbecsülésére intenek, a nemzeti öntudatot nevelik, amire a mai sorsdöntő időkben különösen nagy szükségünk van. Történelmünk leghitelesebb okmányai. Országszerte szétszórtan, multunk megismerésének nagy kőlevéltárát szolgáltatják. De nemcsak a történet eseményeinek tanúi, leolvasható róluk a nemzet sorsának változása éppúgy, mint ízlése, egész lelke. Szeretnünk, ápolnunk, védenünk kell őket, ha multunkat ismerni, jövőnk töretlen vonalát biztosítani akarjuk.

Ajánljuk műemlékeinket a nemzet féltő szeretetébe.

GEREVICH TIBOR
a Műemlékek Orsz. Bizottságának elnöke

Műemlékeink védelme.
Szépművészet
1943. 1. szám

RÁKÓCZI RODOSTÓI EBÉDLŐHÁZA KASSÁN

1862-ben utazott Rodostóba Kubinyi Ferenc, Henszlmann Imre kiváló régész építészünk és Ipolyi Arnold műtörténész, későbbi püspök társaságában, hogy felkeresse azokat a helyeket, hol Rákóczi és bujdosó társai élték le számkivetettségük keserű éveit. Különösen Henszlmann ösztönzésére tette meg tanulmányútját 1888 év őszén Thaly Kálmán Rodostóba, hol az egykori bujdosók leszármazóival találkozott, kik büszkén őrizték meg a bujdosók tárgyi emlékeit s mutatták meg élő emlékezetből az összes házakat, melyekben a bujdosók éltek és megfordultak. A bujdosók egyikének leszármazottja volt — édesanyja Kőszeghy Cecilia révén — Aslan Péter osztrák-magyar konzul is, ki teljes hitelességgel bizonyította a Rákóczi ebédlőház, a Bercsényi ház azonosságát, valamint a bujdosók többi lakóhelyeit.

Thaly Kálmán rodostói útjáról, szerencsés felfedezéseiről a „Századok" hasábjain számolt be, leírta Rákóczi ebédlőpalotáját, melynek szépségéről a legnagyobb elragadtatás hangján nyilatkozott. Azóta rajongó lelkesedéssel fáradozott azon, hogy a szám-üzött fejedelem mindinkább pusztuló ebédlőházának művészi értékeit megmentse. E törekvésében kitűnő munkatársa volt Szádeczky Lajos egyetemi tanár. Kezdeményezésükre szerezte meg a magyar kormány 1905-ben a rodostói ebédlőház művészi részleteit, azokat szakszerűen leszereltette s 29 ládába csomagolva Kassára szállította oly célból, hogy a rodostói ház mását Kassa alkalmas helyén felépíttesse s abban állítsák fel eredeti összefüggésükben a Rodostóból hozott művészi részleteket.

Ám mikor a rodostói művészi részleteket tartalmazó ládák már Kassán voltak, derült ki, hogy az ebédlőház szakszerű felmérését elmulasztották, aminek alapján a ház mását fel lehetett volna építeni. Utólag bízták meg tehát Möller Istvánt, a későbbi műegyetemi tanárt a műszaki felmérés elvégzésével és a felépítési tervek elkészítésével. Möller Rodostóban már csak a művészi részleteitől megfosztott házat mérhette fel s felmérési adatai alapján 1907. év tavaszán készítette el az építési terveket. A tervek nyomán kiderültek a rodostói ház kicsiny arányai s lehetetlennek bizonyult, hogy a ház mását az eredeti elgondolás szerint a Felsőmagyarországi Rákóczi Múzeum melletti kertben a múzeum sablonos, de nagy arányokat mutató épülete mellé építsék fel, mert az valósággal eltörpült volna mellette: tekintve azt, hogy a rodostói kétemeletes ebédlőház tetejének felső gerince nem érte volna el még a múzeumépület emeleti ablakainak könyöklő magasságát sem.

Egy másik elgondolás szerint a kassai főutca közepére akarták helyezni, tekintet nélkül arra, hogy forgalmi akadályt okoz-e s tekintet nélkül az utcakép megbontására. Felmerült egy nagyszabású Rákóczi-múzeum épületcsoport építésének ötlete is, melynél a rodostói ebédlőház a múzeum komplexumnak csak kis részlete lett volna.

A meddő tervezgetéseknek véget vetett az első világháború, majd a bekövetkezett cseh megszállás, mely idő alatt a ládákba csomagolt rodostói műrészletek Bródy Frigyes főutcai házának pincéjében voltak elrejtve.

Kassa városnak régi hazájához való visszatérése után Rákóczi rodostói ebédlőházának pompás művészi részleteit a kassai Felsőmagyarországi Rákóczi Múzeum igazgatója, dr. Mihalik Sándor a ládákból kiemeltette.*

Egymásután kerültek napvilágra a terem szebbnélszebb gipszrácsos ablakai, a hajdani falmezőket színes virágokkal ékesített stukkó lapok, különböző alakú gyümölcsös-kosarakkal díszített stukkótáblák, szépen festett pipatartó állvány, festett tarka virágcsokrokkal ékes nagy almáriom, díszesen festett ablakkeretlécek, támlák, fakorlátok, csinos faragások, festett famennyezetrészletek a legnagyobb gazdagságban, de sajnos részint súlyosan megrongált állapotban.

A stukkótáblák a szállítás folytán majd kivétel nélkül összetöredeztek, egyesek pedig száz darabra is törtek. A faalkatrészek a kence festéktől elbarnultak, részben lehorzsolódtak, a nedves pince levegőjétől megkorhadtak, málladoztak s szúrágás következtében porladoztak.

Rendkívül óvatos és körültekintő munkába került, míg e részletek visszanyerték eredeti szerkezeti épségüket s hajdani fínom színpompájukat. Ezt a felelősségteljes restauráló munkát Szentiványi Endre és Farkas Tibor végezték el kiváló szakértelemmel, dr. Szentiványi Gyula utasításai szerint. A vörösbarna kencével bevont és elpiszkolódott festett falécek és tagozatok visszakapták eredeti elefántcsontszínűket s gyönyörűen érvényesülnek rajtuk a ráfestett virágok, indák, levelek csodás színekben tündöklő csoportjai, díszítményei, melyeket Rákóczi sajátkezűleg varázsolt oda. A stukkómezőknek a síkból lágy plasztikával kiemelt rózsái, virágcsokrai, gyümölcsöstálai eredeti színükben pompáznak. A körülfutó színes indadíszítmények megelevedtek s régi hatásukban keltek új életre.

* Ismertetését közölte a „Szépművészet" 1941. évfolyamában, 84—87. l. „Kassai Rodostó" cimmel.

Dr. Horvát Szanatórium

A tengerpart legszebb pontján közvetlen a strandon fekszik. Árnyas saját park, nagyszerü loggiák és terasszok, csodaszép kilátással a tengerre.

Minden szobában meleg és hideg folyóvíz. Központi fűtés, személyfelvonó, rádio. Meleg tengeri fürdők. Elsőrangú konyha. Minden diéta felár nélkül. A legmodernebb orvosi felszerelés rendelkezésre áll.

PENZIÓÁRAK

A szoba fekvése és nagysága szerint, személyenként 9.- Pengő-től.

Vedetta 1934-278

Szentiványi Gyula dr

Dr HORVÁT SZANATÓRIUM

ABBAZIA

(ITALIA)

Egész éven át nyitva

Sürgönycim: HORVÁT-ABBAZIA

Interurban telefon: 5-70

Budapesti iroda Hotel Britannia
Terézkörut. Telefon 206-40. d. a. 1144

Szoba tengerre néző loggiával

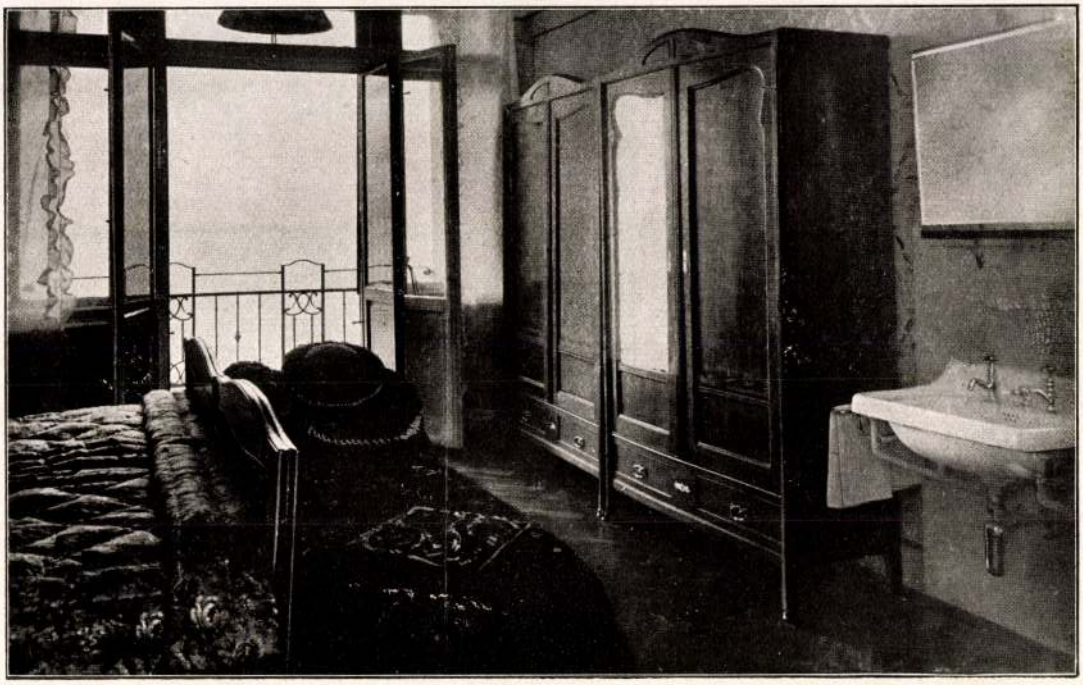

Kertrészlet tengeri kilátással

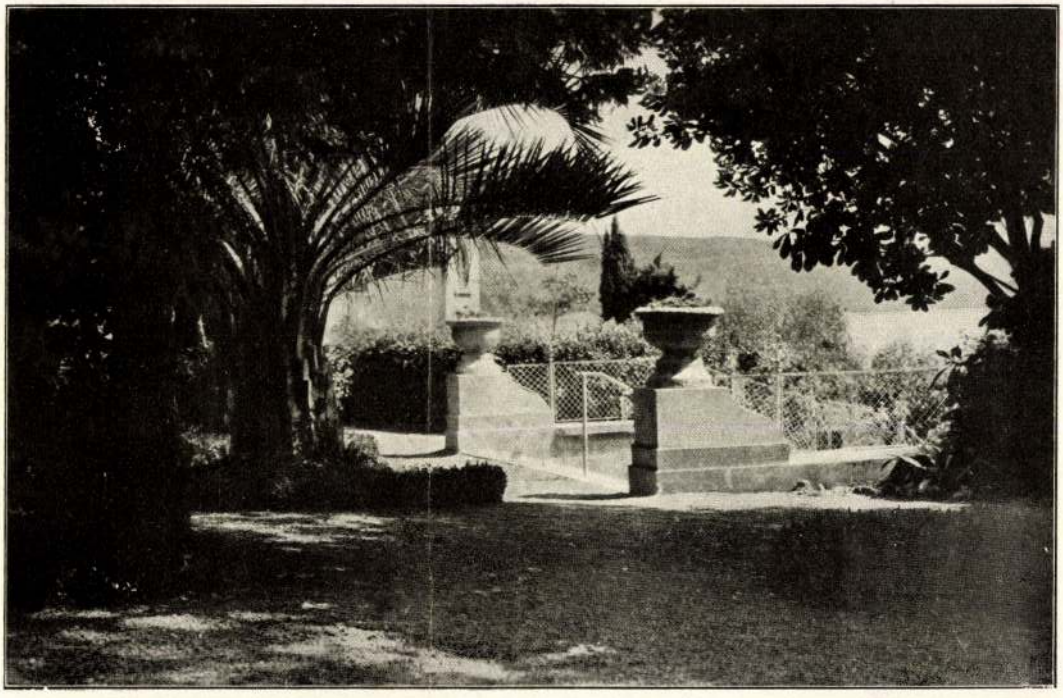

Szentiváni Gyula dr.

vrod

iz

Nagy Zoltán dr. vitéz

A marosvásárhelyi

vártemplom –

Magyar Építőmű-

vészet – 1944.

jul. sz. A vár-

templom déli kapu-

ja restaurált falképé-

nek reprodukciójával

V. Ferdinand.

Derékon alól, balra fo
diszöltönyben, mely fölött ny
vényét, a mellén pedig a Mária
és a vaskorona rend nagykeres
tart. A háttérben balról párn
münket. Felirata a kép alatt

FERDINAN
Kaiser von Oesterreich, K
der Lombardie und Ve

legalól középütt: Verlag der

Kny., maga

Szn. 1
634-9

Szentiváni Gyula br.

restaurálta a békesfehér-
vári kékeszegyház mellék-
elvárainak 8 Cimbal ké-
pét és a Fischer bíró-ról
festett fődvárképet.

Kittly Szvan: Lent Szvan
kivály tisztelettel örző egy-
házi műemlékeink kékes-
fehérvárt.
Kékesfeh. Szent le
1911. 57. l.

Szentiváni Gyula dr

wód

z

Wick Kassatört

335. l.

341. l.

sz csapat szervező bizottsága.
5. sz. — Telefon: 86—4—85.

legalább hozzá, hogy minden
ídei Világjamboree-ra!

lsszonyunk!

sz a magyar cserkészmozgalomnak.
mborre, magyarországi megrendezése rend-
t minden magyar cserkész csapat elé.
i is kiszeretnék venni ebből a munkából
mely parancsolja, hogy az élen járó csa-
Jamborre megrendezésében, másfelől pedig
álkozó lelki értékeiből, minél gazdagabban

óbarátok áldozatkészsége és a magunk be-
ettünk, — hogy anyagiak hijján, egyetlen

N. 56413

CITTA' DI VENEZIA

MOSTRA
di
TIZIANO

Valevole per una sola visita nel giorno in cui viene acquistato.

Prezzo L. 10.=

Nomád levele

A hurokvágányról

éppen eleget zengett már a lant — a sajtó kezében épp ugy, mint a Beszkárt időnként fölbukkanó ötleteitől nem éppen elragadtatott közönség kezében. Ha most mégis a hurokvágány került hurokra levelem témája gyanánt, akkor ne nehezteljen meg érte a tekintetes szerkesztőség, de a tisztelt olvasóközönség se. Mert a *Beszkárt legujabb hurokvágány-ötlete ügyében éppen az az üditő és szürke hétköznapjainkban némileg boldogitó, hogy nem fog megvalósulni.* Már pedig a nevezett közlekedési vállalat humorában éppen az a legsajátosabb vonás, hogy amin a Beszkárt nevet, azon a közönség sir és amin a Beszkárt — mint bizonyára ebben az esetben is — bosszankodik, az kész és szivből fakadó öröm a villamosra rászoruló közönségnek. Most például, hogy a Boráros-téri hid szeptember végén megnyilik a forgalom számára, a Beszkárt kigondoló jelesei azt a világraszóló tervet ötlötték, hogy az uj hidon át Budáról érkező villamosokat csak a Mester-utcáig járatják *és a Mester-utcánál „visszafordúló állomást" létesitenek, szép és népszerü budapesti nyelven szólva: hurokvágányt.* Viszont a Nagykörúton közlekedő villamosok ezentul is csak a Boráros-térig közlekednének, de *az uj hidon semmiképpen sem mennének át Budára.*

Nem tudom, tekintetes szerkesztőség, csak gyanitom, hogy milyen logikának a szellemi vastraverzei rejtőztek eme csodálatos elgondolásban. Nyilván az, hogy *ha a hurokvágány, a „visszaforduló állomás" ötlete megbukott a Berlini-téren, akkor sürgősen és okvetlenül ki kell próbálni a Mester-utcánál is.* Elvégre arrafelé a Ferencvárosban mások az éghajlati viszonyok, esetleg a közönség idegtani adottságai és amin hajáttépve mérgelődött a nyugati táján, azt hallelujázva fogja üdvözölni *és gyönyörrel fogja gyakorolni* a jobbkedélyü Ferencvárosban. *Addig jár a korsó a kutra, amig eltörik, — a jó közlekedési ötletet viszont az jellemzi, hogy addig bukik meg itt is, ott is, mignem beválik amott.* Meglehet: a Beszkárt arra is gondolt, hogy egészséges világváros nem azért köti össze büszkén hömpölygő folyamának két partját hat hid mellett még egy hetedikkel is, mintha ezzel *azt a kárhozatos törekvést igyekeznék szolgálni, hogy polgárai minél könnyebben és zavartalanabbul jussanak át egyik partról a másikra és viszont.* Ha pedig már mégsem lehet tökéletesen biztositani Pestnek és Budának egymástól való elzárását, akkor legalább nehezitsük meg a budaiak betörését Pestre és a pestiek átszivárgását Budára, *legalább is néhány jó kiadósan bosszantó és körülményes átszállással.* Igazán nem állithatom, hogy ebben a logikában nincs némi rendszer, mint azt Polonius is megjegyzi a Hamletben — de talán az a gyanum sem alaptalan, hogy ez a kolosszálisan érdekes és sajátosan eredeti elgondolás magát az uj elnök urat, *Verebély* elnök urat dicséri szerzői minőségben. Utóvégre havi ezerkétszáz pengőért és annak sallangjaiért igazán illik is olyat ötleni néha, hogy annak az egész világ a csodájára járjon.

Mindazonáltal az uj hurokvágány terve még a megvalósulás előtt megbukott és a budapesti közönség — csodálatos! — *lelkesen tapsol a terv megbuktatójának, a magyar királyi kereskedelmi minisztériumnak.* Még jómagam is abba a, hajh! fölöttébb ritka és szokatlan helyzetbe kerültem, hogy minden lelkiismeretfurdalás nélkül helyeseljek egy kormányzati intézkedésnek. A kereskedelmi miniszter ur ugyanis azzal a megokolással utasitotta el a tervet, hogy ha a Beszkárt kocsikilométereinek száma szaporodnék is vele, ahhoz kell tartania magát, amit *az utazóközönség érdeke diktál.* Tehát a Budáról érkező villamosok csak menjenek végig a Nagykörúton és a Mester-utcát ne ajándékozzák meg hurokvágánnyal. Mindez alapjában parasztian egyszerü — én csak azt nem tudom: *miért kell a Beszkártnak a paraszti egyszerüséghez legalább is miniszter,* miért nem tud az érvényesülni a Beszkárt nagyságos és méltóságos urainál? Valamikor olyan simán elintézték a budapesti villamosközlekedés problémáit a közönség érdekeinek ugyanezen parasztian egyszerü elve alapján, hogy legföljebb egy telefonbeszélgetésre volt szükség a vállalat és a főváros illetékes tanácsnoka között. Nem kellett a dolognak *egészen a kereskedelmi miniszter irodsztaldig jutnia ahhoz, hogy ne a legrosszabb, hanem a legtermészetesebb megoldás győzzön.* Vagy hát a Beszkártnál is ilyen furcsa a — reformkorszak?!

Igaz tisztelettel

Buda, 1937 augusztus 2.

Nomád

SZEGEDI SZABADTÉRI JÁTÉKOK

a Dóm-téren — julius 31.—augusztus 15.

jul. 31., aug. 3., 14 — Az ember tragédiája
aug. 1., 9., 12 — János vitéz
aug. 4., 5 — Fekete Mária
aug. 7., 11., 15 — Bizánc

Féláru utazási kedvermény, teljes vizummentesség. Filléres áru Szabadtéri Vonatok.

Ülőhely a tribünön 1—6.— pengő, állóhely 50 fillér

Jegyváltás: Ibusznál, jegyirodákban, Transcontinentnél (V., Dorottya-u. 7.) — Szegedi Szabadtéri Játékok Központi Irodája, Szeged, Eötvös-utca 2. Telefon: 29-92.

Tomboló tapssal fogadta a magyar csapatot a holland közönség a jamboree megnyitásán

Vogelenzang, julius 31.

Vilma holland királynő, 40 nemzet 28 ezer cserkészének üdvrivalgása közben julius 31-én délután 4 órakor *megnyitotta az ötödik világjamboreet.*

A magyar csapat táborában a megérkezés pillanatától kezdve serény munka folyt, hogy a tábor a megnyitásig teljesen elkészüljön. Tekintve a rendelkezésre álló idő rövid voltát, ez nehéz feladatnak bizonyult, cserkészeinknek azonban másfélnapi erős és kitartó munkával sikerült a nehézségeken győzedelmeskedni. A megnyitás napján a hollandiai időjárás megemberelte magát és kellemes napsütéssel kedveskedett a nagyaréna tribünjeire összegyült 13 ezer főnyi közönségnek és a gyülekezőtéren összesereglett cserkészeknek. Fél 3 órakor érkezett a királynő, de már fél 12-kor el kellett foglalnia mindenegyes kontingensnek a gyülekezőtéren a részére kijelölt helyet, mivel a kis területen minden egységet pontosan és előre megállapitott terv szerint kellett elhelyezni. A magyar csapat *Kolozsváry* Béla táborparancsnok vezetésével elsőnek érkezett a gyülekezőhelyre és amikor a többiek is megjelentek, barátságos versengés kezdődött énekekben, csatakiáltásokban és egymás ünneplésében. A lengyel együttes ismét egetverő „csuj-csuj-csuvaj" kiáltással üdvözölte a magyar csapatot, amely már egyöntetü megjelenésével, katonás fellépésével az első negyedórában megnyerte a közönség tetszését. A három oldalról tribünnel övezett arénába egyenként vonultak be a csapatok az angol ABC sorrendjében s elvonultak a királynői páholy előtt.

A királynő a disztribün középső páholyában helyezkedett el, egyszinü szürke ruhában és kalappal, utóbbit hatalmas arany cserkészjelvény diszitette. A jobbján *Baden-Powell*, a világ főcserkésze, balján pedig a főcserkész felesége foglalt helyet. A páholyban rajtuk kivül még a holland kormány tagjai, a holland főcserkész és az udvartartás tagjai kaptak helyet. A magyar delegátusok *Teleki* Pál gróf vezetésével a királynői páholytól jobbra ültek. A tribünök roskadoztak a közönség lelkes tömegei alatt. A nézők minden csapat megjelenését udvarias, *a magyarokat és hollandokat tomboló tapssal fogadták.*

A magyar csapat valóban nem várt meleg sikert aratott. Gyümölcsöt hozott a lelkiismeretes és gondos előkészités. *Dübörgött a föld a magyar csapat lépései alatt.* A csapat élén a *„HONGARIJE"* felirásu táblát vivő két kis cserkész haladt, mögötte a zenekar és a Rákóczi-indulót játszotta. (Előzékenység volt a rendezőség részéről, hogy a magyar csapatot saját zenekarának játékára engedte fölvonulni, ugyanis a többieknek a holland gramofonzenére kellett menetelniök.) A zenekar után, a csapat előtt *Kolozsváry* táborparancsnok, majd *Balla* Dezső és *Szurmay* Tibor helyettesek következtek, utánuk pedig, három században, szárad-, raj- és örsi zászlókkal a csapat jött fényes diszmenetben. Amikor a diszmenet a királyi páholy elé ért, Baden-Powell rámutatott a magyar csapatra és a királynő felé fordult. Talán azt mondta, hogy *ezek azok a magyarok, akikről már annyit meséltem.*

A csapatok elvonulása után a tábor valamennyi résztvevője adott jelre a tér közepére rohant és egetverő „csif-csif" kiáltással üdvözölte „Bi-Pi"-t. Ekkor a királynő rövid beszéddel megnyitottnak nyilvánitotta a jamboreet, mire a világ főcserkésze mondott szokása szerint igen meleghangu beszédet, kapcsolatba hozva Hollandiát, a béketárgyalások országát azzal a békegondolattal, melyet a cserkészmozgalom szolgál. A beszéd után a táborozók ismét elénekelték a holland himnuszt — melyet a magyar cserkészek egytől-egyig tudnak! — és visszavonultak táboraikba.

Az elkövetkező napokon a magyar csapat bemutatásaira kerül sor a szinházban, arénában és tábortüzeknél. A fiuk most az idegen országok táborait látogatják és tapasztalatokat gyüjtenek. A csapatnak olyan jó hirneve van, hogy próbára sincs szükség a holland rendezőség előtt, elhiszik, hogy amit mutatunk, jó lesz.

Az első két nap a vogelenzangi táborban

Vasárnap. A közönség is meglátogathatja az egyébként „clausurában" élő tábort. Tekintve, hogy a vasárnapin kivül csak két ilyen alkalom lesz, elképzelhető, hogy Hollandia apraja-nagyja kint tolong a zöld, barna, kék és fehér sátrak között, szorgalmasan ugrálja át a lépten-nyomon lábuk elé kerülő csatornákat és iparkodik minél többet ellesni abból, amit egy-egy ország specialitásának tart. A *cserkészek „fölkészültek" a közönség látogatására.* Nálunk karikás ostorok pattognak, osztatlan bámulatot keltve a nézőkben. Megnyilt a kiállitás s a X. raj konyháján pompás paprikás ételeket főz egy szakácsdiszmagyarba öltözött vezető. Minden magyar cserkész idegenvezetővé változik és tőle telhetőleg magyarázza a kiváncsiak seregének mindazt, amit a derék hollandok nem értenek. A szalámi lényegét, a paprika eredetét, a herendi porcellángyártás müvészi jeelntőségét, a cigányos muzsikát, stb.

A magyar tábor kész és most már nyugodtan irhatjuk: nagyon szép. Elkészült a 14 méter magas zászlórud, müvészi állványzattal, leghosszabb zászlórud az egész táborban. Az első, ünnepélyes zászlófelvonáson megjelent *Bogudzinski* hágai lengyel követ és kisérete, hogy ezzel is kifejezést adjon a magyar—lengyel barátságnak. A jamboree egyik legértékesebb eredménye magyar szempontból kétségtelenül e két testvérnemzet hagyományos barátságának kimélyitése, amely percről-percre kedvesebbnél-kedvesebb jelenetekben nyilvánul meg. Egy alkalommal a magyar zenekar is ellátogatott a lengyel táborba, ahol szeretetteljes fogadtatásban volt részük. Karnagyukat, *Keil* bácsit labdaként dobálták a levegőbe, de nem kerülhette el sorsát *Kolozsváry* táborparancsnok és vezérkarának ottlévő tagjai, *Szurmay* Tibor és *Nemere* János sem. A lengyel csapat készül a látogatást visszaadni, a magyarok pedig készülnek „dobálás"-ra. Nem mindig zavartalan élvezet ünnepelt cserkészvezetőnek lenni! . . .

A jamboreen lévő töménteien tábor között arányaival és „fényüzésével az amerikai cserkészek tábora tünik ki. Egyik vezetőjük, *Bruce* L. A. interviut adott a *Magyarság* tudósitójának s elmondta, hogy 814 amerikai cserkész jött el az Egyesült Államok minden részéből Vogelenzangba, fejenként 500 dollárért. Tehát több, mint tizszer annyit fizetett részvételi dij fejében egy amerikai cserkész, mint egy magyar. Igaz ugyan, hogy messzebbről jöttek, mint mi, azonban ezért a pénzért három rend teljes cserkészruhát kapnak, vadonatuj sátrakat, konyhafelszerelést, kiállitási és propagandaanyagot hoznak magukkal, a jamboree után pedig beutazzák Németországot, megtekintik a párisi világkiállitást és ellátogatnak Londonba is.

A magyar cserkészek szombaton szerepeltek először a szinházban és a tábortüznél. Az az öröm érte a magyar cserkészeket, hogy *Tóth* Sándor tanár, a magyar csapat lelkes és „mesterségében" utólérhetetlen tábortüzvezetője lett a táborparancsnokság felkérése folytán az I., III., V. és VII. altáborok összesitett tábortüzeinek vezetője, ami nem kis dolog, tekintve, hogy négy nyelven konferálni, programot összeállitani, anélkül, hogy bármely nemzet megsértődjék (csak öt percet kaptunk!), emellett vidáman és szuggesztiv módon sok száz cserkészbe jókedvet önteni; müvészet. De Sanyi bá'-nak mindez sikerül. A szinházban először táncosaink mutatták be a magyar verbunkost, majd *Vida* Vilmos dr. cserkészcsapattiszt mutatott be szólótáncot nagy sikerrel.

A vasárnapi istentiszteletek során a katolikusoknak *Giebbe* pápai nuncius mondott szent misét a müvészies kivitelü, hatalmas tábori oltárnál, fényes papi segédlettel. Minden egyes résztvevő füzetet kapott, melyben a szentmise szövege latin és holland nyelven le volt irva. A mise végén a magyar fiuk elénekelték a „Boldogasszony anyánk" kezdetü magyar egyházi éneket és a nuncius távozásakor a magyar zenekar játszotta a pápai himnuszt. Délután száz magyar cserkész bement Haarlembe és részt vett a Szt. Bayo székesegyházban Krisztus király tiszteletére tartott ünnepi litánián, amelyen *Huibers haarlemi* püspök mondott szentbeszédet. A protestánsok részére is ünnepi istentisztelet volt, ahol a beszédet és imát mondó püspök szavait már nyomtatásban előre kiadták a hiveknek.

Vidám élet, jó hangulat, aránylag jó idő jellemzi a világtábort.

Póka Ervin dr.

Marsovszky György meghalt

Hétfőn hajnalban félötkor Bethlen-udvarbeli lakásán meghalt *Marsovszky* György szolgálatonkivüli huszárkapitány, a szélsőjobboldali politikai mozgalmak érdekes egyéniségü vezetőembere. Kitünő sportember volt, aki a sportolást sajnálatosan tulzásba vitte, ami miatt *ideges szivbillentyü-zavarai* támadtak. Szivéről az orvosok már régebben megállapitották, hogy ugynevezett *sportszív* és gyakran figyelmeztették, hogy csak módjával sportoljon tovább. Marsovszky vasárnap délután hosszasan tenniszezett és estefelé már nem érezte jól magát. Hajnalban aztán szinte álmában végzett vele a halál.

Marsovszky György *42 éves volt.* A pirospozsgás, kitünő megjelenésü férfi a békeévekben a MAC versenyevezőseként több bajnokságot szerzett. A világháboruban *mint huszártiszt, a kitüntetések egész sorát nyerte el bátor fegyverténveiért.* Az összeomlás után Szegedre menekült, ahol tevékeny része volt *a nemzeti hadsereg* megszervezésében. Egy ideig *Horthy* Miklós fővezér *parancsőrtisztje* volt, majd 1919 őszén a gyalogos testőrség parancsnoka lett. Amikor a nyugatmagyarországi *fölkelő-hadjárat* megindult, ennek megszervezésében tevékeny részt vállalt, sőt maga is harcolt fölkelőosztaga élén. Később, amikor a hadjáratnak vége lett, *a rutén légióba állt be* és ott harcolt a szabad Ruténföldért.

Ezután tért vissza Csonkamagyarországra. A Fejér-megyei *Móron* 1921—1924-ig teljesitett *szolgabirói* szolgálatot. Ekkor kezdte meg azután szereplését a politikai életben. Egy ideig *az ellenzéki Gömbös* Gyulának volt titkára és két választás szervezésében vett részt. A szomoruemlékezetü *frankpörben* is szerepet játszott. Emlékezetes még, hogy *Jankovich* Arisztiddel és *Mankovich* Györgygyel együtt utaztak Hollandiába, ahol aztán mindhármukat letartóztatták. Marsovszkyt *kétévi börtönre* itélték. A büntetés kitöltése után ismét hazajött és néhány évre rá az egységes pártban, majd a nemzeti egység pártjában végzett szervező munkát. *A NEP-et akkor hagyta ott, amikor Gömbös Gyula miniszterelnök lett.* Ezután *Festetics* Sándor gróf nyilaskeresztes pártjába lépett be, ahol vezetőszerepe volt. Két-három hónappal ezelőtt élénk résztvett azokban a tárgyalásokban, amelyek a szélsőjobboldali pártok és szervezetek egységesitésére irányultak.

Az elhunytat szerdán délután temetik a farkasréti temetőben.

Orvossztrájk egyik francia megyében

Párisból jelentik: Általános orvossztrájk tört ki Franciaország egyik megyéjében, *Seine et Oiseben.* Az orvosok a betegek kezelését ugyan nem tagadták meg, de a kötelező ürlapok kiállitására nem hajlandók, mondván, hogy ez a körülményes munka akadályozza az orvosi tevékenységet. Minthogy azonban a betegek csakis az előirásos ürlapok alapján kaphatják meg a gyógyszertárakban a rendelt gyógyszereket, nagy fennakadás támadt és ha valamelyik fél nem enged, a betegek gyógykezelése végzetes módon károsodhat.

MEGTAKARITJA ELŐFIZETÉSÉNEK DIJÁT

HA A MAGYARSÁG KLIRING-SZELVÉNYÉVEL VÁSÁROL

Olasz parancsnokukat meggyilkolták a bennszülött sivatagi lovaskatonák, — halálra itélték a tetteseket

Milánóból jelentik: Izgalmas főtárgyalás után a tripoliszi esküdttörvényszék most hirdetett ítéletet az ugynevezett *mehanisták* rablógyilkossági *monstre-bünpörében*. A mehanisták *sivatagi lovasnomádok*, akik *az olasz sivatagi haderőben* teljesitenek szolgálatot. Még 1935 december 26-ának éjjelén történt, hogy a mehanisták egyik csoportja *Gadames* és *Nalut* között megtámadta parancsnokát *Biondo* főhadnagyot. *A parancsnokot legyilkolták és kirabolták*. A gyilkosok *Algirba szöktek*, ahol azonban a francia hatóságok elfogták őket. A negyvenhat vádlott közül a francia hatóságok huszonnégyet kiszolgáltattak az olasz gyarmati hatóságoknak, mig a többit azért nem adták át, mert nemzetiségüket nem lehetett pontosan megállapiani, miután mint nomádok, Libia és Délalgir között olyan területen élnek Libia és Algir határvonalán, amelynek *határrendezését pontosan még nem hajtották végre*.

Az esküdtszéki főtárgyalás *drámai lefolyásu* volt. Eleinte valamennyi vádlott tagadott. Később az egyik beismerő vallomást tett és a többi vádlottársát sem kimélte. Egyébként a francia hatóságok vizsgálata is megállapitotta a felbujtóknak és a büntény végrehajtóinak szerepét. A több napig tartó főtárgyalás után az esküdtszék a jelenlevő fővádlottat, *Mohamed ben Alah-t halálra itélte*, rajtakivül még három vádlottat *in contumatiam itélt halálra*. Négy vádlottat a törvényszék *életfogytiglani fegyházbüntetésre*, két vádlottat *tizévi fegyházbüntetésre* itélt és egy vádlottat egyévi büntönbüntetésre. A többi vádlottat felmentették.

Igy takarékoskodnak a nők!

Kétségtelen, hogy a közönség mindig rendkivül nagy érdeklődéssel várja a Rákóczi uti Magyar Divatcsarnok idényvégi vásárait, amelyek arról nevezetesek, hogy egész rendkivüli vásárlási lehetőségeket nyujtanak. Természetesen a divat változásainak kitett árucikkek árát szállitják le ilyenkor a legjobban, de — ha már vásár, hát legyen vásár — véli a nagy áruház vezetősége és leszállitja minden egyes árucikkének az árát is.

A hölgyek már nem is várják, hanem meg is követelik, hogy a vásáron ott legyen a közkedvelt „Bridge" harisnya. Ott van most is ez a mattfényü, müselyem női kedvenc és a vásár alatt három párat adnak belőle 4 pengőért. Ugyanigy lesik, várják az olcsó villanykörtéket is. Három darabot adnak most is ezer égési óra garanciával összesen 2 pengő 68 fillérért. Bármelyik osztályon jár az ember, mindenütt talál hasonló meglepetéseket. A harisnya-osztályon hat pár pamut férfizokni, garantáltan szintartó, szép mintákban P 3.—. Hallatlanul olcsó az a készlet, amely egy háromszögletü női hajkendőből, öt darab hajcsavaróból és négy darab hajhullámositó csipeszből áll. Ára összesen 88 fillér. Fel kell a hölgyeknek figyelni arra is, hogy a szines sarmőz müselyemnadrág kis hibával P 1.—. Itt a Divatcsarnokban győződünk meg arról, hogy a töltőtoll már egyáltalában nem luxus, bárki szerezhet magának, hiszen egy nagyon izléses töltőtoll, garantáltan jóminőségü Krupp-acéltollal csak egy pengő.

Rengeteg az áru minden osztályon és zsufolt természetesen az edényosztály is. Porcellán- és üvegáru, faáru, fémáru, zománc- és aluminium-edények tornyosulnak asztalokon és állványokon, föl a mennyezetig. Az olcsó árak hirei nagy tömegeket vonzanak, a közönség vidáman válogat és a csendes szemlélő csak azon csodálkozik, hogy ebben a nagy forgatagban nem törik cseréppé a rengeteg porcellán és üveg. Dehát, hiába, ügyes és szemfüles a személyzet, ügyel mindenre és bármennyi dolga is van, mindig udvarias. Persze, sokan is vannak, annyian, hogy a legnagyobb rohamot is könnyen birják és csaknem percek alatt szolgálnak ki egy-egy vevőt. Az edény divatja igazán nem változik, mégis leirták az árakat és csak igy érthető meg, hogy hat darab vizes- vagy borospohár 88 fillér, hatszemélyes szines üveg likőrkészlet P 2.48, hatszemélyes szines üveg süteménykészlet P 1.98, a vajhütő üvegbetéttel 68 fillér, a félliteres világoszöld paradicsomosüveg 22 fillér, egy takaritókészlet, amely egy kis seprőből, egy tollporolóból és egy lapátból áll, összesen 68 fillér, egy jóminőségü dióőrlő P 2.76 és a hibátlan, barna, derüsszürke lábas vagy fazék zománcedény, félliteres 58 fillér, egyliteres 88 fillér.

Hasonló az olcsóság mind a többi osztályokon is és ennek az olcsóságnak a jelentőségét nagyban emeli, hogy a Magyar Divatcsarnokban csakis jóminőségü árucikkeket árusitanak és természetesen a vásárra sem szereztek be selejtes holmit. Erről egyébként beszédesen tanuskodik a hosszu kirakatsor is, amelynek napestig rengeteg a nézője. Nem is csoda, hiszen mindenegyes kirakat a modern kirakatrendező müvészetnek egy egy gyönyörü alkotása. Aki nem is akar vásárolni, az is csak nyer vele, aki csupán megtekinti ezeket a kirakatokat.

A Magyar Divatcsarnok vásári röplapjából jegyeztük ki mutatóba a következő árakat:

Mosódelén pongyola, szép mintákkal P 2.90. Mintás müselyem pongyola, igen jól mosható P 4.50 Müselyem pikébluz szép szinekben P 4.90. Müselyem marokén alj, fekete szinben P 5.80. Kirándulóruha kockás Indanthren szines köténnyel P 6.80. Csikos opalin ruha, csinos fazonokban P 12.80. Női mintás ruhakelme métere P 1.28. Kockás, mintás és sima divatszövetek métere P 2.98. Selymek, müselyem fonálból P 1.38, P 1.68, P 1.98, P 2.28 és P 2.58 méterenkénti egységárban. Mosóanyagok 58, 68, 88, 98 és 1.28 fillér méterenkénti egységárban. Puplinett-ing bélelt mellel, rávarrott vagy két külön gallérral P 3.88. Hálóing fehér sifonból, vagy drapp fehérnemüanyagból P 3.28. Rövid alsónadrág zefirből P 1.28. Gyapjukalap P 3.88. Nadrág- és zoknitartó-készlet dobozban P 1.98. Három darab férfi zsebkendő finomszálu batisztból, kis hibával P 1.48. Két darab tisztaselyem nyakkendő divatmintákban P 3.50. Két darab tisztaselyem nyakkendő nyulszőr beszövéssel P 4.50. — Homok játszóruha kockás zefirből 95 fillér. Leányka napozóruha müselyem pikéből, sujtás disszel P 2.28. Burett leánykaruha világos szinekben P 2.98. Burett fiuöltöny müselyem beszövéssel P 7.80. Női vagy férfi fürdőtrikó P 2.38. Női strand sortnadrág, mintás anyagból P 1.98. Férfi és női fürdőköntös, modern divatcsikos P 6.90. Férfi és női gyékény fürdőcipő minden méretben 78 fillér. Női strand-napozókendő 98 fillér. Ujjnélküli férfi és női tenniszpullóver P 1.48. Divatos kötött bluzkabát rövid ujjal P 2.18. Női tölcséres cérnakesztyü 78 fillér. Női házicipő textilanyagból, bőrtalppal, félmagas és trottőr-sarokkal P 1.78. Női szandál és szandalett-cipő (egyes párok) P 5.90. Női cipő fekete és barna antilopszerü bőrből, barna és fekete bőrből, vagy női fehér nubukcipő P 7.90. Férfi vászoncipő barna bőrdiszitéssel P 8.90. Divatos női bőrretikül több szinben P 3.28. Férfi levéltárca bőrből, hat rekeszes P 2.98. Utibörönd hatvan centiméteres nagyságban, két darab kulcsos zárral P 4.28. Hat darab vizes- vagy borospohár 88 fillér.

Középkori freskót találtak a kőszegi bencés templom falán

Szombathelyről jelenti a *Magyarság* tudósitója: A kőszegi bencés székház, a Szentévre való tekintettel, megbizta *Pintér* László müvészt az 1406-ban épült Szent Jakab-templom restaurálásával. A munka legfontosabb része a hatalmas barokk-főoltár ujjáalakitása. A mellékoltárok közül a Mária-oltár került a javitási programba. Ennek az oltárnak a szétszedése után azonban meglepő felfedezésre bukkantak a falon: egy falfestmény került felszinre, amely rendkivül értékes. Az alak finom, nemes vonása, az élénk szinek, a szláv és magyar motivumok, valamint a még felszinre nem került részek egy grandiózus képet sejtetnek. Az eddig napvilágra került részek alapján a *Boldogságos Szüz, mint a bünösök menedéke* nyert mesteri alkotást. Az értékes lelet hirére azonnal Kőszegre utazott *Balogh* Albin dr., az esztergomi bencésgimnázium igazgatója, a kitünő régész és mütörténész. Megállapitása szerint a kép a XV-ik század végéről való. A bencésszékház ezek után a Müemlékek Országos Bizottságához fordult, hogy biztositsa Kőszeg egyik legnagyobb és legértékesebb müemlékének megmentését. A bizottság kiküldöttje, *Szentiványi* tanár már meg is érkezett Kőszegre, aki vizsgálatának eredményeként kijelentette, hogy az országos bizottság is segédkezet nyujt az értékes müemlék restaurálásához. Ezzel kapcsolatban ugy határoztak, hogy a falfestmény restaurálása után a Mária-oltárt már nem helyezik vissza a régi helyére, ellenben oda csak egy egyszerü oltárt állitanak, amelynek hátteréül és egyuttal oltárképül a restaurált freskó szolgál.

HIREK

Több mint százmilliót füstölt el 1935—36-ban Magyarország

A dohányjövedék központi igazgatósága közzétette a dohányegyedárusitás statisztikáját az 1935—36. költségvetési évről. A statisztikából kitünik, hogy a magyar dohánygyárak az elmult költségvetési évben 13,233.541 darab szivart, 2.257,133.517 darab cigarettát, 2,294.757 kilogramm szivarkadohányt és 4,809.280 kilogramm pipadohányt állitottak elő. Eladtak itthon és a külföldön 58,548.479 darab szivart, 2.220,536.750 darab cigarettát, 2,244.166 kilogramm szivarkadohányt és 4,719.644 kilogramm pipadohányt. A magyarországi 10 dohánygyár közül csak cigarettadohányt és cigarettát gyártanak a Budapest—Kőbányai-uti, a budapest—óbudai, a pécsi, sátoraljaujhelyi és szegedi dohánygyárak, csak cigarettát gyártanak az egri és a szentgotthárdi, szivart és cigarettát a pápai, szivart, cigarettát, valamint burnótot, pipa- és cigarettadohányt, ugyszintén lugvizkivonatot és nikotint a budapest—lágymányosi, végül pipa- és cigarettadohányt, valamint nyers nikotint és nikotinszulfátot a debreceni dohánygyár gyárt. A dohánygyártmányok értékesitése az elmult költségvetési évben 107,369.519 pengő bevételt hozott, 5,048.594.48 pengővel többet, mint az előző költségvetési évben.

— **Kinevezések.** A kultuszminiszter a tudományos tisztviselők létszámában *Simon* Béla dr. budapesti tudományegyetemi földrengési obszervatoriumi asszisztenst az állami rendszerü VIII. fizetési osztályba adjunktussá és *Mátrai* László dr. egyetemi könyvtári segédőrt az állami rendszerü IX. fizetési osztályba egyetemi I. osztályu könyvtári segédőrré kinevezte. — A kormányzó a kultuszminiszter előterjesztésére a tudományos tisztviselők létszámában *Pongrácz* Sándor dr. muzeumi főigazgatói cimmel és jelleggel felruházott muzeumi osztályigazgatót az Országos Természettudományi Muzeum főigazgatójává az V. fizetési osztályba, *Rózsaffy* Dezső dr. muzeumi igazgatóőri cimmel és jelleggel felruházott I. osztályu muzeumi őrt pedig muzeumi igazgatóőrré a VI. fizetési osztályba kinevezte. — A kormányzó a kultuszminiszter előterjesztésére *Császár* Ernő dr. gimnáziumi igazgatói cimmel felruházott budapesti állami középiskolai tanárképzőintézeti gyakorló gimnáziumi tanárt tanügyi főtanácsos, gimnáziumi igazgatóvá az V. fizetési osztályba kinevezte.

— **Rendjelviselési engedélyek.** A kormányzó a külügyminiszter előterjesztésére megengedte, hogy pusztaszentgyörgyi és tetétleni *Darányi* Kálmán titkos tanácsos, miniszterelnök a német Sas-rend nagykeresztjét és az osztrák érdemrendnek a sassal diszitett I. osztályu nagykeresztjét elfogadja és viselje. Ugyszintén megengedte, hogy adamóci *Ambró* Ferenc I. osztályu követségi tanácsos az olasz Szent Móric- és Lázár-rend középkeresztjét, kőrösszeghi és adorjáni *Csáky* István gróf I. osztályu követségi tanácsos a brit koronázási emlékérmet, nagysötétági *Hoffmann* Sándor dr. II. osztályu követségi tanácsosi cimmel felruházott I. osztályu követségi titkár és nemes *Márffy-Mantuano* Tamás dr. követségi attasé az olasz Korona-rend lovagkeresztjét elfogadja és viselje.

— **Berczelly Jenő lett néhai Wlassics Gyula báró utóda a hágai választottbiróságban.** A magyar kormány a hágai állandó választottbiróság magyar csoportjában néhai *Wlassics* Gyula báró, a főrendiház volt elnöke, volt kultuszminiszter, a közigazgatási biróság volt elnökének elhunyta folytán megüresedett helyre hatévi időtartamra *Berczelly* Jenő dr. igazságügyi államtitkárt jelölte ki.

— **Az értelmiségi munkanélküliségről tárgyalt a katolikus diákok nemzetközi szövetsége.** *Párisból* jelentik: A Katolikus Diákok Nemzetközi Szövetségének julius 28-ika óta Párisban tartott Pax Romana nagygyülése hétfőn véget ért. A záróülés előtt az egyetemi városnegyedben lévő templomban ünnepi szentmise volt, majd a huszonöt nemzet képviseletében megjelent katolikus diákküldöttek *Verdier* párisi biboros-érsek elnöklésével megtartották a záróülést, melynek főtémája az értelmiségi munkanélküliség volt. Erről a kérdésről a záróülésen *Romier* Lucien, a *Figaro* szerkesztője tett előterjesztést.

— **Boldog Margit és a Margitsziget.** Az *Amerikai Magyar Népszava* hétfőn érkezett száma teljes szövegében közli *Lendvai* Istvánnak „Boldog Margit és a Margitsziget" cimmel lapunkban megjelent cikkét, amely a szerkesztőségünkbe érkezett levelek sokaságának tanubizonysága szerint igen lelkes visszhangot keltett egyházi és világi körökben egyaránt. A cikk amerikai reprodukciója viszont arra vall, hogy a liliomfehér emlékezetü magyar királylány méltó margitszigeti kultuszának gondolatát *Amerikába elszakadt véreink is szeretettel, megértéssel fogadják*. Kivánatos volna, hogy a margitszigeti domikána település terve Szent István évében csakugyan meg is valósuljon.

— **Miniszteri elismerés.** Az iparügyi miniszter *Gaszper* József nyiregyházai kéményseprőmesternek csaknem öt évtizedes és *Stefanecz* József zalaegerszegi kéményseprőmesternek öt évtizedet meghaladó példás ipari tevékenységéért elismerését fejezte ki.

— **A kenti herceg megkoszoruzta Pilsudski sirját.** *Krakóból* jelentik: A kenti hercegi pár Katowiceből Krakóba érkezett. A herceg koszorut helyezett el *Pilsudski* sirjára. Este a kenti hercegi pár visszatért Katowicebe, majd *Potocki* gróf birtokára utazott.

— **Klebelsberg-utca Nagykörösön.** *Nagykőrösről* jelentik: Nagykőrös város képviselőtestülete *Dezső* Kázmér polgármester elnöklete alatt tartott közgyülésén egyhangulag elhatározta, hogy az eddigi Olajutcát a magyar Alföld nagy jóakarójáról, Klebelsberg Kunó grófról nevezi el.

— **Marconi emlékmüvére gyüjtenek a newyorki olasz lapok.** *Newyorkból* jelentik: A newyorkban megjelenő olasz lapok gyüjtést inditottak Marconinak Newyorkban felállitandó emlékmüvére.

88 fillérért egy dr. Heider fogápolási készlet az olcsóság csodája, mely áll: 1 finom fogkefe, fogkrém, pohár és szappanból. Vidékre 5 készletet küldünk utánvéttel. Kapható egyedül CZAICH-DROGÉRIÁBAN, Bpest, József-u. 81, Mátyás-tér sarok. Friss pormentes, gyógyfüvek állandóan raktáron. 1 kg kamilla-tea 1.30 P.

— **Petőfi halálának 88. évfordulója.** *Kiskőrösről* jelentik: A város nagy szülöttje, *Petőfi* Sándor halálának 88. évfordulóját kegyeletes hüséggel ünnepelte meg Kiskőrös közönsége. A költő szülőházánál egymásnak adták a kilincset a zarándokok, akik virággal árasztották el a kis szobát, amelyben Petőfi először pillantotta meg a napvilágot. A házikó homlokzatára gyászlobogót tüztek ki. A város elöljárósága megkoszoruzta a költő uj bronzszobrát, a Petőfi Irodalmi Kör és a Magyar Asszonyok Nemzeti Szövetségének helyi csoportja pedig az öreg szobrot, az ország legrégibb Petőfi-szobrát ékesitette fel virággal.

Agyvérlödulás, szivszorongás, nehéz légzés, félelemérzet, álmatlanság a rendkivül enyhén ható természetes **„Ferenc József"** keserüviz használata által — reggelenként éhgyomorra egy pohárral — igen sokszor gyorsan megszüntethetők. Orvosok ajánlják.

— **Orvosi hirek.** *Zavaros* Béla dr. fogorvos szabadságáról megérkezett és rendelését megkezdte. I., Endresz György-tér 4/a. Tel.: 1-579-22.

Réthi Aurél dr. egészségügyi főtanácsos, orr-, gégeorvos szabadságáról visszaérkezett és rendelését ismét megkezdte.

HÁZASSÁG

Nagy Gizella (Kecskemét) és *Nemes* Móric István dr. ügyvéd, emléklapos főhadnagy (Budapest) julius 29-én Budapesten házasságot kötöttek. (Minden külön értesités helyett.)

Gomperz Alice és *Heltai* Béla, az Angol Magyar Bank ügyvezető-igazgatója, augusztus 1-én házasságot kötöttek. (Minden külön értesités helyett.)

Stegmüller Vilma és *Dékány* Mihály dr. augusztus 5-én este 7 órakor tartják esküvőjüket a városmajori plébániatemplomban.

— **A Normandie visszahóditotta a Kék szalagot.** *Newyorkból* jelentik: A *Normandie* francia óceánjáró gőzös, amelytől a *Queen Mary* elhóditotta az óceán Kék szalagját, most ismét uj rekordot állitott fel Európa és Amerika között és ezzel visszahóditotta a Kék szalagot. A *Normandie* az utat 95 óra és 2 perc alatt tette meg, 30.58 csomó átlagsebességgel. Utközben egy alkalommal 24 óra alatt 781 mérföldet tett meg, ami 31.35 csomó átlagsebességnek felel meg.

Háló Ebédlő Kombinált **BUTOROK** nagy választék, jó minőség, olcsó árak **BOG-MIL** VI., Vilmos császár-ut 43

UGYIS HIÁBA

— Menjünk már, ez az ügyetlen ember ugyse fogja sohasem eltalálni a célpontot.

HALLÓI

Angliában

a királyi légiflotta kétszáz női alkalmazottat keres. Ha nem is éppen repülőnőknek, hanem kantin-szolgálatra akarják alkalmazni a lányokat, akik közül évente körülbelül harminc férjhez megy és igy soha sincs elég kantinos-lány a hadsereg kötelékében. A nőket csak azokban a kantinokban alkalmazzák, ahol tilos a szeszes italok kimérése és különben is igen szigoru felügyelet alatt állnak a kantinos-lányok. A fizetésük középeurópai szemmel nézve, igen magas. Hetenkint 25 shillinget, azaz ugyanennyi pengőt kapnak, emellett ingyen lakást, étkezést, ruházatot és cipőket. Kétheti fizetéses szabadságuk van, nyáron pedig csökkentett munkaidővel dolgoznak. Reggel nyolctól este féltizig kell szolgálatban állaniok. Az egyik toborzó tiszt kijelentette, hogy a hadsereg tagjai szeretik, hogyha csinos leányok szolgálják ki őket.

John Hilton

angol jogászprofesszor, a Howard-ligában a jogi reform ügyében tartott ülésen nagy beszédet mondott és többek között a következőket jelentette ki: „Nagyon jó lenne, ha ezentul minden angol embert évente egy hétre lezárnának. Ez megszüntetné a börtön megbélyegző jellegét. A börtön éppen olyan kellemetlen lenne, de aki egyszer kiszabadult, az amugyis csupa börtönviselt ember között nyugodtan kezdhetne uj életet.

Bécs

szemklinikáján érdekes módszerrel kisérleteznek a kancsalság gyógyitására. Operáció nélkül olyképpen igyekeznek meggyógyitani a kancsal szemeket, hogy az egészséges szemet letakarják, a beteg szemre pedig megfelelő szemüveget alkalmaznak. Igy akarják kényszeriteni a kancsalitó szemet a normális müködésre. A gyógyitás azonban ezzel a módszerrel csak a gyermekkorban jár biztos eredménnyel. Idősebb korban esetleg már baj származhatik abból, ha az egyik szemet kizárják a látásból. Ilyenkor természetesen operációval többnyire segiteni lehet a kancsalságon.

India

rohamos változáson ment keresztül az utóbbi évtizedekebn. Az odakerülő európai a szemét dörzsöli, amikor látja a hatalmas villamossági müveket, amelyek már egész Indiát behálózzák. Az ipari üzemek egyre nagyobb tért foglalnak. Az egész indiai birodalom forrongásban van. Valamennyi városban vizvezetéket és csatornázást épitenek és vannak városok, amelyeket egészen átépitenek. India az évezredes kultura földje, mintha egy csapásra akarna behozni mindent, amit századokon keresztül elmulasztott. Az uj alkotmány, amit India nemrégiben kapott, adta meg a lökést a hatalmas épitkezésekhez. Az uj alkotmány birtokában a tartományoknak nem kell félniök attól, hogy kiforgatják őket törvénybe lefektetett jogaikból. Ötven-hatvan év mulva igy semmi sem fog megmaradni abból, ami ma még India ázsiai jellegét mutatja. A hatalmas fejlődés többek között még a kaszt-szellem megszünésének is köszönhető. India vezetése ugyanis aktiv fiatalemberek kezébe került, akik többnyire Angliában, vagy angol rendszerü indiai egyetemeken végezték tanulmányaikat és az ő propagandájuknak köszönhető a kaszt-szellem legyőzése.

Már az ötödik halálos baleset történt a tapolcai országut és a vasutkeresztezésnél

Tapolca, augusztus 19.

Borzalmas szerencsétlenség történt csütörtökön délelőtt 10 órakor Tapolca és Lesence-Tomaj vasutállomások között az épülő sportrepülőtér közelében, ahol a tapolcai országut keresztezi a vasutvonalat.

Tiz óra előtt néhány perccel az egyik menetrendszerüen közlekedő tapolca-celldömölki személyvonat a 419-es és 420-as utszelvénynél álló őrházhoz ért, amikor a mozdonyvezető észrevette, hogy az országuton, a vasuti átjáró felé egy szekér közeledik. Miután a kereszteződésnél nincs sorompó, leadta a figyelmeztető füttyjeleket, majd amikor látta, hogy a kocsi tovább folytatja utját, megszólaltatta a vészsipot is. A szekéren, ugy látszik, *nem hallották a jelzést*, mert a kocsis *ugyanabban a pillanatban a vágányokra hajtott*, amikor a mozdony a kereszteződéshez ért.

A vonat derékba kapta a szekeret és mintegy száz méteren át hurcolta magával. A ló a szerszámokból kiszabadult és elfutott, a szekér utasai azonban a vonat alá kerültek. *Kazsmér* Teréz meghalt, *Bódis* Istvánné és *Győrfi* Jenő mészárosinas pedig sulyosan megsebesültek.

A csendőrök és a helyszinre kiszállt vasuti mérnökök megállapitották, hogy a szekér *Grünbaum* Aladár tapolcai hentesmester tulajdona. A kocsi mindennap rendszeresen hust szállitott Lesence-Tomajra. Ugy látszik, a kocsis utközben két utast is vett fel, akiket Lesence-Tomajra akart vinni. Valószinüleg utközben beszélgettek és igy történhetett, hogy a vasuti átjárónál, amelyet egyébként az őrház eltakar, nem vette észre az éles füttyökkel közeledő vonatot.

Ennél a vasuti kereszteződésnél ez már az ötödik halálos szerencsétlenség, ugyhogy a helyi hatóságok véleménye szerint a veszélyeztetett pontra *sürgősen sorompót kell állitani*, hogy a további baleseteknek elejét vegyék.

Kitüntették és megjutalmazták a sokgyermekes magyar anyákat

A Magyar Anyák Nemzetvédő Bizottsága tizedik alkalommal hivta össze a sokgyermekes magyar anyákat, hogy a nemzet ovine előtt, nyilvánosan megtisztelje, kitüntesse és megjutalmazza őket. Az ország több mint ötszáz városában, községében és falujában adták át a kitüntetéseket a sokgyermekes magyar anyáknak. Közöttük a legelső helyen áll Mindszent községben *Kiss* Imréné, akinek nem kevesebb, mint *huszonhat* élő gyermeke volt. Ugyanabban a községben *Kispál* Boldizsárnénak *huszonnégy* gyermeke volt. *Kiss Imrénének öt, Kispálnénak hét fia esett el a háborban*. A budapesti sokgyermekes anyák csütörtökön délután az Ujvárosháza közgyülési termében jöttek össze bensőséges ünnepre.

Imrédy Béláné, a Magyar Anyák Nemzetvédő Bizottságának országos elnöke nyitotta meg szép beszéddel az ünnepséget. Hangoztatta, hogy a nemzet, a kormány és az illetékes hatóság ismerik jól a sokgyermekes magyar anyák gondjait és bajait és igyekeznek is segiteni rajtuk, ahogy csak lehetséges.

Darányi Kálmán miniszterelnök képviseletében *Dobrovits* Sándor miniszteri tanácsos üdvözölte a sokgyermekes anyákat, akik — mint mondotta —, ha nem lennének, Magyarország népessége nemcsak hogy nem szaporodnék, hanem feltétlenül lemaradna a körülöttünk lévő nemzetekkel szemben. A sokgyermekes anyák tartják a népek küzdelmében a magyar frontot és kivánatos, hogy *az ő nemzetfenntartó, nemzetmentő életük példaadásul szolgáljon*.

A székesfőváros és a különböző egyesületek üdvözlései után megkezdődött a jutalmak, kitüntetések átadása. A sokgyermekes anyák könnyes szemmel és meghatódottan vették át az anyaság megbecsülésének szimbólumát.

A *Nemzeti Ujság* munkatársa beszélgetett több sokgyermekes anyával. Ezekből a beszélgetésekből elénk tárul a sokgyermekes anyák minden gondja, baja és — *fokozottabb segitésre váró nyomorusága*.

Kertész Sándorné, az Akácfa-utca 27. számu házban lakik nyolcadmagával. Kis kétszobás lakásban huzódnak meg és a legnagyobb nélkülözések között tengetik életüket. Az apa, a férj nincs velük és az egyik kenyérkereső fiu is távol van. *Kertésznének* tizenegy gyermeke volt, ezek közül tiz él. A legidősebb fiu huszonhét esztendős, pincér. A legfiatalabb ugyancsak fiu, kilenc esztendős. Iskolába jár két fiutestvérével. A másik idősebb fiu szintén pincér és most az ő keresetéből tartja fenn magát a nagyszámu család. Az apa jó állásban volt az aszódi fiunevelő intézetben, de minden pénzét, keresetét elitta, elkártyázta, kitették állásából és durvasága miatt végül a családjának is ott kellett hagynia őt. *Kertész* Sándorné azóta tengődik a gyermekeivel és már csupán az a vágya, hogy legalább a három legkisebb fiut tanittatni tudja.

Binder Mihálynének *huszonégy* gyermeke volt és ezek közül tiz van életben. Férje a fővárosi vizmüveknél festő és mázoló. Ő is szobakonyhás lakásban lakik tizenegyedmagával, mert nagyobb lakásra nem telik. De a Gyöngyösi-uti kis egyszobás lakásban sincs nyugalma, mert — *üldözik a sok gyermek miatt*. Hiszen a legkisebb csak most egyhónapos, a többi pedig szintén kisgyermek még. A legnagyobb tizenhárom éves. A legidősebb leánya huszonhárom esztendős és férjnél van. Sirva fakad, amikor panaszkodik, hogy nem hagyják nyugton nagyszámu családja miatt.

Horváth Lajosnénak *tizenkét* gyereke közül *tiz él*. Ő is a Zita-telepen huzódott meg, mert annakidején nem kapott lakást másutt.

— Ennyi gyerekkel nincs lakás — utasitották el *Horváth* Lajosné végre is miniszteriumi intézkedésre jutott lakáshoz, kint a Zita-telepen. Szobakonyhás lakásban élnek valamennyien, egy kivételével. Egy szobában lakik a huszonhatévestől a nyolchónapos kisgyermekig a család minden tagja.

— Ideges emberek gyomor- és bélbajánál reggelizés előtt egy félpohár természetes „Ferenc József“ keserüviz kissé felmelegitve igen kellemes háziszer, amely a székletétet elrendezi, az emésztést előmozditja s az egész anyagcserét jótékonyan befolyásolja. Az orvosok ajánlják.

Vörös Jánosné a kispesti Wekerle-telep lakója tiz élő gyermekével. A férje vasutas, *120 pengőt* keres. Ebből élnek valamennyien... A kicsinyek iskolába járnak, öten, de még saját könyvük sincs, a jobbmódu társak könyveiből tanulnak...

Illyés Andrásné *tizenhárom* gyereke közül *tiz él és heten laknak egyszobakonyhás lakásban* a Simor-utcai MÁV-kolónián. A férje, aki a MÁV-gépgyárban dolgozott 32 évig, 94 pengő nyugbért kap, ebből levonják a lakbért, villanyt, kifizetik az apró számlákat és marad az életre *havi 50 pengő*... És ebben a családban az egyik gyermek tbc-és, a másik sulyos beteg, mióta agyhártyagyulladása volt, a harmadik vért köp...

Rengeteg a baj, a gond, a bánat és mégis, amikor az anya már elsirta panaszát, örömtől csillogó boldog szemekkel öleli magához a legkisebbet, a huszonegyediket, a tizenharmadikat. Ebben a pillanatban minden szemorusságot elfelejt, csak az anyaság öröme tölti be a lelkét.

A nemzet ismeri a sokgyermekes magyar anyák baját és gondját. Ölelje őket magához, hogy többé ne hallatsszék ilyen panasz, a nyomoruságról, a gondról, a szivbe markoló bánatról a „nemzetfenntartó, nemzetmentő“ sokgyermekes magyar anyákról! (p. a.)

50 százalékkal szökött föl az Ausztriában nyaraló magyarok száma

Ha az idegenforgalmat valamilyen müszerrel hasonlitjuk össze, akkor kétségtelenül a szeizmográf a legmegfelelőbb hasonlat. Egy ország idegenforgalma minden külső hatásra a legérzékenyebben reagál. Elég egy rossz- a legérzékenyebben reagál. Egy jólbevált rendelkezés hihetetlenül meg tudja növelni egy ország idegenforgalmát. Példa erre Magyarország, amelyik az utóbbi években egyszerre az idegenforgalomból számbajöhető európai országok élcsapatába küzdötte föl magát és példa erre a kis Ausztria, amelyik az évről-évre kiadott uj és uj vasuti kedvezmények és egyéb, az idegenforgalom növelésére alkalmas rendelkezésekkel kitünő példát mutat arra, hogyan kell a nagyvilág érdeklődését állandóan maga felé forditani.

Kétségtelen, hogy elsősorban a meglepően nagy vasuti kedvezményeknek és a schilling-igénylés megkönnyitésének köszönheti Ausztria, hogy a Magyarország felől irányuló idegenforgalma ezen a nyáron jelentős mértékben megnövekedett. Az elmult év nyarán, junius 1-től augusztus 15-ig 40.000 magyar vendég volt az ausztriai fürdőhelyeken, ebben az évben ugyanebben az időszakban 60.000 magyar nyaraló utazott Ausztriába, ami 50 százalék emelkedésnek felel meg. A magyarok legszivesebben Stájerországot keresték föl, a sorrendben ezután Karintia, majd Salzburg, Alsó-Ausztria, Felső-Ausztria, Tirol és végül Voralberg következik.

Megszaporodott az Ausztriába utazott magyar autósok száma is. Tavaly mindössze 250—300 autós kereste föl gépkocsijával Ausztriát. Ebben az évben már több mint ötszázan indultak ausztriai autó-turára. Ennek a 60—70 százalékos emelkedésnek nagyrészt az a kitünő propaganda a magyarázata, amelyet a Magyar-Alpesi Egyesületnek a budapesti Osztrák Forgalmi Irodában működő autóosztálya fejt ki, prospektusokkal, turaösszeállitásokkal, a turához szükséges nemzetközi okmányok gyors megszerzésével, másszóval az autós-utas legelőzékenyebb kiszolgálásával, aminél célravezetőbb és egészségesebb propagandát az idegenforgalom nem ismer.

Rakotta

irta: Koncz Károly

Hát ez meg mi a csodabogár? — tünődik az olvasó, amikor elolvassa a hétbetüből álló cimet. Eszik, vagy iszák? — kérdezi János bácsi az alvégről. Ne törjék sokáig a fejüket hölgyeim és uraim! Elárulom.

Tehát: nem sürgölycim, nem is valami legujabb szabadalom neve, nem csókálló ruze, nem „ötért liptói“, még csak falramászott fognem sem, hanem pályadijnyertes uj magyar szó. Rakotta.. Mondják csak egy párszor, s hallgassák meg, hogy milyen jó magyaros a hangzása, fülbemászó muzsikája van. A következő évtized csecsemői bizonyára ezzel a szóval fognak ébredni s édesen gőgicsélik majd az altató dajka fülébe, kissé sejpitve, rakotta... rakotta...

Egy szaklap ajándékozta meg nyelvkincsünket ezzel a pattogó szóval. Pályázatot hirdetett, hogy a parkett szóra uj, magyaros elnevezést találjanak ki az olvasók. Hát az egyik ki is találta: rakotta. Futottak még: fényléc, keményfalap, sávlábfa, stb.

Hajaj!... Mi fog még ebből kisülni. Mert hölgyeim, vegyék tudomásul, hogy az üzletekben ezentul csak rakotta-kefét fognak árulni, a beeresztéshez fénylécmázt fognak ajánlani a kereskedők, a lokálok pedig rakottatáncosokat fognak szerződtetni és rakottán ropják ezentul a csárdást. Az uj házakba pedig rakkotázókat fog hivni az épitész.

A zsüri még meg is indokolja, hogy a beérkezett pályázatok közül miért éppen a rakottának itélte oda a dijat. Azért, mert szerintük erősen hasonlit a parketta szóhoz, magyaros, de benne van a parkettázás magyaros fogalma is, tudniillik a parkettát egymás mellé rakják az alappadlóra.

Sajnos, én kimaradtam a pályázatból. Utólag azonban — versenyen kivül — szolgálhatok néhány ragyogó rakottaötlettel. Sirva könyörgöm, fogadják el s az esetleges pályadij helyett föltétlenül engem itéljenek oda, — a zsürinek.

Előfordulhat, hogy spicces állapotban tegező viszonyba kerülök a rakottával s azt mondom: kis hamis, te — rakotta. Ebből kiindulva, mély tisztelettel inditványozom, hogy ezt a sürün vonalazott papirost, amelyen violinkulcsok, kis pókhasu zászlócskák, továbbá fisdurok és amolok vannak, s amelyből a nagyhaju karmesterbácsik hangversenyt vezényelnek, nevezzék el juszt is kottának. Továbbá azt a tojásételt, amelyet három tojásból készitenek oly módon, hogy Panny néni a tojásokat egyenkint a tüzhely széléhez üti, azután mutatóujjával szépen tányérba kanalazza, kis tejet lottyant bele, villával meghabarja, majd forró zsirba önti, — nevezzék el ránttottának. Ha pedig Panny néni ügyetlenkedik, köténye széle beleakad a serpenyő nyelébe, s földre borul a tartalma: le-ránttotta. Etnografusok figyelmébe ajánlom azt az afrikai néger törzset, amely semmi pénzért nem eszi meg az embert, még ruhástól sem, — esdeklem, nevezzék őket ugy, hogy: hottentotta.

S ha már a magyarositásnál tartunk, bátorkodom a nyakkendő helyett a magyarosabban hangzó nyaktekerészetimellfekvenc, a bicikli helyett egyenbillengészetikörduplány, — a sirató asszony helyett könnypotyorászatielőhadarone, a kertész helyett: rögköztkaparászópalántadugonc, a kozmetikus helyett pedig: pörsenéstvadászóvimmerlifezőr — szavakat ajánlani.

Ezzel szemben nem találok elég jó magyar szót arra, hogy miért nincs már másodikán egy fillér sem a fizetésemből, miért hordok otthon papucsot s egyáltalán: hogy lehet, hogy **én még mindig szabadon járok.**

Fényes ünnepségek sora Székesfehérvárott

Shvoy Lajos püspök tizéves jubileuma alkalmából

A szerda esti felejthetetlenül szép fogadtatásnál impozánsabb, hatalmasabb volt a csütörtökön délelőtti ünneplés, amelyben az egyházközségek tanácsának díszülésén részesitették *Shvoy* Lajost megyéspüspökké szentelése *tizedik évfordulóján*. Előzőleg reggel kilenc órakor történt meg a 160.000 pengős költséggel restaurált székesegyház megáldása. A székesegyházat *Mária Terézia* idejében építették, a mostani külső restaurálást *Möller* Károly müegyetemi tanár végezte, az oltárképeket dr. *Szentiványi* Gyula festőművész, a freskókat pedig *Sándor* Béla iparművészeti főiskolai tanár restaurálta. A templomban a főpásztor szentmisét, *Kisteleki* esperes, cimzetes kanonok szentbeszédet mondott. Utána a közönség a püspökkel az élén a Szent István-terembe vonult.

A Szent István-termet, ahol a diszülés lefolyt, délszaki növényekkel diszitették. Amikor a püspök és kisérete megérkezett, az egyházi, katonai és polgári diszruhákkal zsufolt teremben nagy éljenzés kezdődött.

Az alkotó püspök

A pápai himnusz és a püspök imája után gróf *Széchenyi* György szép beszéd keretében a betegsége miatt akadályozott gróf *Zichy* Aladár helyett az egyházmegye hiveinek nevében köszöntötte a főpásztort. Az egyházmegye népe — mondotta — szorosan együtt kiván müködni főpásztorával, mert korunk nagy válsága fokozatos lelki elmélyülést parancsol és mert szükséges, hogy a védelem és expanzió egyházias szelleme minden szélsőséggel szemben automatikusan a lelkekből fakadjon.

Scheirich Antal nagyprépost a következő szónok, apostoli példákkal világitott rá, hogy Ottokár püspöknek csak tanitványai sorából kerülhetett ki utóda. A felszentelése előtt betegeskedő, állandóan gyógykezelt *Shvoy* Lajos, felszentelése után *rendkivüli munkabirással* állt az egyházmegye kormányzásának munkájába. Az egyházközségek kiépitése ő alatta indult meg. Mikor jött, *hat autonóm egyházközség volt, ma százegyvenkettő*. Nemcsak irányit és parancsol, hanem maga is olyan iramban veszi ki részét a munkából, hogy papsága alig tud vele lépést tartani. *Shvoy* Lajos a kültelkek püspöke. A kültelkeknek intenziv gondozása miatt uj állásokat kellett szerveznie. Rengeteg uj lelkészség, hitoktatói és kápláni állás létesült kormányzása alatt. Beszélt azután arról, hogy a Gregorian-ének kultuszát mennyire magáévá tette. Mélyen egyházi és nagy nemzeti vállalkozást jelentett a főpásztornak az a mérhetetlen fáradsággal járó küldetés, amely őt Amerikába szólitotta. A nagyprépost hosszu és tetszéssel fogadott beszéde után dr. *Csitáry* G. Emil polgármester emelkedett szólásra.

Prohászka szelleme

— Prohászka püspök szellemében hangzott el Nagyméltóságodnak az a szózata — mondta többek között a polgármester —, hogy templomok kellenek, erős várak az élő vallásosság számára, ezeket nem pénzből, hanem a lelkekből kell megépiteni. Prohászka szelleméből fakadt ez a mondás. Csodálatos, hogy ebből a lelkesedésből pénz is lett. Azonban nemcsak templomokat, iskolákat, szociális intézményeket létesitett, hanem a lelkeket, fáradságot nem kimélve járja egyházmegyéjét, a szegény falukat, apró majorokat, a periferiákat, hogy a legelhagyatottabbakat, az élet mostoháit is megnyerje Isten országa számára.

Beszéde végén a hála jeléül felajánlotta a város, mint kegyur és a hivek összefogásából restaurált püspöki székesegyházat a főpásztornak.

A zsufolt terem közönsége percekig tapsol, felállva ünnepelte a püspököt, amikor a polgármester beszéde után *Shvoy* Lajos szólásra emelkedett.

— Megvallom őszintén — mondotta —, hogy végighallgatván a beszédeket, megdöbbenten eszmélek rá arra, mennyit kell még tennünk Isten országáért, amit eddig nem tettünk meg. Itt kezdéseket, gondolatokat, próbálkozásokat emlegetnek, amelyek azonban csak olyanok, mint amikor az ember összehordja az épitéshez az anyagot. Ez is verejtékes munka, de igen messze van tőle a ház, különösen az Isten háza. A másik gondolat, ami most foglalkoztat, ráeszmélés arra, amit *Hofer* András mondott, amikor Napoelont kiverte Tirolból. Ebből az alkalomból ünnepelték őt, mire azt felelte: *„Én nem csináltam semmit, Az cselekedett mindent, aki odafönt van. Boldognak kell lenni és hálásnak, hogy tehettünk valamit Isten ügyéért, mert Isten ügyében semmit nem tehetünk, ha az ő kegyelme nem emel és segit bennünket.“* Hála Istennek, egyházmegyémben szép lelki munka folyik. Ne vegyék rossznéven, ha Amerikáról szólok, de az ottani méretekhez képest végtelenül szerény ez a mi munkánk. Magyarországon szokatlan valami az a roppant arány, ami az amerikai egyházi munkát jellemzi. Az ember elámul, mikor hallja, hogy egyik-másik egyházmegye odakünn nyolc kórházat, aggintézeteket, nyolc-tiz gyermekmenhelyet, siketnéma és vakok intézetét, bukott leányok otthonát, züllött fiuk intézetét stb. tart fenn. Mikor ezt a roppant munkát látom, akkor érzem, hogy mi még nagyon távol vagyunk ettől. Am, jól tudom, hogy amit tettünk, jó akarattal, tiszta szándékkal cselekedtük. Megnéztem például az uj toledói katedrálist, kétmillió dollárba került. Egy másik még ennél is többe: három és félmillióba. Minden csupa márvány és arany benne. Aki belép, látja, hogy az tényleg az Isten háza. Mennyivel hatalmasabbak ezek a mi katedrálisunknál és ha összehasonlitom velük a miénket, akkor még bensőségesebb lélekkel lépek be a mi templomunkba, mert tudom, hogy ez a mi székesegyházunk a szó szoros értelmében *a szegény emberek kenyeréből épült* és azt is tudom, hogy Isten előtt nagyobb az értéke, mint a kétmillió dolláros amerikai katedrálisnak. Mert az Ur a szándékot és az áldozatot nézi, ha ezt tekintjük, az elmult tiz évben, akkor én az egyházmegyém papságára, hiveire kimondhatatlanul büszke vagyok és őket életemnél jobban szeretem.

— Tudom, hogy hiveim áldozatos hüséggel gyakorolják hitüket, szolgálják Istent, az Anyaszentegyházat. Boldog vagyok, hogy teljesithettem valamit azokból a programpontokból, amelyeket a Szentatya tanácsolt nekem, mikor nála voltam. Azt mondta a Szentatya: *Nevelj magadnak lelkipásztorokat és látogasd az elhagyatott hiveket*. Boldog vagyok, hogy ezt az utmutatást követve, valamit teljesithettem a kivánságból. De még messze vagyok, hogy azt mondhassam: teljes és tökéletes a munka. A mai jubileum csupán családi ünnep, e városnak s az egyházmegyének családi ünnepe, amikor összedobban a család tagjainak a szive, megszentelődik a szeretet, megszilárdulnak a kapcsolatok és a közös cél, a közös bánat vagy családás felfrissiti, megedzi a családot a további küzdelemre.

A főpásztor szózatát szünni nem akaró éljenzés és taps követte. Felállva ünnepelték a püspököt. A taps aztán lassan beleolvadt a magyar himnusz akkordjaiba.

Skorka Károly.

54 község egyetlen országútján szaharai porfelhőben, életveszélyes kátyuk közt vándorolnak a járművek Budapestről Fótra

Pontosan nem tudják megmondani az évek óta panaszkodó észak-pestmegyei gazdák, hogy hányszor kopogtattak be a hatóságok ajtaján az elviselhetetlenül rossz országut miatt. Az egyik hivatalban azt mondották: nincs pénz, a másikban igéretet kaptak, a minisztérium azután mindig törölte a fóti országut megjavitására felvett költségelőirányzatot. A fóti országut sorsa általános érdeklődésre tarthat számot, mert Magyarországnak *hasonló nagyforgalmu és egyben elhanyagoltabb utja nincs több.*

Őszintehangu levélben hivta meg a *Nemzeti Ujság*-ot a helyszin megtekintésére és az országut bejárására az egyik érdekelt község főjegyzője. Amit aztán láttunk és hallottunk, azt még csak filmre kellene felvenni, hogy tökéletes legyen az illuzió: *miképen közlekedik Budapest 10 km-es körzetében a főváros élelmiszerszükségletét ellátó gazda lovasszekere, a helyiforgalmi autóbusz és a személyautók hosszu sora megállás nélkül hajnaltól éjszakáig és éjféltől kora reggelig — szaharai porfelhőben, életveszélyes kátyuk között.*

Fótról közölték velünk, hogy hol találjuk meg Budapesten a mogyoródi autobusz állomását. Pesten erről nem nagyon értesültek azok a hivatalok, ahol pedig illenék ezekről tudni.

Délelőtt 11 óra. A Garay-téren már bent áll az autobusz. Két sokszoknyás falusi asszony rengeteg kosárral kaptat fel és máris ugy csiripelnek, mint két méterrel odébb a piac keramitján a verebek.

— *Tessék jegyeket váltani!* — szól udvariasan a javakorbeli, halkbeszédü sofőr.

Lefizetjük az 1.60 pengőt, amely Mogyoródig oda- és visszautazásra jogosit. Az asszonyok is fizetnek. A kosarak összeszámlálása után a kivetett dijszabás körül zavar támad közöttük, de azután egymásba dugdossák a kisebb szatyrokat és megegyeznek kerek 70 fillérben. Ugy indul az autóbusz, mint az Orient-expressz a világvárosok üvegcsarnokai alól. Az állomás melletti öreg trafikos barátságosan köszönti a sofőrt. Ez jelenti az indulás másodpercenyi pontos pillanatát. Megszólal a duda és a rövid barnaszinü autóbusz kikanyarodik az Aréna-utra, majd a Városligeten keresztül az Erzsébet királyné-uton elérjük a pesti vámot.

Robog tovább az autóbusz, már Rákospalota jól kövezett utcáin haladunk. Közben kétszer lefékez a sofőr. Jókedvü és bőbeszédü vidékiek kapaszkodnak fel az ülésekre. Már félig meg is telt a lomha, nagy jármü.

A sofőr különös gonddal zárja be az ajtót s szinte szemmelláthatóan nekigyürközik, hogy megküzdjön a kétperccel később következő *néhány kilométeres utszakasz elképzelhetetlen nehézségeivel.* A rákospalotai sima aszfaltról *nagy zökkenéssel* rohan rá az autóbusz a fóti utra és ebben a pillanatban egy-egy nyekkenés után *mindenki elcsendesedik.* Zörög, zakatol, csörömpöl az autóbusz minden része, az utasok percenkint lecsusznak az afrikkal keményre tömött, domború bőrülésekről. Hátul, az autóbusz végében kis parasztlány néma, hősi harcot viv az összeomlott kosarakkal, amelyek ugy betemetik, hogy csak a két maszatos kis keze látszik ki alóluk . . .

A lezárt ablakok résein keresztül ömlik a por az autóbuszba. Mintha porszivógépek nyomnák be. Dönti, ontja az autóbusz négy kereke a husz centiméter magas porréteget jobbra is balra is, de hátrafelé még percek mulva sem lehet ködlámpával sem nézni Budapest felé. A soffőr keze állandóan müködésben tartja a sikoltozó éles villanykürtöt, miközben a himbálózó lomha jármü jobbrabalra tántorogva dübörög tova a hosszu lovasszekér-sorok között. Kilométerek hosszuságában vonulnak fel egymásután Pest és az északi vidék felé a gazdák szekerei. Közben autók, hihetetlenül beporosodott luxuskocsik zötykölődnek és az ut szélén gyalogszerrel baktató emberek bekötött szemmel, a kimosott vászon pókhálóján figyelik az utat, hogy árokba ne forduljanak.

Tizenötperces ut alatt *háromszor* torlódott meg a forgalom. De akkor ugy megálltunk, oly végzetes konoksággal, mint a dacos szamár, amelyiket csak a hasa alá gyujtott szalmával lehet tovább ugratni. Csak nehézkes és hosszadalmas manővrirozással sikerült a rengeteg jármü közül tovább kecmeregni Fótig, ahol már sima aszfalt fogadja a pesti vendéget. Husz percig tartott a rövid ut. Az autóbusz utasait felrázta, felkeverte a gyalázatosan rossz országut, a ruhájukat valósággal berizsporozta a vastagon szálló por és a fogaik között csikorgott a homok.

Azok a gazdák, akik a főváros élelmiszerellátásával keresik kenyerüket és tavasztól őszig naponta behajtanak Budapestre, nem fogynak ki a keserü szóból, amikor az országutról beszélünk:

— Bebizonyitottuk az illetékeseknek, hogy Fót és Rákospalota között *54 északpestmegyei község óriási forgalma bonyolódik le* és a szekerek szinte megállás nélkül éjjel-nappal uton vannak. Egyik község plebánosa — panaszolják tovább — velünk virrasztott egy éjszaka és a fóti hidnál megszámláltuk az uton elhaladó járműveket. *2080 lovasszekér, autó és tehergépkocsi haladt el előttünk.* Sokszor kifogásolták, hogy panaszunk nem jogos, mert az északi községeknek remek ut áll rendelkezésükre Alsógöd—Dunakeszi érintésével Ujpesten keresztül a főváros felé. Ennek az utnak azonban az a baja, hogy *nagyon is jó.* A sikos, keramitos országuton nehezen haladnak a lovak, csuszkálnak a kövek en és nem tudnak erőt kifejteni, hogy a nehéz terheket vontassák . . .

Egy közigazgatási ember lemondó kézlegyintés közben ezeket mondotta:

— *Egy alkalommal müszert hoztak ki, hogy megmérjék az országut poros levegőjét. A müszer nem tudott lemérni semmit, mert a portól eldugult . . .*

H. Gy.

A HÁZ ÜLÉSE

A képviselőház tegnapi ülésén mentelmi ügyeket tárgyaltak, majd hat órakor áttértek az interpellációkra. *Györki* Imre a debreceni tüntetésekről és a törvényhatósági választásokról beszélt, az ellenzék állandó zajongása közben. *Keresztes-Fischer* Ferenc belügyminiszter válaszában hangsúlyozta, hogy a debreceni választás során *minden párt alaposan kimeritette a választási kortézia minden rendelkezésre álló eszközét és ez okozta a város nyugalmának felkavarását. A rendőrség megtett minden szükséges intézkedést és ha mulasztást követett el valaki, az meg fog bünhődni, de a vádaskodások terén ne általánositsanak, hanem konkrét bizonyitékokat terjesszenek elője. Eckhardt* Tibor a szatmármegyei választásokról interpellált és azt fejtegette, hogy nem szabad kicsinyes érdekek miatt kockára tenni az ország jó hírnevét. Beszéde közben a diplomaták páholyában megjelent *Asquini* olasz államtitkár *Fabinyi* Tihamér kereskedelmi miniszterrel és a polgári pártok képviselői. helyükről felállva, nagy éljenzéssel fogadták. *Az ünneplést megzavarta Buchinger Manó, de okvetetlenkedése a képviselők lelkes éljenzésébe fulladt. Eckhardt* Tibor néhány meleg szóval üdvözölte az előkelő vendéget és rámutatott Olaszország hathatós támogatására, amit Magyarország mellett mindig kifejtett. *Fábián* Béla a népjóléti minisztériumban történt nyugdijazás ügyét tette szóvá, *Turchányi* Egon az iskolánkívüli népmüvelésről interpellált. *Dénesfai-Dinich* Ödön a népgyülésekről, *Rakovszky* Tibor a földhözjuttatottak nehéz helyzetéről, *Andaházy-Kasnya* Béla különböző vámcsalási ügyekről, *Osváth* Pál az adóvégrehajtásokról, *Farkas* Tibor a szekéren való fuvarozás korlátozásáról, *Hegymegi Kiss* Pál pedig a debreceni választásokkal kapcsolatos eseményekről terjesztett elő interpellációt.

A képviselőház legközelebbi ülését pénteken tartja, amikor a felsőháznak a letárgyalt törvényjavaslatokra vonatkozó üzenetét veszik tudomásul.

• **A világhirü „Egri bikavér"** kapható *Braun* Károly egri polgármester pincészetéből: József-körút 10. sz. a. (Telefon: 34-1-00) egyéb, kiváló fajborokkal egyetemben. A kiváló, márkás borok iránt külföldről is megindult az érdeklődés.

• **Parfőm-szalon.** A Luther-utca 1/a., II. 10. szám alatt parfőm- és piperecikk-szalont nyitott dr. *Szilasi* Lászlóné. A modern szalonban egy Párisból hazatért vegyész által készitett elsőrendű készitményeket vásárolhat a közönség.

• **Ugyanannyi fényt követeljen,** amennyi

— **Herrmann Miksa aláirását hamisitotta egy mérnök.** Két esztendővel ezelőtt a Műegyetem gazdasági hivatalában egy férfi 230 pengőről szóló műegyetem-gépszerkezettani tanszékének utalványát mutatta fel és kérte az összeg kifizetését. Itt azonban megállapitották, hogy az utalványon Hermann Miksa nyugalmazott miniszter, műegyetemi professzor aláirása van és a pénzt nem fizették ki. A megindult nyomozás alapján aztán okirathamisitás büntette miatt vádat emeltek *Kocsis* Lajos mérnök ellen, akinek bünügyét ma tárgyalta a büntetőtörvényszék dr. Lengyel Ernő-tanácsa. A büntetett előéletű Kocsis Lajos tagadta bünösségét és kijelentette, hogy soha ilyen utalványt nem hamisitott. Tanuként hallgatták ki *Hermann* Miksa műegyetemi tanárt, kinek az aláirását meghamisitották, *Badits* Auréll, a Műegyetem rektori hivatalának vezetőjét, majd a bíróság bizonyitáskiegészités és a hamis utalvány irásszakértői megvizsgálása miatt a tárgyalást elnapolta.

EGRI BIKAVÉR

és egyéb fajborok termelői áron kaphatók

VIII., József-körut 10. sz.

Telefon: 34-1-00.

Művészeti Lexikon

Az első kiadás kilenc évvel ezelőtt jelent meg a könyvpiacon, dr. Éber László szerkesztésében. A Művészeti Lexikon már akkori formájában is nagy feltünést keltett, mert az első magyar enciklopédia volt, amely az egész világ művészetére kiterjedt. Akkor azonban még inkább csak a kimagasló művészi egyéniségeket tárgyalta és főleg a mult művészetét ölelte fel és, mint a legelső ilyenfajta magyar próbálkozás, itt-ott kiegészitésre szorult.

Most azután a lexikon bővitett, második kiadásban jelent meg. Az egy kötetből kettő lett és tartalmilag szinte egy egyedülálló részletességgel foglalja magában a magyar művészek biografiáját, nyomon követi a művészet történetét úgyszólván napjainkig, nem felejtve ki belőle a legfiatalabb művésznemzedék avangardistáit sem. A kiváló magyar adatanyagot dr. *Szentiványi* Gyula páratlan szorgalommal hordta össze és végtelen gonddal és precizitással dolgozta fel. A külföldi anyaggyüjtésben dr. *Gombosi* György, a külföldön is jól ismert, fiatal művészettörténész volt Éber László segitségére. Minden magyar és idegen művészre vonatkozó adat megbizható forrásból ered és az egész anyagot egy-egy tanulmány műgondjával dolgozták fel. Minden archeológia problémára kimerítő és világos választ kap az olvasó ebben a tökéletes lexikonban és a terminológiai kérdéseket is rövid, gondos feleletek hozzák közelebb a közönséghez. 144 kép és ábrák egész tömege kiséri a szöveget. *Győző* Andor kiadása szép, izléses és a litográfia egyik remeke. A két diszkötésü könyv ára 30 P.

— A ógermán
tik: Bé
csonyi i
levelet
ítéli azt
tény v
helyettes
nem mé
jelenlegi
visszavez
bat és
pelni, mi

— „Csak"
körúti rég
azt hirdett
fillérért c
Lipót-körút
detés mia
mén pert i
törvényszék
az alperes
kalapiparos
ták, hogy
gőért fogjá
nal is me
régi cég t
a kalapot
hogy más
a nyúlszőr
peres azt i
indítása elő
tésekből a
A törvénysz
él mentségü
állapitotta
fennforgásá
alperesnek
kárt és ez
költséget.

Karácsonykor
gyertyagy
tart elő
ÁRVÁ
Regényes gyé
tánccal, a dar
édes
MEDG

— A m
zavargók a
alkalommal
ről, amely
székházában
ben indult
tüzött ki n
lást a bünt
tanácsa. A
olyan nagy
meg, hogy
rendőrök s
kat, hogy ké
leges rendza
ezúttal is tag
nagyszámú t
ítélethozatalr
utáni órákba

Karácsonyi
megtöltjük
jusztáljuk,
rendü parf

...szoldalas ...nyi számot ad a ...rai Ujság ...ember 24-én

...eltünő nagy terjedelemben nyújtja az olvasó... ...sábjainkon megszokott:

...ülföldi hírszolgálatot,

Tip-Top
fogkefe
ruhakefe
hajkefe
körömkefe
borotvaecset
Világmárka!
Ezt kérjük mindenütt!

— Legenda a Csikágóból. (*Havas Albert regénye.*) Hasonló témájú, szegényszagú, paprikáskrumpli gőzétől átitatott regényt olvastunk már, de a legtöbben ed-

...istállóban. A ...víban indul... ...de pár órai ...visszatérnek. — ...n jelentik, az ...százszorszép és ...mpában virít.

...vári öreg ipa... ...yét. *Székesfe...* ...neretlen tette... ...székesfehérvári ...elyiségébe és ...páncélszekrényt, ...elviték, azuán ...gén át eltávot... ...rők *850 pengőt* ...get *az elaggott,* ...*arácsonyi segé...* ...*össze.* A rend... ...széles körben

...meg egy hir... ...*Bukarestből* ...zelében az or...

KALAND A BÉCSI UDVARBAN
Egy májusi szerelmes éjszaka

HIREK

Mártir magyarok a karácsonyi vásáron

A Krisztina-téren és a Vérmező vásárcsarnokában folyik a karácsonyi vásár. Itt fenyőfára alkusznak, ott csillogó és aranyos karácsonyfadíszre, szikrázó csillagszórót lobogtat az egyik árus, a másik fényes ezüstszálakat, körülöttük tömegben az ünnepre készülődő közönség A szokott karácsonyelőtti kép.

De egyszerre kettéválik a csoport, széles rés támad, abbamarad a vásár és az önkéntelen támadt két sorfal között, hármas sorokban, egy csapat ember vonul végig. Különös, furcsa figurák, nem szokott alakjai a nagyváros forgalmának. Hatalmas, megtermett férfi, dupla bőrbekecsben, báránybőrkucsmával két kisfiút vezet. Mögötte kékkendős, töpörödött öregasszony, kezében cserépbögre, aztán egy fiatal leány, egy úriasabban öltözött fiatalember, öregebb polgár, sok gyerek, aztán megint öregek s míg az utca minden érdeklődése feléjük fordul, ők kevés érdeklődést mutatnak mindaz iránt, ami körülöttük zsibong.

Csak a gyerekek szeme villan meg, amikor a kirakatokból a karácsony színes tarkaságai virítanak feléjük. A többiek szomorúan, javarészt lehajtott fejjel, legfeljebb csendesen beszélgetve, vonulnak el a közönség sorfala között. Úgy mennek, mint akik már megszokták ezt az utat. Naponta háromszor teszik meg. A Fehérsas-téri iskolából indulnak el Jugoszlávia kiüldözött magyarjai s így mennek csapatostól az étkezőhelyükre. Letört szomorúságban, nincs hangos kétségbeesés, inkább fásult beletörődés.

De az utca közönsége nem szokta meg őket. Átvonuló csapatjuk nem közömbös jelensége a Krisztina-tér karácsonyi vásárának. Felháborodás és harag zúg végig naponta háromszor a tömegen, amely részvéttel nyit utat a magyarság martírjainak. S amikor tovább folyik a karácsonyi vásár, a megvett holmik nem kerülnek mind haza, hanem egyrészük egész bizonyosan elvándorol a Fehérsas-téri iskola termeibe, az apróságok számára, akikre olyan nagyon ráfér, hogy jószívűség pótolja számukra az otthon melegét a szent karácsonyestén.

— **A hercegprimás látogatása a m. kir. Kúria elnökénél.** Dr. *Serédi* Jusztinián bíboros hercegprimás ma délelőtt látogatást tett dr. *Osvald* Istvánnál, a m. kir. Kúria elnökénél. Az egyházfejedelmet a Kúria előcsarnokában dr. *Ruhmann* Emil elnöki tanácsos fogadta és fölvezette őt a m. kir. Kúria elnökéhez, aki magas vendégét dr. *Töreky* Géza másodelnök és dr. *Gáll* Endre koronaügyész társaságában fogadta.

— **Összeesett és meghalt egy rendőr.** *Székely* Bertalan rendőr ma délelőtt szolgálatából hazafelé tartott. Éppen a Dagály-utca 22. számú ház elé ért, amelyben lakott, mikor a kapu előtt hirtelen összeesett és meghalt. Holttestét a törvényszéki orvostani intézetbe szállították.

Húszoldalas karácsonyi számot ad a

8 Órai Ujság

december 24-én

Lapunk karácsonykor feltünő nagy terjedelemben nyújtja az olvasónak mindazt, amit hasábjainkon megszokott:

tökéletes külföldi hírszolgálatot,
megbízható külpolitikai tudósításokat,
preciz értesüléseket minden aktualitásról és érdekes riportokat.

A karácsonyi szám ára 10 fillér

Meglepetésünk: a 8 ÓRAI UJSÁG ingyen zsebnaptára

Megjelenik hétfőn a déli órákban

— **Megtalálták Ulm repülőgépének roncsait.** *Honoluluból jelentik:* Honolulu mellett a tengerben egy repülőgép romjait találták meg, amelyről azt hiszik, hogy *az eltünt Ulm repülőgépéhez tartoztak.* A szakértők tüzetes vizsgálat alá vették a roncsokat.

— **Fecske, ibolya, rózsa és százszorszép.** *Kunszentmiklósról* jelentik: *Nagy* Julianna Kunszentmiklós határában lévő birtokán négy fecske telepedett meg az istállóban, a régi fészekben. A fecskék az őszi vonuláskor még igen gyengék voltak és így jóval később indultak el téli útjukra. Párhetes távollét után azonban visszatértek és azóta igen jól érzik magukat a meleg istállóban. A szokatlanul meleg időben víban indulnak élelemszerző útjukra, de pár órai távollét után mindig visszatérnek. — *Nagykőrösön,* mint onnan jelentik, az ibolya és a rózsa után a százszorszép és az árvácska is teljes pompában virit.

— **Elrabolták a fehérvári öreg iparosok karácsonyi segélyét.** *Székesfehérvárról jelentik:* Ismeretlen tettesek behatoltak a székesfehérvári ipartestület pénztárhelyiségébe és ott felfeszítették a páncélszekrényt, amelynek tartalmát elviték, azután az épüle kerthelyiségén át eltávoztak. A hivatásos betörők *850 pengőt raboltak el.* Az összeget *az elaggott, szegény iparosok karácsonyi segélyezésére gyüjtötték össze.* A rendőrség a nyomozást széles körben megindította.

— **Társai gyilkoltak meg egy hirhedt román banditát.** *Bukarestből* jelentik: Stefanesti közelében az ornamestii erdőben megtalálták *Coroiu* hirhedt óromániai rablóvezér alvezérének. *Simionescunak* feldarabolt holttestét. A csendőrség valószinűnek tartja, hogy Simionescut banditatársai tették el láb alól Coroiu parancsára.

— **Az Országos Közegészségügyi Intézet egy évi munkája.** Most jelent meg dr. *Johann* Béla egyetemi rendkívüli tanár, a M. Kir. Országos Közegészségügyi Intézet igazgatójának szerkesztésében az intézet VII. évi jelentése az 1933. évben végzett intézeti munkáról. A tartalmas és értékes jelentés részletesen beszámol az egyes osztályoknak eredményéről, behatóan ismerteti a fertőzőbetegségek elleni küzdelem mai állását és felsorolja azokat az új munkaköröket, amelyeket az intézet a közegészség védelmére beszervezett. Örömmel állapitja meg a jelentés, hogy az Állami Ápolónő- és Védőnőképző Intézet ebben az évben bocsátotta ki az első csoport végzett ápolónőt és védőnőt, akik máris elfoglalták állomáshelyeiket a vidéken és nagyban hozzájárulnak majd közegészségünk viszonyaink megjavításához.

— **Házasság.** *Groák* Vera (Budapest) és dr. *Roboz* Pál gyermekorvos (Budapest) december 16-án házasságot kötöttek.

Donáth Vera és dr. *Török* Imre házasságot kötöttek. ***(Minden külön értesítés helyett.)***

— **Platina és aranybányákra bukkantak szomáli földön. Addis-Abebaból jelentik: Abesszinia egyik tartományában, a szomáli földön, dús platina és aranybányára bukkantak. A bányák értékét növeli az a körülmény, hogy a bányaterület az olasz gyarmatok közvetlen szomszédságában van.**

— **Az „Universul" a magyarországi társaskirándulások ellen.** *Bukarestből jelentik:* Az „Universul" mai számában felszólítja a kormányt, hogy a jövőben *ne engedélyezzen magyarországi társasutazásokat.* Ezek az utazások, a lap szerint, kizárólag a reviziót szolgálják.

Esküvőre, üdvözlésül, disztáviratokat küldjünk.

Tip-Top

fogkefe
ruhakefe
hajkefe
körömkefe
borotvaecset

Világmárka!
Ezt kérjük mindenütt!

— **Legenda a Csikágóból.** *(Havas Albert regénye.)* Hasonló témájú, szegényszagú, paprikáskrumpli gőzétől átitatott regényt olvastunk már, de a legtöbben eddig csak elkeseredett cinizmust, kétségbeesett fintorokat vagy a távolálló meg nem értését és enyhe lenézését találtuk. Mindegyikben volt valami bántó: vagy a szociálista dühödt megbántódottsága, vagy a gőg lekezelő megbántása. Minden túlzás nélkül el lehet mondani, hogy mindez hiányzik *Havas* Albert regényéből. Nem él benne a regény eseményeiben, nem áll nagyon távol tőle és ez az a hangulat, amelybe az író megmárthatja a tollát. Csakis így tud grimace-okból és nagy tévedésektől mentes regényt irni és csak így tudott a „Legenda a Csikágóból" ilyen szépen, költőien, valóban legendaszerűen megszületni. Csak így tudott Havas Albert, ez a fiatal író, olyan emberi alakokat teremteni, mint Schiller Vera, Heisler Sándor, Goldscheidné és a többiek, akik zsúfolva élnek a Murányi-utcai házban és túl ezen a légkörön: a hivatali főnök zsarnokságának, irodai harapdálásoknak atmoszférájában. Havas Albert jó író, finom, stiláris disztinkcióival, meseszövésével, alakjainak teljességével és mondanivalójának egy-két merészebb, de végeredményben nem is olyan nem igaz állításaival. A fiatal író fiatalságának egész aureólája sugárzik a regény fölé és csak néha tünik föl mögüle az író arcának keserű, hangulatbeli vonása. A könyvet a *Dante* adta ki a szokott, szép formában. *(f. b.)*

KALAND A BÉCSI UDVARBAN

Egy májusi szerelmes éjszaka

NAGY KATÓ

VICTOR DE KOWA
HANS MOSER
LOLA CHLUD
CHRISTEL MARDAYN

Rendezte:
GUSTAV UCICKY

Premier ma!

URÁNIA

A HÁZ ÜLÉSE

A képviselőház tegnapi ülésén mentelmi ügyeket tárgyaltak, majd hat órakor áttértek az interpellációkra. *Györki* Imre a debreceni tüntetésekről és a törvényhatósági választásokról beszélt, az ellenzék állandó zajongása közben. *Keresztes-Fischer* Ferenc belügyminiszter válaszában hangsúlyozta, hogy a debreceni választás során *minden párt alaposan kimerítette a választási kortézia minden rendelkezésre álló eszközét és ez okozta a város nyugalmának felkavarását. A rendőrség megtett minden szükséges intézkedést és ha mulasztást követett el valaki, az meg fog bünhődni, de a vádaskodások terén ne általánositsanak, hanem konkrét bizonyítékokat terjesszenek eléje. Eckhardt* Tibor a szatmármegyei választásokról interpellált és azt fejtegette, hogy nem szabad kicsinyes érdekek miatt kockára tenni az ország jó hírnevét. Beszéde közben a diplomaták páholyában megjelent *Asquini* olasz államtitkár *Fabinyi* Tihamér kereskedelmi miniszterrel és a polgári pártok képviselői, helyükről felállva, nagy éljenzéssel fogadták. *Az ünneplést megzavarta Buchinger Manó, de okvetetlenkedése a képviselők lelkes éljenzésébe fulladt. Eckhardt* Tibor néhány meleg szóval üdvözölte az előkelő vendéget és rámutatott Olaszország hathatós támogatására, amit Magyarország mellett mindig kifejtett. *Fábián* Béla a népjóléti minisztériumban történt nyugdijazás ügyét tette szóvá, *Turchányi* Egon az iskolánkívüli népmüvelésről interpellált. *Dénesfai-Dinich* Ödön a népgyülésekről, *Rakovszky* Tibor a földhözjuttatottak nehéz helyzetéről, *Andaházy-Kasnya* Béla különböző vámcsalási ügyekről, *Osváth* Pál az adóvégrehajtásokról, *Farkas* Tibor a szekéren való fuvarozás korlátozásáról, *Hegymegi Kiss* Pál pedig a debreceni választásokkal kapcsolatos eseményekről terjesztett elő interpellációt.

A képviselőház legközelebbi ülését pénteken tartja, amikor a felsőháznak a letárgyalt törvényjavaslatokra vonatkozó üzenetét veszik tudomásul.

---

* **A világhirü „Egri bikavér"** kapható *Braun* Károly egri polgármester pincészetéből: József-körút 10. sz. a. (Telefon: 34-1-00) egyéb, kiváló fajborokkal egyetemben. A kiváló, márkás borok iránt külföldről is megindult az érdeklődés.

* **Parfüm-szalon.** A Luther-utca 1/a., II. 10. szám alatt parfüm- és piperecikk-szalont nyitott dr. *Szilasi* Lászlóné. A modern szalonban egy Párisból hazatért vegyész által készitett elsőrendü készítményeket vásárolhat a közönség.

* **Ugyanannyi fényt követeljen,** amennyi áramot fogyaszt. Az új *TUNGSRAM D* duplaspirállámpákon a fényteljesítmény nagyságát Dekalumenekben, a fogyasztást pedig Wattokban tüntetik fel. A lámpa helyes gazdaságosságát tényezők alapján ítélheti meg. Ezért csak *Dekalumen* jelzésü izzólámpát fogadjon el.

* **Agy- és szívérelmeszesedésben szenvedőknek** megbecsülhetetlen szolgálatot tesz az enyhe természetes „Ferenc József" keserüvíz azáltal, hogy a tápcsatorna tartalmát kiméletesen levezeti és az emésztőrendszer müködését biztosan elősegíti.

A világirodalom egyik örökéletü remeke

A főszerepekben:
HARRY CAREY és EDWINA BOOTH, a TRADER HORN főszereplői.
A legszebb, legromantikusabb, legizgalmasabb filmőrjás.
JÖN! OMNIA JÖN!

— **Herrmann Miksa aláirását hamisította egy mérnök.** Két esztendővel ezelőtt a Müegyetem gazdasági hivatalában egy férfi 230 pengőről szóló müegyetem-gépszerkezettani tanszékének utalványát mutatta fel és kérte az összeg kifizetését. Itt azonban megállapitották, hogy az utalványon Hermann Miksa nyugalmazott miniszter, müegyetemi professzor aláirása van és a pénzt nem fizették ki. A megindult nyomozás alapján aztán okirathamisitás büntette miatt vádat emeltek *Kocsis* Lajos mérnök ellen, akinek bünügyét ma tárgyalta a büntetőtörvényszék dr. Lengyel Ernő-tanácsa. A büntetett előéletü Kocsis Lajos tagadta bünösségét és kijelentette, hogy soha ilyen utalványt nem hamisitott. Tanuként hallgatták ki *Hermann* Miksa müegyetemi tanárt, kinek az aláirását meghamisitották. *Badits* Aurél, a Müegyetem rektori hivatalának vezetőjét, majd a bíróság bizonyitáskiegészités és a hamis utalvány irásszakértői megvizsgálása miatt a tárgyalást elnapolta.

EGRI BIKAVÉR

és egyéb **fajborok termelői áron** kaphatók

VIII., József-körut 10. sz.

Telefon: 34-1-00.

Művészeti Lexikon

Az első kiadás kilenc évvel ezelőtt jelent meg a könyvpiacon, dr. Éber László szerkesztésében. A Művészeti Lexikon már akkori formájában is nagy feltünést keltett, mert az első magyar enciklopédia volt, amely az egész világ müvészetére kiterjedt. Akkor azonban még inkább csak a kimagasló művészi egyéniségeket tárgyalta és főleg a mult művészetét ölelte fel és, mint a legelső ilyenfajta magyar próbálkozás, itt-ott kiegészitésre szorult.

Most azután a lexikon bővitett, második kiadásban jelent meg. Az egy kötetből kettő lett és tartalmilag szinte egy egyedülálló részletességgel foglalja magában a magyar művészek biografiáját, nyomon követi a művészet történetét úgyszólván napjainkig, nem felejtve ki belőle a legfiatalabb művésznemzedék avangardistáit sem. A kiváló magyar adatanyagot dr. *Szentiványi* Gyula páratlan szorgalommal hordta össze és végtelen gonddal és precizitással dolgozta fel. A külföldi anyaggyüjtésben dr. *Gombosi* György, a külföldön is jól ismert, fiatal művészettörténész volt Éber László segitségére. Minden magyar és idegen művészre vonatkozó adat megbizható forrásból ered és az egész anyagot egy-egy tanulmány mügondjával dolgozták fel. Minden archeológia problémára kimeritő és világos választ kap az olvasó ebben a tökéletes lexikonban és a terminológiai kérdéseket is rövid, gondos feleletek hozzák közelebb a közönséghez. 144 kép és ábrák egész tömege kiséri a szöveget. *Győző* Andor kiadása szép, izléses és a litográfia egyik remeke. A két diszkötésü könyv ára 30 P.

— **Hopponmaradt betörők.** Ma éjszaka a Jász-utca 33. számú házban lévő *Koreska* Vilmos-féle vegyészeti gyár irodájában betörők jártak, szétszedték a pénzszekrényt, de úgylátszik, valami megzavarta őket, mert zsákmány nélkül távoztak. A rendőrség megindította a nyomozást.

— **Ketten verekedtek, a harmadik húzta a rövidebbet.** Rejtélyes éjszakai támadás játszódott le a Báthory-utcában. *Kora* Miklós házfelügyelő éjfél után két óra tájban, mikor a Báthory-utca 7. számu ház egyik lakójának kaput nyitott, hangos kiáltozást és *segitségkérést hallott az utcáról.* Két férfit vett észre, amint egymással dulakodnak. *Odarohant, hogy szétválassza őket,* de alighogy beavatkozott a küzdelembe, *a két verekedő férfi mintegy parancsszóra felugrott és a következő pillanatban egyesült erővel vetették magukat a házmesterre. Kora Miklós elvesztette eszméletét.* A rendőrség megindította a nyomozást.

* **Berlitz-nyelviskola (Vörösmarty-tér 2. sz.). Angol és az összes világnyelvek oktatása. Csoportos tanitás havi 6 pengőtől. Magánórák.**

— **A Pesti Tőzsde** 40 oldalas karácsonyi száma és első jubiláris száma megjelent és mindenütt kapható, változatlanul 40 fillérért. A gazdasági élet legelső tényezői irtak cikket a lap ünnepi számába, amely rengeteg hirt, információt, tőzsdei értesülést, stb. közöl.

— **A berlini katolikus püspök az ógermán vallás ellen.** *Berlinből jelentik: Bares* berlini püspök a karácsonyi ünnepek alkalmából pásztorlevelet adott ki, amelyben élesen elitéli azt a kisérletet, hogy a keresztény vallást az ógermán vallással helyettesitsék. A püspök kijelenti, *nem méltó kultúrnemzethez, hogy a jelenlegi nemzedéket két évezreddel visszavezessék.* Németországnak jobbat és magasztosabbat kell ünnepelni, mint a napnak a visszatérését.

— **„Csak" — ötszáz pengő.** Egy Károly-körúti régi divatáru üzlet tulajdonosa azt hirdette, hogy nyúlszőr kalapot 12.50 fillérért csak nála lehet kapni. Egy Lipót-körúti divatáru kereskedő e hirdetés miatt tisztességtelen verseny cimén pert indított versenytársa ellen. A törvényszék előtt kitűzött tárgyaláson az alperes azzal védekezett, hogy a kalapiparosok szövetségében elhatározták, hogy a nyúlszőr kalapot 13 pengőért fogják adni. Én csekélyebb haszonnal is megelégedtem — védekezett a régi cég tulajdonosa s ezért hirdettem a kalapot 12.50 fillérért és nem tudtam, hogy más cégek is ilyen áron árusítják a nyúlszőr kalapokat. Bejelentette az alperes azt is, hogy még a kereset megindítása előtt intézkedett, hogy a hirdetésekből a „csak" szócska kimaradjon. A törvényszék e védekezést nem fogadta el mentségül és az alperes rovására megállapította a tisztességtelen verseny fennforgását és arra kötelezte, hogy az alperesnek fizessen száz pengő eszmei kárt és ezenfelül négyszáz pengő perköltséget.

Karácsonykor Lakner bácsi gyermekszinháza gyertyagyujtás előtt a Vigszinházban

tart előadást. Színre kerül először:

ÁRVÁCSKA HERCEGNŐ

Regényes gyermekoperett, sok énekkel és tánccal, a darab felnőtt főszerepében három édes gyermekdalt ad elő:

MEDGYASZAY VILMA

— **A molnárutcai nyilaskeresztes zavargók a törvényszék előtt.** Egy alkalommal irtunk már arról a perről, amely a nemzeti szocialisták székházában történt rombolás ügyében indult meg. Ebben az ügyben tűzött ki ma folytatólagos tárgyalást a büntetőtörvényszék *Schirilla*-tanácsa. A tárgyalás iránt ma is olyan nagy érdeklődés nyilvánult meg, hogy az elnök intézkedésére rendőrök szállták meg a bejáratokat, hogy kéznél legyenek egy esetleges rendzavarásnál. A vádlottak ezúttal is tagadták bünösségüket. A nagyszámú tanura való tekintettel, ítélethozatalra legfeljebb a késő délutáni órákban kerülhet a sor.

Karácsonyi ajándék! Fillérekért

megtöltjük és gyönyörüen ujjá adjusztáljuk, hozott üres üvegjeit első-rendü parfümmel vagy kölnivizzel.

Vellner „Herkules" Drogéria Calvin-tér 5.

Szemben a református templommal.

* **Értékálló karácsonyi ajándék** — egy bunda vagy egy ezüstrókakepp *Schmidegtől* (Párisi-utca 3.). A gazdag gyüjtemény minden igényt ki tud elégiteni úgy szolid áraival, mint szőrmekreációinak elsőrendü minőségével.

* **Autobuszüzemi hir.** Értesülésünk szerint Strompf Pál autobusz üzeme a karácsonyi ünnepek alkalmával, az utazó közönség kényelmes szállitására, új autobuszaival megerősített járatokat fog fenntartani, úgy a Jászberény—Nagykáta, valamint a Nagykáta—Tápióbicske irányba induló vonalain.

* **Karácsonyra valódi ékszert,** pontos órát vesz mindenki, aki szeretteinek, hozzátartozóinak állandó örömet, örök értéket akar ajándékozni. Bebizonyosodott, mennyire igaz e jelmondat: minden mulandó, arany, ezüst örök!

* **Bágyadt, levert, dolgozni képtelen egyéneknél a természetes „Ferenc József"** keserüvíz szabaddá teszi a vérkeringést és emeli a gondolkodó- és munkaképességet.

* **Jókedvünk, munkaképességünk sokszor attól függ, hogy reggel alaposan kitisztultak-e beleink. Vegyen be este 2—3 szem Artin-dragéet és egész nap jól érzi magát.**

FILM

Csillag ragyog az égen . . .

(Décsi, Kamara)

Az új Joseph *Schmidt*-film egészen a nagyszerü tenorista filmje. Ennyit és ilyen szépen még egyetlen filmjében sem énekelt. A filmmütermek világában játszódik a fordulatos és érdekes vigjátéki mese: egy zeneakadémiai nagytehetségü énekesnövendék véletlen karrierje, amelyben Joseph *Schmidt* a legtrükkösebb vígjátéki helyzetekben úgyszólván végigénekli a filmet. Ezúttal nemcsak a hangja arat diadalt, de a szerelmi történet is happy end-del végződik. Hans *May* lendületes, remek dalai között biztos sikerre számithat a „Csillag ragyog fenn az égen", „Ich sing dir ein Liebeslied", a pompás bécsi valcer, és természetesen megtapsolta a bemutató közönsége az olasz betéteket is. Max *Neufeld*, a rendező remekelt, az összes szereplők a helyükön vannak, köztük egy új színésznő is, a finomarcú Eva *Tanzner*, aki már első bemutatkozásával meghódította a közönséget.

Jótékonycélú díszelőadások

Az *Uránia Szinház* csütörtökön, e hó 20-án mutatja be *Nagy* Kató legújabb filmjét, *„Kaland a bécsi udvarban"*. A premier napján este fél 10-kor ünnepi előadást tart, melynek jövedelmeit az *Ufa a Jugoszláviából kiutasított magyarok javára* ajánlotta fel.

A Horthy Miklósné segitőalap javára rendezi meg a *Royal Apollo* az *Emmy* című új magyar filmnek, Rákosi Viktor örökszép regényének, bemutató előadását, pénteken este 8 órakor. A jótékonycélú díszelőadáson 20 tagú zenekar jássza a film nyitányát, *Fényes* Szabolcsnak, a film zeneszerzőjének vezénylete alatt. Utána az Ilosvay-trió énekel, végül *Agai* Irén, Emmy megszemélyesítője mond prológot, majd a békebeli huszáréletet visszaidéző új magyar film kerül a közönség elé.

— **Külpolitikai bonyodalom egy film miatt.** A külpolitikai bonyodalmak közül a legérdekesebbek közé tartozik az a bonyodalom, amely a *Viva Villa!* című film felvételei miatt Mexikó és az Egyesült Államok között néhány hónappal ezelőtt kitört. A Metro ugyanis tervbevette, hogy Pancho Villa tábornoknak, aki körülbelül egy negyedszázaddal ezelőtt szabadságharcra vezette a népet az idegen érdekeket szolgáló akkori elnök ellen, emléket állit, egy hatalmas film formájában. A felvételekhez Wallace *Beery* főszereplő és Jack *Convay* rendező vezetésével expedició ment Mexikóba, hogy a felvételeket a helyszinén készittesse el. Amikor már a felvételek befejezéshez közeledtek, a mexikói hatóságok kifogásokat emeltek az expedició tagjainak viselkedése ellen és lefoglalták a film eredeti negatívját, amelyet csak az USA diplomáciájának erélyes fellépésére adtak ki.

— **Gustav Fröhlich** a „Hármas huszárok" c. filmben s Eddie Cantor a „Botrány Rómában" c. vigjátékban, továbbá a „Jugoszláviai magyarok a kálvária útján" c. riportfilm és Híradók a TIVOLI-filmszinház (VI., Nagymező-u. 8. sz.) müsorában.

— **Budapesten készül Gaál Franci új filmje.** Max *Friedland*, az Universal filmgyár európai vezérigazgatója budapesti tartózkodása alatt úgy döntött, hogy *Gaál* Franci legközelebbi filmjét, a *Kismama* című vigjátékot is Budapesten készitik el. De nem csak ezt a filmet gyártják itt nálunk, hanem a magyar fővárosban kerül sor az Universal új magyar sztárjának: *Fodor* Kitty első magyar filmjének elkészitésére is. Tekintettel arra, hogy Friedland vezérigazgató röviddel Budapestre érkezése előtt *Alpár* Gittát is szerződtette két nagyszabásu és több verzióban készülő film főszerepének eljátszására, nincs kizárva, hogy ezeket is Budapesten készitik el.

— **Madeleine Carroll,** a világhirü angol sztár, aki „Kém voltam" című filmjében emlékezetes sikert aratott, nemrégen fejezte be a Fox hollywoodi studióiban a *Megmozdul a világ* című filmet, amely müvészi vonalvezetése és gondolatgazdagsága által ideális lehetőséget nyujt Madeleine *Carroll* finom művészetének csillogtatására. Partnerei Franchot *Tone* és Raul *Roulien*. A film, amely Newyorkban és Londonban nagy sikert aratott, még ebben a szezónban kerül a budapesti közönség elé.

D.R HORVÁT SZANATORIUM ÉS PENZIO

ezelött Dr. MAHLER

ABBAZIA (ITALIA)

EBÉDLŐ

TÁRSALGÓTERMEK

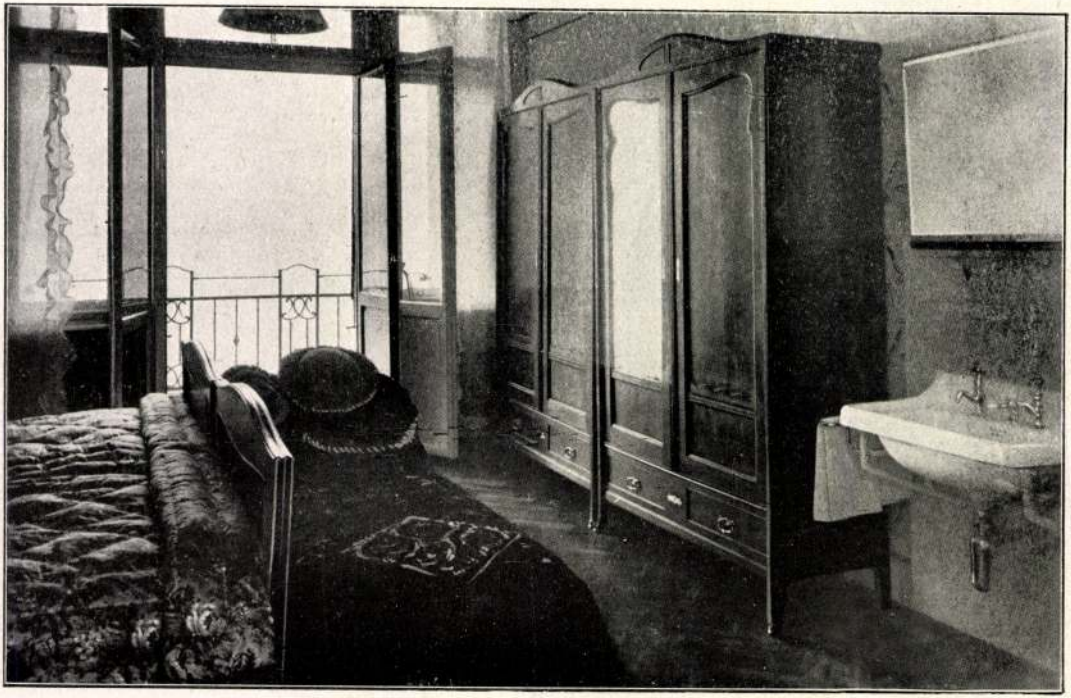

DÉLI FEKVÉSŰ SZOBA LOGGIÁVAL ÉS TENGERI KILÁTÁSSAL

ABBAZIA, világhirnévnek örvendő klimatikus gyógy és fürdőhely, a bájos quarneroi öbölben, a Monte Maggiore hegység lábánál fekszik. A hatalmas hegycsúcs megvédi az öblöt a tél zordságától és szelektől, nyáron pedig a napsugarak tulságos melegétől, a mennyiben a nap már délután öt órakor a hegycsúcs mögé vonúl és a friss hegyi és tengeri levegő, felélénkitő és lehűtő hatással van. Ez az oka annak, hogy ezen a bájos és kedves gyógy és fürdőhelyen örökös tavasz uralkodik. A délszaki növényeknek egész raja virágzik ez istenáldotta helyen, legyezőpálmák, datolya, kokuszpálma, agave, eukaliptusok szabadon tenyésznek és árnyas babérerdők övezik az egész fürdőhelyet. Ennek köszönhető, hogy a moskito ismeretlen Abbaziában.

Az enyhe éghajlat, a tiszta balzsamos levegő, az erősítő tengerifürdők a bámulatosan szép kertültetvények és tengerparti sétányok, feledhetetlen benyomást gyakorolnak a látogatóra és a kik a föld e kicsiny paradicsomát megismerik mind visszavágynak a gyönyörű helyre.

A szezon egész éven át tart. A fürdőszezon május elején kezdődik és október végéig tart. A tenger sótartalma a quarneroi öbölben különösen magas, a víz hőmérséklete nyáron a 27^0 Celsiust is eléri.

A Dr. Horvát szanatórium az öböl legvédettebb helyén fekszik a Kurpark és Lido, valamint a tenger közvetlen közelében és egy gyönyörű parkültetvény közepén.

A szobák modern kényelemmel és eleganciával vannak berendezve, nagyszerű déli fekvésű erkélyek és loggiákkal. A pihenésre szoruló vendég itt zavartalanul élvezheti a csodás tengeri levegőt és a bámulatosan szép kilátást. A magányt szerető épugy, mint a társaságot kedvelő megtalálja itt szórakozását; a barátságos tágas társalgótermek, napos fekvőtermek épugy, mint a nyitott és fedett terasszok, vagy az árnyas babér és pálmakertek vendégeink rendelkezésére állanak.

Az általánosan elismert kitünő magyaros konyha, a gyors felépülésnek nem kis mértékben szolgál javára, hízókurák és diétáskurák czukor, vese és gyomorbetegek részére, továbbá modern alapon vezetett fogyókurák, gondos orvosi kezelés mellett a legeredményesebben történnek.

Központi fütés, folyó hideg és melegvizvezeték az összes szobákban, továbbá személy felvonó emelik az ittartózkodók kényelmét.

Budapesti Iroda Hotel Britannia
Teréz-körút. Telefon 206-46. d. a. 11-4-ig.

A ház gyógy-hygienikai berendezései a gyógyászat legmodernebb eszközeivel vannak felszerelve.

GYÓGYESZKÖZÖK

Fürdőintézet: Meleg tengeri és édesvízfürdők, elektromos és szénsavasfürdők, fenyő, vasas, jódos, kénes és moorfürdők, elektromos és kéz massage, különféle hidegvízkúrák (Winternitz módszer) iszap és fangóbepakkolások.

Elektromos gyógykezelés: Mesterséges napbesugárzás (Quarzlámpa), Diathermiás Faradizációs, Galván, Solluxlámpa stb. kezelések.

Zanderkezelés: Eredeti Zandergépezetekkel és svédtorna.

Modernül berendezett inhalációs osztály.

Teljesen berendezett laboratorium a különféle kemiai és mikroskopiai vizsgálatok számára.

A különféle kúrák, a vezető orvos személyes felügyelete mellett, a leggondosabban lesznek kezelve.

A Dr. Horvát szanatórium, kezelésre nem szorulókat is szivesen felvesz. Semmiféle szanatoriumdíj nem lesz felszámítva.

Vezető orvos

Dr. HORVÁT KÁROLY

~~Budapesti iroda: Grimm pensió Vigadó u. 2. sz. c. 11-2-ig~~

~~Telefon: 815-35~~

Budapesti Iroda Hotel Britannia
Teréz-körút. Telefon 206-46. d. a. 11-4-ig.

A Pensio ára a szoba nagysága és fekvése szerint 30.— lirától feljebb. A pensioárban benfoglaltatik a szoba és naponkénti háromszori étkezés, ugyszintén a világitás is.

Az étkezés a következő fogásokból áll:

Reggeli: Kávé, tea, csokoládé, kakao vagy tej, vajjal és mézzel vagy jammel.

Ebéd: Leves, előétel, pecsenye két köritéssel, tészta.

Vacsora: Előétel, pecsenye köritéssel, sajt, gyümölcs, vagy kompót.

Kiszolgálásért 10 % fizetendő. A Kurtaksa személyenként és naponta 2.— lira, zenedij 1.— lira.

Gyermek és kisérő személyzet után a Kurtaksa olcsóbb.

Orvosi gyógykezelés esetén az orvosi kezelésért hetente 40.— lirától feljebb fizetendő, az orvos igénybevételének mérvéhez képest.

A ház vendégeinek, a kúra és fürdődijak, rendkivül mérsékelt árakon lesznek számitva.

TENGERRE NÉZŐ NAGY TERASZ

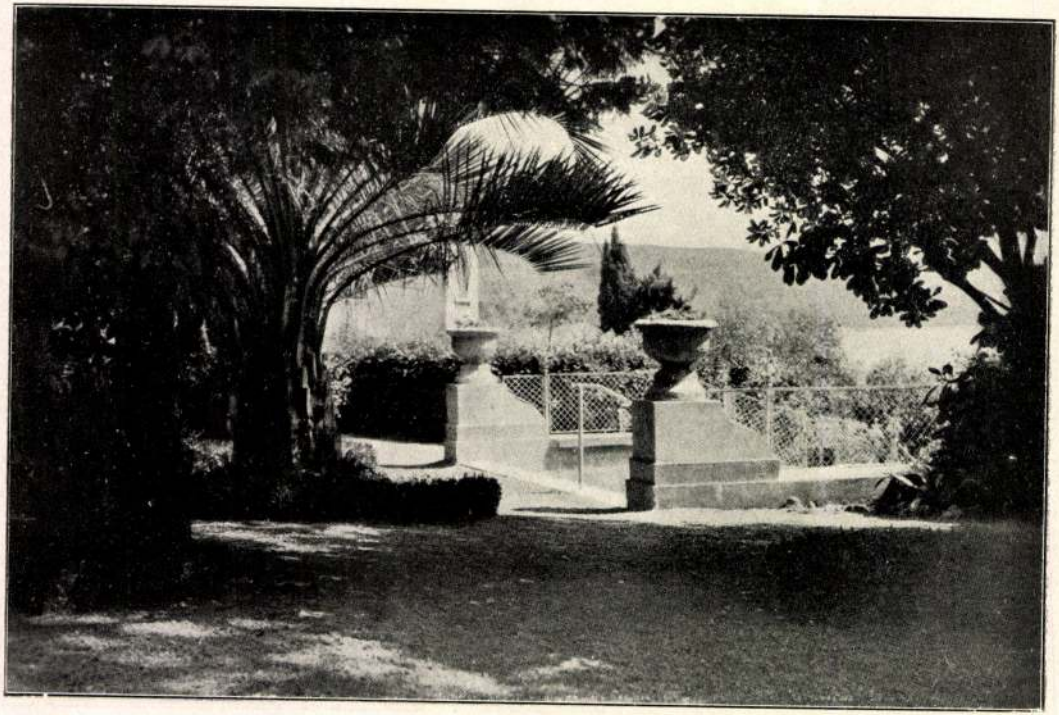

PARKRÉSZLET A TENGERPART MELLETT

A „TOMASEO FÜRDŐ" A GYÓGYINTÉZET KÖZVETLEN KÖZELÉBEN

ABBAZIA LÁTKÉPE

Szentivanyi Gyula dr

rajza után

1901.

1901

Szentiványi Gyula dr

ORSZÁGOS EGYHÁZMŰVÉSZETI TANÁCS

BUDAPEST, IV. FERENCIEK-TERE 7, II. LÉPCSŐ, I. EM. 5. — TELEFON: 188-366.

Főtisztelendő
Méltóságos
Nagyságos

dr. Szentiványi Gyula *úrnak*

a Műemlékek Orsz. Biz. főtitkára

Budapest.

IX. Hőgyes Endre-u. 10.

MEGHÍVÓ

AZ ORSZÁGOS EGYHÁZMŰVÉSZETI TANÁCS

1942. OKTÓBER HÓ 3-ÁN D. E. 10 ÓRAKOR
AZ ACTIO CATHOLICA TANÁCSTERMÉBEN
(IV. FERENCIEK-TERE 7, II. LÉPCSŐ, I. EM.)
TARTANDÓ

ÜLÉSÉRE

TÁRGYSOROZAT:

1. Elnöki megnyitó.
2. Beszámoló a Központi Egyházművészeti Hivatal működéséről.
3. Az Egyházmegyei Egyházművészeti Bizottságok működése.
4. Árpádházi Boldog Margit jubileumi évének művészi megörökítése.
5. Esetleges indítványok. (Előzetes írásbeli bejelentések alapján.)

Dr. GEREVICH TIBOR
az Orsz. Egyházművészeti Tanács
világi elnöke

Dr. LEPOLD ANTAL
az Orsz. Egyházművészeti Tanács
egyházi elnöke

Dr. MOLNAR ERNŐ
az Orsz. Egyházművészeti Tanács
előadója, a Közp. Egyházművészeti
Hivatal igazgatója

41.564. — K. M. E. NY.

Szentiváncsi Gyula

a megyarzói ref-
templom menyezete

Repr.

irod

Malmagyrépmúv. V.

184. l. melett

Szentiványi Gyula (Bp., 1881. jan. 7. -- Bp., 1956. jun.?): művészeti iró, képrestaurátor. A Szépmüvészeti Muz. titkára, majd főtitkára. Főként lexikonszerkesztéssel foglalkozott. Ő irta a Thieme-Becker müvészeti lexikon m. cimszavait. A Magyar Müvészek Lexikonának szerkesztőjeként annak első összefoglalását 1915-ben jelentette meg Szendrei Jánossal

KSné

közösen. Haláláig gyüjtötte egy teljességre törekvő m. művészeti lexikon adatait. Lexikonának törzsanyaga a Művészettörténeti Dokumentációs Központban a folyamatos lexikális gyüjtés alapanyagát alkotja. -- M. Barabás Miklós művészete (Bp., 1927).

Szentiványi Gyula művészeti író, képrestaurátor

Magyar Életrajzi Lexikon

678. *Schweikart Karl:* Leányka képmása

496. *Lampi, Johann Baptist:* Ábrándozás

308. *Ender, Anton:* Női képmás

Árverési Közlöny
1936. 4. rk. n.
Tárroczy Sándor
tulajdona volt.
Én restauráltam

Szentiváni Emla dr

wód
2

Est 1928

42. l.

M.kir.vallás-és közoktat

15.170/1940.III.szám.

A szerzői jogról szóló
ben tudósokból, irókból, müvészek
hat évről hat évre Szerzői Jogi S
mely a birróságok által eléje terj
leményt adni köteles.

Az idézett törvénycikk
alapján Nagyságodat a Bizottság t
tartamára ezennel kinevezem és ké
gadni és a Bizottság munkájában é
tanácsaival résztvenni szivesked j

A Bizottság ujonnan kin
szakasz értelmében egyszersminden
ezt pótló ünnepélyes bizonylást t
dat, sziveskedjék a Bizottság egy

Szentiványi Gyula dr

Szent István felajánlja koronáját a Boldogságos Szűznek. Fischer Vincenz festménye a székesfehérvári székesegyházban.

Restaurálás után való állapotában repr.

Magyarművelődtört.

IV. 93. l.

Szentiványi Gyula

wód

Dercsényi, Désiré:
La ville de Saint Etienne: Székesfehérvár. Nouvelle Revue de Hongrie
1940. aug.

Szentivanyi Gyulador

irod.

Legujabb Lexikon
Bp 1943.

Mai számunk ára: 4 fillér.

IV. évfolyam 132 sz.
1937. Junius 15. Kedd

UJ FEHÉRVÁR

FÜGGETLEN NAPILAP

A hét folyamán megnyilik a muzeum képtára

Megemlékeztünk már arról, hogy a budapesti Szépművészeti Muzeum 45 festményt adományozott a fehérvári muzeumnak. A képek között Munkácsynak, Benczurnak, Tornyainak és Lotznak néhány értékes alkotása is szerepel. A kiváló művészi alkotásokat Marosi Arnold muzeumigazgató irányitása mellett a muzeum ujonnan épült helyiségében helyezik el. Az uj képtárt a hét folyamán Hóman Bálint nyitja meg. A képek természetesen csak letétben vannak a fehérvári muzeumban.

A székesegyház oltárképei

Székesegyházunk restaurálásának munkái során az oltárképek is elkészültek, sőt meg is érkeztek Székesfehérvárra. A képkeretek aranyozását itt ujitották meg; maguknak a képeknek művészi megujitását dr. Szentiványi Gyula kiváló restaurátor végezte.

A főoltárkép tudvalevően Szent Istvánt ábrázolja, amint a koronát Szűz Máriának felajánlja; a mellék oltárképek pedig Szent Lászlót, Nepomuki Szent Jánost, Jézus bemutatását a templomban és Szent Imrét, a kisképek Szent Vendelt, Szent Gellértet, Szent Erzsébetet és az Immaculatát.

A főoltárképet a város megrendelésére Fischer Vince magyar festőművész, Mária Terézia királynő udvari festője festette 1775-ben. A székesegyháznak a város mint kegyúr adományozta. A gyönyörű kép az esztergomi bazilika után nagyságban a második oltárképe Magyarországnak. Főalakjai: Szűz Mária, a kis Jézus, Szent István és az angyalok a királyi család tagjairól készültek. Szent Istvánt Mária Terézia férje, Lotharingiai Ferenc ábrázolja.

A főoltárképet 1868-ban Heiwich Ede festőművész restaurálta; de a kevésbbé sikerült átmásolások miatt maga a festék össze-vissza repedezett, úgyhogy dr. Szentiványi festőművésznek öthónapi munkájába került a kép eredeti szépségébe való visszaállítása.

A mellékoltárképeket Cimball János osztrák festőművész készitette 1768-ban. Kétségtelenül valamennyi művészi alkotás. Megállapítjuk, hogy a restaurálás nagy szeretettel készült, igazi művészi munka, mert valamennyi oltárkép olyan fenségesen szép, hogy a szem alig győz betelni a gyönyörűséggel.

Vasárnap délelőtt tartották a volt főreáliskolai tanulók egyesületének közgyülését

Vasárnap délelőtt az állami gimnázium tornatermében tartotta a volt főreáliskolai tanulók szövetsége rendes évi közgyülését. A közgyülés előtt az egyesület megjelent tagjai megkoszoruzták az iskola udvarán álló hősi emlékművet. A kegyeletes cselekedetnél Szemlér István zeneiskolai igazgató mondott szép emlékbeszédet; majd megkoszoruzták néhai Kuthy József volt igazgató márvány emléktábláját, amely előtt Láncos Andor dr. beszélt.

A közgyülést Ivánka Lajos elnök nyitotta meg. Az elnöki megnyitó után Langhammer János hitoktató mondott tartalmas ünnepi beszédet. Juhász Viktor dr. főlevéltáros Rákóczi Ferencről olvasott fel, majd Thurzó László főtitkár ismertette az egyesület mult évi müködését.

Tisztujitás során Ivánka Lajost elnökké, Csitáry G. Emil dr. polgármestert védnökké, Goschi Péter igazgatót társelnökké választották.

Az inditványok kapcsán Kelemen Béla ny. c. tank. főigazgató hangversenyek rendezését, Szőllőssy Ferenc a szorosabb egyesületi életet sürgette.

A közgyülést Ivánka Lajos elnök zárta be.

—

A móri bányászotthont junius 20-án nyitják meg

Móron a szénbánya munkásai számára otthont létesitettek, amelyben 25 egyedülálló bányász lakást kap, továbbá játékterem, olvasószoba, könyvtár, kuglizó és más szórakozó és kulturcélokat szolgáló helyiség van benne. Az otthon tulajdonképeni felavatása az ősz folyamán lesz, de már e hó 20-án megnyitják, hogy ezáltal a legrövidebb időn belül átadják céljai szolgálatának.

A vidéki városok alkalmazottai részére betegsegélyző és jóléti alapot akarnak létesiteni

A Magyar Városok Országos Szövetsége mozgalmat kezdeményezett, amelynek célja az, hogy betegsegélyző és jóléti alap létesüljön a városi alkalmazottak számára. Az eddigi tervek szerint a városok alkalmazottai fizetésüknek két százalékát fizetik az alapba s ugyanilyen összegekkel járulnának hozzá az egyes városok is. A tervezetet a Városok Szövetségének megvitatása után kialakult formában eljuttatják a belügyminiszter elé.

Harmincéves érettségi találkozó a ciszterci gimnáziumban

Tegnap tartották 30 éves találkozójukat a ciszt. r. gimnáziumban 1907-ben érettségizettek. 10 órakor osztálytársuk, Kapisztóry Károly tartotta a szentmisét, amely után tisztelegtek Gálos Bernát igazatónál, aki régi tanáraik: dr. Polgár Iván és Cséplő Pál jelenlétében fogadta az öregdiákokat, akiknek nevében Müller Kálmán köszöntötte az intézetet, annak vezetőségét és tanári karát. A Fekete Sasban közös ebéden voltak Cséplő Pál tanár vezetésével, délután pedig Kéri József lakatosmester szőlőjében vidám hangulatban emlékeztek meg a régi jó időkről. Megjelentek: Horváth Sándor és neje konviktusi igazgató Nagybecskerek Jugoszlávia, Kapisztóry Károly zárdalelkész Menzingen Schweiz, Kéri Nándor vasutvidéki plébános Székesfehérvár, Müller Kálmán főgimnáziumi tanár Budapest Rákócziánum, Petur Alajos Máv osztályfőnök Budapest, Pék János nagykereskedő Zalaszentgrót, dr. Semsey István és neje és fia máv jogügyi tanácsos Budapest, Winkler Izidor főjegyző nejével és gyermekeivel Fehérvárcsurgó.

—

Kisebb baleset ért egy rendőrt

Vasárnap a kora délutáni órákban a Rákóczi utcán gyors fordulás következtében elbukott kerékpárjával Lőrentei József rendőrfőtörzsőrmester. Bukása következtében jobb karja kificamodott és arcán kisebb sérüléseket szenvedett.

Székesfehérvár lakbérosztálya

Eljött a döntő pillanat

A sok ujságcikkezés ellenére ugy látszik, talán épen a legilletékesebbek forditanak rá legkevesebb gondot. Pedig határozottan állithatjuk, hogy a döntő pillanat most következik, amikor is — egy kis erőfeszitéssel — a Székesfehérvárott élő tisztviselői karnak régi sérelme orvoslást nyerhet.

A történeti igazság ugyanis a következő:

Jó forrásból vett értesülésünk szerint maga a miniszterium is elérkezettnek látja az időt arra, hogy Székesfehérvár lakbérosztályát megváltoztassa. Erre vonatkozóan tett számitásai alapján bizonyos összeget (még 2—3 másik városról is szó volt!) elő is irányzott. Az utolsó hetekben azonban olyan erős roham indult a vidéki városok részéről, hogy a sok igény kielégitésére az előirányzott összeg semmiképen sem futotta. Ezért a terv sem került a bizottságok elé.

A miniszter azonban maga is érezte egyes városoknak (igy Székesfehérvárnak is) a nagy sérelmét, nyitva hagyta az ajtót olykép, hogy felhatalmazást kért a jogos igények rendeleti uton való kielégitésére. Ez annyit jelent, hogy a *legerősebben zörgető városok előtt megnyitják az ajtót.*

Az a kérdés már most hogy tudunk-e elég erősen zörgetni?

A döntő pillanat most, vasárnap elérkezik: Hóman Bálint miniszterrel, a város képviselőjével együtt Darányi miniszterelnök is lejön a vasárnapi beszámolóra. Meg kell nevezni egy nagy küldöttséget, hogy a miniszter-képviselő támogatásával a miniszterelnöktől — nyitva hagyott kapun — bebocsájtást kérjen az igéret földjére.

Ma már minden nyitott eszü ember tudja, hogy a tisztviselőknek juttatott minden fillér sokszorosan visszatérül a közpénztárakba, hiszen a fellenditett közgazdasági élet az ipar, kereskedelem és mezőgazdaság több bevétele révén a közvetett és közvetlen adók lényeges emelkedését jelenti!

Tehát: Talpra a döntő pillanatban.

(*K. E.*)

Legjobb barát a STEYR WAFFENRAD gummik, alkatrészek női és férfi kerékpár zománcozás, nikkelezés LEGOLCSÓBBAN
Szabó Géza szaküzletében GYÜMÖLCS-U. 47.

„Hid" „kut" „ut"...

Irta: *F. Dieballa Mária.*

Egy tagu, kis elemi iskolások feladataiban előforduló szavaknak látszanak ezek, de most igazán akár csak a gyerekek a kész feladatnak, magam is ugy örülök, hogy egymás mellé leirhattam ezeket; mert ha kibővülnek, mint egyszerü mondatok akkor kinyilvánul az is, hogyan állt a kölcsönhatásuk egymásra az egytagu szavakkal jelölt „alanyoknak." Hid nem volt. Ut nem volt. Csak kut volt. Most egy szép bővitett mondatban szeretném megirni, hogy ott, ahol a mélyfurás volt és ahol meleg vizre nem akadtak, ott azért szénsavas kut van és gyógyerejünek mondják a vizét mindazok, akik abból meritenek. Rengeteg sok ember hord belőle és öröm látni messziről is a forgalmat a strandfürdő mögötti rétségen. Ott a kanálison át ideiglenesen vert hidon jönnek a vizhordók, vagy a kanyargó ösvényen mennek a Palotai utca felé. A kut miatt, ugy hallani, az utat is hamarosan megépitik át a Palotai uthoz és rendes hidat is vernek ott a strandfürdő hátamögött.

Hálás vagyok a néphit szerinti csodakutért a Gondviselésnek, mert nélküle még ki tudja meddig nem hidalták volna át a kanális árkot és nem vezetett volna rövid átjáró ut a Palotavároshoz. A temetőbejárók miatt is nagyon kivánatos volt pedig ez a sétaut. Most még egy csodát szeretnék leimádkozni a kut mellé! Azt, hogy egy szép napon, mint a legendás lorettói házat, úgy vinnék át az angyalok a nepomuki Szent János kis kőházát a beboltozott Nagy Sándor utcai kanális mellől a szénsavas kut mellé, háttal a strandfürdőnek, szemben a rétekkel és a Bakony hegység kék halmaival. Akkor igazán megszentelt kut lesz, amelynek a vizéből még több bizalommal meritenek az emberek. De akkor is az lesz, ha munkáskezek viszik át, mert áldást osztó „Élőviz forrás" lesz, ahol imádságra is gondolnak.

Érettségi az Árpádházi Boldog Margit leánygimnáziumban

Szombaton délután hirdették ki a székesfehérvári árpádházi Boldog Margit leánygimnáziumban az idei érettségi vizsgálatok eredményét. *Kitüntetéssel érett* Jászay Magdolna. *Jelesen érettek:* Pókász Magdolna, Seregély Klára. *Jól érettek:* Bakács Mária, Binder Sára, Hajas Juliánna, Hanyecz Ilona, Hegyi Edit, Kecskés Erzsébet, Máté Ilona, Pentz Mária, Rátz Rózsa, Téczeli Rozália. *Érettek:* Csorba Erzsébet, Kazinczky Margit, Lepsényi Margit, Piros Zsuzsanna.

—

A városközigazgatási bizottságának ülése

A főispán elnöklete alatt ma d. e. 11 órakor ülést tartott a város közigazgatási bizottsága. A pénzügyigazgató jelentése szerint az év elejétől ápr. végéig 331 és fél ezer, májusban 182 ezer pengő egyenesadó folyt be. A tavalyihoz viszonyítva az idei május eredménye 2700, az időszaki eredmény pedig 3146 pengővel kedvezőbb. A főorvos jelentette, hogy 81 születéssel szemben a meghaltak száma 51. Az állategészségügy kielégítő (egyetlen fehérvári udvarban fordult elő sertéspestis.) A régi tagokból újjáalakitották a végelbánási bizottságot, amelynek összehivására — mint dr. Holly Géza örömmel megállapította — az elmult 3 év alatt nem volt szükség.

Kik adtak be ajánlatot a székesfehérvári pénzügyigazgatóság épületének tatarozására

Összes munkákra: Pintér József 13.285·50 P.

Kőműves munka: Kocsis Testvérek 16.139·70, Skoda István és Potó István 16.994·50, Ujcz István és Fröschl Ferenc 17.866·20, Kszantner Ferenc 16.689·30, Tóth Pál István 19.453·30 P.

Cserepes munka: özv. Kovács Ferencné 468·04, Szabó János 519, Farkas Ferenc 570, Török János 707·90, Szalai István 847, Nyak Antal 1068·40, v. Laborcfői János 1110 P.

Bádogos munka: Végh Béla 1641·40, Lőwinger Dezső 2327·90, Lánczky Lajos 3307·80, Alexander Károly 3311·80, Nyitrai Ferenc 3318·50, Mazur Ferenc 3368·80, Schiller Sándor 3499·60 P.

Asztalos munka: Csáder József 1158, Szabó István 1163·80, Móri István 1296, Boda Gyula 1332, Polgár Mihály 1875 P.

Lakatos munka: Demeter Béla 452·72, Cser János 495·70, Balog István 516·50, ifj. Kéri József 702·50, Gyurkovics Ignác 1363 P.

Mázoló munka: Braun Sándor és Gábor Gyula 796, Fischl Gyula 893·10, Balogh Gyula 896·90, Szentes József 934·60, Prónay Gyula, 999·50, Fiál József 1078·50, Nagy Lajos 1324·50 P.

Üveges munka: Grosz János 598, Jankovics Mihály 629·13, Schnetzer Nándor 640·50, Burg Herman 672·40, Berger József 688 P.

Villany: Vadász János 103·60, Kántor Gyula 134·70, Nagy Lajos 179·20 P.

Vízvezeték: Vadász János 341, Feldmann Mór 355·30, Kifusz Lajos 387·50, Schiller Sándor 391·50 P.

— **Meghalt Berveiler János.** Székesfehérvár iparos társadalmának tekintélyes tagja, valamikor az iparosok társadalmi és politikai életében vezető szerepet betöltő férfiu távozott szombaton az élők sorából. Hosszas betegeskedés után Bpesten meghalt 70 éves korában Berveiler János szabómester. Sokáig volt elnöke a székesfehérvári ipartestületnek, vezetője az iparosok politikai szervezetének, alelnöke az iparosok házépitő szövetkezetének. Mesterségében rendkívül képzett, szorgalmas iparos volt, szerződéses szállítója a m. kir. csendőrségnek. Élénken résztvett a város életében is, mint a törvényhatósági bizottság évtizedeken át volt tagja. Holttestét Székesfehérvárra szállitották s itt temették el ma, hétfőn, 14-én d. u. 5 órakor a Szentháromság temetőben. Lelkiüdvéért az engesztelő szentmise áldozatot ma, hétfőn délelőtt 10 órakor mutatták be a Szent Ferenc rend templomában.

— **Helyszüke miatt** néhány hir, tudósitás közlésére holnap kerül sor.

— **Halálozás.** Arany Istvánné szül. Kern Terézia szombaton éjjel életének 45., boldog házasságának 27. évében elhunyt. Temetése 14-én, hétfőn d. u. 5 órakor a móri Kálvária temető kápolnájából.

Levelesládánkból

Séta az iskolai évzárás körül

Kedves Szerkesztő Úr!

Évről-évre változott az iskolaév megnyitása és bezárása. Egyáltalában megvolt e bizonytalanság mindenben: módszerben és rendtartásban. Végre megjelent megint egy ismét véglegesnek mondott miniszteri rendelet, amelyről azt hitték, hogy az iskolai év „lógós" napjait rendezi.

Az iskolai év befejezésének a módját a gyermek becsüli legkevesebbre: se nem tiszteli, se nem fél tőle. Az utolsó másfél hét a nem tanulás ideje. És azután jönnek még szabadabb napok is: magánvizsgák, beiratások unalmas szokásai. Mennyivel okosabb volna, ha az utolsó előadási nap utolsó óráján történne rövid uton a bejelentkezés a következő osztályba és csak az idegenből jött, vagy I. osztályokra induló gyermekeket kellene elkisérgetni a szülőknek stb.

Az uj rendszer igen sok drága napot fecsérel el az iskolaév végéből. Vagy legalább ilyenkorra kellenne megszervezni a kiráudulásokat, sportbemutatókat, tornavizsgákat, vagy akármit, hogy foglalkoztassák a gyermeknépet. Vagy pedig a legutolsó tanulmányi munkanap legyen azonnal Te Deum és azonnal utazhassék haza minden vidéki tanuló. Ez nem volna akadálya annak, hogy utána legyenek még magánvizsgák, esetleg későre jutott érettségik. Egyszóval a tömeg elintézése után a kisebb iskolai részletmunkák folyhatnának. És az értesitőket postán is el lehetne küldeni a vidéki gyermekeknek.

Tisztelettel:
(Aláirás.)

Tropikál öltönyök, fürdőruhák, fürdősapkák, fürdőköpenyek, sportzoknik, szalmasapkák „Gondüző" kötelékében.
GAMS CÉGTŐL
Olcsó, szabott árak!
Szögyény utca 4.

4 igaz szó: PAPLAN csak Weinbergernétől jó! Üzem: Jókai-u. 6. sz. Árban, minőségben utólérhetetlen!

Reverendákat, cimádákat, felöltőt papi civilruhát legjutányosabban készit évtizedes gyakorlattal az országos ipari kiállitáson nagy ezüst éremmel kitüntetett
DENE FERENC
szabómester
Jókai u. 2. sz. alatt. Meghivásra vidékre is elmegy mértékvétel és mintabemutatás céljából, vagy postán küld szövetmintát. Egyébként egy megfelelő használt ruha beküldése a legcélszerübb.

Fürdő cikkekben, Férfi sport ingekben nagy választék
Montskó
divatárukereskedő
— A „GONDÜZŐ" K. F. T. tagja —

Marosvásárhely egyetlen középkori vallásos festészeti emléke

Amint már annakidején hirt adott róla a „Szekely Nép", a marosvásárhelyi református egyház azzal a kéréssel fordult a Müemlékek Országos Bizottságához, hogy a vártemplom restaurálásának nagy munkájában megsegitse. Nemrégen meg is jelent Marosvásárhelyen a Müemlék két kiküldöttje: Szentiványi Gyula dr. és Szentiványi Endre, akik befejezték nagyszabásu munkálataikat.

A vártemplom déli góthikus, befalazott kapujának timpanonjában lévő falkép, amely a XV. század közepéről való, Krisztus megostoroztatását ábrázolja. Az ábrázolás a helyi körülményeknél fogva elég szokatlan, amennyiben Krisztust nem a kép középtetében lévő oszlophoz kötözve bántalmazzák, hanem a földön elterülve. Az ábrázolásnak ezt a módját a háromszög alaku tér okozta. Ha ugyanis Krisztust az oszlophoz kötözve ábrázolták volna, a képet az adott szük területen nem lehetett volna helyes térelosztással előállitani.

A müvész a tér által adott sulyos kompozicionális feladatot ugy oldotta meg, hogy a kép közép-térben álló oszlopától jobbra és balra a két poroszlót helyezte el és a nyakánál fogva meg láncolt, összekötözött kezü, meggyötört Krisztust a poroszlók lábánál fekvőhelyzetben ábrázolta.

Hogy a kép minden kétségen felül Krisztus ostorozását ábrázolja, bizonyitja, hogy a jobboldali kapun át látszó tájkép a Golgotát ábrázolja a Krisztus és a két lator keresztjével. Ez az ábrázolás naivitás, amennyiben Krisztus a keresztjét maga vitte fel a Golgotára, tehát nem állhatott ott, mikor Krisztust korbácsolták. Éppen ilyen naivitás az is, hogy a kapunyiláson át a tájkép befut az előtérbe. A müvész annyi reálitással ábrázolta Krisztust, hogy feje körül a dicsfényt is elhagyta.

Szokatlan, de igen érdekes, hogy ebben az egyházi tárgyu ábrázolásban a XV. századbeli magyar müvész a kép jobboldalán a magyar cimert, baloldalán pedig a képzőmüvészek cimerét festette.

A jobboldalon álló és a Megváltót nyirfavesszővel bántalmazó poroszló székely harisnya-nadrágban van, fején törökös sisakkal, vállra vetett vörös köpenyeggel, amelynek két vége két karján van átvetve. Jobboldalán egy buzogány gombja látszik, balkezét pedig hosszu, egyenes kardjának markolatán tartja s ugyanezen kezébe fogja azt a kötelet, amellyel Krisztus össze van kötve.

A baloldali poroszló tulajdonképpen hóhér, jobb oldalán széles, törökös szablyával és ugyanehez az oldalához csatolt széles bárddal. Szöges korbácsát két marokra fogva, azt ütésre készen tartja. Felső ruhája: mint a középkori hóhéroké: piros szinü; cakkos végü szoknyához hasonló alsó ruhája zöldszinü s a lába alatt heverő sapkája szintén vörös szinü. A sapka közelében egy négyszögletü, rövidnyeles tükör látszik, amelyen a festő signaturája volt valamikor, de erősen lekopott, — H. M. C. betükből állott.

Hogy a müvész magyar volt, azt nem csak a falképen levő magyar cimer s az egyik poroszló tőrölmetszett magyar figurája bizonyitja, hanem a kompozició rendkivül kiegyensulyozott, világos, könnyen áttekinthető megoldása is.

A kép minden része a müvész kiváló egyensuly-érzékéről tanuskodik, amely odáig megy, hogy a kép jobboldalán látható és a Golgotára kilátást nyujtó kapunak a baloldalon is pendantot festett.

A kép festője inkább helyi jelentőségü egyén volt, minthogy azonban a kép egyetlen középkori vallásos festészeti emléke Marosvásárhelynek, különösen nagy figyelmet érdemel s egyedülálló mivoltában értéke felbecsülhetetlen.

A falkép technikája secco, amely már évszázadokon át el volt falazva, viszonylag jó állapotban maradt meg.

A képet a Müemlékek Országos Bizottságának megbizásából és költségén Szentiványi Gyula dr. és fia: Szentiványi Endre restaurátorok nagy szakértelemmel állitották helyre.

(cs. j.)

A budapesti hires SANGHAY BAR szórakozóhely
Minden este 10 órától éjjel 3 óráig
RAGYOGÓ SANGHAY-GURLÓK Directrice:
KIVÁLÓ VARIETÉ-MŰSOR. TÁNC La Bella Novotha
Horthy Miklós-út 60. Tel. 25-74-30.

BÁRDOSSY LÁSZLÓ:

Mélységes magyar gondolatoknak kell áthatniok a nemzet minden fiát

Budapest, jan. 3. (MTI) A Reggeli Magyarországban **„Harc Európáért"** cimmel cikk jelent meg. A cikk Európa vezetőállamférfiainak ujévi megnyilatkozásával foglalkozik. Bárdossy László miniszterelnök kijelentette, hogy szemünket a jövőre kell függesztenünk. A cikk hadatüzen a pártoskodó szellemnek. Dolgozni kell fenntartás nélkül a nemzetért, hogy méltó helyet foglalhassunk el az uj Európában.

A budapesti lap a cikk további során rámutat arra, hogy Hitler vezér és kancellár, valamint Pétain francia államfő nemzet jövőjét a jelennel nem szabad összetéveszteni. A cikk az országhatárokon tul is igen nagy visszhangra talált. A miniszterelnök hangoztatta, hogy mélységesen magyar gondolatoknak kell áthatniok a nemzet minden fiát. A hasonló módon domboritották ki a mai európai nemzedék felelősségét.

— Mi, magyarok, a megujuló Európával reménykedve nézünk a jövőbe és hazánk boldogulásába vetjük minden hitünket, — fejezi be a lap a cikket.

Három évvel ezelőtt történt

Uj esztendőt vártunk, 1938-at, a küszöbén álltunk már. A délutáni posta levelet hozott egy barátomtól: BUÉK, messze hazulról ide, a Ladoga partjára. Megütött belőle az otthoni Szilveszter hangulata. Vidám társaságot kivánt. Jó szórakozást Szilveszterre. Visitó kismalacot és sok szerencsét az ólomöntéshez, mert az megmutatja mit hoz 1938.

Hát ólmot nem öntöttünk, nem volt vidám társaság, sem jó szórakozás, sem visitó kismalac. Egyszerü nap volt Szilveszter. Hó boritott mindent, fehér pelyhek szállingóztak, metsző hideg volt s az emberek nyugodtan csusztak hóléceiken a faluban. Este azonban megmozdult mindenki. Ünneplő ruhát öltöttek s 11 órakor az egész falu találkozott a templomban.

Nem tudom mit mutatott itthon az ólom: csigát, szélkakast, kisházat, vagy gyermekkocsit. Nem tudom, ki meddig táncolt, hány pohár bort ivott meg az ujesztendő sikerének jegyében s ki nyerte a visitó kismalacot. De azt tudom, hogy ott fönn, a finn hómezőkön egy ladogaparti kicsiny templomban imára borult a falu népe s éjfélkor, amikor a torony harangja ujesztendő hajnalára konditott, a lelkész elmondta finnül a Magyar Hiszekegyet. Az egész falu vele imádkozott a magyar föltámadásért. Nekem pedig kicsordult a könnyem, mert ez 1938-nak igaz köszöntése volt. Ezt az imádságot Isten meghallgatta. (k. e.)

HAWAI

Ami a Brit Birodalom számára Singapoore, az Amerika számára a Hawai-szigetek: gigantikus eröditmény- és flottatámaszpont. Az U. S. A. csendesóceáni támaszpontrendszerének a gerince és központja. Feladata, hogy felfogjon minden, az Egyesült Államok nyugati partja ellen irányuló támadást és kiindulópontja legyen a Csendes-óceán nyugati része, illetve Japán ellen irányuló esetleges flottaakcióknak. Singapoore és Gibraltár mellett Hawai a világ legnagyobb és legerősebb tengeri eröditménye. A szigetcsoport 7 nagyobb szigetből áll. Ezek közül a központi fekvésü Oahu van a legjobban megerősitve. Ennek a szigetnek a partján terül el Pearl Harbour kikötőváros. Ebben a kikötőben akár az egész U. S. A.-flotta lehorgonyozhatna. Szárazdokkja a legnagyobb csatahajó kijavitására is alkalmas. Maga a sziget tele van kisebb-nagyobb eröditményekkel, parti- és légelháritó ütegekkel. A helyőrség létszáma kb. 25 ezer fő. A Hawai-szigetek megerősitése már a dollárok százmillióit nyelte el. Most, hogy a japánok a háboru első óráiban az itt állomásozó csendesóceáni flottának mintegy 70 százalékát elpusztitották, vagy hosszu időre hasznavehetetlenné tették, Roosevelt felemeltette a Hawai szigetek fegyverkezési költségvetését. Ez az intézkedése nem más, mint eső után köpenyeg. Eltekintve az amerikai flottát ért sulyos veszteségtől, Hawai már csak azért sem lehet többé kiindulópontja egy Japán elleni flottaakciónak, mivel a közbeeső két fontos támaszpont, Wake és Guam japán kézre került. Hawainál az Egyesült Államok flottáját olyan veszteség érte, amely már előre meghatározza a csendesóceáni háboru kimenetelét és annak lefolyását lényegesen megrövidíti.

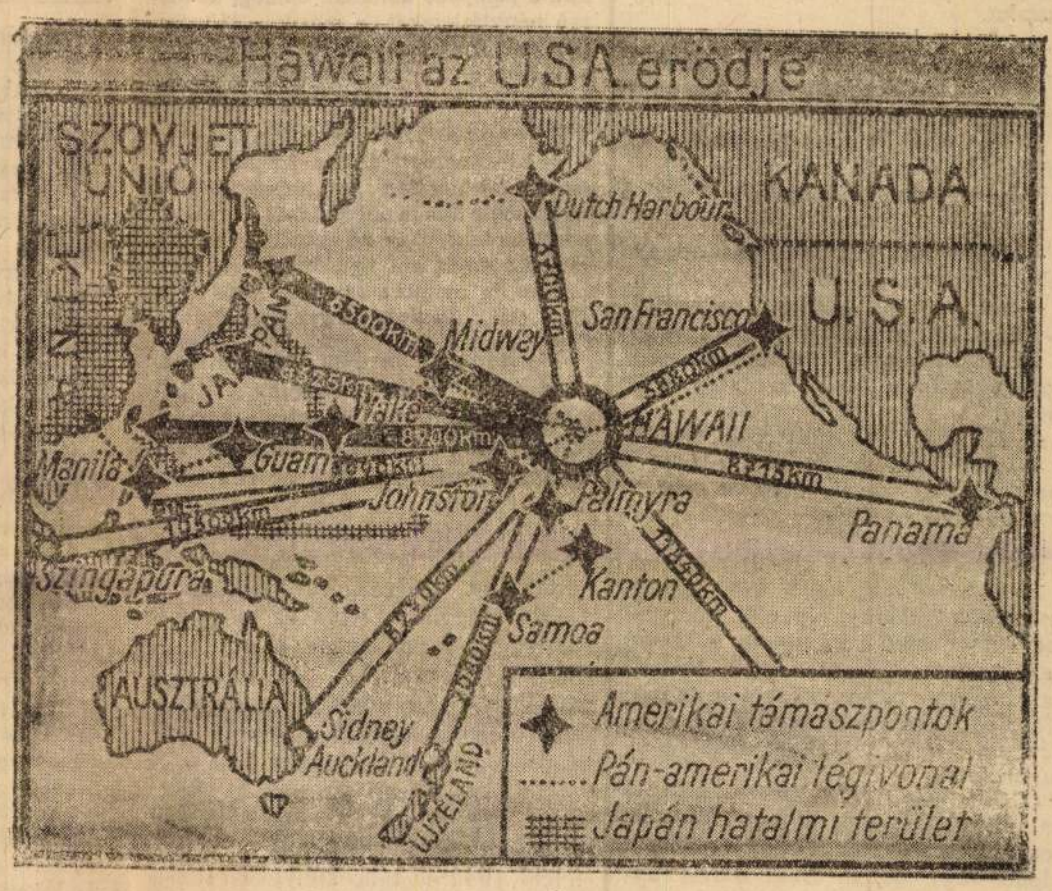

Hírek

Gyermeki örömök

Sepsiszentgyörgy, jan. 3. Csikorog a hó a decmbervégi fagyos hidegben. Távolból komoran pillant ide az ősi református templom várfala: idézi a történelmi időket, amelyek végigszaladtak a városon. Az Őrkő olyan figyelemmel tekint szét, mintha most is őrködnék a város felett.

A görög katolikus templom alatt élénk és mozgalmas élet folyik. A nap félénk sugaraiban sütkérezve gyermekek szánkáznak. Fut a szánkó a letaposott, szinte jéggé fagyott uton, csak ugy röpül, mintha soha nem akarna megállani. Néha lehuppan egy-egy gyermek a szánkóról, tapogatja oldalát, de nem sir: nagyobb az öröme a fájdalomnál s még nagyobb esést sem venne észre.

Azzal a szándékkal jöttem ki a ródlipályára, hogy néhány gyermektől megkérdezem: meg van-e elégedve a karácsonyi ajándékokkal.

*

Az egyik kicsi szőke leányka ugy felel a kérdésre, mintha könyvből olvasná. Látszik, hogy a napokban többször tették fel neki ezt a kérdést, megszokta a feleletet:

— Kaptam egy képeskönyvet, szép mesék vannak benne, már valamennyit elolvastam, többször is, aztán kaptam cipőt, ruhát, nó meg cukrot.

Kis idő mulva teszi hozzá:

— Rengeteget.

Megkérdezem, megvan-e elégedve?

— Hát meg, — mondja egy kicsit félénken. — De azért szerettem volna, ha a mackóról is kapok valami könyvet.

*

Huncut fiucska huzza fel a szánkóját, hogy lesikoljon, neki is felteszem a kérdést.

— A szánkót is a Jézuska hozta — válaszol —, de azért szerettem volna ágyut is, amilyent a multkor a kirakatban láttam. Pedig a levélben is megirtam, — fejezi be egy kicsit szomoruan.

*

— Hazajött apuka, — kiált a beszélgetésbe egy szegényesen öltözött fiucska.

— Aztán hozott valamit?

— Igen, hozott — válaszol illedelmesen —, cukrot egy nagy csomaggal, meg egy bicskát.

De látom rajta, hogy számára az édesapja megérkezése többet jelent minden cukornál, játéknál.

*

— Hát neked mit hozott, — teszem fel a kérdést egy másik fiucskának.

— Semmit, — hallatszik a felelet. — Anyuka azt mondta, hogy rossz a bizonyitványom, igy semmit nem kapok, amig a tanitó ur meg nem dicsér.

— De azért cukorkát csak kaptál?

— Azt igen, de az nem ajándék, mert én egy motorosvonatot szerettem volna.

*

A külvárosi házak között elsétálok a hegyek felé. Az egyik ütött-kopott épületből kisleány lép elő. Rongyos szegényke, cipő van ugyan a lábán, de ugy veszem észre, hogy valami keményebb papir képezi a talpát. Mosolygós gyermek, aki örül mindennek. A szép télnek, az apró fénysugaraknak.

Ölében nagy féltéssel szorongat valamit. Magamhoz hivom s megnézem, mit visz olyan kedves szerénységgel. Egy babát. Nem diszes babácska, rongyból van, nem pedig porcellánból, haja egyre jobban kopik a fejéről, alig néhány hajszál van csak rajta. Egyik karja leesőfélben van, szemei nem csillogó üvegből vannak: az ismeretlen mester tintaceruzával cirkalmazta ki, akárcsak szemét és száját.

— Édesapám csinálta karácsonyra, — mondja a leányka, felcsillanó szemekkel.

És látszik az arcán, hogy meg van elégedve a karácsonnyal, hogy semmi kivánsága nincsen. Ez a kis rongybaba az ő örömét és egész életét jelenti. Számára nincs más a világon. Nem hiszem, hogy a városban lenne boldogabb gyermek.

*

Hiába, minden gyermek más. Akárcsak az emberek is mások. Egyik örökké elégedetlen, a másik pedig a legegyszerübb tárgyban is megtalálja a boldogságát. Az egyszerü örömök pedig mindig a legtöbbet érnek. (h. e.)

— **A Vöröskereszt javára.** A tusnádfürdői levente egyesület szilveszterkor müsoros estélyt rendezett, amelynek jövedelmét — 52 pengőt — a Vöröskereszt javára forditják. A beküldött pénzt szerkesztőségünk illetékes helyre jutatta.

— **Az adóvallomások benyujtása.** A sepsiszentgyörgyi pénzügyigazgatóság részletes tájékoztatót készitett az évi általános kereseti és jövedelmi vagyonadó bevallásokkal kapcsolatos teendőkről. A tájékoztatót legközelebbi számunkban részletesen ismertetjük.

— **Olasz—magyar est Rómában.** A római Palazzo Giacomini, a „Centro Studenti Stranieri" (Külföldi diák-központ) palotájának disztermében olasz—magyar kulturális est volt, amelyen nagyszámu közönség jelent meg. A magyar követség részéről ott volt Pál Antal dr. kulturális attasé, a Római Magyar Intézet részéről Genthon István dr. igazgató, római egyetemi tanár az intézet tagjaival. A külföldi kapcsolatok olasz nemzeti intézetét (I. R. C. E.) dott. Damdolo képviselte. Ott volt dott. Pietro Gismondi egyetemi magántanár, a „Centro Studenti Stranieri" elnöke. Simonfai Skergula Ferenc dr., a magyar nemzeti idegenforgalmi hivatal római helyettes kiküldöttje tartott érdekes előadást, amelyben az olasz—magyar kapcsolatok fejlődését vázolta s rámutatott arra, hogy a magyarság terjesztette és védelmezte meg a latin kulturát a Kárpátok medencéjében. A tetszéssel fogadott előadás után két magyar filmet pergették le, amelyeknek egyike a magyar népéletet és szokásokat, a pompázó kalocsai, boldogi és matyó népviseleteket, a másik a téli Budapestet mutatta be a vásznon. Mindkét filmet zajosan megtapsolták. Előadás után a „Centro" vezetősége látta vendégül a jelenlevőket.

— **Köszönetnyilvánitás.** Mindazoknak, akik felejthetetlen jó férjem, illetve édesapánk halála alkalmából temetésén megjelentek, vagy részvétükkel fájdalmunkat enyhiteni igyekeztek, fogadják ezuton is megtört szivünk köszönetét. Özv. Deák Jánosné és gyermekei.

— **Budapesten nem lesz bál, csak táncestély 1942 farsangján.** Budapestről jelentik: Hosszu tanácskozások után végleg eldőlt az idei farsang sorsa. Az első tervek ugy szóltak, hogy csak néhány nagy bált engedélyeznek a hatóságok, de azokon reggel ötig lehet táncolni. Az érdekeltek kivánságára azután a tervet megváltoztatták és most már végleges formában is közölték a Bálközi Blokkal. — Az idén bált egyáltalán nem rendeznek. Helyette táncestélyek lesznek, amelyek számát azonban a hatóságok nem kivánják korlátozni. Ez annyit jelent, hogy minden 1941-es bál helyett meg lehet rendezni a cimének megfelelő 1942-es táncestélyt. Ez azonban nem tarthat tovább reggel 3 óránál és meghosszabbitást nem ad a rendőrség. 1942 farsangját január 10-én tehát nem a jogászbál nyitja meg, mint az elmult évtizedekben mindig, hanem a jogász táncestély.

— **Az árvizkárosultakért.** Az erdélyi árvizkárosultak javára legujabban az alábbi adományokat küldték szerkesztőségünkbe: Gál Vince (Szacsva) 1 P, Falka Ernő (Szacsva) 0.30 P, Gál Vincéné (Szacsva) 0.12 P, Pakucs Sándor (Réty) 1 P, Dénes Mihály (Egerpatak) 2 P, Bucs Elek (Bita) 1 P, Kónya József (Réty) 1 P, Barti Sándor (Réty) 1 P, Berde Károly (Egerpatak) 1 P. A fenti összegeket rendeltetési helyükre juttattuk.

— **Ötven százalékkal emelik a kender vetésterületét.** A nagyobb mennyiségü kendernyersanyag átvételét megkönnyiti az a körülmény, hogy a megnagyobbodott ország szükségleteinek megfelelően a gyárak jelentős mértékben fokozzák teljesitőképességüket Megtörtént az előzetes termelési szerződések megkötése is, ami a beváltási árakra nézve az eddiginél kedvezőbb értékesitést biztosit a termelő gazdáknak, mert a földolgozó gyárak az elsőrendü kenderkórót mázsánkint 13.50, a másodrendüt pedig 9.45 pengőért veszik át. A szerződések ujitást is tartalmaznak, nevezetesen a gyárak egészében előlegezik a vetőmagot, igy a termelők a magot hitelbe kapják. A vetőmag árát csak a kenderkóró beváltásakor vonják le a beváltási árból.

— **Uj könyvek.** Raffy Ádám: „A bölcsek köve" (Paracelsus regényes élete.) Paracelsus Theophrastus Bombastus, az orvostörténelem legrejtélyesebb és legérdekesebb alakja. A középkor és az ujkor küszöbén, az emberiségnek a megismerés szenvedélyétől duzzadó korszakában zajlott le mozgalmas pályája, abban a korban, amelyben Luther dörgő szavára figyeltek az európai tömegek. Hires alkimista volt, akiről egész Európában az a hir járta, hogy sikerült lombikban előállitania nemcsak az aranyat, de az örök élet árkánumát, a bölcsek kövét — sőt mesterséges embert, a homunkuluszt is. — Tabéry Géza: „A csucsai kastély" (Emlékezés a költő hitvesére és egy költő-miniszterre.) A csucsai kastélyban ismerkedett meg Ady Endre feleségével, Boncza Bertuskával. Ady Endre kastélyát később a trianoni fordulat után a románok költő-politikusa, Goga Octavian vette meg és itt lakott állandóan. E kastély falai között találkoztak első izben a román és az erdélyi magyar kisebbségi politika vezetőegyéniségei, hogy paktum formájában megkiséreljék az együttélést, de már ez a paktum is csak kisérlet maradt. Tabéry Géza a csucsai kastély történetének minden életszakaszát személyes benyomások alapján ismerte meg. Könyve izgalmas kortörténelem, amely uj s eleddig ismeretlen szenzációs adatokkal lepi meg a magyar olvasóközönséget.

Fej— és deréktájés, idegesség, émelygés, tisztátalan teint gyakran csak az emésztési zavaroknak következménye. Ilyenkor is kell a DARMOL

— **A Kelet Népe** ujévi száma a következő gazdag és változatos tartalommal jelent meg: Szentimrei Jenő a Székelyföld háziiparáról, Jócsik Lajos Reményik Sándorról közöl tanulmányt. Kühner Béla a délvidéki magyar szellemi életről értekezik a kisebbségi sorsban. Móricz Zsigmond „Harmathy bácsi" cimen közöl remek irást, Móricz Miklós „Szabadegyetem" cimen uj rovatot kezd a lapban s itt közli „Népfőiskola" cimü irását. Vida Ferenc Nagybánya középmüvészetének mai helyzetét vizsgálja. Az ujévi számba több vers és müforditás jelent meg. Szabó Lőrinc Horátius forditása és Képes Géza finn forditásai figyelemreméltók. Mátyás Ferenc és Dudás Kalmán verseit olvashatjuk még s a kritikai rovatban Kelemen János értékelését mai könyvekről. A Kelet Népe cimlapján Mátyás király kolozsvári szobrának pompás képét közli.

Naptári érdekességek 1942-ben

Az idők végtelen forgatagában ismét eltünt egy történelmi események sorozatában gazdag hosszu esztendő s 1942-őt irunk. Már sokak kezében ott van az uj kalendárium, az elkövetkezendő 1942-ős esztendő naptára, telve a sejtelmes jövendő ezer titkaival. Vajjon mit is hoz az uj év, az 1942; milyen meglepetéseket, örömet, bánatot tartogat számunkra ki tudná megmondani? Vegyük elő 1942 naptárát és nézzük meg, milyen furcsaságokat, érdekességeket találunk benne, miben tér el a mult esztendőtől.

Legelőször is — tekintettel arra, hogy az ünnepek elmultával megkezdődik a farsangi évad, amely a két esztendőt összeköti — nézzük meg, milyen lesz az idei farsang. ...mbetünő, hogy rövidebb, mint ta... volt. Az 1941-es farsang 61 napból, tehát két hónapból állt, mig az 1942-es farsangot csak 53 napra, 10 nappal kevesebbre szabták; 1941-ben február 25.-én, mig 1942-ben már 17.-én elköszön Karnevál a vidám s remélhetően gondtalan farsangtól. Talán jól is van ez igy. Ugysem azokat az időket éljük, hogy unalomig mulathatnánk, szórakozhatnánk. Még az idő is takarékoskodik a féktelen jókedvvel.

Érdekessége az esztendőnek, hogy kevesebb lesz a kettősünnep, mint volt 1941-ben. Az elmult évben 8, mig 1942-ben csak 6 kettősünnepet ülünk. A legelsőt február 1.- és 2.-án, a vasárnappal együtt a Gyertyaszentelő Boldogasszonyt, amely hétfőre esik, majd április 5—6.-án a husvétot. Érdekessége a husvétnak, hogy 1942-ben egészen április elejére kerül. A harmadik kettősünnep pünkösd: május 24. és 25., majd junius 28—29. következik hétfőn Péter és Pál pirosbetüs ünnepével. Augusztus 15., szombat, majd hosszu szünet következik egészen karácsonyig, december 25—26—27, amikor lezáródik a többnapos ünnepek sora. Március 15.-ét vasárnap ünnepeljük. A hivatalos pirosbetüs ünnepek számában azért változás nincsen, mert pontosan ugyancsak 67 lesz 1942-ben, mint volt az elmult évben. A husvétnak egy héttel előbbre történő hozása a naptári naphoz kötött ünnepeket is mind egy héttel előbbre hozta.

Az sem kerülheti el a figyelmet, hogy 1942-ben három hónap péntekje esik 13.-ára. Február, március és november. Végezetül lapozzunk a naptár utolsó oldalára s nézzük meg, hogy a titokkal teli 1942 milyen nappal végződik: csütörtökkel. Vagyis 1943 majd péntekkel indul!...

Négy áldozata fejét széttaposta a dühöngő őrült

Bukarest, jan. 3. (MTI) A brassói aggok házába karácsony napján beszállitottak egy Ostea Vasile nevü tébolyodott embert. Az őrültség kitört Osteán és sulyosan megsebesitette a menház igazgatóját és két ápolóját. Kényszerzubbonyba tették, másnap azonban sikerült kiszabadulnia. A földről felragadott kövekkel agyonverf négy öregasszonyt, az ötödiket pedig sulyosan megsebesitette. Mikor áldozatai félholtan a földön végignyultak, bakancsával széttaposta azoknak fejét. A dühöngőt a rendőrségnek kellett megfékeznie. Később kiderült, hogy Ostea Vasile Szatmár megyében régebben szintén kővel verte agyon bátyját.

Szentiványi Gyula dr

MEGHÍVÓ

A

MAGYAR MŰEMLÉKI KIÁLLÍTÁS

MEGNYITÁSÁRA 1942. NOVEMBER HÓ 25-ÉN, SZERDÁN D. U. 6 ÓRÁRA
A NEMZETI SZALON V. ERZSÉBET-TÉRI HELYISÉGEIBE.

GRÓF ZICHY JÁNOS
A NEMZETI SZALON ELNÖKE

GEREVICH TIBOR
A MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGÁNAK ELNÖKE

HUBAY CEBRIAN ANDOR
A NEMZETI SZALON IGAZGATÓJA

A KIÁLLÍTÁS DECEMBER 8-ÁN, KEDDEN ZÁRUL. MEGTEKINTHETŐ NAPONTA 10-TŐL 4-IG.

Szentiványi Gyula dr

János műve (restaurálása) tem képekben és eredetiben kiállítva

MŰEMLÉKEK
ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA

NEMZETI SZALON
MŰVÉSZETI EGYESÜLET

NYOMTATVÁNY

3 f
bélyeg

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

_____ *úrnak*
úrnőnek

Budapest

_____

41.947. — K. M. E. Ny.

Magyar bajnok szeretne lenni PUNCSEC FERENC,

aki biztosra veszi, hogy Asbóth Józseffel végigverik a világot s megszerzik a Davis Cupot Magyarországnak

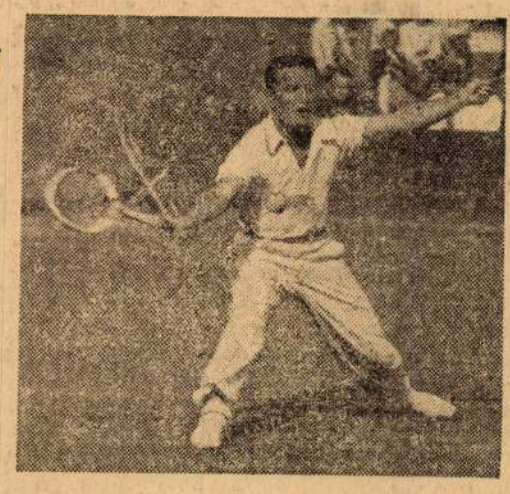

Csáktornya, november 5.

(Az Esti Ujság kiküldött munkatársától.)

Nem is hinné az ember, hogy a régi képen mosolygó gyönge kisfiú volt valaha ez a szélesvállú, sötéthajú atléta, aki oly jóízűen szürcsöli most a Royal-kávéházban a forró feketét. Pedig Puncsec Ferenc, a világhírű csáktornyai teniszbajnok vézna fiúcska volt még tizenöt esztendő előtt; csakhogy már akkor is *ő volt a legfürgébb a teniszpályán, ahol minden délután szorgalmasan szedte a labdákat* ...

Szerény kis kunyhóban laktak a falu végén *Puncsecék*. A kis labdaszedő Franyó *minden fillért hazaadott*. Egyszer azonban alaposan eldöngették, mert

az iskolai rajztáblájából ollóval teniszütőt faragott,

s azzal püfölte az elhasznált teniszlabdákat, míg csak egy szép napon oda nem szólt neki Marica kisasszony, akinek éppen nem volt partnere:

— *Gyere csak, Frányó, játsszál velem egy kicsit!*

Puncsec Frányó felkapta a faütőjét, játszott — és

könnyedén megverte a kisasszonyt.

Pedig abban az időben Marica kisasszony volt a hölgybajnokjelölt Csáktornyán ...

Csáktornya az a darab föld, ahol igazán otthon érzi magát.

S itt is akar maradni örökre.

A figyelmes szemlélő észreveszi azt is, hogy amikor „Géza bácsi" Steficát hozza szóba, aki sok levelet kapott *Puncsec* Feritől a világ minden tájáról, a feketehajú fiatalember *megint csak elpirul*, mint valami kis iskolásfiú ...

Zágrábban is szerették nagyon, pedig néhány évig élt csak ott: tombolt a nép, amikor megjelent a pályán, ruganyos léptekkel, keményen szorítva a teniszütőt. Amikor azzal a gondolattal foglalkozott, hogy üzletet nyit Belgrádban s otthagyja Zágrábot,

a város lakossága kétszázezer dinárt gyüjtött össze, hogy ne vesszen kárba a kifizetett foglaló.

Egyébként

van már mit aprítania a tejbe:

két hatalmas háza van Zágrábban, egy pedig Csáktornyán, ahol öreg édesanyjával lakik együtt. Annyi serleget, cigarettatárcát, karórát és érmet nyert már, hogy *három vitrinben is alig férnek el az összetenniszezett nyereménytárgyak.*

Csáktornyán nyitott szép drogériát:

azóta minden nő több parfőmöt használ a városban.

— Örülök, hogy gyakran játszhatom majd *Asbóth* Jóskával — csillan fel a szeme *Puncsec* Ferinek, amikor arról beszél, hogy bár egyelőre Csáktornyán marad,

később belép majd valamelyik budapesti egyesületbe.

Rengeteg levél van a zsebében: máris elárasztották meghívókkal a pesti klubok.

— Jövőre én szeretnék lenni ám az új magyar bajnok,

— mondja és kijelenti, hogy úgy érzi, teljesül még egy vágya:

Asbóth Jóskával együtt végigverik majd a világot és biztos, hogy megnyerik a Davis Cupot is Magyarországnak.

Megissza a feketéjét és átmegy a pingpong terembe. Nevetve játszadozik igyekvő barátaival és ha nem ismerné az ember, nem is gondolna arra, hogy ez a kedves, falusi legény a világotjárt *Puncsec* Ferenc, a messze földön híres magyar teniszező.

FERCSEJ JÁNOS

„A svéd király volt egyik legjobb partnerem"

Nem telt el nagy idő, *Frányó belépett a Concordia-egyesületbe és megnyerte a jugoszláv teniszbajnokságot.* És ettől kezdve Belgrádban és Zágrábban másnak nem termett babér:

Puncsec minden esztendőben letarolta a bajnokságokat.

— Életem legboldogabb napja volt, amikor kezembe nyomták a vasúti- meg a hajójegyet, hogy utazzam körül a világot — mondja a pirosarcú teniszbajnok és elmeséli, hogy

amikor a Balkánon nem talált legyőzőre, elindult a nagyvilágba.

Huszonnégyéves volt akkor — három év előtt — és *megnyerte Francia-Riviera, Párizs város, India, Japán, a Fülöp-szigetek, Skandinávia, Argentina, Brazília és Dél-Afrika bajnokságát.* Egyiptomban második, az Egyesült Államok bajnokságában harmadik lett s *Wimbledonban egyedül csak Budgetől, a világbajnoktól kapott ki hatalmas küzdelem után;* a jugoszláv teniszcsapatot beverekedte a német Henkel ellen is a Davis Cup döntőjébe és ha kissé több szerencséje van, az amerikai döntőmérkőzésen legyőzték volna Ausztrália együttesét is.

— A svéd király volt egyik legjobb partnerem

— mondja tovább *Puncsec* és elmeséli, hogy a Riviérán játszott vele először az örökifjú király és *aztán többször is vendégül látta Stockholmban.* Annyira összeszoktak a páros játékban, hogy

egész Skandináviában nem találtak legyőzőre.

— Kaliforniában is remekül éreztem magam — csillog a szeme, amint lelkendezve bizonygatja, hogy szép álom az élet arrafelé, gazdagok, *gondtalanok ott az emberek,* a nők pedig gyönyörűséges szépek valamennyien.

— *Ki is kaptál minden nőtől Hollywoodban,* mert nem a labdát nézted — nevet Géza bácsi, a kávéháztulajdonos, aki először vette pártfogásába a Frányógyereket. Füligpirulva tiltakozik a hatalmas, fekete fiú, de maga is bevallja később töredelmesen, hogy

bár Clark Gablet és Errol Flynnt, a filmváros tenniszbajnokait könnyedén verte meg, Carola Lombard ellen nem tudott játszani ...

— A világ legtöbb teniszezője Japánban él — tereli másra a beszédet hirtelen és elmondja, hogy egyetlen egyesületnek, a Cochien-clubnak egyedül *több mint száz gyönyörű pályája van.* A teniszlabda fillérekbe kerül és a világ legjobb teniszütőjét meg lehet vásárolni tizenöt pengőért.

Tigrisvadászaton a maharadzsával

Elmeséli, hogy az Imperial-szállónál csak a virágoskertek szebbek Japánban és megemlíti azt is, hogy *Kínában is járt.* Igaz, hogy nagyon hamar szedte ám a sátorfáját onnan, mert *Honkongban rengeteg volt akkoriban a leprás és napjában háromszor is beoltották.*

— *Misser maharadzsánál se volt éppen rossz sorom* — emlékezik vissza a tenniszbajnok. Felvilágosít, hogy

négy maharadzsa vendége volt:

Kuch, Jammagar, Kapurnale és *Misser* maharadzsák pagodájában lakott, elefánton járt és *majdnem hanyattvágódott, amikor meglátta a kincseskamrák mérhetetlenül drága, csillogó ékszereit.*

Tigrisvadászaton is volt

s bár nem gyáva, reszketett a fa tetején és görcsösen szorongatta a puskát, amikor a tigris belebömbölt a dzsungel éjszakájába ...

Helsinkiben a Hungária-étteremben úgy érezte magát, mintha Budapesten lenne,

a Fülöp-szigeteken pedig magyar ellenféllel hozta össze a véletlen: az amerikai Kovácsot győzte le a döntőben.

Délamerikában egy mesztic volt legerősebb ellenfele, *Délafrikában négerekkel, Kairóban arabokkal játszott.* Fokváros mellett megnézte a gyémántbányákat, *Braziliában végigbovagolta a beláthatatlan kávéültetvényeket,* Newyorkban egy amerikai barátjánál egy felhőkarcoló huszonhetedik emeletén lakott. Mindenütt ünnepelték, még

Hollywoodban is marasztalták,

— *de nem telt el hét, hogy ne írt volna Csáktornyára levelet és ne gondolt volna mindig haza.*

— Alig vártam már, hogy hazajöhessek — mondja és látszik a szemén, hogy szívből beszél.

77. jótékonycélu m. kir. állami sorsjáték
Főnyeremény:
40.000
aranypengő
24.000 nyeremény
348.000 pengő értékben
Nyeremények:
20.000 ar. P
10.000 ar. P
2-szer 5.000 ar. P
4-szer 2.500 ar. P
6-szor 2.000 ar. P
29-szer 1.000 ar. P
és még számos nagyobb és kisebb nyeremény, melyeket mind készpénzben fizetnek ki.
Huzás december 4-én
Sorsjegy árak:
Egész: ar. P 3.—, fél: ar. P 1.50
Kapható minden osztálysorsjegy főárusitónál, valamint az összes dohánytőzsdékben.

Húsz követsége van Magyarországnak

A képviselőház szakbizottságai ma délelőtt az *iparügyi tárca* költségvetésének tárgyalását folytatták, *Varga* József iparügyi miniszter, *Kádas* Károly iparügyi és *Szász* Lajos pénzügyi államtitkár jelenlétében. *Stitz* János előadásában már tegnap délután megkezdték ennek a tárcának részletes tárgyalását és a mai délelőtti ülésen be is fejeződik a vita.

A továbbiakban *a külügyi tárca* költségvetésének tárgyalására kerül sor. Ennek költségvetési főösszege az 1942. évre 17,746.000 pengő. Az előirányzott kiadások *kétharmadrészét a külföldi szolgálat költségei* veszik igénybe. Az indokolásból kitűnik, hogy ezidőszerint *húsz követsége van Magyarországnak* a külföldi fővárosokban. *Hivatásos konzuli hivatal 15 városban, konzuli képviselet és kirendeltség 5 városban, tiszteletbeli konzuli hivatal 59 városban van.*

A bizottságok a külügyi tárcán kívül a mai napon esetleg már *a miniszterelnökségi tárcát* is letárgyalják. Holnap valószínűleg befejeződik a bizottság munkája s a jelentést rövidesen a Ház elé terjesztik. A jövő héten, mint az *Esti Ujság* már megírta, a Ház plénuma is megkezdi a költségvetési vitát.

-Mát megint rossz világításnál Kézimunkázol?

Nagyon megsinyli a szem a gyenge lámpák fényét! Helyesen világítsunk: bőfényü Tungsram Krypton lámpát égessünk — az legalább megtakaritja saját árát égés közben.

Tájékoztatás a külföldi okmányok beszerzéséről

Külföldről való okmánybeszerzések ügyében sokan fordulnak a külügyminisztériumhoz. Az eljárás egyöntetűsége és gyorsítása érdekében felhívják az érdekelteket, hogy a következőkhöz tartsák magukat:

Aki ismerősök útján *közvetlenül* tudja beszerezni szükséges okmányait, ne válassza a hivatalos utat, mert az jóval hosszadalmasabb. Csak azok kérjék az okmányokat, akiknek azokra sürgős szükségük van. A külügyminisztériumhoz intézett kérvényeket lehetőleg géppel vagy igen jól olvashatóan és egészen röviden írják meg. *Csak akkor illetékmentes a kérvény, ha megemlítik, hogy az okmányok a keresztény származás igazolására kellenek.* A kérvényhez annyi másolatot kell csatolni, ahány országban kell a kutatást végezni. Egy másolat tehát feltétlenül szükséges abban az esetben is, ha csak egy országban kell kutatni. Születési bizonyítványoknál mindkét házastárs neve, az évszámok pontosan vagy legalább megközelítőleg feltüntetendők, helységneveknél lehetőleg a megyét, kerületet is közölni kell. Az adatok hiányos megjelölése nagy késedelmet okoz. Egy pengő portót és átlagban 2—4 pengő költséget kell fizetni, amerikai okmányok után pedig átlag darabonkint 5 pengőt. Onnan, ahol hadműveletek folynak, *egyelőre nem lehet okmányokat beszerezni.* A sürgetéseket lehetőleg mellőzni kell, mert az okmányok beszerzése rendszerint több hetet vesz igénybe.

— **Munkát és állandó segélyt ad Kolozsvár a hadbavonultak családjainak.** Keledy Tibor dr. polgármester meglátogatta a városi népjóléti ügyosztály kimutatása szerint legszegényebb hadbavonult kerékpáros honvédek hozzátartozóit. A polgármester a helyszínen nemcsak gyorssegélyt utalt ki, hanem intézkedett, hogy a családfenntartó hadbavonult munkabíró családtagja, nagyobb családoknál pedig családtagjai azonnal megfelelő munkához jussanak. Olyan esetekben, amikor az anya kisgyermekének gondozása miatt nem vállalhat munkát, állandó havi segélyt kap a város pénztárából.

— **November 8-án estétől 9-én reggel fél 7-ig nem lesz villamos Budapesten.** Dr. Eliássy Sándor főkapitány mai napiparancsában közli a Beszkárt legújabb intézkedését. A jobboldali közlekedéssel kapcsolatban szükséges és korábban le nem bonyolítható szerelési munkák elvégzése érdekében november 8-án, szombaton este 11 órakor a fővárosban teljesen megszűnik a villamosközlekedés. Vasárnap, 9-én reggel csak fél 7 órakor indulnak meg a végállomásokról a villamosok. Az üzemkorlátozásra azért van szükség, hogy az utolsó éjszaka elvégezhessék a szükséges munkálatokat, az újabb megállóhelyek felállítását és más fontos intézkedéseket.

— **Meghalt Gogolák Károly.** Gogolák Károly ny. miniszteri osztályfőnök, a miniszterelnökség elnöki osztályának h. vezetője meghalt. Ma délután három órakor temetik a Farkasréti temető halottasházából. Az engesztelő szentmiseáldozatot szombaton reggel 9 órakor mutatják be a Pasaréti Ferencesek templomában.

A MI JELVÉNYÜNK

Európa „Viktoria" jegyében győz! Viseljük a

STÁDIUM-LAPOK V-JELVÉNYÉT!

Kapható 20 f-ért a Stádium-lapok központjában (VIII., József-körút 5. szám), az utcai mozgó árusoknál és trafikokban. Vidéki városokban a főbizományosnál, községekben a lapárusok útján megrendelhető.

A belgrádi magyar katona-temetőben

Belgrád, november hó.

A belgrádi temetők soha sem voltak olyan látogatottak, mint ebben az esztendőben. A szerb történelem fekete hete, 1941 április 7—14-ig megtöltötte a temetőket friss sírokkal. Hivatalos becslés szerint Belgrádban ugyanis mintegy 16.000 ember esett a bombázásnak áldozatul.

A pravoszlávoknál a halottak ünnepén nagy kosarakkal és szatyrokkal megrakodva mennek ki a hozzátartozók szeretteikhez a temetőbe. A sírokat roskadásig megrakják mindenféle jóval, amit az elhunyt szeretett. Az ismerősök látogatást tesznek a síroknál és rövidesen népes társaság gyülik össze, majd *megkezdődik a halotti tor.* Énekelnek, imádkoznak, körülülik a sirt és esznek-isznak. Ami megmarad, azt otthagyják a szegényeknek, akik napokig gazdagon megélnek a maradékokból.

*

A nagy zsivajló tömegben *csendes kis sziget a magyar katonatemető.* Vasrácsos kőkerítés veszi körül, közepén impozáns fehér mauzoleum, emögött emlékmű az 1914-es világháború osztrák-magyar hősi halált halt vitézeinek emlékére.

A magyar katonatemetőben *4000 vitéze nyugszik a volt monarchiának.* Alacsony kőtáblák jelölik a tömegsírokat. Az egész olyan, mint egy virágos kert, a késő őszi napokban is sürü piros virágszőnyeg borítja. Mindenszentekre a csípős Kosava szél is megállt és a vastag felhőtakaró mögül előmerészkedett a nap, hogy egy kis meleget és fényt hintsen a magyar névtelen katona sírjára.

Különös jelentőséget adott az idei halottak ünnepének Belgrádban az a körülmény, hogy *huszonhét esztendő után első ízben újra magyar katonák hozták el az emlékezés virágait 1914-es elődeik ápolt sírjára.*

*

A belgrádi hősök sírján ott feksznik az itteni magyar főkonzul, a Szerbia német katonai parancsnoka mellé beosztott magyar összekötőtiszt, a Száván állomásozó folyamerők, a német hadsereg képviselőjének és a belgrádi Magyar Kultúrszövetségnek a koszorúja is. A német hadsereg kegyelettel emlékezett meg az „örök bajtársakról" és virágot hintett sírjukra.

Bőven jutott virág a világháború *első hősi halottjának, Balogh István hatvannyolcas bakának az emléktáblájára,* amelyet a volt belgrádi katonai attasé, szintén régi 68-as kezdeményezésére a szolnokiak helyeztek el néhány éve a mauzoleum falában.

Az ünnepség alatt a láthatatlan és drótnélküli szívrádiók parancsára *sok egyszerű magyar ember is összeverődött a katonatemetőben.* Némán, fejet hajtva mondtak imát katonáinkért, kik most más tájakon harcolnak hazájukért az 1914-es elődökhöz méltó becsülettel.

HÓRY LÁSZLÓ

— **Megnyílt Kolozsvárt a szövetkezeti tanfolyam** A kolozsvári egyetem szövetkezettudományi intézetének rendezésében ünnepélyesen megnyitották a szövetkezeti tisztviselőket képző tanfolyamot. A megnyitáson megjelentek az erdélyi szövetkezeti élet vezetői. A megnyitó beszédet dr. Balogh Vilmos miniszteri tanácsos, a földmüvelésügyi minisztérium erdélyi kirendeltségének vezetője mondotta. Hangoztatta, hogy a székely népben már ősidőktől fogva él a kölcsönös segélynyujtás szelleme, az úgynevezett „székely kaláka". Rámutatott arra is, hogy a szövetkezeti hálózat kiépítése elé tornyosuló nehézségek közül talán legsúlyosabb a szövetkezeti szakemberek hiánya; ennek megszüntetése érdekében rendezik a mostani tanfolyamot.

— **ÖTVEN PUSZTAI ISKOLÁT ÁLLAMOSITANAK A KECSKEMÉTI TANYAVILÁGBAN. Kecskemét város rendkívüli közgyülésén tárgyalták a pusztai iskolák államosításának ügyét. A közgyülésen bejelentették, hogy a tanyavilágban ötven pusztai iskola államosítására kerül sor.**

— **Ujra megnyílt a Magyar Bank szabadkai fiókja.** A Magyar Bank és Kereskedelmi Rt. 1906 óta afiliációt, majd fiókot tartott fenn *Szabadkán,* mely annakidején jelentős tényezője volt a Délvidék hiteléletének. A megszállás ideje alatt 1923-ban a fiók megszüntette működését. Az intézet most a fiók régi helyiségeiben: Kossuth-utca 4. szám alatt újra megnyitotta szabadkai fiókját, amely a banküzlet minden ágával foglalkozik. A fiók vezetésével *Bénis* Simont, a szabadkai Közgazdasági Bank eddigi fiókigazgatóját bízták meg.

— **Halálra gázolt a villamos egy öregasszonyt a Fiumei-úton.** Az éjszaka a Fiumei-úton, az OTI-épülete előtt halálos villamosgázolás történt. A 25-ös jelzésű villamos elgázolta özv. Krucsai Jánosné 59 éves varrónőt. Kihívták a mentőket, de a szerencsétlen asszonyt a villamos kerekei teljesen összeroncsolták és holtan emelték ki a villamos alól. Lőrincz János villamosvezetőt előállították a főkapitányságra, ahol azzal védekezett, hogy a sötétben nem látta, hogy a sínek között valaki járkál. Ma délelőtt döntenek további sorsa felett.

— **Levágta a vonat egy futballista lábát.** A szentesi MÁV futballcsapata Szabadkára utazott. A játékosok beszálltak a Szeged felé induló motorvonatba, amely lassan mozgásba jött. Az egyik futballista pár pillanatot késett, ezért Ocsovszky János, a csapat kapusa leszállt, hogy az elkésettet felsegítse a vonatra. Közben megbotlott és olyan szerencsétlenül esett el, hogy a szerelvény utolsó kocsija jobblábát a térd fölött elvágta. A szerencsétlen embernek lábát több amputálták.

— **Láng József vezérigazgató a Magyar Érdemrend középkeresztjének tulajdonosa.** A kormányzó a miniszterelnök előterjesztésére Láng József gazdasági főtanácsosnak, a Gazdák Biztosító Szövetkezete vezérigazgatójának a mezőgazdasági szövetkezeti élet és a biztosítás terén közel négy évtizeden át kifejtett értékes munkássága elismeréséül a Magyar Érdemrend középkeresztjét adományozta.

— *RESTAURÁLTAK A MAROSVÁSÁRHELYI VÁRTEMPLOM FALFESTMÉNYEIT. Marosvásárhelyen most fejezték be a református Vártemplom falfestményeinek restaurálását. Legérdekesebb az a falkép, amely a XV. század közepéről való és Krisztus megostoroztatását ábrázolja. Az ábrázolás szokatlan, amennyiben Krisztust nem a kép középterében lévő oszlophoz kötözve bántalmazzák, hanem a földön elterülve. A művész a meglehetősen bonyolult feladatot sikerrel oldotta meg. Annyi realitással ábrázolta Krisztust, hogy feje körül a dicsfényt is elhagyta. Külön érdekessége a képnek, hogy a Megváltót nyirfavesszővel ütő poroszlón székely harisnya van.*

— **Ujabb csapatokat küldött Portugália veszélyeztetett birtokaira.** *Lisszabonból jelentik:* Az Occidente folyóirat rámutat arra, hogy bizonyos külföldi sajtóban célzatos jelentések láttak napvilágot, amelyek szerint a portugál felségterület részeire irányuló törekvésekre lehet következtetni. A folyóirat szerint a portugál kormány, tekintettel ezekre a jelentésekre, elhatározta, hogy a veszélynek leginkább kitett helyeket megfelelően megerősíti. Az elhajózásra szánt csapatok kiképzése teljes csendben megtörtént és a nép búcsút vett tőlük, biztosítva őket arról, hogy az egész nemzet velük van.

— **A volt 37-es honvéd tüzérdandár ünnepélye.** A volt m. kir. 37. honvéd tüzérdandár bajtársi köre dandárünnepélyét november hó 8-án tartja meg. Délelőtt fél 12 órakor gyászmise lesz a budapesti helyőrségi templomban, majd megkoszorúzzák az ott elhelyezett hősi emlékművet. Délben 12 órakor a protestánsok részére a Bécsikapu-téri ev. templomban emlékistentisztelet lesz. Este 8 órakor a bajtársi kör tagjai a Kárpátia-étterem különtermében találkoznak.

— **Marconi leányai életjáradékot kapnak az olasz államtól.** Rómából jelentik: *Marconi* világhírű olasz feltaláló két leányának életük végéig járadékot szavaznak meg, hogy ezzel is *kifejezzék az olasz nép háláját* a nagy tudós iránt és megtiszteljék emlékét.

— **Egy órával többet dolgoznak a munkásokért a zágrábi szállodák alkalmazottai.** Zágrábból jelentik: A szállók és bárok személyzete elhatározta, hogy naponta egy különórát dolgozik *a horvát munkások szervezeteinek javára.*

— **Ünnepélyesen felavatták a Wolff Károly-emlékserleget.** A Wolff Károly Klub kedden Lotz Antal törvényhatósági bizottsági tag vezetésével megkoszorúzta Wolff Károly sírját, este pedig a klub Városház-utcai helyiségében emlékvacsora keretében avatták fel a Wolff Károly emlékserleget. Az ünnepi vacsorán a bevezető beszédet Csilléry András mondotta és rámutatott arra, hogy Wolff Károly volt az első harcosa a keresztény és nemzeti eszméknek. Beszéde után Makay Dezső tartotta meg serlegavató beszédét. A lelkes tapssal fogadott, emelkedett szellemű beszéd után a zárszót Csilléry András mondotta.

— **Egynapi teljes keresetüket ajánlották fel a Vöröskeresztnek a jászómindszenti ércbánya munkásai.** Hazafias érzésüknek igen szép tanujelét adták a jászómindszenti ércbánya üzemének tisztviselői és munkásai. Az egyik munkás indítványára elhatározták, hogy napi teljes keresetüket, közel nyolcszáz pengőt felajánlják a Vöröskereszt javára. Az indítványt mindannyian magukévá tették s erről értesítették a Vöröskereszt vezetőségét.

— **Holdvarázs.** *(Mátyás Ferenc vresei.)* Tanyán született *Mátyás* Ferenc, virághulláskor, egy „szomorú, vézna asszony" és egy „társadalomból kivert" kunsági legény szerelméből. Béresgyerekek és juhászkutyák voltak a barátai, meg a természet — és a falu, amelynek szeretetét magával hozta a világvárosba is, ahova felverekedte magát. *Mátyás* Ferenc a falu küldöttje, őszintén, szívből, keresetlen szavakkal dalol a faluról, a népről, az élet igájába fogott parasztról, a kenyérről és a verítékes küzdelmekről. A város kőhalmaza közt elegáns ruhában, fütött szobában is a régi falusi fiú maradt, aki az ősiethetség minden erejével küzd szerelméért, a pusztáért. Vérbeli költő *Mátyás* Ferenc, akinek ez a verseskötete a fehérgalléros, mesterkélt versfaragók világában méltán aratja a legnagyobb közönségsikert.

Bőverű, kövér egyéneknek, köszvényes betegeknek és aranyérben szenvedőknek reggelenként éhgyomorra egy-egy pohár természetes **„Ferenc József"** keserűvíz, biztos, alapos és mégis kíméletes hashajtó hatása következtében, gyakran igen jó szolgálatot tesz. Kérdezze meg orvosát!

Bejárónőt félnapra, azonnali belépésre felveszek, vitéz Kolosváryné, Biró-utca 3. szám.

Szép Macska Perzsa Seal Mókus

BUNDÁT olcsón vehet **SZEMERE** szücsnél Erzsébet-körút 26. *Második emeleten*

Já tudni,

hogy szakadt függönyt vagy más horgolt kézimunkát szépen megjavithatunk, ha a hibás hely alá egy darab vékony papirt öltünk. A papirt javitás közben hozzávarrhatjuk a kézimunkához, mert ha készen vagyunk, könnyen eltávolithatjuk;

hogy lakkcipőnknek élettartamát meghosszabbithatjuk, ha sámfára húzzuk és ha törések jelentkeznek, azokat többször bekenjük tojásfehérjével, vagy kemény viasszal, amitől megpuhul a cipő. Utána dörzsöljük fényesre puha ruhával.

— **Hat nagyváradi kereskedőt internáltak.** A nagyváradi rendőrség hat nagyváradi kereskedőt a gazdasági életre káros tevékenységük miatt azonnali hatállyal internált. Az elitélteket, Weisz Farkast, Deutsch Farkast, Herz Sándort, Dobos Ignácot, Goldring Izsákot és Farkas Áront a rendőrség az internálótáborba szállította. A vidéki főkapitányság, mint másodfokú rendőri hatóság az internálási határozatot helybenhagyta.

— **Gyenge szüreti eredmények a beregvidéki hegyekben.** Beregszászon és környékén a szüret befejezéshez közeledik. A szőlősgazdák megállapítása szerint ilyen gyenge szüretre alig emlékeznek a környékben. A szomorú eredmény már a csemegeszőlőnél mutatkozott és a híres bortermő vidék központja az idén maga is idegen szőlőre szorult: Beregszász piacain gyöngyösi és egyéb vidékekről származó csemegeszőlőt árusitottak. Szakértők szerint holdankét átlag négy hektoliterre becsülhető a minőségben gyenge borszőlő hozama.

— **Lefejeztette magát a vonattal egy debreceni tisztviselő.** A debreceni vasúti átjárónál egy jólöltözött fiatalember megvárta a vonat közeledtét és amikor a mozdony elrobogott előtte, hirtelen a kereke alá vetette magát és a vonat valósággal lefejezte. A nyomozás megállapította, hogy az öngyilkos fiatalembert *Porcsin* Ambrusnak hivják, 23 éves debreceni magántisztviselő. Hozzátartozói szerint ideges természetü volt és valószinüleg pillanatnyi elmezavarában határozta el magát végzetes tettére.

— **Vandál pusztitásokat vittek véghez a „vasárnapi kirándulók".** Az elmúlt vasárnapokon a Pilishegységben lévő Holdvilágárokban, ahol régészeti ásatások folynak, a „vasárnapi kirándulók" helyrehozhatatlan pusztitásokat és rombolásokat vittek véghez. A Történelmi Múzeum igazgatósága közösen a területtulajdonos Teleki József gróffal emiatt a következő területeket szigorúan lezáratta: Csikóvár, Holdvilágárok, Lomhegy, egészen a Bükkipuszta és Bükköspatak határáig. Az erdőőrök számát lényegesen felemelték, hogy az ilyen esetek többé ne fordulhassanak elő. Az olyan turistáknak, akiknek a Magyar Turista Szövetségtől igazolványuk van, a terület tulajdonosa, gróf Teleki József nem zárkózik el az átvonulástól, ha erre az engedélyt előre kikérik.

— **Beküldött hírek.** *Az Élelmiszer Ujság,* a magyar élelmiszeripar és kereskedelem lapja legújabb száma hasznos tudnivalókat közöl a vasárnapi munkaszünet téli rendjéről és az új burgonyarendeletről. — *Az Ifjúsági Irodalmi Társaság* a Pilvax kávéház különtermében Nevelős Gyula miniszteri osztályfőnök vezetésével népes értekezletet tartott. Ez alkalommal Nyireő Éva előadást tartott 1200 diák önvallomása alapján arról, hogy legyen-e irányított ifjúsági irodalom. — *Az Országos Magyar Vendégforgalmi Szövetség* pénteken délután hat órakor a pesti Vármegyeháza nagytermében közgyülést tart. — *Az Országos Polgáriiskolai Tanáregyesület* budapesti tankerületi köre november 12-én öt órakor a Mester-utcai polgári iskola dísztermében Széchenyi István-emlékünnepélyt rendez.

dott katalogizálási szabályok figyelembe-
vel készültek legyenek. E kellékek pedig
adi címjegyzék
— A több példá
ló megjegyzésr
szem, hogy a k
r czélul tűzte
k több példány
volna gondolni
tolja, mint arra
gút) 7 példány
yok árán menn
t lehetett volr
iába keres a k

azonban («Pesti magyar nemzetgyűlés 1848-
ban». Kötetszám, hely és év nélkül) mégis

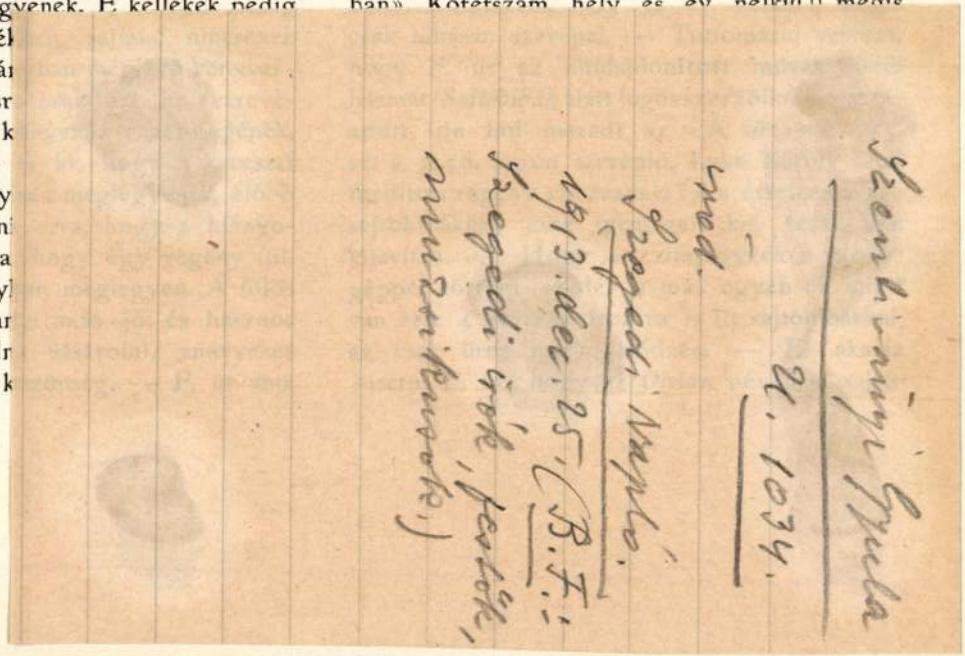

szakok anyagát öleli fel: VI. Történelem, hadtudomány, politika, jogtudomány, régészet. VII. Természettan, vegytan. VIII. Mennyiségtan. IX. Természetrajz, vegytan. X. Földrajz, utazások, térképek. XI. Közoktatás, bölcselet és neveléstudomány, aesthetika, társadalomtudomány. XII. Művészet, ábrázoló és szabadkézi rajz, mérnöki tudomány. XIII. Nemzetgazdaság, ipar, kereskedelem, statisztika, névkönyv. XIV. Orvostudomány, egészségtan, torna, sport. XV. Ének és zene. XVI. Szótár, lexikon, encyclopaedia. XVII. Hirlap, folyóirat, emlékirat, emlékbeszéd, évkönyv, jegyzőkönyv. XVIII. Vegyes.

vagy az *Sz* betübe (Szent-Páli Nag
kellett volna sorozni, mint Szabó Ká
tette (RMK. I. 1541.)

Grotius Hugónak, a racionálista tern
jogi iskola alapítójának nevét és k
keresztneve (Hugó) alapján a *H* betübe
sorozza, tévesen azt gondolván, hogy n
Hugó a családnév s *Grotius* a kere
Éppen ilyen nagy tévedés van a 239.
ahol Franzius Farkasnak Miskolczi
által magyarra fordított (a fordító nevét
elhagyja) hires «Egy jeles vadkert» cz.
van az *F* betübe sorozva ekképen: «
F. Egy jeles vadkert. Lőcse. 1702.» T

Szentiványi Gyula dr

irod

Budinszky Sándor:

Nagyértékű falfestmé-
nyekre bukkantak a
belvárosi főplébánia
templomban. Hang-
felvétel 1942. nov. 30.
a bpesti rádióban.

nányukat az épülő új gimnáziumra. A gyűjtést
, akiknek nevét az adományozók emléktáblájára
ldött befizetési lapokat őrizzük.
ja szerint, *töltse meg az ő kezét ma és adjon, amit*
örökké ezt az érzést a Te néped szívében és irányítsd
. vers.)

Atyafiúi szíves köszöntéssel:

a Kálvin-téri
— a Szabadság-téri
re és Dobos Károly — *a fasori*
- a Józsefvárosi
- a Tisztviselőtelepi
e — *a Baross-téri*
t — *a Pozsonyi-úti*
mér — *a Kőbányai*
ail — *a Zuglói*
Magdolnavárosi
— a Budai
zló — *a Budahegyvidéki*
— a Kelenföldi
a Pasaréti
dár — *az Óbudai*
ios — *a Külsőjózsefvárosi*
Antal — *a Külsőüllői-úti egyházközségek lelkipász-*
Református Egyházmegye elnöksége nevében:

SZABÓ IMRE s. k.
esperes.

naeum, Budapest Felelős: Kárpáti Antal igazgató.

Szentiváni Gyula
festő

Gentmüzeul.
191. l.

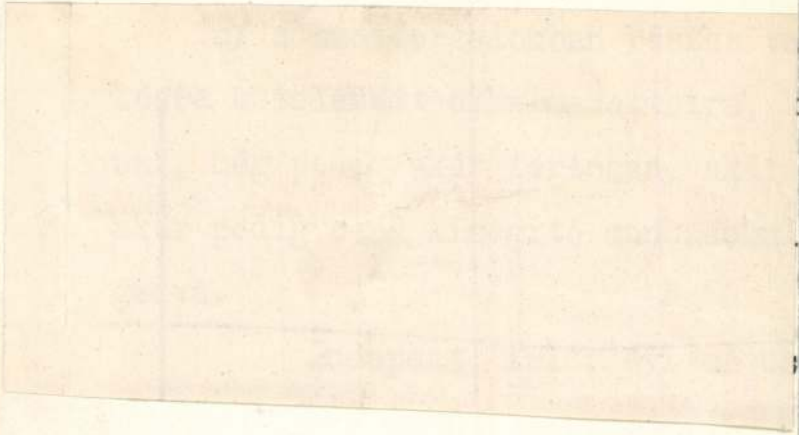

sügyi minisztertől.

letett népfölkelésre kötelezettek-
4-ig, illetve augusztus 21-től szep-
andó népfölkelési bemutató pótszem-
an értesitem Czimedet, hogy az ezen
se körül követendő eljárásra nézve
e határozványok mérvadók, amelyeket
ln. sz., továbbá folyó évi február
mmel Czimeddel közöltem. /:L. a ke-
i november hó 15-én megjelent 26-ik

Szentiwagi Emila

Keleti övcsat.
Arch. Ert. 1901.
183 l.

Szentiványi Gyula

restaurálta az alábbi
Kápolna összes képeit
1939 ben.
Schoen Arnold dr:
A Kőbányai Segítő
Szűz Mária Kápolna.
Magyar Főváros
1939-20 sz. 6 l.

Szentiványi Gyula dr

Gerevich Tibor:
Magyar műemléki kiállítás a Nemzeti Szalonban. Brest, 1942.

Szentvigi Emil

Romai sírendék Aquincumból

sokrajzi

Arch Ert 1902

383 l

HIVATALOS KÖZLEMÉNYEK.

Fraknói Vilmos püspök aranymiséje. Fraknói Vilmos dr. arbei választott püspök, szentjobbi apát, a nagyváradi székeskáptalan tagja, a múzeumok és könyvtárak országos főfelügyelője, 1915 július 24-én mondotta Nagyváradon aranymiséjét. A tudós főpap ötvenéves papi jubileumát — az ő nemes egyéniségét jellemző szerénységgel térve ki az ünnepeltetés elől — csendes elvonultsággal ülte meg.

Előléptetés. A vall. és közokt. miniszter úr f. é. aug. hó 9-én kelt 86.746. számú rendeletével dr. *Tihamér Lajost*, a Múzeumok és Könyvtárak Orsz. Főfelügyelősége titkárát, jelen állásában a törvényszerű illetményekkel a VIII. fizetési osztály 3-ik fokozatába nevezte ki. — Tihamér L., aki a háború kitörése óta katonai szolgálatot végez, aug. hó 18-án neveztetett ki a 12-es számú csász. és kir. tábori ágyúsezred hadapródjává. Jelenleg az északi harcztéren van.

Kinevezés a Főfelügyelőség hivatalában. A nagymélt. vall. és közokt. m. kir. miniszter úr f. é. aug. hó 9-én kelt 51,770/III. számú rendeletével *Szentiványi Gyula* hirlapíró, szegedi lakost az Országos Főfelügyelőség tollnokává kinevezni méltóztatott.

Kitüntetések. Ő császári és apostoli királyi Felsége dr. *Tőry Gusztáv* m. kir. igazságügyi államtitkárt valóságos belső titkos tanácsossá, dr. *Szily Kálmán* min. tanácsost, a M. Tud. Akadémia főkönyvtárosát pedig a magyar főrendiház tagjává a legkegyelmesebben kinevezni méltóztatott. A két kitüntetett férfiú a Múzeumok és Könyvtárak Orsz. Tanácsának évek hosszú sora óta kiválóan működő tagja.

Széll Kálmán, val. belső titkos tanácsos, volt m. kir. miniszterelnök, f. é. augusztus hó 16-án, életének 70-ik évében Rátóton elhúnyt. A megboldogult az Országos Múzeum- és Könyvtárbizottságnak és a Könyvtárak Országos Tanácsának megalapítója és az 1894-ik évtől 1901-ben miniszterelnökké történt kineveztetéséig azok első elnöke volt. Széll Kálmán, a kezdeményezés nehéz és sokszor kellemetlen munkáját biztos kézzel végrehajtván, nemcsak nevének fényét, de példátlan munkaerejének egész teljességét, tudásának nagy tömegét, kitartásának szivósságát s tapintatának finomságát önfeláldozással s a nemzeti művelődés meleg szeretetével öntötte a két testület életébe, értékes irányt jelölve azoknak hosszú időre. Az Országos Tanács és a Múzeumok és Könyvtárak Orsz. Szövetségének nevében Wlassics Gyula elnök a következő részvétiratot intézte a megboldogult leányához, Bernrieder Jánosné úrasszonyhoz: «Széll Kálmán ő excellentiája gyászos elhúnyta alkalmából fogadja Nagyságos Asszonyom a Múzeumok és Könyvtárak Országos Szövetsége és Tanácsa nevében kifejezett őszinte részvétemet. Szövetségünk és Tanácsunk, melynek a megdicsőült első elnöke s mindvégig tevékeny tagja volt, miként eddig, úgy a jövőben is törhetetlenül ki fog tartani a nemzeti kultúra amaz irányelvei mellett, melyeket Széll Kálmán tűzött elénk s amelyek megvalósításában oly kiváló része volt. Áldott emlékét mindenkor kegyelettel őrizzük.»

Gerely József, esztergom-főegyházmegyei áldozópap, a Múzeumok és Könyvtárak Orsz. Főfelügyelőségének másodelőadója, f. é. szeptember hó 16-án, hosszas szenvedés után, életének 44-ik évében Budapesten elhúnyt.

Gerely József 1871 július 24-én született Budapesten. Középiskolai tanulmányainak elvégzése után mint az esztergomi főegyházmegye papnövendéke a bécsi Pázmáneumba került és a bécsi egyetemen végezte a theológiát. Áldozópappá történt szentelése után Budapesten működött mint hitoktató, miközben nagy pedagogiai tudással megteremtette a *Képes Bibliát*, mely ma minden hazai nyelvre le van fordítva. A kis gyermekek lelkéhez, gondolkodásához szabott tankönyvnek hatása páratlan a tankönyvek történetében. Erre az időre esik két bibliai díszmunkának, a *Miatyánk Könyvének* és a *Jézus életének* kiadása is, amely művek kiállításuk pazarságával s tartalmuk előkelő szinvonalával a nagyközönség kedvelt könyvei lettek.

1898-ban gróf Esterházy Móricz családjánál, a nemrégiben hősi halált halt Esterházy Pál nevelőjévé lett. 1902-ben átvette a katholikus papság lapjának, az *Egyházi Közlönynek* szerkesztését, 1906-ban pedig a *Magyar Szemle* című szépirodalmi lapot, melyet egy évig szerkesztett. Ezután új, nagy munkába, a *Katholikus Sajtóegyesület* megszervezésébe

Múz. és Könyvt. Ért.
1915. dec. 3–4. füz.

alapján inkább a Hisp. Vadászság czím, mint a czímlapbeli Háló ment át. A jelen kiadás lapjainak felső szélén «Heltai Gáspár./Háló.» áll, holott — már csak a hűség okáért is — helyesebb lett volna az *eredetiben* ott álló szöveget — Az Hispaniai Vadassag — közölni. Heltainak e művével, bár ez a XVI. sz. irodalmának egyik legérdekfeszítőbb terméke s korának minden bizonnyal egyik legolvasottabb könyve volt, irodalomtörténetünk érdemlegesen még nem foglalkozott. A legelső mű, mely vele vitázik, a Carolj Péter könyve (Az eg igaz Istenreol. Várad, 1570. Egyetlen példánya a sárospataki főiskola könyvtárában.) Korunkig Zsilinszky Mihály méltatta legalaposabban figyelmére. Ő állapította meg az eredetihez való viszonyát is.

Trócsányi a Bevezetésben tömören mindazt elmondja, ami e kalandos multú könyvről tájékoztatásul szükséges. Ismerteti történetét, tartalmát, az eredetihez való viszonyát, Carolj műveivel való kapcsolatát, találóan méltatja Heltait, mint a XVI. század legkiválóbb prózairóját. Rámutat nyelvészeti sajátosságaira is. Feltünőnek találja, hogy Heltai oly következetes helyesírást alkalmaz, melyre a XVI. sz.-ban Sylvester bibliájának első kiadásán kívül nincs példa. A gondosságról, lelkiismeretességről tanuskodó kötethez az alakjuknál és jelentésüknél fogva figyelmet érdemlő szóalakokat felölelő betürendes szómutató van csatolva. A 9. lapon, a latin eredeti czímében tollvagy nyomdai hibából *Sacræ* áll *Sanctæ* helyett.

Amidőn örömmel s elismeréssel veszünk tudomást Heltai e művének második kiadásáról: mély tisztelettel kérjük a Magyar Tudományos Akadémiát, hogy az egyetlen vagy csak igen kevés példányú régi magyar nyomtatványok kiadását, akár a Régi Magyar Könyvtár cz. kitünő vállalatában, akár külön, sorolja különös gondoskodásának tárgyai közé s folytassa lehető gyors egymásutánban azok kiadását, hogy így ezek a ma még nehezen hozzáférhető irodalomtörténeti és nyelvészeti kincsek könnyen hozzáférhetők legyenek. E nemzeti kincsek kiadása, könnyen hozzáférhető volta bizonyára növelni fogja az irodalom munkásainak számát is. *Harsányi István.*

Magyar Irók élete és munkái. A M. Tud. Akadémia elhatározta, hogy a «Magyar Irók élete és munkái» czímű nagyszabasú életrajzi vállalat, melyet az Akadémia megbizásából néhai Szinnyei József nemzeti múzeumi igazgató készített s melynek megjelenése egynegyed századot vett igénybe, továbbfolytatja s a folytatás elkészítésével *dr. Gulyás Pál* egyetemi magántanár, nemzeti múzeumi könyvtárőrt bízza meg. A kiegészítő sorozat elsősorban a szépirodalom, hirlapirodalom élő munkásait s a tudományos és gyakorlati élet tollforgató, irodalmilag is működő egyéneit fogja felölelni, akik még, vagy egyáltalán nem kerültek a Szinnyei-féle lexikonba, vagy akiknek e vállalatban megjelent életrajza kiegészítésre szorul. E feladat minél tökéletesebb megoldás elsősorban az írók saját közreműködésétől függvén, a M. Tud. Akadémia főtitkári hivatala felkéri nemzetünk minden irodalmi téren is működő tagját, hogy életrajzi adatait és irodalmi működésének jegyzékét közvetlenül a szerkesztő czímére (Budapest, VIII., Magyar Nemzeti Múzeum) beküldeni sziveskedjék. Az önéletrajznak ki kell terjeszkednie az író születése pontos idejétől kezdve minden fontosabb külső eseményre, közéleti tevékenységének minden főbb mozzanatára és esetleg azokra a belső élményekre is, melyek irodalmi működésére hatással voltak.

Az irodalmi munkásságot illetőleg fel kell sorolni, hogy mely hirlapokba, mely években, minő minőségben (pl. belső munkatárs) s minő tárgyakról (pl. vezérczikkek) irtak; a bel- és külföldi tudományos és szakfolyóiratokban közölt főbb czikkek czíme az egyes folyóiratok czímei alatt évrendben sorolandó fel s ugyancsak évrendben sorolandó fel az önálló kötet vagy füzet alakjában megjelent eredeti és fordított, magyar vagy idegen nyelvű művek czíme, a megjelenés helye és éve feltüntetésével (Pl. Budapest, 1908.) Végül a szerzőnek egyes folyóiratokban vagy lapokban használt álnevei- és betűjegyeinek felsorolása.

Szabó Zoltán:

A tudós szomorúsága

Párizs, április.

A tudós naponta átkelt a Szent Mihály-útján, majd gyalog és magánosan átment a Luxembourg-kerten. A járókelők mind ismerték errefelé és mosolyogva köszöntek az öregúrnak, aki harmonika-nadrágjában mindig ugyanazt az útat tette meg naponta, hogy elérje kicsiny laboratóriumát, melyhez minden alkalmatlansága ellenére ragaszkodott, mely az *Institut Catholique* kertjében állt. Kicsiny faház, hasonlatos inkább egy kertész faalkotmányához, melyben szerszámait tartja, semmint egy kémiai és fizikai laboratóriumhoz. A ház meg-megremegett, ha teherautó ment az úttesten át a kert előtt, de a tudóst ez nem zavarta abban, hogy itt folytassa precíz méréseit és kísérleteit. Később is, mikor már pompásabb laboratóriumot építettek neki, gyakran visszatért ide. Neve sokkal kevésbé ismert, mint Marconié, de ha ő nem él és nem dolgozik a kis faházban, a rádió talán még ma is tudományos laboratóriumok érdekes játékszere s nem közszükségleti cikk. Edouard *Branly* nem foglalkozott magával a rádióval, de ő találta fel a kohérert, mely később Marconinak és a többieknek módot adott arra, hogy a rádiót tökéletesítsék s az végül is közhasználati cikké váljék. A tudós, francia szokás szerint, megtalálta a küszöböt és aztán másoknak engedte át azt a dicsőséget, hogy továbbjussanak. Az aligha fájt neki, hogy mások eztán közismertebbek lettek a rádió körül szerzett érdemeik miatt, mint ő.

De most, hogy mint aggastyán, közel századik esztendejéhez meghalt, az ujságok azt írták róla, hogy életének utolsó idejét elkeserítette az, amihez ő segítette az emberiséget, a rádió. Moziban is csak egyetlen egyszer volt ezerkilencszázban és a lakásába sem szereltetett fel rádiókészüléket. A rádiót nem szerette vagy *napjaink* rádióját csupán?

A tudós kerülte a rádiót, talán, mint egy bűnjelet. S ha valaki arra az élményre gondol, aminek emberséges ember ma oly sokszor s oly fájdalommal részese, arra, hogy mit hall az, aki leül a technika e vívmánya mellé, megforgatja a tárcsákat és hallgatja a hangerősítőből kiáradó európai zűrzavart, talán nem is csodálkozik e kitagadáson? Mit érezhetett a nagy aggastyán látván, hogy mi lesz a rádióból, mint lesz a propaganda üvöltő kürtje, mint lesz a zene csendes hangjainak és viharzó hullámverésének közvetítője mellett a butaság és a düh fegyvere is, mint lesz az uszítás eszköze és mint lesz az első fegyver, mellyel tulajdonképpen a világtörténelem legveszedelmesebb háborúját megnyitották. Mit érezhetett annak a láttára, hogy itt egy nagyszerű eszköz termett s e nagyszerű eszköz alkalmas minden bűnre az emberiség ellen s az ellen is, hogy az élet elviselhető maradjon a földön? Mit érezhetett volna, ha esténkint leült volna a rádió mellé, melybe immár nincs beépítve az ő találmánya, de mely az ő találmányán is épül és hallgatta volna a metropolisok soknyelvű káoszát? Talán azt, hogy ez a készülék, ez a furcsa, lámpás, drótos készülék, mely arra lett volna hivatva, hogy régi igazságokat új erővel hirdessen, hogy továbbadja a dalt és a jóakaratú emberek szavát, ime egyetlen Bábellé tette Európát, mely alatt a technikával és hangszórókkal felerősített indulatok káoszában nemcsak az van veszélyben, ami jó lehetne, hanem az a jó is, ami van. Sőt az is, ami volt. Mit érezhetett, látván, hogy az első tüzet a rádió okádta ebben a háborúban? Talán az jutott eszébe, hogy végzetesen téves volt a *sorrend?*

Mert először az embert kellett volna feltalálni, aki a rádióval élni tud és csak aztán az eszközt, a rádiót. Mondják, hogy szomorúan várta a halált, a legnagyobb csalódásban volt része, amiben alkotónak része lehet, mert azok, *akiknek adott, nem voltak méltók ez adományra.* Persze, gondolhatta volna az ember, hogy Európa akkor válik földrészből hazává is, ha a technika ezt elősegíti, ha kiki hallja a másik hangját, ha kiki könnyedén meglátogathatja a távoli szomszédot? És mi lett mégis. A kevés európai konvenció akkor kezdett igazán elbomlani a tömegekben, mikor az a félelmes hang, mely a rádióban engedelmesen szolgál, nem a jobbnak, hanem a hatalmasabbnak, eljuthatott mindenkihez. S ha nem országról és földrészről beszélünk, hanem kevesebbről csak, egy kis közösségekről csak —, mit tett, mire adott alkalmat ez a szörnyű-szép találmány? Még odahaza hallottam egyszer, hogy egy falu jegyzője, büszkén arra, hogy mennyire halad a korral, beszerzett egy hatalmas rádiót. Háza tetejére hangszórót szereltetett, a kisbírót felmentette a dobolás és „közhírré tevés" kötelessége alól. Ma déli harangszó után maga mondja be a szükséges tudnivalókat a falu népének. Rossz elképzelni is, hogy hatol be a hatalmas hangszóró bömbölése a lezárt ablakokon, hogyan menekülnek a gólyák a kéményekről ez új szörnyűség elől, hogyan tölti be totálisan az *egy hang*, az egyetlen egy érces és kemény hang a hálószobákat, a konyhákat és mellékhelyiségeket, a csűröket és kerteket, a réteket és udvarokat. Az egyetlen egy hang, mellyel nincs vita, mely elől nincs menekülés s mely ott szól hatalmasan, mint valami szörnyű gépi hatalom jelképe, a jegyzőház tetején.

— Ez lett belőle! — gondolhatta bizalmatlanul az aggastyán közel a halálhoz — ez lett belőle! Kapocs helyett lánc, összekötő erő helyett szétválasztó eszköz, emberség hirdetője helyett gyűlölet kimélyítője. Eszköz, mellyel minden bűnt széppé lehet magyarázni, eszköz, mellyel el lehet hitetni a feketéről, hogy fehér és a fehérről, hogy fekete. Eszköz, mely eloszlatja a tudatlanság boldogságát és meggyilkolja a tudás óvatosságát! Eszköz, mely hatalmasan terjeszti a félműveltséget és hetykeséget, eszköz, mely megöli a haladás alapját, a nagy dolgokkal szemben érzett alázatot. Eszköz, mely elhiteti a tudatlan emberrel, hogy tud valamit, gőgössé teszi és követelővé. Eszköz, mely a félműveltnek lehetővé teszi, hogy büszke legyen a félműveltségére, ahelyett, hogy szégyelné. Amíg nem volt, nagy általánosságban csak egészen szellemi dolgoknak volt hatalma az emberek tömegének lelkein, a vallásnak, a hitnek. Mikor megjött az állam hatalmasainak vagy a pénz hatalmasainak mód nyílt arra, hogy hatalmuk legyen immár necsak a polgárokon, hanem a *lelkeken* is, azt is csavarhassák, forgathassák a maguk esetleg jó, de nem mindíg jó célja szerint. A bűvészinas példája kísértetiesen megismétlődött. A rádió egyik legalaposabb eszköz lett arra, hogy megölje a tiszteletet a tudomány iránt, mely neki életet adott. A nagy aggastyán békétlenül szállhatott a sírjába, távol a várostól, távol a Szent Mihály-útjától, távol a Luxembourg-kerttől, a párizsi tájtól, melyen át minden nap munkába ment. Mindezektől *az a* háború üzte el, melynek kitörése körül és előkészítése körül a rádiónak főbenjáró szerepe volt. Este hét órakor halt meg. „Kilenc órakor — írta az egyik francia lap — szellemének leánya, a rádió adta hírül a világnak a megmérhetetlen veszteséget, melyet a francia tudomány szenvedett."

Parragi György:

A szövetségesek háborús céljai – német megvilágításban

A jelenlegi háború kitörése óta folyóiratok, ujságok állandó és lekerülhetetlen cikktémáját jelenti a hadviselő felek háborús céljainak megvitatása. Nemcsak publicisták foglalkoznak ezzel a problémával, világítják meg minden oldalról a háborús célokat, hanem a vezető államférfiak beszédeikben is minduntalan visszatérnek erre a fontos kérdésre. Megállapíthatjuk, hogy a fizikai háborúval párhuzamosan folyó úgynevezett pszihológiai háborúnak a háborús célok fejtegetése a legfontosabb fegyver.

Amikor a lengyelországi hadjárat az 1939 szeptember 28-iki német-orosz határegyezménnyel virtuálisan befejeződött, Hitler október 6-iki beszédében kifejtette azokat a feltételeket, amelyek mellett Németország hajlandó lenne pontot tenni a szeptember elsején megindult háború után. Beszédében követelte többek között a középeurópai kisebbségi kérdéseknek átköltöztetés útján való rendezését, a német érdekek biztosítását Kelet-Európában. Úgy a szeptember 28-i német-orosz megegyezésnek, mint az október 6-i Hitler-beszédnek legjelentősebb tétele az volt, hogy *az új keleteurópai rend meghatározása és felépítése csak Németország és Oroszország közös feladata lehet.*

Még világosabban beszélt Németország háborús céljáról Hitler ez év január 30-i beszédében, amelyben határozottan leszögezte, hogy Németország háborús célja: *a német Lebensraum biztosítása Közép-Európában*, ahol a németek teremtettek kultúrát, civilizációt és ahol nem tűrik külső hatalmak befolyását.

Ezt követőleg a Frankfurter Zeitung sugalmazott cikkében rámutatott arra, hogy a német Lebensraumnak, nemzeti, gazdasági és európai célkitűzései vannak, amelyeknek beteljesedését várja a harmadik birodalom a „nyugati plutokráciák" ellen folytatott háborúban.

Mit akarnak a szövetségesek?

A háború első szakaszában, különösen angol részről, nyomatékosan hangoztatták, hogy *a szövetségesek különbséget tesznek a nemzetiszocialista rendszer és a német nép között.* Nem kívánják a német nép megsemmisítését, brutális leverését, csupán a nemzetiszocialista rezsimet kívánják egy új demokratikus német kormányzattal helyettesíteni *Chamberlain* miniszterelnök egyik alsóházi beszédében kijelentette, hogy Anglia nem a német nép, hanem a nemzetiszocializmus ellen harcol.

Azóta azonban megértük a háború féléves fordulóját, sőt már azon is túl vagyunk. Az angol közvélemény, amely eleinte idegenkedve látta, hogy Franciaországban a sajtó és ennek nyomán a közvélemény *egyre inkább a régi richelieui külpolitika vizeire vitorlázik* és ennek nyomán a közvélemény egyre hangosabban követeli Franciaország *„természetes határainak"* mindenekelőtt a rajnai határnak visszaállítását, a háborúnak mostani új fázisában *egyre inkább közeledik a háborús célok felfogása tekintetében a francia közvélemény álláspontjához*, amelynek klasszikus kifejezője volt a mult világháborúban és a békekonferencián *Foch* marsall, aki, mint ismeretes, főtámogatója volt a rajnavidéki német szeparatizmusnak, a német egység szétbomlasztásának és akinek szinte naponként idézik most hiressé vált jelszavát: *Franciország csak a rajnai határ révén szerezheti meg biztonságát és a rajnai határ biztosítja Franciaország uralmát Közép-Európa felett.*

A francia sajtóban gyakran találkozunk *egy új westfáliai béke utáni követeléssel*, egy *Szuperversailles* megteremtésének hangoztatásával. Kétségtelen, hogy a német egység szétrombolására való szándék ma sokkal erősebb, mint volt a világháború alatt és ezért nemcsak szélsőséges francia soviniszták, de nacionalista szocialisták is az az álma, hogy Németországot széttörjék úgy, mint ahogy 1648-ban a westfáliai béke által *Mazarin* és társai tették.

A szövetséges háborús célok német megvilágításban

Német vezető körök *a legkevésbbé sem titkolják a német közvélemény előtt az angol és francia sajtónak egy Szuperversailles mellett felsorakozó felfogását*, sőt nagyon ügyesen a saját érdekeik és propagandájuk szolgálatába állítják a szövetségesek e megnyilatkozását. Legutóbb a Harmadik Birodalomnak egyik reprezentatív politikai folyóirata, a *Volk und Reich* legfrisebb száma minden cikkét ennek a kérdésnek szenteli. Neves német publicisták világítják meg a német nyilvánosság számára a szövetségesek háborús céljait és többek között ezeket írják:

„Anglia és Franciaország mégegyszer meg akarják szervezni Európát Németország megsemmisítése által. Ez a magja annak a sok vágygondolatnak, amelyek háborús ellenfeleink táborában egyszer „háborús célok", másszor „békecélok" név alatt nyernek lecsapódást."

A folyóiratban Hermann *Raschhoffer*, a prágai német egyetem magántanára ismerteti a *szövetséges állítólagos középeurópai háborús céljait* és ezekről a következőket írja:

„Úgy az angol, mint a francia kormány mindeddig elkerülte európai háborús céljainak pregnáns kifejezésre juttatását. Igaz, hogy különösen francia részről hangzottak el bizonyos célok: Lengyelország, Csehszlovákia, Ausztria visszaállítása, azonban hallgattak arról, hogy milyen formában és a birodalommal milyen kapcsolatban kívánják e célokat elérni. Hivatalosan erről nem közölnek közelebbit. A birodalomra vonatkozóan is hiányzik minden konkrét célzás, ebből azonban *tévedés volna arra következtetni, hogy nincsenek messzemenő terveik és szándékaik.*"

Raschhoffer megállapítja azt is, hogy *Bastid* volt francia miniszter, a külügyi bizottság volt elnöke,

Békés üdülést és gyógyulást talál
SZLOVÁKIA fürdőhelyein
Díjtalan információval szolgál, valutát és vízumot szerez szobát és penziót biztosít Ibusz és fiókjai Continental. Szlovákia hivatalos idegenforgalmi irodája. Budapest, V. ker. József nádor-tér 8. Telefon 182-062
Állami fürdők, magasalatu gyógy- és üdülőhelyek: CSORBATÓ 1350 m. Hviezdoslav- TÁTRALOMNIC 950 m Grand- KÖPATAKI TÓ 1750 m. Enzyan- FENYŐHÁZA Bratislava-szállodák
SZLIÁCS, szív-, ideg- és nőibetegségek
TÁTRA-OTTHON Dr. Reichart családi penziója.
KORITNICA fürdő 900 m. t. sz. f. betegségeket gyógyít. mint KARLSBAD

NEM ESZI MEG
a moly értékes szőrméit, ha
Müller
szőrcsnek telefonál.
Díjtalan elhozatal. Szakszerű gondozás
Telefon: 189-534.

visszautasította azt a feltevést, mintha a brit és a francia kormány kötelezettséget vállaltak volna arranézve, hogy az utolsó négyzetméterig úgy állítsák vissza Lengyelországot, Csehszlovákiát és Ausztriát, ahogy azt Versaillesben megteremtették. „Sem Chamberlain, sem pedig Daladier nem proklamálták a „status quo-nak ezt a kísértetét", ezt az alapvető babonát" — idézi Raschhoffer Bastidot. „Nem kétséges azonban, hogy e „Németország által elnyomott országoknak" valóban nemzeti és önálló létét kívánnak biztosítani. Azonban *sohsem jelentették ki, hogy Európa jövendő térképének szolgai módon meg kell ismételnie 1919 határozatait"* — írja a *Volk und Reich*.

Bastidhoz hasonlóan nyilatkozott Raschhoffer szerint *Duff Cooper*, volt brit hadügyminiszter, amerikai körútja során. Duff Cooper tervei szerinte abban csúcsosodnak ki, hogy *Dél-Németország katolikus részeit az Ostmarkkal egy dunai állammá, valószínűleg egy monarchiává kell összeforrasztani."*

Jellemzőnek tartja Raschhoffer ezzel kapcsolatban az *Ere Nouvelle* igazgatójának londoni előadását, amelyben síkraszállt Nagy-Németország felosztása és egy dunai konföderáció megteremtése mellett. Hasonló irányban mozog a *Volk und Reich* cikke szerint a *Journal* vezércikkírójának, *Bailby*-nak fáradozása, aki szerint az egyetlen lehetséges francia középeurópai politikát Charles *Maurras*, az *Action Française* királypárti francia lap neves cikkírója, a francia akadémia tagja formulázta meg.

Raschhoffer a következőkben ismerteti Charles Maurras középeurópai programját:

„Németországot fel kell osztani. A mult világháborúban a franciák elkövették azt a hibát, hogy elmulasztották Németországot szétbomlasztani egy sereg kis államra, amelyek közül néhány valószínűleg Franciaország szövetségese lett volna."

Andresz, Bürckel, Clodius és Horstenau látogatásai

A Nemzetközi Vásár alkalmából Budapesten tartózkodó *Andresz* Ivo jugoszláv kereskedelmi miniszter szombaton délelőtt megtekintette a nemzeti és szabad kikötőt. Magyar részről *Algyai-Hubert* Pál államtitkár kalauzolta a jugoszláv minisztert, akit több jugoszláv előkelőség és újságíró kísért.

Vasárnap délben *Karafiáth* Jenő főpolgármester a Szent Gellért-szállóban villásreggelit ad *Andresz* Ivo jugoszláv kereskedelmi miniszter és felesége tiszteletére.

Ugyancsak a Nemzetközi Vásár alkalmából Budapestre érkezett *Bürckel* körzetvezető s részt vett *Varga* József kereskedelem- és iparügyi miniszter villásreggelijén, amelyen jelen volt *Glaise von Horstenau* ny. miniszter, tábornok és *Clodius* követ. Részt vettek még a villásreggelin *Erdmannsdorff* budapesti német követ, továbbá *Tasnádi Nagy* András, a képviselőház és a Magyar—Német Társaság elnöke, *Radocsay* László igazságügyminiszter, *Zsindely* Ferenc államtitkár a miniszterelnök képviseletében, *Wörnle* János, a külügyminiszter állandó helyettese, *Szily* Kálmán államtitkár, *Nickl* Alfréd rendkívüli követ, meghatalmazott miniszter és *Kozma* Miklós ny. belügyminiszter és más előkelőségek. Bürckel körzetvezető pénteken az esti órákban gépkocsin visszatért Bécsbe.

A Budapesten tartózkodó Clodius követ szombat délelőtt Nickl Alfréd rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter társaságában kihallgatáson jelent meg gróf *Teleki* Pál miniszterelnöknél. A két gazdasági szakértő hosszasan tanácskozott a miniszterelnökkel.

A Magyar Külügyi Társaság szombaton délben *Glaise-Horstenau* tábornok és *Clodius* rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter tiszteletére villásreggelit adott, amelyen a német vendégeken kívül *Tasnádi Nagy* András titkos tanácsos, a képviselőház elnöke, *Kenéz* Béla titkos tanácsos, a Külügyi Társaság alelnöke, vitéz Leveldi *Kozma* Miklós titkos tanácsos, volt miniszter, az MTI elnökigazgatója, *Fabinyi* Tihamér titkos tanácsos, báró *Vay* László titkos tanácsos, *Wulff* Olaf titkos tanácsos, *Wörnle* János rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter, a külügyminiszter állandó helyettese, *Kernter* Kálmán ny. államtitkár, *Eöttevényi* Olivér, a Külügyi Társaság ügyvezető társelnöke, *Horváth* Jenő egyetemi tanár, *Fluck* István min. osztálytanácsos, *Drucker* György, a *Külügyi Szemle* szerkesztője, von *Massenbach*, Glaise-Horstenau tábornagy adjutánsa, *Weisse* német követségi titkár, *Heylmann* Ottmár, a Külügyi Társaság igazgatósági tanácsosa vettek részt.

Andresz Iván jugoszláv kereskedelemügyi miniszter tiszteletére a *Gyáriparosok Országos Szövetsége* adott szombaton este a Gellért-szálló különtermében közel százterítékes vacsorát, amelyen részt vett *Varga* József miniszter s a magyar politikai és gazdasági élet számos kiválósága, valamint jugoszláv részről a miniszter kísérete és a jugoszláv követség tisztviselőkara, élén *Rasics* budapesti jugoszláv követtel. *Chorin* Ferenc, a GYOSZ elnöke köszöntötte fel a jugoszláv vendégeket, akiknek nevében Andresz miniszter válaszolt.

Antal István beszéde Esztergomban a mai Széchenyiről

Az esztergomi *Széchenyi Kaszinó* szombaton este ünnepi keretek között tartotta meg *Széchenyi-emlékvacsoráját*, amelyen a serlegbeszédet *Antal* István igazságügyi államtitkár mondta. Az emlékvacsorán megjelentek *Radocsay* László igazságügyminiszter, *Ghiczy* Dénes igazságügyi államtitkár, *Vladár* Gábor titkos tanácsos, kúriai tanácselnök, dr. *Lutilszky* Jenő miniszteri osztályfőnök, *Kunder* Antal titkos tanácsos, ny. kereskedelemügyi miniszter, Esztergom város országgyűlési képviselője, *Frey* Vilmos főispán, valamint Esztergom város és a vármegye vezetői.

Antal István államtitkár Széchenyi István államférfiúi és nemzetvezetői jellemrajzát mélyenszántó szavakkal vázolta, majd azt fejtegette, hogy *Széchenyi István tanításának minden időre érvényes igazságai mit követelnek a jelenlegi helyzetben a magyar nemzettől?* Több mint száz esztendő mult el Széchenyi fellépése óta, de a történelem megismétlődése ma szinte ugyanazok elé a problémák elé állít bennünket, mint amelyekkel az ő nagy lelke viaskodott. Ma is ingatag Európa vesz körül bennünket. Átmeneti korban élünk, amilyen Széchenyi kora is volt és szenvedjük az ilyen korok minden politikai és lélektani velejáróját; *a bizonytalanságot, a nyugtalanságot, az egyensúlytalanságot* és a társas együttélés megszokott formáinak átalakulását. A jövőt ma még homály fedi előttünk, de nekünk e ködhomály felett is választ kell adnunk két kérdésre, amelyekre Széchenyi István a maga korában határozott választ adott. Ez pedig az, van-e történelmi elhivatása ebben az átalakulás válságai közt vajúdó Európában a magyar nemzetnek és ha igen, „nemzeti virtusainak" belső értékénél fogva alkalmas-e e hivatás teljesítésére?

— Európai hivatásunk *a változatlan szentistváni hivatás*. A magyar nemzetnek kell átvenni itt a Kárpátok medencéjében *azt a szerepet, amely e helyen valamikor a Habsburgok koncepciójának történelmi létjogosultságot adott*. A történelem azt bizonyítja, hogy ezt a hivatást itt a Duna medencéjében, a különböző fajú, nyelvű, szellemiségű népek e széthúzó tarka konglomerátumában más nép, mint a magyar, teljesíteni nem tudja. A mai nemzedék előtt egy nagy feladat áll: meggyőzni Európát és meggyőzni a világot, hogy *a szentistváni haza újjáépülése* bár jogos és elvitathatatlan történelmi érdeke a magyarságnak, de talán ennél is nagyobb *érdeke Európának és az egész kultúrvilágnak*. Különös jelentősége van e gondolatok hangsúlyozásának ma nemcsak kifelé, de azért is, mert *sajnos, bent az országban is megállapítható egyes rétegeknél a defetizmus bizonyos fajtája, amely lelki függetlenségünk rovására hajlandó volna engedményeket tenni s őseredeti tisztaságától megfosztani a magyar nemzetvezetői géniuszt*

— Széchenyi István másik kérdésére is, hogy vajjon a magyarság *„nemzeti virtusainak"* mai birtokállománya alkalmassá teszi-e a nemzetet mai európai missziójának betöltésére, azt kell válaszolnunk, amit Széchenyi válaszolt: igen, de *előbb meg kell reformálni önmagát*, megreformálni főként *lelkileg*. E reform alapgondolata is ugyanaz, ami Széchenyi tanításának alapgondolata volt: *a keresztény idealizmus és az abból fakadó krisztusi szolidarizmus* szellemének következetes érvényesítése állami berendezésünk, nemzeti intézményeink, népnevelésünk, kultúrpolitikánk s társadalmi és gazdasági tevékenységünk minden életnyilvánulásában, amely *egyenlő jogot ad az élethez*, a fejlődéshez, a boldogsághoz e haza legkisebb fiának is. E principium egyet jelent *az alsóbb, dolgozó néprétegek erkölcsi és anyagi felemelésével*.

— Széchenyi életrajzírói megállapítják, milyen mélységes *vallásos hit* lakott a lelkében és ez a hit találtatta meg benne az utat fajtájához és annak szeretetéhez is. Ez ébresztette fel benne *a faji sorsközösség tudatát*. Ő volt az első magyar államférfi, akinél a magyar faj nagy életkérdései konkrét politikai és társadalmi vezető eszmévé váltak és így valóságos szellemi *előfutárja és úttörője lett* — Antal István szerint — *annak a politikai eszmevilágnak*, amely egy évszázaddal később *a magyar faj öncélúságára* építette fel a modern nemzeti program cselekvő rendszerét. A krisztusi tanítás után haladva kell megtalálni az utat a magyar faj életéhez s a megoldatlan nagy magyar problémákhoz. Ha ezt az utat megtalálták s a problémák megoldásához *Széchenyi István bátorságával és hitével fogunk hozzá*, hűséges sáfárjai leszünk a legnagyobb magyar szellemi örökségének.

Rákóczi fejedelem rodostói házának ereklyéi a Budapesti Nemzetközi Vásáron

Kassának, a Nagyságos Fejedelem városának hazatérésével új tápot kapott a magyarság szíve mélyében gyökerező Rákóczi-kultusz. Ez indította arra *Hallóssy* Istvánt, a Nemzetközi Vásár ügyvezető-igazgatóját, hogy helyet adjon az *Idegenforgalmi Hivatal pavillonjában* a rodostói Rákóczi-ház Kassára került nemzeti ereklyéi közül néhány *műtörténetileg értékes* darabnak.

A Rákóczi-ház felé az 1905-ös nagy Rákóczi-ünnepségek idején fordult erőteljesebben a figyelem. Jóemlékű *Thaly* Kálmán egy rodostói kirándulása után felvetette a gondolatot, hogy az akkor már omladozó állapotban lévő rodostói ház értékes részeit haza kellene hozni. *Edvi-Illés* Aladár festőművész ki is ment Rodostóba és a helyszínen készített terveket, amelyeknek alapján Kassán akarta rekonstruálni Rákóczi ebédlőházát. A terv rövidesen annyit haladt előre, hogy *Móricz* Péter drinápolyi konzul április 25-én Rodostóba érkezett a Műemlékek Országos Bizottságának megbízásából és *3000 frankért megvásárolta a tulajdonosoktól az ebédlőház díszes szobáját*. Így kerültek Kassára a művészileg alig felbecsülhető értékű ebédlőrészek, *a 14 ablak, lépcsőrácsozat, a bejárat feletti festett fatrészlet, egy faragott tükörkeret* és más részletek, amelyeknek alapján a kassai rekonstruálás lehetővé vált. De közbejött a világháború, az összeomlás és Rákóczi városa idegen kézre került. A drága relikviák a húszéves rabságot a kassai várbástya pincéjében, faládákban elrejtve vészelték át, míg a visszatért Kassa múzeumának igazgatója, dr. *Mihalik* Sándor napvilágra nem hozta őket. Dr. *Pasteiner* Gyula, a vidéki múzeumok központi főigazgatója és dr. *Gerevich* Tibor, a Műemlékek Országos Bizottságának elnöke azonnal hozzáfogott, hogy a régi álmot valóraváltsa. Megbízták dr. *Lux* Kálmán műegyetemi magántanárt, a Műemlékek Országos Bizottságának műszaki tanácsosát a rekonstruálási tervek és a költségvetés elkészítésével. Így remélhető, hogy rövidesen megvalósul a sokáig húzódó, immár 35 éves terv: *a rodostói ház felépülése Kassán*.

Tengerre néző ablakok...

A küszöbönálló rekonstruálással kapcsolatban beszéltünk *Lux* Kálmán tanárral, aki a tervekről a következőket mondotta:

— A rodostói ház, Rákóczi fejedelem ebédlőháza, aránylag kicsi épület: mindössze tizenöt méter magas. *Tizennégy kettős ablaka nézett a Márvány-tengerre*, szinte az egész ház csupa ablak.

— Kassán az úgynevezett Hóhérbástyának egyik földszintes épülete fölé helyeznénk el az ebédlőházat, olyan környezetben, hogy *kicsisége mellett is kidomborodjék jelentősége*. Körülötte óriási szabad tér van, amelynek parkosítását a főváros vállalta magára.

— A legfontosabb és legérdekesebb része a rodostói háznak a 9×6×4 méteres *ebédlőterem*. A kassai hástva első emeletének magasságába kerülnek az alárendeltebb jellegű házrészek. Ezekben helyezzük el majd azokat a koszorúszalagokat, amelyek a székesegyház Rákóczi-sírboltját teljesen megtöltik és már szétporladoznak.

A fejedelem kezemunkája

A felső emeleten foglal helyet az eredeti részekből rekonstruált ebédlőterem. Ennek a teremnek minden négyzetcentimétere elbájoló, tiszta művészet, dúsan tarkítva perzsa motívumú virágdíszítésekkel. Az ablakok mindegyikéről külön órákat lehetne beszélni.

— Ezek a gipszrácsos ablakok a gipszkeretbe illesztett, mozaikszerű színes üvegekkel, amelyek ma már patinás színjátékot mutatnak, legszebb részei a teremnek. Középükön színes virágcsokrok. Az ablakokat díszes gipszoszlopok szegélyezték, amelyek egy párkányzatot tartottak. Felette tompított színezésű, rendkívül ízléses frízek, az ablakok közeiben pedig virágornamentikával ellátott fríz futott, reliefszerű, világosrózsaszín és kék virágcsokrocskákkal. Az ablakközökben egy-egy gyümölcskosár eredeti színezéssel.

A kétrészes ablakok felső része alatt egy *deszkaszegély futott végig kézi festéssel, amelynek motívumai a fejedelem kezétől valók. Ugyancsak az ő kezemunkája a nagy almáriumfal pazar polychromiája*. Nagyon szép a pipatórium stukkódíszítése is.

Mintha a fejedelem most távozott volna...

— Az egész rekonstrukció 50.000 pengő költséget jelent — mondotta *Lux* Kálmán —, de ebben benne van a szúette részek, megrongálódott stukkók konzerválása is, amelyet nagy szakértelemmel dr. *Szentiványi* Gyula végez olyan különleges konzerválási eljárással, amely visszaadja a farészek eredeti tartósságát.

A Kassán lévő teremrészek tisztítás után — mint a vásáron is látható a három relikvián — olyan pompás színezéséűek, művészi díszítésűek, hogy a teljes rekonstruálás után a terem a maga patinás szépségében olyan lesz, mintha a Nagyságos Fejedelem csak az imént lépett volna ki az ebédlőből...

Rákóczi városa ezek szerint a közel jövőben olyan nemzeti kincsel, idegenforgalmi látványossággal gyarapodik, amely még inkább zarándokhellyé teszi Kassát.

Erős Gyula

Törökország hét év után újra önálló pavillonnal szerepel a Vásáron

Hétévi szünet után Törökország az idén újra megjelent érdekes pavillonjával a Budapesti Nemzetközi Vásáron, hogy tanujelét adja az új Törökország rohamos fejlődésének. *Celal Yerman*, a török kiállítási pavillon-bizottság elnöke, szombaton délután sajtófogadást tartott, amelyen jelen volt *M. Aziz Aksüye* követségi attasé, *Sedot Ezdinli*, a kiállítás vezetője, *Hakki Arman* tervező-mérnök, *Hüsnü Sabuncuoglu* bizottsági tag, továbbá *Pertev Cantenir* budapesti konzul is. *Celal Yerman* a fogadáson a következőket mondotta:

— Az a tény, hogy Törökország a nemzetközi vásárokon hivatalos formában résztvesz, nyilvánvaló bizonyítéka azon óhajnak, hogy *Törökország a török—magyar kereskedelmi kapcsolatokat fejleszteni kívánja*.

— Önök tudják, hogy mint a kereskedelmi világban, úgy *két nemzet viszonyában is a rokonszenv és bizalom képezik kereskedelmi forgalmuk biztos kiépítésének alapját*. Úgy vélem, hogy ezen érzelmek nem csupán gazdasági vonatkozásban érvényesülnek, hanem népeink minden rétege egyaránt átérzi azt. A kedvező gazdasági és földrajzi adottságok kereskedelmi kapcsolatainkra serkentően hatnak s ha még figyelembe vesszük, hogy a szomszédos és egymáshoz közelfekvő államok közti kapcsolatok többnyire a legszorosabbak és legtartósabbak, úgy minden bizonnyal osztani fogják véleményünket, miszerint országaink fentérintett kapcsolatai még kedvezőbben alakulhatnak.

— Őszinte kívánságunk, hogy *gazdasági kapcsolatunk fejlesztése tényekben is kifejezést nyerjen*, azon intézkedésünkből is kiviláglik, hogy csak nemrégen küldtük el szép hazájukba *mint kereskedelmi attasét, egyik legkiválóbb kollégánkat*, aki itteni működése óta nem tudja eléggé kifejezni örömteljes megelégedését, ama *barátian kedves támogatás miatt*, mely úgy a hatóságok, mint a gazdasági körök részéről munkája megkönnyítésében mutatkozik.

A török pavillon bejáratánál *Kemal Atatürk* képe fölött ott olvasható a török állam hat eszmei alapelve: *köztársasági, nemzeti, világi, népi, etatista, reformista*.

Vásári különvonatok

Az Államvasutak igazgatósága közli, hogy május 2-án legalább 500 utas jelentkezése esetében a következő vásári vonatokat indítja:

1. Kassáról Budapest keleti pályaudvarra. A menettérti jegy Kassáról 6.90 P, Miskolcról 5.50 P.
2. Szecsről és Lévárról Budapest nyugati pályaudvarra. A menettérti jegy ára Szecsről 5.50 P, Érsekújvár és Lévárról 4.60 P.
3. Losonc, Rozsnyó és Rimaszombatról Budapest Józsefvárosra. A menettérti jegy ára Losoncról 5.10 P, Rozsnyóról 6.50 P, Rimaszombatról 5.50 P.
4. Pécsről és Kaposvárról Budapest Józsefvárosra. A menettérti jegy ára Pécsről 6.50, Kaposvárról 5.80 P.
5. Miskolc, Eger és Gyöngyösről Budapest keleti pályaudvarra. A menettérti jegy ára Miskolcról 5.50 P, Egerből 4.80 P, Gyöngyösről 3.90 P.
6. Szombathelyről és Sopronból (Csornán át) Budapest keleti pályaudvarra. A menettérti jegy ára Szombathelyről 7 P, Pápáról 5.70 P, Sopronból 6.50 P.
7. Gyuláról és Orosházáról (Szarvason át) Budapest nyugati pályaudvarra. A menettérti jegy ára Gyuláról és Orosházáról 6 P, Mezőtúrról 4.80.

Fenti vonatoknál kizárólag a különleges menettérti jegyek érvényesek, amelyekben a vásár egyszeri megtekintésére is jogosító belépőjegyek ára bennfoglaltatik. A jegyek az utazás megkezdése előtt tintával vagy tintaironnal aláírandók. Szabadjegyek vagy más kedvezmények érvénytelenek.

Serédi hercegprímás megnyitotta az Oltáregyesület kiállítását

A több mint 70 éve fennálló *Budapesti Központi Oltáregyesület* 3407 darabból álló kiállítást rendezett különböző templomi felszerelésekből. A kiállítást szombaton előkelő közönség jelenlétében nyitotta meg dr. *Serédi* Jusztinián hercegprímás, akit *Mátray* Gyula pápai kamarás üdvözölt.

Fiatal, 2-3 évi gyakorlattal rendelkező
könyvelőt keresünk
munkabér elszámolásban és általános könyvelési munkában megfelelő jártassággal
Német és angol nyelv követelmény
Ford Motor r.t.
Budapest, V, Kossuth Lajos tér 18

WACHA JÁNOS
KALAPOSMESTER IV., MŰZEUM-KÖRÚT 43
ALAPÍTVA 1845.
Bel- és külf. férfi diratkalapok a legnagyobb választékban. Javítást vállalok.

I. o. puplin férfi
ING P 11.80
KOMNENOV PÁL IV., Bécsi-utca 2. sz.

Mit tartalmaz a polgármester negyedévi jelentése?

A város közellátásával foglalkozva megállapítja a polgármesteri jelentés, hogy a kenyérellátást afennálló kisebb-nagyobb nehézségek ellenére sikerült zökkenő nélkül megoldani. A lisztellátás azonban már nem volt zavartalan. Májusban és júniusban csak a fejadag egy részét tudta a közellátás a lakosság rendelkezésére bocsátani. A mosószappan kiutalások a szükséglet egy negyed részét sem fedezték, nem sikerült a város közellátási hivatalának biztosítania a lakosság zsiradékszükségletét sem.

A szarvasmarha vágási utalványok alapján forgalomba hozott marhahús mennyiség a lakosság hússzükségletének csak jelentéktelen részét fedezte.

Zavartalan volt a cukorellátás, a petróleumellátás, s egyre javuló tendenciát mutat a lakosság tejellátása is.

956 lakáskiutalás

A negyedév alatt összesen 1555 drb lakásigénylési kérelmet iktatott a lakáshivatal.

30 százalékkal többet, mint a megelőző negyedévben.

A beérkezett kérelmek közül 956 nyert a kérelmezőre kedvező elintézést (61 százalék). Állategészségügyi téren a helyzet az elmúlt év hasonló időszakához mérten lényeges javulást mutat. Fertőző megbetegedés ugyanis egyetlen esetben sem fordult elő.

Közel 2 millió utas

Az üzemek helyzetével foglalkozva megállapítja a jelentés, hogy ez év júliusában

a villamosok 167.253 km utat tettek meg.

Menetjeggyel utazott 1,287.713 személy, bérletjeggyel 592.124, azaz összesen 1,879.939 utas. Az előző év ugyanezen időszakában 1,598.816 utas utazott villamoson. A gépkocsiüzem július havi forgalma: Jeggyel utazott 383.369, bérlettel 290.524 személy, tehát összesen 673.893 utas, míg az előző év júliusába mindössze 448.107 utast szállítottak a közlekedési vállalat gépkocsijai.

Vízművek

A vízművek kérdésével foglalkozva kiderül, hogy a Tettyeforrás július havi vízszolgáltatása 174.287 m³, a karsztvízakna vízszolgáltatása 38.480 m³, a Tortyogói kalórikusüzem 94.342 m³, Tortyogói elektromosüzem 270.040 m³, Megyeri-uti kút 17.277 m³, a Hullámfürdő 16.039 m³.

Strandlátogatás

A Hullámfürdőben elfogyott 13.493 drb napijegy és 1.313 bérletjegy, a Balokányfürdőben elkelt 12.246 drb napijegy és 1.643 drb bérletjegy.

Üdülőszálló

A mecseki Üdülőszálló vendégforgalma az előző negyedévivel szemben lényegesen kedvezőbb képet mutat. Ennek oka egyrészt a vendégház megnyitásában, és a Tettye vendéglő házikezelésbe vételében, másrészt a főszezon beállásában rejlik. Hozzájárult a bevételek emelkedéséhez a penzió árak július elsejétől történt felemelése. A szállodai közönség 90 százaléka fővárosi. A többi 10 százalék egyéb vidéki város lakósaiból adódik.

A szállót május hónapban 237, júniusban 201, júliusban 226 vendég vette igénybe.

Az üzem bevétele (beleértve az étterem és kávéház, valamint a Tettye vendéglő bevételét is) a következőképpen alakul: május hónapban 136.926.65 forint, júniusban 88.877.29 forint, júliusban 149.119.02 forint, összesen 374.922 forint 96 fillér.

A községi temetkezési intézet a három hónap alatt összesen 36 temetkezést és 2 halottszállítást végzett.

Megalakult az ügyvédi kar csúcsszervezete

Az ország öt ítélőtáblájának területén működő ügyvédi kamarák megalakították az ügyvédség legfőbb szervezetét, az Ügyvédi Kamarák Országos Bizottságát. Ez a bizottság fog ítélkezni másodfokon az ügyvédség fegyelmi ügyeiben. A bizottság elnöke Kádár Miklós, a budapesti ügyvédi kamara főtitkára lett, alelnöke Várady Lajos, a győri kamara tagja.

BORKÉSZLETEK BEJELENTÉSE

A fogyasztásiadókról szóló 2.700—1948. I. b. P. M. számú rendelet alapján a város polgármestere felhívja a bortermelőket, hogy a város területén termelt mustot és a készített törkölybort, valamint a készletükben lévő óbor mennyiségét a szüret befejezését követő 4 napon belül a város javadalmi hivatalában (Városháza, I. em. 50. szám) délelőtt 8—12 óráig jelentsék be.

A bejelentésnek magában kell foglalnia a must tárolására szolgáló helyiséget és a must színét. (Fehér, siller, vörös.)

A bortermelők — amennyiben bornak (mustnak stb.) nagybani elárusításával, illetőleg kimérésével vagy kismértékben elárusításával iparszerűen nem foglalkoznak — az általuk, családtagjaik és szőllőmunkásaik által elfogyasztott saját termésű boraik után 50 %-os, a szőlőtörkölyre víz öntésével készített boraik után 75 %-os adókedvezményben részesülnek.

Azok a bortermelők, akik a kedvezményt igénybe akarják venni, kötelesek eziránti igényüket a kedvezményes adótétel mellett elfogyasztani kívánt évi bormennyiség megjelölésével a termés bejelentésekor bejelenteni.

A termelő bort 25 literen aluli mennyiségben csak akkor adhat el, ha kimérési vagy kismértékben elárusítási engedélye van. Az a termelő, aki ilyen engedéllyel nem rendelkezik, csak 25 literen felüli mennyiségben adhat el. Ezeket a bormennyiségeket is azonban csak úgy adhatja ki, ha a vevő az átvételkor az előírt szállítási jegyet az eladónak leadja.

A bejelentés elmulasztása a fogyasztásiadókról szóló 2.700/1948. I. b. P. M. számú pénzügyminiszteri rendelet 13. §-ának (6) bekezdésében foglalt rendelkezésekbe ütközik és a mulasztás elkövetőit jövedéki kihágás miatt a megrövidített vagy a megrövidítés veszélyének kitett adó, illetve adópótlék négyszeres összegétől annak nyolcszoros összegéig terjedő pénzbüntetéssel kell büntetni.

Új csata az őszi földeken

Alig mult el az új kenyér ünnepe, alig takarítottuk be az idei bőséges termést, melyet Isten után parasztságunk kemény, áldozatos munkájának köszönhetünk, a föld örök törvényei szerint máris új feladatainkkal kell szembenéznünk. Uj csata kezdődik, az őszi szántás-vetés csatája, jövőévi, lehetőleg még nagyobb darab kenyerünkért. Még többet kell termelnünk, mint az idén, hogy véglegesen megszűnjék a dolgozók kenyérgondja, feleslegünk is legyen, amiért gépet, nyersanyagot kapunk cserébe külföldről és még tovább emelkedjék életszínvonalunk.

Kétségtelen, hogy az új csata a nagyobb darab kenyérért kedvezőbb körülmények között indul, mint a felszabadulás óta bármelyik év őszén, hiszen a kormányzat segítő gondossága ma már a legtávolabbi falvakba is elér. A parasztságon múlik, hogy a maga megértő munkáját még fokozottabb mértékben adja hozzá a kormányzat céltudatos tervszerű erőfeszítéséhez, mellyel mezőgazdasági termelésünk s ezzel életszínvonalunk emelésén fáradozik. Hisszük, hogy megértésben, munkakedvben ezúttal semi sem hiány a parasztság részéről, meghallgatásra, alkalmazásra találnak azok a külföldi példákból leszűrt és gyakorlatilag jól bevált módszerek, amelyek nélkül lehetetlen korszerű mezőgazdasági termelést folytatni.

Mindenek előtt a géptől való idegenkedést kell legyőznie a magyar parasztságnak és összefogva, szántási szövetkezetekbe tömörülve, azon kell lennie, hogy gépi erővel szántsa fel egész területét a december 31-re kitűzött határidőre. Csak így valósítható meg mezőgazdasági termelésünk és közellátásunk sürgető parancsa, jövőévi kenyerünk érdekében: a három és félmillió hold kenyérgabonával bevetett terület.

A másik rendkívül fontos kötelezettség, amely termésünk minőségét van hivatva feljavítani: a vetőmag csávázása, megtisztítása a kártevőktől. A gazdajegyzők és termelési bizottságok mellett a népi szervezetek is belekapcsolódnak a csávázás ellenőrzésének nemzetgazdasági szempontból oly jelentős munkájába.

A holdankénti termésátlag fokozását szolgálja a kormány műtrágya-akciója, melynek során 5000 vagón szuperfoszfátot, illetve Péti sót bocsájtanak a gazdák rendelkezésére, hogy kenyérgabonánk minőség és mennyiség tekintetében egyaránt elérje a világpiaci színvonalat.

Uj csata indul, új eszközökkel és módszerekkel, az új kenyérért. A parasztság megnyugvással és bizalommal érezheti mindenütt a demokrácia segítségét. A dolgozó kisparasztság az élet és a munka egyetlen területén sincs magára hagyatva, a szakszerű tanácstól az anyagi segítségig minden támogatást megkap. A parasztság tudja ezt és erejét újra a földnek feszítve küzd a holnapért, sajátmagának és fajtájának felemelkedéséért, további boldogulásáért.

Három utca kap Pécsett *új nevet*

Pécs város törvényhatósági kisgyűlése szerdán ült össze, hogy letárgyalja a csütörtöki közgyűlésre kerülő és a kisgyűlés intéző hatáskörébe tartozó ügyeket. A kisgyűlés valamennyi közgyűlés elé tartozó ügyeket egyhangú jóváhagyás mellett bocsátotta a közgyűlés elé. A gyűlés intéző hatáskörébe tartozó ügyek közül jóváhagyták három pécsi utca elnevezését. E szerint a Puturluk-utca nevét Majtényi-utcára, a Meszes-telepi „A"-utcát Nemzetőr utcára, a „B"-utcát Kocsis István utcára változtatták. Az utcanevezések a szabadságharccal vannak kapcsolatban. Majtényi Ferenc 1848-ban a vármegye alispánja volt és kiállt a szabadságharc mellett. Kocsis István pécsi várkapitány megszervezte a pécsi nemzetőrséget, amiért a szabadságharc leverése után a Habsburgok börtönbe vetették.

A kisgyűlés kisebb fontosságú ügyek tárgyalásával ért véget.

Pécsett járt dr. Szentiványi Gyula,

a Műemlékek Országos Bizottságának főtitkára

Néhány napon át kiváló vendége volt Pécsnek, amennyiben itt járt dr. Szentiványi Gyula, a Műemlékek Országos Bizottságának főtitkára, aki a Pécsett található műemlékek állapotát vizsgálta felül s tesz róluk jelentést a Bizottságnak. Dr. Szentiványi Gyula látogatásakor felkereste a pécsi festőművészeket is s nagy elismeréssel nyilatkozott az itt folyó képzőművészeti életről. Külön kiemelte a Városi Múzeumban most kiállított Tury Nagy Sándor képeinek művészi értékét.

Új autóbuszjáratok

indulnak október 1-től

Székely Bertalan-úti járat.

Útvonal: Széchenyi-tér — Janus Pannonius-utca — Radonay-utca — Klimó-utca — Árpád-utca — Székely Bertalan-út — a Surányi Miklós-útig.

Megállóhelyek: Széchenyi-tér, Radonay-utca és Klimó-utca sarok, Aradi vértanúk-útja, György-utca, Székely Bertalan-út 7. szám előtt, Surányi Miklós-út.

Szakaszhatár: Széchenyi-tér — Aradi vértanúk-útja — Surányi Miklós-út.

Menetrend:

Oda: 7.30, Sz. 10.30, 13.30, 15.30, 17.30, 19.30.

vissza: 7.40, Sz. 10.40, 13.40, 15.40, 17.40, 19.40.

Bálicsi járat.

Útvonal: Széchenyi-tér — Zárcikköz — Apáca-utca — Kórház-tér — Makár-utca — Édesanyák-útja — Nyár-utca — Bálicsi-út — a Donátus elágazásig.

Megállóhelyek: Széchenyi-tér, Kórház-tér, Kiskirály-utca, Rókus-utca, Szülészeti klinika, Rodostó-utca, Donátusi-út.

Szakaszhatár: Széchenyi-tér — Szülészeti klinika — Donátusi-út.

Menetrend:

Oda: 6.15, 7.00, Sz. 10.00, 13.00, 15.00, 17.00, 19.00.

Vissza: 6.30, 7.15, Sz. 10.15, 13.15, 15.15, 17.15, 19.15.

Sz. — piaci napokon közlekedik.

Fenti járatokra tanuló havi-, felnőtt heti- és havijegyek kaphatók a forgalmi irodában (Városháza). Részletes felvilágosítás ugyanott

Sz. — piaci napokon közlekedik.8—20 óráig. Telefon: 25-95.

Köböl József a fővárosi thb. új elnöke

A főváros törvényhatósági bizottsága szerdán tartott rendes közgyűlésén választotta meg új elnökségét.

Bognár József polgármester megnyitó beszédében méltatta a lemondott elnökség eredményekben gazdag munkásságát és különösen kiemelte Szakasits Árpád volt elnök érdemeit. Indítványára a közgyűlés a köztársasági elnöknek a törvényhatósági bizottságban kifejtett eredményes alkotó és példaadó munkájáért jegyzőkönyvi köszönetet mondott.

Ezután titkos szavazással a törvényhatósági bizottság elnökévé egyhangúlag *Köböl* Józsefet választotta meg a közgyűlés. Alelnök lett *Dénes* Gyula és *Varga* Lajos.

Bognár József rövid felszólalása után *Köböl* József, a törvényhatósági bizottság új elnöke mondta el székfoglaló beszédét.

EMLÉKEZZÜNK

1848 SZEPTEMBER 30-ÁN

A Székesfehérváron táborozó Jellasich csapatok miatt már aggasztó a hangulat Budapesten. Az éjszaka számos gazdag polgár kincseivel együtt elfut a városból — írja az egyik hírlap —, a képviselőház mai ülésén az elnök kijelentette, hogy a néptömeget kell felfegyverezni a főváros védelmére. Ezen a napon kelt az a levél, amelyet egy Pécsett megjelenő németnyelvű hírlap közöl, amely szerint Petőfi Sándor az Egyenlőségi Körben ezt mondotta: az én kebleme: majdnem szétveti a haza iránti aggódás... Ragadjon mindenki amit tud: kapát, kaszát, vasvillát és mint vérszomjazó tigrisek rohanjunk a komisz Jellasich barmaira... Mentsük meg a hazát... Tovább nem folytathatta a szavait... Leborult az asztalra és sírt.

A szovjet film ünnepe október 1, 2, és 3-án **Új társadalom — új művészet.**

a Magyar-Szovjet Művelődési Társaság rendezésében az APOLLO-filmszinházban

OKTÓBER 1-ÉN: este 8 órakor díszelőadás. Bemutatásra kerül:

SZIBÉRIAI RAPSZÓDIA

Sztálin-díjas kitüntetett színes film opera. Bevezetőt tart: DR. GYETVAI JÁNOS főispán. Ünnepi beszédet mond: ALEXITS GYÖRGY államtitkár.

OKTÓBER 2-ÁN: délután 6 és este 8 órakor.

Tengerész becsület

Sztálin-díjas, ragyogó tengeri zenésfilm, lebilincselő, izgalmas műremek.

OKTÓBER 3-ÁN: délután 4, 6 és este 8 órakor.

Mese a tűzmadárról

Csodálatos színes, egész estét betöltő művészi rajzfilm, mesejáték.

A filmek mindegyike az egyén és közösség életének eggyéforrását szemlélteti. — A szovjet dolgozók nagy családjából kialakult művészek természetes alkotásai.

Független Néplap

A FÜGGETLEN KISGAZDA-, FÖLDMUNKÁS- ÉS POLGÁRI PÁRT NAPILAPJA

II. ÉVFOLYAM, 224. SZÁM. ÁRA: 60 FILLER PÉCS, 1948 SZEPTEMBER 30, CSÜTÖRTÖK

Az UNO napirendjére felvették a szovjet javaslatot

A nyugati hatalmak kilépnek az Egyesült Nemzetek szövetségéből? — A Szovjetunió javaslata a békéhez vezet

Az UNO közgyülése keddi ülésén elfogadta az irányító bizottságnak azt az ajánlatát, hogy tűzze napirendre a szovjet javaslatokat. A szabályok értelmében a javaslatokkal először a politikai bizottság foglalkozik.

A három nyugati nagyhatalom szerdán hivatalosan a Biztonsági Tanács elé terjesztette a berlini kérdést.

A Daily Herald szerint

Visinszkij

egyik angol nyelvű hetilapnak adott nyilatkozatában határozottan megcáfolta azt a híresztelést, mintha a Szovjetuniónak az volna a szándéka, hogy kilép az Egyesült Nemzetek Szervezetéből. Visinszkij határozottan kijelentette, hogy

a Szovjet nem hagyja el az Egyesült Nemzeteket, hanem továbbra is együtt dolgozik a világ többi népével.

A konzervatív

Daily Mail

azzal a javaslattal állt elő, hogy a nyugati hatalmak

lépjenek ki az Egyesült Nemzetek Szervezetéből és alkossanak külön szervezetet,

minthogy a Szovjetunió nem szándékozik az UNO-t elhagyni.

Kiszeljov

Bjelorusszia képviselője visszautasította a szovjet leszerelési javaslat elleni felszólalásokat. Adatokkal bizonyította, hogy ki felelős azért a helyzetért, hogy az Egyesült Nemzetek egyetlen fontos nemzetközi kérdést sem volt képes megoldani. Hangsúlyozta, hogy

az Egyesült Államok bizonyos körei világuralomra törekednek, új háborút készítenek elő,

sajtójuk a Szovjetunió és a népi demokráciák ellen uszít. Kifejezte azt a reményét, hogy a többség ismét megvédi az alapokmányt, mert „az egyhangúság elvének eltörlése az Egyesült Nemzetek azonnali összeomlását eredményezné" — mondotta.

Bevin beszédével foglalkozva, Kiszeljov visszautasította a Szovjetunió ellen irányuló ellenséges kitöréseket. Kimutatta, hogy a brit kiküldött semmibevette a tényeket.

Az UNO közgyülésén az általános vita során az angol-amerikai tömb képviselői továbbra is igyekeztek elhárítani a szovjet leszerelési javaslatot.

King kanadai kiküldött nem válaszolt a szovjet javaslatokra, sőt

lepiezetlenül követelte a fegyverkezés fokozását.

Dicsőítette a Marshall-tervet. Köztudomású, hogy a Marshall-terv irányítói mindent megtesznek a keleteurópai országok gazdasági helyreállításának és fejlesztésének megakadályozására. King mégis azt állította, hogy az Egyesült Államok és Kanada segíti ezeket az államokat. Kijelentette, hogy a nemzetek biztonságát csupán területi csoportok szerződéseivel lehet alátámasztani. A továbbiakban követelte, hogy az Egyesült Nemzetek gondoskodjék az ilyen területi egyezményeket kötött államok erkölcsi, gazdasági és katonai túlsúlyáról. Ez más szóval annyit jelent, hogy King támogatta Bevin javaslatát és

az Egyesült Nemzetek szétszakításának érdekében szólott.

Az angol kommunista párt

most közzétett nyilatkozata figyelmezteti az angol népet, hogy a béke vagy háború sorsa az ő kezében van. Hangsúlyozza a nyilatkozat, hogy

a Szovjetunió leszerelési javaslata a legbiztosabb út, amely a békéhez vezet. Anglia és a Szovjetunió együttműködött a háborúban, együtt kell működniök a béke problémáinak megoldásában is.

Megegyezés helyett azonban az angol és amerikai kormány növeli hadügyi kiadásait. A nyilatkozat végül a fegyverkezés megszüntetését, a szovjet leszerelési javaslatok elfogadását és az angol csapatoknak idegen területről való kivonását, végül a Szovjetunióval való együttműködést követel.

A moszkvai rádió

török és külföldi sajtóhangok nyomán foglalkozik Törökország gazdasági helyzetével és arra a megállapításra jut, hogy a török kormány által kötött egyezmény következtében

az ország egyre jobban elveszti függetlenségét.

A kormány ma már — írja az egyik török lap — ha akarná, sem tudná megállítani az amerikai áruk Törökországba özönlését és az ország természetes kincseinek olcsó pénzért való kiárusítását. —

Teljes mértékben Amerika gyarmatává váltunk.

Az északfranciaországi

bányász szakszervezet elnöke az Humanitében közölt cikkében azt írja, hogy a bányászok egységesen elítélik a kormány reakciós, háborút előkészítő politikáját. A bányaügyek intézésével megbízott miniszter a Marshall-terv kötelezi a bányászokra sérelmes rendeletek megalkotására.

A kormány nem ura többé saját politikájának.

Ha tíz napon belül nem vonják vissza a kormány sérelmes rendeleteit, Franciaország bányászai sztrájkba lépnek.

Az USA

igazságügyminisztériumának közlése szerint tanulmányozás alatt áll egy beadvány, amely vizsgálatot kér az amerikaellenes tevékenységet vizsgáló bizottság elnöke ellen.

A Newyork Herald Tribune párisi kiadása közli, hogy az etiopiai Semion tartomány lakossága fellázadt Hajlé Szelasszié

négus

kormánya ellen. Adova és Gondar között elkeseredett harcok folynak a népi erők és a kormánycsapatok között.

Magyarország újból kéri felvételét az UNO-ba

Károlyi Mihály, Magyarország párisi követe levelet intézett Trygve Liehez, az Egyesült Nemzetek főtitkárához, hogy az Egyesült Nemzetek jelenlegi közgyülése tűzze napirendre Magyarország felvételének ügyét.

Beismerésben van az Ordas bűnper harmadik vádlottja

Az uzsorabíróság munkástanácsa szerdán folytatta Ordas püspök és társai bűnügyének tárgyalását.

Varga Sándor főtitkár III. rendű vádlott a folytatólagos kihallgatás során elismerte, hogy az infláció idején feketén váltotta be a külföldről kapott dollárokat.

A külföldi dollárkövetelések bejelentésének elmulasztását is elismerte

és azzal védekezett, hogy ez csak fiktív követelés volt, ami nem látszott biztosnak. A sikkasztás vádját tagadta. A balatonföldvári villa vásárlására vonatkozóan azt adta elő, hogy értéktárgyai és ékszerei eladásából szerezte a villavásárláshoz szükséges pénzt.

A tárgyalást pénteken délelőtt folytatják.

Kivégezték

a móri szovjet emlékmű felrobbantóit

Két vádlott fegyházat kapott

A budapesti büntető törvényszék mint rögtönítélő bíróság szerdán kezdte tárgyalni Stumpf Alajos és társai, Stumpf Alajos, Harpauer György és Albrecht Imre, a móri szovjet emlékmű felrobbantóinak bűnügyét.

Stumpf Alajos elmondta, hogy 1944-ben egy német kémelhárító osztag parancsnoka megbízta az úgynevezett Dráva-légió szervezésével, amelynek feladata a dunántúli olajvidéken megkísérelt szabotázsakció letörése lett volna. A Németországba irányított leventékből válogatta ki a légió tagjait, 200 embert, majd ezekkel átvonult Jugoszláviába. Amikor onnan visszakerültek, a légiónál megmaradt nagyobb mennyiségű robbanóanyagot szétosztotta a volt légionáriusoknak, köztük Albrecht Imrének. Stumpf Alajos a továbbiakban elmondta, hogy ez év szeptember elején felhívta Albrechtet, hogy haladéktalanul küldjön neki Mórra robbanó anyagot. Ez meg is történt és szeptember 20-án Harpauer lakásán megtartották az első megbeszélést.

Első kísérletként a móri szovjet hősi emlékmű felrobbantását határozták el.

Ezután következett volna a MDP helyi szervezetének, majd a bányászüdülőnek a felrobbantása. Szeptember 24-én este összeállított négy csomag robbanó anyagot, felszerelte az időzítő készüléket és az egészet átadta öccsének és Harpauernek.

Stumpf János a merényletről azt vallotta, hogy Harpauerrel együtt

szeptember 24-re virradó éjszaka helyezték el a robbantó készüléket

a szovjet hősi emlékmű talapzatán és az időzítő készülékkel ellátott gyutacsot működésbe hozták.

Harpauer György vallomásában beismerte, hogy Stumpf Jánossal együtt helyezte el az emlékműnél a robbanó anyagot.

Albrecht Imre bevallotta, hogy szeptember elején kapott utasítást Stumpf Alajostól, hogy küldjön neki robbanó kockákat. Ennek eleget tett és a robbanó anyagot postán küldte el Stumpfnak.

Délután 3 órakor hirdetett ítéletet a rögtönítélő bíróság dr. Sarlós tanácsa. Bűnösnek mondta ki Stumpf Alajost, Stumpf Jánost, Harpauer Györgyöt robbanóanyaggal elkövetett bűncselekményben, Albrecht Imre vádlottat pedig robbanó anyag rejtegetésével elkövetett bűncselekményben és ezért

Stumpf Alajost és Harpauer Györgyöt halálra, a fiatalkorú Stumpf Jánost 10 évi fegyházbüntetésre, Albrecht Imrét pedig életfogytiglani fegyházra ítélte.

Az ítélet kihirdetése után a bíróság kegyelmi tanáccsá alakult át. A kegyelmi tanács Stumpf Alajost és Harpauer Györgyöt nem találta kegyelemre méltónak és így a halálos ítéletet azonnal végrehajthatónak jelentették ki.

Stumpf Alajost és Harpauer Györgyöt szerdán este félhét órakor a Gyüjtőfogház udvarán kivégezték.

Egyenjoguságot kapnak

a csehszlovákiai magyarok

Mint ismeretes, Siroki miniszterelnökhelyettes, a szlovák kommunista párt elnöke bejelentette, hogy a legközelebbi időben visszaállítják a csehszlovákiai magyarok politikai és polgári jogait. A szlovák kommunista párt központi bizottságának zárőülésén ezzel a kérdéssel kapcsolatban Husak, a szlovák megbízott testület elnöke, hangsúlyozta, hogy a történelem folyamán most először adódik lehetőség arra, hogy Magyarország és Csehszlovákia a teljes együttműködés és a jószomszédság szellemében újjárendezze viszonyát valamennyi vitás kérdésben. Szlovákiának is elsőrendű érdeke fűződik ahhoz, hogy valamennyi dolgozó polgárt, nemzetiségre való tekintet nélkül megnyerje a demokratikus politika számára. Ezért meg akarjuk nyerni a magyar nemzetiségűeket is — mondotta. A csehszlovák területen maradó magyar nemzetiségű személyek megkapják a cseh állampolgárságot és mindazokat a polgári, demokratikus és politikai jogokat, amelyeket a csehszlovák alkotmány a teljes jogú állampolgárok számára biztosít. A szlovák kommunista párt központi bizottsága Husak felszólalása után jóváhagyta a csehszlovákiai magyarok egyenjogúságát.

Beiktatták a posta új vezérigazgatóját

Katona Antalt, a magyar posta új vezérigazgatóját szerdán iktatta be hivatalába Gerő Ernő közlekedésügyi miniszter.

A magyar posta életében — mondotta a miniszter a többek között — most először történik, hogy egyszerű vasesztergályos kerül a vezérigazgatói székbe. Lehet, hogy egyesek ebben a tényben az értelmiség mellőzését és lebecsülését látják, de mindenkinek meg kell értenie, hogy a népi demokratikus Magyarországon a munkásosztály a vezető és irányító erő, ezért joggal számíthat arra, hogy résztvegyen az állam legfontosabb intézményeinek vezetésében.

Szentiváruji Gyula dr

mód
2

Lux Géza dr.

A Nyírség közép-
kori építészeti em-
lékei. Bp. 1940
5. l.

la musique. Il brise les sortilèges ou, sous les traits d'un légionnaire au glaive tiré,

preuve en est que les têtes de certains types sont coiffées du „polos" ou du „kalathos" dont la nature funéraire est incontestable.[7] La question est toutefois tranchée par

[2] Sur la ressemblance de la tête archaïque de Silène et de celles de Bès cf.: *Z. Oroszlán:* Az O. M. Szépművészeti Múzeum Antik terrakotta gyűjteményének katalógusa (Catalogue de la collection de terres cuites antiques), Budapest, 1930, p. 44, grav. 21.

[3] À cette époque on décorait souvent les veilleuses à l'aide de la tête de Bès. (*Perdrizet :* Op. cit. pl. XI.)

[4] *Kaufman :* Op. cit. p. 107; *H. B. Walter :* Catalogue of the Terracottas in the British Museum, London, 1906, p. 257.

[5] *A. Erman :* Die Religion der Agypter, Leipzig, 1934, p. 243, grav. 90; *Rubensohn :* Zeitschrift für ägyptische Sprache und Altertumskunde, 1909, p. 33, fig. 10, p. 77.

[6] *Kees :* Totenglauben, p. 299—301. Isis conçoit Horus de feu Osiris. (*Plutarque :* De Iside et Osiride, livre XVIII.) La scène des noces sacrées: *Dendera :* IV, 70, 88, 90. En Abydos dans le temple de Sethi Ier le roi défunt viole les déesses (*Pyr :* 510.) Dans une tombe etrusque de petits hommes noirs ityphalliques sont assis dans l'enfer sur de la laiche. (*Weege :* Etruskische Malerei, 1921, p. 29—30, Tomba dell Orco, pl. LXIV.) Cette conception n'est pas inconnue non plus dans le folklore: dans les contes indiens le mort revient chaque nuit chez sa femme. Dans les Eddas le mort Helgi couche avec sa femme. Dans un conte populaire d'Islande une jeune fille vivante a un enfant de son amoureux mort. En outre le „motif de Lenore": l'amant mort emmène avec lui celui qui est resté en vie . . . etc.; (*Nauman :* Primitive Gemeinschaftskultur, p. 25, 30, 38; *Dobrovits :* A római császárkori Osiris-vallás megértéséhez (Pour la compréhension de la religion d'Ósiris à l'époque de l'empire romain), Philologiai Közlöny, Budapest, 1934, p. 27—28.

[7] *Vk. Müller :* Der Polos, Diss. Berlin, 1915, p. 74; *J. Klein :* Der Kranz bei den alten Griechen, Günzburg, 1912, p. 40.

Szentiványi Gyula dr

K.

— **XV. századbeli Krisztus-képet fedeztek fel Marosvásárhelyen.** A marosvásárhelyi református egyház restauráltatja a vártemplomot. Kérelmére a Műemlékek Országos Bizottsága két szakértőjét küldte ki. A vártemplom egyik befalazott gótikus kapuja fölött egy XV. századbeli festményt fedeztek fel, amely Krisztus megostoroztatását ábrázolja. A régi magyar művész, amint a festmény szerzőjéről dr. Szentiványi Gyula és Szentiványi Endre restaurátorok megállapitották származását, a kép jobboldalán a magyar címert, a baloldalon pedig a képzőművészek címerét festette meg. Annak ellenére, hogy a kép több évszázadon át a vakolat alatt maradt, szinei és a rajza is viszonylag jó állapotban vannak.

Pesti Hirlap

1941. nov. 4

ÖSZTÖNÖS TURULI

FÁY ALADÁR:

140

2-án. Londonban 1740-ben.

a csatornán átvezető kőhidon, melynek
állán megy fölfelé, öt férfi van, kik kö-
getnek, a negyedik a korláton hajolva hor-
az épületek felé, a melyek közül a ke-
n, a földön ülő koldusnak kis gyermek
leány közelében, kit az arra menő fi-
hátára akasztott költögeti.
keretén ülve pihenő férfit látunk. A
hegyek kötik le figyelmünket; a par-
férfiak és aszonyok képeznek csoporto-
szik. Közülök a vesztes fél épen fizet,
tengeren csolnakokat és több felvont
Az égbolt felhős.

1895: VIII. 5-én 150 frton.
n (279/95.)
59601/95 min. számot.

Szentiványi Gyula dr

l.

Szépm. Múz. Evk.

VII 196. l.

KASSA
KRISZTUS FELTÁMADÁSA, FALKÉP A SZÉKESEGYHÁZBAN. XV. SZ.
Auferstehung Christi, Wandbild im Dom, XV. Jh. — Cristo risorto, affresco nel Duomo, sec. XV.

Képművészet
1943. 1. szám

ESZTERGOM
A KIRÁLYI KÁPOLNA XII. SZÁZADI IKERFÜLKÉJE, NICCOLO DI TOMMASO FALKÉPEIVEL, XIV. SZ.
Aus der Burgkapelle (XII. Jh.), mit Fresken des Niccolò di Tommaso (XIV. Jh.). —
Dalla Capella Paéaltina (sec. XII.), con affreschi di Niccolò di Tommaso, sec. XIV.

ESZTERGOM
ERÉNYEKET ÁBRÁZOLÓ XV. SZÁZADI FALFESTMÉNY A KIRÁLYI PALOTÁBAN, FILIPPINO LIPPI ISKOLÁJA.
Wandbild im Königlichen Schloss, Schule des Filippino Lippi, XV. Jh. — Affresco con le Virtù, scuola di Filippino Lippi, sec. XV.

Belvárosi templom

Rákóczi ebédlőhár

A MÜEMLÉKI KIÁLLÍTÁSRÓL. FENT KÖZÉPEN A BUDAPEST BELVÁROSI TEMPLOM SZENTSÉGHÁZÁNAK TÖREDÉKEI. LENT BALRÓL RÉSZLET RÁKÓCZI RODOSTÓI EBÉDLŐJÉBŐL.

Ansichte aus der Denkmalausstellung. — Interni dell'Esposizione dei Monumenti.

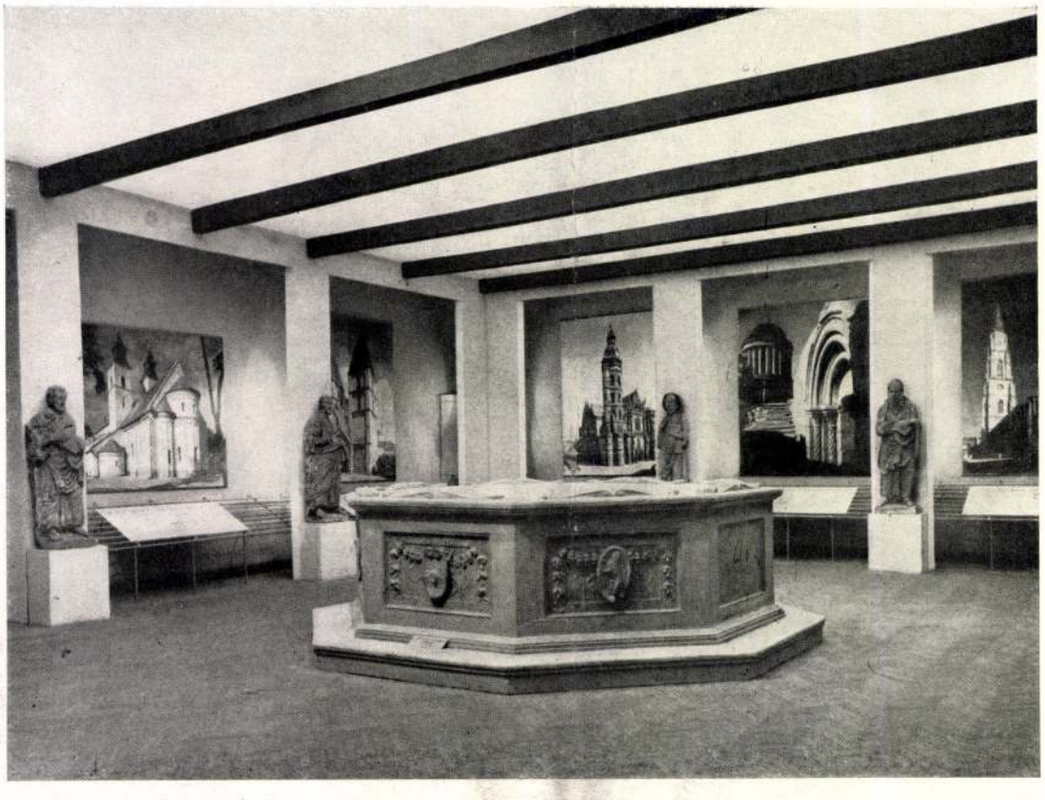

A MŰEMLÉKI KIÁLLÍTÁS KÉT NÉZETE. FENT KÖZÉPEN MÁTYÁS KIRALY KÚTJÁNAK GIPSZÖNTVÉNYE.
Ansichte aus der Denkmalausstellung. — Interni dell'Espozizione dei Monumenti.

Szépmíveszet
1943. 1. szám

2.44 P 2 távirat Kassára
érkezésünkről Mihalcknak
és Farkas Tibornak
1941. máj. 14.
Dr Szentiványi

Szentivanyi Gyula dr

irod
2

Lux Géza dr.

Ujabb nagyértékű leletek a pesti belvárosi templomban.
Bp. 1942.

Nevemet a freskok kibontásával kapcsolatban nem említi

MDK

Szentiványi Gyula

Kassán a Szt.Erzsébet Dóm falán a XV.sz.-ból való kép került elő. A nagyméretű kettős falképet Szentiványi Gyula restauralta.

A.F.: Kassán, Felsőmagyarország fővárosában felépitik a rodostói Rakóczi-házat.

Összetartás,1944.jan.11. 8.lap

Dr.Szentiványi Gyula, MDK

Második,lényegesen megbövitett és átdolgozott kiadás. Dr.Sz.Gy. érdeme e tekintetben.
Több mint 30 éve gyüjtött életrajzi és működési adatait a régi és uj magyar müvészeknek bocsátotta a lexikon rendelkezésére.
A Müvészeti Lexikon használható a legteljesebb magyar müvész-életrajz gyüjtemény gyanánt.

Éber László: Müvészeti Lexikon. II.kiadás. Bp.1935
Magyar Müvészet. 119. l.

Mindenfelől

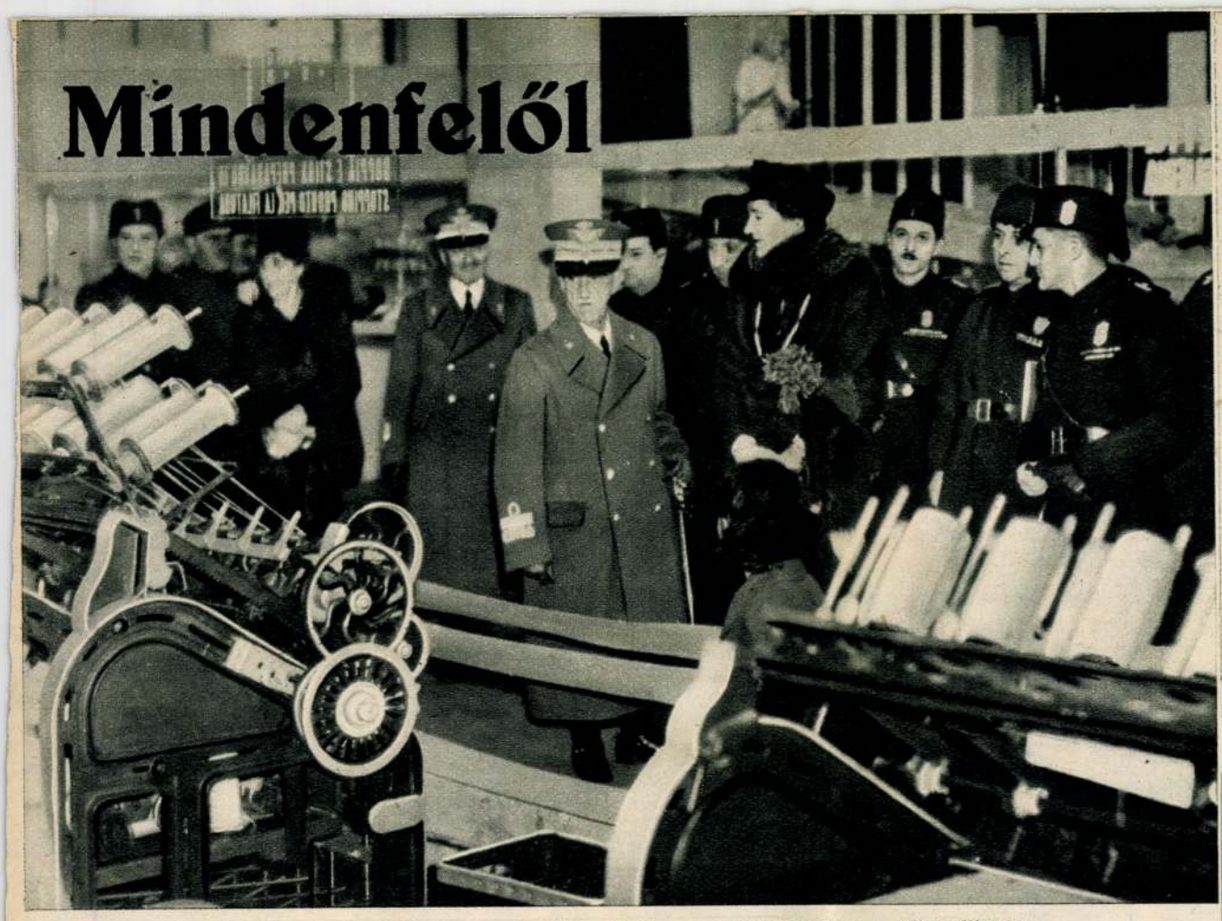

Az olasz király és királyné a nemzeti önellátás nagy kiállitásán a textilpavillonban

Darányi Kálmán miniszterelnök és

Darányi Kálmánné, Somogyi István festőművész Berlinben készitett rajzai

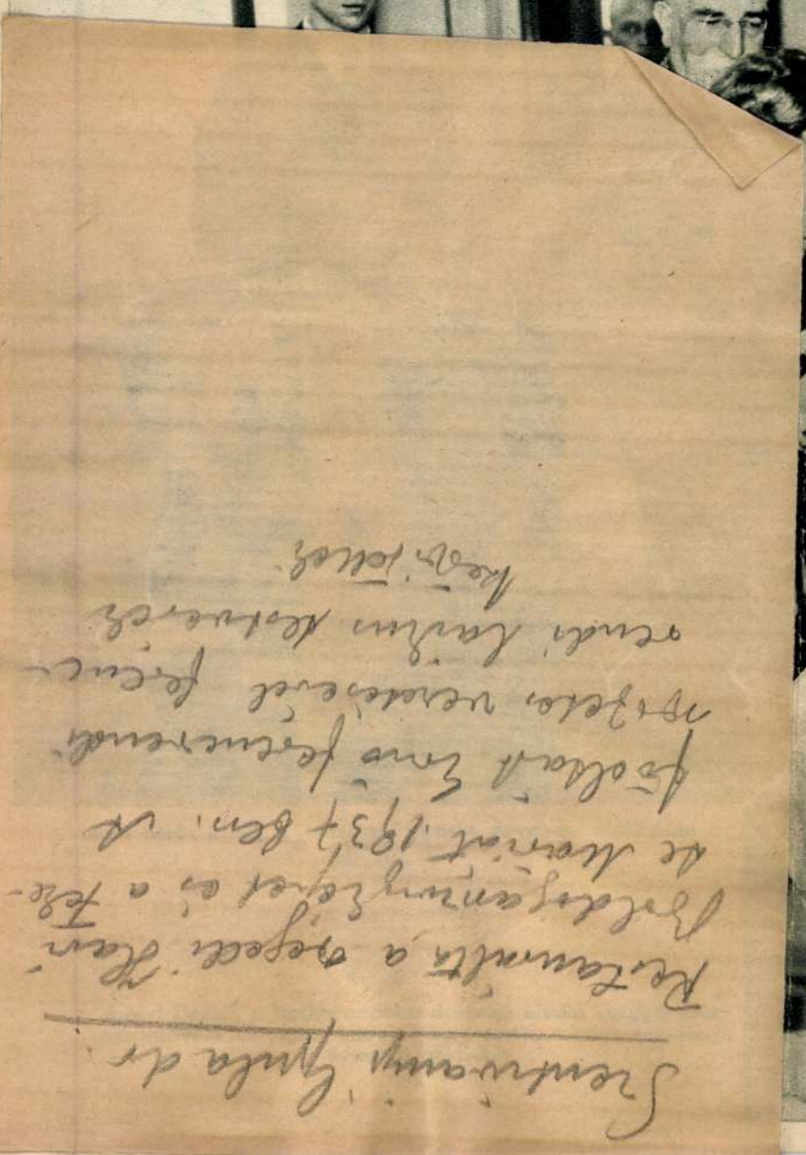

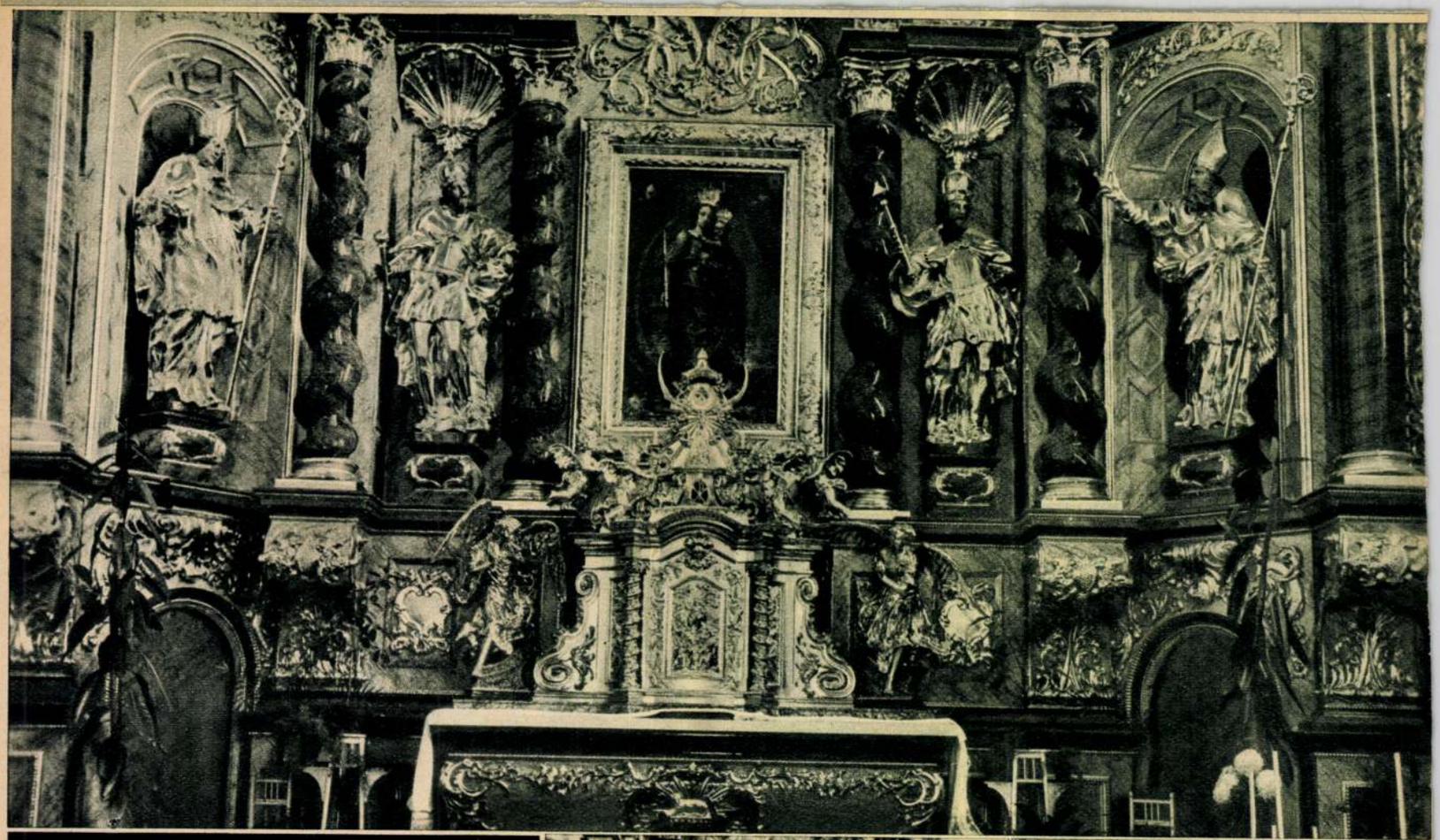

Szeged-alsóváros

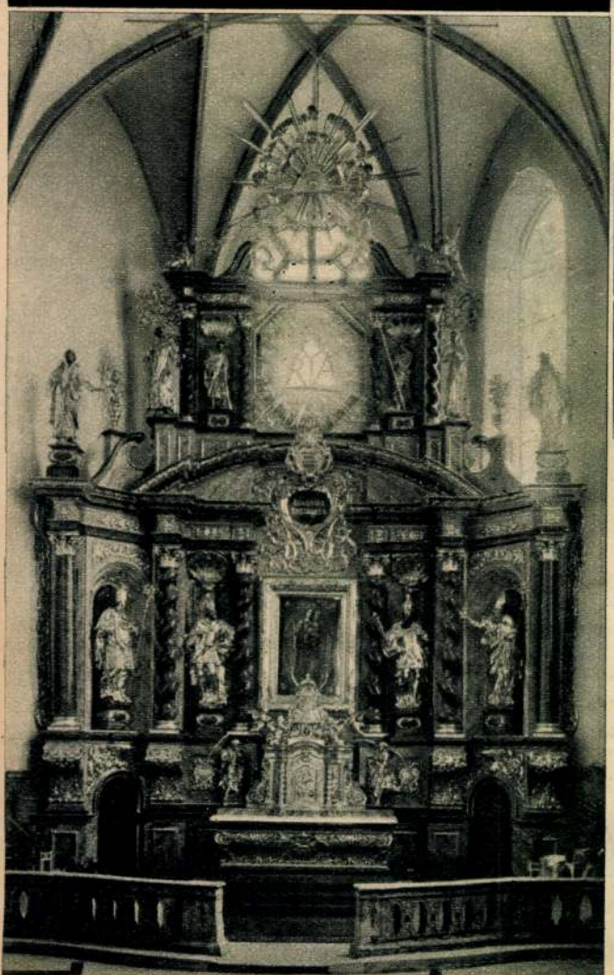

A Szeged-alsóvárosi ferences templom restaurált oltára

A tabernakuluma

* A restaurált oltár kegyképe

A teljes oltár

Tekint.

Europa

film. könyv lapterlesztő R. T. R.

Budapest

II. Rothermere u. 12. III.

Szentiványi Gyula dr

l.

Szépmüvèszet

1942. 288 l.

Szentiványi Gyula dr

l.

Schoen Ödenburg

37. l.

Szentiváni Gyula dr

cród

Kopp Ism 3. l.

MEGHÍVÓ

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS KÉPTÁRA
(BUDAPEST, IV., EGYETEM-UTCA 6.)

1941-42. ÉVI ÚJ SZERZEMÉNYEINEK

KIÁLLÍTÁSÁRA

(A XVIII. SZÁZAD VÉGÉTŐL NAPJAINKIG)

ÜNNEPÉLYES MEGNYITÁS:
1943. ÉVI MÁRCIUS HÓ 9-ÉN (KEDDEN) DÉLI 12 ÓRAKOR.

BUDAPEST, 1943. MÁRCIUS HÓ.

Szendy
POLGÁRMESTER

EZ A MEGHÍVÓ A MEGNYITÁS NAPJÁN
2 SZEMÉLYRE BELÉPŐJEGYÜL SZOLGÁL

Szfov. nagynyomta 38985

AZ ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI
ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULAT
és
A MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

tisztelettel meghívja

L. VAN PUYVELDE

a belga művészeti múzeumok igazgatójának,
liègei egyetemi tanárnak

folyó hó 28-án (csütörtökön) délután ½6 órakor
a Magyar Tudományos Akadémia előadótermében

Rubens et l'influence italienne

címmel tartandó előadására.

(Vetített képekkel)

GEREVICH TIBOR
az Orsz. Magy. Régészeti és
Művészettört. Társulat elnöke

FABINYI TIHAMÉR
a Magyar-Olasz Társaság
elnöke

Szentiványi Gyula

műtörténetíró

cród

Ki-Kicsoda?

798. l.

NYOMTATVÁNY

Budapest

úrnak

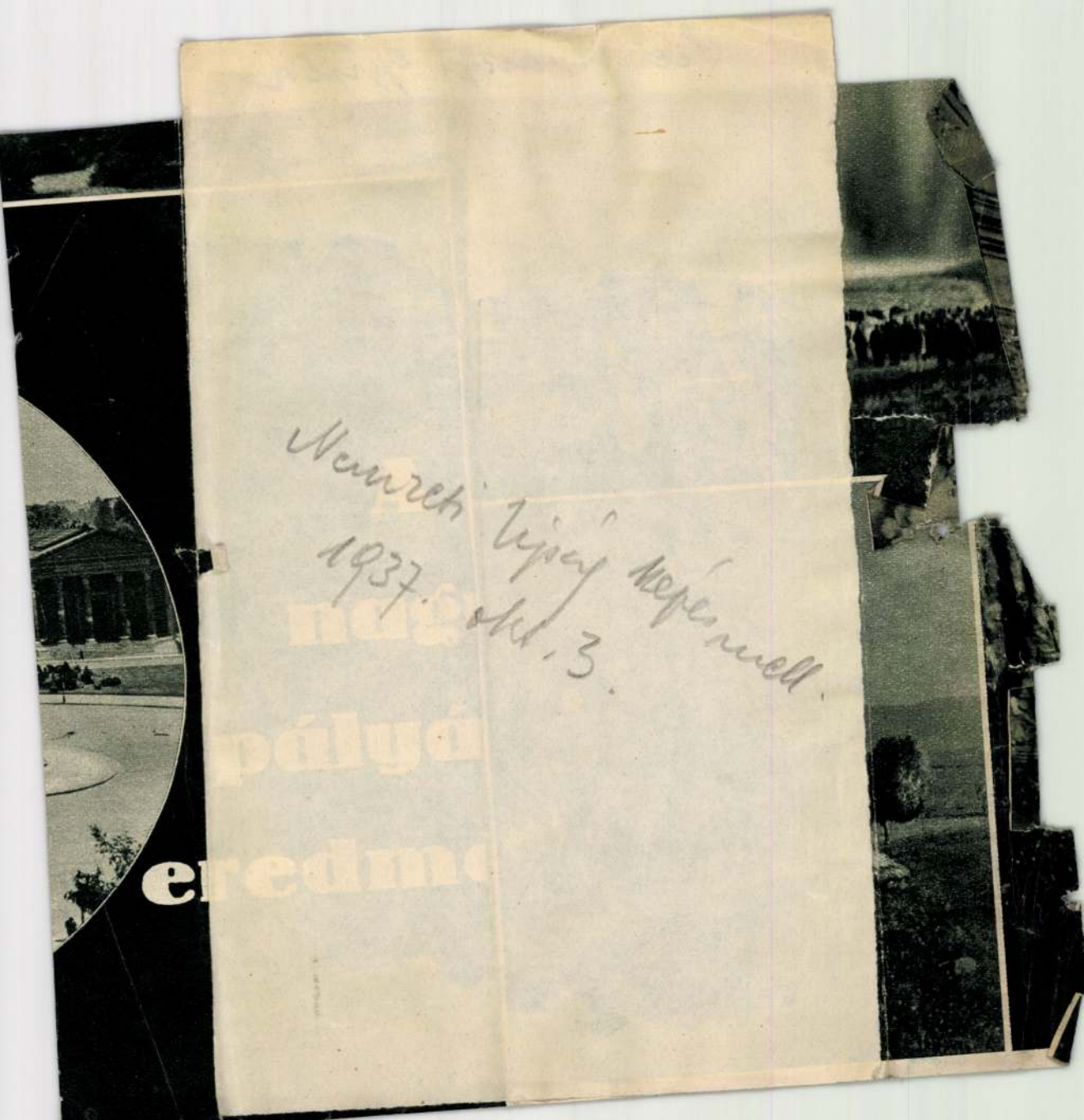
Nemzeti lipský kepésmell.
1937. okt. 3.

Szentiványi Gyula

Szentiványi Gyula dr.

ród

Gáspárné Dávid

Margit: A divat

története. II. k. 1765–

1920. Bp. 1923. 7. l.

omda Vácon 5897

10.870.60
18.828.06
37.840.54

574.038.14

13.600
127.—
455.400
596.00

Szentiványi Gyula dr

lásd okv.

Polgár Iván dr.

Kik ujitották meg legutóbb a szekes-egyházat?
Fehérmegyei Napló

1936. ápr. 18

meggyőződni!

Szentiványi Gyula dr

zvod

Tessely Károly: A Maulbertsch-képről Nagyszentivány Ujság

1936. jul. 15.

~~Paulus György, gépész VII. 290~~

Szentiványi Gyula dr

l.

Gerevich Emlékkönyv

26. l.

Buda.

Az előtérben balra a Chur
és az Erstes lager der Churbeyer
épenugy, mint az Unter Stadt-ból
A Donau Fluss jobbpartján csolna
az abgetragene Brukken látható.
lagon:

Prospect der Stat

s magyarázó szövegének kezdete:
R. Chur Brandenburgisches H

Rm., mér. a vk. 14.5: 19

a Chur Brandenburg : Lauffgraben

tanácsosnak és *dr. Dombora Árpád* határrendőrségi kapitánynak — mindkettő beosztva a 3. hadsereg hadtápparancsnokságánál — valamint *Smetana György* államrendőrségi kerületi kapitánynak, beosztva a hadsereg főparancsnokságnál a Ferencz József-rend lovagkeresztjét a katonai érdemkereszt szalagján s végül az ellenség előtt teljesitett kiválóan kötelességhü szolgálata elismeréseül *Kollek Gyulának*, a 3. hadsereg hadtápparancsnokságánál beosztott határrendőrségi biztosnak a koronás ezüst érdemkeresztet a vitézségi érem szalagján legkegyelmesebben adományozni méltóztatott.

Frigyes főherceg tábornagy ur ő cs. és kir. fensége a következő hadseregfőparancsnoksági parancsot adta ki:

Ő császári és apostoli királyi Felségének legmagasabb születésnapja a hadrakelt sereg valamennyi parancsnokságánál, csapatánál és intézeténél, valamint a hajóhad minden egységénél a pillanatnyi helyzetnek és a nap jelentőségének megfelelő módon megünnepelendő.

A hadsereg és hajóhad szerencsekivánatait Ő Felségének augusztus hó 17-én Bécsben személyesen fogom előterjeszteni.

Az alábbi hadseregfőparancsnoksági parancs augusztus 18-án a hadseregfőparancsnokságnak alárendelt egész körletben, a legénységnek, annak anyanyelvén kihirdetendő:

Hadseregfőparancsnokságí parancs!

Katonák!

Már egy éve mult, hogy Ausztria és Magyarország egész szárazföldi és tengeri hadereje minden idők legnagyobb küzdelmét vivja egy egész világot tevő ellenséggel.

A hadsereg és hajóhad számtalan csatatéren törhetetlen hősiességgel harcolt és Ausztria és Magyarország zászlói és lobogói számára ujabb hervadhatlan dicsőséget küzdött ki.

Kemény harcok próbáit kiállva, győzedelmesen s igazságos és szent ügyünk végleges diadalában rendületlenül bizva, a harctéren ma már másodizben ünnepeljük Ő Felsége, legkegyelmesebb császárunk és királyunk születésének évfordulóját.

A katonának ezen legnagyobb ünnepét nem ülhetjük meg valamennyien azzal a dísszel, mint máskor, békeidőben.

A legtöbben közületek fegyverrel a kezetekben néztek szembe az ellenséggel. Mégis bárhol köszöntsön is reánk ez a nagy nap, heves harcok közepette, véres csatamezőn, menet alatt vagy táborban, szárazon vagy vizen, mindenütt hódolattal emlékezünk meg legkegyelmesebb Hadurunk fenkölt személyéről.

Mint szép hazánk minden részéből, ugy a ti soraitokból is, kik közvetlen közelben vagytok az ellenséghez, forró fohász száll föl szeretett Császárunk és Királyunk üdvéért az Istenhez, kinek áldása fegyvereinket kiséri.

A mai legbensőbb üdvkivánatainkhoz füzzük még azt az ujabb ünnepélyes fogadalmat, hogy bármi is következzék, a küzdelmekben Isten segitségével férfiasan és hiven helytállunk és a végleges győzelmet kivivjuk, hogy ezzel ujabb babért fonjunk szeretett Császárunk és Királyunk fenkölt homlokára, a kit a Mindenható oltalmazzon és tartson meg a haza üdvére és haderejének javára!

FRIGYES, s. k. FŐHERCEG,
tábornagy.

A m. kir. igazságügyminiszter *Murányi Péter* kalocsai kir. törvényszéki fogházfelügyelőt eddig ideiglenes minőségben viselt állásában véglegesitette.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter a Magyar Nemzeti Muzeum tisztviselői karában *dr. Vértesy Jenő* egyetemi magántanárt, őrt igazgatóőrré, *dr. Bajza József* segédőrt őrré, *dr. Fényes Dezső* fizetéstelen segédőrt pedig fizetéses segédőrré nevezte ki.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter áthelyezte *dr. Eigerné Török Ilona* ujpesti I. számu állami polgári leányisk. tanitónőt jelenlegi minőségében az ujpesti II. számu állami polgári fiu- és leányiskolához.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter *Szentiványi Gyula* hirlapiró, szegedi lakost a Muzeumok és Könyvtárak Országos Főfelügyelőségéhez tollnokká nevezte ki.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister *Hárnássyné Bary Etelka* nagyszénási és *Eperjessy Vilma* felsővisói állami elemi iskolai tanitónőket kölcsönösen áthelyezte.

Kiskoru Grünfeld Bernát és Ármin munkácsi illetőségü budapesti lakosok családi nevének »*Somló*«-ra kért átváltoztatása az 1915. évi 83.207. számu belügyministeri rendelettel megengedtetett.

Kiskorú Breuer László nagyváradi születésü ugyanottani lakos családi nevének »*Biró*«-ra kért átváltoztatása az 1915. évi 91.206. számu belügyministeri rendelettel megengedtetett.

Kiskorú Rosenfeld József kapuvári illetőségü ugyanottani lakos családi nevének »*Rácz*«-ra kért átváltoztatása az 1915. évi 91.753. számu belügyministeri rendelettel megengedtetett.

Spiegel Izsák Jakab budapesti illetőségü ugyanottani lakos családi nevének »*Károly*«-ra kért átváltoztatása az 1915. évi 93.639. számu belügyministeri rendelettel megengedtetett.

Sztankovics Ákos tarfalui (óholyatini) születésü eperjesi lakos és Emilia nevü kiskorú gyermeke családi nevének »*Szigeti*«-re kért átváltoztatása az 1915. évi 94.273. számu belügyministeri rendelettel megengedtetett.

Braun József kékkői születésü budapesti lakos családi nevének »*Barna*«-ra kért átváltoztatása az 1915. évi 96.756. számu belügyministeri rendelettel megengedtetett.

A m. kir. pénzügyminister 1915. évi 95.413. számu rendelete, a szesz eladási árából az államkincstárnak beszolgáltatandó részesedési összeg némely esetekben való visszatérítése tárgyában.

Elrendelem, hogy szesznek, vagy abból készült égetett szeszes folyadékoknak utalási eljárással a birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országokba, illetve Bosznia és Hercegovinába szeszadópótlék leirásának, illetve visszatérítésének igénylése mellett a jelen rendelet hatályba lépte után való átvitele, valamint a vámvonalon át szeszadó, illetve szeszadópótlék leirásának, vagy visszatérítésének igénylése mellett a jelen rendelet életbeléptétől való kivitele esetén a szesz eladási árából az 1915. évi május hó 6-án 49.390. szám alatt kiadott és a Budapesti Közlöny 1915. évi május hó 7-én megjelent 106. számában közzétett rendeletem 3. §-a értelmében az államkincstárnak beszolgáltatandó, valamint a termelési adó alá eső szeszfőzdék által a most emlitett rendeletem 8. §-a értelmében fizetendő kincstári részesedési összeg a m. kir. állampénztár által mindazoknak visszatérittessék, akik e tekintetben megfelelnek azoknak a követelményeknek, amelyeket az érvényben álló törvényes rendelkezések egyébként a szeszadópótlék visszatérítése tekintetében megállapitanak.

A kincstári részesedés visszatérítésének tételét az 1899. évi XXIV. t.-c. 4. §. 1. pontja alatt emlitett esetben hektoliterfokonként 20 fillérben, s a 2. pont alatt emlitett esetben pedig hektoliterfokonként 40 fillérben állapitom meg.

Jövedéki kihágások esetében az 1915. évi XV. t.-c. 6. §-ának utolsó bekezdésében meghatározott büntetési szabályok alkalmazandók.

A kincstári részesedés visszatéritése az 1899. évi XXIV. t.-c. végrehajtása tárgyában kiadott 97.040/1899. számu utasitás 4. §-ában a szeszadópótlék visszatéritésére nézve meghatározott szabályok értelemszerü alkalmazása mellett, külön utalványok kibocsátása utján történik.

Jelen rendelet 1915. évi szeptember hó 1-sö napján lép életbe.

Budapest, 1915. évi augusztus hó 17-én.

Dr. Teleszky János s. k.
m. kir. pénzügyminister.

A kereskedelemügyi minister a pénzügyminister hozzájárulásával az 1907. évi III. t.-c.-ben meghatározott állami kedvezményeket *Zilahy Imrének* Fiuméban létesiteni tervezett vegyi festékgyára részére az ipartelep üzembehelyezésének napjától számitandó 10 azaz tiz évre előzetesen biztositotta.

A kereskedelemügyi magyar királyi minister folyó évi 53.113. szám alatt kelt rendeletével megengedte, hogy a Hajdu vármegye területéhez tartozó *Földes* községben a folyó évi május hó 12-ére esett, de elmaradt országos állat- és kirakóvásár helyett folyó évi augusztus hó 25-én pótvásárt tartsanak.

52.684/IV. 1915. szám.

Pályázat.

A bibliai tanulmányok előmozditására és a kapcsolatos alapnyelvek tökéletes elsajátitására létesitett Lackenbacher-féle alapitványból a héber Pentateuchus sorshuzás által meghatározandó 15—20 versének legsikerültebb és az alapitólevél határozmányainak leginkább megfelelő latin fordításáért és nyelvbeli, valamint tárgybeli magyarázatáért 945, azaz kilencszáznegyvenöt korona tüzetik ki jutalmul. A feltételek a következők:

1. Mózes öt könyve mindegyikének a sors által kijelölt helyéről 3—4 versszak lesz a pályázók által héberből latin nyelvre lefordítandó és nyelvbeli valamint rövidre fogott tárgyi magyarázatokkal ellátandó.

A pályázóknak rendelkezésére bocsáttatnak a héber biblián kivül Onkolos Targuma (Berliner-féle kiadás 1884.), a szyr Peschittónak szövegkiadása és az arabs verzió megjelent Beyrouthban 1877., vagy a Saadia haggaonnak arabs verziója (héber betükkel kiadta Derenbourg J. Oeuvres complétes de Saadia I. Paris 1893. az u. n. LXX. a következő kiadásban: The old Testament in greek by H. Barclay Swote Cambridge University Press 1901.)

Hasonlóképen átengedtetnek a pályázóknak használat végett a héber, szyr, aramäi és arabs nyelvek szótárai.

Pályadíjnyertes azon munkálat lesz, mely a héber szöveget a leghelyesebben adja vissza és amelynek nyelvbeli és tárgybeli magyarázatai a versseknek és a legfontosabb verzióknak semmiféle lényeges nehézségét nem hagyja figyelmen kivül.

2. Az e célra kijelölt helyen összegyült pályázók dolgozataikat az e végből felállitott bizottság felügyelete alatt meg nem szakitható 12 óra lefolyása alatt tartoznak befejezni.

3. A pályázatban résztvehetnek:

a) mindazon magyar és osztrák állampolgárok, akik a folyó évben vagy a legközelebb mult 1, 2 vagy legfeljebb 3 évben a theologiai tanfolyamot a bécsi, prágai vagy budapesti egyetemen befejezték és a római katholikus presbyteri fokot elnyerték;

b) mindazok, kik az előbbi feltételeknek megfelelőleg a két első pályázatban résztvettek, azonban jutalmat nem nyertek.

4. A jutalomért való versenyzés a bécsi egyetemen *1915. november 17-én, szerdán*, a prágai és

Novák Ferenc nyug. hadbiztosnak címmel és jelleggel, a 12. hadtáp csoportpar.-nál;

a katonai érdemkereszt 3. osztályát a hadiékitménynyel:

az ellenséggel szemben vitéz magatartásuk elismeréseül:

Mostböck József 7. neh. tar.-o.-beli alezredesnek;
Bilý József 18. gy.-e.-beli őrnagynak;
Pavellich Sándor 34. gy.-e.-beli századosnak;
Szoboszlói Mészáros Vilmos 11. h.-e.-beli és
Allfesti Allesch Rezső 11. dzs.-e.-beli századosoknak;
Schatrul Alajos 8. és
Steiner József b.-h. 3. gy.-e.-beli,
Dalebori Horch Radomil 2. drag.-e.-beli,
Zvitkovich József és
Prokop Károly 1. vártüzér z.-aljbeli főhadnagyoknak;
Koblischek Károly b.-h. 4. gy.-e.-beli,
Kesztele Győző és
Sirich Emil 1. és
Huttegger Hugó j.-t., 4. várt. z.-aljbeli tart. főhadnagyoknak;
Kienbauer Antal 27. gy.-e.-beli századosnak, beosztva a vezérkarhoz, a 11. gy.-hadosztály par.-nál;
Krzisch Ottó főhadnagynak, számf. a 4. t. t.-e.-ben, a cs. kir. 43. t. tar.-o.-nál;

az ellenséggel szemben kitünő szolgálata elismeréseül:

Raynoschek Ervin cs. kir. 14. Landw. gy.-e.-beli századosnak, beosztva a vezérkarhoz, a 33. gy. hadoszt. par.-nál;

az ellenséggel szemben vitéz magatartásuk elismeréseül:

ns. Babouczek Antal 75. gy.-e.-beli őrnagynak;
báró Baillou Károly századosnak, számf. a 102. gy.-e.-ben, beosztva a vezérkarhoz, a Tersztyánszky hads. csoportnál;
Sieber Ferenc századosnak, számf. a 2. árk.-z.-aljban, beosztva a vezérkarhoz, a 19. gy. hadoszt. par.-nál;
Schmötzinger József 22. t. t.-e.-beli főhadnagynak;
Pillweis Károly 6. t. v.-zaljbeli tart. hadnagynak;
Swircsev Timót 22. gy.-e.-beli századosnak;
Grigkar Hugó és
Kopřiva Richárdnak a 47. gy.-e.-ben;
Fussenegger Ottó 22. gy.-e.-beli tart. főhadnagynak;

az ellenséggel szemben repülői minőségben vitéz magatartása elismeréseül:

Lányi-Lanzendorfer Antal m. kir. honv. szolg.-kiv. visz.-beli főhadnagynak a léghajós csapatnál;

az ellenséggel szemben kitünő szolgálatuk elismeréseül:

Schubert Helmut nyug. századosnak a Hoffmann hadtestnél;
gróf Festetics György 9. h.-e.-beli tartalékos főhadnagynak;

az ellenséggel szemben vitéz magatartásuk elismeréseül:

a következő századosoknak;

Theiss Adolfnak a 64. gy.-e.-ben, a 18. menet-e.-nél;
Drauhaini Puteany Romeónak a 78. gy.-e.-ben;
Stanek Antalnak a 102. gy.-e.-ben, a 18 menet-e.-nél;

a következő főhadnagyoknak:

Wolf Richárdnak a IV/4. gy.-z.-aljban, a 18. menet-e.-nél;
Kern Elemérnek a 76. gy.-e.-ben;
Javurek Károlynak a 93. gy.-e.-ben, a 48. menet-e.-nél;
Junger Aurélnak a b.-h. 4. gy.-e.-ben;
Tardoskeddi Benke Józsefnek, számf. a m. kir. 13. honv. gy.-e.-ben, beosztva a vezérkarhoz, a Szurmay-csoportnál;

továbbá:

Kinzel Antal 93. gy.-e.-beli tart. főhadnagynak, a 48. menet-e.-nél;

az ellenség előtt elesett:

Kämmerling Vilmos 75. gy.-e.-beli századosnak;

a következő főhadnagyoknak:

Štěpánek Jánosnak a 75. gy.-e.-ben;
Brumec Jánosnak a b.-h. 4. gy.-e.-ben, a 18. menet-e.-nél;

továbbá:

Urbany Marián 53. gy.-e.-beli tart. hadnagynak;
Ritzinger Ferenc 5. várt.-e.-beli főhadnagynak, a Sekulich őrnagy neh. tüzérs. csoportjánál;
gróf Wenckheim Béla 9. h.-e.-beli tart. főhadnagynak;
Medlitz Győző 76. gy.-e.-beli,
ns. Chizzola Rezső 9. drag.-e.-beli és
Wöcher Lajos 11. h.-e.-beli hadnagyoknak;
Etti János 2. drag.-e.-beli tart. hadnagynak;

a lelkészi érdemkereszt 2. osztályát a fehér-vörös szalagon:

az ellenséggel szemben vitéz és eredményes magatartása elismeréseül:

Baier Alajos 42. gy.-e.-beli tart. tábori lelkésznek;

az ellenséggel szemben kitünő és önfeláldozó szolgálatuk elismeréseül:

Tóth Tihamér 4/4. táb. kórházi tart. táb. lelkésznek;
Dvořák Antal 4/9. táb. kórházi tábori lelkésznek.

(Folytatása következik.)

Ő császári és apostoli királyi Felsége méltóztatott legkegyelmesebben

adományozni:

a katonai érdemkereszt 2. osztályát a hadiékitménynyel:

a lefolyt háborus évben kiváló szolgálatuk elismeréseül:

Kaltenfelsi Kailer Károly altengernagynak;
lovag Kirchmayr György nyug. altengernagynak;

a Lipót-rend lovagkeresztjét a hadiékitménynyel, díjmentesen:

az ellenséggel szemben vitéz és eredményes magatartása elismeréseül:

Fiedler Pál altengernagynak;

az ellenséggel szemben kiváló szolgálata elismeréseül:

Rodler József ellentengernagynak:

a lefolyt háborus évben kiváló szolgálata elismeréseül:

lovag Keil Ferenc ellentengernagynak;

a Lipót-rend lovagkeresztjét a díj elengedésével:

a lefolyt háborus évben kitünő szolgálata elismeréseül:

Feigl Lipót tábornok-hadbirónak;

a Ferencz József-rend tiszti keresztjét a katonai érdemkereszt szalagjával:

a lefolyt háborus évben kitünő szolgálatuk elismeréseül:

Hardtlandi Reichardt Leó hadteng. helyialkal.-beli fregattkapitánynak;
dr. Okuniewski Jaroszláv hadtengerész vezértörzsorvosnak;

a vaskorona-rend 3. osztályát a hadiékitménynyel, díjmentesen:

az ellenséggel szemben repülői minőségben kiválóan vitéz és eredményes magatartása elismeréseül:

Banfield Gottfrid fregatthadnagynak;

az ellenséggel szemben kitünő szolgálatuk elismeréseül:

ns. Camerloher Lajos és
Heyszler Erik sorhajókapitányoknak;

a lefolyt háborus évben kitünő szolgálatuk elismeréseül:

Balzar Ottó,
ns. Prica Dragutin és
Lauffer Ferenc sorhajókapitányoknak;
Herrmann Hugó 1. oszt. gépépit. főmérnöknek;
Fiebiger Hugó 1. oszt. hadteng. tüzérségi főmérnöknek;

a lefolyt háborus évben kitünő és önfeláldozó szolgálata elismeréseül:

dr. Liehm Róbert 2. oszt. hadteng. főtörzsorvosnak;

a vaskorona-rend 3. osztályát a díj elengedésével:

a lefolyt háborus évben kitünő szolgálatuk elismeréseül:

Lovisoni Ferenc és
Paur Károly 1. oszt. teng. főhadbiztosoknak;

a Ferencz József-rend lovagkeresztjét a katonai érdemkereszt szalagján:

ugyanabból az indokból:

báró Winkler Alfréd,
Gabler Frigyes és
Spitzer József hadteng. helyi alkalmazásbeli korvettkapitányoknak;
lovag Gruber Frigyes 2. oszt. hadteng. tüzérségi főmérnöknek;

a katonai érdemkereszt 3. osztályát a hadiékitménynyel:

az ellenséggel szemben vitéz magatartásuk elismeréseül:

Kubelka József,
Mladić Adolf és
Schmidt Adolf sorhajókapitányoknak;

az ellenséggel szemben repülői minőségben vitéz magatartása elismeréseül:

Felsenbrunni Fontaine Henrik fregatthadnagynak;
Dum Károlynak, hű kötelessége teljesitésének véghezvitele közben elesett sorhajóhadnagynak;

az ellenséggel szemben kitünő szolgálata elismeréseül:

Haindl Lajos fregattkapitánynak;

a lefolyt háborus évben kitünő szolgálatuk elismeréseül:

Wilhelm Alfréd fregattkapitánynak és
lovag Thierry Ferenc korvettkapitánynak;

megparancsolni, hogy:

a legfelső dicsérő elismerés tudtul adassék:

az ellenséggel szemben repülői minőségben vitéz magatartásáért:

Potočnik Adolf korvettkapitánynak;

az ellenséggel szemben vitéz magatartásáért:

Babić Dragan fregatthadnagynak;

a lefolyt háborus évben kitünő szolgálatáért:

lovag Pöltl Márius sorhajóhadnagynak.

Ő császári és apostoli királyi Felsége 1915. évi augusztus 16-án kelt legfelső kéziratával *dr. Zichi és Vásonykeöi gróf Zichy Ágostot*, Ő Felsége főudvarnagyát, *herceg Schwarzenberg Jánost* és *Wchinitzi és Tettaui gróf Kinsky Nándort*, Ő Felsége főudvarmesterét az arany-gyapjas-rend lovagjaivá legkegyelmesebben kinevezni méltóztatott.

Ő császári és apostoli királyi Felsége folyó évi augusztus hó 6-án kelt legfelsőbb elhatározásával, az ellenség előtt teljesitett kitünő szolgálataik elismeréséül *dr. Gulácsy Istvánnak*, Bereg vármegye alispánjának a Ferencz József-rend tiszti keresztjét a katonai érdemkereszt szalagján, továbbá *dr. Ghyczy Tihamér* határrendőrségi

*

SZENTIVÁNYI I. *Gyula*, művészeti író, * Budapest 1881 jan. 7. Sok éven át hírlapíró volt Budapesten, Aradon, Szegeden, majd a Szépművészeti Múzeum, újabban a Műemlékek Orsz. Bizottsága szolgálatába lépett. Napilapokba és folyóiratokba sok cikket írt, több lexikon, köztük a Thieme—Becker: Allgem. Künstlerlexikon munkatársa volt s több mint 30 éve gyűjti a magyar és magyar vonatkozású művészek életrajzi adatait. Ez adatgyűjtemény alapján adta ki Szendrei Jánossal a Magyar Képzőművészeti lexikonjának I. kötetét (1915) és egészítette ki e lexikon II. jelen kiadása számára a magyar művészekre vonatkozó adatokat. Sokat foglalkoztatott képrestaurátor. Régebben könyvillusztrációkat is készített (Cicero: De signis, kiadta a Franklin-Társulat, Szendrey: Miskolc város tört. stb.).

Szentiványi Gyula dr

Erőd

Deresényi dezső:
Művészeti emlékek
restaurálása Olaszor-
szágban.

Szépművészet 1943. 27, 28. l.

MDK

2/. dr. Szentiványi Gyula, a
müeml. biz. főtitkára, restaur.

Gerevich Tibor mellett meg kell emlékeznünk azokról a férfiakról kik mint G.T. munkatársai az utóbbi években a müemlékvédelmet oly nagy fokban fellendítették. - II. Rákóczi Ferenc rodostói ebédlőházának restaurálása Lux Kálmán, a bizottság ép. főtanácsosa és Liának Lux Gézának sokat köszönhet. A végrehajtás Szentiványi Gyula nevéhez füződik, ki 19 hónapig dolgozott a nagy müvön, s az ideszállított romokból az eb.-ház teljes eredetiségében X Forgách Géza: Kassa a magyar müemlékek budapesti kiállitásán. - Nemzeti Szalon.

X ujjászületett.

Szentivanyi Gyula

Szentivanyi Gyula tolluski kinevezése

IX. 184. Mureš Kut Ét

MDK

dr. Szentiványi Gyula,
a Műemlékek Orsz. Biz.-nak titkára.

a köemlékek restaurálása, helyreállitása
az ö dicséretet érdemlö munkája.

Dercsényi Dezsö:Szent István sirja. Székesfehérvá
Tükör. 1940. VIII.évf. 5.sz. 242-245.l.

dr. Szentiványi Gyula, restaur. MDK

Öt hónapi munkába került a főoltárkép, a külön öt hónapig tartott a többi oltárkép restaurálása. Felhasználta saját találmányu kötőanyagát, mely a f festék és a vászon élettartamát hosszu időre biztosítja./A kiváló Heinrich Ede festőm. restaurálása 1868-ban gyenge munka volt, szerinte./

Elkészültek a székesegyház oltárképei.
Fejérmegyei N apló. 1937. jun.13. XLIV.évf.131.sz.

MDK

Szentiványi Gyula dr., restaurátor.

137. Ave Maria Gratia plena Dominus tecum

Ez a fára festett kép igen roncsolt állapotban volt. 1927-ben dr.Sz.Gy. restaurálta. Ekkor Rippl Rónai József tulajdona volt.

Repr.

Ernst Muzeum aukciói. XXXIX.

1/.

Szentiványi Gyula, MDK

Érdekesek a feltárása a középkori falfestmények-nek./esztergi királyi palota, kassai Dóm, veszprémi Gizella-kápolna, pécsi sírok/ legutóbb a bp.-i belvárosi plébániatemplom szentélyének falfestményei, melyeket részben Maure Pellicioli, milánói restaurátor részben Szentiványi Gyula, a Bizottság főtitkára és Kákai Szabó György, a Szépm. Muz. konzervátora restauráltak.

Forgách Géza: Kassa a magyar műemlékek budapesti kiállításán.

Nemzeti Szalon.

Felvidéki Ujság. 1942. dec. 3. -274. sz. 4.1.

MDK

Szentiványi Gyula, restaurátor
a Müemlékek Orsz. Biz.-nak titkára és
restaurátori referense.

Részt vett a Gerevich T. által megszervezett 3 hetes tanulmányuton, melyen a meghivott milanói konzervátor, a kitünö Mauro Pelliccioli is részt vett. Számára feledhetetlen volt ez a tanulmányut, elmélyitette ismereteit.

Szentiványi Gyula: Falkép-restaurálások.
Szépmüvészet. 1943. 1. sz. 8-11. l.

MDK

dr.Szentiványi Gyula, restaur.

A megjelent Müvészeti Lexikonba irt.

Győző Andor könyvkereskedése.
A pengős világ idején.
Árjegyzék.

MDK

dr.Szentiványi Gyula, restaur.

A főoltárképről azt kell tudni, mondotta, - h. azt Fischer Vince, magyar festőm. festette 1775-ben a város megrendelésére, nem mint eddig köztudatban volt, - a/ Mária Terézia megrendelésére. A város mint kegyur adományozta a képet a templomnak. F.V. a főoltár épitőjével egyetértve festette a képet, melyet 1937-ben dr.Sz.Gy. restaurált.

Elkészültek a székesegyház oltárképei.
Fejérmegyei Napló. 1937.jun.13. XLIV.évf.131.sz.
Mit mond Szentiványi Gyula, a képek kiváló restaurátora.

dr. Szentiványi Gyula, restaur. MDK

A székesegyház restaurálása.

Az oltárképek is elkészültek, melyeket dr.Sz.Gy. ujitott meg. A föoltárkép restaurálása öt hónapi munkába került, mig eredeti szépségébe való visszaállitása sikerült.

: A székesegyház oltárképei.

Uj Fehérvár. Pol.Napilap. 1937. jun.15. IV.évf.132.sz.

Soronkívül felépítik az Orczy-úti kislakásos bérházakat

A főváros törvényhatósági bizottsága szerdán tartotta közgyűlését *Karafiáth* Jenő főpolgármester elnökletével. A főpolgármester elnöki megnyitójában kegyeletes szavakkal emlékezett meg a kormányzó leányának elhúnytáról. A törvényhatósági bizottság az őszinte együttérzés és szívből jövő részvét jeléül jegyzőkönyvben örökítette meg a gyászesetet. Ezután a főpolgármester a tragikus körülmények között elhúnyt dr. *Vályi* Lajosnak, a magyar élet keresztény községi pártja helyettes elnökének munkás életét méltatta és hosszabban emlékezett meg várospolitikai tevékenységéről.

Az elnöki beszéd után *a mátravidéki elektromos centrálé ügyét* további előkészítés végett *levették a napirendről*. A közgyűlés hozzászólás nélkül elfogadta a belügyminiszter leiratát *az új főkapitányság székház építéséről*. Az építési költségeket a főváros előlegezi OTI-kölcsönből. Az előterjesztéshez, amely szerint a főváros eladja az OTI-nak Tisza Kálmán-téri telkét és az alföldiutcai kislakásos bérházat, *Müller* Antal szólt hozzá és indítványozta, hogy *csak azzal a feltétellel adják el az OTI-nak a kislakásos bérházakat, ha az OTI biztosítja a fővárost, hogy annyi új kislakást építtet, mint amennyi az eladásra kerülő házban van.* Ugyancsak indítványt tett, hogy a főváros az Orczy-úti telken *soron kívül építtesse fel a már elhatározott kislakásos bérházakat.* A közgyűlés végül is az első indítványt kiadta a polgármesternek, a másodikat pedig elfogadta.

Kétszer kísérelt meg menekülést egy elfogott szélhámos

Szerdán délután a Székely Bertalan-utcában posztoló rendőrnek előadta egy asztalosmester, hogy közelben lévő üzletében egy fiatalember fát kínál eladásra. A fiatalemberre a rendőrség már előzőleg felhívta a figyelmét s ezért kérte a rendőrt, hogy igazoltassa a gyanús fiatalembert. Igazoltatás után a rendőr a kapitányságra akarta kísérni a fiatalembert, azonban ez kitépte magát a rendőr kezei közül, berohant a Szinyei-Merse-u. 4. sz. alatti házba, majd a padláson keresztül a háztetőre menekült. Hosszas hajsza után sikerült ismét elfogni, azonban a Jókai-téren ismét bemenekült az egyik házba, ahol hamarosan elfogták. A kapitányságon kiderült, hogy Nagy József 29 éves gyári munkással azonos, akit a rendőrség régebbi szélhámosságai miatt keresett.

HÁZASSÁG

Vitéz *Tótth* László miniszteri tanácsos és felesége, *Lina* Mária fia, *Tótth* László, eljegyezte *Nitsche* Ducit, *Nitsche* János, az Elektromos Művek műszaki főfelügyelője és felesége, *Gärger* Herma leányát.

Helbing László okl. építő-iparművész, az Iparművészeti Társulat titkára és *Süvegh* Margit, az Iparművészeti Társulat tisztviselője július 2-án házasságot kötöttek. Tanuk voltak: *Horváth* Endre okl. iparművész, grafikus és *Kommer* László, az IBUSZ intézője.

Felsőásguti dr. *Ásguthy-Körtvélyessy* Pál m. kir. pénzügyőri biztos, kerületi vezető, június 29-én tartotta esküvőjét nemes *Endre* Ilona Máriával, dr. *Endre* Dénes leányával Dunaharasztin.

Buczella Ilona és *Siklósi* Sándor mérnök július 3-án házasságot kötöttek. (Minden külön értesítés helyett.)

Málnási Bartók Katalin, a Baár-Madas ref. leánygimnázium tanára, Málnási *Bartók* Gábor vármegyei főjegyző és Székelykeresztúri *Kovács* Katalin leánya, csütörtökön este ½8 órakor tartja esküvőjét a Calvin-téri ref templomban dr. *Pázsith* Pál Antal orvos, székesfővárosi kórházi adjunktussal, néhai dr. *Pázsith* Pál ügyvéd és *Rohoska* Etel fiával. Az esketési szertartást dr. *Ravasz* László püspök végzi.

Vályi Lajos országgyűlési képviselő temetése

A tragikus hirtelenséggel elhúnyt dr. *Vályi* Lajos országgyűlési képviselőt, a főváros törvényhatósági bizottságának tagját nagy részvét mellett temették el szerdán délután a farkasréti temetőben. A kelenföldi evangélikus templomban felállított ravatal körül számos politikai és társadalmi előkelőség jelent meg, ott volt *Tasnádi Nagy* András, *Törs* Tibor, gróf *Esterházy* Móric, *Szendy* Károly és sokan mások. A gyászszertartást *Szántó* Róbert ev. lelkész végezte. Utána *Voinovich* Géza a Tudományos Akadémia nevében, *Kölcsey* István pedig a magyar élet pártja nevében búcsúzott Vályi Lajostól. A búcsúbeszédek után a gyászmenet a temetőbe kísérte Vályi Lajos koporsóját. A sírnál *Csilléry* András ny. miniszter mondott búcsúbeszédet, majd a koporsót a főváros által adományozott díszsírhelyen hantolták el.

Torockói menyasszony
Kabos × Dajka × Jávor
Kizárólag: City

Mészáros János pápai prelátus kormányzói kitüntetése

A kormányzó a miniszterelnök előterjesztésére dr. *Mészáros* János pápai prelátus, esztergomi kanonok, apostoli protonotárius, főszékesegyházi főespere-snek az egyházi és társadalmi élet terén kifejtett fáradhatatlan és rendkívül eredményes munkássága elismeréséül a *Magyar Érdemrend középkeresztjét a csillaggal* adományozta.

FERENCJÓZSEF KESERŰVIZ

A Sajtókamara két szüneti itélőtanácsa

Az országos sajtótanács elnöke a nyári szünet tartamára két szüneti ítélőtanácsot alakított, amelyek július hónapban fognak tárgyalni. A szüneti tanácsok a következőképpen alakultak meg:

I. számú szüneti tanács: elnök *Baranyai* Lajos, az országos sajtótanács elnöke, tagjai: dr. *Boér* Elek közigazgatási bírósági tanácselnök, dr. *Pilisy* Lajos közigazgatási bírósági ítélőbíró, vitéz *Somogyváry* Gyula választott tag, *Lékay* László választott tag. A tanács jegyzője dr. *Margittay* Iván törvényszéki jegyző.

II. számú szüneti tanács: elnök: dr. *Dulin* Elek miniszteri tanácsos, az országos sajtótanács elnökhelyettese. tagjai: dr. *Burckhardt* István közigazgatási bírósági ítélőbíró, dr. *Rácz* József közigazgatási bírósági ítélőbíró, dr. *Horváth* Ödön választott tag, *Ferenczy* Károly választott tag. A tanács jegyzője dr. *Fábián* Béla törvényszéki jegyző.

Augusztus havában az ítélőtanácsok ülést nem tartanak.

Szabályozták a befőzési cukor igénylését

Ismeretes, hogy a befőzés céljára rendelkezésre álló, aránylag csekély mennyiségű cukrot kizárólag a gyümölcsfeldolgozással foglalkozó konzervgyárak, gyümölcskészítők és egyes nagyobb gyümölcsössel rendelkező őstermelők részére juttatják.

A befőzési cukorból részesülni kívánó konzervgyáraknak július 4-éig kell bejelenteniök igényüket a Magyar Konzervgyárosok Országos Szövetségénél. Ugyancsak július 4-éig igényelhetik a cukrot a kertészeti akadémiánál a gyümölcslé előállításával foglalkozó gyümölcslésajtolók, szörpkészítők és üzemszerű lekvárfőzők.

Az őstermelők július 6-áig terjeszthetik fel igényléseiket a Gyümölcstermelők Országos Egyesületéhez.

— **Maghalt lord Rotschild anyja.** *Londonból* jelentik: *Rotschild* Károly özvegye, lord *Rotschild* anyja, *Wertheimstein* Rózsika, lovag *Wertheimstein* Alfréd kapitány leánya meghalt. Az elhúnyt, mint ismeretes, *nagyváradi származású* volt.

— **Gázolás miatt letartóztattak egy textilkereskedőt.** A főkapitányságon szerdán délelőtt letartóztatták *Glück B.* Miklós textilkereskedőt, aki két nappal ezelőtt a balatoni műúton elütötte *Sipos* János 27 éves géplakatost és *Horváth* Ágnes takarítónőt, akiket a mentők súlyos állapotban vittek kórházba. Glück kihallgatása során azzal védekezett, hogy az országúton kocsijával egy teherautó jött szembe, amelynek reflektora elvakította.

— **Elfogták a „LÉGO" szélhámosokat.** Az utóbbi időben szélhámosok garázdálkodtak a fővárosban, akik a Légoltalmi Liga megbízottainak adták ki magukat. A detektívek most elfogták a szélhámosokat: *Manka* József rovottmultú kereskedősegédet és *Fartély* Kálmán 31 éves munkást. Fartéllyal együtt letartóztatták.

1828 július 4-én rakták le a kereskedelmi Testület alapköveit — *Hild* József pompás Lloyd-palotájáét —, *Valeró* Antal mondta el ékes német ünnepi beszédében, *Boráros* János polgármester latin szónoklata után az alapitás történetét, Ő cs. és kir. fensége József főherceg nádor, Ferdinánd főherceg, tekintetes Pest megye nagyjai, tekintetes Pest város tanácsa előtt, a kereskedők harsány helyeslése közben. Nagy tisztesség volt ez.

Valeró J. Antal olasz családból származott. Tulajdonosa volt a híres Valeró-selyemgyárnak, amit Valeró Tamás alapított 1774-ben s amely a modern, világot látott, tehetséges emberek keze alatt Magyarország egyik legelső iparvállalatává fejlődött. A *J. A. Valero und Söhne* gyár már a mult század elején 300—400 munkást foglalkoztatott, 7—10.000 font nyersselymet dolgozott fel s évente 5—8000 darab gyártmányt állított elő. Selyem. bársony és krep szövetei híresek voltak Bécstől Konstantinápolyig. Közös üzlete volt ez *Valerónak* és *Appianó* Józsefnek.

Valerót tartották ez időben az ország legkoncepciózusabb és legszélesebb látókörű gazdasági férfiának: nagyvilágot is járt, több nyelven olvasott. Tudományosan is képzett ember volt ez a kis, barnás. kecskeszakállas, elegáns úr, aki előkelő társadalmi életet élt. Sőt még — magyarul is tudott, ha nem is tökéletesen.

Valeró egyik megalapítója a pesti kiváltságos nagykereskedők egyesületének. Vele tanácskozta meg Kossuth az Országos Ipartestület megszervezését, amelyre felajánlotta Kossuth azt az 5000 forintot, amit tisztelői gyüjtöttek számára fogsága alatt. Együtt alapították az első inasiskolát, adták ki az első ipari ismeretterjesztő füzeteket, szervezték a technikai oktatást s az ő fáradozásuk gyümölcse 1842-ben az a kiállítás, amelyen a Redoutban már 213 iparos 298 tárgyat állított ki s amelynek 14.425 fizető látogatója volt.

Valeró volt a lelke annak a bizottságnak is, amelyet az első kormány kereskedelmi és ipari rendeletek előkészítésével bízott meg s ő volt a Kossuth Lajos bizalmiférfia a szabadságharc jegybankjánál is. Legnagyobb érdeme azonban Appianóval együtt a kereskedelmi és ipari kamara megalapítása körüli fáradozása.

Tartalékos tisztek figyelmébe!
Könnyen mosható, porózus
TRIKO-ING
az uniformis-zubbony alá!
KOVÁCS VICTOR
IV., SZERVITA-TÉR 4. VI., KIRÁLY-U. 2.

Az idő

Hazánkban szerdán megszűnt az északi légáramlás uralma és délidélnyugati szél indult meg. A hőmérséklet emelkedett s mindenütt meghaladta a 25 fokot, sokfelé pedig a 30 fokot is elérte. Eső nem volt.

Budapesten szerdán délben 27, este 9 órakor 23 Celsius-fok volt a hőmérséklet, a tengerszintre átszámított légnyomás 757 milliméter, gyengén emelkedő irányzatú.

Várható időjárás a következő 24 órára: *Délnyugati-nyugati szél. A nyugati megyékben egy-két helyen délutáni zápores, zivatar. A meleg tovább tart.*

SZEMELZÁRÓK KANCSALÍTÓ GYERMEKEK RÉSZÉRE, ORVOSI ELŐÍRÁS SZERINT. OPTIFOT, TERÉZ-KRT. 48.

— **Elítélték tejdrágításért.** *Fried* Ernő miskolci lakost, aki a tej literjét 24 fillérért hozta forgalomba 20 fillér helyett, a törvényszék árdrágító visszaélésért háromhónapi fogházra és 200 pengő vagyoni elégtétel megfizetésére ítélte. A Kúria szerdán az ítéletet jóváhagyta.

— **Örmény menekültek találkozója.** A magyarországi örmény menekültek szombaton, július 6-án este 8 órakor a Kéményseprő-étteremben összejövetelt tartanak.

Gyászistentisztelet Balbo tábornagy lelkiüdvéért

A hősi halált halt Italo *Balbo* olasz tábornagy lelkiüdvéért szerdán délelőtt ünnepélyes gyászistentiszteletet tartottak a Szervita-téri templomban. A magyar nemzet mélyen átérzett gyászának méltó kifejezést adott a gyászistentisztelet, amelyen igen nagyszámú és előkelő közönség jelent meg; olasz részről jelen volt *Talamo* márki budapesti olasz követ, a budapesti olasz katonai attasé, a követség egész tisztikara, a budapesti fasiszta párt, a budapesti olasz kultúrintézet, a budapesti olasz kolónia küldöttsége fasiszta egyenruhában, *Romanelli* ezredes, az Olasz-Magyar Bank elnöke, német részről megjelent *Erdmansdorff* budapesti német követ, a budapesti német katonai attasé, a budapesti német követség tagjai, a budapesti szlovák és jugoszláv követség katonai attaséja; magyar részről jelen volt vitéz *Bartha* Károly honvédelmi miniszter, *Werth* Henrik, a honvédvezérkar főnöke, Bárczy-házi *Bárczy* István államtitkár, a miniszterelnök képviseletében, a m. kir. légi erők parancsnokságának küldöttsége, vitéz *Háry* László ezredes, légi parancsnok vezetésével, a Légügyi Hivatal, a tábornoki kar küldöttsége, több országgyülési képviselő és még igen sokan mások, közéleti előkelőségeink közül.

A gyászistentisztelet tartamára az egész templom gyászt öltött, középen óriási katafalkot állítottak fel pálmaágaktól övezve, a katafalkot díszes babérkoszorú borította.

A misét P. *Casari* M. József O. S. M. szervitarendi házfőnök pontifikálta fényes papi segédlettel, a belvárosi énekkar közreműködésével.

A gyászistentisztelet tartama alatt a magyar légi erők három repülőgépből álló raja keringett a templom fölött és tisztelgő köröket írt le.

Istenhegyi Szanatórium Svábhegyen XII., Óra-út 12 Tel.: 165-239.
Összkomfort, hideg, meleg viz. Polgári árak

Száztízezer pengőt adtak eddig a Vörös Keresztnek a GYOSZ kötelékébe tartozó vállalatok

Vitéz *Bartha* Károly honvédelmi miniszter felhívása, amely a *Magyar Vörös Kereszt* megsegítésére szólította fel a magyar társadalmat, mély hatást váltott ki és azóta a társadalom minden rétegéből és gyüjtés útján gyűlnek az adományok. A *Magyar Gyáriparosok Országos Szövetsége* külön gyüjtést indított a Magyar Vörös Kereszt Egylet részére a kötelékébe tartozó vállalatok között. A gyáripari vállalatok 10.000 pengőtől 50 pengőig felajánlott adománnyal, anyagi viszonyaik szerint, siettek a felszólításnak eleget tenni. Szerda estig *az eddig felajánlott gyáripari adományok 110.150 pengőre emelkedtek*, de további adományok is várhatók. A honvédelmi miniszter kérő szavai mindenütt meghallgatásra találnak, hogy a Vörös Kereszt megszerezhesse azokat a milliókat, amelyek hivatása betöltéséhez elengedhetetlenül szükségesek.

Mi van a hivatalos lapban

A hivatalos lap szerdai számában a következőket találjuk. *Rendeletek:* a „Dyvarsan-injekció" elnevezésű gyógyszerkészítmények közgyógyellátási áthárításáról, — az inzulin rendelése és kiszolgáltatása tárgyában, — a posta műszaki segédszemélyzetének képesítéséről, — az Országos Tisztviselői Betegsegélyezési Alap szolgáltatásai tárgyában. — *Pályázatok:* a honvédelmi miniszter három állatorvosi helyre, — a szécsényi, gyöngyösi, gödöllői és técsői járásbíróság telekkönyvvezetői állásra, — a pénzügyminisztérium mérnökgyakornoki állásra, — a borsodvármegyei Erzsébet-közkórház kórházi gondnoki állásra, — a kecskeméti közkórház segédorvosi állásra, — a csongrádi közkórház alorvosi állásra, — a kalocsai érseki közkórház segédorvosi állásra — a lévai állami kórház alorvosi állásra hirdet pályázatot.

— **Kitüntetés.** Budapest és a német városok közötti kulturális és egyéb kapcsolatok kimélyítése körül szerzett érdemeikért gróf dr. *Lázár* Imre főjegyző, a polgármesteri hivatal vezetője a német sasrend I. osztályú érdemkeresztjét, gróf dr. *Zay* Imre fogalmazó pedig a német sasrend III. osztályának érdemkeresztjét kapták.

— **Kárpátalján** hat népiskola építését kezdte meg a kormány. A *Kölcsénben, Szentmihálykörtvélyesen, Hukleván, Szkotászkán* építendő rutén és *Alsósapsán* és *Dombrava*-telepen építendő románnyelvű iskolák mellett több félbemaradt építkezést is befejeznek.

„Kávéházban igyunk, Kecskeméti gyümölcslevet"
Gyümölcstermék kiviteli Kft.
Telefonszám 183-496

— **Megalakult az Egyházművészeti Tanács.** A hercegprímás által kinevezett új *Egyházművészeti Tanács:* dr. *Lepold* Antal és dr. *Gerevich* Tibor társelnökök, dr. *Molnár* Ernő tanácsi előadó, *Goszleth* Lajos tanácsi helyettes előadó, *Aba Novák* Vilmos, dr. *Artner* Edgár, *Árkay* Bertalan, *Balogh* György, dr. *Beresztóczy* Miklós, *Csányi* Károly, *Damkó* József, dr. *Fábián* Gáspár, *Fitz* József, *Fridrich* Lajos, *Genthon* István, dr. vitéz *Haász* Aladár, *Harmath* Artúr, *Helbing* Ferenc, *Huszty* Károly, *Jajczay* János, *Kelényi* Ottó, *Kopp* Jenő, *Megyer-Meyer* Antal, *Mihalik* Sándor, *Nagy* Sándor, *Pacher* Béla, *Pál* Lajos, dr. *Say* Géza, dr. *Somogyi* Antal, *Szentiványi* Gyula, vitéz *Szerényi* Ödön, *Sztehlo* Lili, *Teller* Frigyes, *Tóth* Gyula, *Ungváry* Sándor és *Wälder* Gyula tanácstagok részvételével megtartotta alakuló ülését.

Hamis vádaskodásért 400 pengő pénzbüntetés

Ernszt András gyógyszerészsegéd névtelenül feljelentette főnökét, *Bodnár* Jenőt, a *Fortuna*-gyógyszertár tulajdonosát, hogy gyógyszertárában orvosi recept nélkül morfiumot, szevenált és egyéb kábítószert árusít. A panasz alaptalannak bizonyult és Bodnár Jenő feljelentette volt segédjét. A büntetőtörvényszék hamis vád büntettéért hathónapi börtönre ítélte el a gyógyszerészsegédet. Fellebbezés folytán a tábla hamis vád *vétségében* mondta ki bűnösnek a vádlottat és hathónapi börtön helyett 400 pengő pénzbüntetést állapított meg. Az ítélet nem jogerős.

Hónaljizzadás ellen Hofer
50 és 90 filléres dobozokban

Új kiőrlési rendelet

A hivatalos lap csütörtöki számában földmüvelésügyi miniszteri rendelet jelent meg, amely a kenyérlisztszükséglet biztosítása érdekében 40 százalékra korlátozza a finomliszt (búzadara és nullálisztek) kiőrlését. Az egységes búzakenyérlisztet és a sötét búzalisztet a malmok az érvényben lévő lisztjellegmintáknak megfelelő minőségben a kiőrlési százalék korlátozása nélkül állíthatják elő. A rendelet ezenkívül lehetővé teszi, hogy a malmok a 80 százalékos és a sötét búzalisztet nemcsak sütőüzemek részére, hanem szabadon forgalomba hozhassák.

— **Gázzal megmérgezte magát egy vendéglős felesége.** Szerdán reggel a Tallér-utca 8. számú házban gázzal megmérgezte magát *Patz* Antal vendéglős 40 éves felesége. Súlyos állapotban vitték szanatóriumba. Még nem tudják, miért kísérelt meg öngyilkosságot.

AUTÓVEZETÉST TANULJON
Fodor autóiskolában
IDEGENNYELVŰ KIKÉPZÉS
Személy- és teherautó-tanfolyamok
IV., Petőfi Sándor-utca 3. Telefon 189-701

Ady Lajos minden magyarországi vagyonát a debreceni református kollégiumra hagyta

Debrecenből jelenti a „Magyar Nemzet" tudósítója: Ady Lajos tankerületi főigazgató halála után végrendelete végrehajtására került sor. A debreceni református kollégium igazgatósága értesítést kapott az illetékes közjegyzőtől arról, hogy Ady Lajos végrendelete szerint *összes Magyarországon fekvő ingatlan és ingó vagyonát a debreceni református kollégiumra hagyja.*

A végrendelet egyik érdekessége, hogy ez *még Ady Lajos édesanyjának halála előtt kelt* és ezért azt írja benne Ady Lajos, hogy ha anyja előbb halna el, mint ő, akkor erdélyi birtokukat *a kolozsvári református kollégiumra hagyja,* ha pedig édesanyja Ady Lajost túlélné, akkor örökösként édesanyját jelölte meg.

Másik érdekessége a végrendeletnek, hogy az Ady Endre által írt munkák után a részére esedékes összes írói tiszteletdíjakat, melyek a jövőben befolynak, a szülői nevére: „Ady Lőrinc és felesége alapítvány" létesítésére hagyományozta. Az alapítvány kamatjövedelmének egyharmadát a debreceni, kétharmadát a zilahi református szegény tanulók javára fordítják.

Érdekes, hogy Ady Lajos felesége tudtával rendelkezett így, még pedig azzal az indokolással, hogy *Ady Lajosné tisztességes megélhetést biztosító nyugdíjat kap az államtól, tehát magánvagyonára nem lesz szüksége.*

FERENC JÓZSEF KESERŰVIZ

Korlátozások a személyhajóforgalomban

A MFTR a rendkívüli viszonyokra való tekintettel július 4-étől kizárólag csak a Budapest—Révkomárom, Budapest—Mohács, Budapest—Esztergom és Budapest—Tahi viszonylatokban járatja személyhajóit, a budapesti helyi hajóforgalom és sétahajózás egyelőre megmarad. A Tiszán Szolnok—Csongrád között ezentúl hetenként háromszor közlekedik hajó, a Tiszabura—Szolnok járat nem változik. A MFTR vezetősége kéri a közönséget, hogy a korlátozásokra való tekintettel, szombaton és vasárnap csak a legszükségesebb esetekben vegye igénybe a járatokat. Felvilágosítás az esküténi hajóállomásnál (telefon: 182-433) és a vonalfőnökségen (telefon: 182-232).

—

— Nem érte veszteség a lillei magyar munkásságot. *Uhl* Antal észak-franciaországi római katolikus magyar lelkipásztor június 18-i levelében közli, hogy a lillekörnyéki magyar gyárimunkásoknak és bányamunkásoknak egyáltalán nem voltak háborús veszteségeik. A bányavidéken már meg is indult a termelő munka.

Napirend

1940 JÚLIUS 4, CSÜTÖRTÖK

Róm. kat.: Ulrik pk. — Protestáns: Ulrik.

A nap kel 3 óra 52 perckor, nyugszik 19 óra 44 perckor, a hold kel 3 óra 07 perckor, nyugszik 18 óra 31 perckor.

—

— A szegedi továbbképző tanári tanfolyam. A vallás- és közoktatásügyi miniszter értesíti azokat a falvidéki állami polgári iskolai tanárokat, akiket szegedi továbbképző tankat, akiket a szegedi továbbképző tanfolyam július 4-én, csütörtökön reggel 8 órakor megkezdődik. Felhívja a miniszter az érdekelt tanárokat, hogy a tanfolyamon feltétlenül jelenjenek meg.

— Filléres hajó Vác—Nógrádverőcére. A Szent Korona Szövetség X. ker. központja július 14-én, vasárnap, egésznapos hajókirándulást rendez, amelyre vendégeket is szívesen lát. Részvételi díj oda- és visszautazással 170 fillér. Jegyek elővételben: Teréz-körút 6., József-körút 2., Baross-utca 103., Rákóczi-út 1., István-út 10. szám alatti dohánytőzsdékbenö a D. G. T. Ferenc József-hídi hajóállomás pénztáránál és X., Kápolna-utca 7. (Telefon: 348-696) szám alatt kaphatók.

VARIETÉ × STUDIO

Mozik műsora

(Sz. = szombat, v. = vasárnap, ü. = ünnep.)

ADMIRÁL. Dr. Kildare különös esete. (½4, ½6, ½8, ½10, v. és ü.: ½2-kor is.) Vas. d. e. ½10 és ½12-kor: Asszonyok a börtönben.

ALKOTÁS. Ifjúság. (½4, ½6, ½8, ½10, v. és ü.: ½2-kor is.)

ANDRÁSSY. Ifjúság. (5, ½8, ½10, v. és ü.: 2, 4, 6, 8, 10.)

ÁTRIUM. A nyugati villámháboru. (½6, ½8, ½10, sz., v. és ü.: ½4-kor is.)

BELVÁROSI. Dal a szabadságról. (4, 6, 8, 10, v. és ü.: jobb t.: 4, 6, 8, 10, bal t.: 5, 7, 9.)

BODOGRÁF. Dr. Kildare különös esete. (¾5, 7, ½10, v. és ü.: ½2, ½4, ½6, ½8, ½10.)

BROADWAY. Mégis szép a világ. (½4, ½6, ½8, ½10, sz., v. és ü.: ½2-kor is.)

BUDAI APOLLO. Hurrá! Apa lettem! (½5, ¾7, 9, v. és ü.: ½2, ½4, ½6, ½8, ½10.) Vas. d. e. ½11-kor: Tommy.

CAPITOL. Fekete éjszakák. (½4, ½6, ½8, ½10, v. és ü.: ½2-kor is.)

CASINO. 3. hétre prol.: A két tökfilkó. (½6, ½8, ½10, sz., v. és ü.: ½4-kor is.)

CITY. Torockói menyasszony. (¾6, ¾8, ¾10, sz., v. és ü.: ¾4-kor is.)

CORSO. Erzsébet bercegnő. (½6, ½8, ½10, sz., v. és ü.: ½4-kor is.)

CORVIN. Ferdinánd a bika és a 3 kis malac. (½4, ½6, ½8, ½10, v. és ü.: ½2-kor is.)

DAMJANICH. Kongó expressz. (5, ½8, ½10, v. és ü.: 2, 4, 6, 8, 10.)

DÉCSI. Éjszaka kezdődött. (6, 8, 10, sz., v. és ü.: 4-kor is.)

ELDORÁDÓ. Sárga csikó. (5, ½8, ½10, v. és ü.: 2, 4, 6, 8, 10.) Vas. d. e. 10 és ½12-kor: Emmy.

FORUM. Férjem, a kék szakáll. (½6, ½8, ¾10, sz., v. és ü.: ½4-kor is.)

HIRADÓ FILMSZINHÁZ. (VII., Erzsébet-körút 13. 222-109.) Magyar-, Fox-, Luce-, Ufa- és rajzos híradók. — A compiègne-i tárgyalások. — Erdei szimfónia. — Színes rajzfilmek. — Folytatólagos előadások 10-től, vas.- és ünnepnap 9-től 24 óráig. — Páholyok elővételben is.

HOLLYWOOD. Kadettkisasszony. (½4, ½6, ½8, ½10.)

HOMEROS. Győzelmes ember. (5, ½8, ½10, 8 órától a kertben.)

JÓZSEFVÁROSI. Dr. Kildare különös esete. (5, ½8, ½10, sz., v. és ü.: ½4, ½6, ½8, ½10.) Vas. d. e.: A két fogoly.

KAMARA. 4. hétre prol.: Kár volt hazudni. (4, 6, 8, 10, v. és ü.: 11 és 2-kor is.)

KORONA. Viktória királynő. (½4, ½6, ½8, ½10, v. és ü.: ½2-kor is.)

LLOYD. A Noszty-fiú esete Tóth Marival. (4, 6, 8, 10.)

OLYMPIA. Ördöngős fruska. (4, 6, 8, 10, vas. 2-kor is.)

OMNIA. 3. hétre prol.: Óz, a csodák csodája. (5, ½8, ½10. sz., v. és ü.: 4, 6, 8, 10.)

ODEON. Ifjúság. (½5, ¾7, ½10, sz.: ½4, ½6, ½8, ½10, v. és ü.: ½2-kor is.) Vas. d. e. 10-kor: Érik a búzakalász. — ½12-kor: A 3 betyár.

ORIENT. Kísért a mult. (½5, ¾7, ½10, v. és ü.: ½2, ½4, ½6, ½8, ½10.)

OTTHON. Hurrá! Apa lettem! (½5, ¾7, 9, sz., v. és ü.: ½4, ½6, ½8, ½10.) Vas. d. e. ½11-kor: Te csak pipálj, Ladányi!

PALACE. D. III. 88. (A levegő katonái.) (11, 2, 4, 6, 8, 10.)

PÁTRIA. Modern Ali baba. (4, 6, 8, 10, v. és ü.: 2-kor is.)

RÁDIUS. Nagyvárosi lány. (½6, ¾8, ¾10, sz.: v. és ü.: ½4-kor is.)

RIALTÓ. Dr. Kildare különös esete. (5, ½8, ½10, v. és ü.: 2, 4, 6, 8, 10.)

ROYAL APOLLO. Botrány a cirkuszban. (½6, ½8, ¾10, sz., v. és ü.: 4, 6, 8, 10.)

SAVOY. Modern Ali baba. (½4, ½6, ½8, ½10, v. és ü.: ½2-kor is.)

SCALA. Ahogy tetszik. (¾6, ¾8, ¾10, sz., v. és ü.: ¾4-kor is.) — Nyitott tető.

STUDIÓ. Variete. (4, 6, 8, 10, v. és ü.: 2-kor is.)

TIVOLI. Ifjúság. (½5, 7, ½10, sz.: ¾4, ¾6, ¾8, ¾10, v. és ü.: ¾2-kor is.) Vas. d. e. ¾10-kor: A 3 betyár. — ¾12-kor: Érik a búzakalász.

TURÁN. Ördöngős fruska. (4, 6, 8, 10, v. és ü.: 2-kor is.) Vas. d. e. 11-kor: Asszonyok a börtönben.

URANIA. 2. hétre prol.: Nyugati villámháboru. (Hollandia, Belgium, Flandria elfoglalása.) (½5, 7, ½10, sz., v. és ü.: 2, ½5, 7, ½10.)

Egyetlen munkanélküli sincs Kárpátalján

Ungvárról jelentik: A kárpátaljai véleményező tanácsadó bizottság szerdán *Ilniczky* Sándor főtanácsadó elnöklésével ülést tartott. Dr. *Halász* Géza min. tanácsos tájékoztatta a bizottságot a kárpátaljai közigazgatás menetében történt legutóbbi változásokról. A gazdasági kérdésekről tartott beszámolójában bejelentette, hogy *Kárpátalján egyetlen munkanélküli sincs,* sőt egyes járásokban munkáshiány mutatkozik. Dr. *Marina* Gyula min. tanácsos, a kultúrosztály vezetője ismertette ezután a tanügyi téren elért eredményeket.

Vízállás

A *Duna* Hofkirchen—Passau, Struden—Stein és Paks—Újvidék között apad, másutt árad, Bajáig közepes, lejjebb magas vízállású. *A szerdai dunai vízállások:* Schärding 366, Passau 549, Aschach 295, Struden 525, Stein 430, Bécs 441. Pozsony 316, Komárom 396, Budapest 338, Paks 244, Baja 376, Mohács 415, Gombos 538, Újvidék 488, Zimony 526. — A *Rába* Szentgotthárdnál mínusz 25. — A *Dráva* Barcsnál mínusz 24, Drávaszabolcsnál 126, Eszéknél 256. — A *Száva* Bródnál 380. — A *Tisza* Tiszafüredig apad, lejjebb árad, Záhonyig alacsony, lejjebb magas vízállású. — *A szerdai tiszai vízállások:* Tekeháza 0, Tiszaújlak mínusz 16, Vásárosnamény 210, Tokaj 530, Tiszafüred 586, Szolnok 654, Csongrád 671, Szeged 719. — A *Szamos* Csengernél 152. — A *Bodrog* Sárospataknál 419. — A *Sajó* Bánrévénél 129. — A *Hernád* Hidasnémetinél 87. — A *Körös* Körösszakállnál 90, Békésnél 640, Gyománál 700. — A *Maros* Makónál 389. — A *Balaton* Siófoknál 99. — A *Velencei-tó* Agárdnál 156.

Mágneses vonal
az Angolpark Színházban péntektől minden este ½9 órakor.

Szinházi hírek

Megtiltotta a színészkamara a „Szép Heléna" másodszereplőjének fellépését

A Vígszínház színpadán javában folynak a próbák *Offenbach* „Szép Heléna" című klasszikus operettjének szabadtéri előadásából. *Réthy* Eszter, a bécsi Operaház hírneves magyar művésznője vállalta a címszerepet, másodszereposztásban azonban kiosztották azt egy új sztárjelöltnek, *Hosszúfalussy* Klára miskolci úriasszonynak, akinek bemutatkozása, hír szerint, meglepetésnek igérkezett. A fiatal úriasszony fellépése azonban egyelőre elmarad, mert *a színészkamara letiltotta szereplését, mert nem jelentkezett idejében felvételi vizsgára* s a legközelebbi vizsga csak szeptemberben lesz.

Kiosztották a főváros színész-jutalomdíjait

Budapest székesfőváros ezidei színészjutalomdíjait, az illetékes ítélőbizottság döntése nyomán *Sengey* Vera, *Csányi* László, *Perényi* László és *Szabó* Sándor kapták meg. Dícséretben részesült *Jámbor* László és *Ungvári* László. A díj egyenként 750 pengő.

—

* **Szereplőváltozás** volt a „Sárgarigófészek", *Erdélyi* Mihály operettje előadásán, ahol *Szécsy* Ferenc szerepét *Turáni* Endre, a Városi Színház fiatal művésze vette át, bravúros beugrással.

Állatkerthen ma **Wagner-est**
Vez.: **Ferencsik,** közr.: **Losonczy.**

A Noszty fiu esete Tóth Marival × Lloyd

Vendrey Ferenc meghalt

A jellemábrázoló, vidám színpadművészet utólérhetetlenül népszerű, hivatott élharcosa, a mosolygó színpadi „charme" eleven megtestesülése, *Vendrey* Ferenc, aki hat évtizeden át volt magasztos értelemben vett mulattatója a színházi közönségnek, kedden éjszaka 82 éves korában csendesen elhunyt. Kora ifjúságában, alig 17 éves korában kezdte színipályáját Vendrei Ferenc, amikor megszökött a szülői házból, mert édesapja, *Vendrey-Assermann* Ferenc negyvennyolcas honvédtábornok hallani sem akart arról, hogy fia művészi pályára lépjen. Előbb vándorszínészkedett, aztán a kolozsvári Nemzeti Színház ragyogó együttesének tagja lett s ilt egész sereg Shakespeare-szerep és mély karakterábrázoló alakítás fűződik emlékéhez. Sokoldalú tehetsége szárnyán csakhamar Budapesten volt, a Vígszínház negyvenöt évvel ezelőtt szervezkedő, világhírneves gárdájának egyik oszlopa lett és közel harminc éven át aratta sikereit a népszerű színpadon. Alig tíz esztendeje, hogy nyugalomba vonult Vendrey „tata" s csak itt-ott szerepelt még operettszerepekben, más színpadon. A legutóbbi években betegeskedett és családja köréből ragadta most el a békés halál. Vendrey Ferenc temetése csütörtökön délután fél 5 órakor lesz a farkasréti temetőben. Halálát a magyar színházvilágon kívül két leánya, Bálintné Vendrey Vilma és Vendrey Klára gyászolja.

—

Színházak műsora

Margitszigeti Színpad: Nincs előadás.
Vígszínház. Minden este: Nyári kabaré. (9.)
Erzsébetvárosi Színház. Minden este és vasárnap d. u.: Sárgarigófészek. (5, 8.)
Angolpark Színpad: Péntektől minden este: Mágneses vonal (½9.)
Márkus Parkszínház. Minden este és vasárnap d. u.: Ez lett a Pestünk. (A Pódium kabaré vendégjátéka.) (5, 9.)
Fényes Nagycirkusz. Minden d. u. és este: Togare, Maxel, Gellin és a júliusi világműsor. (4, 8.)
Magyar Műszinkör. Minden nap: Sybill. (¾5, szomb. ¾5, ½8, vas. ½4, 6, 8.)
A többi színházban: Nyári szünet.

Rádióműsor

BUDAPEST I. (Csütörtökön.) **6.40:** Ébresztő. Torna. — **7:** Hírek. Közlemények. Hanglemezek. — **10:** Hírek. — **10.20:** Titok. Hiénák. (Bartóky József.) — **10.45:** Rejtélyek a városligeti „Fuit"-siremlék körül. Írta Heltai István. Felolvasás. — **11.10:** Vizjelzőszolgálat. — **12:** Harangszó. Himnusz. Időjárásjelentés. — **12.10:** Bányóczky Erzsébet hegedül zongorakísérettel. — **12.40:** Hírek. — **12.55:** Solymossy Margit, az Operaház tagja énekel. — **13.20:** Időjelzés, időjárásjelentés. — **13.30:** A rádió szalonzenekara. — **14.30:** Hírek. — **14.45:** Műsorismertetés. — **15:** Árfolyamhírek, piaci árak, élelmiszerárak. — **16.15:** Ruszin hallgatóinknak. Csokonai és Berzsenyi. Írta Sárkány Oszkár. Felolvasás. Majd hanglemezek. — **16.45:** Időjelzés, időjárásjelentés, hírek. — **17:** Hírek szlovák és ruszin nyelven. — **17.15:** A magyar—német válogatott atlétikai mérkőzés." (Dr. Szerbák Elek.) — **17.30:** Fátyol Jancsi cigányzenekara. — **18:** „Áldozat és győzelem." (Vitéz Somogyváry Gyula.) — **18.15:** Kóréh Endre, az Operaház tagja énekel zongorakísérettel. — **18.45:** A kedves (Szilassy Gyula.) — **19.15:** Hírek. — **19.25:** Furulyaszó. Hangjáték. Irta Babay József. Rendező Csanády György. — **19.45:** Amiről mindenki beszél. — **20.10:** Az Operaház zenekara. — **20.40:** Zsidovics Tibor ruszin nyelvű előadása a debreceni nyári egyetemről. — **21.40:** Hírek, időjárásjelentés, hírek szlovák és ruszin nyelven. — **22.10:** A rajkózenekar muzsikál. — **23:** Hírek német, olasz, angol, francia és eszperantó nyelven. — **23.25:** Humoros számok hanglemezről. — **0.05:** Hírek.

MA az ANGOLPARKban
Muráti, Vaszary, Somogyi, Dajbukát, Tahy Anna, Somlay, Rátkai, Somló I., Bársony I., Kőváry, Ihász.
Kezdete 8 órakor.

BUDAPEST II. **16.15:** Filmszámok hanglemezről. — **18.45:** Dr. Balázs Gyula magyar nótákat zongorázik. — **19.15:** Pátria hanglemezek. — **20:** Hírek, ügetőversenyeredmények, hírek szlovák és ruszin nyelven. — **20.25:** A József nádor 2. honvédgyalogezred zenekara. — **21.15:** Természettudomány és kultúra. (Dr. Koczkás Gyula.) — **21.45:** Időjárásjelentés.

MODERN ALI BABA
SAVOY EDDIE CANTOR PÁTRIA

Sporthírek

AZ AUTONÓMIÁJÁTÓL MEGFOSZTOTT MLSZ EGYÉVI MÉRLEGE mégiscsak negatív eredménnyel zárult. Egy évvel ezelőtt azzal próbálták elhitetni a távoli szemlélőkkel a rendszerváltozás szükségességét, hogy a régi vezetőség uralma alatt nemzetietlen szellemben fejlődött a labdarúgás, a játékosok egykori lelkesedését a közöny, a küzdőképesség hiánya váltotta fel, mindennek az ták elhitetni a távoli szemlélőkkel a sorozatos kudarcok. Nos, az új rezsim is vereséggel kezdte: az emlékezetes 2:4 arányú lengyelországi vereséggel, amely után néhány nemzetközi győzelem és döntetlen eredmény következett ugyan, minderre azonban alaposan rácáfolt a legutóbbi *Budapest—Bécs* városközi mérkőzés eredménye, amikor az egészen gyengeképességű *bécsi csapat* magyar pályán verte meg a rosszul összeállított, de egyébként is szív és lélek nélkül játszó *magyar válogatott csapatot.* Az „új sportszellem" dicsőségére!?... Következett az úgynevezett *kis KK-ért* vívandó küzdelem és két nagycsapatunk, a *Hungária* és az *Újpest* máris kiestek a további küzdelemből és a magyar labdarúgás becsületét éppen az a *Ferencváros* mentette meg, amelynek elnökét, dr. *Usetty* Bélát, ugyancsak elmozdították az *MLSZ* éléről. A magyar labdarúgás rajongói aggódva figyelik a dolgok fejlődését és nem kisebb aggodalommal kérdezik: hova, merre fog mindez vezetni, ha annyi értékes nemzetközi sikert elért két vezető csapatunk már közepes ellenfelekkel szemben is alulmarad olyan küzdelemben, amelynek a kimenetele azelőtt még csak kétséges sem lehetett? És kérdezik: Ki felel ezekért a kudarcokért és mik lesznek ezeknek a konzekvenciái?...

A NEPTUN BUDAPESTI EVEZŐS EGYLET kedden tartotta 55. rendes közgyűlését, amelyen elhatározták, hogy az egylet néhai nagy elnökének és kiváló versenyevezősének, dr. *Perger* Ferencnek emlékére a *Magyar Evezős Szövetség* részére vándordíjat alapítanak. Dr. *Perger* Ferenc művészi arcképét, melyet még életében *Merész* Gyula festőművész készített, dr. *Kammermayer* Oszkár leplezte le, ünnepi beszéd kíséretében. Az egylet elnökévé a közgyűlés ismét dr. *Kós* Ödönt, alelnökévé *Ridly* Istvánt, igazgatójává dr. *Kammermayer* Oszkárt, titkárrá dr. *Knoblauch* Gézát választotta. A közgyűlést megelőzőleg az egylet klubházának kertjében lévő hősök emlékművét dr. *Bézay* Jenő beszéd kíséretében koszorúzta meg.

A MAGYAR ATLÉTIKAI SZÖVETSÉG elnöksége a rendkívüli időre való tekintettel az illetékes hatóságok javaslatára táviratban kérte a német szövetséget, hogy a július 6. és 7. budapesti magyar—német atlétikai mérkőzést közös megegyezéssel augusztus hó végére vagy szeptember hó elejére halasszák. Az elmaradó mérkőzéssel kapcsolatban a Magyar Atlétikai Szövetség elhatározta, hogy szombaton és vasárnap, mindkét napon fél 5 órai kezdettel országos atletikai versenyt rendez a MAC-pályán. A verseny nevezési zárlata pénteken délután 6 órakor lesz.

A BELGRÁDI BSK, a *Ferencváros* vasárnapi ellenfele, pénteken érkezik *Budapestre* változatlan összeállításban. A Ferencváros szerdán tartott nagy kétkapus tréninget.

A HUNGÁRIA JÚLIUS 8-ÁN választmányi ülést tart, ekkor fogják véglegesen elhatározni, hogy milyen csapattal indulnak összel a Nemzeti Bajnokságban? Annyi máris bizonyos, hogy az *NBB-ben* szerepelt *MTK* megerősített csapata fogja képviselni a *Hungária* színeit az *NB*-ben.

ROLLERVERSENY A MARGITSZIGETEN. A margitszigeti mesedélután gyermekközönségének szórakoztatására minden esztendőben rendeznek rollerversenyeket. Az idén július 18-án és augusztus 22-én 5 órakor lesz a margitszigeti játszótéren rollerverseny. A versenyre már most lehet jelentkezni bármelyik csütörtökön délután 5 órakor *Oszkár* bácsinál a szigeti játszótéren. A gyermekeknek, akik a versenyen részt kívánnak venni, a szülők beleegyezését igazolniok kell.

PÉNTEKEN este rendezi a kerékpáros szövetség a magyar—német pálya-kerékpárosversenyt. A magyar csapat összeállítása a következő: *Éless, Nemes, Nótás, Pelvássy.* A verseny a Millenáris-pályán este negyed kilenckor kezdődik.

Július 4. és 6-án délután ½3 órakor
ügetőversenyek!

Lósport

CSÜTÖRTÖKÖN ÜGETŐVERSENY. Az *Ügetőverseny Egyesület* miniszteri biztosa júliustól kezdve ismét felemelte a díjakat, sőt egy 3000 pengős első díjazású *Nemzetközi versenyt* is kiírt a legjobb lovaknak. Próbaképpen ezúttal a három- és négyévesek indulnak az Eladóversenyben. A program a megszokott, a Kettesfogatúban szintén jobb lovak indulnak, amit leginkább az bizonyít, hogy az idei Derby mezőnyéből négy ló — *Éltes, Brigád-Kürtös, Ébredő* és *Élemér* — indul, amire a *Derby* után két-három héttel alig volt még példa! Jelöltjeink a csütörtöki versenyre a következők:

I. Villám — Ostap leánya — Fűzér
II. Dusán—Ébredő, Brigád Kürtös—Magnézium
III. Csak előre — Acél
IV. Sári biró — Ica — Szépi
V. Bicskás — Beki — Utóda
VI. Körmendi-ménes — Ráró — Ripacs
VII. Csalafinta — Üzsörás — Bajnok S.
VIII. Eszter — Cifra II. — Zala
IX. Volga — Apród of Pamuk — Imréd II.
X. Dáma — Apród — Gárda Kürtös.

Szentiványi Gyula mütörténész

B u d a p e s t.

...s! Lágymányos u 16.

EXPRESSZ

BUDAPEST
51 L -7-4
ED
FŐPOSTA

Szentiványi Gyula

l.

Czakó György

29. l.

IR. MINISZTÉRIUM SZÁMVEVŐSÉGÉTŐL.

rnak a müemlékek orsz. bizottsága

Budapest.

ber hó 14-én 838 sz. a. kelt b. át-

öller István bizottsági tag gernyesze-

Szentiványi Gyula dr

A fentiekben már érintettem azokat az elveket, amelyek a Műemlékek Orsz. Bizottságát a falképrestaurálási munkáknál vezetik. Röviden összefoglalva a következő szempontok irányadók.

Nedves vakolaton lévő falkép addig nem restaurálható, míg a falfelület víztelenítése meg nem történt. A kiszárított falfelületről a falképre kent anyagok aprólékos, gondos munkával szedendők le. Az erősen tapadó részek nem vakarással, hanem pattintással távolítandók el. A falkép kiszabadítása után a netán feltáskásodott részek a vakolat mögé bevitt kötőanyaggal a falhoz rögzítendők. Súlyosabb esetekben a rögzítésnek meg kell előznie a festményre utólag rávitt anyagok eltávolítását. A töredékes falképek széleinek vakolással való biztosítása, a lehullott nagyobb felületeknek néhány milliméterrel mélyebb szinten való újra vakolása kívánatos, ott azonban, ahol ezt a falkép biztonsága nem engedi, mellőzhető. A falképen lévő kisebb lyukak és egyéb folytonossági hiányok a kép szintjében gondosan eltömendők. Az elpasztellesedett felületek vegyi úton rögzítendők, a színek ereje ugyancsak ilymódon az eredeti állapotnak megfelelően felélénkíthető. Ezután kerülhet a sor az elpiszkolódott képfelületek tisztítására s a nyilvánvalóan utólagos és rossz átfestések eltávolítására. A pasztellszerűség, amit oly sokan kedvelnek, többnyire nem az eredetinek megfelelő állapot. A festmény bágyadt, szürkés színét a képekre vitt s onnan teljesen el nem távolított mész okozza. Néha tényleg szép, de nem időálló s így nem mindig kívánatos. A feltárt leletet, még mielőtt ecsettel érintené a restaurátor, fényképezni kell. Kívánatos, hogy a munka folyamatát minél több fénykép örökítse meg. Ahol csak mód van rá, a muzeális restauráláshoz kell ragaszkodni. Ez esetben az eddig ismertetett elvek alkalmazásával a restaurálás tulajdonképen befejeződött. A templomi képek helyreállításánál ez az elv nem mindig érvényesíthető. Brutális, rosszakaratú csonkítások emlékének gondos megőrzése céltalan és a hívek vallási érzületét sértő. Ahol az ábrázolások indításai megvannak, a legszükségesebb kiegészítések ellen kifogást emelni nem lehet. Nagyobb, hiányzó, s csak a restaurátor fantáziájával betölthető felületek inkább üresen hagyandók. Általában minél kevesebbet festeni és soha semmi körülmények közt semmit sem átfesteni. A kiegészítések aztán történhetnek mélyebb szinten, világosabb tónusban, hogy mindenki láthassa mi az új és mi a régi. A jó restaurátor kellékei: abszolút alárendeltség a restaurálandó művel szemben, bőséges anyagismeret, helyes kor- és stílusérzék, nagy önmérséklet, határtalan türelem és lelkiismeretesség és végül a gyakorlat. E tulajdonságok nélkül könyvekből elméletileg kiválóan képzett és titkolt receptekkel bőven felszerelt restaurátor munkája is keveset ér.

SZENTIVÁNYI GYULA
a Műemlékek Orsz. Bizottságának főtitkára

Falkép-restaurálás

11

Képművészet
1943. II. C.

MŰEMLÉKEK MŰ

Régi alkotások műszaki felvételének talán legrégibb példáját láthatjuk Gudea babiloniai helytartó és építész fejetlen diorit ülőszobrán (Páris, Louvre). A szoboralak ölében kőtáblát tart, melyen egy palotának léptékkel ellátott alaprajza van bevésve.

A görögök és rómaiak nem egy domborművén építmények építészeti ábrázolása tűnik fel, mely egy műszaki felvétel jellegének is megfelelhet.

A középkori építészetben már műszaki felvételt készítő mesterek neve is feltűnik, köztük különösen Villard de Honnecourtra kell gondolnunk, akinek vázlatkönyve a műszaki felvételeknek egyik legrégibb gyüjteménye. Rajzai közt meglepően pontos és részletes például a l a o n i székesegyház északi tornyának ábrázolása, melyről alaprajzot és homlokzati rajzot is készített. Villard de Honnecourt három helyen említi vázlatkönyvében magyarországi tartózkodását és egy padlóminta rajzánál megjegyzi, hogy ezt magyarországi templomban látta; darabjai előkerültek Szent István székesfehérvári bazilikájának legutóbbi ásatásakor.*

Messze vezetne, ha tanulmányunk szempontjából sorra vennők a középkor építészetének ismert mestereit, akiknek működésére néhol eredeti rajzok vetnek világot. Így például a bécsi Szent István-templom építőműhelye néhány eredeti rajzott őrzött meg, melyekből nemcsak a középkori építés mesterségbeli fogásaira, hanem az akkori műszaki ábrázolási elvekre is tájékoztatást nyerhetünk. Érdekes például, hogy a Szent István-templom sok emeletének alaprajzait egyetlen ábrába egyesítették.

A műszaki felvételezés alapját tulajdonképen a reneszánsz építőmesterei vetették meg, Itáliában, ahol a gótika hosszan és sikertelenül kísérletezett, hogy olasz földön lábát megvesse. Sohasem talált igazi megértésre és a sikertelenség már korán az antik emlékek felé fordította az olasz mesterek figyelmét, akikben egyre jobban megerősödött a vágy, hogy az antik építészetet felélesszék. Antik emlékek után kezdtek kutatni, antik építészeti emlékeket mértek fel és rajzoltak le, hogy ezekből az újjászületett építészet, a reneszánsz formáit kialakítsák. Tehát az ő műszaki felvételező munkásságuk nem öncélú és a megörökítés tudományos feladatait szolgáló tevékenység volt, hanem azt egy korszak építészeti programmjának szolgálatába állították, melynek következménye a reneszánsz építészet formai kialakulása lett. A felmérések nyomán keletkezett rajzok az időközben feltalált sokszorosító eljárások révén az egész európai kontinensen elterjedtek, a megújhodott stílus szelleme tehát mindenüvé eljuthatott.

Szentiványi Gyula dr

1940 őszén indult meg a Műemlékek Orsz. Bizottságának költségén a kassai székesegyház három nagy figurális falképének helyreállítása, melyre e sorok írója kapott megbízást. E képek közül tulajdonképen csak az egyik, a Cromer-kápolna keleti falán lévő, Krisztust, mint a világ ítélőbíráját ábrázoló festmény volt általában ismeretes. Ezt a freskót vastag vakolatréteg alól 1892-ben fejtették ki igen rongált állapotban. A festőrestaurátor a maga naturalista stílusában egészítette ki a képet, ami, minthogy az új festés lesötétedett, kellemetlen stílus és tónus differenciát okozott. Közel ötven év pora és korma feküdte meg a képet, aminek eltávolítása még rikítóbbá tette a fél-

10 Szépművészet. 1943. 10. l.

évszázadelőtti restaurálás hibáit. A ráfestéseket eltávolítottam s a hiányokat a régi kép stílusában egészítettem ki. Ugyancsak a Cromer-kápolna déli falán freskónyomok látszottak, melyekről a dóm monografusa még tudta, hogy a halottaiból feltámadott Megváltót ábrázolja, kezében a diadalmi zászlóval. A jelenetből azonban vajmi kevés látszott, mert két rétegben olajfesték takarta. Az olajfesték eltávolítása után a dómnak a XV. században eddig ismeretlen okból abbahagyott, nagyrészt vázlatos, de művészi szempontból legkiválóbb freskója került napfényre. A harmadik falképből, a sekrestye ajtó mellett lévő, falmezőn, csak értelmetlen nyomok voltak láthatók. Évtizedek óta egy hatalmas gyóntatószék fedte el, létezéséről a dóm monografusa, Wick Béla dr. sem tudott. Mikor a gyóntatószéket eltoltuk, senki sem tudta megállapítani, hogy a freskó mit ábrázol. A rátapadt vakolat, korom, piszok, égési nyomok eltávolítása után derült ki, hogy egy XV. századbeli, Krisztusnak a keresztről való levételét ábrázoló, sok alakos művészi falképpel van dolgunk, melyet kétoldalt két-két kisebb kompozíció — balról Krisztus keresztrefeszítése, Krisztus az Olajfák hegyén, jobbról Krisztus ostoroztatása és koronázása — egészít ki. A falkép irgalmatlanul össze volt verve. A XVII. századbeli barbár kőműves ügyelt arra, hogy az ábrázoltak szemét, száját, de mindenesetre az arcokat tegye tönkre. A régi fal bevagdalására azért volt szükség, hogy a képre kent új habarcsréteg jól tapadjon. A kép, szerencsére, jól alapozott valódi freskó s így remény volt megmentésére. Megkötni sehol sem kellett. A gondos letisztítás és színeinek felfrissítése után a számtalan lyuk eltömésére került a sor. Ez a kellő nedvesítés után fínom mészhabarccsal történt s egy milliméterrel sem ment tovább, mint a sérülés körvonala. Kőművesnek nem való megoldás ez, mert csakhamar jelentkezik a „varrat", vagyis az a fínom repedés, amely az új tömőanyag és a régi falfelület érintkezési vonalán a száradás következtében képződik. A repedéstől határolt felület és a felette lévő festés új, hozzáértő közelről azonnal meglátja, felesleges külön kihangsúlyozni. E kép helyreállításánál a muzeális módszert a festmény szándékosan okozott sérülései miatt nem lehetett alkalmazni. Minthogy a hiányzó ábrázolások indításai nagyrészt fennmaradtak, a kiegészítések körülbelül eredeti helyükre kerültek. Az idők folyamán a főjelenet keretéénél alkalmazott négy kompozíció szenvedett a legtöbbet s csupán bizonytalan színfoltokban maradt meg. A helyreállítás analógiák alapján új konturozással nem igyekezett érthetőbbé tenni az elpusztult részeket. Ahol már semmi sem volt, az a felület üresen maradt.

szerzett tudását.

1938-ban a gyöngyöstarjáni plébánia-templom XVIII. sz.-i falképeit Sándor Béla restaurálta. Ez év nyarán tartották meg a Bizottság tisztviselői nyirségi tanulmányútjukat, mely alkalommal mintegy négyezer négyzetkilométernyi terület kevésbbé ismert építészeti és iparművészeti emlékeinek tanulmányozása mellett nagy figyelmet fordítottak a képzőművészeti alkotásokra, köztük a falfestményekre is. Nehány középkori falfestmény mellett különösen a báji ref. templom barok ornamentális freskó-műveinek felfedezése volt

Pelliciolinak és Gerevich Tibornak.

A falkép-restaurátori feladatok száma 1936-tól annyira megszaporodott, hogy például Deéd Ferenc az esztergomi állandó munka mellett Veszprémben, Feldebrőn és Kőszegen is hónapokig dolgozott. Veszprémben a helyreállított Gizella-kápolna régi falképeit fejtette ki a barok-korbeli átfestés alól. Feldebrőn az altemplom falképeit tisztította és kötötte meg, gondosan körülvakolva a fennmaradt középkori falképtöredékeket. Ez a muzeális restaurálás a Műemlékek Orsz. Bizottságának költségén történt. Ugyancsak a Bizottság rendelte el a kőszegi Szent Jakab-templom restaurálása alkalmával láthatóvá lett gótikus falképeknek a mészréteg alól való kifejtését és helyreállítását. E megbízásnak Deéd Ferenc, feleségének segítségével 1937-ben tett eleget s munkájának menetét részletesen ismertette „A kőszegi Szent Jakab-templom újonnan felfedezett freskóinak helyreállítása" c. füzetében. Igaza van Deédnek abban, hogy a használatban lévő templomban sokszor el kell tekintenünk a muzeális restaurálástól, amely tilt minden kiegészítést s a feltárt freskóroncshoz csak tisztító és konzerváló szerekkel enged hozzá nyúlni. Viszont ha a kiegészítés egyes alakoknak a képbe való befestéséig terjed, még akkor is, ha az új festés a régi kép falsíkjánál mélyebben fekszik és ha világosabb színekben van is tartva, könnyen oda vezet, amitől Deéd is fél, hogy t. i. a restaurálás a XIX. századbeli rekonstrukciók színvonalára süllyed. A kőszegi restaurálás igen gondos munka s egyik jellemző példája annak a restaurálási módnak, amely ezekben az években sokak előtt népszerű volt. Bár két évvel később került rá sor, itt emlékezem meg Deédnek a pécsi ókeresztény földalatti sírkamarában végzett munkájáról. A kubikulum falképeit a beszivárgó víz hordaléka cseppkőszerű anyaggal borította el, amely igen erősen tapadt a freskóhoz és sok helyen elfedte azt. A freskót hordozó vakolat sok helyen elvált a faltól s lehullással fenyegetett. Ez a nagyjelentőségű műemlék komoly veszélyben forgott s karbahozatalát nem lehetett tovább halogatni. Deéd a tisztítást és rögzítést kellő szakértelemmel és lelkiismeretességgel végezte el.

1935—6-ban Királyfalvi Kraft Károly restaurálta a novai templom Dorfmeister-freskóit. 1936-ban a

Nagy iparvállalat keres

5 éves gyakorlattal rendelkező, átírórendszerben jártas, önálló

könyvelőt

azonnali belépésre. Ajánlatokat a szárazság és fizetési igény megjelölésével „Nyugdíjpénztár" jeligére Tenzer hirdetőbe, Szervita-tér 8. 2339

LINN lemezzel szigetelt, téli-nyári magy. (Szabadalom AHÁZ bej.) Herkules, Wesselényi-u. 2. T. 220-852. Felv. 8-3.

Élőkelő iparvállalat keres őskeresztény, könyvelni tudó

női munkaerőt

Ajánlatokat „Nyugdíjas állás 844" jeligére Blockner J. hirdetőjébe, IV., Városház-utca 10.

Nagyvállalat vezetőállásban levő 36 éves őskeresztény adminisztrátora, sokéves fővárosi hivatali gyakorlattal,

megfelelő elhelyezkedést keres.

„Államtudományi doktor 2319" jel. főkiadó.

Tiszta keresztény

származású, tökéletes

Evolut könyvelőt

keres építkezési vállalat. „Magas díjazás" jeligére Balogh hirdetőbe, Szent István-körút 9. 2310

Őskeresztény, önálló, fiatal fővárosi gyógyszerész vegyészeti gyárnál (hasonlónál)

vezetőállást vállal.

„Netto háromezer 2323" jeligére főkiadóba.

ÜGYNÖKÖKET

keres magas %-ra papírnagykereskedés, papír-, festék- és háztartási üzletek látogatására, Budapest és környékére. Cím: Aulich-utca 7., György. 2322

Őskeresztény, fiatal

gyors- és gépírónőket azonnal

alkalmaz előkelő iparvállalat. Ajánlatok fizetési igény és eddigi működés megjelölésével „Németül tudók előnyben 2324" jeligére a főkiadóba küldendők.

Gépmestert keresek

magtisztító ragasztógépekhez, azonnali belépéssel. Ferjánz Károly, Nürnberg-utca 29. Telefon 49—63—90.

Országos áruelosztó iroda keres azonnali belépésre

diszpozicióképes főkönyvelőt

magyar gyors- és gépírónőt

Ajánlatot eddigi működés és fizetési igény megjelölésével „Őskeresztény 2328" jeligére főkiadóba kérünk.

Vállalati vezető mellé

magyar, német gyors- és gépírásban perfekt, nagyintelligenciájú, őskeresztény

titkárnőt felveszünk.

„Elsőrendű munkaerő 2311" jel. fők.

25—30 munkással dolgozó keresztény üzem azonnal alkalmaz gyakorlott gyors-gépíró és könyvelő

ügyes keresztény irodavezetőnőt.

Sürgős jelentkezés: Bertalan L.-u. 24. Kende-utca sarok. Telefon 456—592.

Azonnali megvételre keresünk modern típusu

oldalkocsis motorkerékpárt

kifogástalan üzemképes állapotban, lehetőleg uj gumikkal. Részletes ajánlatokat ármegjelöléssel „Készpénzért 690" jeligére Blockner J. hirdetőjébe, Városház-utca 10. sz. 2334

Kőbányai nagy iparvállalat keres kartotékvezetésben jártas őskeresztény, megbízható, adminisztratív tisztviselőt

anyagraktárának vezetésére

Fizetési igényt és életleirást tartalmazó bérvényeket „Biztos jövő 2330" jeligére a Vilmos császár-uti főkiadóba.

Nagy iparvállalat keres könyveléshez, adminisztrációhoz, bérelszámoláshoz értő, őskeresztény

munkaerőket

Ajánlatokat „Nyugdíjpénztár 844" jeligére Blockner J. hirdetőjébe, IV., Városház-utca 10.

Előkelő nagyvállalat keres sürgős belépésre

1. „Evolut" könyvelőnőt

2. Gyors- és gépírónőt

Ajánlatokat fizetési igénnyel „Nyugdíjas [illegible] 2328" jeligére a főkiadóba.

A zugolódó ur

Irta Terzánszky J. Jenő

Kis budai postahivatal, elsején.

A helyisége olyan, hogy tiz ember már zsúfoltság benne. De itt most harminc ember nyüzsög, tolong és főleg izzad.

A helyiségben gyehennás a hőség.

A három hivatalnoki ablak mindenike előtt sort áll az itten kevéssé tisztelt, de rendesen kiszolgált közönség.

Amikor belépek a gázszámla kiegyenlitésére szolgáló csekklappal a kezemben, a sortállástól való beteges iszonyom kitör belőlem. Rögtön elhatározom, hogy a Gáztársaság türelmesen várni fog néhány napig a pénzére. Mert most rögtön elmegyek és holnapra nem biztos, hogy el nem költöm-e a gázpénzt és holnapután meg nem feledkezem az egészről.

Szóval indulnék, azaz tülekednék kifelé az ajtón. Nem olyan egyszerü. Mert egyik sor éppen a kijáratig húzódik és ez a legkeresettebb ablak sora, ahol csekk, utalvány, értékcikk és felvilágositás lebonyolitására ül a hivatalnok.

Vékony, beesett arcu fiatalember ő. Gyomorsüllyedése lehet, sőt rákgyanus. Olyan savanyu, unott, mégis vértanui buzgóságot a kötelességtudásban, efajta betegek tudnak kifejteni, mint ő.

Távozásom akadályára beleütközöm egy befelé furakodó uriemberbe. Nos, ez éppen ellentéte a postásnak. Vörösképü, vastagnyaku, hájas, potrohos, de azért fürge mozgásu alak ez. Szeme halszem. Sőt cápaszem. Kifejezéstelen. Ijesztően szuggesztiv épp emiatt.

Összerezzenek, amikor barátságosan igy szól hozzám, dörgő hangon:

— Mi a fene van itt? Minek nem állit be elseje táján a posta több hivatalnokot a forgalom lebonyolitására, hogy ez a gyalázatos tülekvés ne rabolja mindenki idejét? Mikor kerül itt az emberre a sor, ha sorba áll?

Ezt harsogja emberem a sortállók helyeslő morgása közepette. Azzal félretol engem útjából és előre törtet.

Kiváncsi vagyok, hogy mit tesz? Botránytcsap a köz érdekében a postával? Lássam csak ezt az ingyen komédiát!

Hát emberem fölront a sor elejére az ablakhoz. Egy percig áll és figyel. A postatiszt éppen egy hölgyet intéz el. Kicsike nő. Az én termetes emberem áthajol az ablakhoz és ráförmed a postatisztre:

— Itt adjam föl kérem bababababa...?...

Nem értem, mit adjon föl, csak azt látom, hogy a sápadt postatiszt felel neki:

— A küldemény, babababababa...

Mig ez a párbeszéd lezajlik, az én emberem már a hóna alatt eltávozott kis nő helyét foglalta el az ablaknál. Egy kifutó-féle az, akit ezzel kiszorit a jogos sorából. Ez idegesen, többször tiltakozik:

— Kérem! Én következnék! Tessék megtartani a sorrendet! Most jött... És...

A termetes uriemberem egyszerüen csak odafordul a zúgolódó kifutóra. Annak torkán akadt a szó. Belátja, hogy ugy sem túrja már ki ezt az özönvizi erejü egyént a sorból és csak több huzavona támad. A többi rendes sortálló ajkán is igy fagy meg a tiltakozás.

Az én testes emberem már rántja elő a zsebéből a feladni valóját és faggatja a postatisztet:

— Hát feladhatnám talán bababababa...?

— Nem kérem, az ilyen esetekben ugy intézkedett az igazgatóság, hogy bababababa.

— Akkor kérem legyen szives bababababa...

— Azt sem tehetem kérem bababababa...

Ez a párbeszéd, majdnem hasonló változatokkal, már félperce folyik. A sortállók sziszegnek, morognak, hátulról egy hang kiáltja:

— Minek tartja fel ennyi ideig a sort! Disznóság!

Érdekes, hogy a halványarcu, agyonkinzott postatiszt utasitja rendre a hangot:

— Kötelességem felvilágositással szolgálni, kérem!

— Rögtön végzek! — vigasztalja a sort termetes emberem és ugy tetszik, mindenkit boldog nyugalom száll meg erre, hogy engedelmes türelmével hozzájárulhat a termetes úr gyors sikeréhez.

— Megkérdem a kollégámat! — áll föl a postatiszt és megy a következő ablakban ülő idősebb hivatalnok-hölgyhöz. Azt is föltartja munkájában, mig hadar vele. Végül mégis megállapodnak és a vánnyadt postatiszt már ablakjánál ül, a termetes uriember szolgálatára:

Tyü! Mi az? Nagy kavarodás! Ijedt kiabálás:

— Valaki elájult!.., Egy nő elájult!... Hát csoda!... Sziveskedjenek egy pohár vizet adni... Mindjárt jobban lesz!...

Szalad vizért a postatiszt. Szalad az egyik csomagot átvevő postás is vizért. De mindenkit megelőzött egy úr, aki a szomszéd kocsmából hozott vizet. Most három oldalról, három pohár vizzel is megitatják szegény ájult hölgyet a körötte tolongók.

Ezalatt az én testes emberem el sem mozdult az ablaktól. Sőt biztatta a sápadt postatisztet, hogy: jelentéktelen egy kis rosszullét, a pokoli hőségben, gyönge idegü nőnél, csak állitsa ki bátran a receppipét neki!

Ez meg is történik. Emberem már végzett. Elégedetten furakodik már az ajtó felé és közben a következő zokszavakat ejti:

— Gyalázat, hogy ha már a posta nem gondoskodik több személyzetről ilyen forgalmu helyen, legalább székeket állitana be, padokat, hogy a várakozók leülhessenek és ha valaki rosszul lesz, hát legalább lefektethessék, leültethessék!... Órákig álltatni a közönséget!... Ez mégis gyalázat!

Azon hüledezek magamban, nevetési ingerek környékezése közepette, hogy: vajjon lehet-e olyan helyzet a világon, amikor ilyen uriembernek nem ad utat és igazat mindenki?

Református templom angyallal és szentképekkel

Riport a gömörmegyei Pelsőcről

Háborús esztendők különösen alkalmasak földrajzi ismereteink felújítására. Az elmúlt években mind az öt világrész legkülönbözőbb tájékainak földrajzi elhelyezéseiről olvashattunk gyakran, csak hazánk földrajzával nem kellett törődni. Most aztán egyszerre divatba jött a magyar vidék is. A főváros önkéntes kiürítése sokakat messze, biztosabb vidékre irányitott. A felszabadult Gömörbe is jutott belőlük. A Felvidéknek erre a festői fekvésü részére még csendesebb időkben is szivesen utaztak a turisták, akiknek ugyan a természetjárás a főcéljuk, de a kultúra örökbecsü emlékei sem kevésbbé vonzóak számukra.

A bánréve—rozsnyói vasúti vonalnak mindenféle szempontból nevezetes pontja *Pelsőc*, Gömörvármegye egykori székhelye, amely 20 esztendőn át kényszerből a *Plesivec* nevet viselte, noha lakossága akkor is *színmagyar* volt. Ez a háromezer és néhányszáz lelket számláló, virágzó nagyközség büszke arra, hogy *Árpádkori — most református — templomának nevezetességét* a felszabadulás után az akkori miniszterelnök, *gróf Teleki Pál közbenjárására tárta fel a Műemlékek Országos Bizottsága.*

A miniszterelnök *Zsindely Ferenc* akkori államtitkár társaságában megnézte a régi református templomot. Három hét múlva *Lux Kálmán* tanácsos és *Lux Géza* műegyetemi tanársegéd megkezdték a régi sirkamra kibontását. *Szentiványi Gyula*, a Műemlékbizottság titkára pedig *feltárta Csonka-Magyarország legrégibb festett kórusát, amely 1629-ből származik.* Nem kevesebb, mint *hét réteget kapart le róla*, amig teljesen eredeti szépségében nem pompázott ez a mestermü. Felirása szerint „Boldogok a' békességben lévők", „Melior est dies unus in atriis tuis quam mille alibi ubi" (vagyis: Jobb egy nap a te házadban, mint ezer nap másutt).

A templom a török hódoltságig gót mennyezetü volt, de 1558-ban a törökök felgyujtották, mennyezete beomlott és több mint félszáz év telt el, amig lapos tetővel újra felépitették. Ezt hirdeti a következő felirat: *A Szentháromság egy örök Isten dicsőségére a pelsőci evangélikus református szentegyház ezen ősrégi temploma hajdani omladozásaiból felépittetett 1617-ben, megujittatott az 1861. és 1895-iki esztendőkben.*

Urvacsora asztalának terítője arany és ezüst ruhadiszekből készült. *Mozaikszerü festményei* — a vakolatba keverték a festéket és feldukkolták — *angyalok és szentek képeit ábrázolják.* Református templomban ritkán látni ilyen képeket, amelyek — akárcsak az ócsai régi református templom hasonló szent képei — még a reformációt megelőző korból származnak.

Sirkamra, mint magtár

A templommal szomszédos sirkamrát 1932-ig magtárnak használták. Amidőn meg akarták nagyobbitani, szamárhátú gótikus ablakokat tártak fel, amelyekhez teljesen hasonlók az esztergomi árpádházi királyi palota kiásása idején tüntek elő.

Különben Pelsőc egész történelme benne van ebben a templomban. A honfoglalás idején a jazygok Phileciáját *Bors* vezér foglalta el. Ez a Borscsalád a sajóparti földvárban lakozott. A család a tatárjárás idején halt ki, amidőn *IV. Béla* király 1242-ben Pelsőcöt két szász eredetü úrnak, Fülöpnek és Detrének adományozta, akik a *Bebek* nevet vették fel és a Sajó partján uj várat épitettek, amelynek négy bástyája volt. 1328-ban Pelsőcöt városi rangra emelték. Aranykorát Bebek Ferenc és fia, György idején, a XVI. század első felében érte el. Utóbb a család *Ferdinánd* királytól elpártolván, 1565-ben összes birtokaitól megfosztották és két évvel később a várat is lebontották. Egyik bástyafokán emelték aztán a templom külön álló tornyát, afféle *campanile*-t, amelyet csak a mult század elején barokk-stilusban épitettek teljesen fel, mai 58 méter magasságáig. A Bebekcsalád kihaltával egyébként Pelsőc a *Perényi-*, majd a *Rákóczi-család* birtokába került. Utolsó földesura Rákóczi Júlia Aspremont grófné volt.

Az immár müemlékké avatott református templom Gömör egyik leggazdagabb egyháza. Tornyának felépitése 7700 forintba került, ami a mult század elején olyan nagy összeg volt, hogy akár fél Pelsőcöt meg lehetett volna rajta vásárolni.

A gótikus épitészetnek feltünő szépségü remekműve a *sirkamra*, benne vörös gömöri márványból pelsőci Bebek László királyi kincstárnok (meghalt 1401-ben) síremléke kettős keresztből kiágazó szomorú fűz cimerével.

A XVIII. század elejétől kezdve *Pelsőc Gömör vármegye állandó gyülekezési helye* volt. Régi vármegyeházában most egy gyári üzem dolgozik, mert már *II. József*, a „kalapos király" Rimaszombatba tette át a megye székhelyét. Halálával a székhely visszakerült ugyan Pelsőcre, de ott még sem volt maradása.

Az ősrégi református templom mellett van *egy másik érdekes temploma Pelsőcnek.* Ennek azonban csak négyszögletü, vagy 30 méter magas modern tornya áll. Egy evangélikus asszony harang-alapitványt tett az egyháznak. Harangnak toronyban a helye, de még templom sem volt hozzá. Mivel az adományozó ragaszkodott az alapitvány céljának megvalósitásához, a pelsőci evangélikusok 1937-ben nyerstéglából tornyot emeltek a Sajó partján. Innen hivja az alapitványi harang az evangélikus hivőket istentiszteletre, amit a — református templomban, elég távol a harangtoronytól, tartanak, pedig a torony költségén már megfelelő imaházat emelhettek volna. Igaz ugyan, hogy akkor nem lett volna ilyen impozáns harang-toronya.

A vöröstéglás evangélikus torony mellett egy kis szerény katolikus templom — megfelelő toronnyal — fogadhatja be a hivőket.

Igy fest a valóságban a három pelsőci keresztény egyház élete. A vasúti kocsi ablakából csak három torony látszik és az átutazó nem is sejti, milyen érdekes ennek a három templomnak története.

Pelsőc környéke igy is vonzó a természetjárás katonáira, akik a pelsőci fensikon át szivesen közelitik meg az *Aggteleki-barlangot* és annak nagyszerü vidékét.

Berecz Sándor.

Kidöntötte a telefonfülkét és több embert sulyosan megsebesitett egy tehergépkocsi

Súlyos tömegszerencsétlenség történt péntek este a Szent István-körut és a Zsitvay Leó-utca sarkán. Egy megrakott tehergépkocsi a Vilmos császár-útról nagy sebességgel a körutra fordult be, amikor a vezető elvesztette uralmát a kormány felett. *A gépkocsi felrohant a gyalogjáróra és az ott álló telefonfülkét kidöntötte.* A nehéz vasépitmény hangos csörömpöléssel zuhant az úttestre, *a széjjelrepülő üvegszilánkok* pedig sok arra haladó embert megsebesitettek.

Oranecz János 46 éves hordár a gépkocsi kerekei alá került. A mentők agyrázkódással és bordatöréssel kórházba vitték. *Kovács Lajos* 42 éves gyári csoportvezetőt a kocsi hütője a falhoz szoritotta. Súlyos *koponyazúzódással kórházba* került. Ugyancsak kórházba vitték a mentők *Rampot Károly* 49 éves munkást is, akit a telefonfülke szétrepülő üvegdarabjai a fején sebesitettek meg. *Zalavári Éva* 13 éves tanulót a sárhányó kapta el és az úttestre dobta. Agyrázkódást szenvedett. A fiatal leányt kórházban ápolják. Kivülük még mintegy *tiz embert kötöztek be a mentők a helyszinen*, akiket a telefonfülke üveg- és vasdarabjai sebesitettek meg.

Élőkelő iparvállalat keres őskeresztény, emelő- és szállitógépek tervezésében jártas

okl. gépészmérnököt

és felsőipariskolát végzett

technikust,

nagy gyakorlattal rendelkező

akkordirozót,

gyakorlott magyar-német és magyar

gyors- és gépírónőt,

továbbá adminisztrációs

tisztviselőt (nőt)

Ajánlatokat „Nagyvállalat" jeligére kérünk Selmeci hirdetőirodába, VII., Damjanich-u. 26/a.

FIATAL

TISZTVISELŐT

kereskedelmi érettségivel felvesz keresztény nagy ipari vállalat. Ajánlatokat „Életpálya 2342" jeligére főkiadóba

VENNÉK KFT. KERETET

Pestszenterzsébeten. „Fémszakma" jeligére Braun hirdetőbe, József-körut 36.

Keresünk felsőipariskolát végzett fiatal

vegyészt,

vagy egyetemet végzett

vegyészmérnököt,

(-nőt) laboratóriumunk számára, aki némi gyakorlattal rendelkezik, azonnali belépésre. Ajánlatokat „Vegyipari vállalat" jeligére Arató hirdetőirodába, Erzsébet-körut 14.

Őskeresztény

átvenne vagy bérbe venne

konfekció üzem

részére 200 □

helységet

esetleg berendezve. Hétfőn: 426—832.

Dunántuli vegyészeti gyár keres őskeresztény

vegyészmérnököt vagy vegyészt

üzemmérnöki teendők ellátására. Uzemi gyakorlattal rendelkezők előnyben. Irásbeli ajánlatokat „Vegyészeti gyár" jeligére Tenzer hirdetőbe, Szervita-tér 8.

Svájci biztositó társaság keres árja

magyar-német

gyors- és gépirót (nőt)

és gyári üzletekben jártas manipulánst. Ajánlatokat „Kitünő javadalmazás" jeligére Haasenstein és Vogler r. t. hirdetőirodába, V., Dorottya-utca 8. 2366

Megvételre keresünk

ipartelep céljára

10-15 magyar holdat

Budapesten vagy környékén, esetleg vidéken, lehetőleg Duna mellett. „Dunavidék" jeligére Patak hirdetőbe, Vilmos császár-ut 29. 2352

Ujpesti részvénytársaság alkalmazna osztatlan munkaidővel őskeresztény

gépészmérnököt, esetleg szigorló gépészmérnököt.

Ajánlatokat fizetési feltételekkel „Ujpest" jeligére Haasenstein és Vogler r. t. hirdetőirodába, V., Dorottya-utca 8. 2367

Világcég keres sürgős belépésre tiszta keresztény származásu, gépirást is tudó

könyvelőnőt

Németül tudók előnyben. Prima, gyakorlott

magyar gép- és gyorsirónőt

Személyzeti osztály részére jól számoló, jó kézirásu

tisztviselőnőt

gép- és gyorsirással. Kézirásos részletes ajánlatokat a fizetési igény feltüntetésével „Belvárosi Rt." jeligére Magyar Hirdető Irodához, Sándor-utca 7.

Nagy állami üzem

budapesti központja részére irodai gyakorlattal biró keresztény

férfi és női munkaerőket keres.

Gépirók előnyben. Az ajánlatok az eddigi működés és a fizetési igény megjelölésével „Mávag 2354" jelig. a főkiadóba küldendők.

Bányavállalat keres őskeresztény, diszpozicióképes

tisztviselőt (nőt)

könyvelésben jártas tisztviselőnőt

és fiatal

gyors-gépirónőt

Ajánlatok gyakorlat és fizetési igény megjelölésével „Gyakorlott munkaerő" jeligére Haasenstein és Vogler r. t. hirdetőirodába, V., Dorottya-u. 8.

Törvénynek megfelelő, adóügyekben teljesen jártas, nagy gyakorlattal rendelkező

könyvelőket

perfekt

gyors-gépirónőket

és magyar-német

gyors-gépirónőket

keresünk. Ajánlatokat fizetési igény megjelölésével „Részvénytársaság 2370" jeligére a főkiadóba kérünk.

Magtermeltető r.-t. termelői ellenőrzésre

felügyelőt

keres. Ajánlatokat „Magtermelési szakember 850" jelig. Blocknerhez, Városház-utca 10. 2335

További parancsot kérek...

A hősi halált halt Hayden Sándor akadémikus emlékére, akit a magyar földért vívott harcában tanusított kimagasló bátorságáért hadnaggyá léptettek elő.

Még nem szólaltak meg Pesten a szirénák, amikor a villámgyors vadászgép régen a Balaton fölött száguldott. A motor vadul dübörgött, a géppuskák és a gépágyú tüzelésre készen vártak. A gép alatt az ismerős magyar táj, az ezüstös ónos színű Balaton, belerajzolva a tihanyi félsziget sarkantyúja, a fakó tükör mellett a hegyek parányi csoportja, a Bakony sötétzöld erdői, a Badacsony szürke háta s délebbre a síkság a hatalmas mezőkkel, az utak és csillogó sinek szalagjaival. A föld, az édes dunántúli táj, arra lejjebb a Mecsek s a Dráva ezüst szalagja, a határ. Valahol északabbra a tündéri Budapest és szerte a városok meg apró falvak.

A gép pilótája látja mindezt. Nem néz le, nem kell kinéznie a gépből, előtte van a régtől fogva ismert kép. A hallgató a fülén és hangok hallatszanak fel hozzá, mintha ennek a földdarabnak lüktető szív hangjai volnának. Keze a kormányon, szeme a levegőt kémleli: arról dél felől jönnek a bombázók. Körülötte ott zúgnak a bajtársak motorjai.

Fiatal gyerek ez a pilóta, más időkben még az iskolapadon lenne a helye. Akadémikus. Nyugodt, kemény arccal ül a kormány mellett, hideg tekintettel néz előre. Arcán halvány pír, a várakozás, a türelmetlenség izgalma ég.

A kötelék nyugodtan húz dél felé. És ekkor feltűnnek az ellenséges gépek. Bombázók. A vadászkötelék és az ellenséges gépek között egyre csökken a távolság: a mieink támadásra indulnak. Vad hajszában rohanják meg a nehéz bombázógépeket, csattognak a géppuskák, fel-felugatnak a gépágyúk. A levegő teli van foszforos nyomjelző lövedékek által írt ábrákkal, némelyik gép fehér felhőszászlót húz maga után. A vadászok célja az ellenséges köteléket szétzavarni, leválasztani egyes gépeket és minél több bombázót lelőni, még mielőtt elérhetnék céljukat. Ezért folyik a harc. Itt-ott már leszakadt két-három bombázó: vaktában kioldják bombaterhüket és menekülnek Dél felé.

Három bombázó fordul meg a harc színhelyén. Egyetlen magyar vadász veszi üzőbe a három menekülőt. A fiatal akadémikus gépe valósággal ráragad a három ellenségre. A pilóta nyugodt, hideg, halálos biztonsággal dolgozik. Ha gyakorlatot végezne, se oldhatná meg szabályosabban feladatát. Időnkint fel-felcsattan gépágyuja és recsegve ropogva ontják géppuskái a tüzet az ellenséges gépekre. Azok is visszatüzelnek, a magyar gépet a halál kinyújtott karjai ölelik körül. A magyar fiú hidegen számol: ha sikerül felhúzni újra a bombázók fölé és rávetheti magát a jobboldali gépre, amelyet már megsebesített, végezhet evvel az ellenfelével. Felhúzza a magassági kormányt és máris száguld az amerikai óriásgép felé. Talán érzik az ellenséges pilóták ellenfelük halálos elszántságát, vad géppuskatűzzel védekeznek, gépágyuik szinte egyfolytában ugatnak.

A fiu nyugodtan céloz. Gépágyuja rövid sorozatot küld az amerikai gépre: a hatalmas bombázó megtántorodik, bukdácsol. Géppuskái hirtelen elhallgatnak. A fiú még megfordítja gépét, hogy a kegyelemlövést megadja a halálra sebzett gépmadárnak: nincs már rá szükség. Az amerikai gép súlyos füstcsóvát húzva maga után, zuhan lefelé. Mellette fehér gombák libegnek a levegőben: ejtőernyők.

A magyar vadász már újra felfelé húz. Gépe úgy fúrja bele magát az égbe, mint egy pacsirta. A motor zúgva énekel s talán énekel a fiu is. De már fordul is vissza. Két bombázó repül előtte... Menekülnek. A fiú szivóssága, elszánt kitartása félelmet gyújt az ellenségben. Géppuskáik vadul szólnak, de össze-vissza lőnek, a magyar vadászt nem fenyegeti baj. A fiú újra támad. Kecses mozdulattal fordítja meg gépét és megint hajszálra az előbbi lendülettel veti rá magát ellenfelére. Egyik bombázó lényegesen előbbre van már: igyekszik egérutat venni. A második gépet támadja a fiú. Most előtte fekszik a bombázó, pontos célt mutat. Megnyomja a botkormányon a gépuskák és a gépágyú kioldógombját; a lövések zúgnak. Az ellenséges gép félelmetesen inog már, biztos találatot kapott. A fiú nyugodtan, hidegvérrel dolgozik. tovább. Fordul, újra támad.

A sebesült bombázó utolsó dühével szörnyű tüzet küld a támadó vadászra, gépágyúi felbőgnek, de a következő pillanatban már égő fáklyaként zuhan a mélybe.

A vadászgépen is találat van, a lelőtt bombázó utolsó, kétségbeesett marásaként. A fiú fehér arccal ül a helyén. A kormány előtte. Ruhája véres. A jobb karja szétlőtt csonk. Gépágyú találta.

A harmadik bombázó eltűnt. Valahová a felhők közé menekült. A fiú balkézzel vezeti a gépet. Tájékozódik. Alatta a Dráva, a határ. Rádióösszeköttetést keres parancsnokságával. Sikerül megkapnia az otthoni repülőteret. Jelentkezik. Katonásan, röviden. Jelenti: „Helyzetem ez és ez. Két ellenséges bombázót lelőttem. Jobbkaromat ellenséges gépágyú szétroncsolta További parancsot kérek."

A rádió egy meghatott pillanatig hallgat. Aztán megérkezik a parancs:

„Azonnal térjen vissza!"

A fiú balkézzel vezeti a gépet. Észak felé fordul. Jobbjából lassú csörgedezéssel folyik a vér.

A repülőtéren a parancsnok az orvossal beszél. Sápadt mind a két férfi. Várják a fiú gépét. Ott a mentőkocsi. Ott van a véradó is. Vérátömlesztés kell, — mondta az orvos. És mindketten arra gondolnak, ide ér-e még.

A következő percek végtelen lassan telnek el. Végre megjelenik egy vadászgép az égen. Minden arc az ég felé fordul, A motor egyenletesen zúg, a gép lassan, szabályosan ereszkedik a repülőtérre. Leszáll. Az orvos, a fiú parancsnoka szaladnak a gép felé. A pilótaülésen ájultan fekszik a fiu. Jobbkeze helyén véres csonk. Az ülés tele vérrel. Az orvos, segédorvos gyors szakavatott kézzel emelik ki az ülésből az ájult, fiatal testet. A véradó már kéznél van. Csak gyorsan, gyorsan, minden perc számit. Lázas, hangtalan munka folyik..

A parancsnok ott áll a fiú mellett. Ha segithetne! Fülében kalapálnak a szavak:

„További parancsot kérek!"

És az orvos felemelkedik. Arca fáradt, komoly.

— Nincs segitség! — mondja.

A szavak süketen konganak. Katonák állnak a fiú körül, kemény férfiak. És valami fojtogatja a torkát mindnek. Nézik a gépet, nézik a fiut. Látnak mindent. És mégis süketen, vakon állnak. Csak az a néhány szó hangzik körülöttük, amelyeket ez a fiú utolsó erejével mondott ki: „További parancsot kérek!"

És ekkor a parancsnok kemény vigyázz állásban tisztelgésre emeli a kezét. Nincs szükség egy szóra sem, mindenki feszesen tisztelog a sápadt fiú előtt...

—y

Gyujtóbombatüzben ép maradt a feszület...

Egy kisfiu, akit a rádió mentett meg

„... Sors bona, nihil aliud..."

...Ahogy végigjárjuk nap nap után a bombázott lakónegyedeket, beszélünk a megmenekült asszonyokkal, férfiakkal és gyermekekkel, egyre élesebben és tisztábban cseng vissza fülünkbe Zrinyi jeligéje s egyre mélyebb jelentősége lesz:

„Jószerencse, — semmi más."

Pest déli lakónegyedeiben szájról-szájra adják már az emberek a csodálatos történeteket, *hogyan menekültek meg egyesek a biztos pusztulásból onnan, ahol mások holtan maradtak a romok alatt.*

Ezeknek a történeteknek, amelyek középpontjában valami mindennapos emberi értelemmel meg nem magyarázható véletlen szerencse áll, — mindegyiknek egyforma a végső nagy tanulsága: minden számítás, logika csődöt mond ott, ahol az apokalipszis lovasai száguldanak végig tűzben, lángban és emberi sorsokra tesz pontot egy tompa robbanás.

Hősi fatalizmus

Ezek a történetek alakitják ki a veszélyben élő emberekben — akár munkások, akár hivatalnokok vagy kereskedők — a fatalizmus sajátos hitét. Nem a gyáva lemondó és beteges „minden mindegy" fatalizmusát, hanem Zrinyi korának a tényekkel, a halálos veszéllyel farkasszemet néző hitét: ahol emberek, dolgos munkás emberek tömegével pusztulnak el, ott nem lehet megbujni, meglapulni a sors, a végzet elől. Ami valaki részére elrendeltetett, azt el nem kerülheti. A Zrinyiek és a végvárak hőseinek a karját is ez a keresztény hit acélozta meg és ezért tudtak szembenézni a szintén fatalizmust hirdető Mohamed próféta fanatikus pogány hadseregével.

Az emberek figyelembe veszik a józan számitás követelményeit és a szaktanácsokat, mit kell tenni a légi veszélykor, végrehajtják pontosan az utasitásokat, de *ezen túl mindenki úgy él, jár munkába, mint eddig.* Tudják, érzik mindannyian, ha az ellenség lakónegyedeket bombáz, százával omlanak össze a kis munkáshazak. Szembe kell tehát nézni a veszéllyel...

Igy menekült meg a nagymama és kis unokája

A Telepi-utcai iskolában, ahova a Pest déli részét ért légi támadás kibombázottjait helyezték el, mondotta el egy munkásasszony a következő történetet. Férjével együtt egy gyárban dolgozik, reggeltől estig és négyéves kislányára odahaza a nagymama vigyáz. A második légi támadás után kétségbeesetten rohantak haza, mert meghallották, hogy a lakótelepüket is bombázták. Házuk romjainál kislányuk és a nagymama fogadták őket Hogyan menekültek meg?

— Édesanyám — mesélte a munkásasszony — a déli órákban, mielőtt az ebédet megfőzte volna, elment szomszédolni és magával vitte a kislányomat is. *A légi riadó a negyedik szomszédházban érte őket és az ottaniakkal mentek le a pincébe. Ha hazamennek, holtan maradtak volna a ház romjai alatt...*

...Pest egyik külváros felé vezető útján az egyik házat telitalálat érte. A körülbelül 300 kilós bomba a házat kettéhasitotta és az óvóhelyről csak hosszu munkával lehetett kimenteni az embereket. A ház egyik fala épen maradt. A második emeleti lakásban *egy magányos férfilakó olyan mélyen aludt, hogy nem ébredt fel a szirénaszóra és csak akkor ugrott fel ijedten ágyából, amikor a házba becsapó robbanás hangja felriasztotta. Megdöbbenve látta, hogy lakásának másik felét a robbanás ereje leszakitotta és feje fölött beszűt a nap a leszakadt házfal helyén.* Csodálatos módon semmi baja sem történt. A szerencsés férfit a kiérkezett tűzoltók *létrán hozták le lakásából* s a nagy ijedtség után *cigarettára gyujtott...*

Az összedőlt óvópince két élő szemtanuja

Az egyik munkáslakótelepen egy kétemeletes ház óvópincéjét helytelenül a házhoz tartozó földszintes melléképület alatt épitették meg. A legutolsó légi támadáskor ezt is telitalálat érte, a bomba teljesen átszakitotta az óvópince falát és a lezuhanó kőtömeg maga alá temette az óvóhelyre menekülteket. A 20 ember közül, akik ient voltak, csak a helyettes légoltalmi parancsnok és egy 9 éves kisfiu menekült meg.

A légoltalmi parancsnok, amikor a robbanás történt, éppen a vészkijárat vékony falánál állt és ahogy a falak meginogtak, egymástól széjjelválva, kétségbeesett, ösztönös mozdulattal a falat kifelé taszitotta. Ezen sikerült kiugornia a szabadba.

A kisfiu az L-alaku óvópince elején állt és édesapja odaszólt neki, hogy a bejáratnál levő rádiót igazitsa meg, mert nagyon recseg. A kisfiu pár lépést tett előre, a következő pillanatban csapott le a bomba és a romok mindenkit eltemettek, akik az óvópince nagyobbik részében ültek... Holtan maradt ott a kisfiu édesanyja, édesapja, huga és unokatestvére is, *ő azonban, aki a pince bejáratánál a rádiónál állt, megmenekült...*

... Nem messze ettől a háztól szintén romokat találunk és a romok eltakaritásában segédkező leventéket. A leventefőoktatóval kezdünk beszélgetni. Elmondja, hogy a nagy légi támadás egyik hullámszünetében a légoltalmi segélycsapatok és a leventék siettek az összedőlt ház lakóinak megmentésére. Mikor már néhány lakót kimentettek, kérdezősködni kezdtek a leventék, hogy nincs-e még valaki a romok alatt? A lakók azt felelték, hogy nem mind itt vannak, akik a házban voltak. Két ifjuvezető levente tovább kutatott a romok között *és az egyik alapfal tövében rá is bukkantak egy a légnyomástól ájultan fekvő idős házaspárra. A férfi és az asszony csakhamar magához tért a levegőn, mert csupán kisebb sérüléseket szenvedtek, az épen maradt alapfal felfogta a feléjük zuduló kőtömeget.*

...Pest másik déli lakónegyedében, az Operaház egyik ismert énekesnője férjével együtt szintén csodálatos körülmények között menekült meg. A legutolsó éjszakai támadáskor éppen hazaértek autójukon a házukhoz, amikor megszólaltak a szirénák. Az operaénekesnő férje be akart sietni a lakásba. Az operénekesnő *rábeszélte férjét, hogy ne menjenek be saját házukba, hanem siessenek át a három házzal odább lévő ismerősükhöz, akiknél óvópince is van.* Amikor az ottani óvópinceből feljöttek, megdöbbenve látták: *házukat bombatalálat érte és mindenük megsemmisült, csak az autójuk maradt épen...*

... És csodálatos ez az eset is: Az egyik nagy gyártelep közelében lévő emeletes, szépen megépitett levente tanoncotthonra gyujtóbomba zuhant. Az egész tanoncotthon minden berendezésével együtt a lángok martaléka lett, még a falak is korommá égtek és a tüzet eloltani igyekező leventék egyetlen ép tárgyat találtak csak meg: *az aluminiumból és bronzból készült diszes feszületet a tanoncotthon összeégett falán.* Ez a feszület dacolt a pusztító tüzzel, épen maradt. A tanoncotthon leventéi ugy mutatják most mindenkinek ezt a kormos, szent feszületet, mint valami ereklyét.

Kárpáthy Gyula.

Karmelita atyák hősiessége a győri légi támadás idején

Ismeretes, hogy minap gyujtó- és rombolóbombák tömege zudult Győr városára és ott békés polgárok házain kivül templomok és kápolnák dőltek romba. Az élet és a munka már visszatért mindennapi menetébe és azóta a légi támadás hősi halottainak hozzátartozói, valamint a kárt szenvedett lakosság körében sok szó esik a győri karmelita atyák hősiességéről. *A karmeliták ugyanis rohamsisakkal a fejükön, szent olajjal a tarsolyukban, kezükben pedig csákánnyal, lapáttal a katonasággal egyidőben érkeztek a füstölgő romok közé.*

A sebesülteket ápolás alá vették, a haldoklókat a betegek szentségével látták el, de ugyanakkor *a katonasággal együtt dolgoztak, téglát hordtak és vödörrel a kezükben oltották a fellobbanó lángokat.* A négy hőslelkü szerzetes neve: *P. Bernard, P. Mihály, P. Vilmos és P. Honor.* A veszély elmultával a város lakossága rokonszenvtüntetést rendezett és hálás szivvel köszönte meg a szerzetesek bátor és önfeláldozó magatartását.

Bénitó hatásu lemezeket is dobáltak le ellenséges repülők

Veszprémgörzsöny község határában legutóbb az ellenséges repülők áthaladása után barna lemezeket találtak a földön a járókelők. Felvették és ekkor döbbentek meg, mert kezük pillanatok alatt vérhólyagokkal lett tele és karjuk később megbénult. Ismételten figyelmeztették a lakosságot, hogy a földön heverő tárgyakhoz ne nyuljanak, hanem azonnal jelentsék a rendőrségnek, csendőrségnek vagy katonaságnak.

Ujabb adományok a bombakárosultaknak

Dr. *Ravasz László* püspök és dr. Balogh Jenő, a református egyház főgondnoka a hivekhez felhivást intézett, amelyben arra szólitja fel a református egyház tagjait, hogy a bombakárosultak megsegitésére adakozzanak. Ruhanemüt és élelmiszert az illetékes egyházkerületi nőszövetségek elnökségei cimére is el lehet küldeni. Dunamelléken: dr. *Ravasz Lászlóné* (Budapest, Ráday-u. 28.). Dunántulon: *Győry Elemérné* (Pápa). Erdélyben: *Vásárhelyi Jánosné* (Kolozsvár, Király-u. 51.), Tiszáninnen: dr *Enyedy Andorné* (Miskolc), Tiszántúl: dr. *Makkai Sándorné* (Debrecen, Dóczi J.-u. 5.). A pénzbeli adományokat a presbitérium (vagy az adakozó magasabb egyházi hatóság) elnöksége befizetési lappal fizesse be az Országos Földhitelintézetnél erre a célra nyitott folyószámlára.

*

Számos érdeklődésre a polgármesterhelyettes tájékoztatja a főváros bombakárosultjai részére adakozó közönséget, hogy természetbeni adományait a székesfőváros polgármesteri IX. (társadalompolitikai) ügyosztályához, központi városháza, I pavillon, I. em. 5. sz. (Tel.: 189—641) juttassa el. A pénzbeli adományokat a közönség fizesse be a Budapest székesfőváros központi pénztárába *9000 számu* postatakarékpénztári csekkszámlájára „Bombakárosultak" megjelöléssel.

*

A *Baross Szvetség* cukorka- és csokoládégyártók szakosztályának tagjai közül *Fógel Károly* 500, *Ráb István* 300, *Fehér Miklós, Miorovszky József, Hortobágyi János, Oros Géza, Csillag Péter, Zika* és *Varga, Knébl József* 200—200; *Helyes Ödön, Stück Frigyes, Csollán Ferenc, Grusser Ödön, Róth Dezső, Jáhn Flórián, Oláh Miklós, Bálint Mihály,* vitéz dr. *Cseh Endréné* 100—100, *Hegedüs Elemér* 80, *Schröder Endre* 60, *Schmidt Albert, Puljer Jakab, Szepesy Árpád, Horváth József, Kolozs Bertalan, Rabati Jenő* 50—50, *Nagy Dezső* 45, *Bogaras József, Klinovszky István, Rausch Péter, Tillinger János* 40—40 és *Stieber Vilmos* 20 pengőt, a *Gamma* mechanikai és mérnöki szaküzlet 1000 pengőt, *Scherzinger Emil* tetilnagykereskedő ujabb 1782 pengő értékü textilárut, a Baross-Szövetség szigetvári szervezete pedig 1350 pengőt adományozott a bombakárosultak részére. A gyüjtés tovább folyik.

Honvédelmi miniszteri rendelet a hivatalos lapban

A honvédelmi miniszter nagyterjedelmü rendeletben intézkedett a hadrakelt seregnél követendő bünvádi eljárás szabályai és a háború idejére szóló egyéb büntetőjogi rendelkezések ügyében kibocsátott ez évi 1420. sz. kormányrendelet végrehajtásáról. A rendelet a hivatalos lap szombati számában jelent meg.

Nagyvállalat keres belvárosi központi irodája részére ősk. tárgyalóképes, adminisztrációs munkák vezetésében és márkacikk-propagandában nagy jártassággal rendelkező

tisztviselőt

Német nyelvtudás előfeltétel. Ajánlatokat referenciákkal és fizetési igény megjelölésével „1560" jeligére a **Központi Hirdető Iroda,** Erzsébet-körut 23. továbbit.

Lókereskedelmi Egyesülés

Budapest,

VI., Vilma királynő-ut 8/b.

Tel.: 220—401 és 422—767.

Veszünk és eladunk azonnalra minden fajtáju igás, tenyészlovakat és csikókat garancia mellett. Kimustrált lovakat átveszünk Kivánságra tárgyalások lefolytatására személyesen megjelenünk.

Nagyipari vállalat keres export-osztálya részére hasonló beosztásban gyakorlott, diszpozició- és tárgyalóképes, megfelelő nyelvtudásu, jól levelező, lehetőleg nemzetközi piacismeretekkel rendelkező

vezető és beosztott tisztviselőt,

kalkulációban, szállitási ügyekben, kompenzáció, hatósági eljárás és lebonyolitásban való jártassággal. Müszaki képzettség, esetleg jogvégzettség előnyben. Ajánlatokat eddigi müködés és fizetési igény megjelölésével „Elektromos ipar" jeligére **Haasenstein és Vogler r. t.** hirdetőirodába, V., Dorottya-utca 8.

Budapesti gyártelep keres azonnalra ősker., perfekt

gyors- és gépirónőt

Ajánlatokat fizetési igény megjelölésével kérünk „Szorgalmas 690" jeligére **Blockner J.** hirdetőjébe, Városház-utca 10. 2280

Budakörnyéki acélárugyár

a székesfőváros határától 10 km.-nyire, a Duna és a HÉV mellett, védett helyen, 750 négyszögöl területen, hatalmas sziklapincékkel, pesti központi irodával, jó jövedelemmel, — ingatlan és üzem külön-külön is —

olcsón eladó.

Telefon: 22—32—78. 2274

Dunántuli iparvállalat fiatal, őskeresztény, **könyvelésben jártas**

tisztviselőt

keres. Ajánlatokat fizetési igény megjelölésével „Exisztencia 833" jeligére **Blockner J.** hirdetőjébe, Városház-utca 10. 2284

NAGY IPARVÁLLALAT

budapesti központi irodája részére keres

ŐSKERESZTÉNY

folyószámlavezetésben jártas **tisztviselőnőt.** Némi gyakorlattal rendelkező **magyar gyors- és gépirónőt.** Valamint **gépen irni tudó tisztviselőnőt.** Ajánlatokat kérjük fizetési igény megjelölésével „Iparvállalat" jeligére **Nemzeti Hirdetőbe,** Berlini-tér 2.

Azonnal beköltözhető

Hungária-körut 196., modern, 3 szobás, összkomfortos lakásba. Bővebbet: Rudasfürdő, Zsabinszky.

CSAPÓ-GÖMBFAHÁZ

CSAPÓ KÁLMÁN ÉS FIA

Speciális faházépitők. IX., Viola-utca 7.

Előkelő iparvállalat keres most érettségizö (férfi és női)

gyakornokokat

Ajánlatokat „X. kerület" jeligére **Blockner J.** hirdetőjébe, IV., Városház-utca 10.

Nagyvállalat keres gyakorlattal rendelkező fiatal

üzemi- és szerkesztő mérnököket.

Ajánlatokat eddigi müködés és fizetési igény megjelölésével „Finommechanika" jeligére **Haasenstein & Vogler r. t.** hirdetőirodába, V., Dorottya-utca 8. sz. 2286

SZÉPMŰVÉSZET

ISMERETLEN MAGYAR FESTŐK A XIX. SZÁZAD ELSŐ FELÉBEN

A XVIII. század végének és a XIX. század elejének nagyar művészete, ma is többé-kevésbbé ismeretlen. Vannak ugyan adataink erről a korról, Lyka Károlynak és Szentiványi Gyulának köszönhet e téren legtöbbet a magyar művészettörténet, de ezek az adatok, például a „Táblabíróvilág művészete" című hézagpótló munka név és adattömegei csupán a felsorolásra, a létezés száraz megállapítására szorítkozhattak. Jól tudjuk, mit jelent ennek az oly magától-értedődően folyó, a mind a négy kötetet elárasztó adattömegnek összegyüjtése. Egy élet áldozatos elvonultsága kellett ehhez. Újságok és folyóiratok végtelen betűtömegeiből, porosodó könyvek sárgult lapjairól, szemrontó betűiből alakult, sorakozott és jelentkezett késői és méltán megérdemelt elismertetésre az új magyar művészet hőskorának teljesen elfelejtett hadserege. És ugyanúgy tudjuk, mert munkánk közben naponta érezzük hiányát a többi, meg nem jelent kötetnek, mit jelent munkában, szorgalomban, áldozatkészségben Szentiványi Gyula „Magyar képzőművészek lexikona", amely az újabb magyar művészettörténeti munka legfontosabb eredménye, nélkülözhetetlen támasza lenne, ha a további kötetek megjelenését, a mű teljes kiadását a közületek támogatása valamiképen lehetővé tenné. Kiadványok, könyvek tömegei árasztják el tudományos irodalmunkat. Szenvedéllyé vált az írás. Mindenki ír és mindenki összefoglal. Levonjuk a végkövetkeztetéseket és egy-két év mulva a véletlenül felbukkanó adatok halomra döntenek mindent. Talán érthető ez a lázas igyekvés. Ma minden vonalon lázasan lüktet az élet és nincsen idő pár kötet, esetleg pár cikk eredményeiért feláldozni egy egész életet. Követelik, kívánják és elvárják mindenkitől a gyors eredményeket. Ebben a beállítottságban érthető, ha a részletkutatást szolgáló, száz és százezer cédulában készen álló munka nem juthat be az alkotó munka vérkeringésébe és éppen az a mű nem jelenhet meg, amely nélkül pedig minden kutató munkája megszázszorozódik és amelyet, ha összegyüjtője nem valósíthat meg, kérdés, nem enyészik-e el nyomtalanul.

Nem támadni akarunk ezekkel a megállapításainkkal. Nem támadni akarunk, de a kereső munkánk közben égetően jelentkező hiányra óhajtanánk reámutatni. Ezt is azért tesszük, mert úgy érezzük, elérkezett az ideje annak, hogy a közvetlen elődeink által összegyüjtött nyersanyagból hozzáfogjunk a részletek kidolgozásához. Itt az ideje, hogy a kibányászott, a teljes feledésből kiemelt neveket élettel, tartalommal próbáljuk megtelíteni.

A XIX. század fordulójának nagyar művészettörténete hemzseg az üres fogalmaktól. Nevek és nevek vonulnak fel, akiket megjegyzünk, avagy inkább elfelejtünk, mert nem kapcsolódik hozzájuk semmi más, csak pár adat: dolgozott, megfordult Pesten, Kolozsvárott, Nagyváradon, vagy Kassán és egy-két oltárképen kívül főleg arcképfestéssel foglalkozott. Tanult Bécsben, vagy Pesten Rauschmannál, avagy Landau Lénárd festőiskolájában. A „Honderű" vagy a „Spiegel", avagy valamelyik lexikon megőrzött ennyit, de a festő élete elfolyt nyomtalanul és munkásságát mindenestől elnyelte az idő. A ma művészeinek is többnyire nehéz, megpróbáltatásokkal teli élet jut osztályrészül. Aki tényleg hisz elhivatottságában és

Szépművészet
1941.

ezután igazodva, nem hajlandó aprópénzre váltani és a közönség ízlésének kiszolgálására feláldozni tehetségét, annak ma is nehéz a sorsa. De a ma művészeit legalább kárpótolja az elismertetés, a hozzáértők tisztelete, becsülése. Nevük közszájon forog és legjava munkáik, a múzeumok csendes falain át, beléptetik az alkotót a földi halandók számára ugyan mindég körülhatárolt, de mégis százados távlatokat ígérő halhatatlanságba. Az 1800-as évek magyar, avagy idesodródott idegen művésze nem volt ilyen szerencsés. A magyar élet bővérű, de kultúrájában még alig-alig ébredező folyása, mint idegen, felesleges terhet, haszontalannak, legtöbbször gyanúsnak ítélt elemet sodort ugyan magával faluról-falura, kuriáról-kuriára egy-két kőfaragót, egy pár festőt is. Iparosok, sokszor cselédek sorsán taposta első lépteit a magyar művész és törte vele, küzdelmes élete szenvedéseivel, sokszor egészen kezdetlegesnek látszó eredményeivel az új magyar művészet első csapásait is. Minő fanatizmus, milyen kitartás kellett ebben a korban, ezek között a körülmények között művésznek lenni. Joggal felelheti talán majd, aki az ennek a cikknek kapcsán bemutatott alig ismert festők alkotásait végiglapozza: de hiszen ezeknek a festőknek legtöbbje nem is művész. Iparosok inkább és dilettánsok, akik a bennük égő vágytól hajtva, ösztönüknek engedelmeskedve festegettek és legtöbbjüknek talán jót is tesz a feledés. Jót tett velük a sors, amikor elrejtett falusi kúriák, kisvárosi, polgári otthonok csendes falai közé zárta és a békésen elfolyó évek porrétegével eltakarta a felfedeztetés elől munkásságukat. Lehet, hogy így van. Bennünket is, amikor porosan elénk kerül egy-egy elfelejtett nevet rejtő ilyen festmény, a maga kezdetlegességében, sokszor, legtöbbször suta igyekezetet eláruló naivságában, bennünk is felébred mindig a gondolat: nem kegyetlenség-e egy nevet, egy talán a fennmaradt írott adatok után többre tartott nevet kihozni a ma fényözönébe. Kitenni az összehasonlításnak, a párhuzamoknak, amely a kis, szerény vándorfestő alkotását a külföldön naggyá nőtt és méltán odakint, idebent egyaránt ünnepelt más, szerencsésebb festő alkotásaival méri össze. De jöttek a képek és egyre több és több üres, eddig puszta fogalom telítődött tartalommal és ahogy gyűltek és sokasodtak, egymás mellé illesztve, a magukban talán semmitmondó szürke alkotásokból egyre színesebben, egyre érdekesebben rajzolódott ki a kezdet és, amit eddig csupán csúcseredményeiben láttunk, amiről eddig alig-alig vettünk tudomást, kirajzolódott, ha ma még csak szakadozott körvonalakban is, az új magyar művészet indulása.

Markó Károly, Brocky Károly és Borsos József: ez a három név jelentette kifelé, Barabás Miklós pedig idehaza a kortársak előtt és később is a XIX. századi magyar művészet indulását és egyúttal első igazi, európai értelemben is elfogadható beérkezését. És tényleg. Mindhárom külföldre sodródott magyar művész a kezdet küzdelmei, súlyos megpróbáltatásai után valóban elérkezett a siker, az elismertetés nyugodt révébe. A bot, amit az itthoni nyomorúságos körülmények kezükbe nyomtak, hogy azzal vándorútra induljanak, mindhármuknak kivirágzott. Kivirágzott és termett sikert, pénzt, elismertetést — megelégedettséget is talán. Ám mindezt főleg önekik, személy szerint teremte. Markó Itáliában, Brocky Angliában és Borsos Bécsben érkezik el a művészi siker legmagasabb csúcsaira és jut fel festészetében is a befogadó ország művészetének legfelsőbb szintjére. Ezek közismert tények és senki sem vitathatja, hogy mindhárom, a külföldön is a legjobbak között emlegetett művészünk munkásságával és eredményeivel, a magyar névnek, a kirobbanó magyar tehetségnek szerzett elévülhetetlen dicsőséget. Múzeumok és fejedelmek vásárolták alkotásaikat, komoly árakat fizettek egy-egy képükért, de ezek a kedvező, sőt hízelgő eredmények éppen azzal magyarázhatók, hogy leszakadva a magyar művészet fejlődésének szervességéről, teljesen magukévá tudták tenni az őket befogadó ország művészetét és legfeljebb — főleg Borsosnál figyelhetjük meg ezt — a magukba olvasztott hatásokat színesebbé, elkülönülőbbé varázsolja a magyar vér, a keletibb, kirobbanóbb, színesebb vérmérséklet. Markó Károly művészete nem, hogy a hazai magyar művészet szerves fejlődésének része, de még az olasz XIX. századi művészetben is idegen testként, mint a multnak különös, az olasz quatrocentoból elinduló, holland és német frissvérből táplálkozó színes, fínoman exotikus virága él csupán. A XIX. századi firenzei festő-fiatalok maguk is annyira idegennek, haladáson és korokon kívül állónak érzik, hogy a „Foltfestők" társasága, a Cafe Michelangeloban egyenesen szervezkedik, a főleg a magasabb és a konzervatív körökben túlságosan népszerű markói stílus ellen.

Ez a markói, a multból élő, a jelentől és főleg a jövőtől teljesen elzárkózó irány, a Toskánában élő nagy magyar mester tanítványainak közvetítésével hozzánk is eljut. Mint idegenből beoltott ág elég sokáig virágzik is még, de a lényegében magyar tájfestészet kialakulását egyáltalában nem befolyásolja. Stílusa, munkássága elragadó lap az európai művészet XIX. századi történetében. Ott megmagyarázható, ott és itt is, főleg az olasz ég, az umbriai tájak alkonyatait szemlélve érthető is. Perugino-t és Giorgionet is ezek a színek, fények ihlették és az a szikra, amely századokon át csak megbujva élt oltári képek hátterében, itt, ebben a környezetben újból fellobbant és az északról, a mostoha körülmények folytán vándorútra indult mesterben, színesen, melegen, álomszerűen

fejezte be létét. Ez a markói stílus. Az az irány, amelyet mindenki ismer és, amelyet mert csodált, elismert a külföld, hódolva fogadott el indulásának az itthoni magyar művészet is. Az ünnepelt, idegenné vált Markót elfogadtuk, de azt a fiatalt, aki idegenbe távozása előtt a Visegrád látképében és egész sorozat tanulmányában új, friss hangot üt meg, teljesen elfeledtük. Pedig ezekben az őszinte, a természet közvetlen csodálatán alapuló műveiben igenis benne rejlett az indulás, a magyar tájfestés indításának ígérete. A Felvidéken kézről-kézre járó metszetekről ellesett primitív technika mellett, a néha dilettánsként ható íz mellett mennyi frisseség, mennyi rögzített, közvetlen élmény, amelyet hiába keresünk későbbi, sokkal nagyobb tudással, ezerszer több rutinnal létrehozott munkáiban. Mi most ebben a kis eszmefuttatásunkban nem Markóról óhajtottunk írni. Legalábbis nem arról a Markóról, aki a köztudatban él és, akinek vajmi kevés kapcsolata van a régi magyar művészet elindításával. De a „dilettánsokról" és a kezdet ismeretlenjeiről szólván, fel kellett idéznünk azt a Markót, aki a kedvezőtlen viszonyok következtében veszett el számunkra és főleg azt, aki csak addig a miénk, amíg keserves körülmények között, de még naivan és őszinte, érintetlen szívvel, szemmel együtt haladt az itthoniakkal és, aki mihelyt kilépett ebből a körből, az idegen kultúra kölcsönzött lépcsőfokain magasra jutott bár, messze túlszárnyalván az otthonhagyottakat, de ugyanakkor, amilyen magasra hágott, ugyanolyan messzire távolodott is tőlünk az idehaza küszködve, törődve vergődő élő művészetünktől.

Amit Markóról mondottunk, még sokkal inkább illik Brocky Károly művészetére. Markót legalább az indulás eredményei, még ha szervesen nem is hatottak azok, de mégis idekapcsolják egy-két korán elszáradt, de meglevő csonka ággal. Brocky azonban elment és színesen, érdekesen változó, emelkedő élete és művészete csak a vér, a származás jogán a miénk. Nem hatott, mert idehaza alig is tudtak róla, nem tanított, példája nem lelkesített, mert idegenben élt, csak a nosztalgia a miénk, amellyel mindig hazavágyott. A tudat, hogy jogosan soroljuk be nagyjaink közé, mert tényleg haláláig magyarnak vallotta magát.

Borsos József, a harmadik nagy vándor, művészete alkonyán hazaköltözik. Zajos sikerek, fényes mult után — tönkremenve — itthon próbálkozik. Ekkor már az úttörés munkáját elvégezték mások. A művész, a festő és szobrász nem oly megvetett többé. Pezsdülő, friss ütemű, új élet várja. A feladatok, a lehetőségek egyre sokasodnak. A világvárosi jövőre vágyó Pest-Buda munkát ad mindenkinek, aki be akar és bele tud kapcsolódni az új élet követelményeibe. És Borsos, akit méltán tarthatunk a korai magyar festőnemzedék egyik legszínesebb, legegyénibb tehetségének, a művészi életben nem hallatja nevét. Fényképész lesz, elvesztett vagyona után fut és ma is megoldatlan rejtély: mint vendéglős fejezi be sokat ígérő pályáját. Színes, de szomorú sorsú művész. Különálló, de nem idegen tőlünk. Az osztrák, bécsi művészet nevelte, de az idegen kultúra azzal, hogy felemelte, nem tudta egyúttal el is távolítani tőlünk. Magyar maradt művészetében és talán éppen szomorú, nagy hullámokat verő, hol a magasban, hol a mélyben járó sorsában is.

Az eddig elmondottak után joggal vethetjük fel a kérdést: ha el is fogadjuk azt, hogy a magyar tehetség külföldi elismertetésében, tényleg igen nagy szerepe volt e három nagy művészünknek, mennyiben vitték előbbre munkásságukkal a hazai művészet szerves fejlődését? A válasz egy lehet csupán. Közvetlen szerepük szinte teljesen eltörpül egy Barabás Miklós, egy Marastoni Jakab, vagy akárcsak egy olyan alig-alig ismert művészünk munkássága mellett is, aki egész életét, legtöbbször nyomorúságos, keserves küzdelmeit áldozta az induló, közönnyel és tudatlansággal küszködő művészetünkért. Midőn a közelmultban, 1937—38-ban a biedermeier kiállításon, egész sor elfelejtett művészünk lépett a régen várt és olyannyira kiérdemelt nyilvánosság elé, több helyről hallottuk a kérdést: mire jó ez? Ezeknek a képeknek legnagyobb része odakívánkozik, ahonnan előásták őket, a megérdemelt feledésbe. Akik ezt mondották, akik ezt kívánták, azok nem a magyar kultúrállapotokat figyelembe véve értékeltek. A művészet, ha a kedvező körülmények adva vannak, természetszerűleg és legelsősorban az élményt, a gyönyörködtetést szolgálja. Folyamatos és századokra visszatekintő nyugodt fejlődést feltételezve, mindazt, ami nem üti meg ezt a mértéket, azt a műalkotást, amely mellékszempontoktól függetlenül nem gyönyörködtet, irgalmatlanul kiselejtezi az idő. De ez a teljesen objektív, a minden zavaró mellékkörülményt kikapcsoló szigor, csak ott és akkor jelentkezhet, ahol és amikor az alanyi megfontolások már teljesen háttérbe szorulnak, amikor a fejlődés legmagasabb szintjén a termelés bősége és gazdagsága egyenesen megköveteli, éppen a legjobbak érdekében, a többi elejtését. Hogy értékeljünk azonban objektíve ott, ahol, ha csak erre támaszkodunk, ha a kritika legszigorúbb mértékével mérünk, kihull a kezünkből szinte minden, ami hozzánk, a magyar földhöz tapad és ami megmarad, idegen, vagy nem nálunk fogant és nem köti hozzánk más, mint az alkotó származásának fejlődéstörténetileg legalábbis vitatható joga.

Az új magyar művészet kezdetét kutatva, bizony vajmi kevés lehetőségünk nyílik a zavartalan gyönyörködésre. Jobban mondva lehetőségünk igen is nyílik, de ez a legtöbb esetben nem esztétikai gyönyörűség. Az itthonmaradottak, az úttörés keserű sorsát vállalók

munkáit, a feledésből felmerülő alkotásait szemlélve, örömünk nem a biztos tudás, nem a festői problémák felvetésének és megoldásának izgalmas, gyönyörködtető változatossága. Örömünk az első lépések figyelése, elismerésünk a megható igyekezeté, amely a kevés, még alig-alig megszerzett technikai készséggel belefog megoldhatatlan feladatokba. És különös örömünk a legjobbakat figyelve, például Barabás Miklós esetében, mily hihetetlen szívóssággal, élelmességgel sajátítottak el mindent, lestek el mindent, ami újszerűt, hasznosat a sors szeszélye útjukba hozott. A küzdelem, a mostoha sorssal birkózó akarás példáin lelkesedhetünk ezeknek a szerényigényű alkotásoknak szemlélete közben. — A szerénység, az egyszerű, sőt kezdetleges viszonyokhoz alkalmazkodás sokszor nagyobb érdem és a közösség szempontjából nagyobb érték is, mint a mindenáron való felülemelkedés vágya, mint az önérdeket szemelőtt tartó kikapcsolódás, amely érezve és tehernek tudva az otthoni szűkös kereteket, idegenben, más kultúra szolgálatában bontja ki szárnyát. A magyar viszonyok a XIX. század fordulóján, főleg a kultúra terén bizony szegényesek. A tehetséget érző fiatalokat nemhogy segítette, bátorította volna a közösség kultúra, művelődés utáni szomjúsága, de inkább elfojtotta azt, feleslegesnek, szükségtelennek ítélve mindent, ami kívül esett az élet közvetlen szükségletein. A tanulás lehetősége szinte a semmivel egyenlő, a kijutást pedig a külföldi akadémiákra megnehezítette a művészettel szembeni közönyön kívül a szegénység, a napoleoni háborúk nyomán fellépő általános gazdasági pangás. Ebben a környezetben érthető, ha a legjobbak, a tehetségük súlyát érzők kifelé vágytak és az is érthető, hogy ha egyszer kijutottak és megteremtették érvényesülésük alapjait, végleg elvesztek az itthoni közös kultúrmunka számára. Ebben az ellentétben, a külföld sokatígérő lehetőségeiben és az itthoni szomorú állapotokban hányódott a véletlenek útján a magyar művészet sorsa. Kellettek volna a legjobbak, de azok egy-kettőt kivéve, elvesztek — és maradt az irányítás azok kezében, akik külföldön szerzett hírnévvel, idegenek, szerencsét próbálva ideözönlöttek és maradtak az egyszerűbb tudásúak és a helyzettel magalkuvók, akik lehet, hogy szerényebb képességeik tudatában, de mindenesetre bátran vállalták a nehézségeket, vállalták a küzdelmeket és ezáltal az új magyar művészet úttörőivé váltak. Legfőképpen Barabás Miklós az, akire hálásan tekinthetünk. Csüggedetlen, akadályt nem ismerő energiájával ő volt az, aki legyűrte legelsősorban a saját életét lehúzó nehézségeket és másodsorban élete munkájával, példaadásával elhárította a nemzeti művészetünk kialakulása elé tornyosuló akadályokat. Lehet, hogy tehetsége, amely itthon is egy-két alkotásában korának legjava szintjére emelkedett, odakint, a kedvezőbb körülmények hatása alatt előbbre juthatott volna. Rövid tanulás, egy-két utazás volt tulajdonképen az alap, amelyre felépítette művészetét, de alapja volt főleg a szorgalom, amely az örökös munka, az állandó gyakorlat csiszolásával vitte egyre előbbre az állandó, csendes fejlődés útján. És talán jobb is, hogy nem nagyobb, mélyebb készültséggel állott az új életnek induló magyar művészet élére. Így, ezzel a tudással lépett, szinte lélekzett együtt munkássága az akkori hazai kívánalmakkal. Maga a kor sem volt nagyigényű. A biedermeier letűnt, nagy korok utolsó, fáradt hullámverése. Ezt kellett közvetítenie, ezt kellett népszerűsítenie és ezt a fáradt, elernyedt erőt kellett a maga friss, egészséges lendületével befognia, hogy ebből szülessen újjá és ezen át legyen népszerű, elfogadott és becsült újjászületű művészetünk. Nagy, nehéz feladat volt ez és a barabási állhatatosság és főleg a barabási érthetőség, tetszetősség kellett hozzá. Fínom, végtelen gondosságú kis vízfestményeivel, a nemzet ünnepelt politikai és irodalmi nagyjainak beszédes arcképeivel hódította meg és foglalta el a közöny elzárt birodalmát, amely irtózatos, nyomasztó súlyával minden fejlődést, haladást megakadályozni látszott. A költők és írók regéivel, mindenki által ismert regényeivel versenyre kelve, hódítottak Barabás Miklós alkotásai is. Itt és ekkor nekünk nem korszakot jelentő művészóriások kellettek, azokat, mintahogy általában ma sem, akkor különösképen nem értették és nem értékelték volna. Ferenczy Istvánnak a kezdetleges viszonyok közül, mértföldes léptekkel kiugrani akaró álmai összeomlottak, de a barabási édesen, kedvesen csorduló, az otthonok falait megvidámító munkássága hintette, szórta szerteszéjjel, Erdélytől Pest-Budáig az indítás, a csendes, fokozatos fejlődés termékeny magjait.

És Barabás körül, előtte és körülötte mások is éltek. Csendesebb, eltünőbb sorssal, a legtöbb esetben színtelenebb, kevésbbé kicsiszolt tudással is. Vándorfestők és kisvárosok tengődő művészei. A bennszülött erdélyi szászok és felvidéki szepességiek mellett sok a tősgyökeres magyar nevű is, de sok idegen is akad közöttük. Kívülről Németországból, Ausztriából szerencsét próbálók. Akad a távolabbi elődök között Skóciából, Dániából bevándorolt: Falkoner György Budán és a Szepességben letelepülő kopenhágai Stunder János Jakab. Azok közül a többékevésbbé ismert művészek közül, akik a XVII., XVIII. században, valamint a XIX. század fordulóján a szinte észrevétlenül megbújó hazai művészet szerény munkásai voltak, most egy-egy alkotásukkal többeket felvonultatunk. Elfeledett művészek tárlatának is nevezhetnők ezt a pár képet. Bemutatjuk egy-egy művüket, amely lehet jellemző, de lehet, hogy mivel többnél egyetlen ismert mű, avagy alig egy-kettő ismeretes még azokból, lehet, sőt valószínű, hogy a

bemutatott kép nem fedi hűségesen a felidézett festő alkotó készségét, művészi erejét, tehát helyét sem jelölheti ki ma még ez az egyetlen alkotás művészetünk alakulásában. De hiszen nem is ez a célunk. Induló kutatás, felfedező munka első fejezetének szántuk e képeket. Szántuk buzdításnak mások számára is, akiket érdekel e kor és főleg abban reménykedünk, hogy e felidézett nevek vonzani fogják a többieket, a ma még teljesen ismeretleneket. Bízunk benne, hogy megindul egy ismeretlen erőktől hajtott vetélkedés és a ma még ismeretlenül szunnyadó nevek is talán majd sorban felvonulnak és kopogtatnak az elismertetésnek, a felfedeztetésnek előttük is feltáruló kapuján.

Egypár név, az akkori Magyarország legkülönbözőbb tájairól. Idegen és magyar hangzású nevek és ezeknek csengése hűségesen jellemzi az akkori települési és kulturális viszonyokat is. De a XVIII. és a magyar újjászületést jelentő XIX. századi társadalmi és kulturális állapotok közvetlen folyományai a magyar történelem sok évszázados alakulásának, annak a különös és a történelemtől erősen befolyásolt rétegeződésnek, amely csak itt és csupán a mi sorsunkkal magyarázható. Ütköző helyzetünk, amely a magyarságot két kultúrterület, a Nyugat és a Kelet határvonalára helyezte, eredményezte, hogy népességünk, társadalmi rendszerünk két irányban alakult. Az egyik volt az őstermelőréteg, a jobbágyság, a másik pedig a kiváltságai fejében a nemzet védelmére kötelezett nemesi réteg. A küzdelmek állandósága és a súlyos vérveszteségek elfárasztották, lekötötték minden figyelmünket és nem jutott időnk más foglalkozási ágak, főleg a kereskedelem és ipar kifejlesztésére. Mivel azonban kereskedelem és ipar nélkül egy nemzet sem létezhet, ennek a feladatnak az elvégzésére egyenesen behívtunk, mondhatnók azt is, különleges kiváltságokkal becsalogattunk külföldieket, akik, mint például a II. Géza által 1141—1161 között behívott szászok, az erdélyi kereskedelem és ipar kizárólagos művelőivé váltak. Ugyanez a folyamat ismétlődik még a korai középkorban a Szepességben, a zipserek behívásával, Buda visszafoglalása után a pest-budai és a délvidéki német, francia és szerb telepesekkel. A magyarság termelt és harcolt, a behívott idegenek pedig feldolgozták a termelvényeket. Gondoskodtak a készáru elhelyezéséről, kereskedtek és az ezzel járó utazásaik közben bejárták nemcsak az egész országot, de az idegen nemzetek legfontosabb kereskedelmi ütőereit is. Ez a rétegeződés természetszerűleg hozta magával, hogy a kereskedelemmel és iparral foglalkozó idegenajkú és a védettebb városokban tömörülő lakosság inkább ismerhette meg a külföld művészetét és kultúrája gyorsabb ütemben fejlődhetett, mint az őstermelő munkával elfoglalt és a harcoktól vérző magyar réteg. Ezek a körülmények magyarázzák, hogy a XVII. és a XVIII. század, de még a XIX. század magyar művészetének történetét is kutatva, lépten-nyomon idegen nevű művészekkel találkozunk és csak elszórtan akadunk magyar névre, a magyar származást eláruló művészekre. A most bemutatott festők közül, a nagyszebeni születésű, még a XVII. században élt Stranover Tóbiás, a holland csendéletfestés hatását tükröztető fínom kis képével és a már XVIII. századi és ugyancsak nagyszebeni születésű Stock János Márton, a Meytensből kiinduló fínom, nem annyira csillogó, de őszintébb, közvetlenebb stílusával az erdélyi szász, gazdag és mozgékonyságával, a külföldi kultúrákba közvetlenül bekapcsolódni tudó irány képviselői. Velük mutat közvetlen kapcsolatokat és ennek a szász kultúrának a magyar talajba való átültetését jelenti a debreceni kollégium rajz- és építészettanára, a nagyszebeni Neuhauser Józsefnek tanítványa, Kiss Sámuel: Nemes férfit ábrázoló arcképével. Ugyanez az irány jut el, eddig még ismeretlen úton és már teljesen provinciális ízt öltve a Budán, az 1700-as évek végén működött és Pesten 1797-ben polgárjogot szerzett Volnhoffer (Wollenhofer) János munkásságában. A bécsi iskola bágyadt, de színeiben szinte dekadensen fínom képviselője Hess Ferenc Leonhard. Már a klasszicizmus új irányát jelzi és közvetlen bécsi hatásokat mutat Falkoner Ferenc veje, az 1790-ben Budán polgárjogot szerző Mertz János. De felbukkannak ekkor már a magyar vér első képviselői is. A XVIII. század végén Erdélyben működött és erőteljes, bemutatott képében érdekes egyéniségnek mutatkozó Ajtai Abód Mihály, a pesti rajztanár és költő, Marczinkey Elek, az ungvári Nagy Károly, az ország legkülönbözőbb városaiban felbukkanó, fínoman képzett Vizkelety Imre, a pesti Jenny Alajos, a debreceni szobrász és festő: Dosnyay Károly, a miskolci Serkó János, a felsőmagyarországi mágnáscsaládok kedvenc arcképfestője Klemens József, a rendkívüli képességeket eláruló és a forma-, szín- és jellem-megoldásban egyaránt kiváló, a legjobb és közismert biedermeier festőinkkel egyszinten mozgó Girsik József, Zsóhár János, Palinay György, Sikó Miklós, Simonyi Antal, Kiss József és a már a Marastoni-iskola első növendékei közt szereplő és többízben is kitüntetett, sajnos korán elhúnyt Kazay Lajos. Ez a pár név, ez az egy-két összegyüjtött magyar művész, akikhez még számosan a már ismertek közül is sorakoznak, már most is szemléltetően mutatja, hogy az irodalomban, politikában és a tudományokban ébredező és a XVIII. század fordulóján ellenállhatatlan lendülettel meginduló újjászületés vágya a művészetek terén is bőségesen mutatkozik. Szervezetlenül és mostoha körülmények között, de már ekkor kezébe ragadja az irányítást, a további nemzedékek nevelésé-

nek előkészítését, az eddig, a különleges körülmények következtében a kultúrától elzártabban élő magyarságunk. A legnagyobbak példaadása mellett ezek a szürkesorsú, faluról-falura, városról-városra vándorló művészeink szerettetik meg, teszik kívánatossá a magyar nép széles rétegeiben a művészeteket. A további kutatás, keresés feladata, hogy felszínre hozza és méltó helyére illessze be mindazokat, akik ezt a rengeteg áldozatot, lemondást kívánó alapozási munkát elvégezték. Ez a munka nem volt, mert ekkor még nem is lehetett szervezett. A megoldandó feladatok, egyáltalában a művészi munkálkodás lehetősége teljesen a véletlenektől függött és ugyanígy a művészek oktatását, magasabb képzettségét is a véletlen irányította. Aki vándorlása közben áldozni is hajlandó mecénásra bukkant, az több-rövidebb időre esetleg kijuthatott Bécsbe, Münchenbe, Rómába is, akit azonban jószerencséje nem irányított egy ilyen bőkezű nagyúr közelébe, az a Pesten, avagy Nagyszebenben, esetleg Lőcsén megszerzett kevés tudással folytatta tevékenységét és fejezte is be művészi pályafutását. Hogy mit jelentett ez a művészi oktatás 1846-ig, Marastoni Jakab pesti iskolájának megnyitásáig, annak szemléltetésére bemutatjuk a pesti rajzoktatás századeleji irányítóinak egy-egy felbukkant alkotását is. A XIX. század legkezdetén tanított Pesten az ismeretlen eredetű Rauschmann János, akinek rajzos, száraz megoldású, Preiszner bányamérnököt ábrázoló olajképe, amely arra mutat, hogy alkotója inkább litográfiával foglalkozott, hűségesen jelzi képességeinek bizony elég szerény határait. És mégis ő volt az, akinek iskolájában Ferenczy István a rajzolás alapelemeit elsajátította. Landau Lénárd, a hazai rajzoktatás másik úttörőjének gyermeket ábrázoló arcképe sem árul el sokkal elmélyültebb képességeket. Még a legtöbbet mutató, romantikus lendületű képével, Preiszner ötvösmester arcképével, a litográfia hazai népszerűsítője Richter Antal Fülöp. Minden tiszteletünk és elismerésünk ezeké a derék férfiaké, akik, mint ahogy Marastoni Jakab is, munkájukat, művészi tevékenységüket és az utóbbi vagyonát is, áldozták a hazai szakoktatás elindításáért. De a hála kifejezésén túl meg kell állapítanunk, hogy értékük csupán eszmei jelentőségű és helyüket művészetünk új történetében csupán csak az a tárgyi törekvésük jelöli ki, amellyel az első lépést jelentik a hazai szakoktatás megteremtésében. Meg kell még emlékeznünk a XIX. század első felében Budán, a Vizivárosban működött Bernwallner Józsefről, aki tükörsímán, hideg színekkel megoldott fekvő Vénusz és Ámorját szóról-szóra, vonalról-vonalról vette át a XVII. században élt volterrai születésű, Firenzében ismert Baldassare Franceschininek közismert és úgylátszik Magyarországon is közkézen forgó metszetéről. Érdekes emléke ez az átvétel az akkori kezdetleges művészeti állapotoknak, amely lehet, hogy tanulmány céljából, de inkább hisszük, hogy a kezdetleges tudás elleplezésére, még sokkal nagyobb mestereknél is előfordul ez, példa rá Borsos József és Molnár József, szóról-szóra vesz át, tulajdonít el motívumokat a régmult idők kincsestárából. Érdekes és eddig még teljesen ismeretlen jelentkezése a markói stílusnak Fischer Ferenc: Naplemente című olajfestménye.

Mint már eddig is jeleztük, e bemutatott képeknek a közvélemény elé való bocsájtásával nem lehetett célunk sem ezeknek a művészeknek végleges jellemzése, helyüknek és értéküknek meghatározása, mert hiszen ehhez egy vagy két felbukkant mű nem elegendő, sem pedig nem lehetett feladatunk az induló, vajudó magyar művészet ezer és ezer, még csak ezután felbukkanásra váró szálainak, szövevényének kibogozása. Bennünket, midőn ezekkel az ismeretlen és alig ismert művészekkel a nyilvánosság elé lépünk, elsősorban vezetett a további, talán még meglepőbb eredményeket is igérő keresés vágya. Vezetett a remény, hogy a további kutatásból kialakul és egységes, folyamatos fejlődéssé illeszthető össze az az itthoni, szinte mind a mai napig észre nem vett munka, amelyet névtelenül és csendben végeztek el azok, akik százan és százan éltek, dolgoztak kortársaik elismerésének és az anyagi sikernek igen szerény, majdnem a semmivel egyenlőnek nevezhető reményével. A művészetek fejlődése egy nép, egy nemzet történetében sem ismeri az átmenet nélküli nagy eredményeket. Egy nemzet kultúrájának az első, kezdetleges lépéseket éppúgy meg kell tennie, mint a gyermeknek, aki az élet útjára indul. Az új magyar kultúra, az új magyar művészet így indul, ezekkel az ismeretlenekkel.

KOPP JENŐ

Asszonyoknak

Helyes ablaktisztitás

Az ablaküveget elsősorban gombóccá gyürt, régi ujságpapírral kell letörölgetni. Az ujságpapír leveszi a rárakódott port, az eső nyomait, az esetleges zsírfoltokat. Csak ezután kell langyos vízbe (amely néhány csepp alkoholt, vagy denaturált szeszt önthetünk) mártott és kicsavart ruhával megmosni, utána szarvasbőrrel, vagy szálat nem eresztő tiszta ruhaval szárazra és fényesre dörzsölni. Napsütésben nem szabad ablakot mosni. Fagyos időben pedig sós-vizes ruhával, vagy szivaccsal mossuk.

Nagyon szép lesz az ablak, ha iszapolt krétát oldunk fel, rákenjük az ablakra, megszárítjuk és puha ruhával ledörzsöljük róla. A makacs homályos foltokra rálehelünk és addig dörzsöljük, amíg szép tiszta és fényes lesz.

Olajfestéket tiszta fehér terpentinnel, vagy kenőszappannal vesszük le az üvegről. A kenőszappant rákenjük a foltokra, néhány órahosszat rajta hagyjuk, tiszta langyosvízzel lemossuk és szarvasbőrrel, vagy puha ruhával dörzsöljük szárazra. Meszet, festéket erősen ecetes vízzel, vagy nagyon felhigított sósavval mossuk le. Vigyázzunk a sósavval, mert erős marószer. Utána langyosvízzel lemossuk.

Nagyon szépen tisztíthatjuk a tükröt iszapolt kréta és spiritusz keverékével. Kevés ideig a tükrön hagyjuk a masszát, hogy megszáradjon, utána tiszta puha ruhával ledörzsöljük.

Az ablakfát nem kell minden ablaktisztítás alkalmával megmosni, elegendő évenkint kétszer-háromszor. A fehér, vagy világosszínü ablakfát és ajtót szóda- és lúgmentes szappannal mossuk tisztára. A barna ablakfát és ajtókat is hasonlóképpen mossuk, töröljük szárazra és utána enyhén petróleumozott ruhával dörzsöljük át, hogy a fényét ne veszítse el.

Böjtös receptek

Lisztbemártott harcsaszeletek.

Szép vastaghúsú harcsát veszünk. Megtisztítjuk, felvágjuk, a belsejét kiszedjük, jól kimossuk és ujjnyi szeletekre vágjuk. Legalább egy órával a sütés előtt mindkét oldalan megsózzuk, lecsurgatjuk és paprikával kevert lisztbe mártjuk. Forró, bő vajban szép halványpirosra sütjük. Frissen, forrón, előre melegített tálon tálaljuk, apró petrezselymes burgonyával és citromszeletekkel körítve.

Tejfölös kecsege.

A megtisztított, kibelezett, jól megmosott kecsegét vágjuk fel két-három ujjnyi szeletekre, sózzuk meg enyhén mindkét oldalát. Evőkanálnyi reszelt vöröshagymát forgassunk meg forró vajban, adjunk hozzá kevés apróra vagdalt zöldpetrezselymet, késhegynyi piros, egy csövespaprikát, késhegynyi törött-borsót, bár szelet hámozott citromot. Tegyük bele a megsózott kecsegét, néhány kanál forró vizet és főzzük kis ideig. Óvatosan keverjük meg, nehogy a hal szétessen, kóstoljuk meg, elég sós-e. Ha a hal jól átfőtt, citromlével savanyítsuk ízlés szerint, adjunk hozzá néhány kanál jó tejfölt, forraljuk fel még egyszer és azonnal tálalhatjuk. Adhatunk mellé tört burgonyát, gombásrizst.

Főtt kecsege vajjal.

Szép nagy kecsegét megtisztítunk, kibelezzük, jól megmossuk, megsózzuk. Egy új főzőkanalat dugunk a halba ott, ahol felvágtuk, hogy egyenesen maradjon. Halfőzőbe, vagy elég mély tepsibe tesszük, annyi vizet öntünk rá, hogy ellepje a halat. Felforraljuk és felforrástól számítva tizenöt-húsz percig főzzük. Ügyesen kivesszük, kiemeljük belőle a fakanalat és a forró tálra halmozott forró burgonya-pürére fektetjük. Petrezselymes apró burgonyával körítjük és az egészet kissé megpirított vajjal leöntjük.

Rác-süllő.

A süllőt, vagy süllőket megtisztítjuk, kibelezzük, jól megmossuk és kívül-belül megsózzuk. Tálalás előtt egy órával olyan edénybe, amelyben mindjárt be is tálalhatjuk, apró vajdarabokat dobunk, karikára vágott burgonyaszeleteket rakunk, tejföllel leöntjük, erre ráfektetjük a halat, a halra hosszukásra vágott vöröshagymát hintünk, megszórjuk édespaprikával, ismét vajdarabkákkal, a tetejét tejföllel leöntjük és az előre bemelegített sütőbe tesszük. Lassú tüznél sütjük körülbelül egy órahosszat. Abban az edényben tálaljuk, amelyben elkészítettük.

Apró sülthal.

Mindenféle apró halat használhatunk hozzá. Jól megtisztítjuk, kibelezzük, többször kimossuk, kívül belül megsózzuk és egy órát állni hagyjuk. Kisütés előtt paprikáslisztben megforgatjuk és forró vajban ropogósra kisütjük. Vajban sült burgonyaszeletekkel és tetszés szerinti savanyúsággal körítve forró tálon tálaljuk. Ugyanígy elkészíthetjük az apróhalakat rántva is.

Sült pisztráng.

Ugyanúgy készíthetjük, mint az előbbi apró halat paprikáslisztben megforgatva vajban kisütjük és citromot adunk hozzá.

A pesti árvíz százéves emlékünnepe

Miért haragudott meg Wesselényi Miklós Pest város tanácsára

Szomorú jubileumra készül a főváros: a jövő esztendőben ünnepélyes keretek között üli meg az 1838-as pesti árvíz századik évfordulóját. E fájdalmas megemlékezésen kívül hódol majd a főváros közönsége báró *Wesselényi* Miklós, az „árvízi hajós" nemes emlékének is. Ő volt a szörnyű katasztrófának legendás hőse, aki életét kockáztatva, csodálatra méltó bátorsággal irányította a mentési munkálatokat és sokezer ember neki köszönhette az életét. Demokratikus, szabadságszerető megnyilatkozásain és politikai magatartásán kívül, impozánsan szálas alakja is tiszteletet parancsolt Pestvárosának egyik legnépszerűbb mágnása volt, akit csak „a báró"-nak neveztek. A triumvirátus másik két tagja *Széchényi* István és *Károlyi* György gróf is nagy tiszteletnek örvendett, de a legnépszerűbb *Wesselényi* volt, különösen a szatmármegyei gyűlésen mondott beszéde óta, melyért tudvalevően pörbe fogták és fogházra ítélték. Az árvíz egész ideje alatt a lakosság szemeláttára halálmegvető bátorsággal véghezvitt cselekedetei regényhőssé avatták. A katasztrófa elmultával egész Pest ünnepelte és a hála érzéseivel emlegette nevét az a sokezer ember, kinek ő volt a megmentője. A borzalmas katasztrófa részleteit egyébként *Wesselényi* izgalmasan érdekes naplójában írja le. Megrázóan festi le az árvíz képét és azt a pánikot, melyet a belvárosi templomok félrevert harangjai idéztek elő a lakosság körében, mely teljesen el volt zárva a meneküléstől. „Soha nem értem ennél borzasztóbb estét és éjjelt — mondja Wesselényi — leírni az én tollam és talán senkinek is tolla nem képes". Hogy minő pusztítást vitt végbez az árvíz, kiderül a hatósági jelentésből. Pesten 2281 ház omlott össze és 151 ember vesztette életét. A katasztrófa után következett a nagy probléma, a hajléktalanná és koldussá lett emberek elhelyezése és ellátása. Wesselényi hihetetlen buzgalommal látott hozzá e nehéz feladat megoldásához is. Az „árvízi hajós", ez a nagyszerű ember, tudvalevően tragikus módon fejezte be életét. Nagy népszerüsége ellenére is a bécsi kormány börtönbe vetette, majd a legnagyobb csapás érte, amikor elvesztette szemevilágát. Külföldön bolyongott sokáig és 1850-ben, hazajövet a hajón meghült, tüdőgyulladásba esett és meghalt.

A sok csalódás közt, mely őt életében érte, *legjobban bántotta pesti díszpolgárságának esete.* Pestváros választott polgársága (így hitták ekkor a képviselőtestületet), *Staffenberger* István városi gyám elnöklésével Wesselényi Miklós bárót, méltányolva hervadhatatlan érdemeit, 1842 októberében, tehát *négy évvel az árvíz után* díszpolgárrá, vagy ahogyan akkor nevezték: *érdempolgárrá* választotta meg. A város „gutgesinnt" urai, de még a tanács élén álló *Tölgyessy* polgármester is opportunitásból kerülték e választás nyilvánosságra való hozását és a díszpolgári oklevelet egyszerűen elsüllyesztették, vagy, ahogy később kiderült, *Hessz* Márton nevü városi szolga őrizetére bízták. Ez a Hessz Márton aztán nyilván megúnta az oklevél őrzését, 1845 áprilisában, vagyis két és fél év mulva néhány sor kíséretében elküldte azt a szilágymegyei Zsibóra Wesselényinek. Pestváros tanácsának nemtörődömsége, tapintatlan eljárása és a kézbesités módja elkeserítette Wesselényit, aki megütközésének és fájdalmának a *Pesti Hirlap* 1845 április 15-iki számában megjelent nyilt levelében ad kifejezést. Köszönetet mond a kitüntetésért, majd pedig maró gúnnyal bírálja a tanács példátlanul gyáva és sértő eljárását, hogy a városi szolgára bízta a díszpolgári oklevél ilyetén kézbesítését. Azzal kezdi a „nyilvános hálá"-t, hogy legtermészetesebbnek találta volna a köszönőlevelet ahhoz intézni, aki az oklevelet neki megküldötte, azonban, ámbár az előtte teljesen ismeretlen küldő személyét tisztességes hivatalában illően becsüli, mégsem tartotta helyénvalónak, hogy ebben a fontos tárgyban jámbor tanácsszolgával levelezzen és hálája tolmácsolójának őt válassza. Irhatott volna a nemes tanácsnak, mely az oklevelet adta — folytatja kesergését Wesselényi — de nem az juttatta el hozzá és még értesítést sem küldött neki, amire válaszolhatna. Ezért a leghelyesebbnek tartotta a *Pesti Hirlap* nyilvánossága útján köszönetet mondani Pest város közönségének. Wesselényi, ki akkor már világtalan volt, megható sorokkal fejezi be nyilt levelét. Ismételten rámutat arra a fájdalmas érzésre, melyet a városi tanács eljárása neki okozott, mindamellett őszintén ad kifejezést a magyar főváros iránti mélységes szeretetének. „Igaz, hogy nagyon szerettem volna ezen becses oklevelet még élő és látó szemeimmel tisztelve láthatni, szerettem volna Pestet a déli s erőteljes fiatalságban fejlődő s izmosodó Pestet, úgy mint annak polgára szemlélhetni, ámde ennek történni nem leve szabad és én a nem látott oklevelet csak keblemhez szoríthatom s a soha nem látandó Pest haladó virágzásának csak képzelődésemben kísérhetem, azon forró óhajtással, hogy hív és meleg érzetim-szülte ezen képzelődésemet a valóság még mindig felülmulja. Pest város iránti ragaszkodásom s a tőle nyert dicső kiejlölésérti forró hálám lelkem mélyében gyökerezik s éppen azért szóval nem, csak tett által lehetne nyilvánítható, de ettől a sors által el lévén zárva, csak sóhaj-kísérte fohászt bocsáthatok a mennyek urához, értelmi, erkölcsi s anyagi áldást esdvén tőle honunk fővárosára s általa honunkra.

Az utókor hálásabbnak bizonyult. Budapest székesfőváros hálája és kegyelete jeléül emléktáblát helyeztetett el a ferenciek belvárosi templomának falába. Ám ekkor sem ment simán a dolog. A székesfőváros még 1892-ben határozta el az emlékmű felállitását és elkészítésével *Holló* Barnabás szobrászművészt bízta meg. Az emléktábla el is készült, de végleges elhelyezése körül viták támadtak. Holló mesterművét az 1900. évi párizsi világkiállításon is bemutatta és ezért ott kitüntetésben is részesült. Végre a ferenciek templomának Kossuth Lajos-utcai része mellett döntöttek az illetékesek. Az ünnepélyes leleplezés 1905 április 9-én volt, az országgyülés, a kormány, a főváros, Szilágy és Pest vármegyék részvételé mellett. A kormányt *Berzeviczy* Albert akkori kutuszminiszter képviselte, az avató beszédet *Halmos* János polgármester mondta. A templom falába illesztett emléktábla Vörösmarty *Az árvízi hajós* című költeményének azt a jelenetét örökíti meg, amikor a hősies kü Wesselényi a nőket, aggokat és gyermekeket menti ki a hatalmas árvízből. *Szendy* Károly polgármester kezdeményezésére már a közeljövőben megindulnak a várostörténeti jubileum előkészületeinek munkálatai.

Radó Richárd.

Megszünt az öltözködés gondja!

Öt, vagy tiz pengős havi részletre szállítunk budapesti éves lakással biró úricsaládoknak kitünő divatos férfiöltönyt P 42.—, finomabb kivitelben és minőségben 79.— pengőtől. Férfi felöltők és átmeneti kabátok P 42.—, jobb kivitelben P 74.—-tól. Nagy választék egész finom férfiöltönyök és kabátokban. Quitt Konfekció raktár, Budapest, VI., Király-utca 32. szám, I. em. Alapitva: 1895.

Egymillió cédula

Látogatás a lexikon-szerkesztőnél, aki harminchét év óta dolgozik egy munkán

Tudományos műhelyben, egy készülő lexikon szerkesztőségében jártunk. A szerkesztő, munkatárs, szerkesztőbizottság egymaga *Szentiványi* Gyula dr., a Müemlékek Országos Bizottságának titkára, aki könyvek, iratok, jegyzetek és címszó-cédulák halmazából felpillantva, megelégedett mosollyal jelentette ki:

— *Körülbelül készen vagyok.*

Ugy mondta ezt, mintha tegnap kezdte volna el, amivel ma készen van. Pedig nem is tegnapelőtt kezdte el, annál is régebben: *harminchét esztendő előtt.*

Harminchét éve dolgozik egyetlen munkán, a Magyar Képzőművészek Lexikonán és talán egyetlen nap se mult el azóta anélkül, hogy ne szaporította volna a lexikon anyagát. Minden szabad idejében ezzel foglalkozott, s amint mondja, bűntudattal járt-kelt, ha naponta legalább tizenhat órát nem dolgozott. Harminchét évig hordozta magával egyetlen munkának terhét és örömét, amíg eljutott odáig, hogy körülbelül készen van. Az eredmény *egy millió címcédula*, amelyből *40.000 cím* lesz, 200 nyomtatott íven, vagyis 3200 nagy lexikon-oldalon. A kitartásnak, nyugalomnak, tudományszeretetnek szinte fantasztikus esetét produkálta Szentiványi Gyula dr., aki nem merült el az adattengerbe, hanem most közel négy évtized után kiköt a tengeren és üde közvetlenséggel azt mondja:

— Körülbelül készen vagyok.

De beszéljen ő maga, hogy mi az, amivel elkészült.

— Egészen fiatalon, mint vidéki ujságíró, határoztam el, hogy megcsinálom a magyar képzőművészek lexikonát. Éveken át gyüjtögettem az anyagot, amikor a tervben találkoztam *Szendrey* János dr.-ral, a neves archeológussal, a Magyar Tudományos Akadémia tagjával. Megállapítottuk a tervet, amelyen a mai napig a munka felépült. Tervünk szerint a mü a magyar képzőművészek és iparművészek lexikona *Szent István korától napjainkig.* Kiterjed a Magyarországon született művészek közül azokra is, akik külföldre szakadtak, valamint a külföldi művészekre, akik Magyarországon dolgoztak, hazai művészetünkkel bármilyen kapcsolatban állottak, vagy magyar vonatkozású müveket alkottak. Magyarország alatt mindig az idők folyamán fennállott politikai Magyarország egész területét kell érteni, a jelen esetben pedig természetesen Nagymagyarországot.

— A munkaterület tehát ugyancsak nagy volt, de hatalmas arányúvá növelte a lexikon megszerkesztését az a körülmény, hogy az anyaggyüjtés nem csupán az életrajzi adatokra szorítkozott, hanem minden egyes művész lehetőleg *teljes bibliográfiájára*, amelynek megszerzéséhez képest maga az életrajzi rész szinte csak gyerekjátéknak tünik fel. Ennek a bibliográfiának kinyomozása nemcsak művészeti munkák és lapok áttanulmányozására szorítkozott, hanem *a soha nem publikált, hatalmas anyag felkutatásán kívül legalább 20.000 kötetet kitevő minden rendü magyar és külföldi irodalmi munka, folyóirat, ujság és nyomtatvány feldolgozása révén gyült egybe az anyag.*

— Ennek az anyagnak terjedelmére nézve csak azt említem meg, hogy *legalább egy millióra rúg a sok ezer helyről vett adatokat tartalmazó céduláq tömege.* Ezekből az abc-be rakott cédulákból ma mintegy *40.000 címszó* áll rendelkezésemre, vagyis a lexikon *40.000 művész és iparművész nevét tartalmazza.* Ebből nagyon jelentékeny szám jut az iparművészetek minden ágának művelőire és ennek keretében is a régi, híres ötvösművészekre. Körülbelül 8000 ötvösművész szerepel és ezek közül talán 1000 azoknak száma, akik Kassával állottak kapcsolatban. A művészet területén a lexikon azokra terjed ki, akik többé kevésbé ismert nevet szereztek maguknak.

— A művészekre és iparművészekre vonatkozó irodalom adja meg a munka különös értékét. A művészetek művelőinek, az irodalomnak, mügyüjtőknek, mükereskedőknek gyüjteményeknek tesz rendkivüli szolgálatot és a minimumra egyszerüsíti le a kutatás munkáját a magyar képzőművészet és iparművészet birodalmában Szent István korától máig, annál is inkább, mert a hosszú idő alatt, amíg a lexikon készült, a figyelem az időközi tudományos kutatások, új megállapításokra és értékelésekre is kiterjedt. Ilyen szigorú elvek szerint és mindenre kiterjedő figyelemmel csak évtizedek munkája árán lehetett ezt a munkát elvégezni és teljes egyöntetüséggel csakis úgy, hogy *Szendrey* János dr. életében vele teljes összhangban, halála után pedig egyedül dolgoztam fel az anyagot. Most már megállapítható, hogy a kényszerítő körülmények, amelyek harminc évig kitolták a munka megjelenését, érlelték meg a lexikon értékét.

— Eredetileg három kötetre terveztük *Szendrey* Jánossal a lexikont, amelynek munkájához 1908-tól éveken át segélyt adott a kultuszminisztérium. 1909-ben elkészültünk az első kötettel, amelyet *Riedl* Frigyes átvizsgált és elismerő jelentése után a kultuszminisztérium támogatásával 1915-ben meg is jelent a kötet. Ekkor már a világháború fergetegében éltünk és sem a háború alatt, sem a háború után hosszú ideig a további kötetek kiadására gondolni nem is lehetett. Nemcsak a pénz, de még a papír is hiányzott hozzá. Évek teltek el és a minisztérium nem tudott fedezetet találni a kiadásra, s miközben beláttuk, hogy az eltelt hosszú időn után nem lehet folytatni az első kötetet, — hiszen időközben annyi minden történt a művészetek világában, — *hanem újból kell megszerkeszteni az egész lexikont.* A kedvünket ez nem vette el, szakadatlanul folyt az anyaggyüjtés *Szendrey János 1927-ben bekövetkezett haláláig* és azóta, tíz éven át napról-napra, megszakítás nélkül dolgozom egymagam.

Igy mondta el *Szentiványi* Gyula dr., a történetét annak a lexikonnak, amelyen harminchét éve dolgozik, s amely — mint előljáróban olyan vidáman kijelentette — közel áll a befejezéshez.

— Tehát legközelebb megjelenik? — kérdeztük.

— Igen, most már megjelenhetik a közeli időben, körülbelül *három év mulva.*

Ugy mondta ezt, mintha a terminus a jövő héten lenne ez a „három év mulva", amelylyel együtt *éppen negyven éve* lesz annak, amit életéből a munkájára fordított. Csodálattal és megilletődve állottunk szemben a munka misztikus íróasztalánál ezzel a kitartással.

EGY ÓRA VELE

Beszélgetés a bibliografussal a könyvtolvajokról és a könyvbolondokról

Irta: TRÓCSÁNYI ZOLTÁN

A Lublóváry-ügy mélyen megdöbbentett és elképesztett mindenkit, múzeumlátogató művelt embert és múzeumi dolgok iránt kevésbé érdeklődő, a lapokban csak szenzációt kereső, ujságolvasó, egyszerű polgárt egyaránt. A bűn útjára tévelyedés, ime, nemcsak az angyalföldi nyomortanyák erkölcsi tudatlanságában felnövő, kétségbeesett szegénységben élő alakjai között fordul elő, hanem abban a hivatalnoki rétegben is, amelynek tagjai neveltetésük, előéletük, jellemük, családi hagyományaik és körülményeik folytán a legnagyobb bizalmat élvezik mindenki részéről. Ez a rendkívüli és szokatlan bűnügy az ujságíróban felébresztette azt a kérdést, vajjon nem valami kivételes, példanélküli esettel állunk-e szemközt s hogy ezt tisztázza, átkopogtatott a másik szobába ahhoz a bibliografus ismerőséhez, aki mindig azzal hivalkodik, hogy rengeteg feldolgozatlan cédulája hever íróasztala és szekrénye fiókjaiban.

A bibliografikus lapunk munkatársát lekötelező szívességgel fogadta s amikor megtudta, miről van szó, kihuzott egy fiókot, elővett egy marék cédulát, lapozni kezdett közöttük s aztán beszélni kezdett:

— Persze az efféle esetek nem fordulnak elő oly sürün, mint a betörések, zsebmetszések, vagy házitolvajlások, azonban még sem lehet azt mondani, hogy nem szoktak előfordulni. Emlékezzék csak rá, ezelőtt körülbelül 25 esztendővel a párizsi Louvre-ból milyen ügyesen lopta el egy kalandor a Mona Lisát, Leonardo da Vinci örökszép festményét. De itt a tolvajlást nem belső ember követte el. Egyébként meg kell vallanom, hogy engem inkább csak a könyvtolvajlások érdekelnek s erre vonatkozólag gyüjtöttem össze az adatokat. A mult század 50-es éveiben Párizsból a császári könyvtárból, a 80-as évek elején a római Vittorio Emmanuele-könyvtárból loptak el nagy értékeket. De bonyolultságában ezeket messze felülmulja az a híres könyvtolvajlási eset, amely 1871-ben sokat foglalkoztatta a szentpétervári és általában az egész európai sajtót.

Riadalom a szentpétervári könyvtárban

— Ebben az évben ugyanis a szentpétervári cári könyvtár egyik könyvtárnoka észrevette, hogy a könyvtárból egyre-másra tünedeznek el a könyvek. Nagy volt a riadalom a könyvtárban. Nyomozni kezdtek s kiderült, hogy minden osztályban nagy értékek hiányzanak, nap-nap után újabb hiányokra jönnek rá. Őröket állítottak fel minden teremben, az elvezett könyvek száma azonban egyre gyarapodott.

— A könyvek eltünésére Pichler Alajos dr., Bajorországból Oroszországba vándorolt ókatolikus pap hívta fel a figyelmet, aki 1869 júniusa óta a cári könyvtár számfeletti könyvtárnoka volt. E tevataláért fizetést nem élvezett, de mint könyvtári tisztviselőnek joga volt kutatni a könyvtár minden osztályában és szükség szerint vihetett el könyveket házi használatra is, természetesen szabályszerűen kiállított térítvények ellenében. Egy alkalommal az egyik orosz könyvtárnok utasan keresztül sietett azon a termen, ahol Pichler éppen a könyvek közt kutatott. Egy szó sem esett közöttük, másnap azonban az orosz könyvtárnok francia nyelvű levelet kapott Pichlertől, amelyben ez szemrehányásokat tesz neki, hogy gyanakvó szemmel kiséri, amikor pedig bizonyítás után tudományos kutatásainak él és távol áll tőle minden aljas szándék.

— Nem is a levél vezetett el az eltünések megfejtéséhez, megoldásához.

— Az ügyész könyvtári tisztviselő bemutatta ezt a levelet a könyvtárigazgatónak s azt a megjegyzést fűzte hozzá, hogy „qui s'excuse s'accuse", de egyéb gyanuokok alapján is, ő a maga részéről most már egészen bizonyosnak tartja, hogy Pichler a tettes. A könyvtárigazgató a gyanut nem találta elég alaposnak: nem tudta feltételezni egy európai hírű tudósról, aki Oroszország urának, a cárnak pártfogoltja, hogy könyvlopásra vetemedjék. A könyvek azonban továbbra is fogytak. Feltünő volt mindenesetre, hogy a legtöbb könyv a teológiai szakból tünt el, de azonkívül a kézirattár kivételével minden osztályban nagy volt a hiány. Elveszett Voltaire 72 kötetes díszkiadása, Goethe, Schiller, Beranger stb. értékes kiadásai. Erre a könyvtár igazgatója elrendelte, hogy az összes könyvtári tisztviselők szállítsák vissza a náluk levő könyveket és megtiltotta, hogy délután négy órán túl bárki is beléphessen a raktártermekbe. Ez ellen a rendelet ellen Pichler irásban tiltakozott, mire azonban a már gyanakvó könyvtárigazgató nem is válaszolt. Az a könyvtártisztviselő, aki már egy feljelentést benyújtott Pichler ellen, most újból kifejezést adott a könyvtár igazgatója előtt annak a gyanujának, hogy a tolvaj nem lehet más, mint Pichler, aki állandóan gumicipőben és felöltőben jár a könyvek között. Erre a főigazgató rendeletet adott ki, hogy felöltőben nem lehet a belső termekben járni. Pichler ez ellen a rendelet ellen is tiltakozott, hivatkozva arra, hogy ő a „schola Salernitana" hive, melynek aranyszabálya, hogy télen-nyáron lehetőleg egyformán kell öltözködni és ezért ő nyáron is felöltőben szokott járni. A könyvtárigazgató a cár pártfogoltjának, a nagynevű tudósnak megengedte, hogy továbbra is felöltőben járhasson a raktártermekben. A feljelentő könyvtártisztviselő pedig tovább figyelt s egyszer nagy meglepetéssel állapította meg, hogy Pichler, aki télen könnyebb nyári felöltőben járkált a könyvtártermekben, soha nem engedte meg, hogy a szolgák rásegítsék téli felöltőjét. Megbizott tehát egy ügyes szolgát azzal, hogy amikor Pichler haza akar menni, segítse rá a télikabátot s ha ezt nem engedné meg, lépjen hozzá s azalatt az ürügy alatt, hogy ruhájáról a port akarja lekefélni, tapogassa meg. Pichler csakugyan nem engedte meg, hogy a szolga rásegítse a télikabátot, mire a szolga meg akarta kefélni a tudós hátát, itt azonban a kefe nagyot koppant, s a lesben álló tisztviselők nyomban ott teremtek, Pichlert az irodába vezették, hol a hátáról szent Ambrus müveinek egy folió-kötetét, zsebeiből pedig két kisebb alakú drága és ritka könyvet húztak ki.

— A császár pártfogoltjának, a nagynevü tudósnak a lakásán házkutatást tartottak s nem kevesebb, mint 4362 kötetet találtak nála nyolc faládába csomagolva, készen az elküldésre. A könyvtári jelzések már minden könyvről gondosan el voltak távolítva, a késfejü sasos cári bélyegző helyére mindenütt egy Klio alakjával díszített Pichler ex libris volt ragasztva. Nagy mennyiségü rézmetszetet és könyvekből kivágott könyvdiszt találtak lakásán. Egy angol bibliából 56, egy franciából 236, egy holland bibliából 135 metszetet, illetőleg könyvdiszt hasított ki.

— Pichler az esküdtszék előtt azzal védekezett, hogy a könyveket nem akarta eltulajdonítani, csak használatra vitte ki. Azonban hiábavaló volt minden védekezése, mert az előre megfontolt lopást tömérdek bünjel igazolta. Az esküdtszék Pichlert életfogytiglani szibériai számüzetésre ítélte, ahol Tobolszkban, mint német kereskedők gyermekeinek nyelvmestere talált foglalkozást.

— Ezt az esetet Ballagi Aladár bőven és részletesen megírja a Magyar Könyvszemle 1887-ik évi folyamában. Az ő cikkéből megtudjuk azt is, hogy Lipót bajor herceg közbenjárására Pichler 1873 őszén kiszabadult és hazautazhatott Felső-Bajorországba, ahol ettől kezdve visszavonultan élt 1874-ben bekövetkezett haláláig.

Horváth István jelentése 1843-ban

De másik, bennünket közelebbről érdeklő esetet is említhetek. József nádor 1843-ban Kubinyi Ágostont nevezte ki a Múzeum igazgatójává, aki, hogy az intézet különböző gyüjteményeiről kellő tájékozódást szerezzen, mindjárt hivatalbalépésekor kimerítő jelentést kért a Múzeúm osztályőreitől a kezelésükre bizott gyüjtemények eredetéről és állapotáról. E hivatalos felszólításra Horváth István, a könyvtár helyettes igazgatója, hosszabb emlékiratban válaszolt, amelyben felsorolta mindazokat a nehézségeket, amelyekkel a könyvtárnak meg kell küzdenie és többek között súlyos vádakat emelt főlöttese, egy régi igazgató ellen. Elmondta, hogy ez az intézet részére érkezett ajándékokat áruba bocsátotta, igen csekély áron, ami közzudulást okozott Pest és Buda lakosaiban. A régi igazgató kétségkívül sok pénzt szerzett az intézetnek, azonban magát alapitónak tekintette s „önkénye szerént akarta tenni mindent, sőt szabadon szerette elhordani, néha el is ajándékozni vidékieknek az intézet kéziratait és könyveit. A nádor többször rendtartásra inté s midőn ez sem használt, sőt magának a nádornak ajándékkönyveit is elvivegeté s a billyegeket kivakará, kénytelen volt a nádor elvétetni tőle a könyvtár kulcsait." Elpanaszolja Horváth István, hogy értékes könyvajándékot kapott a könyvtár Amadé Antal gróftól, de az igazgató „másnap beleszeretvén a nagy ritkaságba, azt felvitte saját könyvtárába... én pedig nem tehetek róla, hogy a könyvek százanként elvesztek vagy eladattak."

A haarlemi könyvlopás

— Több ilyen régi esetet jegyez fel a könyvtárak története. Egyik legérdekesebb könyvtolvajlási eset Haarlemben fordult elő a mult században, a Coster-kiállításon (a hollandusok Costert tartják a könyvnyomtatás feltalálójának). Itt egy közismert hírés könyvgyüjtő felnyitott egy tárlót és egy kis 12-edrét alakú, pergamentkötésü könyvet a zsebébe dugott. Abban a pillanatban észrevették a lopást s a tettest üldözőbe fogták, de ez egérutat nyert és az egyik földszinti helyiségben a kályha mögött rejtőzött el. Lezárták a kapukat, detektivek és rendőrök átkutatták az összes helyiségeket, mig végre hosszas keresés után az egyik rendőrtiszt rátalált az egyik földszinti helyiségben, a kályha mögött, ahol összekuporodva, a könyvet keblére szoritva guggolt. Az a rendőrtiszt, aki letartóztatta a gyüjtési szenvedélyéről híres könyvtolvajt, később meleg barátságba került vele, sőt a halálos ágyánál utolsó percéig mellette is volt. Ezt beszélte el, hogy ennek az úrnak még a hálószobája, sőt ágyának széles párnái is tele voltak rakva könyvekkel és — bár kórházi ápolással meg lehetett volna menteni, sem szép szóval, sem erőszakkal nem lehetett rávenni, hogy könyveit odahagyja. Ez az úr biblomán (könyvbolond) volt s nem azért kerülte el a büntetést, mert büne talán jelentéktelen volt, hanem azért, mert kiderült, hogy nem anyagi előnyök szerzése, hanem a Coster-könyv birásának leküzdhetetlen vágya kényszeritette a könyv ellopására.

A Gutenberg-féle Psalterium Codex

— Pár évvel ezelőtt Mainzban a Gutenberg-féle Psalterium Codexét lopta el egy egyetemi magántanár, azonban mindjárt az első antikvárius, akinél a könyvet értékesiteni akarta, utánajárt a dolognak s a könyvtolvajt leleplezte. Nálunk is tizenöt évvel ezelőtt volt ilyen nagyarányú könyvtolvajlás, azonban itt is idejében kiderült a dolog s a könyvtolvaj bíróság elé került. Általában minden ilyen könyvtolvajás előbb-utóbb kiderül. Legfeljebb akkor nem, ha a könyvtolvaj külföldön, Magyarországtól távol, pl. Spanyolországban, vagy Angliában próbálja meg a lopott dolgokat elhelyezni. Innen tudniillik az antikváriusok könnyen továbbithatják a lopott árut a gazdag amerikai gyüjtőkhöz. De igy sem egészen bizonyos a dolog. Pár évvel ezelőtt az egyik olasz könyvtárból tünt el egy nagyértékü kézirat, melyet egy délamerikai dúsgazdag gyüjtő antikvárius útján vásárolt meg. Amikor azonban ez a gyüjtő az ujságokból megtudta, hogy vásárolt kódexe lopott áru azonnal becsomagolta és visszaküldte annak a könyvtárnak, ahonnan ellopták.

— A drága könyv előbb-utóbb gazdag gyüjtőhöz, vagy múzeumhoz kerül. Ezek új szerzeményükből nem csinálnak titkot s a mai hirszolgálat mellett napok alatt kiderül, ha egy ilyen lopott könyv új gazdához jutott.

— Végül — szólt mosolyogva bibliografus barátom — megemlítek egy mulatságos esetet. Élt itt Pesten egy dúsgazdag könyvgyüjtő, aki csak olyan könyvet helyezett el könyvtárába, amelyet sajátkezüleg lopott. Az antikváriusok ezt a könyvtolvajt mindig szívesen látták a boltjukban, mert ha valami becsesebb, régi dolgon túi akartak adni, a keze ügyébe tették. Ezt a gyüjtő habozás nélkül zsebrevágta s másnap mindig megkapta róla a számlát az antikváriustól — kitöltött csekklappal. Mit tehetett erre a lopott könyvnek gyüjtője: fizetett. Az elv azonban nem szenvedett csorbát: a könyv, melyet könyvtárában elhelyezett, lopott volt.

— Nagyon mulatságos. Igazán, nagyon köszönöm kedves biblografus barátom, hogy adataidat rendelkezésemre bocsátottad — szóltam s összegezve céduláimat, gondosan visszadugtam íróasztalom bal alsó fiókjának a jobbsarkába.

Soha fogfáját nem ismert

Idejében rájött a fogkő komoly veszélyeire, érezte a kínzó fájdalmakat. Még jókor a helyes utat választotta: rátért a Kalodont fogkrémmel való rendszeres fogápolásra.

KALODONT
FOGKŐ ELLEN

A villamosítás és a hegesztő-eljárások propagandája a Budapesti Nemzetközi Vásáron

Az iparügyi miniszter kezdeményezésére az idei Budapesti Nemzetközi Vásár *külön csoportban* fogja bemutatni a *villamositás jelentőségét* a kisipar különböző szakmáiban. Az erre irányuló tárgyalások befejeződtek és ezek szerint *az április 30-án megnyiló Budapesti Nemzetközi Vásáron kilenc különböző kisipari villamositott mintaműhely üzemben fogja bemutatni* azokat az előnyöket, amelyeket a villamositás az üzemköltség redukciója és a gyártmány tökéletessége szempontjából jelent.

Az eddigi tervek szerint a vásár egyik legjobb fekvésü helyén különpavillonban fogják *megépiteni a villamositott kisipar mintaműhelyeit*, amelyek között különösen nagy érdeklődésre tarthatnak számot a takács, a köt-szövő, a kalapos, a kádár, az esztergályos, az asztalos, a lakatos, a fodrász és a müszerész mintaműhelyek. A villamosság szerepét a vásár keretében egy *külön hegesztő-csoportban* is demonstrálni fogják, amelyben az elektromos hegesztés mellett *az autogén-hegesztés* is bemutatásra fog kerülni. E látványos bemutató keretében demonstrálásra fognak kerülni mindazok az előnyök, amelyeket a hegesztés a gyártmányok stabilitása és azok költség-redukciói szempontjából jelent.

Rendőrségi hírek

Egy gyémántgyűrű

eltűnése ügyében tett feljelentést még 1946. áprilisában *Feles* Péter kereskedő. Előadta, hogy írószekrényéből tűnt el a gyémántgyűrű, amelynek értéke mintegy 10.000 forint. A nyomozás akkoriban eredménytelenül végződött. Két nappal ezelőtt Feles Péter lakótársa, *Láng* István behívatta szobájába és közölte vele, úgy érzi, hogy néhány percen belül meghal. Elhaló hangon ismerte be, hogy ő lopta el gyűrűjét, amelyet a szomszédban *Békés* Józsefnek adott el 40 forintért azzal, hogy Békés élete végéig mindennap 15 cigarettát ad neki. Feles azonnal jelentette a dolgot a rendőrségnek. Detektívek mentek ki a lakásba, addigra azonban Lángnak elmúltak halálfélelmei. A gyűrűt megtalálták, Láng ellen pedig megindult az eljárás.

Ittasan meglopták

Herkules Péter hentessegédet, aki a *Mátyás-téren* egy padon elaludt. Mire felébredt, eltűnt pénztárcája és karórája. A detektívek a *Teleki-téren* elfogták *Török* Péter rovottmultut, aki Herkules óráját kínálta eladásra. A rendőrségen Török beismerte, hogy egész sereg hasonló bűncselekményt követett el Lét társával, akik ellen a rendőrség körözést adott ki. Törököt letartóztatták.

Beomlott egy falrész

a Kecskeméti-utca 14. számú ház bontási munkálatai során. *Balogh* Lajos, *Tóth* Sándor, *Miló* József és *Eszláry* Sándor segédmunkások a leomló téglától megsérültek, a mentők a Péterfy Sándor-utcai OTI-kórházba vitték őket.

Elutazott Lengyelországba a magyar kultúrküldöttség

Június 13-án, hétfőn reggel magyar kultúrküldöttség utazott Lengyelországba. A küldöttséget *Szávai* Nándor államtitkár vezeti, tagjai *Antal* Jánosné, *Waldapfel* József, *Bebics* Anna és *Radó* György.

A Városháza elbúcsúzott Bognár Józseftől

Bognár József belkereskedelmi miniszter hétfőn délelőtt búcsúzott el a polgármesteri széktől és városházi munkatársaitól. A főváros dolgozói nevében *Simon* Lajos alpolgármester tolmácsolta a városházi alkalmazottak búcsúszavait, majd *Beliczay* Imre pénzügyi tanácsnok, *Karsay* Lászlóné kerületi elöljáróné, azután *Tapolczai* Jenő, a Vízművek vezérigazgatója, *Nánai* György, a BSZKRT vezérigazgatója és *Várlaki* Mária mondottak beszédet.

Bognár József meghatottan köszönte meg a búcsúszavakat és hangoztatta, hogy a polgármestersége alatt elért eredmények elsősorban annak tulajdoníthatók, hogy az ország demokratikus erői a *Függetlenségi Népfrontban* politikailag megerősödtek, ez tette lehetővé, hogy a fővárosnál pozitív eredményeket lehet felmutatni és ott is létrejött a jó együttműködés szelleme. Bognár József hangsúlyozta, hogy mint belkereskedelmi miniszter is arra fog törekedni, hogy a reá bízott feladatoknak megfeleljen és mindig szeretettel fog gondolni a fővárosra.

Új találmány: a bántolt felesbab

A Terményforgalmi N. V. kivitelezésében az Országos Találmányi Hivatal a bab meghántolásával világviszonylatban is jelentős magyar találmányt adott át a mindennapi életnek. Az eljárással az egyik legnehezebben emészthető élelmezési cikkből könnyen emészthető, ízében meg nem változott cikket nyerünk.

Az új tápszer gyakorlati használatát kedden este mutatják be az illetékeseknek és a sajtónak a városligeti Gundel-étteremben.

VÁSÁROLJA MEG A
Házivarrónő
most megjelent pompás nyári számát.
110 divatmodell. Ruha, blúz, szoknya, gyermekruha, fürdőruha stb.
A kiválasztott modellek szabásmintái megrendelhetők a Kiadóhivatalban: Bp. VI, Andrássy út 7. T.: 226-498. Csekkszámla: 936.510
A
Házivarrónő
Mindenütt kapható. ÁRA: 3 Ft.

Sigrid Undset meghalt

Egymás után tűnnek el a színről az elmult kor irodalmi reprezentánsai. Ma Sigrid *Undset*-nek, a két világháború közötti idők legnagyobb sikerű és alighanem legnagyobb tehetségű írónőjének halálhírét hozza a távíró. Hatvanhét éves volt, rövid betegség ölte meg. Igaz, hogy ezt a rövid betegséget hosszú testi és lelki megpróbáltatás vezette be.

Első műveivel nem volt különösebb szerencséje, de amikor nagy regényei, először a *Jenny*, azután a *Tavasz* megjelentek, ezeket már egész sor nyelvre lefordították. Utána történelmi studiumok felé fordult Undset és az elmélyülés éveinek eredményeként született meg háromkötetes regénye, a *Kristin Lavransdatter* amely a korai középkor világába vezette az olvasót és a kemény észak embereinek kemény életét elevenítette meg. A történelmi irányhoz azután csaknem végesvégig hű maradt és legkiválóbb munkái azok voltak, amelyeknek anyagát a históriából merítette.

Irói hírnevben vetekedett honfitársával, Knut *Hamsunnal*, de emberi nagyságban lényegesen felülmulta. Mert Sigrid Undset „gyenge" nő létére egy pillanatig sem hódolt be a fasizmus „korszerű" járványának, sőt ellenkezőleg: szóban és írásban, de emberi magatartásban is az első pillanattól kezdve a legélesebben állást foglalt a hitlerájnak akkor már Dániában is lábat vetni próbálkozó jelentkezése ellen.

Amikor Hitler rátört Dániára, Undset az utolsó pillanatban külföldre menekült. Keserves elhatározás lehetett ez, hiszen minden írása mutatja, milyen szeretettel ragaszkodott ez az asszony szülőföldjéhez, ahol derűsen és boldogan élte le életének addigi ötvennyolc esztendejét. Mégis elment, otthagyta a földet, amely mindent jelentett számára és otthagyta legidősebb fiát is, akit nem látott többé viszont, mer hősi halált halt a norvégeknek a betört nácik ellen vívott szabadságharcában.

Kint a külföldön folytatta a harcot hazája érdekében, regényeit sorra betiltották Németországban és a német fenhatóság alá került országokban, de Undsetet sohsem érdekelték az anyagi szempontok. Hosszú évek távolléte után visszatért Dániába és megírta azt a könyvét, amely alighanem az utolsó volt, megrendítő beszámolót az idegenben töltött évekről és arról az útról, amelyet megtett vissza, felszabadult hazájába. «Ujra a jövendő felé» ez volt a könyv címe és Undset tekintete valóban a jövendő felé fordult: a romok felett épített új élet, a szenvedések és az okozott sebek gyógyítása felé...

Egy nagy író és egy nagy ember halt most meg Sigrid Undsettel. Származása, nevelése, környezete a multhoz kötötte volna, de egyike volt azoknak, akik tiszta szemmel látták a jövőt.

(k. i.)

Városházi hírek

Az elmult félévben mintegy 500 újítási javaslatot nyujtottak be a főváros üzemi dolgozói és ezek legtöbbjét már gyakorlati alkalmazásba is vették. A legtöbb újítást a BSZKRT mutatja fel. Az elfogadott újítások a BSZKRT-nál évi egymillió, a Vízműveknél 350.000, a Gázműveknél 330.000 forint megtakarítást jelentenek.

Mérsékelték a kokszárakat. A külföldi dió I. koksz ára 70.55 forintról 59.67 forintra mérséklődött mélermázsánként és ehhez igazodik a többi kokszfajta új ára is.

Vas megyében XV. századbeli freskót találtak

Vas megyében Sorokpolány községben *Szentiványi* Gyula, a kitűnő magyar műtörténész, a M. O. B. főtitkára egy XV. századbeli freskót talált. A felfedezés különös jelentősége, hogy ez az egyetlen magyar mester által készített renaissance freskó. (Az Esztergomban feltártakat olasz mester készítette.)

A freskó a XV. század végén, valószínűleg még *Mátyás* király életében készülhetett s a torony külső homlokzati részét díszíti. A kép egy köpenyeges Máriát ábrázol szokatlan beállításban. A gyermek Jézust karjaiban tartja, köpenyegét két angyal húzza szét. A köpeny alatt látszanak a hozzá imádkozó hívők. A freskó viszonylag jó állapotban, kevés sérüléssel maradt ránk.

A helyzet hétfőn

A magyar dolgozók nagy lelkesedéssel vették tudomásul, hogy június 17-én összeül Budapesten a Békekonferencia s ezen a dolgozó nép minden rétegének képviselői kifejezésre juttatják a magyar nép harcos elszántságát, hogy a Szovjetúnió-vezette békelábor erőivel szoros szövetségben megvédi a békét. A Magyar Függetlenségi Népfront sopronmegyei és soproni népi bizottsága, valamint a Magyar Értelmiség Bizottságának soproni csoportja táviratban üdvözölte a magyar békekongresszust. Hasonlóképpen a Hofherr-gyár dolgozói, a szolnoki MÁV-műhely munkásai és a MÁV miskolci műhelyének dolgozói üzenetet küldtek a békekonferencia előkészítő bizottságának, hogy a békekonferencia munkájához a legteljesebb sikert kívánták. Szentes és környékének ifjai már megválasztották a Budapesten tartandó Országos Békekongresszusra kiküldöttjüket *László* Jenő kiskirályságú termelési csoportvezető személyében.

◆

Most, hogy a *Gazdasági Főtanács* teljesítette hivatását és elvégezte feladatát, érdekes visszaemlékezni, milyen körülmények között született meg a gazdaság életnek ez az éveken át egyik legjelentékenyebb szerve. Az az intézmény, melyről *Rákosi* Mátyás is megemlékezett a Főtanács záróülésén, hogy a magyar demokrácia megszilárdítása és kifejlesztése terén történelmi munkát végzett.

Még azokban a hónapokban, amikor a kormány Debrecenből Budapestre költözött, a minisztertanácsokon hétről hétre merültek fel bonyolult gazdasági kérdések. Természetes, hogy egy-egy felvetődött problémát pusztán az előterjesztés alapján nem ítélhetett meg a minisztertanács, maguk a szakminiszterek sem, tehát nem volt biztos támasza a minisztertanács állásfoglalásának. A legtöbbször a két érdekelt szakminisztert bízta meg a minisztertanács, üljenek össze és egymás között tisztázzák ezeket a fontos gazdasági kérdéseket a minisztertanács döntése előtt.

Jól emlékszünk, hogy a Kereskedelmi Bank palotájában, a miniszterelnökség akkori épületében egy szerény szobában a kis asztalnál gyakran látták elmélyedt tárgyalásban a kereskedelemügyi minisztert és az iparügyi minisztert. Később a pénzügyminiszter is ott ült a tárgyalóasztalnál s ott volt *Balogh* István államtitkár is.

Így ment már jó ideje, amikor *Vas* Zoltán megvált a főváros polgármesteri székétől. Vasnak akkor már országos neve volt, súlyos hónapok alatt emlékezetes feladatot oldott meg: megmentette Budapestet az élelmezési válságtól, *Balogh* István tette akkor egyik minisztertanácson azt az előterjesztést, bízzák Vas Zoltánra, hogy kézbe vegye és összefogja a nap-nap mellett felmerülő gazdasági ügyeket. Balogh a demokrácia szegedi kezdeti korszakából személyes tapasztalatok alapján is jól ismerte Vas kvalitásait, lendületét, munkatempóját s a minisztertanács is az ő személyét tartotta alkalmasnak a fontos szerep betöltésére. A közvélemény előtt ismeretes, hogy azóta is a stabilizáció, a hároméves terv elkészítése és végrehajtása, az államosítás, az ipar és mezőgazdaság fejlődése terén elért nagy eredmények a Vas tevékenységétől elválaszthatatlanok.

Így született meg a Gazdasági Főtanács. Hogy mi lett, az már mindenkinek a szeme előtt ment végbe. De a bölcsője ott ringott 1945-ben a miniszterelnökségi szobában, a három szakminiszter szerény tárgyalóasztalánál.

◆

Az országgyűlés *külügyi bizottsága* június 14-én, kedden délelőtt ¾10 órakor ülést tart. Tárgy: 1. A bizottság elnökének és helyettes elnökének megválasztása. 2. A Budapesten 1949. április 16-án aláírt magyar-csehszlovák barátsági, együttműködési és kölcsönös segélynyujtási szerződés becikkelyezéséről szóló törvényjavaslat tárgyalása.

Újabb eredményekről számoltak be a termelési konferenciákon

Vasárnap ismét több szakszervezet rendezett *termelési konferenciát*, hogy megbeszéljék az érdekelt iparágak az 1949. éves tervév első negyedévének teljesítményeit.

A Famunkások Szakszervezetében közölték, hogy a munkaversenyben 66 faipari üzem vesz részt, a munkateljesítmény emelkedett. A faiparban 128 brigád dolgozik. Sikerült a gyártmányok olcsóbbodását is elérni. Összesen 246 újítást vezettek be, amelyek 1.2 millió forint megtakarítást jelentenek.

A *posta* dolgozóinak termelési értekezletén közölték, hogy 600 falut és gépállomást kapcsoltak be a távbeszélő hálózatba. A *közlekedési* alkalmazottak konferenciáján megjelent *Kossa* pénzügyminiszter is. Beszámoltak arról, hogy a pécsi közlekedési alkalmazottak roncsautobuszokat építettek újjá. A *BSZKRT*-nál az újítások 1.2 millió forint újabb megtakarítást hoztak. A dolgozók teljesítményeikért 260.000 forint jutalmat kaptak, a közlekedési üzemekben ma már 5159 brigád dolgozik. A BSZKRT programmjában szerepel 10.000 folyóméter sín javítása, 20.000 folyóméter készítése, 120.000 burkolatkő beépítése, pótkocsik motorkocsikká való alakítása és ikerkocsik építése. A *Szovjetunióból* szállítandó új trolleybuszok 65 férőhelyesek lesznek és sebességük 60 kilométerre is fokozható.

Tapasztalatcsere-ankétot tartottak a hídépítők és a bányászok

Az üzemi dolgozók vasárnap több *tapasztalatcsere-ankétot* tartottak. Ezek keretében kicserélték a munkaversenyen eddig szerzett tapasztalataikat és megbeszélték az újabb terveket. Tokajon a *MÁVAG* hídműhely szerelői, az ózdi és diósgyőri vasgyárak küldöttei a vasuti hídnál tartottak tapasztalatcsere-ankétot. A *Tisza* hídját július 3-án adják át rendeltetésének. Nagyjelentőségű ennek a hídnak megnyitása. Az ózdi és diósgyőri dolgozók a MÁVAG-gal együtt tették lehetővé ennek a munkának gyors megvalósítását. A versenybrigádok 25—30 nappal előbb szállították az alkatrészeket.

Sajószentpéterin 26 *borsodi* és *nógrádi* szénbánya 400 élmunkása és újítója jött össze. Az újításokat tárgyalták meg, amelyek a munkateljesítmény gyorsítását és jelentékeny megtakarításokat tesznek lehetővé. Az újítások bemutatása után határozati javaslatot fogadtak el, amelynek értelmében az újító mozgalmat tovább fejlesztik és egyre több bányában alkalmazzák.

NYARALJON
és hét végén PIHENJEN
az ujságírók
VISEGRÁDI ÜDÜLŐJÉBEN
Folyóvizes szobák, elsőrendű ellátás, állandó autobuszjárat, orvos, tel. Ujságíróknak kedvezmény. Felvilágosítás telefonon: 221—697 vagy Visegád: 278.

Ötszázötvennel nőtt májusban Budapest lélekszáma

Bakács Tibor tisztifőorvos május havi jelentése megállapítja, hogy Budapest közegészségügyi helyzete május hónapban is kedvezően alakult. A beköszöntött melegebb időjárásra való tekintettel a tisztifőorvos felhívja a lakosság figyelmét az *élelmiszerek megfelelő tárolására*, mert a helytelenül tartott romlandó élelmeműek könnyen ételmérgezést okozhatnak.

A mult hónapban 1425 születés történt Budapesten, 894 halálozással szemben. A legutolsó békeév hasonló időszakával összehasonlítva a *születések száma lényegesen emelkedett, a halálozásoké pedig csökkent.* A kedvező születési adatok az általános gazdasági és politikai javulás értékmérői, az alacsony halálozási arányszám pedig a közegészségügyi munka eredményességét igazolja. A főváros lakosságának természetes szaporodása májusban *551 lélek* volt és kevés világváros van jelenleg Európában, amely állandóan ilyen örvendetes szaporodási arányszámot tud felmutatni. Javul a csecsemőhalálozási helyzet is, ami 6.6 százalék csupán.

Az új miniszereket üdvözölték a távozó miniszereket elbúcsúztatták a minisztériumokban

A kormány tagjai és azok a miniszterek, akik más tárcák vezetését vették át, hétfőn mutatkoztak be hivatalukban. Ugyanakkor búcsúztatták a távozó miniszereket.

A pénzügyminisztérium tanácstermében búcsúzott el *Gerő* Ernő államminiszter, ugyanekkor mutatkozott be *Kossa* István. Gerő miniszter beszédében hangsúlyozta, hogy a pénzügyminisztériumnak azon az úton kell haladnia, amelyen elindult, tehát Bánék kapitalista fellegvárából a demokrácia szolgálatában álló állami szervvé kell válnia. *Kossa* István hangoztatta, hogy gondoskodni kíván arról, hogy a vezetése alatt álló minisztériumban mennél többen sajátíthassák el a munkásosztály tagjai közül a pénzügyi gazdálkodás tudományát és gyakorlatát. Határozott intézkedéseket kell tenniünk a felelőtlen pazarlás ellen, amely az adminisztráció túltengésében, a luxusépítkezésekben és a nem időszerű kívánságok teljesítésében nyilvánul.

A külügyminisztériumban *Kállai* Gyulát *Berei* Andor államtitkár üdvözölte. Kállai külügyminiszter válaszában rámutatott azokra a nagy feladatokra, amelyek minisztériumára az imperializmus és annak ügynökei ellen való harcban várnak.

Az iparügyi minisztérium tanácstermében búcsúzott el *Kossa* István és mutatkozott be *Zsofinyecz* Mihály nehézipari és *Marosán* György könnyűipari miniszter. Kossa István kijelentette, hogy továbbra is egy munkaterületen dolgoznak, a szocialista gazdaság területén. *Karczag* Imre államtitkár beszéde után került sor az új nehézipari miniszer beszédére, aki a jövő feladatait vázolta. Marosán György hangsúlyozta, hogy a minisztérium az MDP mellett a szakszervezetekre és a szervezett munkásság százezreire támaszkodik munkájában.

A földmüvelésügyi minisztériumban a távozó *Csala* István földmüvelésügyi minisztert *Bencsik* István államtitkár búcsúztatta. *Erdei* Ferenc földmüvelésügyi minisztert szintén Bencsik István államtitkár üdvözölte.

Kállai Gyulát kitüntette a köztársasági elnök

Az elnöki hivatal dolgozóitól hétfőn búcsúzott el *Kállai* Gyula külügyminiszter, akit *Michalko* László elnöki tanácsos meleg szavakkal búcsúztatott.

Szakasits Árpád köztársasági elnök az elnöki hivatal vezetése terén végzett kiváló munkássága elismeréséül a *Köztársasági Elnök Elismerésének Ezüstkoszorúját* adományozta Kállai Gyula külügyminiszternek.

Táviratok az új kormány tagjaihoz

Táviratok tízezreiben üdvözlik a magyar nép milliói *Rákosi* Mátyást és az új kormány tagjait. Rendkívül meleghangú táviratot küldtek a magyar textilipar dolgozói Rákosi Mátyáshoz. Hangsúlyozták, hogy rendíthetetlenül állnak az MDP és Rákosi Mátyás mögött.

A Kistext-gyár dolgozói *Dobi* István miniszterelnökhöz küldtek lelkeshangú táviratot s ugyancsak táviratban üdvözölték a miniszterelnököt a debreceni Hortobágy-malom dolgozói, Csongrád vármegye mezőgazdasági dolgozói, a Ganz Villamossági nézavezer dolgozója. *Révai* József népnevelésügyi minisztert.

Marosán György könnyűipari miniszter, *Zsofinyecz* Mihály nehézipari miniszter, *Kállai* Gyula külügyminiszter, *Ratkó* Anna népjóléti miniszter szintén számtalan táviratot kapott.

VEGYE MEG
A «MAGYAR VASÁRNAP»-OT

Áruismereti tankönyv készül

A kereskedelmi miniszter a közeljövőben megindítandó kereskedelmi iskolák és szaktanfolyamok tananyagának kidolgozásába be akarja vonni a kereskedelmi központok és nemzeti vállalatok szakembereit. A legképzettebb szakemberek fogják kidolgozni elsősorban a nemzeti vállalatok üzletkörét felölelő áruismereti tantárgyat.

Az idei könyvnapon nyolcszor annyi könyvet adtak el, mint tavaly

A *Szikra Könyvkiadó*, amely élüzem lett, a magyar könyvkiadás terén igen komoly sikereket ért el. Amíg 1938-ban egy könyv átlagos példányszáma 2500—3000 volt, ma a Szikra kiadványainak átlagos példányszáma 30.000, de a marxista-leninista könyveket még ennél is nagyobb példányszámban adják ki.

1945-től 1949. júniusig 10 millió könyvet adott ki a Szikra. Az 1949-es könyvnapon nyolcszor annyi könyvet adtak el, mint 1948-ban. Igen érdekes adat, hogy a Szovjetúnió Kommunista (bolsevik) Pártjának történetét eddig 260.000 példányban nyomták ki. Az évi kiadványok számát 1949-ben 12 millió példányra kívánják emelni. Az árleszállításokra jellemző, hogy amíg egy tízíves könyv ára 1946-ban 12 forint volt, 1947-ben 10, 1948-ban 7, 1949-ben pedig 5—6 forint lett.

»Puskin Magyarországon«

A Magyar Irodalmi Társaság június 17-én, pénteken délután 5 órakor vitaülést tart az Országos Puskin-bizottság és a Magyar-Szovjet Társaság által rendezett Puskin-ünnepségek keretében. (Pázmány Péter Tudományegyetem, bölcsész-főépület, Múzeum-körut 6—8. I. emelet, tanácsterem.) A vitaülésen *Lányi* Sarolta tart előadást «Puskin Magyarországon» címmel.

Kompenzációs üzletek
Teljesítőképes svéd borotvapengegyár összeköttetést keres vállalattal, amely nagymennyiségű borotvapengét venne át kompenzációs alapon, megfelelő magyar árucikkek ellenében.
RAKBLADSFABRIKEN SOLLEX
Jönköping (Schweden).
Távirati cím: „SOLLEX".

HOLNAP HÚZÁS!
Ezért saját érdekében
újítsa meg Osztálysorsjegyét
Ne felejtse el!
Minden sorsjegy nyer
Az Osztálysorsjáték új játékterve szerint. Az Osztálysorsjáték III. osztályának húzásai:
Június 15.-én és 17.-én

Ismét nem sikerült legyőznünk az olasz válogatott labdarúgókat

Magyarország—Olaszország 1:1

Újra jó alkalmunk lett volna meglőrni *Olaszország* többszörös világbajnok válogatott labdarúgói ellen immár huszonnégy év óta tartó balszerencsesorozatot. Aki kint volt vasárnap Újpesten — mintegy ötvenezren —, megállapíthatta, hogy a magyar válogatottnak 4:1, vagy legfeljebb 4:2 arányban kellett volna győznie az olaszok ellen. E helyett a végeredmény, miként az első félidő is, 1:1 volt.

Sebes Gusztáv labdarúgó kapitányunk már bizonyos önkritikát gyakorolt, amikor a hétfőn reggel Svédországba utazott válogatott csapatba *visszatette Czibort*, a Ferencváros balszélsőjét. Az újságírónak is kötelessége a maga kritikájával hozzájárulni egy ilyen döntetlen megmagyarázásához, amely tulajdonképpen egy biztos magyar győzelem helyébe lépett.

Hetekkel ezelőtt felhívtuk a figyelmet arra, hogy az Olaszország ellen vívandó mérkőzés előtt *nem szabad tullerhelni a játékosokat*. Egy héten két bajnoki forduló, majd egy gyönyörű pünkösdi serlegért vívott heves kupaküzdelem két napon keresztül nem a legalkalmasabb mód az éljátékosok frissentartására. S az a körülmény, hogy a vasárnapi mérkőzés II. félidejében négyszer is üresen állott *Deák, Szusza, Kocsis, Puskás* és nem rúgták vagy fejelték be a labdát, annak a következménye, hogy idegileg és fizikumban nem voltak elég frissek és döntöttek azok a másodpercek vagy centiméterek, amik nélkül nem késik le a jó helyzetet, vagy a kapu mellé lövés helyett a kapuba jut a labda.

De a kapitánynak önkritikájából is kitűnt, hogy nem lett volna szabad *az utolsó pillanatban más balszárnyat* szerepeltetni, mint amit a kapitány négy héten keresztül előkészített. Két nagyklasszisú játékos idegen helyen nem egyenlő erejű egy jó szárnnyal, amelyben mindkét játékos a maga helyén játszik.

Ebben a kettőben nem lehet hibáztatni a játékosokat, akik egyébként a mai idők kollektív szellemét átérezve lelkesen küzdöttek és igyekeztek megtenni minden lehetőt. A játékosokat csak annyiban kell hibáztatni, hogy a kapitányi utasítások ellenére is *magas labdákkal játszottak* s ezzel megkönnyítették a levegőben fölényben lévő olasz védelemnek a helyzetét.

Az olaszok egyébként csak a mérkőzés első húsz percében voltak igazán veszélyesek, amikor több helyzet után a 11. p-ben Amadei a középről kiszökik a jobbszélre, lefut, beadásánál Rudas elcsúszik és *Carapellese lövését Henni nem tudja védeni*. Ezután egyperces gyászszünet következett a torinói repülőszerencsétlenség áldozatai emlékére. Még egy lesgólt lőnek az olaszok, azután végre magához tér a magyar csapat, *Szusza középen elvesz egy labdát, leadja Kocsisnak, ő lefut és beadását Deák Moro kapujába lövi*. Még egy veszélyes lövést kell Henninek sarokra védenie, de most már magához tért a magyar csapat is.

Szünet után nagy fölénybe kerül a magyar csapat s egymásután születnek a magyar gólhelyzetek s előbb Deák, majd Kocsis lőhetne újabb gólokat, azután Puskás, majd ismét Deák helyzetei vesznek kárba. Puskás ugyan a kapuba fejeli a labdát, de a kezével segíti s a mintaszerűen bíráskodó angol Ewans nem adja meg. Még az utolsó pillanatban is van magyar helyzet, Budai beadására azonban Deák és Szusza egyszerre ugranak és egymást akadályozzák. Így ért véget a mérkőzés 4:1, vagy 4:2 helyett 1:1-es döntetlennel.

A *Magyar csapatban* Henni, Rudas, Kocsis, Szusza, Budai, Lakat játszott jól. Szünet után feljavult Börzsei, Balogh és Deák is. Meglepő gyengén játszott Puskás és Bozsik, akik a legfáradtabbaknak is látszottak. *Az olasz csapat* védelme — időnként hat hátvéddel — kiválóan működött, elsősorban Moro kapus és Tognon középfedezet, míg a csatársorban náluk sem vált be a sok középcsatár, csak Amadei és Carapellese emelhető ki. *Ewans* angol bíró bíráskodásával a közönség teljesen meg volt elégedve, de a svéd és csehszlovák határbírák is mintaszerűen működtek.

Meg kell említenünk, hogy az ötvenezer főnyi közönség nagyrésze gyakorlatlan volt a magyar csapat buzdításában és nem tudta, mikor és hogyan kell azt legjobban lelkesíteni.

Elutazott Svédországba a magyar válogatott labdarúgó csapat

A vasárnapi mérkőzés után az MLSZ *díszvacsorát* rendezett a városligeti Gundelben az olasz csapat és a külföldi vendégek tiszteletére, amelyen *Rics* István miniszter mondott ünnepi beszédet, amire *Barassi* olasz elnök válaszolt, elragadtatását fejezvén ki a magyar fogadtatás felett s azt mondotta, hogy a vasárnapi mérkőzésen a párizsi világbajnokság első két helyezettje megmutatta, hogy ma is birtokában van kivételes tudásának. Felsőlaltak még a külföldi bírók is, dicsérvén mindazt, amit Budapesten kaptak és láttak.

Sebes kapitány a védelemmel elégedett volt, remélli, hogy a fedezetsor is feljavul Stockholmig, míg a csatársorban Czibort teszi balszélre, Szusza és Puskás közül pedig később fog dönteni, kit játszat a balösszekötő helyén. A válogatott a díszvacsora után együtt maradt és hétfőn reggel 9 órakor Hegyi Gyula államtitkár, Sebes kapitány és Krajcsovics főtitkár, valamint dr. Kreisz főorvos és Lyka mester kíséretével *elutazott Stockholmba*. A csapat tagjai: Henni — Rudas, Balogh II. — Bozsik, Börzsei, Lakat — Budai, Kocsis, Deák, Puskás vagy Szusza, Czibor. Tartalékok: Károlyi, Lantos, Szűcs, Zakariás.

Dr. Földessy János

Egy telitalálat, 126.457 forintos főnyeremény a Totóban

A Toto e heti 24. fordulóján ismét nagyon sok volt a meglepetés, elsősorban a három döntetlen és a sok külföldi mérkőzés jelentett várakozáson felüli eredményt. Így nem csodálható, hogy a beküldött 229.301 darab szelvény közül csak egy 12-találatos akadt, amely a felosztásra kerülő 379.301 forintból 126.457 forintot fog kapni. A 25 darab 11-találatos szelvény beküldői egyenként 5058 forintot, a 358 darab 10 találatos szelvény beküldői egyenként 355 forintot fognak kapni.

A 12-találatos szelvény a következő: Magyarország—Olaszország 1:1 (X), Szlávia—Bohemians 1:3 (2), D. Moszkva—Zenith 8:0 (1), CDKA—L. Moszkva 8:0 (1), D. Kiev—D. Tbiliszi 1:0 (1). Krilja S.—Torpedo 0:1 (2), Csepel—Vasas 8:8 (X), ETO—UTE 10:14 (2), TF—RVSE 14:10 (1), Postás—Csepel 10:10 (X), Magyarország—Csehszlovákia bírkózás 7:1 (1). Vasas—HFSE 2:0 (1).

Győztek vívóink Prágában, hölgytornászaink Bukarestben

Vívócsapatunk Prágában Csehszlovákia ellen mind a négy fegyvernemben győzött, mégpedig karddal 14:2 arányban (Gerevich és Kárpáti 4—4, Kovách és Pesthy 3—3), tőrrel 10:6 arányban (Gerevich 4, Tilly 3, Balthazár 2, Maszlay 1), párbajtőrrel 14:2 arányban (Berrich és Sákovics 4—4, Berzsenyi és Balthazár 3—3), míg a hölgyek közt Magyarország 12:4-re győzött (Elek Ilona 4, Elek Margit és Nyáry Magda 3—3, Zsabka Magda 2).

Hölgytornászaink Bukarestben legyőzték a román csapatot 446.6:433.2 arányban. Egyénileg 1. Keleti Ágnes 77.6 p. 2 Corobian (román) 77.4 p. 3. Pop (román) 75.6 p. 4. Kövi Mária, 5. Vásárhelyi Edit.

Franciaország lesz legközelebbi Davis Cup-ellenfelünk

A *Davis Cup*-ért folyó mérkőzések során *Franciaország* 3:2 arányban legyőzte *Csehszlovákiát*. A párost ugyan sikerült a csehszlovákoknak megnyerni és Drobny is legyőzte Abdessalamot 6:4, 6:1, 6:3 arányban, ellenben Bernard Drobny után legyőzte Czerniket is 6:4, 6:2, 6:1-re, tehát az első napi 2:0-ál a végeredmény 3:2-re alakult a franciák javára. Magyarország ellenfele tehát a Davis Cup európai zónájának elődöntőjében Franciaország lesz s a mérkőzés színhelye valószínűleg Budapest, miután a franciák is otthon játszotlak.

A másik elődöntő résztvevői közül eddig *Olaszország* biztos, amely 4:1-re győzte le Chilét, míg *Jugoszlávia—Svédország* mérkőzése 1:1-re áll.

Nem lesz itthon futballmérkőzés Úrnapján és vasárnap

A válogatott csapat elutazása folytán *szünetelnek az összes I. osztályú labdarugó mérkőzések* úgy Úrnapján, mint vasárnap. Az NB. II-ért azonban, valamint az NB. III.-ért több mérkőzés kerül sorra.

Egyébként a jelentősebb sporteseményeket az *atlétika, evezés és vívás* szolgáltatja. Atlétikában Úrnapján az MTK rendez versenyt a Hungáriaúton, vasárnap pedig Csepelen lesz úgy férfi, mint női egyesületi bajnoki verseny a legjobb hat részvételével. Szombaton és vasárnap kerül sorra a Duna a tavaszi regatta, míg a vívók vasárnap bonyolítják le a tőrcsapatbajnokságot.

*

A **csehszlovák birkózók** hétfőn Csepelen vendégszerepeltek. Az első öt mérkőzésen a csepeliek vezetnek 3:2 arányban.

A **magyar-osztrák súlyemelő mérkőzés** 3:3 arányban döntetlenül végződött. Mi nyertük a három könnyűsúlyt Porubszky (267.5 rekord), B. Nagy és Ambrózy révén, az osztrákok a három nehezebb súlyt Flenner, Ponkl és Zweitler révén.

A **hosszútávú kerékpáros bajnokság** III. futamát Budapest—Kecskemét között 180 km távon Kovács (Csepel) nyerte 4 ó 58 p 12 mp idővel.

A **gyephokki bajnokságot** a BKE nyerte, amely vasárnap 0:0-ra játszott az MTK-val, az FTC-t pedig 2:1-re verte.

A **prágai Motoros Grand Prix-n** Szalkay nyerte Szabó László előtt a 350 km-es kategóriát.

Az **ökölvívó Európa Bajnokság** hétfőn kezdődött meg Oslóban. Teljes csapattal vesznek részt Olaszország, Magyarország és Csehszlovákia, valamint Franciaország, összesen 98 ökölvívó indul.

A **magyar-csehszlovák birkózómérkőzés** 7:1 arányú magyar győzelemmel végződött, miután Szilvási, Németi, Kovács és Riheczky is legyőzte pontozással ellenfelét.

Új 10 km-es világrekordot futott Zatopek Kitkovicében 29:28.2 perccel. (A régit a finn Heino tartotta 29:35.4 p-cel.)

Atlétikában Németh Imre 57.36 m-es kalapácsvetése, Gyarmati Olga 26.4 mp-es 200 m-es futása, Zsitvay 390 m-es rúdugrása, Földessy 185 cm-es magasugrása volt a legjobb eredmény.

Ismeretlen adatok Gerhart Hauptmann haláláról

Gerhart *Hauptmann* özvegye, aki München mellett egy szanatóriumban él, most mondotta el először autentikusan Gerhart Hauptmann halálának körülményeit.

Gerhart Hauptmann 1946. június 6-án halt meg. Azok a zavaros viszonyok, amelyek abban az időben uralkodtak, sokáig nem is tudtak pontos időt adni Gerhart Hauptmann haláláról. 1945. március 25-én Gerhart Hauptmann Drezdából jövet, ahol végigélte a február 12-i szörnyű légitámadást, érkezett meg Wiesensteinba, Agnetendorf mellé. A pusztuló Drezda szörnyű kataszrófájáról naplójába a következőket írta: «Életem utolsó perceit élem és irigylem azokat a meghalt szellemi testvéreimet, akik nem élték át ezt az éleményt. Sírok. Ne lökődzön meg senki azon a szón: «sírni», az ókor nagy hősei nem szégyeltek sírni. Agnetendorf katonai megszállása háborús cselekmények nélkül történt.

Mivel Gerhart Hauptmann háza különleges védőlevelet kapott, a házkiürítési parancsok őt nem érintették. A kapituláció elhangzása után a világ minden részéből sokszáz táviratot és levelet érkezett Wiesensteinbe és valamennyien a költő egészsége iránt érdeklődtek. Azok a demokratikus erők, amelyek az új demokratikus Németország felépítésén fáradoztak, szintén eljöttek Gerhart Hauptmannhoz, hogy munkára szólítsák fel. De ekkor már egészségi állapota olyan volt, hogy nem tudta egyéniségét teljesen sorompóba állítani. Ebben az időben írta világbéke-beszédét.

1946. kezdetén a szovjet hatóságok felszólították a költőt, hogy háztartásával költözzön Berlinbe. Hauptmann azonban ragaszkodott Wiesensteinhez. Ebben az időben jött ide Ernst *Ubrich*, a fiatal festő, aki az utolsó képet festette róla. Április 7-én a szovjet új ajánlattal jött a költőhöz s meghívta, menjen Berlinbe. A szovjet tiszt kijelentette, hogy minden támogatást és kényelmet megadnak neki és Gerhart Hauptmann akkor elfogadta a szovjet ajánlatot. Megkezdték a költő irattárának és óriási könyvtárának összecsomagolását és nagy örömmel készült berlini útjára.

1946. május 31-én magas láz jelentkezett Gerhart Hauptmannál s az orvos nem tudta a betegséget visszaszorítani és június 6-án 83 éves korában megállt a szívverése.

Utolsó akaratának megfelelően barátcsuhába öltöztették, összekulcsolt kezébe egy öreg bibliát tettek. Átszállították *Stralsundba*, ahol a hivatalos gyászszertartást tartották meg. Ötezer ember sorfala között vitték a koporsót a kikötőbe, ahonnan egy kis gőzösön egy kis szigetre szállították. Itt volt a költőnek egy régi háza, a *Tengertövis* és itt újra felravatalozták. Négy német költő és négy halász vitte a sírhoz a nagy költő koporsóját.

Beszámoló a szovjet szakszervezeti kongresszusról

Vasárnap az ország több városában a dolgozók nagy tömegei előtt számoltak be szakszervezeti funkcionáriusok a Szovjetunió szakszervezeteinek X. kongresszusáról.

Szegeden Vermes Györgyné, a Vasas Szakszervezet oktatási titkára a pedagógusok előtt ismertette a szovjet szakszervezetek munkáját. Azután 1400 nagyszegedi pedagógus egyhangú lelkesedéssel határozati javaslatot fogadott el, melyben kéri a Szakszervezetek Országos Tanácsát, tolmácsolja köszönetét és háláját a *Szovjetunió Szakszervezeti Tanácsának*, hogy lehetővé tette a X. kongresszusán való részvételt a magyar szakszervezetek küldöttei számára.

Pécsett Galló Ernő, a Nyomda- és Papíripari Dolgozók Szakszervezetének főtitkára hangoztatta, a Szovjetunió eddigi munkája példamutatás legyen számunkra ahhoz, hogy minden tekintetben helyes uton járjunk. Lelkesedéssel ünnepelték a gyűlés végén a Szovjetuniót, *Sztálin* generalissimuszt és a magyar dolgozók nagy vezérét, *Rákosi* Mátyást.

Univerzális KHSz-szelvény

A *Magyar Nemzet* olvasói az alábbi szelvény ellenében kedvezményesen szerezhetik be a *Magyar Vasárnap* népszerű K. H. SZ. (Kis Házi Szabász) boritékjait, amelyekből eddig 1—18 számig, tizennyolc különböző rendkívül hasznos szabásminta jelent meg. Aki sohasem szabott vagy varrt, az is könnyen elkészítheti bármelyik ruhát remek szabásminták alapján. A mellékelt szelvényre 1—18. számig az 1-es, 6-os és 12-es szám kivételével, mert az kifogyott, bármelyik szabásminta egyenként 2 forintért vásárolható meg az egyébként 4 forintba kerülő boriték a kiadóhivatalban (V., Bajcsy Zsilinszky-út 34.), vagy postán megrendelve a Magyar Vasárnap kiadóhivatalánál *Budapest 62. postafiók 162. számra* címezve. *Postai rendelésnél technikai okokból nem vehetünk figyelembe olyan rendelést, amely nem a fenti postafiókba érkezik.* A 2 forintos árat bélyegben kell mellékelni.

Kis Házi Szabász szelvény B.

Gazdasági hírek

A kisiparosok munkaütemének gyorsítását kívánja az építésügyi minisztérium

Az építő és helyreállítási munkálatok során az építésügyi miniszter megállapította, hogy egyes munkameneteket az iparosság vontatottan végzi. Nem kellő létszámú munkaerővel dolgoznak, aminek a gyakorlatban az a következménye, hogy a munka elhúzódik és az állványanyagot hosszabb időre veszik igénybe. A helyzet megváltoztatása érdekében az illetékes tényezők javasolják, hogy a jövőben a háztulajdonosok pönálés szerződéseket kössenek az építőiparosokkal. Abban az esetben, ha az iparos méltányos műszaki követelményeknek megfelelően előírt határidőn belül a munkával nem készül el, minden napi késedelemért bizonyos pönálé levonására kell elkészülnie.

Az építésügyi minisztérium és általában a kormány a kisiparosokat minden kedvezménnyel támogatja, viszont ezzel szemben az a kívánság, hogy minél pontosabb és gyorsabb munkát végezzenek, mert a várható építési munkaanyag oly nagyarányú, hogy azt csak igazán gyors építkezéssel lehet közmegelégedéssel lebonyolítani.

A helyreállítási munkálatok fokozódásával is számolni kell, ami különösen azóta mutatkozik, amióta a helyreállítási kölcsön kamattételét a kormány leszállította.

◆◆ A NÉMET VÁLLALATOK közül tizenegynek lebonását kezdték meg hétfőn. Szénnemesítő és más vegyiüzemekről van szó, köztük a dortmundi Parafin Művekről is.

◆◆ FELSZÁMOLÓ VÁLLALATOK. A Lőértékesítő Szövetkezet, az Ócskavas Értékesítő Szövetkezet, a Terla Gyógyszertermelő, Beszerző és Értékesítő Szövetkezet, a Bog-Mil Kereskedelmi Rt. kimondták felszámolásukat.

Új nemzeti vállalat. A kormány elrendelte a Suppán Champignon Kulturák cégből Gombatermelési N. V. alakítását.

◆◆ A DÉLAFRIKAI ARANYPAPIROK mozgalma fantasztikus méreteket öltött. Valóságos láz fogta el a johannesburgi tőzsdét, ahol a részvények hihetetlen arányban emelkedtek. Az ügynökök a megbízások teljesítését csupán részben tudták vállalni. A hossz magyarázza, *hogy új, jelentékeny aranyelő fordulást fedeztek fel*, amely az eddigi oltani legnagyobb méretű aranybánya produkcióját is túlszárnyalhatja. Az izgalmas üzlet természetesen eltolódásokat is hozott és egyes papírok 50 százalékkal fel- és lefelé is hullámoztak, majd ismét emelkedtek.

◆◆ A MAGYAR VAGONGYÁRTÁS korszerű eredményéről számol be egy legújabb jelentés. Eszerint a legújabb III-ad osztályú négytengelyű kocsikat olyan minőségben készítik, hogy azok világviszonylatban is elsőrangúak lesznek. Az új III. osztályú kocsikon fapadok helyett bőrülések lesznek, a padlóburkolat linoleumból készül, sőt néhány kocsi padlóját próbaképpen gumival borítják. A kocsik modern fűtőberendezést kapnak, a gőzfűtés mellett villamos fűtőberendezésük is lesz, amit a villamosított vonalakon használhatnak. Itt említjük meg, hogy vagongyáraink a hűtőkocsik gyártásánál is nagyjelentőségű újításokat valósítanak meg.

Vezérigazgatói beszámoló a KÖZÉRT-ről

Rendkívül érdekes beszámolót tartott a KÖZÉRT dolgozói számára *Fáy* Árpád vezérigazgató. Külön figyelmet érdemel a tájékoztató abból a szempontból, hogy rámutatott *nem csupán a kedvező tünetekre, hanem a hibákra is*, amelyeket a hatalmasra nőtt szervezetnek még le kell küzdenie. Fáy vezérigazgató kiemelte tájékoztatójában, hogy *a KÖZÉRT nem monopóliumszerű kereskedelmet folytat*, hanem egészséges versenyben edzi fegyvereit. Ha van terület, ahol valóban sokat okulhatunk — mondta —, akkor az elsősorban a versenyterület. Naponként tapasztalhatjuk hibáinkat, nehézkességünket, ha a magánkereskedelem rugalmas, előrekémlő munkáját figyeljük. Itt nem szabad beérnünk azzal, hogy megállapítjuk, hogy a KÖZÉRT nagyságánál fogva nem olyan mozgékony. Majd így folytatta: Nem hiszem, hogy valamennyien ne éreznénk, a vevőszolgálat területén mennyi hibát kell még kijavítanunk. Ennek a területnek hatalmas állomásait kell még bejárnunk. Külön kiemelte a kiszolgálás előzékenységének jelentőségét.

— Irótáhadjáratot kell indítani — mondotta Fáy vezérigazgató — *a spekuláció, harácsolás, kizsákmányolás minden formája ellen*. Bejelentette, hogy az ediginél sokkal szigorúbb eljárásokkal fogják végleg kedvét szegni azoknak, akik a KÖZÉRT szervezetébe befurakodva élnek vissza és rontják a nagy munkával megszolgált hírnevet.

Fáy vezérigazgató azután *az öntudat növeléséről*, a rugalmas munkaszolgálatról és az üzemszervezésről beszélt. A KÖZÉRT hatalmas méretei tették szükségessé a vállalat három részre való bontását és a Tejértékesítő N. V. hozzácsatolását. A vállalatokat a KÖZÉRT Kereskedelmi Központ irányítja, amely bürokráciamentesen mindössze 50—70 főnyi gárdával végzi munkáját.

Emelkedik a hőmérséklet

A Meteorológiai Intézet jelenti: Az Északi-tengeren és Skandinávián át egymást követő hullámokban hűvös légtömegek törnek be Közép-Európába. Hazánkat vasárnap több hullámban árasztotta el a friss tengeri levegő.

Budapesten hétfőn este 21 órakor a hőmérséklet 16 fok, a tengerszintre átszámított légnyomás 762 milliméter, mérsékelten emelkedő.

Várható időjárás kedd estig: Mérsékelt, időnként élénk északnyugati szél, változó felhőzet, de csak néhány helyen kisebb záporeső. A hőmérséklet egy-két fokkal emelkedik.

Ortutay Gyula kultuszminiszter nyitotta meg az orosházi Népfront Bizottság kezdeményezésére rendezett kultúrhetet. Hangsúlyozta a miniszter, hogy a kultúrhét egy lépés azon az úton, amely a falu és város közötti kulturális különbségek megszüntetéséhez vezet.

A Szépművészeti Múzeumban rendezett román képzőművészeti kiállítás záróráját az eddigi délutáni 4 óra helyett esti 6 órában állapították meg, hogy a dolgozók számára is hozzáférhető legyen.

A postások szocialista munkaversenye győztes brigádjának az esztergomi II. postaépítési osztály Dózsa-brigádjának átadták a postásszakszervezet vándorzászlaját. A Dózsa-brigád vezette be azt az újítást, hogy a villanypóznákat géppel állítják fel.

*
sportnál
nem nélkülözhetem
az ORION hőpalackot

Ezer recept és számos háztartási tanácsadó a
FŐZZÜNK JOBBAN
könyvben, melyet a MAGYAR NEMZET-tel és a SZABAD SZAJ-jal együtt megkap mindenki negyed évre, ha előfizet havi 24 forintot. A második hónap előfizetésének beküldése után megkapja a páratlan sikerű szakácskönyvet.

Szentiványi Gyula dr.

SZÁLLITÁS: A PÉNZ ELŐLEGES BEKÜLDÉSE MELLETT VAGY POSTAUTÁNVÉTTEL

Ajándéknak alkalmas, szórakoztató és ismeretterjesztő bekötött könyvek

Ady: Összes költeményei. Díszkötés 5.—
— Válogatott versei (Összeállította Dóczy Jenő, Jaschik Álmos képeivel) kötve 3.—
Gr. Apponyi Henrik: Uti- és vadásznaplóm Indiából és a Himalayából. 221 mélynyomású fényképpel. Díszkötésben (26.—) 12.—
Arany: Összes kisebb költeményei, kötve (8.—) 2.60
— Toldi-trilogia, kötve (8.—) 4.—
— Összes költői művei, 6 kötet, díszkötés. (32.—) 20.—
Assisi Szent Ferenc Virágos kertje. Fioretti. Ford. Kapossy József. Nagy alakú díszkönyv, félbőrkötésben (20.—) 15.—
Asztalos—Pethő: A magyar nemzet története ősidőktől napjainkig. Sok, nagyrészt még sehol meg nem jelent képpel. Díszkötésben (24.—) 14.—
Babits Mihály: Versek (1902—1927), kötve 4.—
— Ugyanaz, félbőrkötésben 8.—
— Versenyt az esztendőkkel (1928—1933), kötve 3.—
— Elza pilóta, vagy a tökéletes társadalom. Regény, bőrkötésben (6.50) 5.—
— Az európai irodalom története, kötve (4.80) 3.60
Baktay: India, 2 kötet, kötve (20.—) 14.—
Balassa Bálint: Minden munkái. Életr. bev. s jegyzetekkel kiadta Dézsi Lajos. 2 kötet, díszkötésben. (Egyetlen teljes kiadás) 5.70
Balogh Károly: Madách az ember és a költő, (Ujdonság). díszkötésben 10.—
Baráth—Éber—Takács: A művészet története. Fekete és színes képmellékletekkel, Vászonkötésben 16.—
— Ugyanaz bőrkötésben 20.—
Berzeviczy Albert: A cinquecento festészete és szobrászata. Sok művészi képpel, kötve (48.—) 12.—
Budapesti képeskönyv. A magyar székesfőváros 199, eddig még nem közölt látképe magyar szöveggel 5.80
— Ugyanaz kapható ugyanilyen árban angol, francia, német és olasz szöveggel.
Carlyle: A francia forradalom története. 3 kötet, vászonkötésben 7.20
Chamisso: Schlemihl Péter csodálatos története, Zádor István nyolc eredeti kórajzával, díszkötésben (8.—) 3.—
Cholnoky Jenő: Földrajzi és statisztikai atlasz. 78 fő- és 155 melléktérkép. Világstatisztika. 3-ik, új statisztikai résszel ellátott (1934. évi) kiadás, kötve 16.—
— Jégvilág. A napsugár diadala. A tenger. Az ember drámája. Az egyenlítőtől a sarkokig. A Föld megismerésének története. (Hires földrajzi felfedezők életrajzai) díszkötésben kötetenkint 12 pengő helyett 8.40
— A Kárpátoktól az Adriáig. A szöveghez mellékelt 300 művészi képpel és térképpel, kötve (7.80) 6.—
Cronin: A kalapkirály. 2 kötet, bőrkötésben 9.60
Csokonai Vitéz Mihály: Összes művei. Bevezetéssel ellátták Harsányi István és Gulyás József. 5 kötet, díszkötésben (egyetlen teljes kiadás) 14.25
Cuvczor: Összes költői művei. (Egyetlen teljes kiadás.) 3 kötet, díszkötésben (30.—) 7.50
Dante: Divina komédiája. Ford. Babits Mihály Pokol, Purgatórium, Paradicsom. Hófehér papiron, a három kötet egy bőrkötésben 9.60
Darnay: Kaszinózó táblabirák. Korfestő történeti tréfák, kötve 3.—
Dickens: Kis Dorrit, 3 kötet, kötve (18.—) 6.—
Divald Kornél: Magyarország művészeti emlékei. 266 képoldalszöveggel, albumalakban (18.—) 9.—
Eckhart Ferenc: Magyarország története, vászonkötésben 3.—
— Ugyanaz félbőrkötésben 5.—
Entz—Soós: Élet a tengerben, kötve (8.—) 5.—
Eötvös József br.: A falu jegyzője. 2 kötet, puhavászonkötés 7.50
— A karthausi, puhavászonkötés 4.—
— Magyarország 1514-ben, 2 kötet, puhavászonkötés 8.—
Erdős Renée új regénye: Szentgyörgyvára, vászonkötésben 4.80
— Ösök és ivadékok. I. Az új sarj. II. Az élet királynője. III. Berekesztett utak. IV. Ave Roma. A szerzőnő legnagyobb sikerű regényciklusa: egy női lélek hányódása művészet és szerelem mélységeiben. Vászonkötésben, kötetenkint 3.60
Ezeregy éjszaka. Teljes magyar kiadás felnőttek részére. Ford. Kállay Miklós. 7 nagy kötet, díszkötésben (70.—) 48.—
Fallada: Szántóvetők bombavetők, bőrkötésben 7.50
Farkas Gyula: A magyar irodalom története, kötve 3.—
— Ugyanaz félbőrkötésben 5.—
Földrajzi társaság könyvtára. Szerkeszti Cholnoky Jenő. Uj sorozat 10 kötetben, díszkötés ben:
Almásy László: Az ismeretlen Szahara 8.—
Baktay Ervin: A Boldog Völgy országa. (Barangolások Kasmirban.) 8.—
Halo Balbo: Diadalmas szárnyak 8.—
— Repülőrajokkal az Oceánon át 7.—
Sten Bergman: A viharok hazájában. (Természettudományos kutatóutazás a Kuriliszigeteken.) 6.—
Cholnoky Jenő: Égen, földön
P. T. Etherton: A Mount Everest átrepülése 9.—
Forbáth László: A megújhodott Mongolia 6.—
Keöpe Viktor: Ceylon, az Éden szigete 6.—
Vörös Márton: A szerencsés expedició 5.—
Gárdonyi: Egri csillagok. 2 kötet 7.80
— Isten rabjai 3.90
— Láthatatlan ember 3.80
— Ida regénye 6.—
— Aranymorzsák. Gárdonyi posthumus írása barátairól és kortársairól, kötve 4.50
— Az élő Gárdonyi. 2 kötet, kötve 9.—
Genthon István: Az újabbkori magyar festőművészet története. Sok képpel, díszkötésben 11.—
Géraldy: A szerelem. Aforizmák. (A hirneves költő legszebb műve.) Díszkötésben 4.50
Goethe-breviárium. Kötve (6.60) 2.60
— Faust. (Ford. Kozma Andor.) Mindkét rész egybekötve 8.—
— Ugyanaz félbőrkötésben 10.—
— Ugyanaz egészbőrkötésben 15.—
Gulácsy Irén: A kállói kapilány. Történeti regény. 2 kötet, vászonkötésben (12.—) 9.—
— Ugyanaz egy bőrkötésben (12.—) 9.—
— Fekete vőlegények. Történeti regény. 3 kötet, vászonkötésben (20.—) 15.—
— Ugyanaz, egy bőrkötésben (20.—) 15.—
— Pax vobis. 3 kötet, vászonkötés (24.—) 18.—
— Ugyanaz, egy bőrkötésben (24.—) 18.—
Harsányi Zsolt: Ecce homo. Munkácsy Mihály életének regénye. Lyka Károly által összeállított és magyarázatokkal ellátott Munkácsy képgyüjtemény-kötettel együttesen, 3 kötetben (kb. 1000 oldal) elegáns egészvászonkötésben 15.—
— Az üstökös. Petőfi életregénye. 3 kötet, díszkötésben (15.—) 12.80
— Ugyanaz, egy bőrkötésben (15.—) 12.80
— Ember küzdj! Madách regényes életrajza. 3 kötet, díszkötésben (15.—) 12.80
— Ugyanaz, egy bőrkötésben (15.—) 12.80
— Szólalj, szólalj, virrasztó. 2 kötet, díszkötésben (10.—) 7.50
— Ugyanaz, egy bőrkötésben (10.—) 7.50
Hegedüs Loránt: Kossuth Lajos, legendák hőse. Vászonkötésben 5.—
— Gróf Széchenyi István regénye és éjszakája, vászonkötésben 3.—
Herczeg Ferenc: Emlékezései. I. A várhegy, kötve 6.80
Houben: A déli sark meghóditása. Helyszini felvételekkel (Ujdonság!) 4.80
Höllriegel: Szent Ilona, Napoleon utolsó szerelme, díszkötésben 4.80
Huszár L. br.: «Kwaheri» (Viszontlátásra). Afrikai vadásznapló. 133 képpel, díszkötésben, 20 pengő helyett propaganda ára 10.—
Illyés Gyula: Oroszország. Uti jegyzetek. kötve 3.90
Irodalmi lexikon. A világirodalom minden ága és tárgykőre. Életrajzok, iróiellemesztétikai méltatások. Szerk. dr. Benedek Marcell. Sokszáz képpel, díszkötésben 36.— helyett propaganda ára 15.—
Jeans James: A világegyetem, kötve (14.—) 10.—
Johnson: Elefántok, kötve (10.—) 7.50
Jókai: Az aranyember. 2 kötet hófehér papiron, egy díszkötésben (8.—) 3.80
Juhász Andor: Halló, itt London. A legnagyobb világváros életének és érdekességeinek leirása szépirodalmi formában, sok képpel, díszkötésben 4.50
Juhász—Kovács: Hősök. — Tudósok. — Emberek. Az utolsó 50 év nagyjainak regényes életrajzai. 2 kötet, díszkötésben egyenkint (6.50) 4.50
Julier Ferenc: A világháború magyar szemmel. Kötve 10.—
— Magyar hadvezérek, kötve (12.—) 9.60
Klasszikus képtár. A renaissance-mesterek műveiről készült 60 darab sokszinú műlap magyarázó szöveggel, díszes tokban (48.—) 24.—
Kós Károly: Az Országépitő. Regény Szent István életéről. Díszkötésben 4.80
Kosztolányi Dezső: Bölcsőtől a koporsóig. Kötve 3.—
Kruif: Akik életünkért harcoltak, kötve 6.—
Kunez: Fekete kolostor, kötve 3.—
Lagerlöf Zelma: Krisztuslegendák, kötve 2.65
— Gösta Berling. Regény, 2 kötet egy díszkötésben 3.70
Lamb: Dzsingiz Khán a világ császára, díszkötésben 5.40
Lawrence: A tollas kigyó. Mexikó mozgalmas életének regénye, díszkötésben 3.60
Lewis Sinclair regényei: Arrowsmith, kötve 3.65
— A fő-utca, kötve 3.65
— Babbit ,kötve 2.30
— Művészek, kötve 4.80
Lippay: Krisztus szülőföldjén, illusztr. (6.—) 4.80
Van Loon: Nézz körül a földön. A földrajz kistükre, kötve (12.—) 9.60
— Az emberiség története, kötve, propagandaár 5.—
Ludwig: Goethe. Kötve 7.50
— Napoleon. Kötve 7.50
Lyka Károly: Képek, szobrok. Albumalakú, elegánsan kötött mű 150 művészi képpel (ujdonság) 10.—
— A művészetek története. 240 képoldal, 400 szövegoldal díszkötésben 12.—
Madách: Az ember tragédiája. Babits Mihály előszavával, Zichy Mihály 8 rajzával, vászonkötésben 3.—
— Ugyanaz bőrkötésben 6.—
— Ugyanaz albumalakú, díszkiadás Haranghy rajzaival, kelmekötésben, prop. ára 10.—
Mai Francia Dekameron. Szerk. Gyergyai Albert. Az irók fényképeivel 4.80
(Ezt a kötetet követik a többi nagy és kis nemzetek antologiái)
Makkai Sándor: Táltoskirály, kötve 4.80
— Élet fejedelme, kötve 4.50
— Sárga vihar. (A szerző uj regénye.) 2 kötet, kötve. (Táltos király folytatása.) 9.60
Malraux André: Emberi sorsok. Regény, kötve 4.20
Mann Thomas: Mario és a varázsló. Rendetlenség és kora bánat. Egybekötve, bőrkötésben 4.80
— A Budenbrook-ház .3 kötet kötve 6.60
— Ugyanaz propagandakiadás, kötve 5.40
— A varázshegy. 4 kötet kötve 8.80
— Ugyanaz propagandakiadás 4.80
Mauriac: Viperafészek. Regény, bőrkötésben 4.80
Maurois: VII. Eduard, kötve 4.80
Megyery Ella: Istenek, Fáraók, Emberek, kötve 4.20
Mécs László: Összegyüjtött versei, kötve 4.40
— Rabszolgák énekelnek, kötve (5.60) 4.20
— Hajnali harangszó, kötve (6.—) 4.80
— Legyen világosság (5.60) 4.20
Mereskowszkij: Az ismeretlen Jézus, kötve 4.80
— Örök utitársaink, kötve 3.—
Mikszáth: A Noszty fiú esete Tóth Marival, díszkötésben 3.—
— Szent Péter esernyője, kötve (5.60) 4.20
— Összes munkái. 50 kötet, díszkötés (360.—) 125.—

Miniatür könyvek

Arany—Petőfi: A két Bolond Istók. Kéky Lajos összehasonlító bevezetésével (6.—) 3.60
Balázs Béla: Testvérország. Kozma Lajos színes rajzaival (2.40) —.80
Beöthy Zsolt: A magyar irodalom kis tükre. Átdolg. Kéky Lajos, vászonkötésben 3.—
— Ugyanaz félbőrkötésben 6.—
Berzsenyi Dániel: Versei, kötve (4.—) 2.—
Boyesen: Goethe Faustja, kötve (2.40) 1.20
Byron: Ifjú Harold zarándokútja, félbőrkötésben 2.40
Dickens: Karácsonyi ének prózában, félbőrkötésben (8.—) 4.80
Emőd Tamás: Nótám, fütyöm, citerám, félbőrkötésben 3.—
Flaubert: Három mese, félbőrkötésben 2.40
Fromentin: Rubens és Van Dyck, kötve (2.60) 1.20
Gobineau: A renaissance 5 kötetben (13.—) 4.80
Heine: Dalok könyve. Számozott kiadás (5.—) 2.—
Katona: Bánk Bán. Arany János jegyzeteivel és tanulmányaival, kötve (2.80) 1.40
Kosztolányi Dezső: A szegény kis gyermek panaszai, bőrkötésben 3.—
— A bús férfi panaszai, bőrkötésben 3.—
— Kinai és japán versek. Japán kartonkötés. 3.60
Lenau: Költemények. Számozott kiadás (4.—) 1.50
Lessing: Böles Náthán, kötve (3.—) 1.80
Lesznai Anna: Virágos szerelem (Régi magyar költők szerelmes versei. Sok színes képpel.) kötve 5.—
Longus: Daphnis és Chloe, kötve (3.—) 1.50
Maeterlinck: Monna Vanna, kötve (1.80) 1.20
Milton: Az elveszett paradicsom, kötve (6.—) 2.50
Molnár Ferenc: Kis hármaskönyv. 3 kötet, tokban (6.—) 4.—
Mörike: Mozart prágai utazása, kötve (2.50) 1.—
Petrarca: Összes szerelmi szonettjei, kötve 1.60
Rilke: Imádságos könyv, félbőrkötésben 2.40
La Rochefoucauld gondolatai, kötve (2.40) 1.30
Rousseau: Az emberek közötti különbségek, kötve (2.40) 1.30
— Társadalmi szerződés, kötve (2.40) 1.20
Shakespeare szonettjei félbőrkötésben 2.40
Swift: Gulliver utazásai. 4 kötet tokban (13.—) 4.—
Szomory Dezső: A selyemzsinór. félbőrkötés 2.40
Tagore: Növekvő hold
— A postahivatal
— Szüret
— Hazatérés
— Átkelés
— Mashi
— Eltévedt madarak
Minden kötet félbőrkötésben (4.—) 2.—
Taine: A görög és a németalföldi művészet bölcselete, kötve (4.—) 1.90
— Balzac, kötve (2.40) 1.20

GYŐZŐ ANDOR KÖNYVKERESKEDÉSE BUDAPEST, V., VILMOS CSÁSZÁR-ÚT 34.

Könyvbarátoknak ingyen

GYŐZŐ ANDOR

KÖNYVKERESKEDÉSE (BUDAPEST, V.,
VILMOS CSÁSZÁR-ÚT 34 * TEL. 24-4-89)

LEGUJABB ÁRJEGYZÉKE

A karácsonyi könyvpiac legjelentősebb ujdonsága a

MŰVÉSZETI LEXIKON

új, kétkötetes kiadása

ÉPITÉSZET * SZOBRÁSZAT * FESTÉSZET * IPARMŰVÉSZET

TARTALOM:

A magyar kiállító képzőművészek és a külföldi nagy mesterek életrajzai.
Az egyes nemzetek művészete külön-külön összefoglalásban.
Művészeti korszakok az őskori művészettől napjainkig.
Művészeti stilusok és irányok.
Művészeti fogalmak és műkifejezések.
Magyar népművészet.
Az épitőművészet története az ókortól máig s legkiválóbb magyar és külföldi reprezentánsai.
Az egyetemes művészi kulturának — az egész világirodalomban páratlanul álló — kincsesbányája a *Művészeti Lexikon*, melynek 1248 kéthasábos szövegoldalát 144 képestábla és többszáz szövegábra egészíti ki.

IRTÁK:

Barál Béla
Conrad Gyula
Csányi Károly
Divald Kornél
Éber László
Elek Artur
Farkas Zoltán
Fettich Nándor
Fleischer Gyula
Fónagy Béla
Gál László
Genthon István
Gombosi György
Hevesy Iván
Hoffmann Edith
Jaschik Álmos
Layer Károly
Lázár Béla
Lux Kálmán
Lyka Károly
Márton Lajos
Meller Simon
Möller Károly
Münnich Aladár
Nagy Lajos
Németh Antal
Payrné Elefánt Olga
Péter András
Petrovics Elek
Rabinovszky Márinsz
Rerrich Béla
Róth Viktor
Rózsaffy Dezső
Supka Géza
Szentiványi Gyula
Felvinczi Takács Zoltán
Végh Gyula
Viski Károly
Weyde Gizella
Ybl Ervin

A teljes, kétkötetes mű ára díszkötésben 30 pengő

Beszerezhető (áremelés nélkül) **5 pengős havi részletfizetésre** is. E célból a mellékelt rendelőjegy kivágandó és jól olvashatóan kitöltve a fenti címre boriték alatt beküldendő

RENDELOJEGY

Alulírott 5 pengős havi részletfizetésre megrendelem a „Művészeti Lexikon" új kétkötetes kiadását 30 pengős boltiárban.

Hely és kelet: _____

Név és pontos lakcím: _____

A L K O T Á S - M Ű V É S Z H Á Z

BUDAPEST, IV., KOSSUTH LAJOS-UTCA 11. FÉLEMELET

IX.

TISZTELETTEL MEGHIVJUK

KORDA VINCE FESTŐMŰVÉSZ

ÉS

MINDSZENTI FERDEL LAJOS SZOBRÁSZMŰVÉSZ

EGYÜTTES KIÁLLITÁSÁNAK

MÁRCIUS HÓ 23-IKI ÜNNEPÉLYES MEGNYITÁSÁRA

MEGNYITÓ: D. E. 11 ÓRAKOR ~~~ NYITVA NAPONTA D. E. 9–2-IG

A KIÁLLITÁS TARTAMA: 1924. MÁRCIUS 23-TÓL ÁPRILIS 7-IG

ALKOTÁS - MŰVÉSZHÁZ
BUDAPEST, IV., KOSSUTH LAJOS-U. 11.
FÉLEMELET

KÉSZPÉNZZEL SÉRTENTESITVE
924 MÁR. 20.
BUDAPEST 4

NYOMTATVÁNY

Ngs.

Szentiványi Gyula titkár

ur
~~urnő~~

BUDAPEST

Aréna-u 41
Szépművészeti Muzeum

Szentivanyi Gyula dr

l.

Szendy K. Bpest
wčresf. königl. čok.
1942. Bp. 1943. 349. l
351. l. Keppel

A müemlékek

Pécsel 1911. ma

Van szere

Badischer General Land

ratát visszakérőleg ako

épit.

j. 57

1 Röt. 4r

Heiligenthal

Baugeschichte der Stadt Bruchsal
vom 13. bis 17. Jahrhundert

l. Zeitschrift f. Geschichte der

Szentiványi Gyula

írd

az Ebér-Gombosi

lexikon birálata

a Magyar Múzé-

czet 1935. évben

Csisd

Mai számunk ára: 4 fillér.

IV. évfolyam 132 sz.
1937. Junius 15. Kedd

UJ FEHÉRVÁR

POLITIKAI NAPILAP

A hét folyamán megnyilik a muzeum képtára

Megemlékeztünk már arról, hogy a budapesti Szépművészeti Muzeum 45 festményt adományozott a fehérvári muzeumnak. A képek között Munkácsynak, Benczurnak, Tornyainak és Lotznak néhány értékes alkotása is szerepel. A kiváló művészi alkotásokat Marosi Arnold muzeumigazgató irányitása mellett a muzeum ujonnan épült helyiségében helyezik el. Az uj képtárt a hét folyamán Hóman Bálint nyitja meg. A képek természetesen csak letétben vannak a fehérvári muzeumban.

A székesegyház oltárképei

Székesegyházunk restaurálásának munkái során az oltárképek is elkészültek, sőt meg is érkeztek Székesfehérvárra. A képkeretek aranyozását itt ujitották meg; maguknak a képeknek művészi megujitását dr. Szentiványi Gyula kiváló restaurátor végezte.

A főoltárkép tudvalevően Szent Istvánt ábrázolja, amint a koronát Szűz Máriának felajánlja; a mellék oltárképek pedig Szent Lászlót, Nepomuki Szent Jánost, Jézus bemutatását a templomban és Szent Imrét, a kisképek Szent Vendelt, Szent Gellértet, Szent Erzsébetet és az Immaculatát.

A főoltárképet a város megrendelésére Fischer Vince magyar festőművész, Mária Terézia királynő udvari festője festette 1775-ben. A székesegyháznak a város mint kegyúr adományozta. A gyönyörű kép az esztergomi bazilika után nagyságban a második oltárképe Magyarországnak. Főalakjai: Szűz Mária, a kis Jézus, Szent István és az angyalok a királyi család tagjairól készültek. Szent Istvánt Mária Terézia férje, Lotharingiai Ferenc ábrázolja.

A főoltárképet 1868-ban Heiwich Ede festőművész restaurálta; de a kevésbbé sikerült átmásolások miatt maga a festék össze-vissza repedezett, úgyhogy dr. Szentiványi festőművésznek öthónapi munkájába került a kép eredeti szépségébe való visszaállitása.

A mellékoltárképeket Cimball János osztrák festőművész készitette 1768-ban. Kétségtelenül valamennyi művészi alkotás. Megállapitjuk, hogy a restaurálás nagy szeretettel készült, igazi művészi munka, mert valamennyi oltárkép olyan fenségesen szép, hogy a szem alig győz betelni a gyönyörűséggel.

Vasárnap délelőtt tartották a volt főreáliskolai tanulók egyesületének közgyülését

Vasárnap délelőtt az állami gimnázium tornatermében tartotta a volt főreáliskolai tanulók szövetsége rendes évi közgyülését. A közgyülés előtt az egyesület megjelent tagjai megkoszoruzták az iskola udvarán álló hősi emlékművet. A kegyeletes cselekedetnél Szemlér István zeneiskolai igazgató mondott szép emlékbeszédet; majd megkoszoruzták néhai Kuthy József volt igazgató márvány emléktábláját, amely előtt Láncos Andor dr. beszélt.

A közgyülést Ivánka Lajos elnök nyitotta meg. Az elnöki megnyitó után Langhammer János hitoktató mondott tartalmas ünnepi beszédet. Juhász Viktor dr. főlevéltáros Rákóczi Ferencről olvasott fel, majd Thurzó László főtitkár ismertette az egyesület mult évi müködését.

Tisztujitás során Ivánka Lajost elnökké, Csitáry G. Emil dr. polgármestert védnökké, Goschi Péter igazgatót társelnökké választották.

Az inditványok kapcsán Kelemen Béla ny. c. tank. főigazgató hangversenyek rendezését, Szőllőssy Ferenc a szorosabb egyesületi életet sürgette.

A közgyülést Ivánka Lajos elnök zárta be.

—

A móri bányászotthont junius 20-án nyitják meg

Móron a szénbánya munkásai számára otthont létesitettek, amelyben 25 egyedülálló bányász lakást kap, továbbá játékterem, olvasószoba, könyvtár, kuglizó és más szórakozó és kulturcélokat szolgáló helyiség van benne. Az otthon tulajdonképeni felavatása az ősz folyamán lesz, de már e hó 20-án megnyitják, hogy ezáltal a legrövidebb időn belül átadják céljai szolgálatának.

A vidéki városok alkalmazottai részére betegsegélyző és jóléti alapot akarnak létesiteni

A Magyar Városok Országos Szövetsége mozgalmat kezdeményezett, amelynek célja az, hogy betegsegélyző és jóléti alap létesüljön a városi alkalmazottak számára. Az eddigi tervek szerint a városok alkalmazottai fizetésüknek két százalékát fizetik az alapba s ugyanilyen összegekkel járulnának hozzá az egyes városok is. A tervezetet a Városok Szövetségének megvitatása után kialakult formában eljuttatják a belügyminiszter elé.

Harmincéves érettségi találkozó a ciszterci gimnáziumban

Tegnap tartották 30 éves találkozójukat a ciszt. r. gimnáziumban 1907-ben érettségizettek. 10 órakor osztálytársuk, Kapisztóry Károly tartotta a szentmisét, amely után tisztelegtek Gálos Bernát igazatónál, aki régi tanáraik: dr. Polgár Iván és Cséplő Pál jelenlétében fogadta az öregdiákokat, akiknek nevében Müller Kálmán köszöntötte az intézetet, annak vezetőségét és tanári karát. A Fekete Sasban közös ebéden voltak Cséplő Pál tanár vezetésével, délután pedig Kéri József lakatosmester szőlőjében vidám hangulatban emlékeztek meg a régi jó időkről. Megjelentek: Horváth Sándor és neje konviktusi igazgató Nagybecskerek Jugoszlávia, Kapisztóry Károly zárdalelkész Menzingen Schweiz, Kéri Nándor vasutvidéki plébános Székesfehérvár, Müller Kálmán főgimnáziumi tanár Budapest Rákócziánum, Petur Alajos Máv osztályfőnök Budapest, Pék János nagykereskedő Zalaszentgrót, dr. Semsey István és neje és fia máv jogügyi tanácsos Budapest, Winkler Izidor főjegyző nejével és gyermekeivel Fehérvárcsurgó.

—

Kisebb baleset ért egy rendőrt

Vasárnap a kora délutáni órákban a Rákóczi utcán gyors fordulás következtében elbukott kerékpárjával Lőrentei József rendőrfőtörzsőrmester. Bukása következtében jobb karja kificamodott és arcán kisebb sérüléseket szenvedett.

Székesfehérvár lakbérosztálya

Eljött a döntő pillanat

A sok ujságcikkezés ellenére ugy látszik, talán épen a legilletékesebbek fordítanak rá legkevesebb gondot. Pedig határozottan állithatjuk, hogy a döntő pillanat most következik, amikor is — egy kis erőfeszitéssel — a Székesfehérvárott élő tisztviselői karnak régi sérelme orvoslást nyerhet.

A történeti igazság ugyanis a következő:

Jó forrásból vett értesülésünk szerint maga a miniszterium is elérkezettnek látja az időt arra, hogy Székesfehérvár lakbérosztályát megváltoztassa. Erre vonatkozóan tett számitásai alapján bizonyos összeget (még 2—3 másik városról is szó volt!) elő is irányzott. Az utolsó hetekben azonban olyan erős roham indult a vidéki városok részéről, hogy a sok igény kielégitésére az előirányzott összeg semmiképen sem futotta. Ezért a terv sem került a bizottságok elé.

A miniszter azonban maga is érezte egyes városoknak (igy Székesfehérvárnak is) a nagy sérelmét, nyitva hagyta az ajtót olykép, hogy felhatalmazást kért a jogos igények rendeleti uton való kielégitésére. Ez annyit jelent, hogy a *legerősebben zörgető városok előtt megnyitják az ajtót.*

Az a kérdés már most hogy tudunk-e elég erősen zörgetni?

A döntő pillanat most, vasárnap elérkezik: Hóman Bálint miniszterrel, a város képviselőjével együtt Darányi miniszterelnök is lejön a vasárnapi beszámolóra. Meg kell nevezni egy nagy küldöttséget, hogy a miniszter-képviselő támogatásával a miniszterelnöktől — nyitva hagyott kapun — bebocsájtást kérjen az igéret földjére.

Ma már minden nyitott eszü ember tudja, hogy a tisztviselőknek juttatott minden fillér sokszorosan visszatérül a közpénztárakba, hiszen a fellenditett közgazdasági élet az ipar, kereskedelem és mezőgazdaság több bevétele révén a közvetett és közvetlen adók lényeges emelkedését jelenti!

Tehát: Talpra a döntő pillanatban.

(*K. E.*)

Legjobb barát a STEYR WAFFENRAD
gummik, alkatrészek női és férfi kerékpár
zománcozás, nikkelezés LEGOLCSÓBBAN
Szabó Géza szaküzletében GYÜMÖLCS-U. 47.

„Hid" „kut" „ut"...

Irta: *F. Dieballa Mária.*

Egy tagu, kis elemi iskolások feladataiban előforduló szavaknak látszanak ezek, de most igazán akár csak a gyerekek a kész feladatnak, magam is ugy örülök, hogy egymás mellé leirhattam ezeket; mert ha kibővülnek, mint egyszerü mondatok akkor kinyilvánul az is, hogyan állt a kölcsönhatásuk egymásra az egytagu szavakkal jelölt „alanyoknak." Hid nem volt. Ut nem volt. Csak kut volt. Most egy szép bővitett mondatban szeretném megirni, hogy ott, ahol a mélyfurás volt és ahol meleg vizre nem akadtak, ott azért szénsavas kut van és gyógyerejünek mondják a vizét mindazok, akik abból meritenek. Rengeteg sok ember hord belőle és öröm látni messziről is a forgalmat a strandfürdő mögötti rétségen. Ott a kanálison át ideiglenesen vert hidon jönnek a vizhordók, vagy a kanyargó ösvényen mennek a Palotai utca felé. A kut miatt, ugy hallani, az utat is hamarosan megépitik át a Palotai uthoz és rendes hidat is vernek ott a strandfürdő hátamögött.

Hálás vagyok a néphit szerinti csodakutért a Gondviselésnek, mert nélküle még ki tudja meddig nem hidalták volna át a kanális árkot és nem vezetett volna rövid átjáró ut a Palotavároshoz. A temetőbejárók miatt is nagyon kivánatos volt pedig ez a sétaut. Most még egy csodát szeretnék leimádkozni a kut mellé! Azt, hogy egy szép napon, mint a legendás loretói házat, úgy vinnék át az angyalok a nepomuki Szent János kis kőházát a beboltozott Nagy Sándor utcai kanális mellől a szénsavas kut mellé, háttal a strandfürdőnek, szemben a rétekkel és a Bakony hegység kék halmaival. Akkor igazán megszentelt kut lesz, amelynek a vizéből még több bizalommal meritenek az emberek. De akkor is az lesz, ha munkáskezek viszik át, mert áldást osztó „Élőviz forrás" lesz, ahol imádságra is gondolnak.

Tropikál öltönyök, fürdőruhák, fürdősapkák, fürdőköpenyek, sportzoknik, szalmasapkák
„Gondüző" kötelékében.
GAMS
CÉGTŐL
Olcsó, szabott árak!
Szögyény utca 4.

Érettségi az Árpádházi Boldog Margit leánygimnáziumban

Szombaton délután hirdették ki a székesfehérvári árpádházi Boldog Margit leánygimnáziumban az idei érettségi vizsgálatok eredményét. *Kitüntetéssel érett* Jászay Magdolna. *Jelesen érettek:* Pókász Magdolna, Seregély Klára. *Jól érettek*: Bakács Mária, Binder Sára, Hajas Juliánna, Hanyecz Ilona, Hegyi Edit, Kecské Erzsébet, Máté Ilona, Pentz Mária, Rátz Rózsa, Téczeli Rozália. *Érettek*: Csorba Erzsébet, Kazinczky Margit, Lepsényi Margit, Piros Zsuzsanna.

—

A városközigazgatási bizottságának ülése

A főispán elnöklete alatt ma d. e. 11 órakor ülést tartott a város közigazgatási bizottsága. A pénzügyigazgató jelentése szerint az év elejétől ápr. végéig 331 és fél ezer, májusban 182 ezer pengő egyenesadó folyt be. A tavalyihoz viszonyítva az idei május eredménye 2700, az időszaki eredmény pedig 3146 pengővel kedvezőbb. A főorvos jelentette, hogy 81 születéssel szemben a meghaltak száma 51. Az állategészségügy kielégítő (egyetlen fehérvári udvarban fordult elő sertéspestis.) A régi tagokból újjáalakitották a végelbánási bizottságot, amelynek összehivására — mint dr. Holly Géza örömmel megállapította — az elmult 3 év alatt nem volt szükség.

Kik adtak be ajánlatot a székesfehérvári pénzügyigazgatóság épületének tatarozására

Összes munkákra: Pintér József 13.285·50 P.

Kőműves munka: Kocsis Testvérek 16.139·70, Skoda István és Potó István 16.994·50, Ujcz István és Fröschl Ferenc 17.866·20, Kszantner Ferenc 16.689 30, Tóth Pál István 19 453·30 P.

Cserepes munka: özv. Kovács Ferencné 468·04, Szabó János 519, Farkas Ferenc 570, Török János 707·90, Szalai István 847, Nyak Antal 1068·40, v. Laborcfői János 1110 P.

Bádogos munka: Végh Béla 1641·40, Lőwinger Dezső 2327·90, Lánczky Lajos 3307·80, Alexander Károly 3311·80, Nyitrai Ferenc 3318·50, Mazur Ferenc 3368·80, Schiller Sándor 3499·60 P.

Asztalos munka: Csáder József 1158, Szabó István 1163·80, Móri István 1296, Boda Gyula 1332, Polgár Mihály 1875 P.

Lakatos munka: Demeter Béla 452 72, Cser János 495·70, Balog István 516·50, ifj. Kéri József 702·50, Gyurkovics Ignác 1363 P.

Mázoló munka: Braun Sándor és Gábor Gyula 796, Fischl Gyula 893·10, Balogh Gyula 896 90, Szentes József 934·60, Prónay Gyula, 999·50, Fiál József 1078 50, Nagy Lajos 1324·50 P.

Üveges munka: Grosz János 598, Jankovics Mihály 629 13, Schnetzer Nándor 640·50, Burg Herman 672·40, Berger József 688 P.

Villany: Vadász János 103·60, Kántor Gyula 134·70, Nagy Lajos 179 20 P.

Visvezeték: Vadász János 341, Feldmann Mór 355·30, Kifusz Lajos 387·50, Schiller Sándor 391·50 P

— **Meghalt Berveiler János.** Székesfehérvár iparos társadalmának tekintélyes tagja, valamikor az iparosok társadalmi és politikai életében vezető szerepet betöltő férfiu távozott szombaton az élők sorából. Hosszas betegeskedés után Bpesten meghalt 70 éves korában Berveiler János szabómester. Sokáig volt elnöke a székesfehérvári ipartestületnek, vezetője az iparosok politikai szervezetének, alelnöke az iparosok házépitő szövetkezetének. Mesterségében rendkívül képzett, szorgalmas iparos volt, szerződéses szállitója a m. kir. csendőrségnek. Élénken résztvett a város életében is, mint a törvényhatósági bizottság évtizedeken át volt tagja. Holttestét Székesfehérvárra szállitották s itt temették el ma, hétfőn, 14-én d. u. 5 órakor a Szentháromság temetőben. Lelkiüdvéért az engesztelő szentmise áldozatot ma, hétfőn délelőtt 10 órakor mutatták be a Szent Ferenc rend templomában.

— **Helyszüke miatt** néhány hir, tudósitás közlésére holnap kerül sor.

— **Halálozás.** Arany Istvánné szül. Kern Terézia szombaton éjjel életének 45., boldog házasságának 27. évében elhunyt. Temetése 14-én, hétfőn d. u. 5 órakor a móri Kálvária temető kápolnájából.

4 igaz szó:
PAPLAN csak Weinbergernétől jó!
Üzem: Jókai-u. 6. sz.
Árban, minőségben utólérhetetlen!

Levelesládánkból

Séta az iskolai évzárás körül

Kedves Szerkesztő Úr!

Évről-évre változott az iskolaév megnyitása és bezárása. Egyáltalában megvolt e bizonytalanság mindenben: módszerben és rendtartásban. Végre megjelent megint egy ismét véglegesnek mondott miniszteri rendelet, amelyről azt hitték, hogy az iskolai év „lógós" napjait rendezi.

Az iskolai év befejezésének a módját a gyermek becsüli legkevesebbre: se nem tiszteli, se nem fél tőle. Az utolsó másfél hét a nem tanulás ideje. És azután jönnek még szabadabb napok is: magánvizsgák, beiratások unalmas szokásai. Mennyivel okosabb volna, ha az utolsó előadási nap utolsó óráján történne rövid uton a bejelentkezés a következő osztályba és csak az idegenből jött, vagy I. osztályokra induló gyermekeket kellene elkiséretni a szülőknek stb.

Az uj rendszer igen sok drága napot fecsérel el az iskolaév végéből. Vagy legalább ilyenkorra kellenne megszervezni a kirándulásokat, sportbemutatókat, tornavizsgákat, vagy akármit, hogy foglalkoztassák a gyermeknépet. Vagy pedig a legutolsó tanulmányi munkanap legyen azonnal Te Deum és azonnal utazhassék haza minden vidéki tanuló. Ez nem volna akadálya annak, hogy utána legyenek még magánvizsgák, esetleg későre jutott érettségik. Egyszóval a tömeg elintézése után a kisebb iskolai részletmunkák folyhatnának. És az értesitőket postán is el lehetne küldeni a vidéki gyermekeknek.

Tisztelettel:
(Aláirás.)

Reverendákat,
cimádákat, felöltőt papi civilruhát legjutányosabban készit évtizedes gyakorlattal az országos ipari kiállitáson nagy ezüst éremmel kitüntetett
DENE FERENC
szabómester
Jókai u. 2. sz. alatt. Meghivásra vidékre is elmegy mértékvétel és mintabemutatás céljából, vagy postán küld szövetmintát. Egyébként egy megfelelő használt ruha beküldése a legcélszerübb.

Fürdő cikkekben,
Férfi sport ingekben
nagy választék
Montskó
divatárukereskedő
— A „GONDÜZŐ" K. F. T. tagja —

MDK

Szentiványi Gyula

Gerevich Tibor: M. műemléki kiáll. a N. Szal.-ban. 1942. nov. 25. Bp. 1942.

MDK

Szentiványi Gyula, restaurátor

"Krisztus a keresztfán", a pesti belvárosi plébánia templom XV.sz.-i freskó töredékének restaurálása 1942. /ill. 13 l./

Gerő László: A pesti belvárosi plébánia templom
Müemlékeink Bp.1956, 12 l.

Szentiványi Gyula

restaurálta először a pesti belvárosi templom szentély-ülőfülkéinek freskóit

A.Czétényi Piroska: Középkori falképek helyreállítása a pesti belvárosi templomban. - Műemlékvédelem, 1970.4s.z 239-245. l.

239.l.

Szentiványi Gyula MDK

Wick értesitése szerint a kassai székesegyház falképeit 1941-ben Szentiványi Gyula restaurálta.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország falképei. Bp.1954.153.l.

Szentiványi Gyula MDK

Szentiványi Endrével együtt 1941-ben tárta fel és restaurálta a marosvásárhelyi ref. templom és kápolna falképeit.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország falképei. Bp.1954.174.l.

Szentiványi Gyula MDK

A sorokpolányi r. kat. templomnak a MOB által 1949-ben feltárt falképeit ő restaurálta.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország falképei. Bp. 1954. 21o. l.

Szentiványi Gyula

erőd

Éber László: Dr Szendrei János és Szentiványi Gyula = Magyar képzőművészek lexikona. I k. Bp 1915. Kongvism. Történeti Szemle 1918. 129–132. l.

III. Bassano - Bickham . 1. — 608. ll. ——— u.o., 1909

IV. Bida - Brecoort . 1. — 600. ll. ——— u.o., 1910
V. Brewer - Carlingen. 1. — 608. ll. ——— u.o., 1911
VI. Carlini - Cioci . 1. — 612. ll. ——— u.o. 1912
VII. Cioffi - Coussyns . 1. — 604. ll. ——— u.o., 1912.
VIII. Coutan - Delattre. 1. — 597. ll. ——— u.o., 1913
IX. Delaulne - Dubois . 1. — 618. ll. ——— u.o., 1913
X. Dubolon - Erlocein. 1. — 610. ll. ——— u.o., 1914

Szentiványi Gyula dr

irod.

Mihalik Sándor:
Öt év műemlékvédelme
és múzeumi munkája.
(1938–1943.) Új Magyar
Museum. 1943. III. k. II. f.
191, 192, 194, 195. l. 207. l.

ország csúcsíveskori szárnyasoltárai. II. füzet. Bpest 1911., 40. l. — Haiczl Kálmán: A garamszentbenedeki apátság története. Bpest 1913., 20., 23. és 144. l. (Az első kettő képe mellékleten.) — Gerevich: Az Újság, 1916. júl. 14., 4. l. — Gerevich: Régi és újabb magyar mesterek a primási képtárban. Vasárnapi Újság, 1916., 553. l. — Gerevich: Kolozsvári Tamás. Bpest 1923., 6. és 31. l. (1. kép, 5. l.) — Lepold—Homor 96. l. — Gerevich: A régi magyar művészet európai helyzete. Bpest 1924., 23. l. — Gerevich PA, 213. l. — Rónay, Mária: Die Schätze des Christlichen Museums in Esztergom. A Műgyüjtő, V., 1931., 5. l. — Hoffmann, Edith: Über Altäre aus Ungarn. A Műgyüjtő, V., 1931., 167—168. l. — Genthon: RMF, 122—123. l. — Genthon: Egy budai humanista aranycsészéje. Tanulmányok Budapest multjából, III., 1934., 139—140. l. (2. kép, 144. l. után.) — Hoffmann Jegyzetek 18. és 26. l. — Csánky Miklós: A lőcsei Vir dolorum-oltár. MM, XIII., 1937., 58., — Csánky Dénes: Tanulmányok a szepességi táblaképfestészet XVI. századi történetéhez. MM, XIII., 1937., 338. l. — Jajczay János: Az eucharisztia a művészetben. Tükör, VI., 1938., 330., l. 1. kép, 327. l.) — Rados Jenő: Magyar oltárok. Bpest 1938., 36. l. — Jajczay János: A művészet hódolata az eucharisztia előtt. Bpest 1938., 1. kép, 98. kép. — Babits Mihály: Szent István városa. Pesti Napló, 1938. szeptember 4., 31. l. — Leopold—Lippay 54. l.

Szentiváni Gyulado

K

tól délre eső úttest további bolygatása is, amiről városrendészeti és közlekedési okokból kellett lemondani. Henszlmann a bazilikától északra is talált középkori falmaradványokat, amelyeket szintén beföldelt. Kibontásuk s további nyomozásuk is akadályba ütközött, amennyiben a püspöki kertnek, ásatási célokra egyelőre át nem engedett részén feküsznek. A püspökség a kert jórészét rendelkezésre bocsátotta, s már csak egy keskenyebb sáv maradt birtokában, épp amelyen a Henszlmanntól kiásott említett maradványok előkerültek. Ezek minden valószínűség szerint világi építményekhez tartoztak, talán a Szent Istvántól alapított prépostsághoz, a melléje rendelt társas káptalanhoz, vagy épp a királyi palotához, amelynek létezését fel kell tételeznünk. Reméljük, hogy nyugodtabb időben még ezek tisztázására is sor fog kerülni s világosság derül Szent István fehérvári építkezéseinek egészére.

Amit az 1936—38-i ásatásokkal végeztünk, ha nem is minden, de sok volt, amiről ez a kötet is meggyőz. Jelentékeny és jól végzett munka volt, amiért elsősorban a Műemlékek Orsz. Bizottságának építészeti főtanácsosát, LUX KÁLMÁN dr.-t, az újabb hazai ásatások és helyreállítások páratlan tudású építési irányítóját, építész-munkatársait, dr. LUX GÉZÁT, a kőtár és a Szent István-mauzóleum kiváló tervezőjét, KISS DEZSŐ a munkálatok helyi vezetőjét, GENTHON ISTVÁNT, Bizottságunk előadóját, SZENTIVÁNYI GYULA dr. főtitkárt, a kőemlékek szerencsés kezű konzerválóját, a leltározást éppoly pontossággal, mint tudományos felkészültséggel végző dr. DERCSÉNYI DEZSŐT, e kötet szerzőjét illeti a legteljesebb elismerés. Hálánkat kell kifejeznünk a magyar királyi kormány iránt, hogy a nagyszabású munkálatokhoz az anyagi eszközöket rendelkezésre bocsátotta és kiváltképen az akkori kultuszminiszter, Székesfehérvár országgyűlési képviselője, HÓMAN BÁLINT iránt, aki úgy is, mint történettudós, Szent István korának legjobb ismerője, mozdította elő munkánk sikerét, valósággal munkatársunk volt. S hálásan gondolunk vissza SHVOY LAJOS megyéspüspök úr érdeklődésére és készségére, amellyel az ásatási terület egy jórészét rendelkezésre bocsátotta; valamint a város akkori polgármesterére, CSITÁRY EMILre, aki meleg szeretettel karolta fel munkánkat. Végül legyen szabad hálás köszönetünket kifejezni SZINYEI MERSE JENŐ jelenlegi vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úrnak, aki a műemlékek ügyét különös gondjaiban részesíti s aki ennek a szép kötetnek, s a vele meginduló sorozatnak megjelenését lehetővé tette.

GEREVICH TIBOR

Dercsényi Dezső: A székesfehérvári királyi bazilika. Bp. 1943.

MDK

dr. Szentiványi Gyula, a Müemlékek Orsz. Bizottságának titkára

rendezte a feltárt vörösmárvány-, oszlop- és kötöredékeket/épen maradt alapfalak, pillérek, bástyamaradványok. Kevés maradékiaban is szines képet nyujt a hajdani bazilika egykori szépségéről. Munkájában segitségére volt dr. Bercsényi Dezsö köszakértö és Kiss Dezsö ásatási mérnök.

Kinizsi Andor: Szent István városa Székesfehérvár ünnepi diszben várja a történelmi országgyülést. Nemzeti Ujság melléklete. 1938 aug. 14. IV.l.

MDK

Szendrei János dr. és Szentiványi Gyula

a Magyar Művész Lexikon szerkesztői

Választmányi ülés 1908 máj. 21. Műcsarnok 1908. okt. 15. 2.1.

PÁLYÁZATOK

Budapest székesfőváros polgármestere 1943. évi február hó 5 és 6-i lejárattal két pályázatot írt ki *egyházművészeti tárgykörben*. A legutóbb lezajlott nagysikerű Boldog Margit pályázat után szükségesnek látta ismételten alkalmat adni művészeinknek újabb egyházművészeti tárgykör kidolgozására. A tárgykör kiválasztásánál az vezette, hogy a művészeknek módjuk legyen a karácsonyi ünnep hangulatában elmélyedve, „mai formanyelven megeleveníteni az isteni Gyermek születését, illetve a hozzáfűződő eseményeket".

A pályázat feltételei szerint: 1 darab 1000 pengős I-ső, 1 darab 800 pengős II-ik és 2 darab 600 pengős III-ik díjjal kívánja jutalmazni és kitüntetni azokat a *kisplasztikai alkotásokat*, „amelyek a kis Jézus betlehemi születésének eseményét, illetve a megtestesült Isten-Ember földi megjelenésével az emberiség előtt új érzésekkel megelevenedett igaz szeretet és békesség hangulatát minél kifejezőbb művészi erővel elevenítik meg".

1 darab 800 pengős I-ső, 1 darab 600 pengős II-ik és 1 darab 400 pengős III-ik díjjal kívánja jutalmazni és kitüntetni azokat a *grafikai* (vízfestmény, rajz, metszet, karc) *alkotásokat*, melyek a *Megváltó születését és a hozzáfűződő eseményeket* a hit, szeretet érzéseinek minél mélyebben ható erejével és legteljesebb művészi készséggel elevenítik meg. Grafikai megoldások tárgykörébe vehető Mária és Erzsébet találkozásától, 12 éves Krisztus a templomban terjedőleg a lezajlott evangeliumi események bármelyike.

A pályázatok feltételei:

1. A díjakra minden magyar művész pályázhat.

2. A pályázaton résztvenni szándékozók kötelesek legalább három, de különböző eseményt ábrázoló pályaművet 1943. évi február hó 5. és 6. napján délelőtt 10—2 óráig a Fővárosi Képtárba (IV., Egyetem-utca 6.) leszállítani.

3. A későn érkezett vagy a 4. pont rendelkezéseinek meg nem felelő műveket pályázatra nem bocsátják.

4. A grafikai pályaműveket olyan formában kell beküldeni, hogy azok tárolhatók és kiállíthatók legyenek, méretük pedig a 40×50 cm nagyságot túl nem haladhatja.

A pályázaton szereplő pályaművek a díjak odaítélését követő időponttól mintegy négy hétig, nyilvános kiállításra kerülnek.

5. A díjak fejében a grafikai pályaművek a székesfőváros tulajdonába kerülnek, azokkal szabadon rendelkezik és azokat a szerző jogigénye nélkül nyomdai sokszorosításra felhasználhatja.

6. A díjakat a pályázatok felülbírálására kiküldött bizottság döntése alapján utalják ki.

7. A bírálóbizottság a csoportvezető alpolgármester elnöklete alatt a közművelődési ügyosztály vezetőjéből és helyetteséből, a Fővárosi Képtár igazgatójából, az Országos Irodalmi és Művészeti Tanács, valamint az Egyházművészeti Tanács egy-egy kiküldöttéből, a törvényhatósági bizottság tagjai közül a közművelődési szakbizottság által kiküldött négy tagból és a polgármester által felkért egy szakértőből áll.

8. A bírálóbizottság érvényes határozatalához az elnökön kívül legalább négy tag jelenléte szükséges. A bizottságban a szavazás titkos és a díjak odaítéléséhez a szavazatok általános többsége szükséges. A bizottság elnöke csakis szavazategyenlőség esetén szavaz, amikor is szavazata döntő. A bírálóbizottság határozata végérvényes.

9. A bírálóbizottság a kitűzött díjak kiadása felett szabadon dönt. A ki nem adott díjak összege a pályázatra beküldött művek megszerzésére felhasználható.

10. A pályázók pályaműveik benyujtásával alávetik magukat a pályázati feltételeknek és a bírálóbizottság döntésének.

*

A Műegyetemi Atletikai és Football Club (MAFC) folyó évi október hó 20-án tartott együttes tanács- és választmányi ülésén kegyelettel adózott vitéz nagybányai *Horthy István*, Magyarország hősi halált halt Kormányzóhelyettese, a MAFC 1926/27. tanévi ifjúsági elnöke, emlékezetének.

Ez alkalommal az együttes ülés elhatározta egykori ifjúsági elnöke emlékezetére a József Nádor Műegyetem támogatásával **vitéz Horthy István vándordíj** alapítását, valamennyi főiskolai bajnoki verseny pontversenyére.

A vándordíj elkészítésére a Műegyetem nyilvános pályázatot ír ki az alábbi feltételekkel:

1. A pályázaton résztvehetnek a magyar állampolgárságú művészek vagy művésznövendékek.

2. Készítendő egy sportvándordíjnak alkalmas szobor vagy más művészi alkotás, amely a hősi halált halt Kormányzóhelyettes nemes alakját, mint a kötelességteljesítés, példaadás és hősiesség örök példaképét állítja a sportoló magyar főiskolás ifjúság elé.

3. Méretek: magasság körülbelül 80 és 100 cm között, a szélességi és mélységi méretek ennek megfelelő arányban.

4. Kidolgozás: a pályamű teljes megoldással, kivitelezésre alkalmas módon, gipszből kiöntve küldendő be. Ha a megoldás külön talapzatot alkalmaz, akkor a talapzatnak egynemű anyagból kell lennie a megoldott pályamű anyagával.

5. Díjazás: I. díj: 1000·— P. II. díj: 600·— P. III. díj: 300·— P.

A kivitelezésre elfogadott mű készítője a díjazáson kívül művészeti tanácsadás címén még 500 pengő tiszteletdíjat kap.

A díjazott pályamunkák a Műegyetemi Testnevelési Intézet tulajdonába mennek át. A Műegyetemi Testnevelési Intézet fenntartja magának azt a jogot, hogy a beküldött művészi pályamunkák közül az arra érdemeseket megvásárolja.

6. Beküldési határidő: 1943. március hó 1-én déli 12 óra. A pályamunkákat a határidőig a Műegyetemi Testnevelési Intézethez (Budapest, XI., Műegyetem, mgfdsz. 54. sz.) kell beküldeni.

7. A pályázat titkos, a pályamunkák a pályázó nevét és lakcímét tartalmazó jeligés borítékkal együtt küldendők be. Elkésve, vagy a kiírásnak meg nem felelő módon elkészített és beküldött pályamunkák az elbírálásnál figyelembe nem vétetnek.

8. A beküldött pályamunkák elbírálására a József Nádor Műegyetem Rektor Magnifikusza által kijelölt és felkért bíráló-bizottság lesz hivatott. A beküldött pályamunkákból a bírálat megejtése után a Műegyetem Aulájában a Műegyetemi Testnevelési Intézet és a Műegyetemi Atletikai és Football Club nyilvános kiállítást rendez.

9. A beküldött pályamunkák elszállításáról a kiállítás után a pályamunkák tulajdonosai tartoznak gondoskodni. Az esetleges sérülésekért sem a Műegyetem, sem a Műegyetemi Testnevelési Intézet semminemű felelősséget nem vállal és kártérítést nem fizet.

A pályázattal kapcsolatban bárminemű további felvilágosításért a Műegyetemi Testnevelési Intézethez lehet fordulni.

BILDENDE KUNST * BELLE ARTI

TIBOR GEREVICH: Der Schutz unserer Kunstdenkmäler. Die Zeitschrift *Szépművészet* widmet ihre vorliegende Nummer der Sache den ungarischen Kunstdenkmälern anlässlich der vor Landes-Commission für Kunstdenkmalschutz veranstalteten grosszügigen Ausstellung. Diese Ausstellung dokumentierte die seit 1934 geleistete Arbeit der Commission und sie wurde besonders aktuel dadurch, das Kultus- und Unterrichtsminister Eugen Szinyei Merse im Abgeordnetenhaus die Fertigstellung des neuen Gesetzentwurfes zum Schutz der Denkmäler ankündigte. Dieser Gesetzentwurf steht in engem Zusammenhang mit der nahezu ein Jahrzehnt hindurch geleisteten Arbeit der Commission, in dem die im Laufe dieser Arbeit gesammelten Erfahrungen verwertet wurden. In der Ausstellung wurde die Tätigkeit der Commission die sie nach den modernsten Grundsätzen des Kunstdenkmalschutzes entfaltete, durch zahlreiche Lichtbilder von grossem Format durch ausgezeichnete technische Aufnahmen, durch Gipsmodelle und Kopien, sowie durch mehrere Originale veranschaulicht.

KOLOMAN LUX: Der Rodostóer Speisehaus Rákóczis in Kassa. Die ungarische Regierung liess im Jahre 1905 die wertvollen Teile des Rodostóer Speisehauses Franz Rákóczis in die Heimat bringen, um das Abbild des Hauses unter Verwertung der originalen Stücke in Kassa aufzustellen. Den sich lange hinziehenden Plänen machte die tschechische Besetzung ein Ende. Der Heimtransport und das lange Lagern in Kisten, vor allem aber die ungünstige Unterbringung während der tschechischen Besetzung verursachte viel Schaden, mit ausserordentlich umsichtiger Arbeit geling es aber, alle wichtigen Stücke in ihrer ursprünglichen Schönheit wiederherzustellen. Zur Aufstellung des Hauses erwies sich der äusserst geräumige Hof der grossen Rundbastei der Stadt am geeignetesten, wo die künstlerische Wirkung des Hauses durch nichts gestört wird. In der gleichzeitig mit der Aufstellung errichtete Gedenkhalle werden die auf Rákóczi und seine in fremdes Land verschlagenen Anhänger bezüglichen Gegenstände untergebracht.

JULIUS SZENTIVÁNYI: Die Fresko-Restaurierung. Die bei den Esztergomer Ausgrabungen zu Tage geförderten Wandmalereien aus dem XIV—XV. Jahrhundert verleihen dem Problem der ungarischen Fresko-Restaurierung eine besondere Aktualität. Die lenkende Rolle bei der Wiederherstellung der Wandmalereien spielte der berühmte italienische Restaurator Mauro Pellicioli, der herangezogen wurde, als die Landes-Commission für Kunstdenkmalschutz im Jahre 1936 die wichtigsten alten Fresken besichtigte. Die bei dieser Studienreise gewonnenen Erfahrungen wurden bei der Lösung der späteren, seitdem in hohem Masse angewachsenen Aufgaben nach den modernsten Grundsätzen verwertet, wobei die besten Restauratoren beschäftigt wurden.

GÉZA LUX: Die technische Aufnahme von Kunstdenkmälern. Verfasser behandelt die geschichtliche Entwicklung der technischen Aufnahmen alter Kunstdenkmäler, insbesondere der Denkmäler der Baukunst, sodann die alten und modernen Prinzipien und die handwerklichen Besonderheiten der Aufnahmen. Schliesslich weist er auf ihre Bedeutung für den Denkmalschutz und die Kunstgeschichte hin.

TIBERIO GEREVICH: La diffesa dei Monumenti. L'Autore, presidente della Commisione per i Monumenti d'Ungheria, tratta, in occasione dell'Esposigione dei Monumenti d'Arte, i problemi della diffesa dei monumenti. L'attualità del tema viene accentuato dal fatto, che è imminente la presentazione al Parlamento di una nuova legge per la salvaguardia del patrimonio artistico e monumentale. Di fatti, la legge vigente, del 1881, è ormai invecchiata sotto vari punti di vista. Da quel tempo si è trasformata non solo la vita giuridica e amministraliva, ma si è radicalmente mutato tutto il concetto sui monumenti d'arte, sulla loro conservazione e sul loro reslauro. L'Autore fa una rapida rassegna degli ullimi lavori del genere, ereguili in Ungheria, e precisa le norme seguite in questi lavori Egli conclude che, in riguardo degli scavi e dei monumenti, l'opera deve tendere più alla conservazione che al restauro, e deve escludere ogni fantasia romantica.

COLOMANNO LUX: La sala di pranzo di Francesco Rákóczi. Il grande eroe della libertà ungherese, Francesco Rákóczi terminò la sua vita in esilio nella Turchia, a Rodosto, dedicando gli ultimi anni alle lettere e alle arti. Egli stesso decorò con finissimo gusto le pareti della sala di pranzo della sua modesta casa sul Bosforo. Le decorazioni furono trasportate quasi mezzo secolo fa a Kassa (Cassovia), sua sede principesca, dove saranno montate e collocate in un ambiente, ricostruito dietro la sua dimora a Rodosto, secondo i disegni dell'Arch. Lux, autore dell'articolo.

GIULIO SZENTIVÁNYI: Il restauro degli affreschi. L'Autore tratta, con la competenza di un tecnico esperto, i restauri degli affreschi eseguiti negli ultimi anni in Ungheria sotto la direzione della Commissione Centrale dei Monumenti e ne trae i principi e i metodi seguiti nei vari lavori, tra cui alcuni importantissimi. Viene tributato un'elogio particolare al *comm. Mauro Pellicioli*, direttore tecnico della R. Scuola del restauro a Roma, il quale fu invitato dalla Commissione dei Monumenti a consigliare e a dirigere i più importanti lavori in Ungheria, alcuni dei quali eseguiti personalmente, dando esempio a seguire. Il Pellicioli formò in Ungheria una vera e propria scuola del buon restauro e si meritò la riconoscenza dei circoli competenti quanto quella degli artisti e degli studiosi.

Dott. GÉZA LUX: I rilievi dei monumenti d'arte. I primi rilievi dei monumenti risalgono alle epoche più antiche dell'architettura. Il loro uso sistematico cominciò però soltanto nell'epoca del rinascimento, in consequenza delle scoperte e degli scavi di monumenti classici, che servirono a studio e a modello. Il restauro dei monumenti deve appoggiarsi su buoni e precési rilievi, oltre che ad abbondanti fotografie. L'Autore precisa i modi da seguire nel disegno dei rilievi e pubblica alcuni suoi propri, fatti su monumenti ungheresi di grande importanza, quali la chiesa romanica di Ják, e il castello barocco di Eugenio di Savoia, fatto erigere nel 1702, nella vicinanza della Capitale ungherese, a Ráckeve, su disegno di Giovanni Luca Hildebrandt, nato a Genova e allievo di Carlo Fontana.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Mariay Ödön dr. — 42.118 — Kir. Magyar Egyetemi Nyomda, Budapest. (F.: Thiering Richárd.)

Szépművészet
1943. 16. l.

Szentiványi Gyula dr

Aba Novákról cód.

A Műemlékek Országos Bizottsága az Aba-Novák freskók rögzitése ügyében

Ma Székesfehérvárra érkezett a Műemlékek Országos Bizottságának főtitkára: dr. *Szentiványi* Gyula, hogy felülvizsgálja azokat a rögzitési munkákat, amiket Aba-Novák falképein ugy a városháza előcsarnokában, mint a Szent István mauzoleumban végeztek.

A főtitkár *Schmidl* Ferenc műszaki főtanácsos kiséretében tekintette meg a falképeket és megállapitotta, hogy a városházán védett helyen levő falkép rögzitése teljesen sikerült, mig a mauzoleum falképének rögzitéséről remélhető, hogy az szintén tartós lesz.

1943 JUL 6.

Fejérmegyei Napló

ujság	
tej	1.20
tök	1.44
kapor	40
zsír beváltás	2.55
jég	60
tejföl szombati és hétfői	2.24
cukor beváltás	2.54
liszt	2.36
zsemle	20
víz	46
	14.36

Kedd.

tej	1.20
jég	60
szikáló por	48
petrezselyem	10
kenyér	58
hagyma	68
barack	1.20
mert pénz ráfiz	1.—
szóda	40
	6.24
	14.36
	20.60

Szentiványi Gyula dr

A kőtár anyaga négy helyről került ki. Kisebb részben a legutóbbi ásatás alkalmával előjött jelentékenyebb faragványok, míg nagyobb részét a székesfehérvári püspökség és a múzeumok letétje alkotja. Henszlmann 1874—1882. évi ásatása során előkerült kőfaragványokat részben a püspöki palota lépcsőházában, részben pedig a püspökkert fasorában helyezték el. Már korábban, a XIX. század elején a püspökkert keleti oldalán húzódó várfalba illesztették be Nagy Lajos sírkápolnájának megmaradt töredékeit. A két forrásból származó és a bazilika művészeti díszítése, történeti szempontjából nagyjelentőségű faragott kőanyagot Svoy Lajos megyéspüspök örökös letétként engedte át a bazilika kőtárának, ugyanakkor a birtokában lévő római emlékeket a Fejérvármegyei Múzeumnak. Tekintve, hogy a legutóbbi ásatás során szép számmal kerültek elő római faragványok, indokoltnak látszott, ha a bazilikánál másodlagosan felhasznált római kőanyag a Fejérmegyei Múzeum újonnan épített lapidáriumában kerül elhelyezésre. Ennek fejében a múzeum átengedte a bazilika anyagához tartozó kőemlékeit. A múzeum gyüjteménye azért is jelentős, mert nemcsak a bazilika területéről, hanem régebbi székesfehérvári házak elbontása során, valamint 1912-ben a székesfehérvári vízvezeték lefektetése során a város különféle helyeiről került a múzeumba. Végül kis számú, de művészileg talán legértékesebb darabokat a Magyar Nemzeti Múzeumból nyerte a bazilika kőtára. Így mindenekelőtt Szent István koporsóját, valamint a sárkányos pillérfőt, a disznót ábrázoló párkánytöredéket, a griffes betétdíszt és a kapubélletet díszítő próféta alakját, végül Nagy Lajos sírkápolnájából származó vörösmárvány címertöredéket.

A kőtár anyagának összeállítása során a sokszor rossz állapotban lévő faragott kőanyag konzerválását, a töredékek összeillesztését Szentiványi Gyula dr. végezte teljes sikerrel. Az anyag felállításának munkája pedig e sorok írójára hárult.[1] Rendezési elvként inkább kevesebb, de jellemző anyag kiállítását tartottam szemelőtt és eszerint válogattam a bazilika ezeren felüli kőtöredéke közül, melyből a kőtárba mintegy 120 drb jutott. Az anyag természetéből következően látszólagos aránytalanság állott elő a román stílus korából származó faragványok javára, miután ezek a laikusnak, de gyakran a szakembernek is többet mondanak, mint a gótikus építési korszak architektonikus töredékei. Ez utóbbiak javarésze a mellvéd falára került és a kőtáron belül csak néhány különösen szép töredéket, valamint vörösmárvány sírkőmaradványt helyeztünk el.

A kőemlékek kiállításánál igyekeztem az egyes darabokat eredeti funkcióiknak megfelelően felállítani, bár ez töredékes voltuk

[1] Dercsényi: *Kőfaragványok*, 25. l.

Dercsényi Dezső
A székesfehérvári királyi
bazilika. Bp. 1943.

prémet elfoglaló S
kádik kerületi szék
birtoka.

1598-ban Pálffy
később Bocskay vit
Bethlen Gábor feje

A XVII. század
bornok gondjaira b
adott a várra: vé
tudja. És Zichy tudt

A XVIII. százac
bizonyos Csanaki C
már Salamon Lázár
A hajdan büszke
1776-ban egy tűzv
rom. Követ építkez
áll rendületlenül ma
kint homályosuló er

Az erre járón
14X11 méter alapte
a XIII—XIV. százac

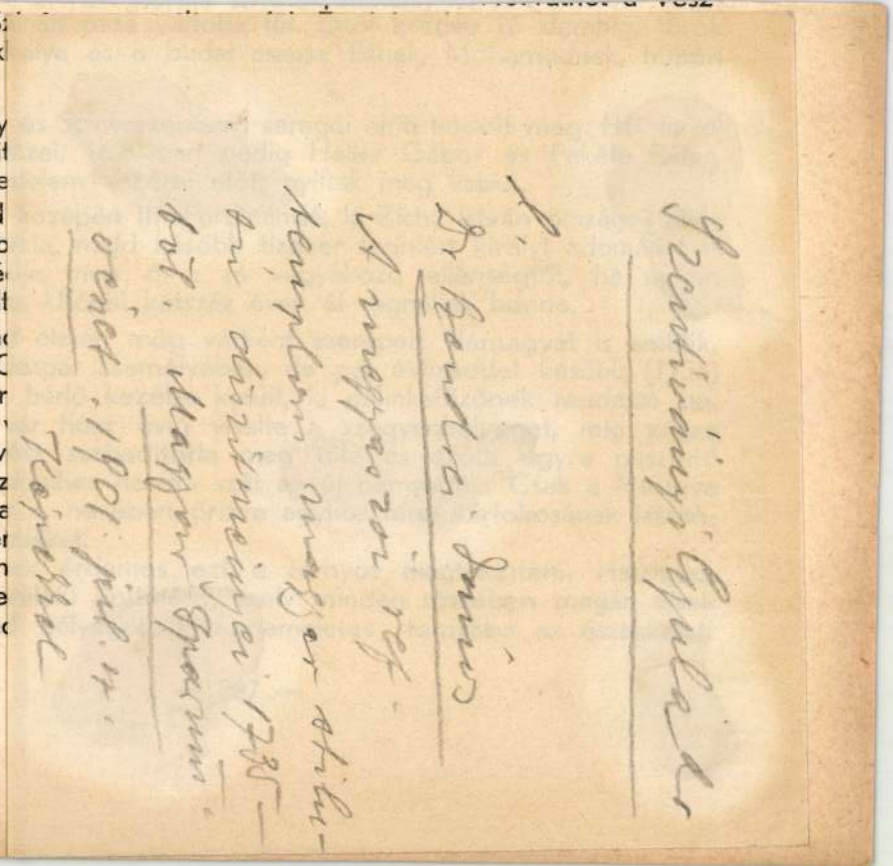

alatti 1481-es évszám ugyanis nem az építés, hanem a restaurálás idejét jelzi. Csúcsíves, támpilléres, egyhajós, hálóboltozatos templomocska. Szentélye a nyolcszög három oldalával zárul. Csúcsíves, kettős osztású keskeny ablakai finom faragású, változatos mintájú kőcsipkékkel vannak díszítve. Sekrestyéjébe csúcsíves, kőbélletű ajtó vezet. A 23 méter hosszú, 8 méter széles templom a Balatonfelvidék egyik legérdekesebb szentegyháza.

Nagyvázsonyból a XIII. századbeli templomromjáról híres Dörgicsén át, igyekezünk a Balatonhoz. Viriusztelep és Révfülöp között az erdővel borított hegyek, meredeken esnek a tó felé és olyan keskeny partszegélyt hagynak, hogy a tapolcai vonat sínpárja emiatt közvetlenül a víz szélében fut, az országút pedig bekanyarodik Kővágóörs felé.

Ha nem kanyarodnék, magunk tennénk egy kitérést, mert amit ennek a 2000 lelket számláló falunak a határában láthatunk, az messzeföldön párját ritkító geologiai nevezetesség. Itt terül el ugyanis a híres »kőtenger«, mely nem egyéb, mint a laza pannonhomokból szélfúvással kikotort konkréciók óriási tömege.

A pannon-tenger idejében, az eddig fölérő hullámverés, hatalmas homokturzásokat épített itt a partszélen. Ezek laza anyagát, a meleg források meszes vize megkeményítette és finom szemcséjű homokkővé változtatta. Minthogy ez a tenger periodikus emelkedésű és süllyedésű volt, egy emelkedés alkalmával, a megkeményedett homoktúrzást is ellepte és vastag homokréteggel vonta be.

A tenger elvonulása után következő sivatagi korszak viharai aztán a

kutatnunk a magyar művésznövendékek nyomait is mindenütt, ahol nagyobb számban fordultak meg."

A Peter Strudel által 1692-ben alapított, majd Jakob van Schuppen által 1726-ban új életre keltett bécsi Képzőművészeti Akadémia történetéről Fleischer rövid bevezetésben tájékoztat. A XIX. századi akadémiai tanárok közül, igen helyesen, főleg azok működését ismerteti, akik magyar művészek nevelésében nagy szerepet játszottak, mint pl. Rahl, Griepenkerl, Wurzinger, Hansen, Zumbusch és Hellmer. A forráskivonatokban az akadémia 143 kötet névkönyvének magyar vonatkozású anyagát kapjuk, művésznevek szerint betűrendbe szedve. Csaknem egy évszázadon keresztül e névkönyvek alig szolgálnak más adattal, mint a növendékek korával — igen gyakran azzal sem — és a beiratkozás időpontjával; rendszeres adatok csak a XIX. század 60-as éveitől állnak rendelkezésre. Fleischer magyarnyelvű kivonatai a családnevek írásában ragaszkodnak az akadémiai anyakönyvek írásmódjához, míg a tanulók keresztnevét és származásuk helyét, vagyis a helységneveket magyar alakjukban közlik.

Bármilyen szűkszavúak is a XVIII. századi adatok, megbízhatóságuknál fogva mégis rendkívül becsesek s a Dorffmeister, Fellner, Gode, Gundrich, Hebenstreit, Pilgram, Rosier művészcsaládok tagjaira vonatkozó anyakönyvi bejegyzések további eredményes kutatások kiindulási pontjai lehetnek. A felsorolt kb. 1700 magyarországi származású művésznövendék legtöbbje természetesen a XIX. században látogatta a bécsi Akadémiát. Olyan nagy nevek szerepelnek e sorban, mint Barabás, Borsos, Brocky, Fadrusz, Ferenczy István, Liezenmayer, Madarász, Markó, Munkácsy, Paál, Strobl, Székely stb. És míg Tilgner Viktorról közismert volt pozsonyi származása, a bécsi Operaház egyik tervezőjéről, Siccardsburgról bizonyára csak kevesen tudták eddig, hogy Pestről származott a császárvárosba.

Újabbkori művészettörténetünknek példaszerűen megbízható részletmunkája ez a könyv; létrehozói tisztán látták, hogy csak ilyen szilárd pilléreken épülhet fel hibátlan szerkezetű, összefogó kupola.

Pigler Andor

MŰVÉSZETI LEXIKON. Szerkesztette: *Éber* László. (Második lényegesen megbővített és átdolgozott kiadás, I—II. kötet (608+635 lap), 144 képes táblával, többszáz szövegképpel. — Budapest, 1935. Győző Andor kiadása.)

Új kiadásban, tetszetős külsejű két kötetben, az első kiadás terjedelmének másfélszeresére dagadva jelent meg a Művészeti Lexikon második kiadása. Szerkesztője a negyvenfőnyi munkatársi gárda élén *Éber* László, kiadója pedig ez alkalommal is *Győző* Andor. A munka újabb megjelentetését kívánatossá tette a régi kiadásnak teljes kifogyása s a közönségnek nem lanyhuló kereslete, ami a művészettörténet kérdései iránt mutatkozó érdeklődés emelkedését is bizonyítja.

Mielőtt a lexikon részletes ismertetésébe fognánk, kötelességünknek tartjuk, hogy elismeréssel adózzunk a szerkesztőnek és munkatársainak, nemkülönben a kiadónak, amiért a Művészeti Lexikont ily megnagyobbított terjedelemben ismét könyvpiacra bocsátották. A Művészeti Lexikon ma már szükséges könyv mindenki asztalán, aki a művészeti kérdések iránt érdeklődik. Tájékoztatást nyujtó jóbarát, kétes kérdésekben sokszor perdöntő jelentőségű tényező, amelynek cikkei gyakran értékes és kimerítő tanulmányszámba mehetnek. (Lásd például *Viski* Károlynak „a magyar népművészetről", *Fettich* Nándornak „a népvándorláskori művészet Magyarországon", vagy *Németh* Antalnak „a színpadkép fejlődése" című cikkeit.) De éppen azért, mert ily fontosnak tartjuk a Művészeti Lexikont, fokozott mértékben akarunk sok nagy érdeme mellett néhány fogyatkozására is rámutatni.

A Művészeti Lexikon, s ezt szívesen jegyezzük meg, bizonyos mértékben előnyére változott tartalommal jelent meg az új kiadásban. Örvendetes gazdagodást jelent az előző kiadással szemben a magyar művészéletrajzoknak nagy tömege. Az érdem e tekintetben dr. *Szentiványi* Gyuláé, aki a magyar művészeknek, régieknek és újaknak, több mint harminc év óta lelkiismeretesen gyüjtött életrajzi és működési adatait bocsátotta a lexikon rendelkezésére. Így a munka a csak valamennyire is művésznek számító személyeknek csaknem teljes névsorát tartalmazza és addig, míg a régóta vajudó, de most már remélhetőleg mihamarabb megvalósítandó Szendrey—Szentiványi: „Magyar Képzőművészek Lexikona" hiányzó köteteinek kiadására kerülhet a sor, a Művészeti Lexikon használható a legteljesebb magyar művészéletrajz gyüjtemény gyanánt. Ebben a részben találjuk aránylag a legkevesebb hibát is. Talán egyes, kiállításainkról ismert művészünk nemtörődömsége is oka annak, hogy kimaradt a névsorból, mint pl.: Borsos István, Román György, stb. Poór Lilly szobrászművésznő férjezett Kákai Szabóné (nem Kállainé), Kernstok Károlyné szobrászművésznő leányneve Strikker Gina (nem Telcs, mint egyszer írják), Fábián Gyula és Gyuláné (sz. Biczó Ilona) nevét helytelen tördeléssel Fabinyi-ra változtatták. Mányoki Ádám életrajzában még mindig szerepel az a téves adat, hogy Párizsban Largillièrenél tanult, holott ezt Lázár Béla kitünő Mányoki-könyvében már

Magyar Művészet
1935. 119. l.

megcáfolta. Balló Ede életrajzában megemlítendő lett volna, hogy Szépművészeti Múzeumunknak egyik áldozatrakész donátora is. A Rózsaffy Dezsőnéről szóló cikk a rossz tördelés miatt érthetetlen. Ez a pár mutatóba hozott hiba azonban egyáltalában nem érinti azt a fenti állításunkat, hogy a lexikonban a magyar művészekre vonatkozó rész a legtökéletesebb és határozott, nagy nyeresége a magyar művészeti irodalomnak.

A lexikon egyéb fejezeteivel szemben már több kifogást emelhetünk. Ezek egyfelől fontos címszavak (művésznevek, helyek, tárgyi megjelölések, stb.) elmaradása, másfelől a cikkekben foglalt tárgyi tévedések ellen irányulnak. Az alábbiakban egy kis gyüjteményt állítottunk össze belőlük, megjegyezvén, hogy teljességre egyáltalán nem törekedhettünk helyszűke miatt sem és így az életrajzi számadatok elírását sem vettük fel a tévedések közé.

A művésznevek között hiába kerestük Gerini, Michele da Verona, Bertucci da Faenza, Desiderio, az érdekes olasz architektúrafestő, Bazzani, a kitünő mantovai festő neveit, akik a Szépművészeti Múzeumban csaknem mind képviselve vannak egy-két derék munkájukkal. Nem lett volna szabad kihagyni Verhaghen nevét sem, kinek nagy Szent István kompozícióját Bécsből kaptuk meg legutóbb. Schiele osztrák festő is értékesebb, mint sok a felvett művészek közül. Chassériaunál említeni kellett volna, hogy egyik korai főműve, a „Trójai nők" budapesti magántulajdonban (br. Hatvany Ferenc gyüjt.) van, aminthogy helyes lett volna a magyar részben nagyjából keresztülvitt elvet az idegen művészeknél is következetesen megvalósítani s pontosan feltüntetni, minő munkáik vannak a Szépművészeti Múzeumban, vagy egyéb magyar magán- és közgyüjteményben. Nem nagyon értjük, hogy ha Gronau és Hadeln életrajzait közlik, miért hiányzik a németalföldi művészet legalaposabb élő ismerőjének és buvárának, M. J. Friedländernek, továbbá Arizzoninak, Brediusnak, Hofstaede de Grootnak, Brinckmannak, Hamannak, Schlossernek, Schnutgennek, Sirénnek, Glücknek, Kondakoffnak, Sarrenek, Evansnek, Bissingnek, Ducatinak, Rodenwaltdnak, Theodor Wiegandnak és az antik, a keleti és a keresztény művészettörténet sok más kutatójának neve. Plinius, Pausanias és Lukianos neveinek sem volna szabad hiányozniok az ó-kor művészetét is tárgyaló lexikon címszavai közül. Sajnálattal nélkülözzük a keleti, az antik és a keresztény művészet legfontosabb előhelyeinek, telepeinek, városainak neveit is; Karnak, Edfu, Luxor, Tell el Amarna, Priene, Pergamon, Petra, Baalbek, Palmyra, Pompeji, Herculanum, Aquileja, Ravenna, Assisi, Bergamo, Pisa, stb. nevét sok olvasó keresi hasztalanul a könyv lapjain, valamint helytelenül maradt el pl. a „Zwinger" címszó is. Erre nem mentség, hogy a különböző országok művészetének jellemzésénél megtalálja az olvasó az ezekre vonatkozó felvilágosításokat is. A lexikon tárgyalási módja a címszó-rendszer s annál jobb egy lexikon, minél több címszót ad az olvasók elé rövid és alapos magyarázatokkal.

De a cikkekben is találhatunk több-kevesebb hibát. Az Athén címszóból kimaradt például a Benakis-gyüjtemény, valamint a szépen fejlődő Képtár megemlítése, ahová legutóbb két Greco-kép is került. Drezda gyüjteményeinek ismertetésénél kimaradt az Albertinum nagyszerű szobrászati gyüjteményének, valamint a kiváló Porcellán-gyüjteménynek megnevezése. Hamburggal kapcsolatban sem említik a nagyszerű iparművészeti múzeumot. Kimaradt az antik építészet történetéből a korszakalkotó működésű építésznek: Hippodamosnak említése; ugyanitt hibás az az állítás, hogy a görög lakóháznak nem maradt fenn példája; a delosi ásatások igenis napvilágra hoztak ilyeneket. Az antik művészetnél maradva, hiányzik az „isokephalia" címszó és magyarázata. A városépítészetről szóló fejezet teljesen mellőzi az ó-kori keleti városok rendezésének és építésének említését, pedig az ásatások bebizonyították, hogy a „modern", egymást derékszögben metsző egyenes utakkal való tagolás rendszerét először Kujundsikben találjuk meg. Zavaros és a területi beosztás, valamint a fejlődés rendszeres tárgyalásának hiányában nem ad áttekinthető képet a „Kisázsia művészetéről" szóló fejezet. A hettita birodalom fénykora, a cikkel ellentétben, a Kr. e. XVI—XIII. század, hiszen a hettita birodalom a XII. században már fenn sem állt. A hettita művészet sajátságait nem ismerhetjük meg az olyan általánosságban mozgó kijelentésből, hogy „elmarad az asszír mögött", sem a sendshirlibeli művészetnek nem jellemzése az, hogy: „kezdetben primitív, később naturalizmusra törekszik." Ellenben semmit sem olvasunk azokról a kétségtelen kapcsolatokról, melyek a kisázsiai — ma már helyesebb lenne előázsiairól beszélni — művészetet az aegaei művészettel összekapcsolták. Az irodalomból hiányzik Gavstang: The Hittite empire" c. fontos művének ismertetése. Az „aegaei művészet" cikk írója az újabb irodalmat és az újabb leleteket (Mallia) egyáltalán nem említi, így Evans ötkötetes nagy munkáját: „The palace of Minos"-t sem (megjelenése folyamatban). A „Testa" című cikkecske tördelési hiba következtében csonka és érthetetlen. A „római keramika" című cikk furcsa sajtóhibával kezdődik: „A római császárság a görög és etruszk fazekasságra támaszkodik." (?!) A továbbiakban is iskolapéldája a cikk annak, hogyan nem szabad lexikoncikket írni. A római fazekasság nemcsak máz

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

KISALFÖLD

1971 OKT 17

102

Szentiványi Károly

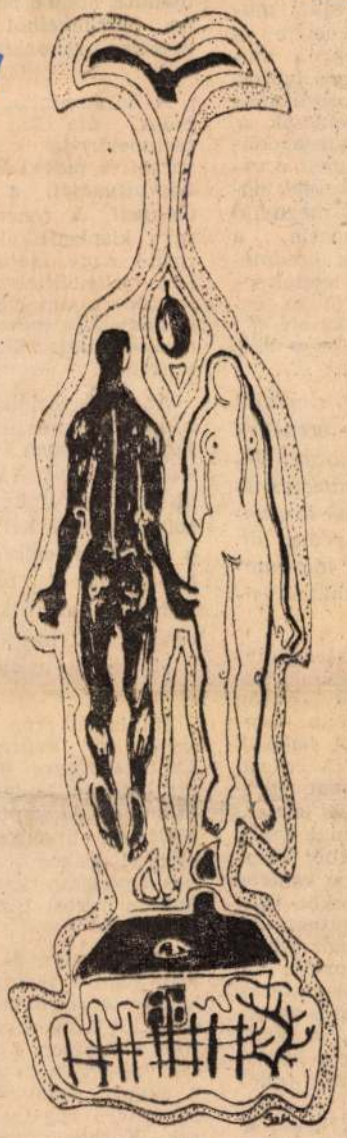

Szentiványi Károly illusztrációja

Kárpáti Kamil

ŐSZI EST

Nehéz kék köd a kerítésen,
mint páléján a vattacukor.
Fölsír s reszketve veti ében
ágait szét a nyári bokor.

A füttynek ezüstszegélyű árnya van.
Hajókürt-hangnak lila uszálya van.
S madár ha száll, mint egy szobor-negatív,
lebegve fölötted áll — sokáig hív.

Megfoghatatlan, de nyoma van,
ami csak moccan körülötted,
a belső világunk, nézd, boldogan
eléd lép, mint az újszülötted.

A szilva esése közben fennakad.
Érett szilvaként omlik szét fél-szavad.
S túlért gyümölcs böreként derekad
kezem kosarából lágyan kihasad.

Csend. Üvegpengés az ág-zene.
Mi most felemelkedünk bele.
Fölöttünk a madár-negatív
titokkal telt lebegése hív.

ulhatunk

német együttes sornán a mi gár- tt közös műsort.

vel, ragyogó arccal, csillogó szemmel, hogy valóban elhisszük róluk: *magának a dalnak az öröme jutalmazza őket.*

Bognár Gyula

ri meg bliccelni!

ság a vonaton

a nem változott a menetjegy ára a MAV vonalain. y a kulturált személyszállítás még sok kívánnivalót után, azt azonban el kell ismerni, hogy általánosnető a törekvés az utazás javítására. A fővonalakon s, illetve Diesel-szerelvények járnak, rövidült a mellékvonalakon is modern kocsik közlekednek stb.

őhiány a vasútnak is égető gondja. Kevés a jegyes megállókban meg kellett szüntetni a szolgálatot lást, mert nincs elég alkalmazott. A nehézségeket — nem is kevesen — jegy nélkül kívánnak utazni. rült a MAV arra, hogy nagyobb erővel lépjen k ellen.

5-től új bírságolási tarifa lépett életbe a MAV

, aki menetjegy nélkül száll fel a vonatra, és az álatnál közli, hogy nincs jegye, a menetdíjon felül forint helyett 20 forintot fizet. Ha a bírságot kéti ki, akkor a menetdíjon felül 50 forint a pótdíj.

vizsgálónál elhallgatja, hogy nem váltott jegyet, kedvezményt (pl. mérsékelt díjszabást stb.) jogtaigénybe, illetve a kedvezményt meghamisítja, a elül 200 forint bírságot köteles fizetni.

agysága továbbra sem változik, ha az utas jegykér a vonaton. Ez esetben a menetdíj-különbözeten ótdíjat a jegyvizsgálónak fizeti, 10 forint, ha postán kor 20 forint.

tdíjak, illetve bírságok remélhetőleg csökkentik a l vagy vagánysságból jegy nélkül utazni szándéko-

Dávid Lajos, megye zeumigazgató üdvözö soproni múzeum és emléki felügyelőség do nak gyümölcsöző együ ködését, amely nemc két intézmény gazd sát eredményezi, hanen *ros kulturális értékeim vekedését is.* Mint m beszédében mondott műemléki ásatások e nyeként előkerült lele kasága akkor kerül deklődők, a lakosság elé, *akkor lesz közkincs, ha a múzeumban kiállítják.*

A föld mélyéből előkerült kályhacsempék, -töredékek tudományos feldolgozása *Dávid Ferenc művészettörténész munkásságának köszönhető*, a kiállítás pedig *dr. Domonkos Ottó* múzeumigazgatónak és munkatársainak.

A kiállításon a cserépkályha fejlődéséről kapunk képet. A XIII. század közepén találták fel Svájcban, *Sopronban 1430 körül hallunk róla először.* A XVI. század elején már falun sem ritkaság. A tárlókban a leletek időrendi sorrendben követik egymást. *A legkorábbi kályhák tulajdonképpen kemencék voltak*, amelyekbe cserépbögréket építettek. *A csempék mintái a kor divatjával együtt változtak.* A csempéket fazekasmesterek készítették, főként alsó-ausztriai műhelyeikben. A kiállítás látogatója *végig követheti a kályhacsempék fejlődését.* Összevetheti a Sopronban talált töredékeket a budavári ásatásokból előkerült leletekkel, *a dunántúli múzeumok cserépkályháival, csempéivel*, a grazi, bécsi, bádeni, bécsújhelyi gyűjtemé-

a bonyolult mintaképek leegyszerűsített változatait készítették.

Az egyik tárlóban a soproni kályhásdinasztia ma is élő tagja, *Steinbach Vilmos* zöld, alakokkal teli, XVIII. századi csempékről készített másolatai kaptak helyet. Másutt *a fazekasmesterek vidéki kapcsolatairól olvashatunk*, láthatjuk az évszázadokkal ezelőtti kályhaépítési árszabást, néhány mester céhlevelét.

Ma ismét szép eseményre kerül sor Sopronban. *Dr. Csatkai Endre emléktábláját leplezik le lakóházának falán, az Előkapu 11. szám alatt.* Az emlékbeszédet délelőtt 11 órakor *dr. Szabó Dénes* egyetemi tanár, a HNF Sopron városi Bizottságának elnöke mondja.

A múzeumi és műemléki hónapban a Tudományos és Ismeretterjesztő Társulat soproni klubjában megtartott három előadáson kívül kettő lesz, 20-án és 27-én délután 6 órakor. *Gömöri János*, a középkori régészeti feltárások, *Környei Attila*, a múzeumi helytörténeti kutatások újabb eredményeiről tájékoztatja az érdeklődőket.

Udvardi Gyöngyi

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Szentiványi Károly

KISALFÖLD

1963 [illegible]

1021

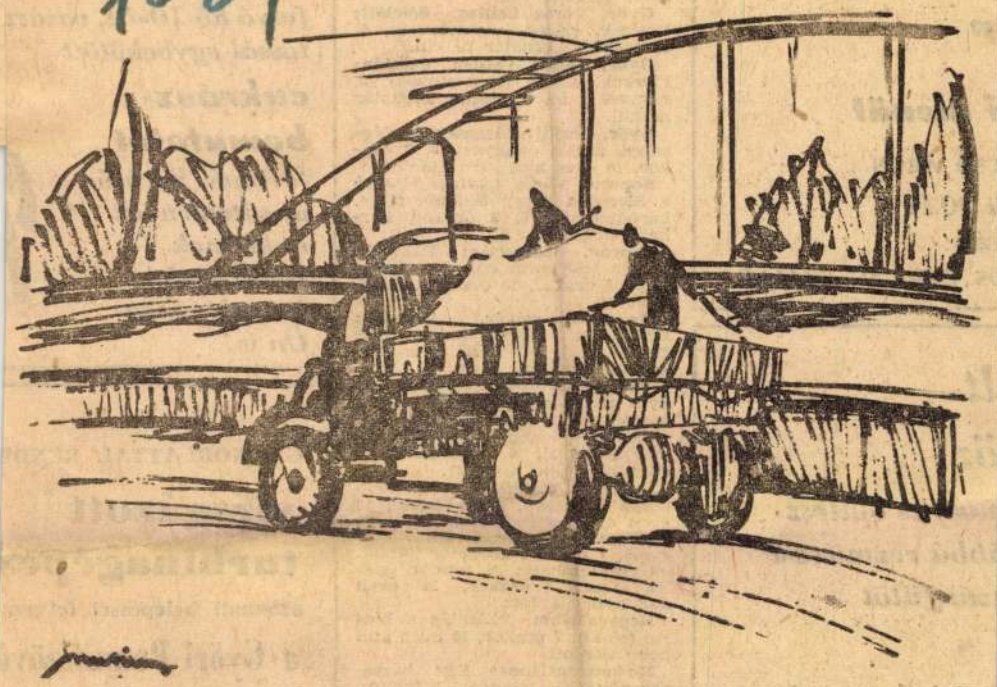

SZENTIVÁNYI KÁROLY:

HORDJÁK A HAVAT

önnyítése érdekében

ap

i menüt

LCSÓ ÁRON.

ü 20 Ft

BEN!

ÖS CSILLAG SZÁLLÓ

HE

Győr, Rába Fi szerelem, széles háromnegyed 6 éven felülieknek

Győr, Vörös Fivérek, széles 11 órakor, korha

Győr, Vörös Fivérek, széles negyed 6, fél 8 nélkül.

Győr, Gorkij: F séges, széles (m kor, 10 éven alul nem ajánlott.

Sopron, Vörös Csillag: Pedró a Sierrába megy (kubai), fél 4, háromnegyed 6, 8 órakor, korhatár nélkül.

Sopron, Szabadság: Fáklyák, széles (csehszlovák), 3, negyed 6, fél 8 órakor, 10 éven alul nem ajánlott.

Mosonmagyaróvár, Kossuth: Egyiptomi történet, széles (magyar), fél 5, fél 7, fél 9 órakor, korhatár nélkül.

Mosonmagyaróvár, Dózsa: Az édes élet, széles (olasz), 18 éven felülieknek! (Dupla helyár!)

Csorna: A világ minden aranya (francia), 6, 8 órakor, 14 éven alul nem ajánlott.

Kapuvár, Petőfi: A torpedó visszaló (angol), 6, 8 órakor, 10 éven alul nem ajánlott.

Gönyü: Fagyosszentek (magyar), 7 órakor, korhatár nélkül.

Győrszentiván: A rendőr, széles (olasz), 7 órakor, 14 éven alul nem ajánlott.

Hegyeshalom: Pillantás a hídról (olasz), 7 órakor, 10 éven alul nem ajánlott.

Mosonszentjános: Egy házasság története (román), 7 órakor, 10 éven alul nem ajánlott.

Rajka: Egy asszony meg a lánya (olasz), 8 órakor, 18 éves felülieknek!

tartunk. Kiváló új süteményes és krémek Olcsó árak! Kóstolja meg Ön is!

lt

öz

mos- és építész-

ábbá rézművest

zánfűtőt

Győri Szeszgyár

GYAKORLATTAL RENDE

vizsgázott turbinagépés

azonnali belépéssel felvesz

a Győri Pamutszövő

Jelentkezés a vállalat mun

A GYŐRI VÁROSI KÖNYVTÁR
Herman Ottó u. 22. sz.

tisztelettel meghívja

Szentiványi Károly

festőművész

kiállításának megnyitására

1985. október 29-én, kedden 17 órakor

Felelős kiadó: Mezei György – SZGY 85.18935

Meghívó

A kiállítást megnyitja:

VARGA LAJOS, a Kisalföld főmunkatársa

*

A kiállítás megtekinthető:

1985. október 30-tól november 16-ig

hétfőtől péntekig 14–18 óráig,

szombaton 9–13 óráig

Szentiványi Károly MDK

Szerepelt az őszi megyei tárlaton.

"Uj hajtás"

Hamar Imre: Őszi Tárlat, 1964.
KISALFÖLD 1964 okt. 25.

Szentiványi Károly MDK

szerepelt a Győr-Sopron megyei művészek tárlatán, melyet Győr után Sopronban is bemutatnak.

"Kék utca"

Hárs György: Megyei képzőművészeink tárlata. Kisalföld 1963. máj. 5.

Szentiványi Károly MDK

szerepelt a győri tárlaton/máj 12-22/.

"Öreg képé"

b.s.:Pedagógus képzőművészek megyei tárlata.
Kisalföld 1963. máj. 17.

Szentiványi Károly

Interieur c. képe (eml.)
szerepel a gyűrű műcsarnokban
az alábbi táslaton

M. J.: A megyei őszi Táslat

Kisalföld 1968 XI. 12

M.D.K

Szentiványi Károly
festő

Tájképeit mutatta be a tárlaton.

Kovács Anna: Megyei képzőművészeti tárlat: Győr
Művészet, 1964. április - 37 lap

Szentiványi Károly
festő

M.D.K

A győri tárlaton részt vett.

Szovács Gyula: Megyei képzőművészeti tárlat: Győr
Művészet, 1964. április – 37 kep

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

KISALFÖLD

Szentiványi Károly

1963 DEC 31

1021

Szentiványi Károly — TÉLI ESTE

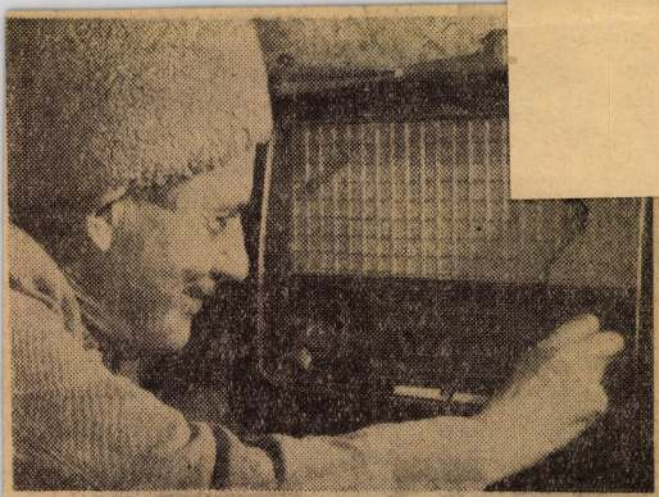

Némedy József

— Nagyon érdekes, nagyon szeretem. 1963-ban körülbelül ötezer ügyféllel volt dolgom. Ők kérdeztek, nekem kellett válaszolnom. Nem volt könnyű dolgom, mert külföldi tájakat kellett leírni nekik, érdekesen, színesen. Csehszlovákiában, a Német Demokratikus Köztársaságban jártam az idén. Az előbbieben háromszor is. doztam, hogy a gyermekeimnek többet tudjak nyújtani. Nem is volt olyan szomorú gyermekkoruk, mint nekem, és az unokáimnak sincs az. Ez örömet okoz az óév végén és az új év kezdetén.

— *Hogyan tölti a szilvesztert?*

— Idehaza. Hallgatom a rádiót. Az a legkedvesebb időtöltésem ilyenkor. Éjfél-

Rábapatona: Párizsi kaland, széles (francia), 7 órakor, 14 éven alul nem ajánlott.

Szany: A hosszútávfutó magányossága, széles (angol), 7 órakor, 14 éven alul nem ajánlott.

Szil: Liliomfi (magyar), korhatár nélkül.

Mosonszentmiklós: Valahol Európában (magyar), 7 órakor, 16 éven alul nem ajánlott.

Tét: Kollegák (szovjet), fél 8 órakor, korhatár nélkül.

Levél: A harmadik fiú (szovjet), 7 órakor, 14 éven alul nem ajánlott.

SZERDA:

Győr, Rába: Boccaccio 70. I., széles (olasz), fél 4, háromnegyed 6, 8 órakor, 18 éven felülieknek.

Győr, Vörös Csillag, délelőtt: Cartouche, széles (francia), 9, 11 órakor, 10 éven aluliaknak nem ajánlott.

Győr, Vörös Csillag, délután: Cartouche, széles (francia), 3, negyed 6, fél 8 órakor, 10 éven alul nem ajánlott.

Győr, Gorkij: Kísértetkastély Spessartban, széles (nyugatnémet), 5, 7 órakor, 10 éven alul nem ajánlott.

Sopron, Vörös Csillag: Halász-

Szentiványi Károly
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
KISALFÖLD
1956 JAN 10.

1021

Darázs Endre:

Két férfi beszélget

Szentiványi Károly illusztrációja

LÖVŐ
TÉT

Ágynem

Gépé

vegyész-,

elektromérnököket

keres azonnali belépésre
a Réval Miklós Gimnázium és Szakközépiskola
MÉRNÖKTANÁR MUNKAKÖR BETÖLTÉSÉRE.

A pályázatokat (kérvény, oklevél, önéletrajz, működési igazolás) az iskola címére (Győr, Jókai u. 21.) személyesen, vagy postán január 31-ig kell benyújtani.

Apróhirdetés

ADÁS-VÉTEL

Hármasablakok eladók. Kossuth Lajos u. 69.

Nagyméretű bőrkabát bundabéléssel eladó. Győr, Jedlik Ányos utca 9. Bazár.

Tanulózongora olcsón eladó. Győr, Bercsényi liget 73.

Kőrösi mély gyermekkocsi eladó. Nagy István, Győr, Lenin út 32., II.

Trabant Combi személygépkocsi eladó, 3000 km-t futott. Megtekinthető szombat délután, vasárnap

Bokor- és futórózsa-tő újdonságok Rosa Canina kapható. Árjegyzék válaszbélyeg ellenében Németh Ferenc, Orosháza, Szent István u. 8/a.

Kövér zsírsertés eladó. Győr, II. Botos Lőrinc u. 18.

Pattogatni való kukorica eladó. Győr, Kossuth Lajos u. 120.

INGATLAN

Társasházrész azonnali beköltözhetőséggel eladó. A lakás

LAKÁSCSERE

Győri belváros összkomfortos 4½ szoba hallos, személyzetis, 2 erkélyes telefonos modern lakásomat elcserélném hasonló budapestire július 15-re, Győr Dimitrov sétány 24. III. 3. Tel.: 23—95.

HÁZASSÁG

Józan gondolkozású, komoly, egyedülálló, minden káros szenvedélytől mentes özvegy ember, ezúton keresi azt a 46—57 év közötti jólelkű házias asszonyt, aki

SOHA TÖBBÉ

1021

A megelégedettség az élmények halálát jelentené és a művész nem tud élni élmények nélkül. Az élet változásai ébresztik gondolatát és ez a gondolat tetteket követel. Másokat is felrázó, ébresztő tetteket.

Ezt az izgalmat, az alkotó izgalmát élem át újból a győri kikötőre tekintő műteremben, ahonnan Szentiványi Károly másokért rez- [illegible] volt könnyű az út az első állomásig. Indulását — a grafika egyik igérete volt főiskolás korában — a háború és a hadifogság törték derékban ketté; a színek és vonalak [illegible] jóformán [illegible] kellett kezdeni. A belsejében élő, forrongó gondolat; egy leszűrt, az élet igazságait vizsgáló szemlélet vászonra kívánkozó ereje késztette erre a lépésre.

A hegedűművész készül így, ilyen részleteket ezerszer ismétlő alapossággal a hangversenydobogóra. A műterem polcain nyolcszáz, vagy ezer grafikai vázlat a mozgás elemeiről, kompozíciók változatai, tanulmányok. Ez az út a magánytól való szabadulás ösztönössége volt még, az élmények szülte mondanivaló sürgette a lázas munkát. Nézem az első olajvázlatokat és utána, átmenet nélkül, az idei tavasz gondolatsorát. Milyen meredek felfeléivelés a „Bujócska" télutói kék árnyékokat rögzítő hangulatától a „Várakozás" ernyesztő barna színeibe zuhogó házfal rózsaszíne! A lényeg itt, a mondani- [illegible] ami tulajdonképpen nincs is a képen, aminek a hiányát érezzük: az érző, a törődő ember. Életműnek is szép lenne a kifejezés költői megfogalmazása, de Szentiványi Károly nem állt meg a céltalanság gondolatánál. „Töprengő"-je már egy lépést tovább, a szocialis- [illegible] numából fakadó tartalmi és formagazdagság fele: az egőpiros és türkizkék kontrasztjába állított gondolkodó lány mintha sejtése volna a soronkövetkező alkotásoknak.

„Elhagyatva" — ezt a címet adta az emberért, az emberségért aggódó gondolatát kifejező művének. Fekvő nőalak, különös nyugtalanságot árasztó a színek és vonalak díszharmóniája. És kérdőjeleket vetít elénk a vállak, a [illegible] kontúrja a szürkébe olvadó háttérrel: miért kell ennyit időzni egy gondolatkörnél? A tartalom azt mutatja, hogy a művész is ezt a „miért"-et keresi.

Egy villanás még ebből a gondolatsorból a „Két nemzedék". Kompozíciónak is nagyszerűen sikerült, a három alak külön-külön tanulmányt érdemelne: ez az, amit művészi látásnak mondanak, az anya és lánya közötti áthidalhatatlan szemléleti különbség olyan drámai megjelenítéssel, hogy még a vita hangját is hallani véled.

Mindez így egymás után a mindannyiunkban élőt, az általános emberit kutatja. Ami ezen túl van, a hús-vér elevenbe vágó kérdés, a magány és a nyugtalanság gondolatsorának lezárásaként került vászonra. Ezért volt hát a gondos, az alapos előkészület, a részletelemzés, a narancssárga és lila kontrasztokat lobogtató első nagy alkotásért: „Soha többé Hirosimát!"

Itt áll előttem a kép a festőállványon és nem bírok szabadulni lenyügöző hatásától. Nem vagyok műértő, a képzőművészeti alkotásokat csak a reám tett szubjektív reflexek alapján szemlélem. Most azonban érzem, hogy ennél sokkal döbbenetesebb hatás ért: egy korunkért aggódó művész vívódásainak olyan megnyilatkozását látom, ami nem kíván aláírást, nem kíván tárlatvezetői magyarázatot.

Soha többé! — kiáltja felém a képen görnyedő, az atom robbanásától magába omló férfi az eszmélet utolsó cselekvési ösztönével. Soha többé! — dübörgik a kép hátterének kaotikus tüzébe olvadó háztetők, a kínjában a földet kaparó ifjú. Soha többé! — vakítják el szememet a színek. Az atom narancsszínben hasadó pokla és amit már a robbanás pillanatában üszkössé hamvaszt: az élet lilába sápadó árnyai és a halál merevségét megjelenítő zöldek a kompozíció ragyogó alaksorának kontúrjaiként. De ez még csak az elfullasztó, a cselekvést megbénító hatás. A művész többet akart ennél.

Vádolni az élet ellen törőket, gyilkost kiáltani a háboború megszállottjaira! És tenni, cselekedni ellenük az élet hitével. Ezt a háború ellen feszülő akaratot, cselekvő tiltakozást fejezi ki a kép főalakjaként szoborrá magasuló nőalak tartása. A vigasztalanságban is vigasztaló vízió: Állítsátok meg a háború poklát ránkszabadítók kezét! Állítsátok meg őéret- [illegible] a [illegible]mekeinkért!

Vízió? Nem! Az emberi haladás szükségszerűségébe vetett megmásíthatatlan hitnek hirdetője ez a kép. Egy művész önvallomása az emberiségről és az a megrázó benne, ahogyan ezeket a benne, [illegible]ünk, mindannyiunkban élő tiltakozásokat fejezte ki monumentális erővel ható kiáltással.

Rácz Ernő

Szentiványi Károly: Soha többé Hirosimát!

gárzás, amellyel a német *Röntgen* Konrád ajándékozta meg az emberiséget. E sugarak segítségével milliméternyi pontossággal megállapíthatók élő egyén medencecsontjának a méretei, amelyek a szülészetben nagy fontosságúak. Húsz éve egy magyar orvos egy svájci mérnök segítségével olyan eljárást dolgozott ki, mellyel bármely röntgenlaboratóriumban, különleges berendezés nélkül, egyetlen film felhasználásával egyszerűen, pontosan és gyorsan meghatározható a megszületendő gyermek fejének az átmérője a vajúdás idején, vagy már azelőtt. Ennek akkor lehet fontossága, ha az anya csontrendszere rosszul fejlett. Még azoknak is lehet gyermekük, akiknek oly szűk vagy torz a csontos medencéjük, hogy azon át magzat nem jöhet a világra, mert ilyeneknél császármetszéssel a hasfalon és a méhfalon keresztül készített nyíláson át segítik a világra a gyermeket. A napjainkban már ritkaságszámba menő, szinte ismeretlen „gyermekágyi láz"-nak a gyógyítására is találtak fel szert: a sulfamidokat, majd az antibiotikumokat (penicillin, streptomycin stb.) és ezekhez hasonló vegyi anyagokat. Ezek ugyanis annyira gátolják a kórokozó baktériumok élettevékenységeit, hogy azok nem bírnak szaporodni, és végül is kipusztulnak.

Még kivonatosan is lehetetlen ilyen szűk keretek közt felsorolni, hogy mi mindennel áll segítségre készen az orvostudomány. A betegség mellőzését szolgáló felvilágosítást, előzetes orvosi vizsgálatokat az ország minden vidékén felállított rendelőintézetek révén, szülés idején pedig jól felszerelt szülőintézetekben, kórházi osztályokon, sőt szülés után a csecsemő gondozásában is ingyen segédkezet nyújt az állam intézményei révén minden igénylőnek.

nalmat. Elvitték a szomszéd nagygazda hízottnak mondott gebéit, elvitték a másik nagygazdáét. Hát az enyémekkel mi lesz?!

Bejöttem Győrbe. Ott volt a felvásárló irodája, ahol most a gyógypedagógiai iskola van. Illendően köszöntem, megemeltem a kucsmámat... Kopott volt. Olyan, amilyenre tellett. Nem nagyon figyeltek rám. Sose szoktam mondokába kezdeni, amig nem kérdeztek. Csicseregtek a kisasszonyok jobbra, balra. No, de végre meghallgattak és igérték: sorra kerülök majd.

Nem vitték az én gyönyörű gőbölyeimet. Ötször voltam bent az irodán! Csak igérték. Mikor hatodszor mentem, már nagyon fojtogatott a keserűség. „Megdöglenek a zsírtól az allatok" — mondtam bosszúsan, mert most nem vártam bizony én, hogy kérdezzenek. Folytattam volna tovább, de nyílt az ajtó. Olyan úr féle lépett be. Hátráltam. Egészen az ajtóig. Az ösztönöm diktálta. Mert minket, szegény embereket különös ösztönnel áldott meg az ég. Olyan szimattal tudtuk kerülni az urakat, mint a kutya mikor csontra les,

mögött, aztán egy negyedóra múltán én is ... tam a papír... bölyeim.

Nagyot fo... lág. Bolond... küszködtem... is tudtam ö... viszik a m... úgy éreztem, m... tettem volna val... mit a gazda büs... Pedig azelőtt is ... mondhattam magar...

Jó, tudom, hogy ... ket ... De a mi ... nek a hosszabbik fele nyúlik a múltba... Megöregedtem. De most is belülről kényszerít valami; meghajlok a kézcsókra.

★

Úgy hallottam, Márton bácsi már senkinek sem csókol kezet. Nem mintha bántódás érte volna. Inkább úgy mondják: elmesélte a történetet és ezzel is eltemetett egyet a rossz emlékek közül.

G. Szabó Mária

Tudjátok...

... a szul... szultánnak pedig ... a szokása, hogy fejjel megkurtította azt a követet, aki rossz kedvében találta. Akkor rossz kedve lehetett a szultánnak, mert Mátyás vezérei sorba verték a legszebb török hadakat.

Megvakarta hát Kinizsi Pál a füle tövét:

— Elmegyek, ha parancsolod, uram királyom, de mi lesz, ha az a mérges szultán az én fejemet is le találja üttetni?

— Ha leütik a fejedet, tüstént ráesem a törökre, fogadom, hogy harmincezer török fejet vágatok le egyetlen fejed helyébe.

— Elég szép szám — mondta Kinizsi —, de fé-

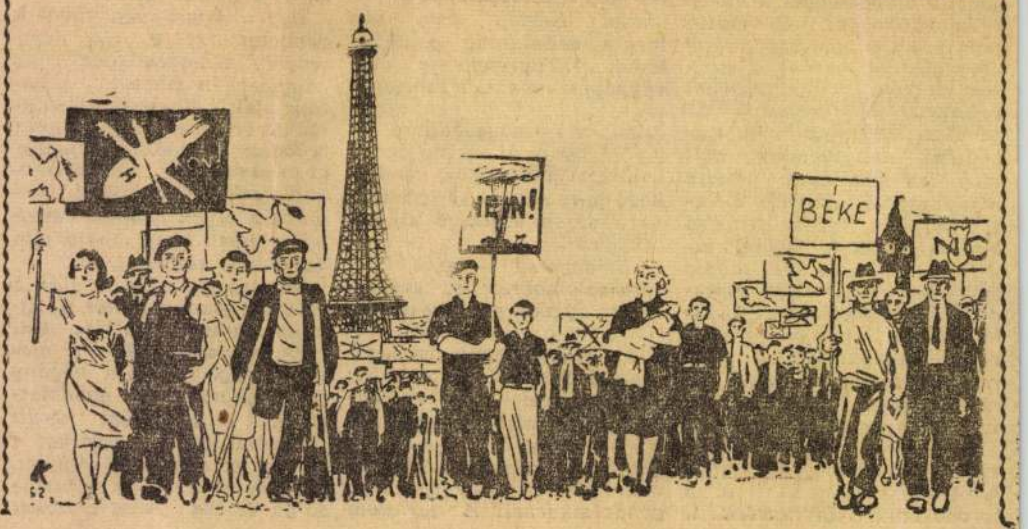

ÉSZAKMAGYARORSZÁG
1962 JUL 15
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V, Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Szentiványi Károly MDK

"Falusi udvar"

c, művét vásárolta meg a győri megyei tanács.

--: Képek, szobrokat vásárolt képzőművészeinktől a megyei tanács.
Kisalföld 1963.okt. 16.

Szentiványi Károly

rajztanárjelölt

l.

Ferkápzomfoiskávk

1939-41. 144. l.

jegyzék

..... hó 1.-én kifizetendő illetményekről.

9	10	11	12	13

v o n á s o k

fizetési előleg		pénzintézeti központi kölcsön		letiltások		had-felszerelési adó		állami nyeremény-kölcsön	
P	f	P	f	P	f	P	f	P	f

M.D.K.

Szentiványi Károly
festő

Részt vett a győri tárlaton.

Hamar Imre: A győri tárlat
Művészet, 1965. szeptember - 47 lap.

MDK.

Szentiványi Károly

Kiállitási kritika

Pedagógusok lapja 1967 márc.2o.

Szentiváneyi Károly
festő

M.D.K.

Részt vett a tárlaton

Hannah Imre: Művészeti élet Győr-Sopron megyében
Művészet, 1968. jennius – 4 lap.

MDK.

Szentiványi Károly

Kiállitási kritika

Kisalföld 1966 nov.27.

Szentiványi Károly

festőművész kiállítása. Győr Művésznők.
Szm: -cz-ő: Kisalföld, 1967. febr. 5. -
Simonfáti Dezső, Kisalföld, 1967. febr. 11.

Az 1967. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 1970. 1.sz. 68-107. 1./

94. 1.

MDK

Szentiványi Károly

szerepelt a győri mücsarnokban rendezett 13-ik megyei képzőmüvészeti tárlaton.

"Virágok"
"Délután"

Rácz Ernő: Örvendetes fejlődés - sok kiállitó müvész.

Kisalföld 1963. okt. 20;

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Szentiványi Károly

KISALFÖLD

1962 SZEP 16

1021

Szentiványi Károly: Pihenő vitorlások

helyett —
ződés 3 q.
ződőnek. (E
összesen 3 q

A süldő
takarmányju
süldő után –
— süldőnként 50 kg, a má
3 db süldő után — ugyancsak elléskor — süldőn
szesen további 3 q abraktakarmányjuttatásban rés

Fentiek szerint tehát össz takarmány kerül kiutalás a süldő-koca szerződésre!

A módosított feltételek szerint a szerződő az
elletését vállalja. A süldők átadását az első ellé
számított 12 hónapon belül, a második ellésből ped
mított legkésőbb 18 hónapon belül kell eszközölni

**A szerződő kérésére — a takarmánykedvezmé
dosításokat — a vállalat újabb szerződés aláírása n
megkötött szerződésekre is érvényesíti!**

A leadásra kerülő 40 kg-os egyedi súlyú fel
lalat kg-onként 18,— Ft-ot fizet.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Szentiványi Károly

KISALFÖLD

1962 SZEP. - 2

1021

CSÉPLÉS

SZENTIVÁNYI KÁROLY:

— Te csaló, azt mondtad, hogy Nyikolajevet is látom majd!.

(Szabó József rajza)

Ki a híres ember?

Nemrégen óriási esemény-
ek voltam egyik szerep-
je. Abban a megtiszttel-
tésben volt részem, hogy
terjút készíthettem egy hí-
s feltalálóról. A feltaláló
ég nem volt olyan híres
nber, mint a találmánya.
zért a rend és a protokoll
edvéért először az ifjú tu-
ós nagy tapasztalatú idős,
e nem feltaláló főnökének
éleményét, illetve engedé-
rét kellett kikérni, hogy az
jú földi halandó nagyje-
ntőségű művét a közvé-
mény tudomására hozza.
em volt könnyű feladat a „magas" engedélyt megszerezni. Végül mégis sikerült.

Fogadtak. Bevallom őszintén, elfogódottan léptem a találmány nagy szentélyébe. Kellemes volt a meglepetés. Az ifjú feltaláló csupa rokonszenv volt. A kellemes találkozást valami mégis megzavarta. Morc tekintettel megjelent a főnök és írógépbe diktálni kezdte az ifjú feltaláló nyilatkozatát. A gépíró maga a feltaláló volt...

(i)

nézte a szolgál
vő angyal a beu
lapot.

Slágerszerző,
gerszerző... M
da foglalkozás
Hová osszam be
töprengett.

De nem sokáig törte a fejét és elhatározta: oda teszi, ahol éppen hely lesz...

Így került a slágerszerző egy kisebb felhőre, ahol rajta kívül csak egyetlen lakó volt.

— Régóta van itt? kérdezte ettől, mihelyt ő is berendezkedett a felhőn.

— Régen. Még a múlt században jöttem. Mi újság a földön? ,

— Semmi különös. Genfben tanácskoznak, a berlini kérdés még nem dőlt el, készülnek a tokiói olimpiára, és igyekeznek megvalósítani az emberek Holdba való utazását. Szóval semmi különös. Azaz...

A felhő régi lakó-

a halálom előtt megírtam a slágerek slágerét. De maga ezt nem érti! Tudja, kell egy kezdő sor. Az viszi az egészet! Várjon, igyekszem megmagyarázni. Tudja, olyasmi, mint régebben a „Teve van egypupu" volt, vagy az, hogy „Zabáld a számat, a pofikámat". A jó kezdés már sikert jelent. De az én kezdő sorom, az korszakalkotó! A slágerirodalomban ilyen meleg még nem volt. Megtelefonáltam a kiadómnak, képzelje, elájult a telefonnál a gyönyörűségtől. Rögtön nagy előleget utalt át a Jogvédő Irodán keresztül. Sajnos, amikor a portás becsenge-

— Nagyon k
csivá tesz.

— Tudja, a
minden kelléke
ne van a kezdő
ban. Nem al
nagyot mondan
a „Megesz a
elmegy az e
esze érted, drá
amellyel a Fr
nyák félmilliót
resett, semmi
enyémhez képes
figyeljen! Figye

— Figyelek.

— „Ma még
frász érted, i
szám, pedig cs
kezemet kérted
mit szól hozza

— Ne haragu
de a maga kor
alkotó sorát
úgy, mint a t
amelyeket fels
parlaginak, po
lának, és ha ne
ragszik meg

Szentiványi Károly
festő

Pályaherdésébe végzetesen beleszólt a
háboni. Frontszolgalat, hadifogság
magyarázza hallgatását. A hat-
vanas években éledt ipa palettája.

-----:Kiállitási naptár.
Müvészet, 1975. november - 45.oldal.

Szentiványi Károly
festő.

A hatvanas években előbb közös kiállításokon, majd 1967-ben egyéni tárlaton jelentkezett munkával.

-----:Kiállitási naptár.
Müvészet, 1975. november - 45.old 1.

Szentiváneyi Károly
festő

Győri kiállításán a művész hosszan erlelt többségében valósággyökerű, szimbolikus tartalmú tájakat, csendéleteket állít ki.

-----:Kiállitási naptár.
Művészet, 1975. november - 45.old 1.

Szentiványi Károly
festő

Szentiványi Károly nem idegenhedik a figurális kompozicióltól sem. Ezek felépítését, hepe rendszeret vagyok szárawal készíti elő.

-----:Kiállitási naptár.
Művészet, 1975. november - 45.old 1.

Szentiványi Károly
festő

Szinvilága két pólusú. A közvetlen élményt türes szinekkel oldja meg. Míg filozofikus jellegű képem, valami fojtott fanyarság bűvösség uralkodik.

-----:Kiállitási naptár.
Müvészet, 1975. november - 45.old 1.

Szentiványi Károly festő

Szentiványi Károly 1941-ben végzett el a Főiskolát. Mesterei előbb Aba-Novák, majd Benkhardt Ágost és Boldizsár István voltak.

------:Kiállitási naptár.
Művészet, 1975. november - 45.oldal.

Szentiványi Károly

festő

Második önálló kiállítása ez a győri Műcsarnokban rendezett tárlat, Szentiványi Károly győri festőnek.

-----:Kiállitási naptár.
Müvészet, 1975. november - 45.oldal.

Szentiványi Károly

műlakatos

városi törvh. biz. tag,
a szatmári ref. egyház-
tanács tagja, a szatmári
gazdasági és iparbank
igazgatósági tagja † 71 éves
korában Szatmárnémetiben

Vas. Ujs. 1916. 590. l.

La S. V. è invitata a partecipare

all'ASSEMBLEA GENERALE

della

SOCIETÀ ITALO-UNGHERESE

MATTIA CORVINO

che avrà luogo il 24 giugno p. v. alle ore 18
nella sala d'onore del Museo di Arte Decorativa
(IX., Üllői-út 33—35)

Il presidente
Tiberio Gerevich

Szentiwanyi Karoly

I. évés hallg.

Képzm. Forsk. Évk

1936/37. 72 l.

Ferkèpzomfoiskèvk

Bronzkés. 4'5 cm XVI. század

360/72

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 348-736
1975 NOV 20
KISALFÖLD

Szentiványi Károly
1021

Beszédes képek

Szentiványi Károly kiállítása

Ki hinné, hogy így is lehet művészetet teremteni: látszólag a semmiből, tudatosan vállalt magánosságból, távol minden hivatalosan elfogadott iskolától, stílusirányzattól, csoportosulástól. Pedig lehet, méghozzá nem egyszer sikerrel. Példa rá *Szentiványi Károly* győri kiállítása.

A képanyag igen gazdag. Nemcsak tematikájában, hanem megformálási módjában is. Sokértű forrásból, változatos ihlettárból meríti anyagát Szentiványi Károly. Sorra feltűnnek a mitológiai hősök, az antik, az ősi hit- és mondavilág jellegzetes alakjai. Irodalmi élmények nyomára is sűrűn bukkanunk, főként rajzaiban. Emlékezetes például a boszorkányos virtuozitásáról híres Paganini ördöginek rajzolt figurája, vagy a Dedalusz és Ikarusz mondáját föleleventő, erősen gondolati töltésű kép, amely a fiát siratő apa örök bánatát és kétségbeesését jeleníti meg. Az olajképek közül kiemelkedik plasztikusságával, szoborszerű kompozíciójával az öt érzékszerv metafizikus allegóriája és bájos finomságával a Három grácia. Csendéletei, bár bennük elsődlegesen nincs jelen az ember, mégis át meg át vannak szőve az ember lényével (*Ébredő műterem, Kapaszkodó fák, Reggel az ablakomból* stb.). Vagy éppen az ember hiányát sugallják (*Hol vagy?*).

Látszólag embernélküli tehát Szentiványi Károly csendéleteinek világa. Valójában valamennyi képe sóváran és makacsul az emberről beszél, az embert dicsőíti. Külön szólnom kell még a *Fürdőben* című képéről, amely romantikus csapongásában különösen termékeny fantáziáról vall. A festészet, szobrászat, építészet formai elemekből összegyúrt világ ez. A belső én kivetítése, a szabadon szárnyaló fantázia különös terméke.

Valamennyi alkotása más és más hangulatot, kedélyállapotot tükröz. A szilaj kedv, az álmodozó, álomszerű világ, vágtató lovak képe, az álmos és kelletlen, mozdulatlan műterem képe, majd egy másik képen a színek és vonalak vibráló dinamizmusa..., Mind különböző, sokszor az önmagának is ellentmondó lélek rezdüléseiről tanúskodó képek.

✦ ✦ ✦

Érett, letisztult Szentiványi Károly festészete. Műtermében sorra születnek ma is a szebbnél szebb alkotások.

K. K.

– birkózás

olimpia

46 kg: 1. Polgárdi György (Ady); 53 kg: 1. Takács György (Nemeth László), 2. Tihanyi (Gardonyi).

Az asztaliteniszezők is két korcsoportban küzdöttek.

16 általános iskola 44 versenyzőt indított. Eredmények:

FIÚ I. KORCSOPORT (18 induló): 1. Amrein Béla (Balassi), 2. Majtényi (Münnich), 3. Ori 4. Szűcs (mindkettő József Attila):

FIÚ II. KORCSOPORT (16 induló): 1. Lőrincz Lajos (József A.), 2. Horváth (Münnich), 3. Kozák (Ady), 4. Dani (Zalka).

LEÁNY I. KORCSOPORT (16 induló): 1. Tóth Klára (Radnóti), 2. Duck (Ady), 3. Kállay (Balassi), 4. Csiszár (Móra).

LEÁNY II. KORCSOPORT (14 induló): 1. Miletics Edit (Münnich), 2. Muszka (Balassi), 3. Németh (Móra), 4. Berényi (Móra).

A megyei úttöröolimpia versenyeire az első két helyezett került tovább. V.

Asztalitenisz

Szombaton és vasárnap játszották le az NB III-ban az 1975. évi csapatbajnoki küzdelmek utolsó fordulóját. A Gy. Elektromos csapata — az utolsó forduló eredményétől függetlenül — már bajnoknak volt tekinthető. A sorsolás szerencsés folytán a győriek az utolsó fordulóban rangadó mérkőzést játszottak Szombathelyen az Sz. Építők csapata ellen. Az elektromosok színvonalas, mindvégig küzdelmes mérkőzés során 9:7 arányban győztek és ezzel azt a ritka bravúrt hajtották végre, hogy veretlenül nyerték meg a bajnokságot és így jövőre az NB II-ben játszhatnak.

A Gy. Elektromos együttese dicséretes teljesítményével, megérdemelten nyerte a bajnokságot, egész idényben a legegyenletesebb teljesítményt nyújtotta a Kehrling-csoportban. Az utolsó mérkőzésen fejezte be játékos pályafutását **Kaposvári „Rudi"**, akinek, mint játékos-edzőnek igen nagy érdemei vannak abban, hogy az együttes rövid idő alatt NB II-es csapattá érett be. A csapat tagjai mellett a volt szombathelyi játékostársai nevében — Kaposvári Szombathelyen kezdte pályafutását — **Domonkos Ferenc** búcsúzott el tőle mint játékostól.

A második helyet eldöntő mér-

Akármit nem...

A mosonmagyaróvári városi párt-végrehajtóbizottság legutóbbi ülésének egyik napirendi pontjaként a város sportéletének elkövetkező öt évi tervei szerepeltek. Az anyagot a városi tanács és annak szakigazgatási szerveként dolgozó városi-járási testnevelési és sportfelügyelőség terjesztette a testület elé.

Már a kérdések felvetésében is érződött a mosonmagyaróvári kommunisták vezető képviselőinek aggálya: vajon elég alapos-e az előterjesztés, alkalmas-e arra, hogy valóban megfelelő programot adjon a sportélet irányítóinak, reálisak-e a feladatok? A vitában aztán sok minden tisztázódott, s a legjelentősebb: a végrehajtó bizottság nem fogadta el az ötéves fejlesztési javaslatot.

Szaló Lajos, a megyei tanács általános elnökhelyettese, aki meghívottként vett részt a vb-ülésen, néhány konkrét kifogását tolmácsolta a megyei tanács és a megye sportéletének vezetése nevében. Például azt, hogy a testnevelés tagozatos iskola Mosonmagyaróváron évek óta csak vegetál, nincsenek megteremtve a sportiskola működésének alapvető feltételei sem. Jelenleg nem látni az előterjesztésből, hogy miként próbálják megszervezni a városban a gyermekek úszóoktatását.

Kelemen Lajos, a városi pártbizottság titkára elsősorban azt hiányolta az előterjesztésből, hogy annak tartalma nem tükrözi eléggé az október végén Győrött tartott kommunista sportaktíva értekezlet állásfoglalását. Véleménye szerint a jelenleginél jobban bele kell kapcsolódnia a városi tanács más osztályainak is a sportélet fejlesztésének feladataiba. Hiányolta a megtárgyalásra beosztott anyagból a munkahelyi testnevelés fejlesztésére teendő javaslatokat. A városi titkár szerint nem fejlődik eléggé Mosonmagyaróvár sportja, s ennek egyrészt a sportvezetés kádergondjai, a szemléleti hibák, másrészt az anyagi erők szétforgácsoltsága, valamint az egészségtelen klubsovinizmus az oka.

Takács Imre, a pártbizottság első titkára hangsúlyozta: a pártpolitika része a sportpolitika. Az anyag készítőit jó néhány hasznos tanácsal is ellátta, amelyekből idézünk. Ne csak alkalomszerűek legyenek a tömegsportrendezvények! Lelkes sportaktívákat kell felkutatni, növelni szükséges a jelenlegi sportvezetők szakmai felkészültségét és tekintélyét. Érdemes megvizsgálni annak lehetőségét, hogy be lehetne-e olcsón fedni a városi uszodát? A szakemberek keressék annak lehetőségét, hogy a város atlétikai sportjának fejlesztéséhez a Rába ETO segítségét kérjék-e.

Csak néhány gondolatot idéztünk a párt-vb ülésén elhangzottakból, de ezekből is kiviláglik, hogy a testület felelősségének teljes tudatában, minden más ügyhöz hasonló alapossággal tárgyalta meg a város sportéletének időszerű kérdéseit. Ez a tény önmagában is elég ahhoz, hogy a sportvezetők, valamint az ő munkájukat felügyelő városi tanács a legközelebb — 1976. első negyedében — olyan tervezetet bocsássanak a pártfórum elé, hogy arról érdemben és alkotó módon lehessen tárgyalni. (Csiszka)

Munkában a könnyűbúvárok

A Győr városi MHSZ Rába könnyűbúvár klub sportsikereiről már számos esetben ismertettük. A versenyidőszakban is végeztek a lelkes sportemberek azonnalra kért speciális munkákat. Most, az idény vége után viszont a teljes energiájukat, ügyességüket és szakképzettségüket, valamint még a pihenő idejüket is, a népgazdasági és nemzetközi jellegű munkák elvégzésére fordítják.

Az Észak-dunántúli Vízügyi Igazgatóság — az ENSZ égisze vállalatnak saját ipari vízműve van, s az a gyárudvar alatti vízgyűjtőbe dolgozik. A tározó már 30 éve nem volt tisztítva, s ezért a felgyülemlett hatalmas iszaprétegeket el kell távolítani. A könnyűbúvárok még szombaton és vasárnap is azon dolgoztak!

A Győr városi MHSZ Rába könnyűbúvár klub sportolóinak edzője és a munkabrigád szakvezetője egyszemélyben: **Menyhárt István**, akinek a hivatali beosztása: függetlenített klubtit-

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

MAGYAR HÍRLAP

Szentiványi Károly festő-
művész

1968 NOV 1 51

SZENTIVÁNYI KÁROLY győri festőművész munkáiból pénteken kiállítás nyílt a Győri Műcsarnokban. A tárlaton rajzok, olajfestmények és pasztellképek láthatók.

Szentiványi Károly

nov.14.

SZENTIVÁNYI KÁROLY győri festőművész munkáiból pénteken kiállítás nyílt a Győri Műcsarnokban. A tárlaton rajzok, olajfestmények és pasztellképek láthatók.

Magyar Hirlap 1975/300/8

Szentiványi Károly

a kisalföldi tárlat szombaton
Győrött megnyílt, melyen művei sze-
repelnek.

Magyar Nemzet, 1974. szept. 15.

Szentiványi Kávaly

A gyűri Őszi tárlat 1971 kiállításon műnei szerepeltek.

„Battyányi tér" – „Pirokapu" (emlétve)

Rácz G.: Őszi tárlat 1971.

Kisalföld, Győr, 1971. dec. 5.

Szentiványi Károly

— **Szentiványi Károly** festőművész kiállítását kedden Győrött, a városi könyvtár galériájában nyitották meg. A bemutatott, harmincnál több olajfestmény és csaknem húsz grafika részben irodalmi ihletésű, részben a hazai tájat, a természet szépségeit ábrázolja. A kiállítás anyagát néhány kis méretű gipsz szobor, kisplasztika egészíti ki. A tárlat november 16-ig tekinthető meg.

Népszava 1985. X. 30

Szentiványi Károly, festő- és grafikusművész

Marosits József szobrászművész legutóbb a Remix klubjában állította ki szobrait, grafikáit. Első tanítómestere Mészáros József volt, majd két győri festő Szentiványi Károly és Kalmár János irányításával dolgozott.

Szekeres László: A szoborkészítés is egyfajta mesterség.
Vas Népe, 1982. ápr. 17.

Szentiványi Károly 2

A hatvanas években éledt fel alkotókedve.
Közöstárlaton szerepelt 1967ben, egyéni tárl
után szinvilága két polusu. A közvetlen élmény
tüzes szinharmóniába olvad fel/Bohocók/

Rajztanitás 1976/1/32
Salamon: Győri tárlatok

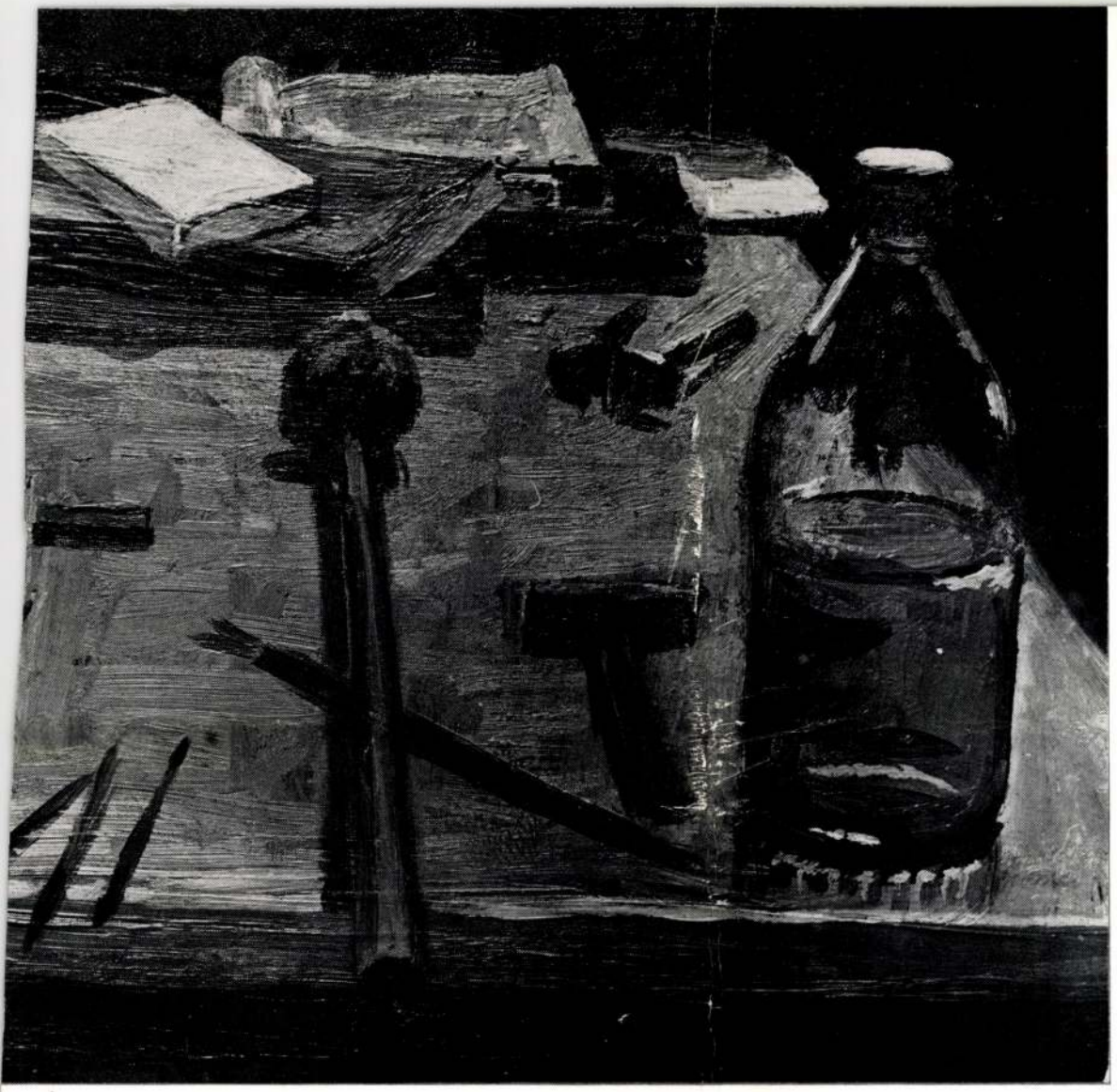

SZENTIVÁNYI KÁROLY

FESTŐMŰVÉSZ KIÁLLÍTÁSA

GYŐRI MŰCSARNOK * 1975

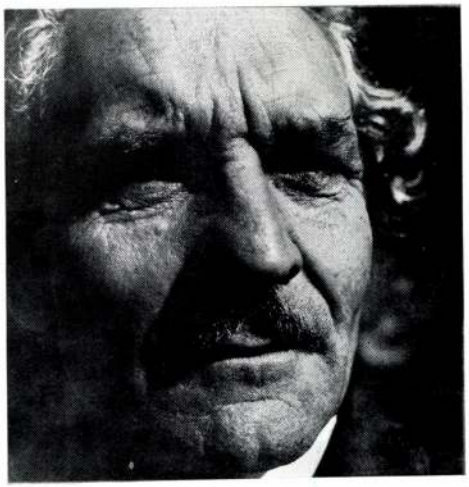

Szentiványi Károly

neve 1960 óta ismert a képzőművészetet kedvelők körében. Majdnem valamennyi kollektív kiállításon szerepelt azóta. Első önálló kiállítását 1967-ben rendezték meg Győrött. Ez a kitárulkozás már sejteti festői kibontakozásának értékeit: a gondos komponálókészséget, a színek harmóniáját, a bátor, de mégis való világunkhoz kötődő absztrakciókat, a filozofikus elmélyülést.

Szentiványi Károly Marosvásárhelyen született 1918-ban. Édesapja jónevű szobrászművész. Mondhatni, hogy hagyományai voltak a családban a művészi alkotómunkának. Nagybátyja építőművész volt, akinek „ékítményes rajzai" nagyszerű rajztudásról adnak számot.

Szentiványi Károly 1935—36-ban Aba-Novák Vilmos szabadiskolájában ismerkedik a művészetek műhelymunkáival. Érettségi után a Képzőművészeti Főiskolán folytatja tanulmányait, ahol Benkhard Ágost növendéke lett.

A művész annak a szerencsétlen, tragikus sorsú nemzedéknek a tagja, amelynek felfele ívelő pályáját a háború derékba törte. A háború, a hadifogság sok évre elnémítja, s hazatérve szinte mindent újra kellett kezdeni.

A festő eddigi útját nem a kirobbanó, nagy sikerek jelzik. Olyan alkotó, aki minden kis eredményért nagyon megdolgozik, s akit sosem kedvetlenítettek el a sikertelenségek. Lélekben mindig többre készült, mint a valóság puszta, naturalista ábrázolása. Festői témáiban, grafikáiban is mindig a gondolatiságot, a filozofikus tartalmat szolgálják kompoziciói, színei, absztrakciói.

Grafikái a reneszánsz mesterek alaposságával készülnek. Témái gyakran kötődnek irodalmi élményekhez, történelmi eseményekhez, históriákhoz, de mindig utalnak a mai életre is. Olajfestményei derűs életszemléletet sugallnak. Nyugalom árad szét vásznain és első pillantásra is feltűnik a szemlélőnek a művész természetszeretete, a harmónia keresése.

A most bemutatott mintegy 60 alkotás pregnánsan jelzi, hogy a festő érett korszakát éli. Ez a mostani kiállítás érzékletesen összegezi Szentiványi Károly festői törekvéseit, eredményeit. Életét az alkotómunka és a tanítás között osztja meg. Remekművű, gondosan cizellált grafikái lámpafénynél, nagyméretű olajképei pedig napfénynél készülnek.

A festő így vall a képzőművészetről, magáról, munkáiról: „Képeim tartalmában semmi nem öncél. Minden képem gondolata az ember. Örömeink, fájdalmaink, sikereink, válságaink, felismeréseink és tévedéseink elbeszélése — ceruzával, vagy ecsettel."

Hamar Imre

ANYÓKA

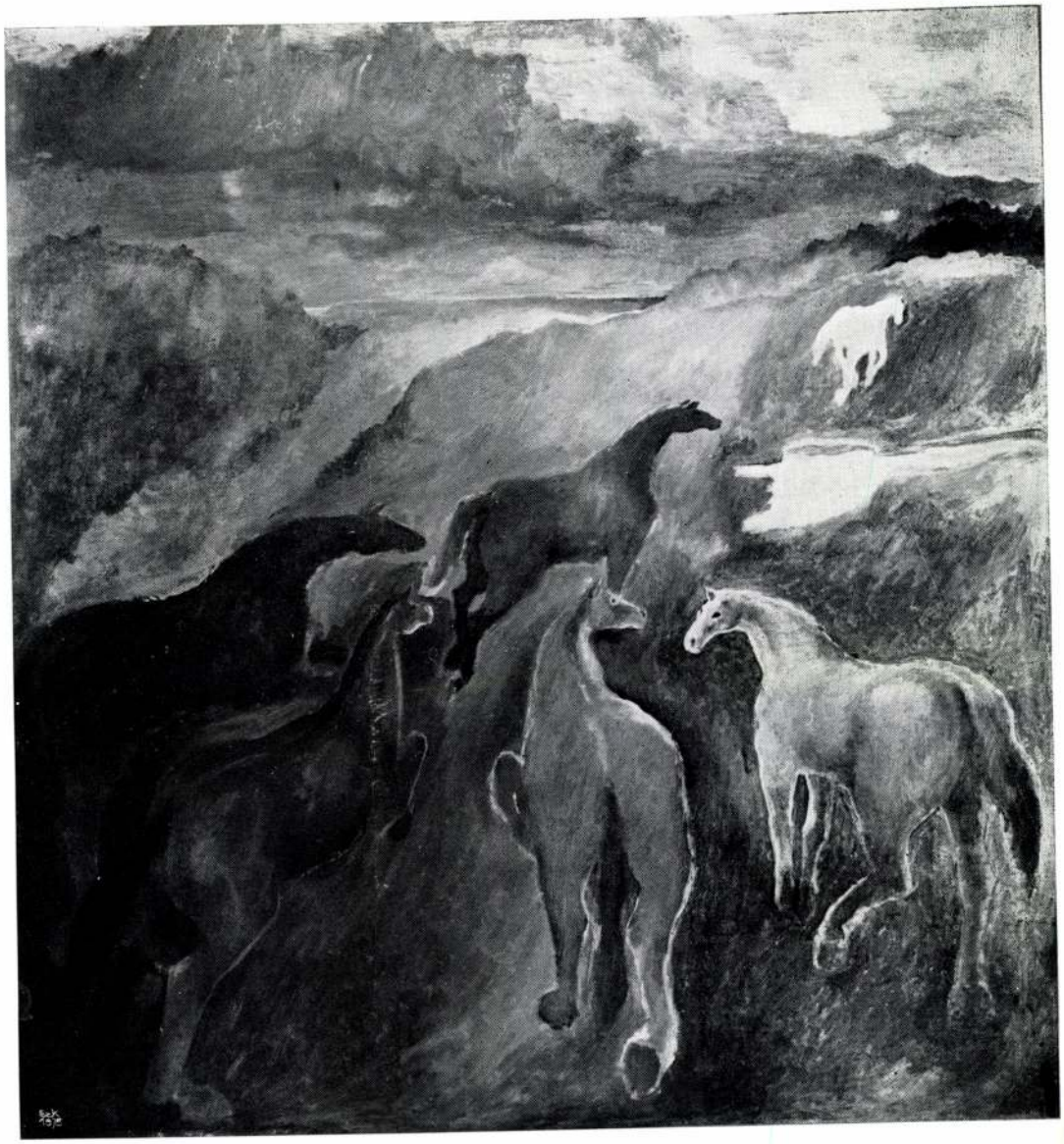

VIHAR ELŐTT (FUGA)

REGG
AZ ABLAKOMBÓ

DEDALUSZ
ÉS IKARUSZ

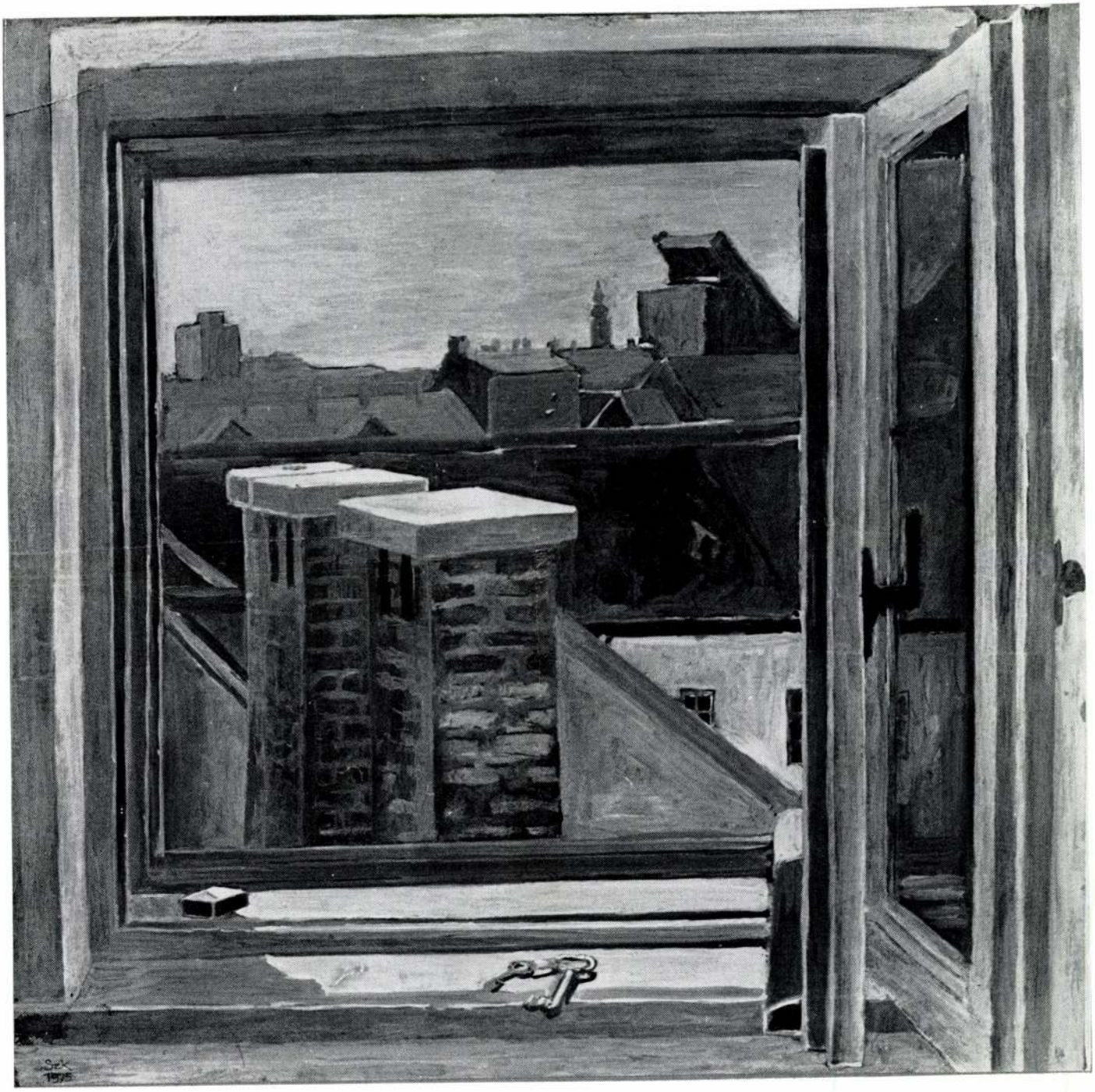

PYGMALION

BARLANGRAJZ A XX. SZÁZADBÓL

Képek jegyzéke

Olajfestmények:

1.	Nosztalgikon	50x60 cm
2.	Térformák	60x40 cm
3.	A földből kinőtt város	50x39 cm
4.	Vihar előtt (Fuga)	60x80 cm
5.	Anyám szobája	60x50 cm
6.	Csend Asconában	60x50 cm
7.	Anyóka	60x50 cm
8.	Kék fák völgye	40x60 cm
9.	Alvó műterem	50x40 cm
10.	Soproni dombok	60x37 cm
11.	Letört faág	35x50 cm
12.	Bohócok	40x60 cm
13.	A kaktusz (csendélet virággal)	60x80 cm
14.	Három grácia	50x76 cm
15.	Öt érzékszerv	100x80 cm
16.	Kapaszkodó fák	45x70 cm
17.	Reggel az ablakomból	60x60 cm
18.	Szubjektív csendélet	80x60 cm
19.	Natura és absztrakció	45x70 cm
20.	Fürdőben	80x60 cm
21.	Hol vagy?	80x35 cm
22.	Négy pár	30x50 cm
23.	Vacsora	40x60 cm
24.	Ébredő műterem	40x60 cm
25.	Metamorfózis	60x50 cm
26.	A négy ló	60x40 cm
27.	Szemben a fénnyel	30x60 cm
28.	Fenyőerdő	40x60 cm
29.	Erdei mementó	80x60 cm
30.	Az első pillér	60x80 cm

Pasztell:

1.	Napraforgók	38x29 cm
2.	A mi dombunk	28,5x38 cm

Rajzok:

1.	Mesefa	20x27 cm
2.	Pygmalion	17x24,5 cm
3.	Jákob és a lelkiismerete	20x27 cm
4.	Quartett	14,5x23 cm
5.	Paganini	24,5x34,5 cm
6.	Asszociációk III.	27x20 cm
7.	A ménes	27x20 cm
8.	Dedalusz és Ikarusz	18x27 cm
9.	Sportolók	27x20 cm
10.	Vita	20x27 cm
11.	Grációk	20x27 cm
12.	Trója	14,5x24,5 cm
13.	A szobrok kertje	27x20 cm
14.	Asszociációk I.	20,5x27 cm
15.	Asszociációk II.	14,5x23 cm
16.	Modern bálványok	20x27 cm
17.	Vízöntő	27x20 cm
18.	Dolgos kezek	34,5x25 cm
19.	Barlangrajz a XX. századból	32x27 cm
20.	Kaktusz	15x20,5 cm
21.	Tanulmány	14x23,7 cm
22.	Marionett	27x20 cm
23.	Don Quijote	20x27 cm
24.	Thaisz	14,5x23 cm
25.	Favágó	20x27 cm
26.	Odisszeusz	15x29,5 cm
27.	Herkules és Anteusz	15x29,5 cm

A KIÁLLÍTÁST
A MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG LEKTORÁTUSÁNAK
ZSÜRIJE ZSÜRIZTE
A KIÁLLÍTÁST
GYŐR MEGYEI VÁROSI TANÁCS V. B.
MŰVELŐDÉSÜGYI OSZTÁLYA RENDEZTE
A KATALÓGUST SZERKESZTETTE: FINTA LAJOS
KATALÓGUSTERV: BROZSEK BÉLA
FOTÓ: KATONA MIKLÓS
CÍMLAPON: ÉBREDŐ MŰTEREM (részlet)

F.k.: Finta Lajos — Győr-Sopron megyei Nyomdavállalat 75.16319

ifj. Szentiványi Kálmán

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Nagy Dóra

1964 OKT 24.

1021

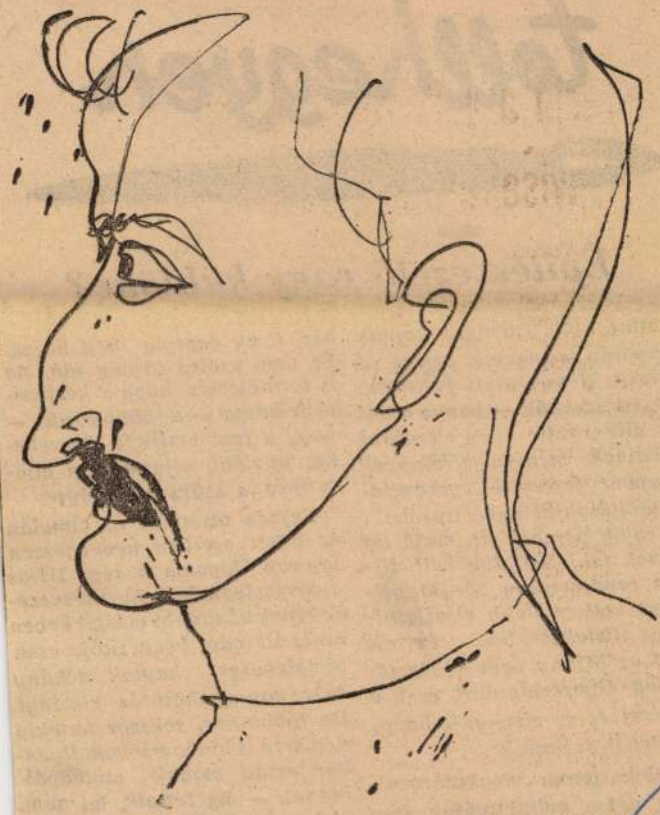

Tanulmányfej

(Ifj. Szentiványi Kálmán rajza)

tollhegyen

Építésvezető vagy küldönc?

Mint akik szárnyra kaptak. Szaporán mozognak. Szinte repülnek. Hónuk alatt paksaméták, irattömbök — benne a hajók álló-, futó- és ellenőrző próbáinak meó-jegyzőkönyvei, hibapont jegyzékei, garanciális javításokról szóló írások... Az egyik percben itt, majd ott tünnek fel. Sietniük kell. Hiszen rendszeresen 20—30 példányt kell mielőbb eljuttatniuk az illetékesekhez. Percek alatt ez bizony nem kevés fáradság. Gyorsaságukról csak a dícséret és az elismerés hangján lehet szólnunk.

Nehéz lenne meghatározni, hogy vajon kollektívájuk melyik tagja tevékenykedik ez ügyben a legfürgébben. Hiszen ... min-

héz. Csak energia kell hozzá. És nem utolsó sorban idő. Az is természetes, hogy a kézbesítő feladata — a többi között — hogy a fent említett jegyzékeket mielőbb eljuttassa a címzetthez, a szükséges helyre.

Sajnos azonban ez Óbudán az adott esetben nem egészen így van. Ugyanis a régi III-as gyárrészlegnek, a főépítésvezetőségnek az utóbbi másfél évben nincs állandó kézbesítője, csak ideiglenesen kaptak néhány hétre egy-egy határás kislányt. De többnyire, sokszor hetekig még arra is hiába várnak. Ilyenkor aztán maguk szaladgálhatnak — ha tetszik, ha nem, akár van idejük, akár nincs — az egyes jegyzékekkel, ők töltik be a kézbesítő, a küldönc szerepét is.

SZENTIVÁNYI K.
245. Hajshow: Vágtázó Halottkémek, David Bowie film... – Petőfi Csarnok, 1988
Hairshow: Galloping Coroners, a David Bowie movie... – Petőfi Hall
offset, 60x84 cm
j.k.l. Szentiványi K. – ny.n.
ltsz.: xy 90.393

+ lefe

A változás jelei : Plakátok 1988-199
: Magyar Nemzeti Galéria, 1990.nov.1
dec.31. A kat. szerk. Bakos Katalin.
Bp., MNG,1990 23.

Szentiványi Kornél

h. gy: A II. kerületi képzőművészek tárlata a Radnóti Klubban.

Magyar Nemzet, 1967. IV. 11. 4. o.

ifj. Szentiványi Kálmán festő kiállítását. Szentendrén, a József Attila műv. otthonban rendezték.

Szocialista Művészetért, 1969. febr.

Szentiványi Károly festőművész

SZENTIVÁNYI KÁROLY festőművész munkáiból nyílt meg kiállítás tegnap Győrött, a városi könyvtár galériájában. A bemutatott, harmincnál több olajfestmény és csaknem húsz grafika mellett a művész néhány kisméretű gipszszobra és kisplasztikája is látható a tárlaton.

Népszabadság, 1985. x. 30.

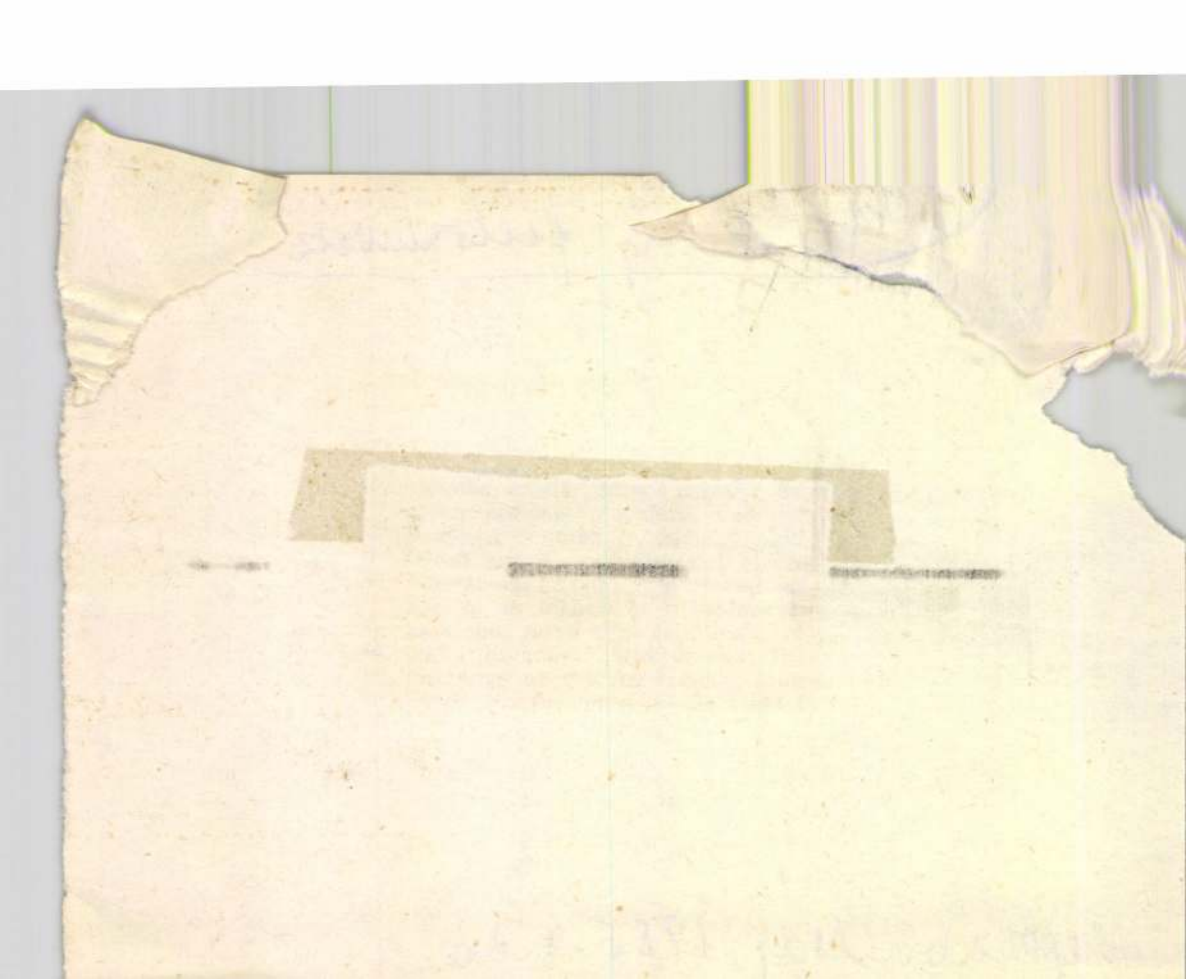

Szentiványi Károly győri pedagógus

A Győri Műcsarnokban Hódosi Piroska és Szentiványi Károly tanár kiállítását látjuk. A művész festézete, mély gyökerű, tragikus előjelű, a háború hosszú ideig bénítja és kérzteti hallgatásra. Festői világának központi gondolata, magva, a küzdő, gyötrődő, gyöztes ember.

Salamon Nándor: Ketten Győrött.

Pedagogusok Lapja, 1976. jan. 15.

Ifj. Szentiványi Kálmán

festőművész kiállítását január 5-én
nyitják meg (11 órakor) a Szentendrei
József Attila Művelődési Házban.

A nap hírei.

Magyar Hírlap, 1969. január 4. 8. l.

Ifj. Szentiványi Kalmán

„Kubikos" a rajza a

7. oldalon

Nyíregyháza 1970 május 30

MDK

ifj. Szentiványi Kálmán, festő

Rajz: Repr.

ifj. Szentiványi Kálmán: rajza M.7.

Népszabadság, Bp. 1970. okt. 18.

Szentiványi Kálmán, festő

1967-ben a Pécsi Modern Magyar Képtár megszerezte dr. Tompa Kálmán nemzeti érdekű gyűjteményét. A 19.-20. sz. magy. képzőművészetének keresztmetszete. 388 mű, 180 művé Szentiványi két művel szerepel. 228.old /

ROMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtár története Uj szerzemények I. 219.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, 1967. Pécs, 1968

ifj. Szentiványi Kálmán

Szentendre
Repr.

Pestmegyei Hírlap 1967. jan. 29. 8. o.

ifj. Szentiványi Kálmán

"Fák" c. képének repr.-ját hozza a lap.

Élet és Irodalom, Bp. 197o. május 9.
XIV. évf. 19. sz. 15. lap

ifj. Szentiványi Kálmán, grafikus MDK

Raji: Repr.

ifj. Szentiványi Kálmán: Kálvária M. 7.

Népszabadság, Bp. 1970. aug. 9.

IRODALOM.

Kadič Ottokár. A Szeleta-barlang kutatásának eredményei. 132 l. 8 táblával és 39 szövegközti ábrával. Különlenyomat a M. kir. Földtani Intézet Évkönyve XXIII. köt. 4. füzetéből. Budapest, 1915. A M. kir. Földtani Intézet kiadása.

A mű szerzője azt a feladatot tűzte maga elé, hogy nyilvánosságra juttassa azoknak a tudományos kutatásoknak az eredményeit, melyeket a Szeleta-barlangnak 1906-tól 1913-ig történt felásatásánál *Hillebrand Jenő* munkatársával együtt elért. Bevezetésül a szerző a kutatás indító okairól és a használt kutatási módszerről szól, aztán fejezetenként az egyes ásatások és tanulmányutak rövid történetét, a vidék földtani viszonyait, a Szeleta-barlang helyrajzát, keletkezését és az üregében végbement lerakódások rétegtani, kőzettani és őslénytani viszonyait ismerteti, végül a barlangban gyűjtött paleolit kőeszközök részletes leirását adja, de a paleolitek ásványtani minőségét, tipológiai viszonyait és rétegtani elterjedését külön összefoglaló alfejezetekben közli, amelyeket ismét a kőeszközök részletes leírását tartalmazó alfejezet követ. Azzal a körülménynyel, hogy a paleoliteket nem sommásan, hanem egyenként írja le, szerző eléri, hogy az olvasó a közölt paleolitekről szóban és képben teljesen tiszta fogalmat nyer, ami a könyvnek, illetve szerzőjének egyik nagy érdeme.

A kötetet a Szeleta-barlang holocénkori ősemberének maradványairól *Bella Lajos* által írt rövid, de világos szöveg zárja be.

A mű legnagyobb érdeme az, hogy értelmes, szakszerű s a tudományos kutatás modern, magas szinvonalán álló módszere segélyével világosan és kézzelfoghatólag bebizonyítja, hogy ez a barlang a második lelőhely, ahonnét a magyar föld pleisztocén emberének kétségbevonhatatlan nyomai napfényre kerültek, de az első, ahol az anyagot kifogástalan rendszerességgel gyűjtötték.

A munka nem volt könnyű s épenséggel nem háladatos. Különösen kezdetben nem, mert a magyar kutatók által 1908-ban lelt anyagról Obermaier Hugó bécsi egyetemi magántanár úgy nyilatkozott, hogy jóllehet azok babérlevél-hegyei tipusos solutréenkoriak, valódiságuk mégis kétséges s ezért a leletek egy részét modern készítményeknek lenni állította. A vitás kérdéshez 1911-ben, a barlang további kutatásának eredményei után, Forrer Róbert, Szombathy József, Bayer József és Schmidt Rudolf Róbert döntőleg szóltak hozzá s Szombathy nem habozott megállapítani, hogy — miután most már szép és elegendő anyag áll rendelkezésre — Obermaier kétségei fenn nem állhatnak, mert mindenki láthatja, hogy a leletek valódisága és eredetisége vitán felül áll. Szombathy a magyar tudósok nagy érdemének mondja, hogy az első kedvezőtlen fogadtatás által magukat el nem riaszttatták, de az ásatásokat mindaddig következetesen folytatták, amíg fáradságukat az immár előttük fekvő eredmények oly fényesen nem jutalmazták.

A munka végeredménykép megállapítja, hogy a Szeleta-barlang lakói úttörői és fejlesztői voltak a Solutréen kulturának, melyet helyi indusztriával igen magas fokra emeltek. E megállapítás nagyon fontos hazánk őskori történetére nézve, mert ezzel az aktussal hazánk földje Európa ama nyugati országaihoz csatlakozik, amelyeknek földjéről a szerencsésebb körülmények közt megindított kutatások az emberi kulturának sokszor megirigyelt legrégibb eszközeit már korábban derítették napfényre. Hazánk e tekintetben, jóllehet sokan voltak, akik bátrak voltak állítani, hogy barlangjaink époly szinterei voltak a paleolit-korszak emberei életének, akár csak a francziaországbeliek, csak terra incognita maradt a legújabb időkig, amíg végre a Miskolczon 1891-ben előkerült paleolitek révén s főkép boldogemlékezetű Herman Ottó lelkes izgatása eredményekép nálunk is napirendre kerültek a spelaeológiai kutatások;

Mur. és Rvt. Ert. 1916. dec. 15.

melyek ma eddig még csak nem is remélt kincseiket valósággal ontják a tudósvilág elé.

Kadič Ottokár érdemes és értékes monografiája bőségesen beszámol e nagy, meglepő eredményekről, melyek egyaránt gazdagon jutalmazzák a praehistoriai tudományt s annak kitartó, lelkes, fáradhatatlan és becsületes munkásait. *Kadič* könyve és bevált ásató módszerének szép eredményei élő tanuságtételei annak, hogy a vérbeli tudás és a rendületlen ügyszeretet diadalmaskodik a legtüskésebb akadályokon is és létre hoz olyan alkotást, mely nemzedékeknek szolgálhat vezérfonalul és mintaképül. Vidéki szaktársainkat, akikre e téren is rendkívül sok és fontos teendő vár, különösen és módfelett érdekelheti e pompásan megírt mű, mert könnyű szerrel megtanulhatják belőle a spelaeológiai kutatások bevált módszere mellett mindazt a tudományt is, amelynek interpretálásában a tudós *Kadič Ottokár* oly nagy és alapos mesternek bizonyult. *Mihalik József.*

Lázár Béla dr.: A magyar művészet jövője. Száznál több képpel. Budapest, 1916. Dick Manó kiadása. 8-r. 176 l. Ára 5 korona.

A magyar művészet jövőjéről az Ernst-múzeumban tartott előadásait foglalta e könyvbe Lázár Béla, aki több mint két évtizede fejt ki erős agitációt a magyar művészet érdekében. Szerző egyike a legszorgalmasabb magyar művészeti íróknak, aki azonban nemcsak tollal, hanem szóval és tettel is sokat fáradozik képzőművészetünk fellendítésén és népszerűsítésén.

Az a nagyszabású programm, melyet legújabb könyvében Lázár a magyar művészet jövőjére nézve részletesen kidolgoz, tartalmas, szines és érdekes. Egy ideális lelkű ember elképzelt világa az, érthető tehát, ha nem mindig találjuk meg benne a reális élethez füződő kapcsot. Lázár Béla az ő könyvében a legbonyolultabb problémákat játszi könnyedséggel fejti meg s elhitetni igyekezik, hogy az a számtalan nagy és nehéz feladat, ami művészetünk terén megoldásra vár, márholnapra megvalósítható. A fejlődés normális folyamát figyelmen kívül hagyva, a legsúlyosabb világkrizis idején lázas türelmetlenséggel olyan követeléseket támaszt a magyarság, a magyar művészek és főleg a magyar állammal szemben, melyek még békés időkben is felette túlzottaknak tünnének fel. A lehetőségek határának önkényes kitolása általában gyengéje a műnek, melynek különben sok jó oldala is van. Mint agitációs irat pedig, a benne megnyilatkozó nagy hitnél, mély meggyőződésnél és lobogó lelkesedésnél fogva, határozottan becses.

Lázár az ő elképzelt világát lelke mélyéig átérezte, végiggondolta s éppen ezért kár, hogy nem vetett ügyet rendszeresebb leírására. Munkájának gondolatmenete annyira rapszodikus, egyes eszméit oly vékony szálak füzik össze, hogy róluk könnyen áttekinthető képet adni alig lehet.

Az első fejezetben például egész sereg érdekes művészeti kérdésről cseveg azzal a könnyedséggel, mely a gyakorlott előadó sajátsága, de olyan formában, mintha rögtönözne. Kifejti, miért nem fejlődhetett nálunk a legújabb korig a képzőművészet, milyen szomorú hatása volt és van a környezet beolvasztó erejének külföldön élt és élő jelesebb művészeinkre s megállapítja, hogy a művész nagyságának alapja a hazai talaj. Az erős művészi egyéniségek a külföldi hatásokkal is megbirkóznak s ez az oka, hogy például az impresszionista technika jelesebb festőink ecsete alatt elmagyarosodott. A nemzeti elem az, amit Lázár legjobban értékel a művészetben; ez az, ami európai értékké teszi művészetünket. Definiálja a magyar művészet alapsajátosságát, mely szerinte «az áradó érzés heves lüktetése, melynek minél gazdagabb változatosságban való kifejtése művészetünk feladata». Közben itt-ott mellékvágányokra tér s a vezető témákkal való szorosabb kapcsolat nélkül ír a háború hatásáról a művészetre, a lakásról és az izlésről, arról, hogy menynyire megbecsülik a hollandiak az ő modern művészetüket és elismerő szavai vannak a magyar műgyüjtőkről. A magyar művészet jövőjére fontos, hogy exportot teremtsünk a magyar művészetnek, melynek sorsa attól is függ, kapunk-e becsületes műkereskedést?

Igen rövidre fogva, ez a tartalma az első fejezetnek. Tények leirása, ötletek tömege, illusztrálva számos példával és képpel s támogatva egy csomó idézettel.

Valamivel rendszeresebb a második fejezet, bár a szerzőt csapongó fantáziája, vitatkozó természete és mindenáron meggyőzni akaró szándéka ebben is folyton eltéríti a kijelölt czéltól, mely felé állandóan csak nagy kerülőkkel tud haladni.

A hisztorizmussal kezdi, melynek szerinte romboló hatása volt a XIX. század építésze-

tére. E kor építőművészei nem tudtak önálló építészeti stilt teremteni, tehát újra eljátszották a históriát. Pedig időközben nemcsak új szükségletek, hanem új anyagok és vele új szerkezeti feladatok is keletkeztek. Szerző mint példára, a vasbetonra hivatkozik, melyet történeti stilusokba öltöztettek, noha új formanyelvet kellett volna számára teremteni. Majd merész fordulattal áttér a népművészetre, melyet világművészeti alapnak tart, olyan forrásnak, melyből minden nemzet egyformán meríthet s «ilyképp az internacionális szerkezeti alapnak nemzeti ízű formanyelvvé való nemesítését hozhatja létre». (51. l.) Itt kerül szóba Lechner Ödön szerepe a magyar építőművészetben, aki a magyar népművészetből véve formanyelvének elemeit, magyarossá remélte tenni az internacionális építészetet. Lechner művészetének lényege a népies ornamentika vonaljátékának monumentálissá való leegyszerűsítésében áll és hatása megérzik az újabb magyar építészeten, amit néhány kapu példájával bizonyít. Az építészeti díszért — mint Lechner tette — le kell szállnunk a néphez, építészeinknek meg kell tanulniok, miként gondolkozik, alakít és teremt ornamensben a magyar. Az építészet terén is csak a nemzeti jellegű művészetnek van jövője. Ír azután a magyar építészeknek a háború után remélhető munkaalkalmairól, építési programmot és szabályozási tervet sürget Budapest részére, a műkritika feladatává teszi az építészet törekvéseinek népszerűsítését, az építészeti látás tanítását, megfelelő illusztrált művészeti folyóirat létesítését szorgalmazza s szeretné, ha a középületeket létesítő hatóságok kikötnék a magyar stilusban való alakítást. E fejezet végén az új építésznemzedék nevelésében fokozottabb művészi képzést követel s ezért a műegyetem mellett építészeti mesteriskola felállítását várja.

A harmadik fejezetben ismét szó van a háború hatásáról a művészetre, a német esztétika ferdeségeiről, a kritika feladatáról, a magyar művész- és rajztanárképzésről, a művészi látásra való nevelésről, a magyar iparművészet jövőjéről s ezzel kapcsolatban a gépiparnak magyar szellemben való átszellemesítéséről s befejezésül az iparművésznövendékek neveléséről. A Ráth György emlékének szentelt szakasz címe: «A magyar művészet — művészet legyen!» s élénk bizonyítéka, hogy a keveset mondó czím alatt mennyi tárgyról tud Lázár Béla nyilatkozni.

A negyedik, Pulszky Károly emlékének szentelt fejezetben, mely «Múzeumot a magyar művészetnek!» címet visel, ismét a művészi neveléssel, a művészeti ösztöndíjak és külföldi utazási segélyek adományozásánál figyelembe veendő irányelvekkel, a külföldi utazás technikájával és a párisi művészház kérdésével foglalkozik. Ezután a művészeti múzeum feladatait s ezzel összefüggésben Tschudi, Lichtwark és Bode muzeális törekvéseit ismerteti. Áttérve a Szépművészeti Múzeumra, elhibázottnak tartja annak épületét; a magyar rész kitelepítését s egy magyar művészeti múzeum létesítését kívánja, «ahol a magyar művészet multja és jelene szélesen kibontakozhassék». A Szépművészeti Múzeum gyüjtésének elve az legyen, hogy számban kevés, de kvalitásban magas műveket szerezzen. E múzeum képeinek mostani felállítása ellen több kifogást emel; a gipszgyüjtemény kérdését elhibázottnak, magát a gyüjteményt a múzeumból kitelepítendőnek tartja. Művészeti multunk emlékeit fel kell kutatni, egybegyüjteni s méltó módon kiállítani. Megkönnyítené a munkát, ha a háború után egy nagyszabású művészi kiállítást rendeznénk, melynek kulminációs pontja lenne egy nagyarányú Munkácsy-kiállítás. Ami az itt kiállított anyagból megszerezhető volna, «belekerülhetne a magyar művészeti múzeumba, mely kiegészülve más állami gyüjtemények idevonatkozó darabjaiból, a Nemzeti, Iparművészeti, sőt a vidéki múzeumokból is, egy hatalmas monumentummá alakulna, a magyar művészet egész fejlődését szemléltetve». (125. l.) Leírja, milyennek képzeli a magyar művészetet bemutató múzeumot s végül szól a fővárosi művészeti és Iparművészeti Múzeumról, valamint a Képzőművészeti Tanácsról.

Csupán vezérszavaiban emlékezünk meg az utolsó fejezetről, melyben Lázár az alábbi sorrendben a következő kérdésekkel foglalkozik: a magyar műemlékek restaurálása, faműemlékek konzerválása, az esztétikai nevelés, a műtörténet tanítása a középiskolában és az egyetemen, a magyar művészettörténet ügyének mai állása és nyilt kérdései, a magyar művészettörténeti kutatás szervezése, Magyarország műemlékeinek szakszerű feldolgozása, vidéki múzeumok fejlesztése és szervezése, vidéki városok művészetpártolása, népszerű előadások és iratok, vándorkiállítások, másolatok kérdése, kereskedők izlésének fejlesztése, vándormúzeum, a háziipar művészies

fejlesztése, a társadalom művészies nevelése stb.

Amint ebből a felsorolásból is látható, alig van olyan aktuális művészeti kérdés, melyre Lázár Béla figyelme ki ne terjedne. Mindenre van szava, megjegyzése, minden téren követeli a fejlődést, előrehaladást. És mert minden kérdéshez hozzá szól, javaslatainak értéke természetesen igen különböző. Életre való eszmékkel kivihetetlen fantomok váltakoznak. Sok új ötletet vet felszinre, de nem resteli reprodukálni a régieket sem. Szeretettel ír művészeti viszonyainkról, de nem leplezi ferdeségeit és sebeit, melyek gyógyítására készséggel adja tanácsait, gyakran talpraesetten és megszívlelendő formában.

A jobb jövőért való harczban néha nem veszi észre, hogy olyasmiért agitál, ami már megvalósult és hogy több ízben olyan feladatokat jelöl ki különösen a magyar épitő- és iparművészetnek, melyeket a maguk fejlettebb viszonyai között a hatalmasabb kulturával biró nemzetek sem birtak megoldani. Olykor nem látja tisztán az események indító okait és rugóit, s természetesen helytelen következtetéseket von le belőlük. Nincs előnyére a könyvnek, hogy anyagának összeállítása túlságosan ötletszerű, s hogy a szerző alapossága nem mindig áll arányban lelkesedésével.

Különösen történeti visszapillantásai felületesek. Hogy a képzőművészet az elmúlt századokban nálunk sem hevert parlagon, arra, bár a rendszeres kutatásnak az elején vagyunk, igen sok adatunk van. Az első fejezetben levő rövid műtörténeti áttekintés, noha csak kirivóbb példákkal akarja vázolni a képzőművészetek mostoha helyzetét hazánkban, túlságosan hiányos s úgyszólván közhelyekre szorítkozik. Bogdány, Kupeczky és Mányokyra vonatkozó néhány sorral elintézni a magyarországi műtörténet háromszáz évét (XVI—XVIII. század), ma már az egészen népszerű munkákban is abszurdum.

A XIX. század művészeti viszonyairól írt összefoglalás is azt bizonyítja, hogy a magyar művészetnek ezt a felette érdekes korszakát, három, képekkel is telerakott oldalon leírni és jellemezni akkor sem lehet, ha csupán a feltünőbb példák sorozatos előadásával akarjuk igazolni valamely állításunk igazát. A kép, amelyet így nyerünk, legtöbbször hamis és megtévesztő lesz.

Szerző műve 13-ik oldalán a következőket írja: «A XIX. század elején, amikor a bécsi akadémia Füger idején virágzani kezdett, s amikor a magyar képzőművészeti szükségletet egyes bevándorolt mesterek — nevezetesen Donáth és később Marastoni, Canzi — elégítették ki, a magyar érzés kezdett éledezni s előbb a fiatalon elhunyt Melegh, azután Markó Károly, Brocky Károly mentek erre a pályára, de a közviszonyok ellenséges volta, a nagy közöny, a társadalom művészi éretlensége kiverte őket a hazából stb.»

A magyar képzőművészeti szükségletet a XIX. század elején részben tényleg bevándorolt mesterek elégítették ki, de ezek hosszú sora nem Donáthtal kezdődik, közvetlenül nem Marastonival folytatódik s annál kevésbbé végződik Canzival. Az idézett mondatnak olyan értelme is van, mintha a magyar érzés éledésével Melegh, Markó és Brocky mentek volna a XIX. században legelőbb a képzőművészeti pályára, illetőleg a bécsi akadémiára. Pedig ez — mint a szerző is bizonyára tudja — nem így van.

Apróbb hibák a könyv egyéb részeiben is akadnak. Tévedés, hogy Feszl, a Vigadó megteremtője sok népies magyar elemet használt fel ornamentális díszként. Túlzásainak jellemző példája az az állítás, hogy: «A modern művészek mestere, Hollósy Simon mindmáig névtelen (!) a hazában.» (15. l.) Furcsa, hogy a magyar művészeti múzeumban Markó Károlynak előkelő helyet szán, de azért a 14-ik oldalon azt írja, hogy «Markó művészete, éppen mert minden faji jelleg hiján szűkölködik, az utókor szemében zamatját vesztett gyümölcs». Téved a szerző, mikor a vidéki múzeumok átszervezésére vonatkozó legújabb miniszteri rendeletet az ő szolnoki megnyilatkozása visszhangjaként üdvözli. Amit a Paál-festmények értékemelkedéséről a saját személyével kapcsolatban ír, az legenyhébben szólva: kissé kómikus.

De nem folytatjuk a fogyatkozások felsorolását. Noha sok tekintetben kifogásolható és pongyolán kidolgozott, mégis el kell ismernünk, hogy a Lázár könyvében kifejtett művészi programm figyelemre méltó s főleg gondolatkeltő. És ami bizonyára rokonszenvessé teszi e könyvet minden magyar előtt, az a benne megnyilatkozó fanatikus hit a magyar energiában s a határtalan bizalom művészetünk fejlődésképességében.

Szentiványi Gyula.

A Népkönyvtári Czímjegyzék második pótfüzete. A Múzeumok és Könyvtárak Országos Tanácsa az 1910-ben megjelent *Népkönyvtári Czímjegyzék* kiegészítése, illetve folytatásaként *dr. Gulyás Pál* főfelügyelőségi másodelőadó szerkesztésében most adta ki a második pótfüzetet. E füzet kiadását az Országos Tanács 1914 őszére tervezte, de a közben kitört világháború miatt e szándék megvalósítása két évi haladékot szenvedett. A halasztás üdvös eredménye, hogy a nagyszámú háborús irodalom figyelemreméltóbb termékei is belekerülhettek a jegyzékbe, mely ezzel fokozott aktualitást nyert. Az 1912—16. évi termésen kívül a szerkesztő e pótfüzetbe néhány régebbi keletű munkát is felvett, amely a jegyzék előbbi részeinek kiadása alkalmából az anyag számszerinti korlátozása folytán kiszorult, de tárgyánál, vagy előadásmódjánál fogva alkalmas arra, hogy legalább a nagyobb könyvtárak számára beszerzésre ajánltassék. Az Országos Tanács a Népkönyvtári Czímjegyzék második pótfüzetét a Tanács és a Főfelügyelőség tagjainak, a fővárosi könyvtáraknak, a nagyobb kulturegyesületeknek s az 1914 közepéig létesített nép- és vándorkönyvtáraknak már megküldötte. Mások a kötetet a Főfelügyelőség hivatalában 3 K-ért megszerezhetik.

Lux Kálmán dr.: Árpádkori építészeti maradványok Óbudán. Különlenyomat a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye 1916. évfolyamának 28—29. számaiból. Budapest, 1916. 4-r. 12 l. Képekkel és tervrajzokkal.

Románkori építészeti maradványokban a főváros igen szegény s így annál nagyobb jelentősége van annak az ásatásnak, mely Óbudán, a református lelkészlak területén egy késő román stilusban fényesen kialakított épület előcsarnokának maradványait tárta fel. Az ásatást a Műemlékek Országos Bizottságának megbízásából *Lux Kálmán dr.* vezette, aki erről becses tanulmányban számol be.

Az ásatás részben eredeti elhelyezésükben maradt, részben pedig a talajban törmelék között lelt építészeti maradványokat hozott felszinre. Az ásatást vezető építész értekezésében csak a lelkészlak alatt elterülő maradványokkal foglalkozik behatóbban, mert a református templom előtt, a nyitandó utcza terében kiásott falak nincsenek oly terjedelemben feltárva, hogy azoknak egy épületbe vagy épületcsoportba való helyes beillesztése megállapítható lenne. A lelkészlak területén feltárt és eredeti elhelyezésükben maradt falak lábazati köveiből *Lux Kálmán* az épület pompás kiképzésére von következtetést. Az itt kiásott falrészek legjellegzetesebb és legértékesebb része a feltárt helyiség északkeleti sarka, melyet eredeti helyén hagytak s a lelkészlak lépcsőházának alagsorában hozzáférhetővé tettek. *Lux* röviden ismerteti az e helyen talált összes építészeti részleteket s azokból hazai analógiák segélyével megszerkeszti a helyiség valószinű képét is, amelyen orthogonális vetületben mutatja be a gazdagon kiképzett keleti belső kapuzat rajzát, az előcsarnok keleti falával együtt. A keleti fal ábrázolása, elég adat állván rendelkezésre, valószinűleg megközelíti annak eredeti képét, az előcsarnok északi külső bejárójának kapubéllésében azonban csak egy kőtöredék s az eredeti elhelyezésű kövekből mindössze a lábazat alsó rézsülemeze maradván fenn, megszerkesztésénél *Lux* inkább a képzeletre volt utalva, míg az előcsarnok déli és nyugati falának rekonstrukcziója a stilus formai követelményeiből és külföldi analógiákból folyó kombináczió.

Ama körülményekből, hogy az előcsarnok keleti belső ajtaja mögött csupán kisebb belső tér lehetett s mert a csarnoktól délre és dél keletre néhány egykorú falmaradványt találtak, végül az építészeti megoldások gazdagságából *Lux* azt következteti, hogy ez az előcsarnok nem egyedül álló templom előtere, hanem valamely előkelő testület (apátság vagy káptalan) székhelyének portikusza volt. Támogatják e feltevését azok a gazdag kiképzésre való lábazati kövek is, melyeket a lelkészlak kertjében ásott ki s melyek egy, a zwettli cziszterczita apátság 1180—1207. évekből származó hires keresztfolyosójánál is diszesebb keresztfolyosó maradványai. *Lux* nem tartja lehetetlennek, hogy az óbudai prépostság feltárt építészeti maradványainak megalkotásánál a III. Béla királyunk által 1184-ben letelepített pilisi cziszterczita szerzetesek művészi befolyása érvényesült.

Az elszórtan talált építészeti maradványok közül figyelemreméltóbbak: egy kisméretű ajtófél talpköve és egy ablaktalp sarkát képező kőrészlet a XIII. század huszas éveiből, két darab boltozatbordakő (az egyik átmenetkori és a XIII. századból való, a másik csúcsives, a XIV. század második feléből), egy csúcsives ablakmértmű csekély töredéke,

egy gazdag diszítésű ajtóbélléskő 1180. tájáról, két kemény fehérmészkőből faragott oszlopfejezettöredék, két oszlopfejezet levélcsomója és egy puha homokkőből faragot kehelyfejezet az 1270 körüli évekből. Figurális kőrészleteket az ásatás nem vetett felszinre; a faragott kövek stilizált levéldiszszel ékesek. A két boltozatbordakő kivételével a feltárt építészeti maradványok *Lux* véleménye szerint «nem illeszthetők nagyobb templom főterének architekturájába, ezek a részletek inkább beillenek valamely apátság vagy prépostság építészetileg előkelően megoldott egyéb helyiségeinek, keresztfolyosóinak és csarnokainak keretébe.»

Tanulmánya végén *Lux* történeti adatokkal és régi metszetekkel érvel amellett, hogy az óbudai ref. lelkészlak területén napvilágra került falak és kövek *a budai szent Péterről nevezett prépostság épületeinek maradványai.* A történeti adatokból kitünik, hogy az óbudai prépostság templomát Martirius egri püspök 1150-ben szentelte fel, Nagy Lajos király anyja, Erzsébet királynő a XIV. században újjáépíttette s hogy a prépostságot a mohácsi vészt követő időkben a törökök pusztították el.

A jeles kis tanulmány megfelelően domborítja ki az Óbudán felszinre került épületmaradványok művészi és történeti szempontból való nagy jelentőségét, s minthogy a lelkészlak környékén a föld még sok érdekes részletet rejthet magában, kívánatos, hogy a prépostsági épületek összes alapfalainak feltárására tervezett nagy szabású ásatás mielőbb foganatosíttassék. *Szentiványi Gyula.*

Gyomlay László, gyalogsági hadnagy: *Tarnopol felé.* Kiadták Varnyú Béla hadnagy és Ács Géza zászlós. II. kiadás. Északi harctér, 1916. 8-r. 84 l. Ára 1 korona.

Gyomlay László ama poéták közé tartozik, akik nem hódolnak lelkes dalokkal a háborúnak. A katona-költő szenved a csataterek borzalmainak hatása alatt s ez a szenvedés komorrá teszi dalainak tónusát. A hazaszeretet, a bajtársi érzés és a kedveséért való rajongás adják meg verseinek melegebb szineit, de valamennyit megüli a háború sötét árnya, s a halál gondolata költeményeiben sokszor visszatér. Legsikerültebbek az Alkonyba hajlik..., Szilveszter kinn a Felden, Radványi Kálmánnak, Messze bérczeken és Az egri diák cziműek. Általában mély és igaz érzések szülötte Gyomlay verskötetének minden darabja, a nagy poéták dalainak tartalmi és formai tökélye nélkül. A nagy viharnak csupán ügyesebb lantosai közé sorolhatjuk őt, akinek könyvét azonban élvezettel fogják olvasni azok, akiket a lelki élmények őszinte, lendületes és szép leirása gyönyörködtetni tud. △

Mihályi Ernő: Dorfmeister és a barok képirás Sopronban. Sopron, 1916. 8-r. 62 l.

Mihályi Ernő soproni benczés tanárt a művészettörténelem tanítása közben az a helyes elv vezeti, hogy kiindulásul mindig a helyi műemlékeket veszi. Miként az eddig megjelent és Sopron műemlékeit ismertető és elemző dolgozatai, iskolai megbeszélésből keletkezett ez a legújabb munkája is, melylyel, mint a bevezető szavakban kifejti, szolgálni akarja a helyi és vidéki műemlékek kultuszát, Sopron nagyhirű művészpolgárának, Dorfmeisternek emlékezetét s a tanítás szempontjából a helyi műemlékeken felépített művészettörténeti ismeretközlést. Ámbár a jeles tanár törekvéseinek eredményét nincs módunkban ellenőrizni, az a lelkesedés és tudás, melylyel e feladatot teljesíti, biztosítéka annak, hogy hasznos és eredményes munkát végez.

Elveinek megfelelően, most is a kor szellemének és stilusának megbeszéléséből indul ki s behatóan foglalkozik a barok stil egyházi szempontból való értékelésével. A sokáig lenézett, de jogaiba lassanként visszahelyezkedő baroknak valóságos himnusza a dolgozatnak ez a része. Ezután ismerteti Dorfmeister életrajzi adatait, kronologikus sorrendben felsorolja műveit, majd külön fejezetekben méltatja templom- és palotafestészetét, oltár- és ájtatossági képeit, portréit s végül általános jellemzést ad Dorfmeister művészi egyéniségéről. Az életrajz felette vázlatos és új adatot nem tartalmaz, Dorfmeister műveinek felsorolásában azonban több olyanra akadunk, melylyel a szakirodalom eddig még nem foglalkozott. Ilyenek: Voss Károly, a soproni kath. árvaház alapítójának arczképe 1772-ből, gróf Niczky László ligvándi kastélya dísztermének mennyezetfestménye 1773-ból, a soproni szent Mihály-templom sekrestyéjében függő feszületkép 1780-ból, a soproni benczés székház káptalantermének díszítései és a soproni benczés templom kifestése és oltárképei 1780-ból, a gróf Zichy-Meskó-féle kastély kápolnájának festményei Fülesen 1781-ből, a soproni evangelikus templom kifestése és még

nehány magántulajdonban lévő ájtatossági- és arczkép, valamint számos vázlat. Elismerésre méltó, hogy kimondottan pedagógiai czélt szolgáló dolgozatában a szerző nem csupán a készen kapott anyagnak a maga szempontjából való feldolgozására szorítkozott, hanem önálló kutatásokat is végzett s ezek eredményeként igen becses adatokkal egészítette ki *Éber Lászlónak* a Magyarország Műemlékei III. kötetében Dorfmeisterről megjelent tanulmányát. Dorfmeister művészetének összefoglaló jellemzése a dolgozat legsikerültebb fejezete.

Helyreigazítani valót alig találtunk *Mihályi* dolgozatában. Szembeötlő a 16. oldalon az az állítás, hogy a szombathelyi székesegyház *freskóit* is Dorfmeister festette, ami nyilván tollhiba. A könyvecske czíme is többet mond, mint amennyit a tartalma nyújt, mert hiszen a barok képirást nem egyedül Dorfmeister képviselte Sopronban, pedig a tanulmány más festő működéséről nem szól. De ezek nem lényegbe vágó dolgok. Mihályi értekezése megfelel annak a czélnak, amelyért íródott, komoly, becsületes, a szakirodalomnak is hasznára váló munka, melynek még az az itt-ott túlzó hódolat sem árt, amelylyel az író Dorfmeister s általában a barok-művészet iránt viseltetik. *Szentiványi Gyula.*

Halász Aladár: A munkásbiztosítás kézikönyve. 3. teljesen átdolgozott és bővített kiadás. Budapest, 1916. Kiadja a «Munkásügyi Szemle» 8 r. 426 l. Ára kötve 10 K.

Szerző, aki a szociális biztosítási jog magántanára a budapesti műegyetemen, ezen immár 3. kiadást ért művében a munkásbiztosításról szóló 1907:XIX. t.-cz. részletes, pontról-pontra haladó magyarázatát adja legnagyobb részben elvi jelentőségű döntvények vagy itéletek kritikai felhasználásával. Bevezetőül a törvény alapelveit körvonalazza röviden, de teljes közérthetőséggel. A függelékekben pedig közli a balesetbiztosításnál használandó második veszélyességi táblázatot, valamint az Állami Munkásbiztosítási Hivatal 701/908. sz. rendeletét a balesetbiztosítás költségeinek fedezésénél követendő eljárásról. Gondos tárgymutató zárja be a csinos kiállítású kötetet, melyet a feiölelt anyag nagy szociális jelentőségénél s a tárgyalás szakszerű, de mégis közérthető módjánál fogva egyaránt ajánlhatunk nagyobb közművelődési könyvtárainknak. *Jurista.*

Schoen Arnold: A budapest—krisztinavárosi templom. Budapest, 1916. K 8-r. 88 l. Ára 3 K.

A krisztinavárosi templom, mely 1795—96-ban épült, egyike Budapest igénytelenebb középületeinek. Tervezőjét nem ismerjük, valószínű azonban, hogy építőmestere, *Hekiss Kristóf* készítette a terveket is. Mert aki ezt a templomot tervezte, nem ambiczionálta különleges és bonyolult építészeti problemák megoldását s művészi hajlamait — ha ilyenek egyáltalában voltak benne — a rendelkezésére álló anyagi eszközök is korlátozván, kitaposott utakon haladva úgy dolgozott, mint bármely más, az ő korabeli építőmester. Feltevésünket támogatja az a körülmény, hogy a templom külső alakja eredetileg még a mainál is szerényebb volt, hiszen ami némileg mutatóssá teszi: a torony sisakja, a homlokzat párkányát díszítő obeliszkek, a homlokzat szobordísze, a főbejárat oszlopos portáléja s a mellette elhelyezett emléktáblák, a *Czigler Győző* tervezte átalakítási munkálatok során, 1883-ban kerültek a templomra.

Erről, a kívül-belül még mai alakjában is csak mérsékeltebb igényeknek megfelelő épületről és belső felszereléséről írt Schoen Arnold egy kis monografiát olyan lokalpatriotizmussal, mely alig indokolt. Szükséges, hogy az író lelkesedjék a tárgyért, mellyel foglalkozik és érthető a szeretet némi túláradása, ha egyébként is közelebbi szálak fűzik ahhoz, de — különösen az utóbbi esetben — fokozottabban kell ügyelnie arra, hogy szertelenségekbe ne essék. Schoen figyelmen kívül hagyta ezt s dolgozata ezért veszít sokat értékéből. A szerző lelkének húrjain legalább két-három nyolczaddal mindig magasabban csendül meg az elismerés hangja, mint kellene. Egyébként gondos leirásait a túláradó jelzők tömege és igen merész állítások tarkítják.

Igy állapítja meg például a templomról általában, hogy «ékesen beszél magáért és szerzőjeért»; hogy a főoltáron álló, ügyes mester kezére való, de különös művészi kvalitásokkal alig bíró tabernaculum «meglepő tökéletességű mű»; az olasz eredetű sablonos kegyképről, hogy az «csak alapgondolatában másolata a Ré-falubeli Mária-képnek, de felfogásában, alakjában s kidolgozásában a metszett rajz (t. i. mely a Ré-falubeli képről Borromeo Giberto biboros patriarchának ajánlva jelent meg) közvetítésével készült

önálló (!) alkotás», mely «bámulatosan magában egyesíti azokat a vonásokat, melyek az egyszerű hivőt megigézik»; a keresztelő medencze fedőjére erősített szoborcsoportról, hogy «az ismeretlen mester, aki e jelenetet mintázta s öntötte, teljesen birtokában volt a plasztikai művészetnek... és részletmegfigyeléseiben Donatello közeléhez látszik férkőzni abban az időben, amikor Fischer muskelmannja volt a szobrászat akademikus canonja»; hogy a tényleg kellemes hatású szószék «*az empire korszaknak bámulatra ragadó alkotása (!)*» s e szószék «gyönyörű művészeti dísze a három isteni Erény alakjában éri el legszebb tökéletességét; ez alakok öltözete a római nő toilette szekrényéből került elő, testi szépségük a klasszikus szobrok arányain nemesedett, lelkük a rajongó romantizmus (?) megnyilatkozása s *elkáprázlató finomsággal* (!) megfaragott faanyaguk olyan kiváló faragómesterről beszél hozzánk, aki korának legjobb művészei közül való» stb.

Milyen pazar tüzijátéka az epitetonoknak, túlbecsülése gyakran egészen jelentéktelen holmiknak s bőkezű adományozása a művészi nagyságnak! A krisztinavárosi templom berendezésén dolgozott egyszerű budai és pesti művészek és mesteremberek munkáinak értékelésében az elragadtatásnak ily magas fokát fejezvén ki, ámulva kérdjük, milyen szavakra volna Schoen Arnoldnak szüksége az empire-művészet valóban elsőrangú alkotásainak jellemzésére?

Eltekintve a dolgozat e fogyatkozásaitól, szorgalommal összehordott tárgyi adataiban nem igen akadtunk hibákra. Az anyag elrendezése azonban szintén nem kifogástalan. A templom története, leirása és méltatása egybefonódik s ezért a füzet nehezen áttekinthető. A történet fonalának megszakításával majdnem átmenet nélkül fog Schoen a templom leirásába, hogy később ismét folytassa az abbahagyott történeti elbeszélést, melynek előadási módja sem felel meg izlésünknek, mert tele van a munka átlagos szinvonalához nem illő virágos, olykor homályos frázisokkal. Schoen Arnold dolgozata végén a templom restaurálására vonatkozóan foglalja össze többnyire téves elveit, melyek között azonban egy-két figyelemre méltó is akad.

Hibái mellett kiérezzük e kis monografiából a szerző szorgalmas előtanulmányait, melyek remélni engedik, hogy a mostaninál értékesebb vállalkozásaival is fogunk még találkozni. Dicsérettel kell végül megemlékeznünk a fővárosi levéltárban végzett kutatásairól, melyek eredményeként nehány új adalékkal gyarapíthatta a magyar képzőművészet történetét. *Szentiványi Gyula.*

A nagyváradi nyilvános könyvtár kiadványai. 5. szám. Név- és tárgymutató a városi nyilvános könyvtár szépirodalmi szakcsoportjáról. Nagyvárad, 1916. A könyvtár kiadása. 8-r. 109 l. Ára 1 K.

A nagyváradi Városi Könyvtár, mely egyike legagilisabban vezetett vidéki közművelődési könyvtárainknak, igaz hálára kötelezte le olvasóit e katalogus kiadásával, mely teljes tájékoztatást nyujt a könyvtár legerősebben használt anyagáról, a szépirodalmi csoportról. Külön-külön lajstromok szólnak a magyar nyelvű eredeti és fordított[1] szépirodalomról, valamint a könyvtárban meglévő német, franczia és angol nyelvű szépirodalomról a szerzők betürendjében. Ezenkívül a magyar nyelvű könyveket czímük betürendjében is közli, ami kétségkívül megkönnyíti a katalogus használatát. A katalogus névtelen egybeállítója, úgy látszik, a czímmutatót nevezi tárgymutatónak. Kár, hogy a füzetet, különösen az idegen nyelvű czímekben, igen sok sajtóhiba éktelenili el. A legbosszantóbbak a szerzők nevében előforduló sajtóhibák. Igy pl. egyetlen lapon, a 47-iken: *Torquiao, Wels* és *Werne*. Hihetőleg elnézésből került a szépirodalmi művek közé Tainenek Lafontaineről szóló irodalomtörténeti tanulmánya, Fischer Petőfije, Szűry Dénesnek Drámai impressziói, vagy Vámbéry Ármin Küzdelmeim cz. önéletrajza; Tóth Béla könyvei is, A boldogasszony dervisét nem tekintve, alig minősíthetők szépirodalmi műveknek. Az idegen neveknél a katalogus szerzője nem kerülte el azt a hazai könyvjegyzékeinkben épen nem ritka hibát, hogy a szerző személynevét vette vezetéknévnek. Igy *Catulle* Mendès, *Georges* Sand, *Knut* Hamsun, *Torquiao*[sic] Tasso. Sőt idegen nyelvű műveknél az is előfordul, hogy a szerző neve helyett a czím van czímszónak megtéve a szerzők szerinti jegyzékben. Pl. az 57. lapon: *Ahporismen, Ben-Hur*. Legfőbb kifogásunk azonban, hogy a könyvtár igazgatósága a jegyzék ki-

[1] Ez utóbbi csoportban tévedésből Horatius eredeti kiadásai szerepelnek (38. l.) s ide van osztva Legioner (Gerenday László) eredeti műve.

Szentiványi István

puskaműves

Pest 1687

l. Schmall Lajos:

A pesti régi vá-

rosház tört.

Bp. c. n.

14. l

MOB kotár

Szentiványi Gyula dr

wód

z

Márk Baronélete

8. l.

keit anhaftet. Und zwar scheinen sie aus -
n zu sein.
zen Grabdenkmales bildeten die schon
n vieler Bruchstücke wahrnehmbaren Hohl -
haltspunkte. Besonders aufschlussreiche
mmenpassende Eckstücke vor uns haben. Die
einen cylinderförmigen Schacht, während
Ecken, aus entsprechenden Vertiefungen
dratische Kanäle erscheinen. An anderen
bkugelförmig eingemeisselte Zapfenlöcher
gerechten Röhren und Rinnen zusammen laufen.
s ähnlich wie bei den meisten komplizier -
s italienischen Dugentos und Trecentos die
n strukturellen Energien eher nur statisch
e lebendigen Funktionen ernsthaft über~~lebt~~ nimmt.
rüst zu, dessen Bau durch die oben beschrie -

Szentiványi Ivanovics Mária

Tájkép, olaj

Kagy. képzőművészek egyesülete VIII. kiáll.
N.Szal. 1916. márc. 22 l.

Szentiványi Ivanovics
Mária.

1916. MKE kiáll. N. Halon
Tájrajz, olaj.

Tordai, fejedelmi palota" III. 177.

MDK

Szentiványi Jenő

B: Hárpm kiáll. Képes Figyelő, 1947. ápr.5.
képek.

Szentiványi József, Bp. X. Liget-tér 2.

Adressenverzeichniss der ungarischen Medailleure

Szentiványi József

szürszabó Debrecen

1818.

Györffy szür

~~[illegible]~~ 136. l.

PÓTLÉK.

KOSZKOL JENŐ:

1350. Apátsági könyvtár 400
1351. Téli táj 350
1352. Udvarrészlet 200
1353. Rózsacsendélet 150
1354. Viola csendélet 150
1355. Szolnoki táj 200
1355/a. Halászbárka a Tiszán . . 250

Az 1355/a kép után befolyó vételár a művész rendelkezése szerint a háboruban megvakult katonák intézete javára fordittatik.

1356. BERAN LAJOS: Ebers-plakett, vert bronz 10
1357. IMASZŐNYEG, ladik, XVIII. század 200
1358. ÁLLÓÓRA, modern, porcellán tokban 40
1359. LINHART KÁLMÁN: Budapest a Rózsadombról tekintve. Akvarell 300

Ez az érdekes budapesti veduta, valamint az előző szám alatt felsorolt óra, a tulajdonosok rendelkezése értelmében a háboruban megvakult katonák intézete javára árvereztetik el az aukció második napján, február 28-án, vasárnap délelőtt.

1360—1366. NÉPVISELETI KÉPEK, hét darab szinezett rézkarc, az 1800-as évek elejéről, részben magyar vonatkozásuak, darabja 20
1367. KAPUT ábrázoló, filigrán művű, ezüstből készült kinai disztárgy 25
1368. KENDŐ, keleti motivumokkal, Biedermeier 30
1369—1370. VÁZA, modern, egy pár, Kossuth Ferenc hagyatékából, darabja 40
1371. CONRÁD GYULA: Mezőkövesdi leány, szines fametszet 30
1372. HEGEDÜS LÁSZLÓ: Városrészlet, akvarell 40
1373. NAPOLEONRA vonatkozó lithográfia 20
1374. PRICHODA ISTVÁN: Szinházban. Rézkarc 30
1375. KAUFMANN, Angelika után: Női fej. Acélmetszet 20
1376. PÓRBERTALAN: Geniuszok, szénrajz 50
1377. BRONZKERESZT, XVII. század 10
1378. TALPAS RUBIN POHÁR, sárga disszel, «Zum Namenstage» 12
1379. NEOGRÁDY ANTAL: Akt. Ceruzarajz 10
1380. AGGANCS, öntött vas. A negyvenes évekből. Két darab Együtt 10

A TÁRSASÁG az a magyar publikáció, melynek mit sem ártott a világháboru. A helyett, hogy fejlődésében megakasztotta volna, fejlesztette. Ügyes és ötletes szerkesztője, Dobay István dr., 1915 január 1-től kezdve havi folyóiratból hetilappá alakitotta át. A magyar társadalomnak számos alakja, ki egyébként távol áll az ujságirástól, A Társaságnak szorgalmasan küldi az érdekesebbnél érdekesebb intim harctéri hireket és közvetlen fényképfelvételeket. Innen van, hogy A Társaság harctéri képei a legjobbak és legváltozatosabbak. A lap terjedelme megnőtt, typográfiája, papirja megjavult, előfizetési ára azonban a régi maradt: egész évre 18 K, mely a Ritz-szálló-ban lévő kiadóhivatalba küldendő be.

A Szent-György-Czéh tagjai nem fizetik a 10% árverési jutalékot. Tagul jelentkezni a kiállitás és aukció alatt is lehet.

A Gyűjtő 1915. 1—3. sz.

IRODALOM

A GYÜJTŐ jelen száma a megszokott változatos tartalommal és fényes kiállitásban jelent meg. Külön felhivjuk olvasóink figyelmét cimlapunkra, melyet Bayros Ferenc marquis festett akvarellbe; az eredeti kép XXI. aukciónkon árverésre kerül, még pedig az aukció második napján, február 28-án, vasárnap déli 12 órakor és a befolyó vételár, a művész nemeslelkü rendelkezése értelmében, a háboruban megvakult katonák intézete javára fordittatik. Egyébként figyelmeztetjük tagtársainkat, hogy a Gyüjtő fedőlapjait, melyek mindegyike költséges és gondos művészi munka, ne dobják el, hanem a kötet elején vagy végén gyüjtsék össze és szintén köttessék be. Bekötési tábla egyesületi irodánkban ⟨Üllői-ut 14.⟩ kapható 2 K-ért és az esetleges portóköltségért. A mult évi tartalomjegyzéket mellékelten küldjük.

NAGY GÉZA † Sajátságos közvetlenséggel érint bennünket az a haláleset, mely Nagy Gézát, a kiváló történészt és kutatót elragadta körünkből. Az előző hasábokon találják olvasóink a Nemzeti Muzeum Perényi-gyüjteményének szakavatott ismertetését az ő hivatott tollából. Ez a cikk csak nemrégiben született meg. 1915 január 17-én még igy irt a nagy tudós lapunk szerkesztőjéhez:

« . . . A cikket pár nap mulva küldöm. E percben még nem tudom megmondani, miről irok. Volna háromféle is, amiről irhatnék.

Az egyik a magyar fegyvergyártásról szólna. Mivel a puskaművesekről már az Archeológiai Értesitőben irtam egy pár évvel ezelőtt, most a kardkészitőkről irnék. ⟨Magyarcimeres anjoukori kardok a Szepességből. — Csetneki fringiák. — B. Amadé László Tatán készült emlékkardja, melyet gr. Esterházy József országbiró- és horvát bán készittetett neki. — Besztercebányai kardok a francia háboruk alatt, hazai vasból. — Tóth N. János kardja Szentpétery József ezüst domborműveivel. Klauzál Gábor, Palóczy László s Ghiczy Emil kardja.⟩

Egy másik cikk lehetne a mostanában elhalt s különösségéről emlegetett b. Révay Ferenc fegyvereiről s a Révay család kincseiről, melyeket a Magyar Nemzeti Muzeumnak ajándékozott. Ez a különc ember Delhaesszel együtt a régiségtár legnagyobb Maecenása.

A harmadik szólhatna a főbb magyar fegyvertypusokról, kardról, csákányról, buzogányról, ijjról, nyilvasról, nyeregről és kengyelről. Legjobb volna, ha postafordultával tudatni tetszenék velem, melyiket készitsem el . . . »

A közbülső témára esett a választás. Nagy Géza január 31-ére, vasárnapra, készült el vele. Gyönyörü téli nap volt; a beteg, de szellemileg teljesen friss tudós, kinézett az ablakon és e szavakkal bucsuzott: aztán kérem ám a korrekturát. Mire azonban a korrektura elkészült, február 4-ről 5-re virradó éjjel meghalt Nagy Géza. A korrekturát átnézte más, de azt a két cikket: a magyar kardkovácsokról és a magyar fegyvertypusoktól nem irja meg senki. Temetésén szivben-lélekben ott volt mindenki; megsiratták benne az igaz embert, a jó barátot, a minden kicsinyesség fölé emelkedett tudóst és muzeumi embert.

MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZEK LEXIKONA. *Szendrei János dr.* és *Szentiványi Gyula* évek hosszu során hangyaszorgalommal gyüjtötték össze a képzőművészeink életére és működésére vonatkozó adatokat s azokat *Magyar Képzőművészek Lexikona* cim alatt három hatalmas kötetben adják ki. E monumentalis mű első, 40 ives kötete most jelent meg s az *Abádi-Günther* nevek között a XII-ik századtól napjainkig 373 épitész, 266 szobrász, 56 éremművész, 879 festő, 45 miniator, 273 grafikus, 905 ötvös, 118 érczöntő és 38 iparművész, összesen 2953 magyarországi és magyarvonatkozásu művész életrajzát foglalja magában. A XII. századból

1, a XIII-ikból 8, a XIV-ikből 31, a XV-ikből 247, a XVI-ikból 458, a XVII-ikből 463, a XVIII-ikból 415, a XIX-ikből 810, a XX-ik századból 520 művész életrajzát közli e lexikon. A nagy gonddal megirt életrajzok kimeritően foglalkoznak valamennyi művészünkkel s nem csak minden fontosabb életeseményüket, de műveiknek igen bő lajstromát s a reájuk vonatkozó irodalmat is tartalmazzák. E nagy alapossággal megirt kézikönyvben a magyar műtörténet alapjai vannak lerakva s igy az nélkülözhetetlen mindazoknak, akik a magyar művészettel akár hivatásuk következtében, vagy akár mint műbarátok és műkedvelők foglalkoznak; kiváló segédeszköz a tudósnak s a nagyközönségnek egyaránt. A munka kimeritő voltának illusztrálására megemlitjük, hogy Barabás Miklós életét és műveit 65 hasábon át tárgyalja, Benczur Gyulának 20, Brocky Károlynak 19, Brodszky Sándornak 10, Bruck Lajosnak 9, Fadrusz Jánosnak 8 hasábot szentel. Az egyes cimszók után mindenkor kimeritő irodalmi összeállitás foglaltatik. E részben a szerkesztők minden rendelkezésükre álló adatot feldolgoztak: figyelmüket, igen helyesen, nem kerülte el sem az a nagymennyiségü nyersanyag, melyet a Szent-György-Czéh aukciókatalógusai tartalmaznak, sem az a matéria, melyet A Gyüjtő publikált. Rendkivül érdekes és tanulságos a lexikon bevezetése, mely az első szakszerü összeállitását tartalmazza a magyar művészeti irodalom történetének. Minden amatőr érdeklődéssel várja a még hátralévő két kötetet, valamint a kilátásba helyezett pótkötetet, amely a munka szerkesztése közben napfényre kerülő adatokat fogja feltárni. Igy végre fordulhatunk valahova magyar művészettörténelmi kérdésekben. Eddig ugyanis a látszólag legegyszerübb kérdéseknél megakadtunk. Bevalljuk pl. A Gyüjtő mai számának egy minden hibánkon kivül való inkonzekvenciáját. Marastoni keresztnevét mindenütt — Szana Tamás nagy munkájában, a Müvészet összes évfolyamaiban stb. — Jakabnak olvastuk; most rézkarcain és litográfiáján egyszerre csak „Marastoni Józsefet" olvasunk. Melyik a helyes? Valószinüleg a művész mind a két nevet használta. Mindenesetre nézzük meg a „Szendreyt", de előbb várjuk meg, mig az M-betüs kötet is megjelenik. A megjelent, diszes félbőrkötésbe kötött kötet ára 24 K. Igazolt tagjaink egyesületi irodánkban 24 K helyett 20 K-ért rendelhetik meg.

A FRANCIA RENESZÁNSZ ÉS A LOIRE-VÖLGY KASTÉLYAI. Irta Bálint Zoltán épitőművész. A mult év közepén jelent meg ez a finom izléssel megirt és ugyanugy kiállitott könyv, mely Franciaország egyik nyugati tartományával, Touraine-nel foglalkozik; avval a földdel, melyet már Torquato Tasso »La terra molle e lieta e dilettosa«-nak nevez. Bizony most mások az asszociációink, ha Franciaországra gondolunk. Elsáncolt katonaság és fel-felrobbanó lövedékek jutnak eszünkbe; ez a vidék még nem hangos a harci zajtól; talán az a rendeltetése, hogy elrejtsen és megmentsen egy részt a Louvre műkincseiből . . . ? Isten tudja, mikor áll ismét helyre a barátságos nemzetközi érintkezés és mikor lesz módjuk a raffinált izlésü turistáknak, hogy a helyszinén gyönyörködjenek mindabban, amit szerző a csevegő közvetlen modorával tár elénk. Szerző épitőművész és igy az architektura bája ragadja meg leginkább figyelmét, amely emellett kiterjed a történelmi és irodalmi vonatkozásokra is. Annak bizonyára technikai nehézségei voltak, hogy a szobrászat és festőművészet megfelelő termékeiről is oly formában beszéljen, mint az épitőművészetéiről. A könyvet, melyet számos kiválóan sikerült fénykép-reproductio élénkit, minden művészet iránt érdeklődő ember élvezettel és tanulsággal olvashatja; kiadója az Eggenberger-féle könyvkereskedés; ára 4 K.

(Több beküldött könyvről a jövő számban.)

*

VIER-STAATSWAPPEN elnevezéssel művészi kivitelü zománcjelvény jelent meg a wieni hadsegélyző hivatal hivatalos kiadásaképen a török vörös félhold javára. A jelvényt finom kivitele mellett a magyar cimer domináló elhelyezése teszi érdekessé. Ismerőseink kérésére néhány példányt hozattunk belőle, ugy hogy egy-kettő fölös maradt s az eredeti 2 K-ás árért kiállitási helyiségünkben kapható.

KÉZFINOMITÓ
KERPEL
ARCFINOMITÓ

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

S. A. LUGOS. A kérdezett képekről nem küldhetünk fotográfiákat, de ez felesleges is lenne. A Gyüjtő tavalyi évfolyamának 34. 35. oldalán találja a két Munkácsy-képnek, 36. 37. oldalán a két Szinyei-Merse-képnek, 47. oldalán a Lotz-képnek és 69. oldalán a Rubens-képnek autotypikus reprodukcióit. Árukra nézve ugyanott találhat tájékozást. A képek már nincsenek nálunk, ha azonban ön vagy megbizottja Pestre jönnek, meg fogjuk tudni mutatni őket. A Paál László kép reprodukciója Lázár Béla ismert művének 116 oldalához van mint műmelléklet csatolva. — GRAFIKUS-GYÜJTŐ. KECSKEMÉT. Tessék csak sietni a választással, mert megtörténhetik, hogy egyikmásik lapból elfogy a készlet. A grafikai lapok kézimunka jellege, eredeti mivolta hozza magával, hogy egyből-egyből csak kevés számu példány készül. Annál nagyobb aztán a lap értéke. A kiállitás bezárása után, tehát előreláthatólag március 5-e és 10-ike között végezzük az expediciót. Köszönjük a cimeket: mutatványszámot küldtünk. — Dr. S. P. NAGYKANIZSA. A kérdés alapos vizsgálódást kiván, mihelyt most felhalmozódott munkánk engedi, bőven irunk, addig is tessék csak olvasgatni Nagy Gézának mai számunkban közölt cikkét, abban sok támasztó pontot találhat.

RÁKOS MANÓ ✭ SZOBRÁSZ
BUDAPEST, VII., BÁLINT-UTCA 9. TELEFON 75–69.
ARÉNA- ÉS THÖKÖLY-UT MELLETT.

Szentiványi József

IV.

KISPLASZTIKAI SZAKOSZTÁLY.

Iparművészeti iskola Pályaterv.

RÓTH TAMÁS.

KISPLASZTIKAI
SZAKOSZTÁLY.

Iparművészeti iskola
Pályaterv.

SZENTIVÁNYI JÓZSEF.
DICSÉRŐ OKMÁNY.

Magyar Iparművészet
1903. 142. l.

Szentiványi József

Kisplasztikus

Jó eredménnyel végbiz-
nyert.

Értimisk 1902/3. 48. l.

200 k. államsegély

u. o. 58. l

~~Asatás, perjámosi IV. 253.~~

Szentivanyi József

Isk. pályázaton kis-
plasztikában dicséső
ohlevél -
Értimisk 1902/3. 54 l.

~~Aradmegge III 179~~

Szentiványi

Sz. 2. *József*, szobrász és éremművész, * Mélykút 1883 máj. 8. A bpesti iparművészeti iskolában Loránfi Antalnál tanult, azután Bécsben és Prágában volt tanulmányúton. Számos bronzplakettje és kisplasztikai műve van.

II 500 l

BUDAPESTI KÖZLÖNY
HIVATALOS LAP
KIADÓHIVATALA
BUDAPEST, 1. POSTAFIÓK 2.
I., VÁR, KAPISZTRÁN-TÉR 1. SZ.

TELEFON: AUT. 60-4-64

Méltóságos
Nagyságos
Tekintetes

Bk 2881
T.
Müemlékek orsz.bizottsága
Budapest

VI. Állatkerti ut 1.

2131/1934

ifj. Szentiványi József

Geboren am 8-ten Mai 1883 in Mélykút (Com. Bács-Bodrog), absolvierte derselbe die Kunstgewerbeschule in Budapest als Schüler Antal Loránfi's. Studienreisen führten ihn nach Wien ~~und~~ und Prag. Als Oberbeamter der Magyar fém- és lámpaárúgyár r. t. beschäftigt sich Sz. nur ausnahmsweise mit der Medaillenkunst, da sein ~~eg~~ eigentliches Gebiet die Kleinplastik bildet.

Sok müve fels.

Hu Pnmagyerem 399. l.

~~[illegible]~~

Budapest.

A Lipót-városi templom.

A háttérben a Zrinyi-utcz
látjuk, homlokzatán oszlopcsarn
dig a Sas-utczáig épült házak k

Czeruzarajz, mér. 10: 6.7
Osztr. Magy. Monarchia IX

Sz. n. 245-902
379-902-562 (

Szentiványi József

önálló Budapesten.

Értesítés 1903/4

34. l.

Invece ~~della~~ di troppa retorica, si è approfondito nei problemi vitali ed essenziali. Ci pare la via migliore per ~~un giov. ugh.~~ le giovanili ~~dello st~~ ustenere, quella di conoscere studiando l'Italia ~~e ammirarla~~ fascista e la sua opera, e ~~ammirarla~~ servire in questo modo l'avvicinamento e l'affratellamento spirituale ~~tra~~.
È senza dubbio il migliore tra gli scritti presentati e merita in pieno il premio.

Eugenio Bobossy ~~Tratta il soggetto~~ Esamina il problema ~~primo~~ ~~tu~~ ~~considerando~~ anche

Szentiványi József

igazmüvészeti tevező

a M. Fém- és Lámpaárú-

gyárban

Eötvinisk 1910/11. 7. 1.

9578.

pzatra helyezett tojásdad medaillon-
vértje felett pedig az aranygyapjas
i. Mellén a gyermek Jézust tartó
allegorikus ábrázolások vezik körül.

. PHILIPPI I REGIS HISP. FIL. NATVS INE-
MDXV, HISPANIAE REGNVM AD-
T PERVANVM OBTINET, CADVCA DE-
SIT XI KAL. OCTOB. MDLVIII.

giauit et Excud. Cum Priuil P. Van

cm.

7-84.

Ilj. Szentiványi Kálmán

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRMondó

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NÉPSZAVA

Budapest

1970 MÁJ 1 0

1021

Ilj. Szentiványi Kálmán:
Kubikos

rtak.

Szentiványi József, iparm. isk.nő. KDK

Kisplasztikai szakosztály.
Iparm.isk. pályaterv. Dicsérő okmány.
Repr.

Magyar Iparművészet. 1903. 141-142.l.

SZENTIVÁNYI KÁLMÁN

90 3.40

Új Művészet